

VESZPRÉMI SZEMLE KÖNYVEK 4

Kovács Győző Gyula

Veszprém időjárása és éghajlata II.

**Meteorológiai megfigyelések a piarista gimnáziumban
(1884 – 1890)**

Bolgár Mihály emlékezete

Veszprém, 2011

Sorozatszerkesztő: Csiszár Miklós

Szerkesztőbizottság:

Faa Judit, a kuratórium elnöke, Bándi László, dr. Csiszár Miklós,
Tölgyesi József, a kuratórium tagjai

Szerkesztőségi titkár: Virág Istvánné

Technikai szerkesztő: Szurmay László

A kötet megjelenését támogatták:

Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata
„VKSZ” Veszprémi Közütemi Szolgáltató Zrt.
„BOREAS” Fejlesztő és Szolgáltató Kft. Érd
Mihalovics Péter önkormányzati képviselő (12. sz. v. k.)

ISBN 978-963-08-2203-9

ISSN 2060 – 6109

Kiadja:

Veszprémi Szemle Várostarténeti Köthasznú Alapítvány
8200 Veszprém, Május 1 utca 2/1.
Levelezési cím: 8220 Balatonalmádi, József Attila utca 101.

Felelős kiadó: Faa Judit, a kuratórium elnöke

Szerkesztőség:

8200 Veszprém, Erzsébet liget 3.

Tel.: +36/20/25-33-078

E-mail: csiszar.miklos@invitel.hu

Nyomda: OOK-Press, Veszprém

Felelős vezető: Szathmáry Attila

A borító képei:

A címlapon: Rotor-felhő a Vár fölött (Fotó: Landy-Gyebnár Mónika, Veszprém)

A borító 2 – 3. oldalán: Veszprém régi képeslapokon (Balogh Gyula gyűjteményéből)

A hátlapon: Zivatarfelhő a Vár fölött; Hóesésben (Fotó: Landy-Gyebnár Mónika, Veszprém)

Köszöntő

Tisztelt Olvasó!

Veszprém történetét, a veszprémiek életét mindmáig meghatározza az egyedülálló természeti környezet, amely városunkat övezi.

A Bakony védő ölelése, a kiterjedt erdőségek és a Balaton közelsége éppen úgy hozzátartoznak életünkhöz, mint a veszprémi föld és a veszprémi ég, amely sehol máshol nem olyan kék, mint éppen fölöttünk.

A „meteorológia” a kezdet kezdetén az „égi jelenségekkel” való foglalkozást jelentette, később vált csak azzá a korszerű természettudománnyá, amely az időjárás mozzanatait és egészét vizsgálja.

Kovács Győző könyve akkor lát napvilágot, amikor a Lovassy László Gimnázium elődintézménye alapításának háromszázadik évfordulóját ünnepeljük. Amikor Magyarországon elkezdődött a szervezett, tudományos időjárás-kutatás, Veszprém azonnal bekapcsolódott e munkálatokba, az egykori Főgimnázium tudós tanárai révén.

Ha Veszprém természeti környezetéről ejtünk szót, ritkán gondolunk az időjárásra. Erdők és mezők, fűvek és fák, hegyek és völgyek, a Séd völgye jutnak először eszünkbe, nem a napsütéses órák száma, vagy az évi középhőmérséklet.

Az időjárás jelenségei ugyanakkor alapjaiban határozzák meg Veszprém életviszonyait, lehetőségeit a jelenben és a jövőben.

A globális klímaváltozás fenyegetése közepette közös felelősségünk nem csak a Föld egészének, de közvetlen környezetünknek védelme is.

A modern, természettudományos meteorológia, a mind szélesebb körben terjedő számítógépes modellekkel együtt az élet egyre több területén válik nélkülözhetetlenné, úgy a mezőgazdaságban, mint az idegenforgalomban vagy hétköznapi életünkben.

A könyv, amelyet kezében tart az Olvasó, több mint a helyi meteorológia története vagy tudományos foglalata.

Veszprém éghajlatára vonatkozó ismereteket éppen úgy közöl e mű, mint egyes időjárási jelenségek népi vagy tudományos magyarázatát, illetve e magyarázatok történetét.

E hiánypótló olvasmány lapjain Veszprém éghajlata és időjárása az élővilággal valamint a helyi társadalommal összefüggésben kerül bemutatásra.

Ember és környezet, természet és kultúra összefüggenek egymással, eleven egységet alkotnak az időjárás változásai közepette.

Egy mindeddig méltatlanul háttérbe szorult tudományterület, a helyi meteorológiai megfigyelés története kerül itt bemutatásra a hőskortól napjainkig, izgalmas, lebilincselő módon.

A kötet legnagyobb része Bolgár Mihály munkásságát és emlékezetét idézi fel. Ugyanakkor számos kultúrtörténeti adalékkal is megismertet bennünket a szerző. Korabeli időjárás magyarázatokkal, a régi veszprémieknek a villámlásról, a vilámlásról, a mennydörgésről, a szivárványról alkotott elképzeléseivel leszünk gazdagabbak e könyv olvastán.

Megismerkedhet az Olvasó eleink babonás felfogásával, amely időnként nem is állt olyan távol az igazságtól...

E könyvből arra a kérdésre is választ kaphatunk, hogy megállja-e helyét a régi mondás: „Veszprémben vagy fúj a szél vagy harangoznak”.

Kellemes olvasást, derűs napokat kívánok minden Kedves Olvasónak!

Veszprém, 2011. augusztus 10-én.

Porga Gyula
polgármester

*1. ábra. VESZPRÉM – Sédvölgyi részlet
Képeslap Balogh Gyula gyűjteményéből*

Előszó

A *Veszprém időjárása és éghajlata* című kiadvány második kötetét veheti kézbe az olvasó. Az első kötet előszava azzal fejeződött be, reméljük, hogy a szerző folytatja munkáját. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy Kovács Győző nyugállományú őrnagy és katona meteorológus folytatta a munkát és ismét reményeinknek adunk hangot, amikor azt mondjuk, hogy folytatni is fogja. Ez a folytatás, a most elkészült kötet időben már közelebb áll hozzánk, mint az első kötet, mivel csak az utolsó egy-két évszázados veszprémi meteorológiai feljegyzéseket gyűjti csokorba.

Mint a meteorológiai szolgálat vezetője érdeklődéssel olvastam a veszprémi mérések megindulásának történetét. Nem is gondoltam volna, hogy abban az időben ilyen fontos és említésre méltó helyi eseménynek tűnt a meteorológiai állomás létesítése. A Piarista Gimnázium feljegyzései megörökítették ennek az eseménynek a történetét: „Azon alkalomból, hogy a helybeli nagygymnasium a jövő 1884-5-iki tanévre főgymnasium lesz, Horváth Sándor és Takács József gymnasiumi tanár urak indítványára a gymnasium igazgatója folyamodni fog Schenczl Guidó ő nagyságához, a budapesti központi meteorológiai intézet igazgatójához, hogy a veszprémi nagygymnasiumban egy meteorológia észlelő állomást szervezni kegyeskednék. Az eredményről értesítjük t. olvasóinkat.” Schenczl Guidó kései utóda örömmel értesítheti az olvasót, hogy a szervezés megtörtént, s a veszprémi állomás mind a mai napig működik, ha nem is pontosan ott, de mindenképp a város közelében. A levegő óceán méreteihez képest néhány kilométer ide vagy oda nem számottevő.

Remélem, hogy ez a történeti érdekesség nemcsak a meteorológiai intézetben dolgozónak érdekes, hanem minden olvasónak, aki a régi feljegyzéseket olvasgatva az időjárás érdekesége mellett nyelvi változásokra is felfigyelhet. Ma már például nem léghőmérsékletéről beszélünk, hanem csak csapadékról. A lényeg persze azóta se változott, ahogy a régi feljegyzésekben olvashatjuk. A Bakony áramlásmódosító hatása befolyásolja a csapadék eloszlását: „Mi a nedves légáramlataink legnagyobb részét vagy a nyugati, vagy a délnyugati irányból nyerjük; mielőtt tehát ezek Veszprémbe érhetnének, megelőzőleg a Bakony vizüknek egy részét már kicsapta. Innen van az, hogy míg a Bakonyban az eső évi magassága 600 mm, addig minálunk, közvetlenül a hegylancz délkeleti lejtőjén csak 565 mm.” Attól tartok, hogy ez az évi eső magasság ez elmúlt években még tovább csökkent a klímaváltozás miatt, de a 2010-es év azért rendesen megkavarta a klímaváltozásról alkotott elképzelésünket.

A csapadék mennyisége mellett mindig érdeklődésre tartott számot a leglátványosabb léghőmérséklet jelenség a villámlás előfordulásának gyakorisága. Ebben az esetben is találkozhatunk a változó szóhasználattal. Nem biztos, hogy a mai olvasó rögtön

a villámra gondol, ha azt halja, hogy „*villamos tünemény*”. A még régebbi feljegyzések között rendre előfordultak villámlással és a villámcsapással kapcsolatos feljegyzések, miként a Szerző kigyűjtötte a régi meteorológiai följegyzésekből. Egy ízelítő 1755-ből: „*Ezen évben igen nagy zivatarok voltak, sűrű és erős villámlásokkal egybekötve. Augusztus 6-án a tihanyi templomba és rendházba ütött a villám, erős nyomokat hagyva hátra a prior lakásán.*”

A villámlás mellett az árvíz is a feljegyzendő események közé tartozik, s örömmel fedeztem fel, mint a Nagy Pesti Árvíz nyomainak lelkes felkutatója a kötetben egy árvízi emléktábla képét, amely egy régi veszprémi árvízre emlékezet. Ahogy a pesti árvíz emléktábláin, úgy a veszprémin is egy igazi archaikus nyelvi megoldást láthatunk: „*1803 7dik May, edig wolt az árviz.*” Azt hiszem ez a maga nemében csodálatos. Köszönet érte a Szerzőnek, hogy felkutatta és beillesztette a kötetbe.

Miként egy régi feljegyzésben olvasható, s ennek nyomán a jelen kötetben is – „*Az időjósáshoz és a politikához, többé-kevésbé minden ember ért.*” – a megállapítással nem vitatkozva, azzal a javaslattal ajánljuk ezt a kötetet, hogy olvassuk szeretettel, mivel jobb értői leszünk az időjárásnak, de legalábbis Veszprém éghajlatának.

Budapest, 2011. augusztus 1-én.

Prof. dr.habil. Dunkel Zoltán
az Országos Meteorológiai Szolgálat elnöke

Meteorológiai megfigyelések a Főgimnáziumban

A VESZPRÉM című közgazdasági-, társadalmi-, helyi- s általános érdekű megyei hivatalos heti közlöny 1884. január 13-án az alábbi tudósítással lepte meg a nagyközönséget: *„Meteorológiai intézet. – Azon alkalomból, hogy a helybeli nagygymnasium a jövő 1884¹/₂-iki tanévre főgymnasium lesz, Horváth Sándor és Takács József gymnasiumi tanár urak indítványára a gymnasium igazgatója folyamodni fog Schenczl Guidó ő nagyságához, a budapesti központi meteorológiai intézet igazgatójához, hogy a veszprémi nagygymnasiumban egy meteorológia észlelő állomást szervezni kegyeskednék. Az eredményről értesítjük t. olvasóinkat.”* Ebből a pár sorból több fontos dolgot is kiolvashatunk. Egyrészt az akkor több mint 170 éves intézmény megújulási, megújítási szándékát, továbbá az addigi 6 osztályos képzésről áttérni a 8 osztályos képzésre, illetve erősíteni a diákok természettudományos felkészítését. Ebbe a folyamatba szervesen illeszkedett egy szervezett meteorológiai észlelő állomás felállítása és üzemeltetése.

Három hét elteltével, február 3-án, újabb hír jelent meg, ugyancsak a VESZPRÉMBEN, ami a további lépéseket ismerteti: *„Meteorológiai állomás Veszprémben. – Tisztelt olvasóink értesültek már, a veszprémi kath. nagygymnasium igazgatója lépéseket tett, hogy a veszprémi főgymnasiumban meteorológiai állomás szerveztessék. Dr. Schenczl Guidó, a meteorológiai és földdelejtességi m. k. központi intézet igazgatója, Budapesten, jan. 30-án 93. sz. a. kelt iratában a gymnasiumi igazgató ajánlatát elismeréssel és köszönettel fogadta kijelentvén, hogy a központi intézet hajlandó a veszprémi állomásnak a szükséges műszerekkel és nyomtatványokkal való ellátására. – Városunk ezzel is egy lépést tett előbbre a tudományos haladás terén.”* – Nagy és tiszteletre méltó lépés volt, de nem az első a veszprémi meteorológiai megfigyelések történetében.

Az első lépés Németh Ferenc evangélikus tanító¹ nevéhez fűződik, aki 25 évvel korábban, 1859. október 16-án került Veszprémbe és 1860. március 1-jétől – 1864

¹ NÉMETH FERENC evangélikus tanító a Vas megyei Koltán (ma Nemeskolta) született 1840. április 9-én. Édesapja Németh János, édesanyja Pintér Judit. 1859. október 16. és 1864. szeptember 18-a között a veszprémi Ágoston hitvallású evangélikus gyülekezet tanítója. Kapcsolatba került a Bécsi Meteorológiai Intézettel, és megbízásukból 1860. március 1-jétől 1864. augusztus végéig meteorológiai méréseket és megfigyeléseket végez Veszprémben. A nyári iskolai szüneteket általában szüleinél tölti, így ezekben a hónapokban – helyettesítő hiányában – az észlelési adatsor hiányos. 1864 szeptemberében Szombathelyre költözik, októbertől az egyesült protestáns egyházközség tanítója. 1874 júliusában megválasztották a római katolikus elemi iskolába tanítónak, ami akkor a 7500 lakosú városban a vallási tolerancia jelének számított. 1908-ban vonult nyugdíjba; 1919. április 2-án, 79 éves korában hunyt el végelgyengülésben. Bakó Idával kötött házasságából hat gyermekük született, amelyből három élte meg a felnőtt kort. 1884. és 1903. között az egyházközség pénztárosa, majd később a számvevőszék tagja. Négy évtizeden keresztül látta el a közösség templomában a kántori (organista) feladatokat.

augusztusáig (Szombathelyre költözéséig) folytatta a méréseket és küldte a jelentéseket az akkori Osztrák intézetnek. „Az 1860. é. márcziussal kezdődő észleletek 1864. é. juliussal érték végüket, miután Németh Ferencz ev. tanító, Szombathelyre áttételezett, a hol 1864. é. decemberrel egy új észlelési sort indított meg.” – olvashatjuk a Magyar Központi Intézet első évkönyvében.² Ugyancsak innét tudjuk, hogy 1867-ig önállóan, 1868-ban KUNCZ ADOLFFal közösen folytatta tovább a meteorológiai megfigyeléseket. 1869-ben neve már nem szerepel az észlelők között.

1864 augusztusától számszerű, rendszeresen mért időjárás adatok nem álltak a Veszprémiek rendelkezésére. Ebben az időszakban a lelkesebb orvosok és természetvizsgálók országszerte végeztek méréseket, azok eredményei azonban csak elvétve kerültek nyilvánosságra. Veszprémben Pillitz Benő³ megyei főorvos éves egészségügyi jelentéseiben közölte a megyére vonatkozó „lebenszeti tünetmények, és közegészségi viszonyok főbb mozzanatait” megemlítve néhány időjárás elem számszerű értékét is. Őt követte Kerényi Károly⁴, aki szintén feljegyzéseket készített, naplót vezetett, de észleléseinek töredékei, csak a vármegyei éves jelentésekben jelentek meg, mint „a megyei lakosság, valamint a hasznos házi állatok egészségi állapotára vonatkozó” adalékok. Az 1866-ban rövid ideig megjelent és 1875-ben újraindult VESZPRÉM című hetilap nagy gyakorisággal közölte az elmúlt napok, hetek érdekes időjárás jelenségeit a vármegye egész területéről.

1876-ban Lévay Imre⁵ lett a VESZPRÉM felelős szerkesztője. Az újság október 1-jei számának első oldalán vezércikkben közölte a „t. olvasóval”, hogy mostantól „a helyi hírekben meg lesz említve mindaz, mi kizárólag Veszprém városát illeti”, közte a rendszeres időjárás adatok is. Még ugyanebben a számban „Időjárásunk a múlt héten” címmel elkezdődött egy négy évig tartó adatfolyam, amely 1880. november 20-án ér véget. Ennek oka, hogy Lévai Imre megvált az újság szerkesztésétől, amiről a november 21-én megjelenő számban így tájékoztatta a tisztelt olvasót:

² A Meteorológiai és Földdelejtéségi Magy. Kir. Központi Intézet Évkönyvei. I. kötet. 1871. évfolyam. Budapest, 1873.

³ DR. PILLITZ BENŐ (Veszprém, 1825. június 25. – Veszprém, 1910. május 31.) orvos, botanikus. Műszaki pályára készült, de 1849 – 1856-os években orvosi tanulmányokat folytatott Bécsben. Veszprémben 17 évig kórházi főorvos és megyei tiszti-főorvos. Botanikusként megyéje növényvilágát kutatta és írta le. Herbáriumát a Veszprém-vármegyei Múzeumra hagyta. [Veszprém-megyei életrajzi lexikon - EKMK]

⁴ DR. KERÉNYI KÁROLY (Győr, 1829. október 16. – Veszprém, 1923. augusztus 19.) orvos. Középiskoláit Győrben végezte. A szabadságharcban önkéntesként harcolt és megsebesült. 1854-ben a pesti egyetemen sebész-orvos, 1874-ben orvostudori oklevelet szerzett. Veszprémben telepedett le, ahol 1860-tól városi, 1861-től járási orvos. 1878 után Veszprém vármegye tiszti főorvosa. 1882-től a városi kórház főorvosa. Elnöke volt a 48-as Honvéd Egyesületnek. [Veszprém-megyei életrajzi lexikon - EKMK]

⁵ LÉVAY IMRE (Makó, 1842. november 10. – Budapest, 195. május 20.) piarista rendfőnök, újságíró. 1861-ben lépett a piarista rendbe, 1867-ben szentelték pappá. 1871-ben a budapesti tudományegyetemen szerzett tanári oklevelet. 1874-től Veszprémben házfőnök és a gimnázium igazgatója. 1877 – 1884 között (megszakítással) szerkesztője a VESZPRÉM című lapnak.

„Egy a köztem és Krausz Ármin laptulajdonos úr közt felmerült és önérzetemet sértő magánügy miatt a *«Veszprém»* szerkesztéséről ezen számmal visszalépek. A nagyérdemű közönségnek szíves emlékébe ajánlottan vagyok, Tisztelettel Lévai Imre.” – A szerkesztő visszavonulásával egy időben megszűnő időjárási jelentésből arra lehet következtetni, hogy ebben az időben, a piarista gimnáziumban (vagy rendházban) naponta három alkalommal rendszeres hőmérséklet-méréseket végeztek és feljegyezték a jellemző időjárási jelenségeket is. Ezeknek az adatoknak az ismeretében kijelenthetjük, hogy az újságban közölt 1884-es időpont előtt is folytak a gimnáziumban meteorológiai mérések és megfigyelések, bár a hely nem volt része az országos észlelő-hálózatnak.

Ezen észlelések pontos helyét és időpontját nem ismerjük, az újság úgy közli, hogy reggel, délben és este. Az észlelő személyét sem ismerjük, valószínűleg a természettani szertár „gondozója” lehetett. A hőmérséklet mérésére egész fokbeosztású Réaumur hőmérőt használtak, tizedeket nem jegyeztek fel. A hőmérséklet leolvasásakor feljegyezték a tapasztalt időjárást is, amelyet általában egy kifejezéssel jellemeztek. (Ködborús, esőborús, derült, tiszta, nagy köd, forró nap, stb.) Az adatsorokat és az azokból készített összeállítást korábbi kötetünk⁶ tartalmazza. A feljegyzéseknek elsősorban nem a közvetlen meteorológiai és éghajlati, hanem helytörténeti vonatkozása a jelentős.

A veszprémi meteorológiai állomás gondolatának megszületése időszakában, már több mint 10 éve tevékenykedett az 1870-ban alakult Meteorológiai és Földdelejeességi Magyar Királyi Központi Intézet, Schenzl Guido⁷ irányításával. Az intézmény a kultuszminisztérium fennhatósága alatt állt, fő feladata Magyarország éghajlatának, valamint az ország földmágneses viszonyainak kutatása volt. Ezen általános célkitűzés érdekében egységes észlelési utasítást dolgozott ki, gondoskodott a korszerű műszerfelszerelésről, a megfigyelési adatok gyűjtéséről, ellenőrzéséről és a nemzetközi előírások szerinti publikációjáról. Az állomások száma az intézet szervező munkájának eredményeként évről évre nőtt, az intézet 1884-ről

⁶ Kovács Győző Gyula: VESZPRÉM IDŐJÁRÁSA ÉS ÉGHAJLATA I. A meteorológiai megfigyelések kezdete, Veszprém, 2010. [Veszprémi Szemle könyvek]

⁷ SCHENZL GUIDO (1823. szeptember 28. – 1890. november 23.) osztrák bencés szerzetes, meteorológus, akadémikus; a Magyar Meteorológiai és Földdelejeességi Intézet létrehozója és első igazgatója. Pappá szentelését követően a grazi egyetemen tanult, matematikából, fizikából és bölcsleletről doktorált. 1851-ben Budára költözött, és 1855-ben az akkor felállított budai reáliskola igazgatójává nevezték ki. 1859-ben, amikor felépült a Toldy-reáliskola, annak fizikai részlegében meteorológiai megfigyelő-állomást létesített. 1861-től pontos meteorológiai feljegyzések készültek, amelyeket maga Schenzl dolgozott fel. Javaslatára 1870-ben megalakult a Magyar Meteorológiai és Földdelejeességi Intézet, amelynek igazgatójává nevezték ki. Még ugyanebben az évben 42 észlelőállomást szervezett, és 1871-ben megindította a rendszeres meteorológiai észleléseket. [Simon Antal: MAGYARORSZÁGI METEOROLÓGUSOK ÉLETRAJZI LEXIKONJA. Budapest, 2004. Országos Meteorológiai Szolgálat]

kiadott évkönyvében a következőt olvashatjuk: „Az észlelő állomások ebben az esztendőben is szaporodtak úgy, hogy az előző év 205 állomása 222-re emelkedett... részben az év kezdetén, részben annak folyamán a következő állomások kezdték meg működésüket: Balaton-Füred... Veszprém.”

A VESZPRÉM március 2-án már arról tudósít, hogy: „**A meteorológiai megfigyelő állomás szerei nagyrészen megérkeztek a veszprémi nagygymnasiumhoz. Az észlelés egyelőre a csapadéokra vonatkozólag a tegnapi nappal – március 1-én – meg is kezdődött. Az észlelést Horváth Sándor⁸ és Takács József⁹ tanár urak eszközlik.**” Az észlelő állomás az 1884. évi évkönyvi felsorolásban¹⁰ a 215. sorszámon szerepel. Földrajzi hosszúsága Ferro¹¹ szigetétől 35° 35', szélessége 47° 06', magassága a tengerszín fölött 230 méter. Megfigyelési órák: reggel 7, délután 2 és este 8. A megfigyelő neve: FÖT. TAKÁCS JÓZSEF, állása: tanár a kegyesrendi gimnasyumon.

⁸ HORVÁTH SÁNDOR: 1844. május 2-án született Csepregen. Szeged és Kolozsvár után Veszprémben tanított 1880-tól 1886-ig. 1890-ben Nyitrára tették főgimnáziumi igazgatónak és házfőnöknek. Ez időtől fogva nem vált meg Nyitrától, ahol buzgó munkát végzett a társadalom magyarosítása érdekében, aminek elismerésül főigazgatói címmel tüntették ki. Cikkeket írt ifjúsági lapokba, tanulmányokat az Értesítőbe. Megírta a nyitrai kollégium történetét. [Sziklay János: VESZPRÉM VÁROS AZ IRODALOMBAN ÉS MŰVÉSZETBEN. Veszprém, 1931.] Horváth Sándor neve ezen kívül nem szerepel, mint meteorológiai észlelő, az eredeti észlelőívek és évkönyvek csak Takács Józsefet említik!

⁹ TAKÁCS JÓZSEF: 1848. január 23-án született a Szepes-megyei Védvalu községben. Középiskolai tanulmányait a löcsei kir. kath. gimnáziumban kezdte, a hetedik osztályt Nagyváradon végezte. 1867. szeptember 8-án lépett be rendünkbe. 1869-ben Kecskeméten tett érettségi vizsgálatot. Hosszú tanári pályájának Sátoraljaújhely volt az első állomása. Itt két évig tanított, majd 1871/2-ben Nyitrán teológiát tanult. A theologia második évét, mint a nyitrai gimnázium tanára, magánúton végezte el, itt tett ünnepélyes fogadalmat 1873. június 29-én, ugyanezen év augusztus 5-én vette föl az egyházi rendet. Ezután két évig működött Léván, nyolc évig Temesvárott. 1883-ban került Veszprémbe, ahol rendfőnöke 1888. február havában Stanczel Károly elhalálása után a gimnáziumi igazgatósággal és a házfőnökséggel bízta meg. 1912-ben a rendi nagygyűlés assistenssé választotta. Ettől kezdve, mint a rend vagyoni gondnoka haláláig Budapesten működött. 1920. február 19-én hunyt el Budapesten. [Részlet Takács József kegyeletes életrajzából. A teljes anyagot – egyéb kiegészítésekkel együtt – könyvünk 210. oldalán közöljük]

¹⁰ A Meteorológiai és Földlejjességi Magy. Kir. Központi Intézet Évkönyvei. XIV. kötet. 1884. évfolyam. Budapest, 1885.

¹¹ FERRO (Hiero) = a Kanári-szigetek legnyugatibb tagja, a térképészet révén vált ismertté. Már az ókorban is alkalmazták a világ legnyugatibb pontjaként ismert Boldogság-szigeteket a földrajzi hosszúság kezdetének. Egészen 1884-ig, amíg Greenwich át nem vette tőle ezt a szerepet, ez maradt a „Meridiano cero”, azaz a 0 délkör, sok ország térképészetének kezdete. Az Osztrák-Magyar Monarchiában egészen az összeomlásig használták, s az utódállamokban (köztük Magyarországon) a katonai térképek még feltüntették mindkét hosszúságot. [Wikipédia]

Abban az időben a meteorológiai műszereket kivétel nélkül a központi intézet útján és rendszeren az állam költségén szerezték be és törekedtek arra, hogy a bécsi intézet műszerparkjával „a lehető egyöntetűség fenntartásáért”, emiatt a műszereket Kappellernél, a legjobb hírnévben álló bécsi művésznél rendelték meg. A vidéki állomásokat a következő műszerekkel látták el: egy légsúlymérő, úgynevezett akadémiai szerkezetű, két hőmérő, egy csapadékmérő, és egyes esetekben szélvitorla. (Veszprémben a kezdeti időben szélvitorla nem volt. 1885-ben, Schenzl Guido veszprémi látogatásakor került szóba az állomás kibővítése szélvitorlával!) A műszerek leírását és elhelyezési körülményeit az 1871-es évkönyvben leírtak alapján (30 – 35. oldal) ismertetjük.

2. ábra. Kappeller-féle akadémiai barométer¹²

„A légsúlymérők lényegében edény-légsúlymérők, melyek azonban a higanynak az edénybeni szabályozását meg nem engedik.” – azaz kötött higanymennységgel működő, egyetlen nivó-beállítást igénylő műszerek voltak. Elnevezésük akadémiai szerkezetű, később Kappeller-féle. „A csőnek felső része, valamint a henger alakú edény pontosan vannak üregeztve, és a harántmetszetek viszonya Kappellertől pontosan meghatározva, úgyhogy ezáltal lehetővé válik, a csőbeni higanyoszlop változásaiból a higanyfelszín edénybeni változásaira következtetést vonni.” – Az észlelőt természetesen nem ez érdekelte, hanem a leolvasható skála, mivel az alsó higanyfelszín nem is látható, az edény teljesen zárt volt, csak egy ún. légcsavaron át érintkezett a külső légtérrel.

„Az újabb légsúlymérők valamennyien úgy vannak osztva, hogy egy 760 mm-nyi leolvasásnál a fokmérték zéruspontja a higany – alsó – felszínével összeesik. Szorosan véve ez csak egy bizonyos

¹² A Kappeller-féle akadémiai barométeren a leolvasás egy helyen, t. i. csakis a csőben levő higany felszínén történik; a műszeren sem a skála, sem az edényben levő higany nem mozgatható. Az edény higanyának felszíni változását azonban meg lehet határozni, ha a barométer csővének és edényének keresztmetszete közt való viszonyt ismerjük. E barométeren tehát az edény egyszer s mindenkorra meghatározott mennyiségű higanyt tartalmaz, a melyből elveszni semminek sem szabad. Az akadémiai barométerrel a hőmérsékletből, nemkülönben az edény higanyának felszíni állásából eredő javításokat táblázatban egybefoglalva küldik meg a megrendelőnek. E javításbeli értékek minden egyes műszeren rendszeren különbözők lévén, ennél fogva csakis a megrendelt műszerrel alkalmazhatók. Megfigyelés alkalmával mindig előbb a hőmérő állását kell megfigyelnünk s csak azután a higanyoszlopét, hogy testünk sugárzó melegétől, vagy leheletünkétől a hőmérő állása ne változzék. [Alföldy Dénes: A METEOROLÓGIAI MŰSZEREK ÉS ELEMEK. Budapest. 1899.]

hőmérsékletnél érvényes, melynél t. i. a töltés és kiigazítás történt. A higanyoszlop minden egyéb állásnál egy, a felszín változásai miatti javítás alkalmazandó. A páránymérő úgy van szerkesztve, hogy annak alsó szélei a higanyoszlop csúcsával érintkezésbe hozatnak; ez közvetlenül 0,1 mm-t enged leolvasni, százádrészek még becsülhetők.” – Igen gyakorlott, jószemű-jókezü észlelők ezt talán meg tudták tenni, általában azonban a 0,1 mm-es leolvasási pontossággal meg kellett elégedni. „Beállítása részint szabad kézzel, egy szorítócsavar által (durva beállítás csúszó súrlódással vagy fogazott léccel), részint egy gyűrű alakú kicsinymérői csavar segítségével történik.” – tehát a finom beállítás lapos menetű csavarral történik, amely a nóniuszt mozgatja – tolmérő elv.

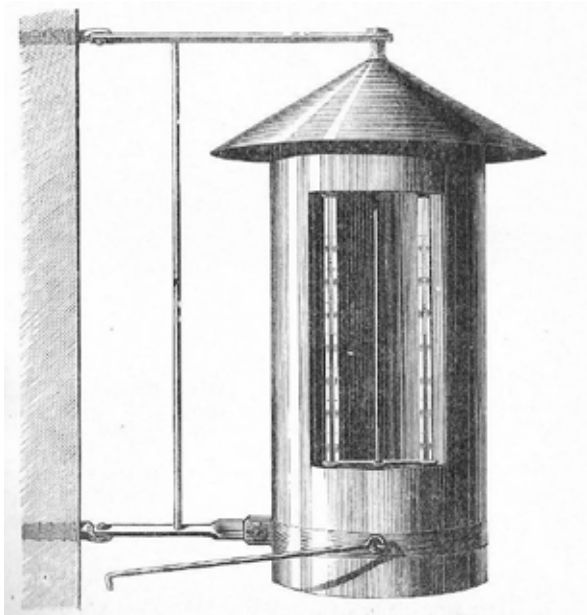
„Hogy a higany hőmérséklete meglehetősen biztonsággal meghatározathassék, a légsúlymérő sárgaréz hüvelyén egy vastag falú hőmérő van megerősítve, mely azon felül egy erős sárgaréz hüvellyel körül van véve.” – valójában ez egy bothómérő volt, külön skálalap nélkül, a beosztás magára a valóban vastag-falú hajszálcsőre volt felrajzolva. „Hogy a leolvasások a hőmérsék és az edénybeni felszín változások befolyásától megszabadíttassanak, szokásban volt..., legelőször a felszín-javítást eszközölni és azután ezen, a valódi zéruspontra vonatkoztatott állást 0 foknyi hőmérsékletre visszavinni. Ezen eljárás – azonban – nem egészen pontos, mivel ennél az edénybeni higany hőmérséke, valamint magának az edénynek kiterjedése tekintetbe nem vétetett.”

3. ábra. Meteorológiai hőmérő

Az állomási hőmérők, bár még nem hőtágulás nélküli ún. jénai üvegből készültek, csaknem teljesen olyanok voltak, mint a ma használatosak, de elhelyezésük az akkori nemzetközi gyakorlatnak és észlelési utasításnak megfelelően más volt, ami világosan kitűnik Schenzl Guido leírásából: „A központi intézet által szétküldött hőmérők a Celsius-féle fokszórával bírnak. A tejüvegből készült fokszórá közvetlenül 0,2°-ra van osztva úgy, hogy 0,1° még könnyen, némi figyelemmel és gyakorlottsággal pedig még 0,05° leolvasható.” – Elvileg ez valóban így van, azonban a hőmérők felállításának körülményei és a léghőmérsékletben tapasztalható fluktuáció (ingadozás, hullámozás) miatt erre nincs és nem is volt meg a kellő indokoltság. „A fokszóra egy üvegcsőben van elzárva és ily módon por, stb. ellen biztosítva.” – Ez a biztosítás azonban a nedves levegő behatolása és emiatt a burkoló-cső belső falának bederesedése ellen évtizedekig nem nyújtott kellő védelmet.

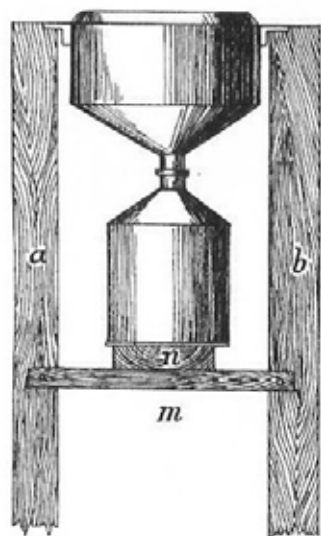
„A legtöbb állomás két hőmérővel bír, melyek egy nedvmérőt képeznek. Egy bádog ernyő védi azokat az eső ellen. Ezen ernyő feekén és oldalain nyitva lévén a levegőnek szabad közlekedést enged. A legtöbb állomáson a hőmérők egy vas-állvány által 2 – 3 lábnyi (60 – 100 cm) távolságban tartatnak a faltól és csak a leolvasás alkalmával huzatnak az ablak felé. A párányomat és nedvesség kiszámítása nedvmérői táblák segítségével történik a melyeket a szentpétervári központi intézet igazgatója közzétett, és melyeket Jelinek igazgató bővített és változtatott alakban az osztrák állomásoknál bevezetett.” – Ez a száraz-nedves hőmérőpár természetesen a nem szellőztetett August-féle pszichrométer volt, hiszen a tökéletesebb Assmann-féle hőelvonásos módszer felfedezése még vagy 20 évet váratott magára.

4. ábra. Védőernyő a száraz és nedves hőmérővel¹³

¹³ A hőmérőt védeni kell a külső behatásoktól, az erős és közvetlen napsugárzástól, a csapadéktól, emiatt azt árnyékban, ernyő alatt kell tartani. A meteorológiai állomásokon erre a célra szellős bádogernyőket használtak, melyet többnyire a ház északi oldalán levő ablak elé állítottak. A hőmérőnek az épület falától lehetőleg távol kellett állnia, a falnak száraznak kellett lennie, mivel a nedves falat érintő levegőnek a párolgás okozta lehűlés miatt alacsonyabb a hőmérséklete.

„A magyar központi intézet esőmérői (ebben az időben) teljesen megegyeznek azokkal, amelyek a bécsi központi intézet (1851-ben alapították) által szétküldetnek, és melyek egy tölcser alakú felfogóból, egy gyűjtő palaczkból és egy mérőcsőből állanak. A bádogból készült tölcser 0,1 m² met.-nyi kör-alakú területtel bír (átmérője 356,8 mm). Ha tehát egy csapadék esik, mely a fenekét 1 mm-nyi magasságig befedné, akkor az eső térfogata 100 köb-cm-t tesz, megfelelőleg egy 100 grammnyi súlynak. A szintén bádogból készült gyűjtő palaczk képes egy 60 mm-nyi magasságú csapadékot, tehát 6 kilogrammnyi vizet befogadni és egy szuronyzár által van a tölcseren megerősítve.” – Volt úgy, hogy ez az űrméret az ország egyes részein kevésnek bizonyult, mivel ennél nagyobb csapadékok is előfordulhatnak pár óra alatt. Veszprémben – a vizsgált időszakban – a napi csapadékösszeg nem haladta meg az 50 mm-t, tehát túlfolyásról nem beszélhetünk.

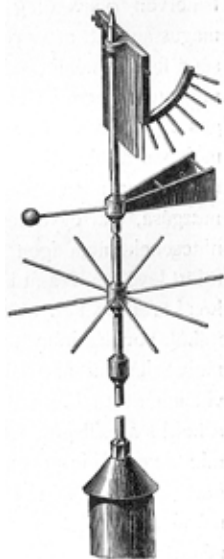
5. ábra. Orszáki típusú csapadékmérő¹⁴

A leírásban a mérőhengerről az alábbiakat olvashatjuk: „Az újabb mérőcsövek 31 cm-nyi magassággal és 5 – 6 cm-nyi átmérővel bíró üveghengerek. A felosztás a csapadék magasságát 0,05 mm-nyi pontossággal adja és rendszeren 5 – 6 mm-ig terjed.” – Ez a pontossági igény szintén túlzás, nem is beszélve a helyi hatásokról, a tapadásról, a későbbi években felfedezett beszivárgásról, amely sokkal nagyobb hibát okozhatott, mint 0,1 mm. Problémát okozhatott a csapadékmérők eltérő és nem „szabályszerű” elhelyezése is: „A felállítást illetőleg ajánlandó, hogy az egy kertben, vagy egy tágas udvarban 6 – 8 lábnyi (200 – 260 cm) magasságban eszközöltessék. Nagyobb városokban, ahol ez alig lehetséges, nincs egyéb hátra, mint azt a háztető egy alkalmas helyén felállítani. Felkéretnek az észlelő urak, hogy az esőmérőnek a föld fölötti magasságát bejelenteni sziveskedjenek, minthogy ez a csapadékmennyiségre tetemes befolyással bír.” – Veszprémben a csapadékmérő

¹⁴ A csapadék mennyiségét nem súly szerint szokás meghatározni, hanem milliméterekben, vagyis azzal a magassággal, amelyet cseppfolyós állapotában elfoglalna egy vízszintes, a víznek áthatolhatatlan felületen. A szilárd csapadékot mérés előtt meg kellett olvasztani, de a gyors eredmény elérése miatt nem volt szabad kályhára tenni. A reggeli főterminus alkalmával leolvasott mennyiség lett a 24 órás csapadékösszeg, amely az előző napon lehullott mennyiségként lett nyilvántartva.

felfogó-edénye a talajfelszín fölött 1,3 m-re lett elhelyezve, a hőmérő magassága 6,1 méter volt.

130 évvel ezelőtt a szél irányának és erősségének meghatározására a szélvitorla szolgált. Az irányok megjelölésére a fő és mellék égtájakat használták, erősségét pedig abból a hatásból ítélték meg, melyet az egyes tárgyakra, leginkább a fákra kifejtett. „A hol az észlelőnek a szélirány megítélésére a szomszédságban egy szélvitorla rendelkezésre nem áll, a központi intézet által külön szélvitorlák is adtak ki.” Ezek szerkezete egészen a helyi viszonyokhoz alkalmazkodott. „A legegyszerűbb a Lamont-féle szélvitorla, áll egy bádogból készült kúpból, melynek hegyén egy forgatható csavar van alkalmazva. Ezen kúpra egy második fektetetik, mely felső végén a szélvitorlát tartja. Három dörzscsiga, mely a külső kúp felületén alkalmazva van, megakadályoztatja az oldalra való kitérést.”

6. ábra. Meteorológiai szélvitorla

Korábban már említettük, hogy Veszprémben a mérések kezdetekor szélvitorla nem került felállításra. 1885. szeptember 9-én a Veszprémi Közlöny arról tudósít, hogy: „A veszprémi¹⁵ róm. kath. főgymnasiumnak múlt vasárnap kedves vendége volt. Schenzl Guidó, budapesti m. kir. központi meteorológiai intézet derék igazgatója jött a veszprémi meteorológiai állomást, mely tudvalevőleg a főgymnasiumnál van, megtekinteni. Az időjárás, mintha megérezte volna, hogy az ország főmeteorológusa itt van, délután oly szép vihart és esőt pöndörített, hogy Schenzl Guidó ő nagysága maga 12,0 mm csapadékot jegyezhetett be a naplóívbe. A meteorológiai szerek elhelyezésével és az adatok pontos jegyzésével ő nagysága teljesen meg volt elégedve és megígérte, hogy rövid idő múlva kibővíti az észlelő állomás szereit széljelzővel is.” – Arról, hogy a széljelző megérkezett és felállításra került volna, nincsenek adataink.

A magasabb légrétegek szélviszonyaira a felhők mozgásából (felhő-huzam) lehetett következtetni. Ezért feljegyezték, hogy a különböző felhő magassági szinteken milyen irányú szél fúj, pontosabban mely irányból mozognak a felhők. „Bármily fontos is a felhőhuzam feljegyzése, az egyedüli eszköz, mely által a légáramlás irányát felső rétegekben megismerhetjük, mégis az észlelő e tekintetben csak szabad szemmel megítélésre van utalva. Dr. Braun Károly, jezsuita rendű tanár és pozsonyi észlelő szerkesztett ugyan egy készüléket, melynek segítségével a felhőhuzam irányát minden azimut- és tetőponttávolságban meghatározhatjuk; mégis, eltekintve attól, hogy ezen készülék helyes kezelése minden észlelőtől nem kívánható,

¹⁵ VESZPRÉMI KÖZLÖNY, 2. évfolyam, 32. szám; 1885. augusztus 9. 3. oldal,

annak általános alkalmaztatásának, legalább a jelenben, még az ára is áll útjában. Egyébiránt az észlelő folytonos gyakorlat által nem sokára oda fog jutni, hogy a felhőhuzam legalább 8 főirányát némi biztonsággal meg fogja ítélni.”

A levegő hőmérsékletének, páratartalmának, légnyomásának valamint a lehullott csapadékmennyiségének mérésén túl a meteorológiai észlelés, különböző „vizuálisan megfigyelt” időjárás elemek feljegyzését is magában foglalta. Ez a csapadék típusán túl kiterjedt a felhőzet mennyiségére is. „A felhőzetre nézve a 10 fokú lépték van elfogadva. A megítélésnél nem csak azon területre, melyen a felhők elterjednek, de azok tömörségére és vastagságára is kell tekintettel lennünk.” – Tehát egészen tiszta égbolt esetén a felhőzetet „0”-val, teljesen borult esetben „10”-zel jelölték. A borultság fokát a két szám között becsléssel állapították meg. „Az eddig említettekén kívül az észlelési ívek még egy *JEGYZETEK* felírást viselő rovatot tartalmaznak, a melyben valamennyi nem rendszeresen ismétlődő tünetek, mint p. o. tűzgolyók, hulló csillagok, viharok, égi háborúk, földrengések, hold- és napudvarok stb. feljegyzendők.¹⁶”

Részletesen foglalkozott az utasítás az észlelések számával és azok időpontjaival is. „A naponkint rendszeresen eszközlendő észlelések száma három. A bécsi központi intézet XVIII, II és X órákat írta elő észlelőinek, mely összeállítás azon előnnyel bír, hogy a három időközeggel egyenlő.” – A korabeli csillagászok déltől keltezték a napot, így ez a szokatlan megjelölés 06, 14 és 22 órát jelentett. Ugyanakkor „egy oly észlelési hálónál, mely önkénytes részvéten alapszik, az órák kiválasztásánál tekintettel kell lenni arra, hogy azok az észlelők egyéb teendőivel lehetőleg összhangzásban legyenek. A tapasztalás tanította, hogy az észlelők legnagyobb száma XIX, II és IX (07, 14 és 21) órákat választja, mely összeállítás az által is ajánlkozik, hogy a három észlelet középszáma legalább a legfontosabb lég-tüneti elemet, a hőmérséket illetőleg a valódi (24 órai) közeget leginkább megközelíti. Ezek alapján a központi intézet ezen észlelési órákat fogadta el.” – azonban voltak olyan észlelők, akik a két időpont-elosztás egyikét sem fogadták el, emiatt az „ilyen különböző órákban tett észleletek egymással össze nem hasonlíthatók.”

A három észlelési időpontból számított valódi (24 órai) napi közeget korrekciók alkalmazásával állították elő, de tudták, hogy ezek az értékek nem minden esetben tükrözik a tényleges értéket. „Kétséget sem szenved, hogy azon javítás, mely a három észleletből nyert középszámon avégből alkalmazandó, hogy az valódi vagy 24 órai középre visszavitessék, az év különböző szakaiban különböző is lesz. Továbbá már előre is valószínű, hogy oly javítások, melyek egy bizonyos helyre nézve talál-

¹⁶ Az észlelőív 1887. márciusi „JEGYZETEK” rovatába Takács József észlelőtől az alábbi bejegyzéseket olvashatjuk: „Hogy Veszprémben márcziushó 4-én hajnali 2 óra 26 perczkor hullámos földrengés lett volna, – mint azt a VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP után a fővárosi lapok is jelezték –, nem felel meg a valóságnak. Április 26-án délután és éjjel zivatar.” [Hasonló tartalmú és más bejegyzésekkel, több alkalommal találkozunk, ezeket időrendi sorrendben, az újsághírek közé beillesztve közöljük!]

tattak, csak egy meghatározott területen belül fekvő és csak olyan helyekre nézve lesznek érvényesek, melyek megközelítőleg ugyanazon éghajlati viszonyokkal bírnak, melyeken tehát a középértékek és szélsőségek nem igen különböznek egymástól.” – Veszprémben, mint korábban említettük, az észlelési időpontok reggel 7, délután 2 és este 8 órában lettek megállapítva. A korabeli évkönyvek valamennyi állomásról közölték a hőmérséklet havi és évi középértékeit a „közvetlen megfigyelés után” valamint egy másik táblázatban a hőmérséklet „valódi (24 órai) havi és évi” középértékeit. Az állomások korrekcióját minden hónapban külön-külön kiszámították és „egy-egy normális állomás több évi átlagos korrekcióját fogadták el bizonyos más állomások számára is.” Veszprém vonatkozásában az alábbi korrekciós értékeket alkalmazták.¹⁷

jan	febr	márc	ápr	máj	júni	júli	aug	szep	okt	nov	dec	Év
-0,2	-0,2	-0,2	-0,3	-0,3	-0,4	-0,3	-0,2	-0,2	-0,2	-0,1	-0,1	-0,2

Az észlelési adatok nemcsak a tudományt szolgálták, hanem az újságokon keresztül eljutattak a szélesebb közönséghez is, amint azt az 1883 – 84. évi évkönyvben is olvashatjuk. A gimnázium „az időjárás pontos észlelése és jegyzése végett meteorológiai állomást rendezett be és szerelt fel, honnan a napi jegyzetek heti kimutatásban a VESZPRÉM-nek, havi kimutatásban pedig a budapesti központi intézetnek küldetnek meg.” 1884 közepén a heti adatközlés átkerült a Lévay Imre igazgató által szerkesztett VESZPRÉMI KÖZLÖNY-be, és folyt éveken keresztül, heti rendszerességgel. Takács József tanár úr – aki ebben az időszakban a természettani szertár őre is volt – lelkiismeretesen és pontosan végezte a méréseket, vezette az észlelőívet, egészen igazgatóvá történő választásáig. Az észlelő személyében történt változásról 1888. május 9-én kelt feljegyzésében¹⁸ értesíti a központi intézet igazgatóját: „Van szerencsém tudomására hozni, hogy elfoglaltságom nem engedi az észleletek további vezetését. Ezentúl Tölcséry Ferencz¹⁹ Kegyesr. tanár úr lesz szíves a meteorológiát tovább vezetni! Tisztelettel Takács József.”

Tölcséry Ferenc rövid ideig tartozott a meteorológiai észlelők táborába, neve csak az 1888. áprilisi észlelőívben szerepel. A májusi, júniusi és augusztusi észlelőívek hiányoznak, valószínű, hogy észlelés sem folyt, vagy nem volt rendszeres.

¹⁷ Ezeket a korrekciós értékeket könyvünk összeállításánál a szentkirályszabadjai repülőtéren 1970. és 2000. közötti hőmérsékleti adatsorának felhasználásával újraszámoltuk, aktualizáltuk. Az észlelési adatokat tartalmazó táblázatok, éghajlati jellemszámok ezeket az új számított értékeket tartalmazzák, így lehetővé vált a jelen adataival történő korrekt összehasonlítások elvégzése. Az új korrekciós értékeket, a táblázatokban használt időjárási szimbólumokkal együtt a 249. oldalon közöljük.

¹⁸ A feljegyzés az 1888. márciusi észlelőív JEGYZET rovatában található.

¹⁹ TÖLCSÉRY FERENC (1859. augusztus 21. Kunszentmiklós – 1919. február 2. Veszprém) kegyeletos életrajzát könyvünk 213. oldalán közöljük.

Július első 10 napjában „újra” Takács József az észlelő, de 11-étől az adatsor – az eredeti észlelőivről is – hiányzik. „*Augusztus hóban és szeptember hóban az észlelések csak az eső mennyiségének megmérésére terjedtek ki.*” – áll az eredeti feljegyzésekben. Októberben újabb észlelő, Bolgár Mihály²⁰ neve szerepel az íveken, aki nem csak küldte a jelentéseket a központi intézetbe, de fel is dolgozta azokat. Bolgár Mihály Veszprémben történő érkezéséről az alábbi tudósítást olvashatjuk a VESZPRÉMI KÖZLÖNYben:²¹ „*A veszprémi róm. kath. főgymnasiumhoz áthelyezett új tanár nt. Bolgár Mihály, kegyes-tanítórendi áldozópap úr, e hó 19-én este érkezett meg városunkban. Isten hozta!*” Az első tanévben saját szaktárgyai mellett az első osztályos tanulóknak latin- és magyar nyelvet is tanított, akiknek egyben osztályfőnöke is volt. Az 1888 – 89-es gimnáziumi értesítőben neve mellett – tevékenységéről – az alábbi felsorolást találjuk: „*kegyes-tanítórendi áldozó pap, a Királyi Magyar Természet-tudományos Társulat rendes tagja, a VII. osztály főnöke, a természettani szertár gondozója, a meteorológiai állomás vezetője, tanította a mennyiségtant a IV., V., VII. s a természettant a VII. és VIII. osztályban, hetenkint 18 órában. Tanárkodásának évszáma 4.*”

Bolgár Mihályban nemcsak a tanárt, de a gyakorlati tudóst is tisztelnünk kell. Vizsgálta lakóhelyének és tágabb környezetének (a Séd vízgyűjtő területe, Balaton) természettani viszonyait, és tapasztalatait rövidebb-hosszabb tanulmányokban osztotta meg a nagyközönséggel. Munkái közül több foglalkozik az időjárás és éghajlat kérdéseivel, de a Veszprémieket elsősorban a „VESZPRÉM METEOROLÓGIAI VISZONYAI ÉS KÚTVIZEI” című értekezése érinti, amelyet több évi kutatómunka előzött meg. Ennek során vegyelemezte a város 96 köz- és magánkútjának vizét és megállapította, hogy legtöbbször emberi fogyasztásra alkalmatlan. „*Veszprém kútvi-zeinek vegyelemzésénél a fősúlyt különösen a gyanús és kártékony anyagok kimutatására fektettem. Dr. Csolnoky Ferencz orvos úr szíves útbaigazításai után a vegyelemzést dr. Fodor József egyetemi tanár módszere szerint hajtottam végre. Ezen módszer ugyan nem nyújt szigorúan pontos adatokat, de a kútvizek elemzésénél teljesen elég arra, hogy egészségi szempontokból ítéletet mondhassunk a kút vizének jóságáról. Tudvalevő dolog ugyanis, hogy a kútvizek vegyi összetétele nagyon ingadozó, s nemcsak a helyi viszonyok, de sokszor az időjárás és vízmennyiség is rövid időközökben meg szokta változtatni... A vizsgálat alá vett 96 kútból csak 27-et találtam olyant, a melyeken a talaj vagy egyéb helyi fertőzések erős nyomai ne lettek volna felismerhetők. Ezen 27 közül 19 a városon kívül, 4 a Séd folyó partján s csak 4 fekszik a város lakottabb területén; a többi pedig azon arányban romlik, a mint beljebb s beljebb megyünk a városba.*” – Az említett tanulmány szolgált alapul a városi vízvezeték megépítéséhez, szakértelmét a vízvezetéki kutak (források) kijelölésénél is figyelembe vették. Ugyan a kivitelezők részben eltértek Bolgár Mi-

²⁰ BOLGÁR MIHÁLY (1861. szeptember 1. Gyerk, Hont megye – 1895. március 10. Veszprém) kegyeletes életrajzát, emlékezetét és néhány írását könyvünk 215. oldalán közöljük.

²¹ VESZPRÉMI KÖZLÖNY, 2. évfolyam, 34. szám. 1885. augusztus 23. 3. oldal, Személyi hír.

hály terveitől és egy helyre koncentrálták a vízemelő berendezést, a vízmű létesítésével személye szorosan összefonódott.

Ezt az összefonódást erősítették azok az ismeretterjesztő és szemléltető előadások is, amelyeket akkor „felolvasások”-nak neveztek és elsősorban a felnőttek oktatását volt hivatva elősegíteni. A piarista gimnázium országosan is az elsők között csatlakozott a vallás- és közoktatásügyi miniszter kezdeményezéséhez és 1886 őszétől Bolgár Mihály is bekapcsolódott ebbe a munkába. Felolvasásait elsősorban a fizika témaköréből válogatta, előadást tartott többek között a zenei hangokról, a Vénusz és Jupiter bolygókról, az aneroid barométerről, a főzés titkairól, és a légköri elektromosságról. Több előadása foglalkozott a veszprémi vízkérdés témakörével. A vasárnap délutáni előadások anyaga megjelent a helyi újságokban, így nem csak a helyszínen lévők juthattak az értékes információkhoz, hanem a szélesebb, újságolvasó közönség is. Ezek a felolvasások és cikkek népszerűvé és ismertté tették a fiatal tudóst, a paptanárt.

Korai halála mélységesen megdöbbentette a város lakosságát. A részvét óriási, a gyász leírhatatlan volt. Temetése idejére még a boltokat is bezárták, és amire nem volt példa korábban Veszprémben, katolikus pap temetésekor, megszólaltak valamennyi felekezet harangjai. *„Nem volt itt se rokona, se családja, se vagyona. Családja, testvérei a jó piaristák, melengető tűzhelye a csendes zárdaépület. Kincse a tudomány, melyet kérettelen osztogatott szét itt közöttünk s egyetlen vagyona a közszeretet, mellyel körülrajongta minden ember. Pap volt a szó legnemesebb értelmében. Fölkereste az isteni ideálhoz vezető minden ösvényét a harcnak és munkának s latba vetette érte agya minden tüzét, szíve minden dobbanását, lelke egész nagyságát. A jó papok, igazi tudósok és jellemzilárd hazafiak önzetlensége uralta egész lelkületét és szellemvilágát, s ezt a nagy erényt a hazafiság és emberszeretet oltárára áldozta fel pazarul. Szerényen – de boldogan!”* – írta róla a VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP.

A gimnáziumban végzett meteorológiai megfigyelések 1890. március végén fejeződtek be. Az észlelésekről és a műszerek átadásáról Tölcséry Ferenc a következőket írta a gimnázium történetében:²² *„A természettani szertárról adott beszámolónk bezárása előtt azt is ide jegyezzük, hogy a kegyesrendi tanárok közül az 1885 – 86. tanévtől kezdve néhány évig többen kezelték a meteorológiai készülékeket is, a melyeket azután a központi meteorológiai intézet beleegyezésével a gazdasági egyesületnek adtak át.”* Az új észlelő Nagy Iván gazdaság egyleti titkár (később elnök) lett, aki kisebb kihagyásokkal közel tíz évig küldte rendszeres jelentéseit.

²² A KEGYES-TANÍTÓRENDIEK VEZETÉSE ALATT ÁLLÓ VESZPRÉMI RÓM. KATH. FŐGYMNASIUM TÖRTÉNETE. (1711 – 1895) Írta: Tölcséry Ferenc kegyesrendi tanár. Veszprém, 1895. Nyomtatott az egyházmegyei könyvnyomdában. 158. oldal.

*7. ábra. Séd patak
Képeslap Balogh Gyula gyűjteményéből*

Főgimnázium²³

Nekidőlve a veszprémi vár bástyáinak, két emeletnyi magasságban húzódik, végig a lejtős várhegyen az ódon veszprémi főgimnázium, melyet egy jótékony püspök, Volkra János Ottó alapított a múlt század elején. Eleinte csak négy osztály állt a tudomány fiatal híveinek rendelkezésére, de 1868-ban már nagy gimnáziummá bővült a szerény iskola, s 1884-ban, főképp a mosonyi Ruttner Sándor és Lévay Imre buzgólkodása következtében, nagy ünnepségekkel nyitották meg a veszprémi főgimnáziumot.

Lévay Imre, a ki sok évig állt az iskola élén, s mint veszprémi lapszerkesztő is érdemekre tett szert, azóta az egész rend élére került, s jelenleg mint budapesti rendfőnök veszi hasznát annak a sok jeles tulajdonságnak, melyet legnagyobb ellenségei is fölismertek benne. De a veszprémi gimnázium, melyet egy fiatal igazgató, Takács József, most is az ő szellemében vezet, az egész Dunántúl legvirágzóbb intézeteinek egyike.

Hány jeles férfiú gyermekkori emlékei fűződnek ehhez az egyszerűen meszelt házhoz, a primus és secundus csöngetőkhöz, a kikövezett, hosszú folyosókhoz, a földalatti limbushoz²⁴, a hol a tornaórák pajkosságai lefolytak. A sziklának dülő, bástyaszerű ablakok, a kis kert, a hol a tanári kar özikéje vígan legelte a sovány füvet, a fekete refectorium²⁵, hol néha civil vendégek is körülülnek a nagy asztalt, a pince jó borai, a konviktus²⁶, a zászlós, csengős majálisok, a világos természetrajzi szertár, – mennyi kedves emlék mindannyiunknak, a kiket derék piarista professzorok vezettek be első ízben a tudományok fölszentelt csarnokába!

A gimnázium a legnépesebbek egyike, 3–400 diák koptatja naponként a régies lépcsőket, de mennyi volna, ha a legnagyobb szigorúsággal nem utasítanák vissza azokat, a kik a rendes számon túl jelentkeznek. Szeptember elején, mikor a piac oszlopos lámpája körül exotikus dinnyeillat, hamvas, aranyárga császárkörték édes kilehelése tölti be az átlátszó levegőt, egymás hátán sűrög-forog a kordába fogandó diáknépség, s ambuláns²⁷ antikváriusok bolyongnak föl-alá az élénk piaci boltok előtt. Minden diák egyúttal könyvkereskedő is a beíratás két-három napja

²³ MÚLTIDÉZŐ, Szerkesztette: DR. CSISZÁR MIKLÓSNÉ. Eötvös Károly Megyei Könyvtár 1999. „A Pesti Naplóban 1893-ban megjelent írás anonim. Stílusa alapján egy Veszprémből elszármazott publicistának, Szomaházi Istvánnak tulajdonítható, aki a veszprémi piaristáknál diákoskodott.”

²⁴ Limbus = a pokol tornáca, ahol egyes vallási felfogások szerint az el nem kárhozott, de a mennyországra nem érdemes lelkek tartózkodnak.

²⁵ Refectorium = ebédlő.

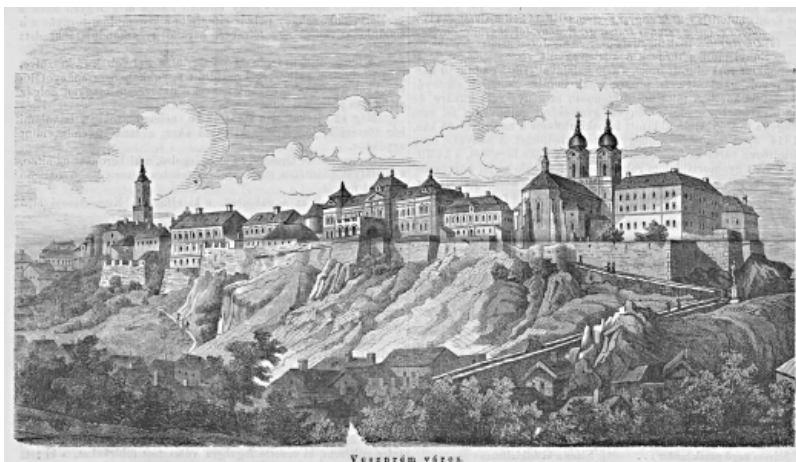
²⁶ Konviktus = egyházi diákotthon.

²⁷ Ambuláns = járkáló, mozgó, vándorló.

alatt, s a tavalyi könyveknek ép úgy megvan a maguk szilárd árfolyama, akár a budapesti tőzsdén az „olajpogácsának vagy a szilvaíznek”.

A tanári karnak élénk szerepe van a város társadalmi életében; a fiatalabb papok többnyire reverenda nélkül járnak, s a tisztas család köröknek is szívesen látott vendégei. Érdekes, hogy majdnem mindannyi tiszta negyvennyolcas érzelmű, s a követválasztások alkalmával ép oly büszkén viseli a harcias vörös tollat, akár a legbuzgóbb szentpáli kortes.

A tanárok az irodalom terén is szereznek érdemeket, csak ép az utóbbi hónapokban szűnt meg a Veszprémi Közlöny, melyet ők szerkesztettek a ferencrendi Meszes Polykárppal egyetemben. Ezt a lapot még Lévy Imre alapította, veszprémi igazgató korában. Hénap Tamás, Sáfrány Károly, Szegess Mihály, Tölcséry Ferenc az irodalom különböző ágaiban működnek sikerrel, így a fiatal Szegesnek latin és görög kézikönyveit az egész országban használják. Sáfrány Károly, a veszprémi Schopenhauer pedig ifjú kora daczára legképzettebb filozófusok egyike.

8. ábra. Veszprém látképe a VASÁRNAPI ÚJSÁG 1861. december 29-i számában²⁸

²⁸ „A Vasárnapi Újság 1859. évi 33 számában Veszprém városának történeti és helyirati bővebb vázlatát olvasható s ugyanott kisebb rajzban a város képét is bemutattuk. Nem akarjuk ismételni az ott körülményesebben elmondottakat, de kénytelenek vagyunk némi pontokat újra érinteni ez alkalommal, midőn a városnak egy sikerültebb, nagyobb rajzát közölhetjük... Elég legyen itt csak annyit említenünk, hogy Veszprém városa a Balaton és Bakony közt elterülő vidék legnevezetesebb pontja, s egyike hazánk legrégebb városainak, mely már őseink bejövetelekor fennállott s Sz. István korában nagy virágzásnak indult.” [VASÁRNAPI ÚJSÁG, VIII. évfolyam, 52. szám. 1861. december 29.]

Veszprém éghajlata

Veszprém éghajlatáról az első számszerű feljegyzéseket HUNFALVY Jánosnak a Magyar Tudományos Akadémia megbízásából készítette: „A MAGYAR BIRODALOM TERMÉSZETI VISZONYAINAK LEÍRÁSA”²⁹ című, 1865-ben megjelent művében találjuk. Az összeállítás az 1860 – 63 közötti veszprémi észlelési adatok felhasználásával készült, és részletesen elemzi a hőmérséklet, szél és csapadékviszonyokat. „Az észlelések évsora az egyes helyeken különböző s általán véve még csekély; teljesen megbízható eredményeket azért még most sem várhatunk. Mindazáltal azzal kecsegtetem magamat, hogy midőn az eddig felgyűlt adatokat nagy fáradtsággal egybeállítottam s földolgoztam, hiábavaló munkát még sem tettem, s hogy hazánk meteorológiai viszonyainak ismeretét némileg mégis csak gyarapítottam.” – írta a METEOROLÓGIAI VISZONYOK fejezet bevezetőjében. Hunfalvy adatait kiegészítettük a Németh Ferenc által 1864-ben végzett mérésekkel és az éghajlati jellemzőszámokat előző kötetünkben részletesen ismertettük. Itt csak néhány lényeges adatra térünk ki; az éves középhőmérséklet a vizsgált időszakban (1860. március – 1864. augusztus) 9,8°C-nak, az éves átlagos csapadékmennyiség 514 mm-nek adódott. Az abszolút (terminus) maximum³⁰ hőmérsékletet 33,3°C-ot, 1863. augusztus 11-én délután 2 órakor, a terminus minimum hőmérsékletet –18,1°C-ot pedig 1864. január 17-én jegyezték fel.

Bolgár Mihály „VESZPRÉM METEOROLÓGIAI VISZONYAI ÉS KÚTVIZEI” című tanulmányának 20. oldalán néhány adattal jellemzi Veszprém éghajlatát, kitérve az egyes évszakok átlagos hőmérsékleti viszonyaira. Ezen adatok (előzetes) összevetését a Németh Ferenc által számítottakkal az alábbi táblázat tartalmazza:

		Tél	Tavaszi	Nyár	Ősz	Év
Közép-hőm [°C]	B. M.	–0,5	10	20	10,5	10,0
	N. F.	–1,0	9,7	19,7	10,8	9,8

Nézzük ezek után az egyes hónapok rövid jellemzését.

²⁹ II. RÉSZ. A magyar birodalom meteorológiai, növényzeti és állattani viszonyai. I. Szakasz. A meteorológiai viszonyok.

³⁰ Az észlelési időpontokat nevezték terminusoknak. Az 1860 -1864 közötti észleléseknél a reggel 6 órakor leolvasott érték volt a TERMINUS MINIMUM, és a délután 2 órakor leolvasott érték a TERMINUS MAXIMUM. A magyar intézet által bevezetett észlelési időpontok: reggel 7, délután 2 és este 9 óra, tehát csak a terminus maximum értékeket tudjuk összehasonlítani, a minimumot nem, mivel a méréseket eltérő időpontban végezték! Az állomáson külön maximum-minimum hőmérő nem volt.

JANUÁR a leghidegebb hónap, középhőmérséklete $-2,5^{\circ}\text{C}$ -nak adódott. Az egyes évek között lényeges eltérések nem mutatkoztak. A legenyhébb január középértéke $-1,3^{\circ}\text{C}$ volt (1885-ben és 1886-ban), míg a leghidegebb $-4,3^{\circ}\text{C}$ -nak adódott (1888-ban). Jellemző, hogy a vizsgált időszakban fagypont fölötti januári középhőmérséklet nem fordult elő. Az észlelési periódus legalacsonyabb értékét (terminus minimum) is 1888 januárjában jegyezték fel, 2-án reggel 7 órakor $-17,0^{\circ}\text{C}$ -ot mutatott a hőmérő. A kemény hidegek már előző év december 20-a után beköszöntöttek, így január 8-án a VESZPRÉM már arról tudósított, hogy „a Balaton befagyott, és az erős jégen megindult a kocsival és szánnal való közlekedés.” A tartós hidegre jellemző, hogy nem csak a Balaton, hanem 3-án reggelre a Duna is befagyott. Fagyos nap (amikor a hőmérséklet fagypont alá csökken) átlagosan 25 alkalommal fordult elő, míg 17 alkalommal a maximum hőmérsékletek is fagypont alatt maradtak (téli nap). Zord nap, amikor a minimum hőmérséklet $-10,0^{\circ}\text{C}$ alá süllyed átlagosan kétszer fordult elő, de amíg 1885 és 1886 januárjában egyszer sem csökkent a hőmérő $-10,0^{\circ}\text{C}$ alá, addig 1888-ban 6 alkalmat jegyeztek fel.

A hónap átlagos csapadékmennyisége 30 mm, de 1889 januárjában a lehullott mennyiség 9 mm alatt maradt, míg 1886-ban a havi átlag közel háromszorosát jegyezték fel. Mérhető csapadék ($R \geq 0,1$ mm) átlagosan 7 alkalommal fordult elő, de 1888-ban 20 csapadékos napot jegyeztek fel, és ekkor 16 alkalommal havazott. A nagy havazások, hófúvások, hótörlesztők több alkalommal napokra elzárták a várost a külvilágtól. A VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP 1886. január 13-án³¹ rendkívüli kiadásban tájékoztatta előfizetőit és a veszprémi közönséget a kialakult „szibériai” viszonyokról, a város környékén ólálkodó farkasokról. *„Három nap óta Veszprém teljesen el van szigetelve a külvilágtól. Se gyalog, se szekéren, se vonattal nem lehet se bejönni a városba, se kimenni abból. Az országutakat már nem lehet megismerni. Ölnyi magas hó borítja azokat minden irányban s olyan helyeken, pl. Zircz, Kenesse, Várpalota felé, hol az országút helyel-közzel hirtelen lefelé lejt s aztán ismét dombra emelkedik, az olyan helyeken a hó 3-5 ölnyi magas. Azt nem ássa ki emberi erő most. Azon nincs segítség. Szünetel is teljesen a közlekedés Veszprém várossal. A legközelebbi községekből sem lehet bejönni. A hatóság ugyan dolgoztatott tegnap s tegnapelőtt is, majd száz hóhányó emberrel; de az mind hasztalan. A mit elhánynak félnapon át, pár perc alatt azt ismét eltemeti a hóvihar. Ma reggel a márkói-út kiáása iránt tett kísérletet a rendőrség. A nap-szamosok csapata eredménytelenül tért vissza. Meg sem találták az ország utat.”* A lapok felhívták a figyelmet a nagy tömegű hó hirtelen olvadásának veszélyeire, közzétéve a megyei alispáni hivatal e tárgyban kiadott felhívását. A ködös napok átlagos száma 5, a borultság mértéke (0 – 10-es skálán) 5,7. A hivatalos feljegyzések 1 – 2 viharos napot említenek.

³¹ Ugyanebben a lapszámban KOMPOLTHY TIVADAR főszerkesztő „Üstbe’ vagyunk” – címmel írt tárcát a tél viszontagságairól, amelyet a 199. oldalon olvashatunk

FEBRUÁR középhemérséklete $-1,1^{\circ}\text{C}$ volt, ami viszonylag hidegnek mondható, és az egyes évek között is – ellentétben a januárral – lényeges eltérések mutatkoztak. Enyhe volt 1885 februárja, ekkor a havi középérték $+2,5^{\circ}\text{C}$ -nak adódott és a terminus maximum 18-án elérte a $+13,0^{\circ}\text{C}$ -ot. Az enyhe idő következtében „*a veszprémi korcsolya egyeslet jégpályája felmondta a szolgálatot. A szép tavaszi időjárás felolvasztotta a jeget s így a sport e nemét kedvelők elvonattak az élvezettől.*” – olvashatjuk a VESZPRÉM február 23-i számában. Az észlelési időszak leghidegebb februárja 1888-ban volt, $-3,8^{\circ}\text{C}$ -os havi középértékkel, míg a legalacsonyabb terminus minimumot, $-12,8^{\circ}\text{C}$ -ot, 1887. február 25-én reggel 7 órakor jegyezték fel. Fagyos nap átlagosan 22 alkalommal, téli nap 11 alkalommal fordult elő, míg 1887 és 1888 februárjában 3 – 3 zord napról szólnak a feljegyzések. „*Van most nagy kelete a bundáknak, prémeknek és azon polgártársaink, kiknek kabátjaik tetemesebb folytonosság hiányában szenvednek, most búsan gondolnak a költő szavaira: Hol a boldogság mostanában? / Barátságos, meleg szobában.*” – írja a VESZPRÉM, 1888. február 20-án. A hónap átlagos csapadékmennyisége 17 mm, de 1890-ben, két csapadékos napon 2,7 mm-t, míg 1888-ban közel 42 mm-t jegyeztek fel. Ebben az évben is bőséges havazásokról írnak az újságok, február 25-én pedig, a város rendőrhatalósága a hó-eltakarítási rendelethez figyelmeztette a lakosságot. „*A városi szabályrendelet értelmében köteles minden háztulajdonos, vagy lakos, háza- illetve lakása előtt és annak mentében a járdát tisztán tartani, téli időben arról a havat elhárítani, síkosság esetén pedig azt homokkal vagy hamuval behinteni. – A kik ebbeli kötelezettségüket elmulasztják, azoknak költségére a hatóság fog intézkedni, s ezen felül, még pénzbírsággal is sújtatnak. A havat az udvarokból az utcára kihányatni szinte büntetés terhe mellett tilos, hanem az elhordást igénylő hó a csorda-utcai nagytó környékén levő horpadásokba szállítandó.*” A mérhető csapadéku napok száma 6, és ugyancsak 6 az átlagos havazásos napok száma is. Átlagosan 4 ködös nap fordult elő, a borultság mértéke 5,6. A viharos napok száma 1 és 4 között változott.

MÁRCIUST a szélsőségektől mentes, de hűvös időjárás jellemezte, $3,5^{\circ}\text{C}$ -os havi középértékkel. 1886-ban a hosszú és kemény tél után későn kezdett kitavaszkodni, a havi középérték mindössze $+1,2^{\circ}\text{C}$ -nak adódott. Március 14-én arról írt a VESZPRÉM, hogy „*Időjárásunk csak nem akar kitavaszkodni. Az egész hét folyamán erős fagyok voltak, a hét elején pláne oly nagy hóviharak, hogy a vasúti közlekedés is teljesen szünetelt.*” A hónap elején, 2-án reggel $-14,4^{\circ}\text{C}$ -ig csökkent a hőmérséklet. A legenyhébb márciust 1885-ben, jegyezték fel, ekkor a középhemérséklet $+5,9^{\circ}\text{C}$ -nak adódott, míg a legmelegebb márciusi nap 1888-ban volt, 28-án délután a terminus maximum meghaladta a 21°C -ot. Fagyos nap átlagosan 10 alkalommal fordult elő, a téli napok száma átlagosan 4. A hónapok felében, még 1 – 2 zord nap is előfordult. Ebben az időszakban március nem tartozott a csapadékos hónapok közé. A havi átlagos mennyiség 37 mm, a mérhető csapadéku napok száma 8. Kiu-gróan csapadékos volt 1889 márciusa, ekkor 90 mm eső esett, és a legcsapadékosabb napon, 27-én 35,1 mm hullott. „*Időjárásunk igen kellemetlen; folytonos eső-*

zés és szelek akadályozzák a földműves gazdákat a munkában, itt volna az idő a szántásra, de nem tehetik. Nagyon hátráltatva lesznek a tavaszi munkákban.” – írja a VESZPRÉMI KÖZLÖNY március 31-én. Ebben a hónapban – elsősorban a hónap első felében – még 5 havazásos nap előfordul, de a hónap vége felé már csak elvétve. Meg is jegyzi a VESZPRÉMI KÖZLÖNY március 31-én: *„Azt gondoltuk, hogy már több havunk nem lesz, pedig csalódtunk, mert f. hó 28-án éjjel oly nagy havazás volt, hogy reggelre a Bakony-hegység egészen fehér volt. Furcsa időjárásunk van!”* Márciusban már 1 – 2 zivatar is előfordul és jégesőről is vannak feljegyzéseink. Köd és viharos nap általában 1 – 4 alkalommal fordult elő, az átlagos borultság mértéke 4,1.

ÁPRILIS középhőmérséklete 10,6°C volt és az egyes hónapok között számottevő eltérés nem mutatkozott. A legenyhébb áprilist 1885-ben jegyezték fel 12,8°C-os középértékkel, a terminus maximum 28-án délután 2 órakor kevésbé meghaladta a 25°C-ot (nyári nap), de a korábbi napok is jóval melegebbek voltak az évszaknak megfelelőtől. Erről az időszakról a VESZPRÉMI KÖZLÖNY a következőképpen tudósít, április 26-án: *„Egész kánikulai napokat élünk, még árnyékban is meleg van. Nem örülhetünk ennek, mert majd később bánjuk meg. A búza-szentelési körmenet a nagy szél és por miatt nem volt megtartható. Valóban városi hatóságunknak gondoskodni kellene arról, hogy akkora por ne legyen városunkban, mely minden járást az utcán szinte lehetetlenné tesz.”* A terminus minimumot 1888. április 8-án reggel 7 órakor mérték, ekkor –1,0°C-ig süllyedt a hőmérő higanyszála. Április átmeneti hónap, ekkor még előfordulhat 1 – 2 fagyos, de előfordul ugyanennyi nyári nap is. A hónap csapadékösszege 45 mm, ez a mennyiség átlagosan 9 – 10 napon hullik, amiből még 1 – 3 havazásos nap előfordulhat, mint például 1889-ben. Április 20-án az alábbi hírt közli a VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP: *„Hóvihar hűsvétkor. Napok óta bomlik ismét az időjárás s eső, jégeső, havazással váltakozik. Így megeshetik, hogy az ünnepekben még szánkózásra lehet kilátásunk. Furcsa állapotot bíz ez, ha elgondoljuk, hogy az alföldi városokban a szabadfürdést rendszerint ápril 20-tól engedik meg a hatóságok. Tessék most fürödni!”* Köd és vihar elhanyagolható számban fordult elő, de a zivatarok gyakorisága a duplájára emelkedett a márciusinak. Az átlagos borultság mértéke 4,1.

MÁJUS csaknem öt fokkal volt melegebb az áprilisinál, középértéke 15,3°C-nak adódott. A legenyhébb májust a vizsgált időszakban 1889-ben jegyezték fel, 17,4°C-os középhőmérséklettel, míg a legmelegebb nap 1886. május 30-án volt, 29,0°C-os délutáni csúcshőmérséklettel. *„Időjárásunk kánikulai, 10 nap óta. Ha esőnk nem jó hamarjában, a vetés mind kisül. A szőlők bő termést ígérnek.”* – írta a VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP május 29-én, míg május 30-án a VESZPRÉM arról tudósít, hogy *„Kánikulai hőséggel pörzsöli a nap az eső után szomjúhozó természetet. Ha meg nem szán bennünket a Gondviselés, akkor szomorú napok következnek ránk.”* Nem csak enyhéségével, de hűvös napjaival is kitűnt 1886 májusa, ugyanis 7-én reggelre 1,6°C-ig csökkent a terminus minimum hőmérséklet és a délelőtti órákban havazott. *„Májusi hó, fagy gyönyörködtet pár nap óta. A gyümöl-*

csöt tönkre tette; egyébben még nincs kár. Tegnap délelőtt erősen havazott. Fehér lett a város egyszerre. Délután melegen sütött a nap. Bolond Józsinak való idő ez.” – olvashatjuk a Veszprémi Független Hírlap május 8-i számában. A 7-i hetivásár is szomorúan sikerült. Alig jött be 1 – 2 kocsi a vidékről. A hetivásárban terjedt hírek szerint, Zirc határában két ember megfagyott. Fagyos nap (a terminus minimum értékek szerint) már nem, míg nyári nap átlagosan négy alkalommal fordul elő. A szélsőséges hőmérsékletű és időjárású 1886-os év májusában 10 alkalommal emelkedett a terminus maximum +25°C fölé. A hónap átlagos csapadékmennyisége 60 mm körüli, de az egyes hónapok között lényeges eltérések mutatkoznak. Míg 1884-ben és 1886-ban a havi összeg 20 mm közelében alakult, addig 1885-ben és 1887-ben a lehullott mennyiség meghaladta a 100 mm-t. Ezekben az években a heves záporosók következtében a napi csapadékösszegek meghaladták a 40 mm-t, aminek következményeként a Séd több alkalommal megáradt, elárasztván a szomszédos kerteket. Csapadékos nap átlagosan 9 alkalommal fordul elő, a zivataros napok száma 4. Főként a hónap első felében még előfordulhat 1 – 1 havazásos nap, mint például 1885-ben, amikor a Veszprémi Közlöny május 17-én arról tudósított, hogy „Tegnap, szombat virradóra a Bakony tele volt hóval. Úgy délelőtt tíz óra felé havas eső is esett. Egyáltalán hideg az időjárás és félő, ha kitisztul, hogy mindent le fog forrázni. Pénteken reggel meglehetősen égháború volt.” Kőd csak elvétve, és rövid ideig fordul elő, átlagosan 2 viharos napról szólnak a feljegyzések; a borultság mértéke 3,5.

JÚNIUS az első nyári hónap, középértéke 18,3°C-nak adódott, de az egyes hónapok közötti eltérés meglehetősen nagy, megközelíti az 5 fokot. Ugyan a délutáni terminus maximum hőmérsékletek egyszer sem érték el a 30°C-ot (hőség nap), az újságok nem egy alkalommal kánikulai hőségről tudósítanak, mint például a VESZPRÉM 1885. június 28-án: „Időjárásunk a lefolyt héten egyszerre iszonyú hőségre változott; volt ugyan némi kis eső, de biz az a szomjas föld porát nem verte el. Veteményeinkre nézve igen áldásos volna egy jó nyári eső.” Vagy egy másik tudósítás a VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAPBÓL, 1888. június 16-án: „Időjárásunk folyton kánikulai. Tikasztó hőség uralg folyton. A vetések nagyrészt megsemmisültek. Az aratás jövő héten kezdetét veszi.” Nyári nap átlagosan 9 alkalommal fordult elő, és a leghűvösebb hajnalokon sem csökkent a hőmérséklet 10°C alá. A hónap átlagos csapadékmennyisége 44 mm, és az egyes évek hónapjai kevésbé térnek el, mint májusban. A napi maximum nem haladta meg a 20 mm-t, ennek ellenére a lapok több alkalommal is tudósítottak heves felhőszakadásokról, zivatarokról. „Jó esőnk volt a múlt péntek este, mely alatt a villám a kúria mögött levő Vida-féle ház kéményébe ütött a nélkül, hogy gyújtott volna. A Séd folyónak szombatra való rendkívüli megáradása kedvező jel arra nézve, hogy a környéken még nagyobb eső volt, mint nálunk, ami bizony el is kellett már, mert szomorú, nagyon szomorúak voltak kilátásaink.” – írta a VESZPRÉMI KÖZLÖNY 1886. június 6-án. Zivatar ritkábban fordult elő, mint májusban, de gyújtó villámról és halálos leütésről egyaránt találunk feljegyzéseket. „A múlt szombati vihar alkalmával Noszlopon leütött

a villám s az éppen akkor az erdőről hazatérő Bódis Károly muzsikusz gyermekét sújtotta le. A szerencsétlen fiú rögtön meghalt.” – tudósít a VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP 1890. június 7-én. Viharos nap átlagosan 1 – 4 alkalommal fordult elő, és a hevesebb zivatarok alkalmával keletkezett szélviharok is számtalan pusztítást okoztak. A havi átlagos borultság értéke 3,4-nek adódott.

JÚLIUS adatsora meglehetősen hiányos, emiatt az éghajlati jellemzők egy részét csak pótlással lehetett biztosítani. A hónap középhőmérséklete 21,4°C-nak adódott és lett a nyár legmelegebb hónapja. A délutáni csúcshőmérsékletek minden évben meghaladták a 30°C-ot. 1884. július 17-én a délutáni leolvasáskor a hőmérő 35,0°C-ot mutatott. *„Időjárásunk iszonyú hőséget hozott. Az ember majd megsül napról napra. Az aratásnak kedvező az idő.”* – írja a VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP július 19-én. A VESZPRÉM július 20-án arról tudósított, hogy *„A roppant hőség beállt, mégpedig oly délszaki hévvel, hogy alig tud az ember hova lenni »ebben a nagy melegben«. A ki teheti, az fürdőre menekül előle, a szegény ember pedig, nem tehetvén egyebet, hát békességes türéssel izzad.”* 1887-ben sem volt ez másként: *„Időjárásunk nemcsak a naptár szerint, de a valóságban is kánikulai. Egy csepp esőcske sem áztatja határainkat, a hőség oly rekkenő, hogy csak a napfürdő-kedvelőket, meg a mezei munkásokat láthatni a szabadban. Egy két kócska felhő ellátogat ugyan felénk, de azt sem mondva, beföllegzett, elillan ismét és csak az újságokból tudjuk, mily jó eső volt itt is, ott is. – Lapunk zártakor azonban nálunk is megeredtek az ég csatornái és jótékony esővel árasztották el a közel vidéket.”* – írta a Veszprémi Közlöny július 24-én. A hónap átlagos csapadékmennyisége 51 mm, ami meglehetősen szélsőséges értékekből tevődött össze. A legszárazabb július csapadékmennyisége 1886-ban: 6,7 mm volt, míg 1888-ba a havi mennyiség 108 mm-nek adódott. Ebben az évben, július 26-án a napi mennyiség 50 mm volt, ami a vizsgált időszakban előfordult abszolút napi maximum. Átlagosan 7 – 8 csapadékos és három zivataros nap fordult elő. Júliusban a felhőborítottság mértéke 3,2-nek adódott.

AUGUSZTUS szintén az „adathiányos” hónapok sorába tartozik, középhőmérséklete 19,2°C-nak adódott, és az egyes hónapok közti eltérés nem érte el a 2 fokot. A délutáni hőmérséklet csak egy évben, 1887. augusztus 7-én haladta meg a 30 fokot. Nyári nap átlagosan 10 – 11, hőség nap 1 – 2 alkalommal fordul elő, és az éjszakai, hajnali órákban sem csökkent a hőmérséklet 10°C alá. A hónap átlagos csapadékmennyisége 70 mm körül alakult, ami a hónapok rangsorában a második helyet jelenti. Az egyes hónapok között lényeges eltérések mutatkoztak, mivel az 1888-as és 1889-es 30 mm körüli értékekkel szemben 1887-ben több mint 100 mm eső esett. A csapadékos napok átlagos száma 8 – 9 és ebből 3 alkalommal a zivataros napok száma, ezekben az esetekben a lehullott mennyiség meghaladja a 10 mm-t. Az egyik emlékezetes vihar 1887. augusztus 18-án vonult át városunkon és környékén. *„A városház udvarán levő szép fásort is tönkre tette volna, de városunk derék rendőrbiztosa a vihar keletkezésekor a legnagyobb gyorsasággal, a felhőszakadás közepette, karókhöz kötötte a szép fákat s így voltak megmenthetőek.”* – írja a

VESZPRÉM augusztus 21-i száma. A VESZPRÉMI KÖZLÖNY az alábbi tudósítást közli a jelenségről: *„Múlt csütörtökön délben óriási orkán vonult át városunk és vidéke felett, melynek pusztító volta a képzelmet felülmúlja. A legvastagabb fák téptek ki tövestül, házak tetei söpřettek el vagy bontattak meg irgalmatlanul, házfalak döntettek be, kertekben, utcákon, országutakon akadályok, torlaszok keletkeztek úgy, hogy a járás-keles megakadt, e mellett valóságos felhő szakadt ránk és borított el mindent vízzel, sárral, iszappal. A kár mindenütt borzasztó.”* Augusztusban, a hajnali órákban már rövid ideig tartó köd előfordulhat, az átlagos felhőborítottság értéke 3,6.

SZEPTEMBER középhőmérséklete 16,2°C-nak adódott. A délutáni csúcshőmérsékletek 1884 kivételével valamennyi szeptemberben meghaladták a 25°C-ot, de hőség napról (≥ 30°C) nem találtunk számszerű feljegyzéseket. Ugyan 1888-ból nincsenek észlelési adataink, az újsághírekből tudjuk, hogy szeptember elején még kánikulai napok uralkodtak. *„A hőség újra beköszöntött s az emberre-állatra egyaránt veszedelmes. A tegnapi sertésvásáron 5 sertés hullott el a rettentő hőség folytán.”* – írta szeptember 3-án a VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP. A VESZPRÉM szeptember 4-én arról tudósít, hogy: *„Kánikulai hőséggel kaczerkodik a vénasszonyok nyara; tegnap is 36 fok volt a meleg.”* Persze nem minden év szeptembere volt nyáriás, mert például 1889. szeptember 22-én azt írta a VESZPRÉM, hogy *„Itt a tél! Ezt hallottuk úton-útfélen hangoztatni a héten s daczára, hogy a kalendárium szerint még nyárnak kellene lennie, 4 – 6 fok meleg van; megtörtént az a furcsaság is, hogy fűtenünk kell. Ilyen habarodott időjárásra még azok a bizonyos legöregebb emberek sem emlékeznek.”* Volt, hogy egyik napról a másikra lett vége a nyárnak, minden átmenet nélkül. Egy ilyen esetről számol be a Veszprém 1890. szeptember 6-i tudósítása. *„A múlt heti időjárás meglepően változatos volt. 25-én mint a kánikula utolsó napján forró sirokkó széllel, mely az nap délután szerencsére csak pár percig tartott szélviharrá fokozódott, mely rövid tartama alatt fákat tördelt és kéményeket ledöntött, majd estefelé elborult és reggelig esett, mire másnap a levegő hőmérséke 30 Réaumur fokról [37,5°C] 15-re [18,8°C] esett, és lett oly hűvös mint akár októberben. Ezen változatossággal az idej nyár úgy látszik véget ért és kezdetét vette a nyárutó. Az eső egyébiránt megyeszerte meglehetősen mennyiségben volt, a kapás növények, nevezetesen krumpli és répa nagy hasznára, valamint a nagy szárazság miatt elmaradott és hiányos mezei munkálatokat, nevezetesen a tarrók felszántását lehetővé tette.”* A hónap átlagos csapadékmennyisége 37,5 mm-nek adódott és az egyes hónapok között szélsőséges eltérések nem mutatkoztak. A 6 csapadékos napból 1 – 2 alkalommal fordult elő zivatar. Az átlagos borultság mértéke 3,3-nek adódott.

OKTÓBER a vizsgált időszakban borult, csapadékos hónapnak számított. Középhőmérséklete 10,0°C-volt, és az egyes hónapok sem tértek el lényegesen az átlagtól. A legmelegebb októbert 1889-ben jegyezték fel, ekkor a havi átlag 11,6°C volt és hosszú vénasszonyok nyarának örülhettek a Veszprémiek. *„Időjárásunk olyan, hogy teljesen a régiek ama jóízű mondása illik, miszerint az októberi napsü-*

tés »a vénasszonyok nyara«. Úgy is lesz ez bizonynal, mert a szokatlan késő őszi meleg, naponta kicsalja a veszprémi korzóra az összes anyósállományt. Mely szomorú hírű gárda tudvalevőleg inkább az utcán sütkérezik – de otthon soha se adja meg magát.” – írta a VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP október 26-án. A hónap második felében már számíthatunk fagyra, mint például 1886-ban, amikor október 30-án a reggeli leolvasáskor $-0,4^{\circ}\text{C}$ -ot mutatott a hőmérő. A hónapok sorában október bizonyult a legcsapadékosabbnak, az átlagos mennyiség 80 mm-nek adódott. 50 mm alatti havi csapadékösszeg nem volt, de 1884-ben és 1887-ben a lehullott mennyiség meghaladta a 120, illetve a 110 mm-t. A bőséges égi áldás következtében feláztak, sárosá váltak a veszprémi utcák, egyre nehezebben lehetett közlekedni. „*Időjárásunk a szokott veszprémi stylusba sántikál ismét. Elöl-hátul térdig érő sár utcán és piacon; hogy akrobáta vagy utibiztos légyen, aki abban meg nem feneklik. Hanem az is igaz. Ha megfeneklett az állami budget szekere – megfenekelhetik a veszprémi pógár is. (A bion! Mondá M P.)*” – olvashatjuk a VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP 1887. október 8-i számában. Volt rá példa, hogy október második felében havazott, mint 1888-ban is, amiről így tudósít a VESZPRÉM október 21-én: „*Az első hó. Csütörtökön éjjel fagyott, s pénteken már elő kellett venni a téli kabátokat. Érdekes tünemény volt pénteken délután a több ízben ismétlődő havazás. Nagy pelyhekben sűrűn esett a hó, igen szép látványt nyújtva. Hogy a mily váratlanul jött, oly gyorsan el is enyészett az első hó, az nagyon természetes. Ez volt a tél vizit-kártyája. Havazásról tudósítják lapunkat vármegyénk több részéből, mely e hó 19-én, mikor nekünk is volt részünk benne, jelentette be a közelgő telet. Bakony- Bélben és Devecser vidékén volt a legnagyobb mértékben.*” Októberben átlagosan 11 mérhető csapadékú nap fordult elő és voltak évek (mint például 1888-ban) amikor zivatart is megfigyeltek. A ködös napok száma 2 – 3, az átlagos borultság mértéke 5,5.

NOVEMBER, bár az őszi utolsó hónapja, mégis gyakran télies oldaláról mutatkozott be, átlaghőmérséklete $3,8^{\circ}\text{C}$ -nak adódott. A legmelegebb napok délutáni csúcserkékei sok esetben alig haladták meg a $12 - 14^{\circ}\text{C}$ -ot. A legmelegebb november 1886-ban volt, ekkor a havi középhőmérséklet $5,8^{\circ}\text{C}$ -nak adódott, és a legmelegebb napon – 8-án – $17,5^{\circ}\text{C}$ -ot mutatott a hőmérő higanyszála. A VESZPRÉMI KÖZLÖNY a természet játékának nevezte az időjárás alakulását. A november 7-én kelt tudósítás szerint: „*E héten már teljesen kifejlődött lepkék szállingtak, a röpködő bogarakat nem is számítva, melyek még eddig el sem bújtak, sőt a békák is kezdenek előbújni, amint múlt pénteken már itt-ott ilyet is lehetett látni. A legszebb őszi időnk van.*” A pénteki hetivásár élénkségét is a szép időjárásnak tulajdonították. A leghidegebb november középhőmérséklete – 1888-ban – $1,4^{\circ}\text{C}$ -nak adódott, és a hónap közepén, 14-én reggel $-8,0^{\circ}\text{C}$ -ig süllyedt a hőmérséklet. „*Időjárásunk már egészen télies, bár a havazás még gyér. Az éjjeli fagyok állandók s a csatornák, vízmedenczék telvék jéggel. A Balaton még nem fagyott be, de már nagy jégtáblák úsznak rajt. Egykét napi tartós hideg teljes jégmezővé fagyasztandja össze a magyar tengert s akkor aztán három vármegye arany ifjúsága élvezendi az ország*

legszebb jégpálya sportját.” – írta a VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP 1888. november 17-én. November átlagos havi csapadékösszege 31 mm volt, és az egyes évek között jelentős eltérések mutatkoztak. 1888-ban a lehullott mennyiség a 10mm-t sem érte el, 1887-ben közel 75 mm esett. Novemberben átlagosan 2 – 4 havazásos nap fordul elő, de 1884-ben 11 napon havazott. Számottevő hótakaró ekkor nem alakult ki és a havi csapadékösszeg is 10 mm alatt maradt. Novemberben gyakori a köd, általában 4 – 7 ködös napról szólnak a feljegyzések, az átlagos borultság magas: 6,2.

DECEMBER már igazi téli hónap, középhőmérséklete $-0,6^{\circ}\text{C}$ -nak adódott és az egyes évek között is lényeges eltérések mutatkoztak. 1886 decembere az enyheségével tünt ki, középhőmérséklete $+2,7^{\circ}\text{C}$ -nak adódott és 20-án délután $13,4^{\circ}\text{C}$ -ig emelkedett a hőmérő higanyszála. A VESZPRÉMI KÖZLÖNY december 26-án azt írta, hogy: *„Időjárásunk a hét elején oly szép, mondhatni nyári volt, hogy még a méhek is kezdtek járni”* Nem volt ez így minden évben, mert 1885-ben $-1,5^{\circ}\text{C}$, 1889-ben $-4,3^{\circ}\text{C}$ volt a havi középhőmérséklet. A leghidegebb napokon -10°C alá süllyedt a reggeli minimum és a délutáni értékek is fagyponthoz alatt maradtak. *„Időjárásunk e hét utolsó napjaiban egészen télire változott. A lég hőmérséklete 5-7 fokkal szállt a fagyponthoz alul nagy öröme a korcsolyázni szerető fiatalságnak, kik alig várták már, hogy városunk állóvizet jégkéreg borítsa.”* – írta a VESZPRÉMI 1885. december 13-án. December 19-én arról írt a VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP, hogy: *„A Balaton jege beállt. A somogyi partok mentén, túl a középáradat zajlásán, látni még némi szabad vizet – azonkívül jégsivataggá lőn az egész magyar tenger. A korcsolyázók figyelmébe ajánljuk, hogy a jég ezidén tükörsima, mint már több év óta nem volt.”* 1889-ben a kemény hideg és hó becsalogatta a farkasokat a város közelébe. Erről a VESZPRÉMI december 13-i számában olvashatunk tudósítást: *„Azok a bizonyos farkasok, úgy látszik, ezúttal csakugyan mutatkoznak a rátóti határban. Vasárnap nagy hajtóvadászatot tartanak rájuk s akkor fog kiderülni, hogy csakugyan farkasok voltak-e vagy pedig csak ártatlan – kacsák. – Az előző heti lanyha időjárás hirtelen hidegre változott. A hőmérő a hét folyamán állandóan 4 – 6 fokot mutatott fagyponthoz alól; – beállott tehát a tél. Ma az égboltozat és láthatár borult, havazni kezd; úgy látszik fehér karácsonyunk lesz.”* A hónap csapadék-mennyisége 37 mm, ami átlagosan 9 – 10 napon hullik, ebből 6 – 7 havazásosnak tekinthető. Az egyes hónapok csapadékmennyiségei között lényeges eltérések mutatkoznak. Nem egyszer fordult elő, hogy a hóesés széllal párosulva hóakadályokat épített és több napra megakasztotta a közlekedést. *„A hófúvatok vasárnap este óta szerda estig elszigetelték Veszprémet a külvilágtól. Emiatt maradt el szegény iparosaink rég várt reménye a decz. 2-iki országos vásár is. Másrészt örülhet a város, mert az itt szorult vidékiek kénytelen-kelletlen vagy tízezer forintot hagytak a városban. Hanem Róma dülő falain ez sem segít. Még a Tisza jövő tudománya sem.”* – írta a VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP 1889. december 7-én. Köd általában 6 – 8 napon fordul elő, az átlagos borultság mértéke 6,7.

Korábban már utaltunk rá, hogy az észlelési adatsor hiányos, ezért az egyes évek éghajlati jellemzőit külön-külön kigyűjteni nem volt célszerű, de a vizsgált hat év lehetővé tette, hogy a Veszprémre jellemző átlagos értékeket meghatározzuk és összehasonlíthassuk a korábbi észlelési periódus (1860 – 64; Németh Ferenc) adataival. Vizsgálatunknál kitérünk Bolgár Mihály megállapításaira is és ahol célszerű elvégezzük az összehasonlítást. Az eredmények ismeretében elmondhatjuk, hogy az évi középhőmérséklet (a vizsgált periódusban) 9,5°C-nak adódott, 0,3°C-al volt hűvösebb, mint a korábbról ismert átlag. (Bolgár Mihály szerint az évi középhőmérséklet 10°C, ingadozása az egyes évszakokban 40°C, a régi feljegyzések nyomán pedig 66,5°C volt a legnagyobb.) Átlagosan 48 – 49 nyári nap, 5 – 6 hőség nap fordul elő, míg forró nap ($T_{\max} \geq 35^\circ\text{C}$) három évente egy alkalommal fordult elő.³² A legmelegebb hónap a július, 21,4°C-os középértékkel, a terminus maximum hőmérséklet 1884. július 17-én délután 2 órakor 35,0°C-nak adódott. A terminus hőmérsékleti minimum $-17,0^\circ\text{C}$ volt, amelyet 1888. január 2-án, reggel 7 órakor mértek. (A korábbi észlelési periódusban, 1864. január 17-én reggel 6 órakor $-18,1^\circ\text{C}$ -ot mutatott a hőmérő.) A téli félévben 84 napon csökkent a hőmérséklet a fagypont alá és 48 alkalommal a maximumok is fagypont alatt maradtak. Zord nap (amikor a minimum hőmérséklet -10°C alá csökken) általában 5 – 6 alkalommal fordult elő.

Veszprém nedvesség és csapadékviszonyairól Bolgár Mihály a következőket írja: „Az évi esők összegének középértéke 564,9 mméter, vagyis minden vízszintes négyzetméternyi területre évenként 564,9 liter víz esik. A hónapok közül október és augusztus a legnedvesebb, a február pedig a legszárazabb. Az áprilisi esőzés túlnyomólag apró esőzésekből áll; ellenben az augusztusiak, júliusiak és novemberiek nagyok és erősek.” Ezek a megállapítások teljesen helytállóak, bár az értékek kissé eltérnek egymástól. Az eltérés abból fakad, hogy Bolgár Mihály az 1884 – 1890-es éveket vizsgálta, mi pedig a gimnáziumban végzett teljes észlelési idősort (1884. április – 1890. március) elemeztük és pótoltuk az észlelési hiányokat. Ennek megfelelően az éves csapadékösszeg átlaga 536 mm-nek adódott és az egyes évek között 100 mm-t meghaladó eltérések is előfordultak. 1888 volt a legszárazabb esztendő, ekkor mindössze 478 mm esett, míg a legnedvesebb évben, 1887-ben 615 mm. Lényeges eltérések mutatkoztak az egyes hónapok csapadékmennyiségei és a csapadékos napok száma között is. 1890 februárjában két egymást követő napon 2,7 mm-nyi esőnek megfelelő hó hullott, míg ugyanezen év januárjában egy csapadékos (havas) nap volt, igaz ekkor 13,1 mm esett. Átlagosan 102 olyan csapadékos napról beszélhetünk, amikor a lehullott mennyiség eléri, vagy meghaladja

³² Az összehasonlításnál figyelembe kell venni, hogy a korábbi évek (1860 – 64) észlelési időpontjai eltértek a jelenleg vizsgált periódus észlelési időpontjaitól. Ez természetesen a napi átlagértékek számításaira vonatkozik, a szélső értékek (terminus minimum, illetve maximum) a leolvasott és feljegyzett értékeket tartalmazzák. Bolgár Mihály esetében nem ismerjük, hogy alkalmazott-e korrekciós számítást. Valószínű, hogy nem, így az éves $-0,3^\circ\text{C}$ -os korrekciót figyelembe véve, az általa számított éves középhőmérséklet $9,7^\circ\text{C}$ -nak tekinthető.

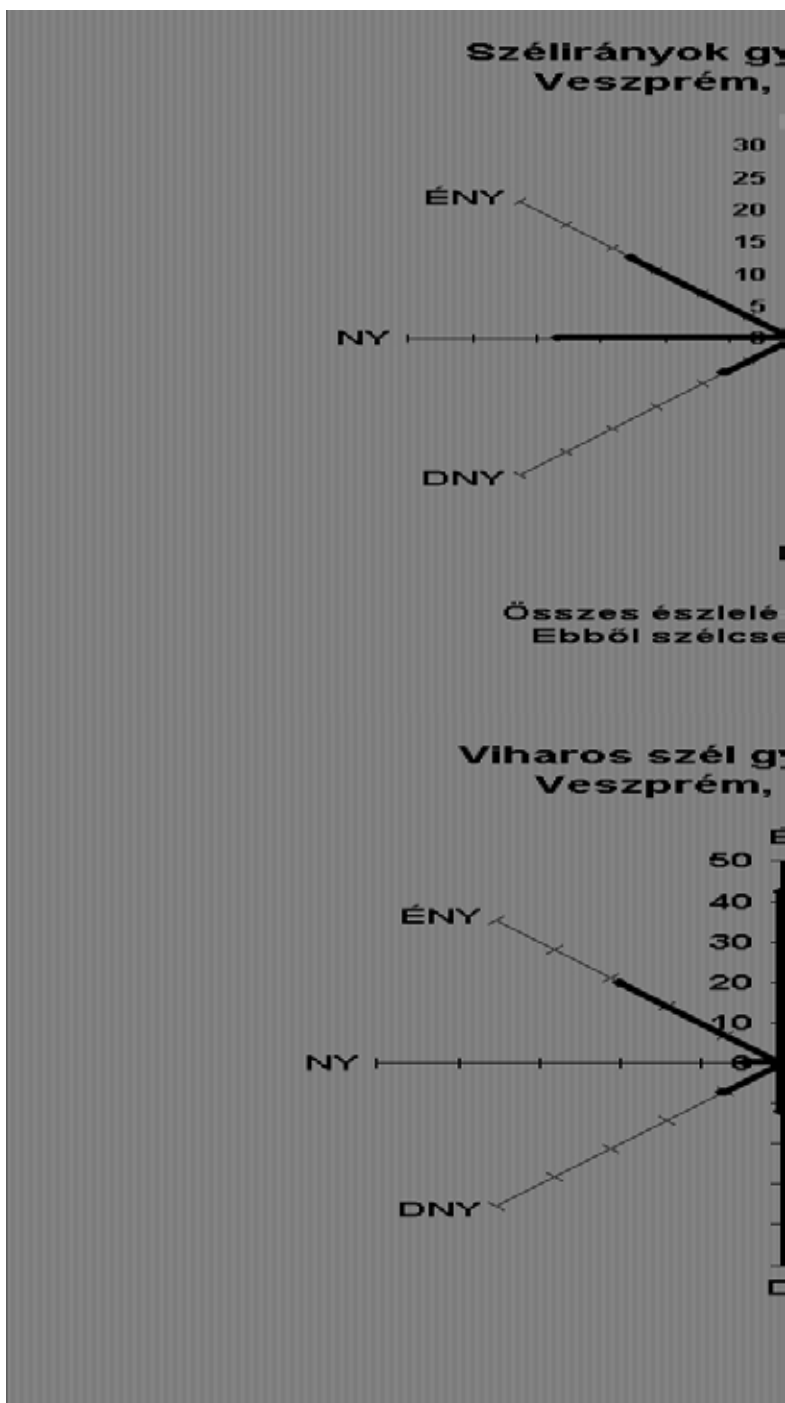
a 0,1 mm-t. Nagy csapadékok ($R \geq 10$ mm) általában 17 alkalommal fordulnak elő. 1884 októberében 129 mm eső esett, 1888. július 26-án pedig a napi csapadékösszeg elérte az 50 mm-t. Átlagosan 31 havazásos nap fordul elő és ebből mintegy 20 napon jegyezhető fel mérhető mennyiség. A zivatarok átlagos száma 19, jégeső évente 2 – 3 alkalommal fordult elő. A ködös napok száma 26, az átlagos borultság mértéke 4,6. A legkevesebb felhőt a vizsgált periódusban 1886 szeptemberében, míg a legtöbbet 1885 novemberében jegyezték fel.

Az észlelési adatsor Veszprém szélviszonyairól is részletes és számszerű adatokat szolgáltat. Az összes észlelési időpont 33%-ában volt szélszend, ami meglehetősen magas aránynak tekinthető, de a műszer nélküli, becslés útján megállapított szélerősségek nem minden esetben tükrözik a valós értékeket, különösen, ha az észlelés nem reprezentatív területen történt. A szeles órák 25%-ában É-i szél fúj, ezt követi a Ny-i – ÉNy-i (18 – 18%), majd a D-i és K-i (11 – 11%) szélirány. Meglehetősen alacsony a DNy-i (7,5%) és a DK-i (5,3%) szelek aránya. A szél erőssége nem tekinthető reprezentatívnak. A vizsgált időszakban, a 0 – 10 közötti tapasztalati skálán 1,4-nek adódott. Bolgár Mihály a szél erősségéről és irányáról a következőket írja: „*Legkellemesebb azon szélerősség, amelyet a meteorológiában 1 és 2-vel szoktunk jelezni, vagyis midőn a fáknak leveleit s legfeljebb apróbb gallyait mozdítja meg a légáramlat. Az északnyugat felé fekvő Bakony elég arra, hogy föltartóztassa az erősebb viharokat s másrészt távolságánál fogva az enyhébb légcseré útjában se álljon. Átlag az év egyharmadában fújnak a szelek s ezek fele az északi irányból jön hozzánk.*”³³ Viharos nap (amikor a szélerősség eléri vagy meghaladja a 6-os fokozatot) évente átlagosan 13 – 14-szer fordult elő. Ezek vizsgálatából kitűnik, hogy miért gondolják a Veszprémiek azt, hogy csaknem minden szél a Bakony felől fúj. Az ÉNy-i és É-i viharos szelek aránya együttesen meghaladja a 70%-ot, D-i és DNy-i irányból együttesen 22% érkezik, míg a Ny-i nem éri el az 5%-ot.

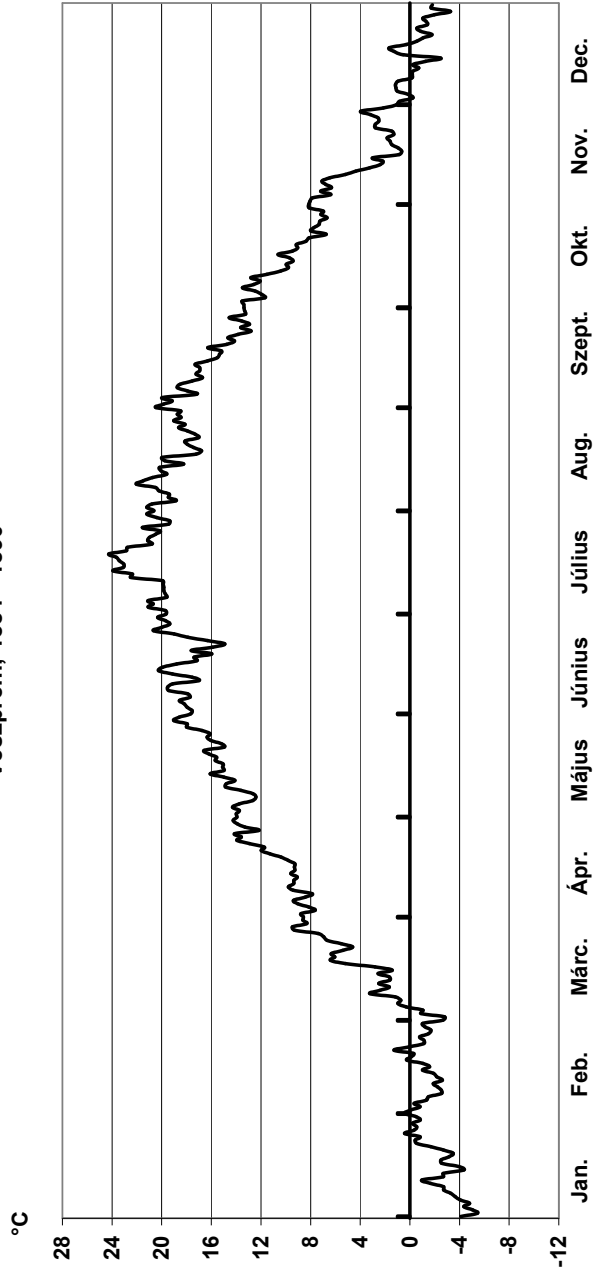
Korábban jeleztük, hogy az eltérő észlelési időpontok miatt a két adatsort kritika nélkül összevetni nem lehet. Nem is tesszük, csupán néhány jellemző értéket állítottunk egymás mellé az alábbi táblázatban, az elemzést, értékelést az olvasóra bízva:

Észlelési periódus	1860 – 1864.	1884 – 1890.
Észlelési órák	r. 6, du. 2, e. 10.	r. 7, du. 2, e. 8.
Évi középhőmérséklet	9,8°C	9,5°C
Terminus minimum	-18,1°C	-17,0°C
Terminus maximum	33,3°C	35,0°C
Évi átlagos csapadék	514 mm	536 mm

³³ A jó és szép idő Veszprémben. [VESZPRÉMI KÖZLÖNY, VI. évfolyam. 47. szám. 1889. november 24.]

A napi középhőmérséklet évi átlagos menete
Veszprém, 1884 - 1890

I. TÁBLÁZAT

1884 - 1890		jan	feb	márc	ápr	máj	jún	júl	aug	szept	okt	nov	dec	Év:
Havi középhőm. °C		-2,5	-1,1	3,5	10,6	15,3	18,3	21,4	19,2	16,2	10,0	3,8	-0,6	9,5
Abszolút (terminus) maximum		°C	7,0	21,4	25,1	29,0	29,8	35,0	31,4	29,6	23,6	17,5	13,4	35,0
		év	1885.	1885.	1888.	1885.	1886.	1885.	1884.	1887.	1887.	1888.	1886.	1886.
		nap	31.	18.	28.	30.	17:30.	17.	2.	7.	3.	8.	20.	júli. 17.
Abszolút (terminus) minimum		°C	-17,0	-12,8	-14,4	-1,0	1,6	10,4	11,6	11,4	4,7	-0,4	-8,7	-15,0
		év	1888.	1887.	1886.	1888.	1886.	1886.	1885.	1884.	1889.	1886.	1884.	1885.
		nap	2.	18.	2.	8.	7.	17.	24.	29.	27.	26.	15.	jan. 2.
Nyári napok átlagos száma /max. ≥ 25°C/		0	0	0	0,4	3,8	9,3	18,0	10,3	6,5	0	0	0	48,3
Hőség napok átlagos száma /max. ≥ 30°C/		0	0	0	0,0	0,0	0,0	5,0	1,3	0,0	0	0	0	6,3
Forró napok átlagos száma /max. ≥ 35°C/		0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0	0	0	0,3
Fagyos napok átlagos száma /min. ≤ 0,0°C/		25,3	21,8	9,8	0,5	0	0	0	0	0	0,5	8,3	18,2	84,4
Téli napok átlagos száma /max. ≤ 0,0°C/		17,2	11,0	3,8	0,0	0	0	0	0	0	0,0	3,8	12,3	48,1
Zord napok átlagos száma /min. ≤ -10,0°C/		2,0	1,0	0,7	0,0	0	0	0	0	0	0,0	0,0	2,0	5,7

Éghajlati adatok (hőmérséklet) összesítése
Veszprém, 1884. április - 1890. március

II. TÁBLÁZAT

1884- 1890	Csapadék			Napok száma (átlag)							Borult- ság			
	Havi		24 órai max. dátum	≥ 0,1	mm csapadék			≥ 10,0	≥ 20,0	Hava- zás	Ziva- tar	Jég- eső	Köd	
	átlag	max.			dátum	≥ 1,0	≥ 5,0							≥ 10,0
	(mm)													
jan	29,8	87,0	13,1 1886.	7,2	5,5	2,7	1,0	0,0	7,3	0,0	0,0	0,0	4,8	5,7
febr	16,9	41,8	12,5 1888.	6,0	4,7	1,0	0,3	0,0	6,0	0,0	0,0	0,0	4,0	5,6
márc	36,7	90,0	35,1 1889.	8,0	6,0	2,2	0,7	0,3	5,2	0,7	0,2	1,7	4,1	
ápr	44,4	81,6	32,5 1889.	9,7	7,2	3,3	1,2	0,2	1,2	1,5	0,3	0,3	4,1	
máj	59,2	109,5	43,8 1885.	9,0	7,2	3,8	2,2	0,8	0,8	4,2	0,8	0,2	3,5	
jún	44,1	67,6	18,3 1884.	11,2	8,2	3,0	1,0	0,0	0,0	4,8	0,6	0,0	3,4	
júl	51,0	108,4	50,0 1888.	7,4	6,0	2,2	1,2	0,6	0,0	2,8	0,0	0,0	3,2	
aug	69,2	103,4	28,0 1887.	8,4	7,6	4,8	3,0	1,2	0,0	3,2	0,2	0,2	3,6	
szept	37,5	65,0	23,0 1889.	5,8	5,0	2,7	1,2	0,5	0,0	1,2	0,0	0,5	3,3	
okt	79,7	128,9	49,0 1884.	11,0	8,0	5,3	3,2	0,7	0,3	0,5	0,0	2,7	5,5	
nov	30,7	74,1	15,0 1887.	8,7	5,7	2,0	0,8	0,0	3,5	0,0	0,0	5,2	6,2	
dec	36,7	59,7	18,0 1884.	9,2	6,8	2,2	1,0	0,0	6,5	0,0	0,2	6,7	6,7	
Év:	535,9	128,9	1884. okt	101,6	77,9	35,2	16,8	4,3	30,8	18,9	2,3	26,3	4,6	

Éghajlati adatok (csapadék- és nedvesség) összesítése
Veszprém, 1884. április - 1890. március

III. TÁBLÁZAT

1884		jan	feb	már	ápr	máj	jún	júl	aug	sze	okt	nov	dec	
Hőmérséklet	Havi közép. °C	—	—	—	9,2	16,0	15,8	20,9	18,8	16,0	9,2	1,8	1,2	
	Terminus maximum	°C	—	—	—	18,1	26,5	24,9	35,0	29,4	24,2	17,6	12,0	8,7
		nap	—	—	—	14.	14.	13.	17.	4.	3.	2.	5.	13.
	Terminus minimum	°C	—	—	—	-0,8	8,6	11,1	14,0	11,4	9,0	3,6	-8,7	-11,6
		nap	—	—	—	5.	1.	19.	22.	29.	30.	25.	26.	3.
	Nyári napok /max. ≥ 25°C/	—	—	—	0	4	0	15	9	0	0	0	0	
	Hőség napok /max. ≥ 30°C/	—	—	—	0	0	0	6	0	0	0	0	0	
	Forró napok /max. ≥ 35°C/	—	—	—	0	0	0	1	0	0	0	0	0	
	Fagyos napok /min. ≤ 0,0°C/	—	—	—	1	0	0	0	0	0	0	10	10	
	Téli napok /max. ≤ 0,0°C/	—	—	—	0	0	0	0	0	0	0	7	4	
Zord napok /min. ≤ -10,0°C/	—	—	—	0	0	0	0	0	0	0	0	1		
Csapadék	Havi össz. mm	12	8	12	49,8	18,4	67,6	45,1	72,2	21,3	128,9	9,5	59,7	
	Napi maximum	mm	—	—	5,9	14,1	7,8	16,3	23,5	27,0	7,7	26,0	2,2	18,0
		nap	—	—	22.	7.	3.	13.	10.	26.	9.	24.	25.	17.
	≥ 0,1 mm	—	—	7	15	5	17	9	10	5	16	10	11	
	≥ 1,0 mm	—	—	3	10	3	11	6	7	4	13	4	8	
	≥ 5,0 mm	—	—	1	2	2	5	3	4	2	9	0	4	
	≥ 10,0 mm	—	—	0	2	0	3	1	3	0	4	0	2	
	≥ 20,0 mm	—	—	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	
	≥ 50,0 mm	—	—	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	Havazás	—	—	3	1	0	0	0	0	0	1	11	9	
	Zivatar	—	—	0	1	2	6	3	1	1	1	0	0	
	Jégeső	—	—	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	
	Köd	—	—	2	0	0	0	0	0	0	0	4	6	
Viharos nap	—	—	0	0	1	2	1	0	1	4	2	1		
Rel. nedv.	Közép	—	—	—	77,7	68,3	75,2	70,5	76,2	81,0	82,8	89,9	86,4	
	Minimum	—	—	—	60	45	57	55	55	70	72	69	74	
	nap	—	—	—	9.	26.	26.	21.	5.	4.	21.	28.	10.	
Borultság [0 -10]	—	—	4,5	5,8	2,8	4,6	3,1	4,4	2,7	5,4	6,6	6,5		
Szélérősség	—	—	1,4	1,5	1,7	1,9	1,8	1,2	1,0	2,2	1,9	1,6		

Meteorológiai adatok összesítése, Veszprém - 1884

IV. TÁBLÁZAT

1885		jan	feb	már	ápr	máj	jún	júl	aug	sze	okt	nov	dec	
Hőmérséklet	Havi közép. °C	-1,3	2,5	5,9	12,8	13,6	19,7	21,0	18,3	16,7	10,7	5,2	-1,5	
	Terminus maximum	°C	7,0	13,0	16,9	25,1	25,7	29,8	30,6	28,0	26,6	21,0	12,0	9,8
		nap	31.	18.	29.	28.	30.	17. 30.	15.	7.	27.	17.	29.	5.
	Terminus minimum	°C	-6,0	-6,0	-3,4	1,4	5,4	11,4	11,6	12,2	8,8	2,2	-1,6	-15,0
		nap	9.	14.	14.	2.	16.	3.	24.	19.	30.	22.	19.	15.
	Nyári napok /max. ≥ 25°C/	0	0	0	2	1	15	17	4	3	0	0	0	
	Hőség napok /max. ≥ 30°C/	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	
	Forró napok /max. ≥ 35°C/	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	Fagyos napok /min. ≤ 0,0°C/	25	12	6	0	0	0	0	0	0	0	4	20	
	Téli napok /max. ≤ 0,0°C/	12	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	17	
Zord napok /min. ≤ -10,0°C/	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1		
Csapadék	Havi össz.	mm	19,1	12,7	35,6	21,2	109,5	17,6	55,2	94,3	45,6	59,6	43,0	15,4
	Napi maximum	mm	6,9	4,1	25,4	5,4	43,0	3,7	45,9	23,3	20,0	18,8	14,5	4,4
		nap	12.	4.	24.	7.	15.	21.	10.	8.	11.	11.	6.	8.
	≥ 0,1 mm	Napok száma	4	5	7	7	13	12	4	10	7	10	15	7
	≥ 1,0 mm		4	4	3	6	10	6	4	10	6	5	9	5
	≥ 5,0 mm		3	0	2	1	6	0	1	6	3	4	2	0
	≥ 10,0 mm		0	0	1	0	4	0	1	3	1	4	1	0
	≥ 20,0 mm		0	0	1	0	2	0	1	2	1	0	0	0
	≥ 50,0 mm		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Havazás		4	3	5	0	1	0	0	0	0	0	1	8
	Zivatar		0	0	1	2	3	1	2	4	3	0	0	0
	Jégeső		0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Köd	4		6	0	0	0	0	0	1	0	3	7	6	
Viharos nap	0	0	2	0	2	4	2	0	1	2	0	4		
Rel. nedv.	Közép	%	87,5	82,6	68,2	61,2	71,9	65,8	69,4	74,2	73,1	77,5	88,9	84,3
	Minimum	78	64	48	45	60	57	59	61	57	64	61	65	
	nap	19.	19.	13.	22.	2.	2.	20.	15.	22.	30.	17.	2.	
Borultság [0 -10]	5,0	4,2	3,8	2,7	4,0	2,7	3,5	3,7	3,0	4,9	7,9	6,7		
Szélerősség	1,8	1,5	2,0	1,5	1,6	1,5	2,0	1,0	1,7	1,7	1,3	1,9		

Meteorológiai adatok összesítése, Veszprém - 1885

V. TÁBLÁZAT

1886		jan	feb	már	ápr	máj	jún	júl	aug	sze	okt	nov	dec	
Hőmérséklet	Havi közép. °C	-1,3	-2,1	1,2	11,6	15,2	18,0	20,5	20,2	17,7	11,4	5,8	2,7	
	Terminus maximum	°C	6,3	3,3	17,0	20,6	29,0	29,7	32,0	29,1	28,4	22,2	17,5	13,4
		nap	7.	14.	29.	6.	30.	1.	27.	11.	1.	1.	8.	20.
	Terminus minimum	°C	-8,8	-8,8	-14,4	4,2	1,6	10,4	14,6	13,6	7,2	-0,4	-3,8	-4,4
		nap	15.	8.	2.	1.	7.	17.	11.	7.	27.	30.	30.	29.
	Nyári napok /max. ≥ 25°C/	0	0	0	0	10	7	13	14	14	0	0	0	
	Hőség napok /max. ≥ 30°C/	0	0	0	0	0	0	6	0	0	0	0	0	
	Forró napok /max. ≥ 35°C/	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	Fagyos napok /min. ≤ 0,0°C/	21	25	14	0	0	0	0	0	0	1	1	14	
	Téli napok /max. ≤ 0,0°C/	16	13	9	0	0	0	0	0	0	0	0	6	
Zord napok /min. ≤ -10,0°C/	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Csapadék	Havi össz.	mm	87,0	24,2	39,3	63,2	20,4	64,3	6,7	84,2	24,9	59,6	14,7	49,0
		Napi maximum	nap	11,8	4,4	9,8	32,5	9,7	18,3	1,6	27,8	20,6	18,8	4,5
	Napok száma	≥ 0,1 mm	20	10	7	8	7	12	7	10	3	10	8	10
		≥ 1,0 mm	15	8	7	6	5	11	4	9	3	5	5	9
		≥ 5,0 mm	8	0	3	5	1	5	0	5	1	4	0	3
		≥ 10,0 mm	4	0	0	1	0	1	0	2	1	4	0	1
		≥ 20,0 mm	0	0	0	1	0	0	0	2	1	0	0	0
		≥ 50,0 mm	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Havazás	16	9	9	0	3	0	0	0	0	0	1	6
		Zivatar	0	0	0	2	1	7	3	6	1	0	0	0
		Jégeső	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	1
		Köd	6	8	2	1	0	0	0	0	0	3	4	6
		Viharos nap	2	1	3	0	5	0	2	0	0	2	1	6
Rel. nedv.	Közép	%	90,9	89,1	79,6	67,3	62,1	75,1	83,1	77,6	76,4	77,5	79,5	83,4
	Minimum	%	84	73	59	54	45	62	69	62	63	64	69	69
	nap	%	4.	8.	29.	2.	5.	3.	26.	21.	16.	30.	27.	20.
Borultság [0 -10]		7,6	6,6	3,8	3,5	3,3	4,3	3,3	3,3	2,0	4,9	5,1	6,3	
Szélérősség		1,5	1,1	1,5	1,6	1,7	1,1	2,1	0,9	0,9	1,7	1,3	1,9	

Meteorológiai adatok összesítése, Veszprém - 1886

VI. TÁBLÁZAT

1887		jan	feb	már	ápr	máj	jún	júl	aug	sze	okt	nov	dec	
Hőmérséklet	Havi közép. °C	-2,4	-1,7	3,3	10,3	14,3	17,6	23,0	19,5	16,9	7,9	5,3	-1,4	
	Terminus maximum	°C	6,8	9,8	12,0	20,9	27,4	27,7	31,2	31,4	29,6	18,2	14,0	7,1
		nap	30.	25.	10.	29.	4.	26.	31.	2.	7.	3.	3.	16.
	Terminus minimum	°C	-11,6	-12,8	-6,0	-0,7	5,8	12,0	15,3	12,1	4,7	0,7	-6,9	-11,7
		nap	16.	18.	21.	1.	23.	21.	7.	24.	27.	26.	18.	31.
	Nyári napok /max.≥ 25°C/	0	0	0	0	2	5	24	13	7	0	0	0	
	Hőség napok /max.≥ 30°C/	0	0	0	0	0	0	7	4	0	0	0	0	
	Forró napok /max.≥ 35°C/	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	Fagyos napok /min.≤ 0,0°C/	24	23	11	1	0	0	0	0	0	0	4	20	
	Téli napok /max.≤ 0,0°C/	16	15	2	0	0	0	0	0	0	0	1	12	
Zord napok /min.≤ -10,0°C/	4	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3		
Csapadék	Havi össz.	mm	16,7	7,4	38,3	12,6	105,9	24,9	20,5	103,4	42,0	112,2	74,1	54,5
		nap	6.	10.	16.	26.	14.	20.	4.	18.	10.	10.	15.	26.
	Napi maximum	mm	9,2	2,0	9,3	10,3	27,5	12,5	4,8	28,0	14,2	49,0	15,0	16,0
		nap	6.	10.	16.	26.	14.	20.	4.	18.	10.	10.	15.	26.
		≥ 0,1 mm	4	6	10	4	12	7	8	9	7	13	10	9
		≥ 1,0 mm	4	4	9	2	12	5	7	9	6	10	9	9
		≥ 5,0 mm	1	0	1	1	7	2	0	6	3	5	6	4
		≥ 10,0 mm	0	0	0	1	4	1	0	6	2	2	3	2
		≥ 20,0 mm	0	0	0	0	1	0	0	1	0	2	0	0
	≥ 50,0 mm	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	Havazás	6	8	7	1	0	0	0	0	0	0	1	8	
	Zivatar	0	0	2	1	7	3	6	5	1	0	0	0	
Jégeső	0	0	0	0	2	0	0	1	0	0	0	0		
Kód	4	7	1	0	1	0	0	0	0	3	6	7		
Viharos nap	0	4	1	0	1	1	0	3	0	0	1	2		
Rel. nedv.	Közép	%	85,5	86,0	76,8	61,3	70,1	62,8	59,6	60,5	69,8	81,5	87,4	87,0
	Minimum	%	70	74	54	43	49	48	47	44	58	68	73	73
	nap	%	22.	24.	2.	9.	4.	27.	31.	9.	8.	22.	26.	8.
Borultság [0 -10]	4,7	6,9	4,7	3,0	4,4	3,2	2,9	3,1	2,3	6,2	5,8	6,3		
Szélerősség	1,0	1,4	1,4	1,0	1,4	1,1	1,2	1,4	1,2	1,5	1,7	2,1		

Meteorológiai adatok összesítése, Veszprém - 1887

VII. TÁBLÁZAT

1888		jan	feb	már	ápr	máj	jún	júl	aug	sze	okt	nov	dec					
Hőmérséklet	Havi közép. °C	-4,3	-3,8	4,3	9,5						8,9	1,4	0,0					
	Terminus maximum	°C	5,4	6,8	21,4	21,2						23,6	15,8	7,0				
		nap	26.	14.	28.	24.						3.	2.	2				
	Terminus minimum	°C	-17,0	-11,4	-12,0	-1,0						-0,2	-8,0	-11,3				
		nap	2.	25. 29.	5.	8.	Nem folyt észlelés, nincs fellelhető adat					20. 21.	14.	15.				
	Nyári napok /max. ≥ 25°C/	0	0	0	0	0						0	0	0	0	0		
	Hőség napok /max. ≥ 30°C/	0	0	0	0											0	0	0
	Forró napok /max. ≥ 35°C/	0	0	0	0											0	0	0
	Fagyos napok /min. ≤ 0,0°C/	24	28	7	1						2	18	15					
	Téli napok /max. ≤ 0,0°C/	20	20	6	0						0	12	11					
Zord napok /min. ≤ -10,0°C/	6	3	1	0						0	0	2						
Csapadék	Havi össz.	mm	34,3	41,8	21,9	37,7	22	57	108,4	28,8	25,9	68,1	9,1	21,6				
		nap	11,5	12,5	8,9	8,0			50,0	14,0	17,7	20,7	5,2	14,2				
	Napi maximum	mm	31.	5.	16.	10.			26.	3.	26.	4.	3.	1.				
		nap																
	≥ 0,1 mm	7	6	5	9			9	3	2	8	4	12					
	≥ 1,0 mm	6	6	5	7			9	3	2	7	2	5					
	≥ 5,0 mm	3	4	2	4			7	3	2	4	1	1					
	≥ 10,0 mm	1	2	0	0			4	1	1	4	0	1					
	≥ 20,0 mm	0	0	0	0			1	0	0	1	0	0					
	≥ 50,0 mm	0	0	0	0			1	0	0	0	0	0					
	Havazás	11	8	2	2			0	0	0	1	5	2					
	Zivatar	0	0	0	1			0	0	0	2	0	0					
	Jégeső	0	0	0	0			0	0	0	0	0	0					
Köd	1	3	1	1			0	0	0	3	3	10						
Viharos nap	2	1	4	0						0	0	1						
Rel. nedv.	Közép	%	87,7	87,0	78,6	67,5					82,5	84,1	88,6					
		nap	26.	16.	28.	16.	Nem folyt észlelés, nincs fellelhető adat					1.	25.	17.				
	Minimum	68	73	54	54	68						70	72					
Borultság [0 -10]	5,9	5,7	3,8	3,8	4,2	5,1						6,9						
Szélérősség	2,2	1,6	2,0	1,3						1,5	1,2	0,8						

Meteorológiai adatok összesítése, Veszprém - 1888

VIII. TÁBLÁZAT

1889		jan	feb	már	ápr	máj	jún	júl	aug	sze	okt	nov	dec	
Hőmérséklet	Havi közép. °C	-3,1	-1,5	1,7	9,9	17,4	20,4	—	—	13,5	11,6	3,4	-4,3	
	Terminus maximum	°C	4,0	10,1	12,0	19,2	28,6	27,2	30,6		26,0	21,7	14,1	2,0
		nap	31.	1.	20.	21.	16.	9.	11.		1.	12.	3; 8.	11.
	Terminus minimum	°C	-11,2	-7,8	-10,4	1,2	12,3	14,6	15,6		5,0	4,6	-4,5	-13,8
		nap	3.	14.	16.	5.	2.	7.	5.		27.	27:28.	29.	25.
	Nyári napok /max. ≥ 25°C/	0	0	0	0	2	10				2	0	0	0
	Hőség napok /max. ≥ 30°C/	0	0	0	0	0	0				0	0	0	0
	Forró napok /max. ≥ 35°C/	0	0	0	0	0	0				0	0	0	0
	Fagyos napok /min. ≤ 0,0°C/	28	23	13	0	0	0	0	0	0	0	0	13	30
	Téli napok /max. ≤ 0,0°C/	18	13	6	0	0	0	0	0	0	0	0	3	24
Zord napok /min. ≤ -10,0°C/	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	
Csapadék	Havi össz.	mm	8,4	21,2	90,0	81,6	79,0	33,2	70	32	65,0	49,5	33,8	20
	Napi maximum	mm	4,2	5,9	35,1	15,4	43,8	8,7			23,0	12,0	11,3	7,6
		nap	15.	4.	27.	10.	17.	3.			10.	18.	27.	28.
	≥ 0,1 mm	7	7	9	15	8	8			11	9	5	6	
	≥ 1,0 mm	3	5	9	12	6	8			9	8	5	5	
	≥ 5,0 mm	0	2	3	7	3	3			5	6	3	1	
	≥ 10,0 mm	0	0	3	3	3	0			2	1	1	0	
	≥ 20,0 mm	0	0	1	0	1	0			1	0	0	0	
	≥ 50,0 mm	0	0	0	0	0	0			0	0	0	0	
	Havazás	6	6	2	3	0	0			0	0	2	6	
	Zivatar	0	0	1	2	8	7			1	0	0	0	
	Jégeső	0	0	1	2	1	0			0	0	0	0	
	Köd	3	0	2	0	0	0			3	4	7	5	
Viharos nap	0	0	1	1	0	0			0	0	0	0		
Rel. nedv.	Közép	%	90,4	87,1	84,4	79,3	82,4	77,3		81,5	84,6	86,3	80,9	
	Minimum	71	69	68	59	72	66			62	66	64	65	
	nap	31.	21.	24.	24.	16.	9.			1.	27.	18.	15.	
Borultság [0 -10]	6,0	6,1	4,7	5,8	3,0	2,3			6,6	7,2	6,8	7,5		
Szélerősség	0,7	1,3	1,0	1,6	0,5	0,9			1,1	1,1	1,2	1,4		

Nem folyt észlelés, nincs fellelhető adat

Meteorológiai adatok összesítése, Veszprém - 1889

IX. TÁBLÁZAT

1890		jan	feb	már	ápr	máj	jún	júl	aug	sze	okt	nov	dec	
Hőmérséklet	Havi közép. °C	-2,5	0,0	4,6										
	Terminus maximum	°C	4,8	5,2	21,1									
		nap	25.	16.	29.									
	Terminus minimum	°C	-9,0	-5,2	-8,2									
		nap	7.	12.	4.									
	Nyári napok /max. ≥ 25°C/	0	0	0										
	Hőség napok /max. ≥ 30°C/	0	0	0										
	Forró napok /max. ≥ 35°C/	0	0	0										
	Fagyos napok /min. ≤ 0,0°C/	30	20	8										
Téli napok /max. ≤ 0,0°C/	21	3	0											
Zord napok /min. ≤ -10,0°C/	0	0	0											
Csapadék	Havi össz.	mm	13,1	2,7	19,9									
			Napi maximum	nap	21.	8.	23.							
	Napok száma	≥ 0,1 mm	1	2	10									
		≥ 1,0 mm	1	1	3									
		≥ 5,0 mm	1	0	2									
		≥ 10,0 mm	1	0	0									
		≥ 20,0 mm	0	0	0									
		≥ 50,0 mm	0	0	0									
		Havazás	1	2	6									
		Zivatar	0	0	0									
Jégeső	0	0	0											
Köd	11	0	4											
Viharos nap	0	0	0											
Rel. nedv.	Közép	%	90,2	93,3	89,8									
			Minimum	66	89	75								
	nap	28.	5.	11.										
Borultság [0 -10]	4,9	4,1	3,7											
Szélérősség	0,9	0,8	1,0											

A lentebb jelzett mű 158. oldalán az alábbiakat olvashatjuk:

"A természettani szertárról adott beszámolóink bezárása előtt azt is ide jegyezzük, hogy a kegyesrendi tanárok közül az 1885-86. tanévtől kezdve néhány évig többen kezelték a meteorológiai készülékeket is, a melyeket azután a központi meteorológiai intézet beleegyezésével a gazdasági egyesületnek adtak át."

[A Kegyes-tanítórendiek vezetése alatt álló Veszprémi Róm. Kath. Főgymnasium története. (1711-1895). Írta: Tölcséry Ferencz kegyesrendi tanár. Veszprém, 1895. Nyomatott az egyház-megyei könyvnyomdában.]

Meteorológiai adatok összesítése, Veszprém - 1890

Veszprém meteorológiai viszonyai³⁴

A víz körútját és szerepét a természetben a régiak igen találóan hasonlították össze az állatok vérkeringésével, mert úgy ez, mint amaz, nagyban és kicsiben hatalmas közvetítője az anyagcserének s nélkülözhetetlen feltétele az életnek.

Dús tenyészetet s ezzel párhuzamban gazdag országokat s virágzó városokat csakis a vízben bővelkedő területeken kereshetünk úgy annyira, hogy a vizek mennyisége, egyebek között, az államok jólétének és vagyoni állapotának legbiztosabb mértékéül tekinthető.

A víz azonban gyümölcsözővé s áldásthozóvá csak akkor fog válni igazán, ha természetét ismerve, előnyeit saját célunkra ki is tudjuk zsákmányolni.

Hogy valamely folyamvidék ismertetésénél érdemleges következtetést vonhassunk a vízcserre viszonyára, ismernünk kell mindenképp előtte: ennek területét, meteorológiai és egészségi viszonyait, vízvásztóit fent és lent a mélyben egyaránt, ezekkel kapcsolatban tehát úgy földrajzi fekvését, mint talajának geológiai szerkezetét.

Veszprém fő vízlevezetője a Séd folyó. Legfelsőbb forrásai Herend községtől északra a 485 mt. magas Somod és Sáralás bakonyi hegyek déli lejtőim erednek. Három erős forrása közül legbővebb a keletre fekvő, a mely alig 1 – 2 ezer lépés után két malmot is hajt, névszerint a Gombás- és Eklézsia-malmokat. A három főér egyesülésénél fekszik a szentgáli legfelsőbb malom 271 mt. magasságban a tenger színe felett; innét útját kelet felé veszi, s mintegy 5 kmnyi folyás után Bánd községnél, balról a csapberki forrásokkal, jobbról pedig a Szt.-Gaál tövében eredő nagyobb vízzel szaporodik. Esése e tájon oly nagy, hogy a márkói malmot is beleértve, 10 vízi művet, egyenkint közel 3½ mnyi eséssel képes hajtani. S ha még ezekhez adjuk a Gombás- és Eklézsia-malmokat: 8 kmnyi folyás után vízese 56 mt., melyből közel 50 mt. van értékesítve.

Márkónál még egy kisebb eret vesz fel; innen kezdve azonban esése mérsékeltebb, úgy, hogy Veszprém határánál, a csatári hegyenél már csak igen hosszú s mesterségesen épített csatorna által lehetett esését kellőképpen emelni. Eddig tart a Séd felső forrásvidéke.

A csatári szőlőktől Veszprémig a keskeny és mély Veszprém-völgy párhuzamos dolomit szikla-lánczolata közt halad, 3 kmnyi útjában 5 nagyobb s 9 apróbb forrás vízzel gyarapodva. A városba érve erős kanyarulattal megkerüli a Benedek-

³⁴ Teljes címén: VESZPRÉM METEOROLÓGIAI VISZONYAI ÉS KÚTVIZEL. Írta: Bolgár Mihály. Megjelent az 1892 – 93. tanévi gimnáziumi értesítőben, illetve különnyomatban Kompolthy Tivadar „Petőfi” könyvnyomdájában, 1893-ban, Veszprémben. Az eredeti anyagból csak a meteorológiához, Veszprém és térsége időjárásához (éghajlatához) kapcsolódó fejezeteket (részleteket) közöljük.

hegyfokot, majd ismét északi irányt vesz, s az Aranyos-völgy közepén 3½ kmnyi utat téve, eléri a tág jutasi völgyet. Ezen folyásban 5 kisebb-nagyobb forrás vize által tápláltatik. Esése e részen 40 mt., mely 12 vizimű hajtására teljesen ki van zsákmányolva. Tekintve e vonalon a források bőségét és nagy számát, méltán tart-hatjuk a Sédnek Veszprém határában végig húzódó részét a Séd közép-forrás vidékének.

Jutasnál újjalag keleti irányt vesz s 84 kmnyi folyás után Ósinél egyesül a Kikeri (kéterü) tóból fakadó dús Péth patak vizével. Ezen részén is több erős forrás vízzel gyarapodik, a melyek között legnagyobb a már említett ösküi és Kikeri-tóból eredő Péth, a Mikláti és kádártai források, úgy, hogy e részt méltán nevezhetnők a Séd alsó-forrásvidékének. Esése 103,2 mt. s így kilométerenkint 3,1 mt.; 41 vízi művet hajt. Ósinél kezdetét veszi a Nádor-csatorna, mely 119,5 kmnyi folyás után Szegzárdnál ömlik a Dunába. Esése a hosszú folyamon csak 23,28 mt, így kilométerenkint csak 2 dcmt.

Jelen értekezésemben tüzetesen csak a felső és közép forrásvidékkel foglalkozom, melyeknek területe 209 km², ebből 97,5 a felső, s 111,9 a veszprémi forrásokra esik.

Vízválasztóink a Torna között; a Városlőd és Herend között fekvő Tűzköves hegygerincz; ettől délfelé az Üsti hegyen Úrkútig húzódik. Tűzkövestől északkeleti irányban Herend felett a Csehbánya pusztáig tart, 18 kmnyi hosszúságban.

A Balatonba ömlő patakok és erek közt. A vámosi erdő hegyhátán Faész³⁵ községet átvágva, az irány kelet felé tart egészen azon pontig, hol a felső-eörsi út a veszprém-zalai határt vágja. Itt észak-keleti iránynak fordulva, az Üрге és Kőszikla hegyek északi lejtőin Szt.-Király-Szabadját vágja át 12 kmnyi hosszúságban.

A Gerence-patak között; választói északon, – a Csehbánya pusztától kelet felé, a Fekete és Gyöngyös hegyek hátán egészen a Papod-hegycsúcsig terjed, hossza 11 km.

Végül, ha a Papod-hegytől Jutasig, s innen Szt.-Király-Szabadjáig egy 7 km. hosszú vonalat képzelünk húzva, körülhatároltuk a Séd közép- és felső forrásvidékét.

Tekintve a folyamvidék csekély területét, a Séd mentében mindenütt sűrűn fekvő, bő és állandó források arról tanúskodnak, hogy e vidék geológiai szerkezeténél s földrajzi fekvésénél fogva, kiváltképpen alkalmas vízgyűjtő tájék. – A felső forrásvidék nagy részét magas hegységek alkotják, sűrű erdőkkel borítva, a közép forrásvidéken azonban kopár dombok, dolomit- s mészkő rétegek fekszenek.

A Séd felső forrásvidékének eme rövid tárgyalása után áttérek most a Séd forrásának bővebb ismertetésére.

A Séd felső forrásvidéke, mint már említém, a csatári szőlőhegyekig tart, hol is e vízvidék fölös vize egy keskeny malomárokba szorítva éri el Veszprém határát.

³⁵ Faész = Veszprémfajsz.

Ezen malomárok vízmennyiségét az 1890 – 91. évben, az év különböző szakaiban többször megmértem s azt találtam, hogy az középszámmal, másodpercenként 150 lt. Vízet ad. Ugyancsak a megelőző évek meteorológiai adatai nyomán az évi esőmennyiség 600 mm-t. Volt e vidéken. Minthogy pedig ezen rész területe a Séd bal oldalán 44,5 km², jobb oldalon pedig 53 km²; az e talajra hullott légköri lecsapódások évi összege tehát középszámítással 585 millió hectoliterre, a csatári malomárokba lefolyó vízé pedig 47 300.000 hectoliterre tehető.

Ezekből kitűnik, hogy a Séd felső forrásvidéke, csupán forrásai által, a kapott víz mennyiségének 8,1%-át adja vissza. E százalékot egy kissé kevésnek találtam, annál is inkább, minthogy ezen vízvidék legnagyobb része sűrű erdővel borított hegységnek van jelezve a térképeken. Az idősebb molnárok állításai szerint pár évtized előtt kétszer annyi vize volt a Sédnek, mint most, s véleményük szerint a vízmennyiség ily nagymérvű csökkenése a források hiányos tisztításának tudható be.

1891-ben hozzá is láttak a molnárok a bedugult források kinyitásához, de kevés eredménnyel. Ezen eredménytelenség oka pedig részben annak tudható be, hogy elmulasztották párhuzamban a vadárkokat is rendezni, a melyek pedig bedüledezett partjaikkal s begyöpösödött medrükkel nagyban hozzájárultak a víz emésztéséhez; – de az igazi ok itt is, véleményem szerint, az erdő irtásra vezethető vissza. A szentgáli rengeteg sűrűségek vandali pusztítással tönkre vannak téve s helyükön kopár szikladombok és silány szántóföldek terülnek el. Természetes tehát, hogy a táj vízsűrítő képességének csökkenésével apadni kellett forrásai vízmennyiségének is. Különösen érezhető eme káros következmény a baloldali részen, a mely irányból alig ömlik már a főágyba egy-két igénytelen ér. Azt már említettem, hogy csak 150 liternyi víz a források productiója, mivel méréseimet rendszerint oly időben végeztem, a midőn megelőzőleg eső nem volt; figyelembe vettem ezen felül azt is, hogy a malomárok azon részén történjék a mérés, hol a víznek szabad s regurgitációtól³⁶ ment folyása volt, végül a szorgalmi időt sem hagytam figyelmen kívül. Nevezetesen pedig a Séd nem szabad, hanem gátak és zsilipek által csatornába szorított folyó; az ilyen csatornába csak a nap bizonyos szakaiban folyik rendesen víz, időközönként pedig a kellő nyomó-víz egybegyűjtése céljából naponként körülbelül 4 – 8 órán keresztül szünetel. Egyebekben pedig, részben a molnároknál tett kérdezősködéseim, részben pedig nagyobb kirándulások alkalmával szerzett személyes tapasztalásaim alapján mondhatom, hogy a baloldali rész 9 – 10 forrása közül állandóan csak 3 szolgáltat vizet, nagyon is változó mennyiségben, a többi pedig csak erős esőzések s a tavaszi hóolvadás után szokott megindulni.

A veszprémi forrásokról áttekintést lehet szerezni a következő táblázatból, mely rövid összegezése az 1890 – 91. évi észleleteknek.

³⁶ Regurgitatio (latin) = visszafolyás (visszafolyástól mentes)

Csoport	A forrás helye	Hőfok R°	Vízbőség liter/mp.	Relatív magasság	Magasság a Séd felett	Vízvidék területe km ²	Evi vízmennyiség hectoliterben	Evi vízvesztés hectoliterben	Százalék [%]
I.	Felső forrásvidék jobbról	–	150	–	–	53,0	585000000	47304000	8,1
II.	Felső forrásvidék balról	–		–	–	44,5			
III.	Csatári legfelső forrás	7–10	0–7	28,5	5,5	44,0	255200000	44470000	17,4
"	Nagy források u. o.	8–9	25–30	28,0	5,0				
"	Források a vadárókban u. o.	7–9	70–150	23,6	0,0	42,5	246500000	32480000	13,1
IV.	Kiskuti nagyforrások	7–10	30–36	15,5	1,0				
"	Kikuti-esárda kútja	7–9	0,7–1	15,5	1,0	8,4	48720000	2620000	5,4
"	Úrkut	8–10	1–2	0,5	0,4				
"	Tallán-kerti forrás	5–12	0,1–0,3	-2,0	2,0	12,6	73080000	3790000	5,2
"	Vitéz-kút és vadárók u. o.	7–10	2–3	-5,6	0,0				
"	Pozsgay malomnál kis forrás	7–11	0,1–0,2	-10,9	0,5	4,4	–	–	–
"	Aranyos-völgyi források	10–14	50–80	-13,5	1,2				
V.	Madlovics-malom felett	8–11	2–3	23,2	7,6	7,0	–	–	–
"	Vámosi-malom felett	–	2–3	16,5	2,0				
"	U. o., a malom alján	7–11	2–3	16,0	1,3	7,3	–	–	–
"	Özv. Molnárné kertjében	10–13	0,5–1	15,5	2,0				
VI.	Fejesvölgyi források	8–10	8–16	16,0	7,0	11,15	–	–	–
VII.	Völgyi-kút és forrásai	7–10	–	7,3	1,5				

A források hőmérsékleti ingadozásának rendes körülmények között 3 C fokot nem volna szabad túllépnie. Az észlelt 15 forrás közül e mértéket 11 nem múlta felül, háromnál az ingadozás 5°C s csupán a Tallián-kerti forrásnál tapasztaltam 9 C foknyi különbséget.

Európa középső részein a napi ingadozás legfeljebb 1 – 1,5 méternyi mélységig hat le; 7 méternyre már az évi ingadozás is csak 1 – 2°C s 21 méternyre a legtöbb talajnem hőfoka állandó, azonfelül ment mindennemű hőmérsékleti változástól. Ezen szabály azonban csak oly talajrétegeknél érvényes, a melyeknél a talajba hatoló víz vagy éppen nem, vagy csak igen gyenge mozgással bír; a forrásokat tápláló földkérgék e tekintetben kivételes magatartást tanúsítanak, különösen akkor, ha nagy és gyors a vízátbocsátó képességük. Ezek közé tartoznak a veszprémi dolomit- és mészkőszikla-rétegek. A meleg nyári és a hideg téli esők ugyanis e sziklák nagy és sűrű repedésein keresztül gyorsan lejutnak a legalsó víztartókig, útjukban felmelegítik és lehűtik a szikla-környezetet úgy, hogy a mi vízgyűjtő közeteinknek tulajdonképpen csak mérséklő és kiegyenlítő hatásuk lehet a forrásvizek hőfokára s vajmi kevés az a hőmennyiség, a mit a Föld saját belső melegéből ad át nekik. A mikor tehát a forrásvizek táplálékának nagyobb részét a nyári esők nyújtják, nagyobb fog lenni azoknak évi közepes hőfoka is, mintha vizüket a tavaszi hóolvadásból nyerik. Az összes források 9 – 16°C hőingadozása igen közel összeesik Veszprém 10,5°C-nyi középhőmérsékletével, a mi ismét annak tudható be, hogy a legtöbb forrás több mint 25 mnyi mélységből, közvetlenül a hegy tövében tör elő, a levegőnek tehát igen kevés hatása van rájuk.

Az Aranyos-völgyi forrásoknál az egyik ér mindig magasabb hőfokot mutatott, mint a másik; innen származik e csoport 5°C-nyi ingadozása. A Pozsgay-malom melletti kis ér 6°C-nyi ingadozása annak tudható be, hogy e csekély ér egy, a szabad levegővel nagyobb területen érintkező posványos hely vizét gyűjti egybe, melyre pedig már a levegő hőmérsékletének is erős befolyása van. Végül a Tallián-kerti forrás legnagyobb ingadozása onnan ered, hogy én a gyenge ér vizét nem a forrás eredeti helyén, hanem azon helyen mértem meg, hol egy gyűjtő tóból ömlött ki a kert falán.

Az 1890 – 91. évi meteorológiai adatok szerint a közép-forrásvidék évi csapadéka 580 mm. volt s így a források vízbőségének középértékeit véve kitűnik, hogy a III. csoporthoz tartozó források a vízvidékükre eső csapadéknak 17,4%-át adták vissza. Ezen területet túlnyomó részben erdők fedik s csak kis részük felett fekszenek szántóföldek; ebben leli magyarázatát a nagy százalék. A víztartó réteget e helyt a Vámostól északra fekvő márgás mészkövek alkotják, melyek felett a csapadékot könnyen átbocsátó mészkő és dolomit-sziklák fekszenek.

A IV. csoporthoz tartozó források nagy hosszúságban s jelentékeny magasságkülönbséggel a Séddelel párhuzamosan húzódó Veszprém-völgy baloldalán törnek elő a földből, részben a vadárok vizét, részben pedig a város talajvíz veszteségét pótolva. Ezen terület vizét a Papod-bakonyi hegylánctól kezdve a márkói ország-

úttal párhuzamos irányból nyeri. vízvidékének csak legfelső részét borítják erdők, közben pedig a legnagyobb rész szántóföld és legelő. Az e területen fekvő apró völgyek irányai mindannyian párhuzamosak s a Bakonytól egyenest Veszprém felé tartanak, felszínük vékony humusszal van fedve, mely alatt vastag murva-réteg s törmelékes dolomit-sziklapadok fekszenek.

Az V. forrásvidék területe vízmosásokkal és árkokkal telt dombos terület, melynek legnagyobb részét szántóföldek foglalják el. Ezen vidék tehát a csapadékok legnagyobb részét az árkokban hirtelen összegyűjtve ereszti a Sédbe a helyett, hogy a mélybe szivároghatva táplálná forrásait. Ebből magyarázható meg ama csekély százalék, mely a kapott s visszaadott mennyiség között létezik.

A VI. csoportba tartozó források a Fejes-völgy mély fenekén, mintegy száz lépés hosszúságban törnek elő a föld alól. Tekintve azt, hogy e területet is nagyrészt mély szakadék- és vízmosásokkal telt szántóföldek borítják s csak kevés részen fekszik erdő, más részről pedig, hogy ugyanezen terület táplálja Városunk jókora részének kútvezeit is: a forrásokból nyert vízmennyiség elégnek mondható.

A VII. csoportba tartozik a Völgyi-kút s a város kútjainak jó része. E terület csupán a Völgyi-kút mellett táplál néhány igénytelen forrást, időszaki s csekély vízmennyiséggel.

Összegezve már most a mondottakat: az 1890 – 91-iki meteorológiai adatok szerint, a felső forrás-vidék 600 mm., a középső pedig 580 mm. csapadékkal, a VII. csoport mellőzésével 1208 millió hectoliter vizet szolgáltat, a melyből pedig a források 130 millió hectolitert, vagyis az egésznek 10,7%-át adták vissza. — Mintegy ellenőrzés szempontjából párhuzamban megmértem ugyanezen időben többször a víz mennyiségét is a csatári beömlésnél és Pozsgay malma alatt s itt a malmok szorgalmi idejének figyelembe vételével másodpercenként 350 – 450, középszámmal 400 liter vízbőséget kaptam, mely pedig 125 millió hectolitert tesz ki évenként, vagyis közel annyit, a mennyit a források évenként való méréséből kaptam.

Nagy változást a források vízbőségében csak a kisebb ereknél tapasztaltam, a melyek némelyike esős napok után elég erős volt, míg máskor teljesen ki is apadt.

Légekori lecsapódások

Mi a nedves légáramlataink legnagyobb részét vagy a nyugati, vagy a délnyugati irányból nyerjük; mielőtt tehát ezek Veszprémbe érhetnének, megelőzőleg a Bakony vizüknek egy részét már kicsapta. Innen van az, hogy míg a Bakonyban az eső évi magassága 600 mm, addig minálunk, közvetlenül a hegylánc délkeleti lejtőjén csak 565 mm.

A következő táblázat egyszerű áttekintést nyújtand arról, hogy esőfelhőink mely irányból jönnek túlnyomóan, s mekkora csapadékot várhatunk belőlük.

Felhő-irány	Szélirány	Esők száma %-ban		Esők mennyisége %-ban		A szélesebség középész.	Felhő-irány	Szélirány	Esők száma %-ban		Esők mennyisége %-ban		A szélesebség középész.	
N	Szélcsend	2,1	20,0	1,1	16,2	–	S	Keresztező szél	1,6	9,6	1,6	10,8	1,4	
	Egyező sz.	15,7		13,6		2,0		Ellen szél	1,2		1,2		2,3	
	Keresztező szél	1,4		1,4		2,0		SE	Szélcsend		0,4		0,8	–
	Ellen szél	0,8		0,1		1,5			Egyező sz.		1,2		3,0	1,5
NW	Szélcsend	2,1	17,9	3,8	16,9	–	E	Keresztező szél	1,9	3,5	2,4	6,2	2,9	
	Egyező sz.	7,6		5,9		2,4		Ellen szél	–		–		–	
	Keresztező szél	6,3		6,3		2,3		E	Szélcsend		0,8		0,2	–
	Ellen szél	1,9		0,9		2,0			Egyező sz.		5,4		8,5	2,5
W	Szélcsend	8,7	27,1	7,7	27,1	–	NE	Ker. szél	1,2	7,4	1,3	10,3	2,0	
	Egyező sz.	10,1		7,8		2,3		Ellen szél	–		0,3		2,0	
	Keresztező szél	6,4		9,1		2,4		NE	Szélcsend		0,1		0,3	–
	Ellen szél	1,9		2,5		1,9			Egyező sz.		1,4		1,0	1,4
SW	Szélcsend	2,7	11,9	1,1	8,4	–	Összes	Keresztező szél	2,3	3,8	2,8	4,1	2,3	
	Egyező sz.	2,7		2,3		1,8		Ellen szél	–		–		–	
	Keresztező szél	4,3		2,7		2,0		Összes	Szélcsend		18,8		16,7	–
	Ellen szél	1,9		2,3		1,8			Egyező sz.		48,1		48,4	2,0
S	Szélcsend	1,9		1,7		–	Keresztező szél	25,4		27,6		2,2		
	Egyező sz.	4,0		6,3		2,1		Ellen szél		7,7		7,3	1,9	

Az esők 4/5 része úgy számra, mint mennyiségre nézve a horizontkör azon felől érkeznek mihozzánk, melynek középíránya a nyugat, legkevesebb pedig északkeletről.

A különböző irányokból érkező csapadék mennyiségek viszonylagos számaiból világosan kitűnik az, hogy a legkevesebb eső éppen azon irányból jön hozzánk, a mely irányban a legmesszebb terjedő szárazulatok vannak. Ezt különben elmondhatnánk országunk bármely helyéről. Csapadékunk 2/3 részét a csendes országos esők és az alsó vastag légáramlatok szolgáltatják. De éppen eme utóbbiaknál érezhető feltűnően a Bakony-hegylánc vízűrtő hatása; míg ugyanis azon irányoknál, a merre Veszprém horizontja nyílt, az esők mennyisége az esős napok számát felülmúlja: addig az észak, nyugat, észak-nyugat és dél-nyugat felől jövő esőfelhőknel az esős napok százaléka nagyobb az esőmennyiség százalékánál. Már pedig éppen eme irányokban fekszenek körül a Bakony legmagasabb hegyláncai.

A bakonyi hegylánc elvégre is nem oly magas s kiterjedt, mint a svájci havasok vagy a Balkán-félsziget s a Kárpátok hegységei; befolyásuk sem terjedhet ki tehát az egész országra, legfeljebb a közvetlen környezetre. De már az a körülmény, hogy mi a keleti irányból heves és aránylag több csapadékot nyerünk az egyező alsó légáramlatokkal, mint a nyugatiból: tisztán e hegylánc előnyös fekvésének tudható be a keleti, s hátrányos a nyugati irányból egyező légáramlatokkal jövő felhőkre. – A nyugat felől érkező keresztező légáramlatokra nézve már nem áll az, a mit az előbbiről mondtunk s ez nagyon természetes, mert a keresztező légáramlatoknál az esőt hozó légréteg, magasban úszva, ment lévén a hegylánc befolyásától, több csapadékot is nyújthat számunkra.

Igaz más részről még az is, hogy a bakonyi hegylánc fekvésénél fogva kedvez a keleti irányból jövő esőknek, csakhogy eme előny nem képes ellensúlyozni ama hatást, mely a nyugati irányból jött csapadékok veszteségéből származik, minthogy ezeknek összege nagyobb. A mily apadás van az év esőmennyiségében a Bakony és Veszprém között, ugyanakkora a Veszprémnél még 100 mtrrel mélyebben fekvő Balaton-Füred között. A keresztező áramlatok bővebb esőt hoznak akkor, ha a szél iránya a felhő irány jobb felére esik az észak- és kelet felől jövőknél, de a nyugati-aknál és délieknél akkor kapunk bővebb csapadékot, ha a szél iránya balra esik.

A keresztező légáramlatokkal jövő felhők közepes 2 – 3 szélsébség mellett legtöbb s az erős 5 – 6 viharokkal a legkevesebb csapadékot szolgáltatják. Az egyező irányú szélnél ellenben a szélerősséggel arányosan emelkedik.

Feltűnő, az ellenirányú légáramlatoknál, hogy a kelet felől jövő felhők, nyugati alsó légáramlat mellett csak kivételesen szoktak esőt hozni.

A csapadék eloszlása.

A Sédén és forrásain tett direkt mérésekből az következik, hogy a vízvidékünk-re hullott csapadékok 10,7%-a jön ki a földből, forrásvizek alakjában. Kérdés tehát, hogy hová lesz a többi és pedig a túlnyomó rész? A légkörből kicsapódó vízpárák, midőn eső, hó stb. alakban a földre esnek, a talaj által csak részben nyeletnek el; nevezetesen pedig: a mély, behatoló víz mennyisége függ egyrésztől a felületet alkotó talajnemek minőségétől, fekvésétől, belső szerkezetétől és megelőző állapótától, legfőképpen pedig az esők mennyiségétől és tartamától. A mi a felület minőségét illeti: a füves és erdőséggel borított területeken, a lehulló eső első cseppjei első sorban is a leveleket nedvesítik meg. Többször megfigyeltem azt, hogy a sűrű, lombos fák alatt, s magas fűvel fődött réteken még a 4 – 5 mméteres esők után is egészen száraz volt a talaj. Az erdők s rétek tehát a kis esőket leveleiken fölfogva újból visszaadják azt a levegőnek, s a mélyre semmit sem juttatnak. Annál hatványozottabb azonban a működésük a nagy esők alkalmával, mert a gallyakról az ágakra s az ezekről a törzsre futó víz, a gyökerek mellett mindmegannyi apró csatornákon, a legnagyobb könnyűséggel juthatnak a föld mélyebben fekvő helyeire. Az erdők tehát nagy esőzések alkalmával rendkívül fontos munkát végeznek, mert a helyett, hogy a nagy esők fölös vizét hirtelen a folyóba eresztenék, gyökereiken a mélybe juttatva, megmentik a vidéket a káros vízáradásoktól.

A porhanyós és művelés alatt álló szántóföldek átlag ugyanannyi centiméternyire áznak keresztül, a hány milliméteres volt az eső. Már most, hogy az ily talaj a befogadott víznek hányadrészét bocsátja a mélyebben fekvő talajvizetekhez, csupán anyagi minőségétől függ. – A homokos talaj p. o. annál könnyebben ereszti magán keresztül a vizet, minél durvább szemcsékből áll; az agyag pedig: minél több idegen anyag, kő, törmelék stb. van közéje keveredve. – Egyenlő körülmények között az erős hajlású hegyekről sokkal könnyebben fut le a víz, s így kevesebb hatol a mélybe, mint a lapályos helyekről.

A kemény talajok legkevésbé bocsátják magukon keresztül az esőt; így a követett utak és utcák, kopár s tömött szikladombok. – Ellenben az össze-vissza repedezett mészkövek s kavics-rétegek e tekintetben valamennyi más talajnemet messze fölülmulnak. – Már pedig Veszprém környékét nagyjából ily murvával és repedésekkel telt dolomit-kőzet fedi, mely fölött a földréteg alig egy-két deciméter vastag. – A csapadékok másrésztől a mélybe csak úgy hatolhatnak be, ha erre kellő idejük is van; a dolog természetéből következik tehát, hogy a hirtelen érkező és elmúló záporok kevésbé járulhatnak a források táplálásához, mint a csendes, hosszantartó s bár csekélyebb mennyiségű országos esők.

Mindezek figyelembe vételével én az alanti táblázatban az esőket, mennyiségük szerint a következő 5 csoportba osztottam be: az I. csoportba azon kis esőket soroltam, a melyek 2 mméternél kisebbek voltak; a másodikba, a melyek 4, 8, 16 és több mmnél voltak kisebbek.

1884 - 1889	Az eső mennyisége milliméterekben					Összesen
	0–2	2–4	4–8	8–16	16–	
Január	3,7	5,1	21,6	7,8	–	38,2
Február	4,3	6,0	7,3	4,5	–	22,1
Márczius	3,9	7,2	11,3	7,5	11,5	41,4
Április	13,2	7,2	20,1	14,9	3,0	58,4
Május	3,0	5,2	15,5	19,4	12,5	55,6
Június	5,6	8,5	13,7	13,0	–	40,8
Július	3,1	3,5	8,6	6,3	24,3	45,8
Augusztus	1,8	6,6	10,2	14,0	40,0	72,6
Szeptember	1,3	7,4	17,5	5,0	14,6	45,8
Október	4,3	6,1	11,5	19,0	37,6	78,5
November	3,2	5,3	8,8	12,6	–	29,9
December	3,7	6,3	8,3	14,5	3,0	35,8
Összesen	51,1	74,4	154,4	138,5	146,5	564,9

Az évi esők összegének középértéke 564,9 mméter, vagyis minden vízszintes, négyszögméternyi területre évenként 564,9 liter víz esik.

A hónapok közül október és augusztus a legnedvesebb, a február pedig a legszárazabb. Az áprilisi esőzés túlnyomólag apró esőzésekéből áll; ellenben az augusztusiak, júliusiak és novemberiek nagyok és erősek.

A két első csoportbeli esők mennyiségének összege megközelítőleg annyi, mint a többié külön véve. De éppen ebből következik, hogy az esőzések számának az esőmennyiség növekedtével arányosan csökkenni kell.

<i>Az esőmenny. mm.-ben:</i>	<i>Szárazság után:</i>	<i>Megelőző eső után:</i>
0– 2	22	25
2– 4	9	13
4– 8	11	12
8–16	5	7
16 –	3	3
Összesen:	50	60

Ezen két táblázat adatait egybefoglalva, a következő eredményre jutunk:

1. Az 0 – 2 milliméteres esők, mivel összes vizüket csak a felszín porának elverésére s a növények fölfrissítésére fordítják, sem a folyóvizekbe, sem pedig a talajvizekhez nem juttatnak semmit. Az összes 51,1 mm. eső tehát elpárolog.

2. A 2 – 4 milliméteres esők $\frac{3}{4}$ -ed része elpárolog, $\frac{1}{4}$ -ed része pedig a földbe szivárog akkor, ha már megelőzőleg nedves volt a talaj; vagyis a 74,4 milliméternyi összegből elpárolog 55,8; s a föld mélyébe szivárog 18,6 mméternek megfelelő vízmennyiség.

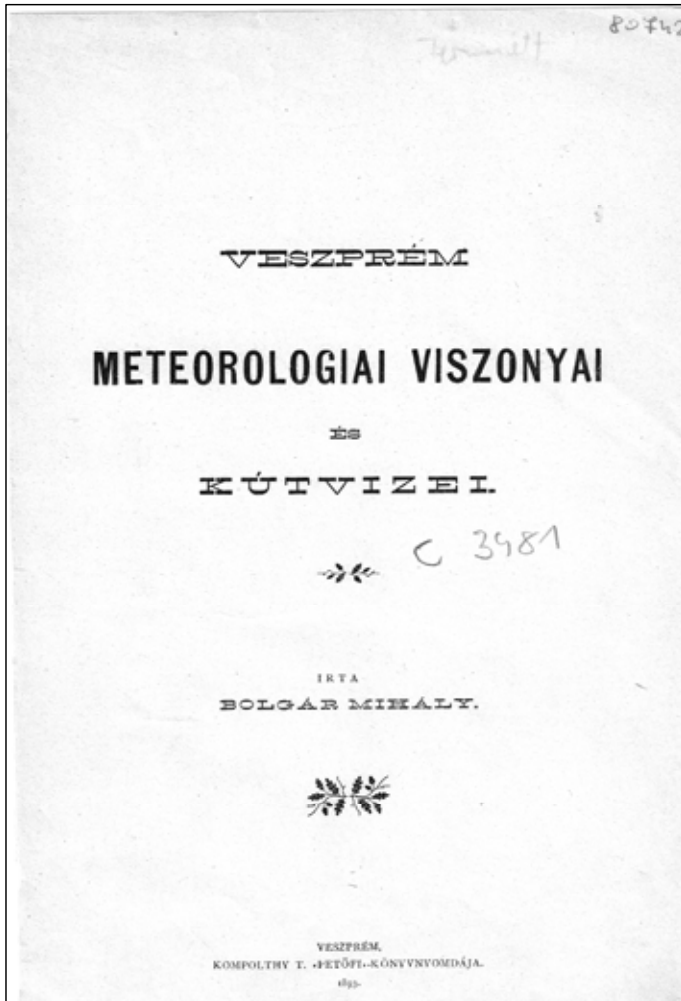
3. A csendes és jótékony 4 – 8 milliméteres esőknél, figyelembe veendő már az esőzési napok száma s időközé is. A 23 eső közül 11 a szárazság, 12 pedig a megelőző eső után állott be. A száraz s szomjas talajra esett csapadékok $\frac{1}{3}$ -ad része elpárolog, $\frac{2}{3}$ -ad része pedig részben a föld mélyébe szivárog, részben pedig a folyóvizeket táplálja. A nedves földre talált esők fele a földbe szivárog, fele pedig, mint fölös víz, a folyókba ömlik. A 154,4 mm. esőmennyiségből tehát elpárolog 24,8; a talajvizet táplálja 64,8 s mint fölös víz lefolyik 64,8 mméternek megfelelő vízmennyiség.

4. A 8 – 16 milliméteres esőknél szintén figyelembe veendő a földszín előbbeni állapota. A 12 eső közül száraz talajra esett 5, melynek $\frac{1}{4}$ -ed része a párolgásra, $\frac{1}{4}$ -ed része a föld átítatására szolgált, $\frac{2}{4}$ -ed része pedig mint fölös víz lefolyt. A nedves talajra találtak ellenben egyenlő részben a földet itatták át s táplálták a folyóvizeket. Így tehát a 138,5 mméterből elpárologott 14,5; a talajba süllyedt 54,8 s mint fölös víz lefolyt 69,2 milliméternek megfelelő vízmennyiség.

5. Végül a 16 – s ennél nagyobb zápor-esők nemzik a vízáradásokat, mivel a gyorsan lezuhanó víznek nincs elég ideje a mélybe hatolni. Ily nagyobb eső évenként átlag 6 szokott lenni 146,5 mméter vízbőséggel, ebből az elpárologásra 9,3; a talajvíz pótlására 36,6; s az áradásokat nemző fölös vízre 100,6 mméternek megfelelő vízmennyiséget számítva kitűnik: hogy az évi 564,8 mm. esőből elpárolog összesen 155,5; a forrásvizeket tápláló talajvízbe jut 174,8; s végül fölös víz alakjában lefolyik 234,6 mméternek megfelelő vízmennyiség.

Szóval: összes csapadékainknak kerekszámban 30%-a jut a talaj s forrásvizeket tápláló mélyebb földrétegbe.

Ezen érték közel háromszorosa annak, a mit a forrásvizek mérésénél találtam. Mindezekből tehát az következik, hogy még eme 30%-nak is $\frac{2}{3}$ -ad része részben a növényzet táplálására, részben pedig hosszabb szárazságok után a felszín folytonos párolgásának pótlására fordítatik.

9. ábra. Bolgár Mihály 1893-ban megjelent művének címlapja³⁷

³⁷ I. RÉSZ: A víz története, A Séd felső- és közép-forrásvidéke és geológiája, A Séd forrásai, Légköri lecsapódások, A csapadék eloszlása, Veszprém egészségi viszonyai s klímája, Régi meteorológiai följegyzések, Villámcsapások, Földrengések, Egyéb meteorológiai tünetények.
II. RÉSZ: A jó, tiszta és egészséges víz, Idegen alkotrészek a vízben, Veszprém kútvizének vegyelemzése, A veszprémi talajvizek összefüggése, Vízkérdés.

A légkör villamos tűneményei.³⁸

Alkalmoszerűnek tartom itt a Veszprém városa fölött elvonult s a helybeli meteorológiai állomáson 5 év alatt feljegyzett zivatarok rövid áttekintését nyújtani.

Veszprém fekszik az északi szélesség $47^{\circ}6'$ és a keleti hosszúság $35^{\circ}35'$ foka alatt, 230 méter magasságban a tenger színe fölött, látszólag ugyan hegyen, de tényleg a Bakonynak egy nagyobb völgykatlanában. Északi oldalán a Bakony-hegyláncz, délin pedig a Balatont szegélyező hegyek húzódnak párhuzamosan északkeleti iránytól délnyugat felé.

1884-től 1888-ig bezárólag 96 égháború figyeltetett meg e helyen, a következő eredménnyel: a zivatar kitörését a légsúlymérő állásának ugyan lassú, de több napig tartó s folytonos süllyedése előzte meg minden esetben; kitörése előtt csak egyszer észleltetett hirtelen alászállás. A hosszabb ideig tartó esőzésre forduló zivatarok alatt nem változtatta a légsúlymérő állását, a hirtelen átvonuló s rövid ideig tartó förgetegeknél azonban már kezdettől fogva emelkedett a légsúlymérő higanyoszlopa.

Én a zivatarokat erősségük szerint négy csoportba osztottam: az első csoportba a legerősebbeket, vagyis azokat soroztam, a melyek villámlással, jég-, eső- és dörgéssel vegyest jelentek meg. A jéggel nem kevert, de azért erőseket a másodikba, az esővel nem jártakat a harmadikba, végül a villódzásokat és távoli zivatarokat a negyedik csoportba soroztam.

E zivatarok kitörése alatt a légsúlymérő zérus hőfokra redukált állásairól könnyű áttekintést fog nyújtani a következő táblázat. (Ez adatok Veszprémre vonatkoznak, mely a tenger színe fölött 230 méternyi magasságban fekszik. Hogy tehát ezekből a tenger színére vonatkoztatott magasságokat megkaphassuk, a mélyebb állásokhoz 23 – 21 mmétert, a magasabbakhoz pedig 19 – 21 mmétert kell adnunk.)

A légsúlymérő állása mméterekben	A zivatarok erőssége			
	I.	II.	III.	IV.
Legmélyebb	727,9	717,9	728,0	731,5
Legmagasabb	735,5	739,8	740,7	742,8
Közép	731,9	733,7	735,6	737,5

³⁸ Ebben a fejezetben részleteket közlünk, Bolgár Mihály: A LÉGKÖR VILLAMOS TŰNEMÉNYEI című értekezéséből. Megjelent: A Kegyes-tanítórendiek veszprémi Római Katolikus Főgymnasiumának értesítőjében, az 1888-98. tanévről. Közli: Takács József, főgymn. igazgató, Veszprém 1889. Stetter Ede „Szent István” könyvnyomda és irod. vállalata. Veszprém, 1889.

Már ezen adatokból is kitűnik, hogy a legerősebb zivatarok a légsúlymérő legmélyebb állásai mellett állottak be, de 742,8 mméternél magasabb álláskor, Veszprémben ez ideig még nem észleltetett zivatar; de ez sem volt helyi, hanem egy távoli zivatar szülte villódzása a láthatárnak.

Tapasztalás szerint, egyes években sokkal gyakoribbak a zivatarok, mint másokon; de még az év különböző szakáiban is különböző számmal és erővel szoktak föllépni egy és ugyanazon helyen. Hogy tehát évi eloszlásukról könnyebb áttekintést szerezhessünk, szolgáljon erre a következő oldalon lévő táblázat.

Veszprémben tehát a zivatarok 73%-ka lecsapódással járt, jég pedig 5 év alatt csak 5-ször volt s ekkor sem okozott károkat. A legtöbb zivatar június- és augusztusban volt, november elejétől márczius elejéig pedig csak elvétve fordult elő. Legkorábbi márczius 6-án, a legkésőbbi pedig november 18-án volt ez 5 év alatt.

Nem egyenlő számmal jelennek meg a zivatarok a nap különböző szakáiban sem. Az itteni észleletek nyomán erre a következő táblázatot állítottam össze:

Erősség	I.	II.	III.	IV.	Összeg
Éjjel	–	9		1	10
Reggel	–	11	1	2	14
Dél körül	–	3	2	5	10
Délután	5	39	7	8	59
Egész nap	–	3			3
Összeg	5	65	10	16	96

A legtöbb s legerősebb zivatar tehát a napi hőmérséklet maximuma után, vagyis délután 2 – 6 óra között folyt le; ugyancsak délután jelentek meg a jégesők is. Hosszabb ideig tartó zivatar csak háromszor volt 96 eset közül.

Végül a következő táblázatból tudomást vehetünk arról, hogy kiváltképpen mely irányból s mely szelekkel kapjuk a legtöbb zivatart.

A felhők iránya	Ny.	G.	É.	K.	É.Ny.	D.Ny.	É.K.	D.K.	Összes
Szélcsenddel	15	4		–	3	8	1	2	33
Egyező ir. széllel	6	4	2	1	–	6		–	19
Nem egyező »	19	1	4	2	10	6	2	–	44
Összesen:	40	9	6	3	13	20	3	2	96

Év osztály	1884.				1885.				1886.				1887.				1888.				Összesen	Végösszeg			
	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.			I.	II.	III.
Márczius	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	3
Április	-	2	-	-	-	2	-	-	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	7	1	1	9
Május	-	1	1	3	1	2	-	1	-	1	-	-	1	5	-	-	-	-	-	-	2	9	1	5	17
Június	1	7	-	-	-	1	-	-	3	3	1	-	-	3	-	-	1	-	-	1	15	3	2	21	
Július	-	3	-	-	-	1	1	-	2	2	-	-	3	2	1	-	-	-	-	-	9	3	3	15	
Augusztus	-	1	-	-	-	3	-	-	6	2	-	-	4	-	1	4	-	-	-	1	14	-	2	17	
Szeptember	-	1	-	1	-	2	1	-	-	1	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	4	2	3	9	
Október	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4	-	-	4	
November	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	
Összesen:	1	16	1	4	1	12	2	1	15	5	8	3	18	2	2	4	1	5	65	10	16	96			96

Ebből látjuk tehát, hogy zivatarjaink 80%-a nyugati, délnyugati vagy északnyugati irányból jött, s rendszerint meg nem egyező széliránnyal. A megegyező széliránnyal jött zivatarok voltak egyszersmind a leghevesebbek, köztük 3 jéggel kevert az északnyugati irányból.

A villám mindig a legkisebb ellenállással bíró úton halad, e törvényből kimagyarázhatók a villámcsapás összes tünetei.

A villámcsapáshoz nem elég a felhők erős villamos feszültsége, hanem közreműködnek itt a vidék és a rajta levő tárgyak alakja, helyi és egyéb körülményei is.

Hazánkban a Duna és Balaton partvidékén tapasztalhatni, hogy a túlsó oldalon erősen dühöngő zivatarok erejükből veszítve, rendszerint áldásos esőkké válnak az innenső oldalon.

Befolyással bír a villámcsapások gyakoriságára a talaj minősége is; így ha a mészkőtalajra 1 villámcsapás esik, akkor a márványtalajra 2, az agyagra 7, a homokra 9 és a nedves földre 22. A veszprémi várban, daczára veszélyes fekvésének, emberemlékezet óta nem okozott károkat a villámcsapás, mivel mészkősziklára van építve, holott a szomszédos nedves völgyekben nem tartozik a ritkaságok közé.

*10. ábra. Sédpatak völgye
Képeslap Balogh Gyula Gyűjteményéből*

Veszprém egészségi viszonyai s klímája.

A legrégebb adatok nyomán Veszprém püspöki város, bájos fekvése és egészséges levegője miatt az Árpád-házi, valamint a későbbi királynék szék- és lakhelye volt. Pusztá-Palotán most is láthatók Mátyás király fényes vadászkastélyának romjai, Öskü és Péth között pedig Beatrix királyné nagyszerű halastavának vízgátjai. Gizella királyné kápolnája s a Margit-telepi zárda romjai mind a mellett tanúskodnak, hogy a Bakony e legszebb pontjának szépségei iránt csakugyan volt érzékük a régieknek. A természet nem is kímélt Veszprémtől semmit, s ha a várost környező rengeteg erdőt nem tette volna kopár sziklapadokká a kapzsi emberi kéz: számtalan forrásával, hegyei- s völgyeivel talán még ma is meg tudnánk magunknak magyarázni azt, hogy miért tartatott Veszprém királynőink által országunk legegészségesebb s legszebb vidékének?

Az egészségügyi állapotok ellen panaszunk még most sem igen lehet. Sőt a legrégebb feljegyzések is dicsekvőleg említik, hogy az országos csapások mennyire megkímélték mindig városunkat. Több mint másfél százados krónikás feljegyzéseinkben alig találtam 5 – 6 nagyobb járványt, mely városunkat sújtotta volna. Midőn az ország határain a törökök a keresztények ellen nagy kegyetlenséggel dühöngtek, ugyanekkor az ország határain belül teljes erejével pusztított a döghalál. Az 1738., 39. és 40-ik években ugyanis Magyarország 17 megyéjében 82.000 lélek halt el pestisben; ezen csapástól teljesen ment maradt Veszprém. Az 1765. év nagy hideggel kezdődött; sűrű ködös napok voltak gyakori betegedésekkel és halálozásokkal úgy, hogy volt nap, mikor a betegek s halottak száma 78-ra is felrúgott. Már az hírlett Veszprémről, hogy itt is dühöng a pestis, de nem volt igaz. Hó nem volt, de annál gyakoribb volt a köd, a ki e napokban megbetegedett, nyomott lelkületű volt és lázas. (Valószínűleg a harmadévi influenza-járvány öse, mert az időjárás akkor is ködös-hideg volt.)

1806 jan. 6-ától 25-éig Veszprémben 80 katolikus, 50 kálvinista és lutheránus halt meg a pestisben, a katonák közül pedig megszámlálhatatlanul sok, kiknek sem helyét, sem nevét nem ismerték. Nagy volt a zavar és rendetlenség a katonák között. Dravec z. plebános és káplánjai szintén elpusztultak a közben, a míg a katonákat gyóntatták. Áldozatul estek Kiss nevű klerikus, a barátok közül a német szónok és két deficiens pap. Csak ott volt baj, a merre a katonák mentek, mert ezek hurcizták be mihozzánk is, s csakis azon házakba, a hol a katonák 10 – 15-ével voltak elszállásolva. A betegség a gyóntató lelkészeket s a szegényebb osztályt sújtá legkivált, az úri osztályból alig ragadott el néhányat. Ezen óriási bajok közepette a polgárok folytonosan mulattak, táncoltak mindenfelé.

1831. július havában Heves- és Zemplén megyékben dühöngött a cholera. Augusztus vége felé itt is kiütött, még pedig nagy erővel; volt nap, mikor 27-en meghaltak. Összesen, mintegy 350-en haltak meg. Majdnem mind szegény ember volt, kiváltképpen csapók. Ezen nagy halandóság oka abban rejlett, hogy a megbetegedettekhez senki sem mert nyúlni s rajta segíteni. Okt. 23-án a rettentő betegség

megszűnt. 1890. jan. 10. körül olyan erővel tört ki az orosz nátha, hogy az ifjúság 20%-a-beteg levén, az előadásokat pár napra be kellett szüntetni.

A hőmérséklet ingadozása, mint minden szárazföldi klímával bíró vidéknél, nagy és gyakori. A helybeli meteorológiai adatokból az tűnik ki, hogy Veszprémben a tél középhőmérséklete $-0,5^{\circ}\text{C}$ a fagypont alatt. A legnagyobb hideg, a régi feljegyzések nyomán, 1789. decz. 26-án -17 R° (-21°C), 1850. jan. közepén -20 R° (-25°C), és a legnagyobb valamennyi között 1830. jan. 28-án volt: $21,5\text{ R}^{\circ}$ a fagypont alatt (-27°C). Rendes körülmények között -15°C fokon alul ritkán szokott állani. A hideg napok, mikor fűtés nélkül már nem lehet maradni, nov. elejétől ápril elejéig tartanak. Az évi ingadozás $+14^{\circ}\text{C}$ és $-26,5^{\circ}\text{C}$, összesen $40,5^{\circ}\text{C}$.

A tavasz első napjai, különösen pedig a márczius hónap, legtöbbször zord, hideg, esős s gyakori havazásokkal s fagygal szoktak beköszönten. Még márcziusban sem ritka a havas eső. Ingadozása -14°C és $+29^{\circ}\text{C}$, közép hőmérséklete 10°C .

A nyár enyhe szokott lenni; hőmérsékleti ingadozása $+16^{\circ}\text{C}$ és $+30^{\circ}\text{C}$, közép hőmérséklete 20°C .

A régi feljegyzések nyomán 1830-ban $+40^{\circ}\text{C}$ volt az árnyékban, a mikor is nap-szúrás következtében sokan betegedtek meg.

Az ősz középhőmérséklete $10,5^{\circ}\text{C}$, tehát közel olyan, mint a tavaszé.

Szóval: Veszprémben a téli napok nem túlságosan szigorúak, a nyári hőség ellen pedig véd a Bakony enyhe szellője. A tavasz esős és nem sokáig tart, de annál felségesebbek az őszi esték.

Az évi meleg napok közepe júl. végére, a hidegeké pedig jan. közepére esik. Évi középhőmérséklete 10°C . Ingadozása az egyes évszakokban 40°C , a régi feljegyzések nyomán pedig $66,5^{\circ}\text{C}$ volt a legnagyobb.

A légnyomás középértéke $637,5\text{ mm.}$, ingadozása pedig átlag 618 és 657 szélsőségek között történik; az évi és havi ingadozás középszámmal 33 mm. szokott lenni.

Végezetül ide csatolom még azon régi meteorológiai följegyzéseket, a melyeket elszórtan az egykorú irományokban találtam.

Régi meteorológiai följegyzések³⁹

1755. Ezen évben igen nagy zivatarok voltak, sűrű és erős villámlásokkal egybekötve. Augusztus 6-án a tihanyi templomba és rendházba ütött a villám, erős nyomokat hagyva hátra a prior lakásán. [B.M.]

Az 1756. évben borzalmas égi háborúk voltak; napokon keresztül dörgött és villámlott, a mely sajátságos időjárás az emberekben az utolsó ítélet elérékezésének gondolatát költötte föl. A villám belevágott a piarista házba is, a mit a történetíró így örökít meg: „Július 18-án, a mikor Lukács házfőnök s Demeter atya kivételével 10 órakor mindannyian a templomban voltak, legszebben ragyogott a nap. 10 és 11 között egy tenyérnyi sötét felhő rémületes gyorsasággal terjedt szét az égen, a mely a napot hirtelen elhomályosította. Nem egészen egy negyed óra leforgása alatt irtózatoss vihar támadt, miközben a villám rettenetes robajjal csapott be házukba és pedig oly erővel, hogy épületünk tetejét vagy hat helyen fölhasogatta s oly sötét füstöt terjesztett maga körül, hogy ember embert nem láthatott. A villám a folyosón is cikázott, a hol a házfőnök imádságát, a házi szolga pedig foglalatosságát végezte s a ki annyira megijedt, hogy sokáig nem tudott magához térni. Azonban szerencsére a villám nem volt tüzes, mert különben az egész város elégett volna.” [T.F.]⁴⁰

Két év múlva (**1758-ban**) a gymnasiumnak ismét szomorú napjai voltak: az országos ínség által elcsigázott tanulók csak szórványosan jártak iskolába. Szinte hihetetlenek a följegyzések! Isten csapása vonult át az egész Dunántúlon, a mely a népet valóságosan megtizedelte, s mivel pedig az elvetett gabona mind elpusztult, az emberek különféle vegyítékeket használtak eleségül. Összekeverték a hajdinát, kukoriczát, zabot – majd pedig a kölest, árpát, zabot, a mely méreg-drága áron volt csak kapható. Zala- és Vasvármegyékben a megőrölt kukoricza-csutak lisztjét korpával elegyítették, de sőt a leforrázott polyvát is eledelül használták. Erre aztán

³⁹ Bolgár Mihály korábban említett éghajlati összefoglalója végére csatolta azon meteorológiai följegyzéseket, amelyeket elszórtan az „egykorú irományokban” talált. Külön részletezi a villámcsapásokat, földrengéseket és az egyéb meteorológiai tüneteményeket. Részletesen szól az 1804. február 14-én bekövetkezett napfogyatkozásról, amelyből közelítő pontossággal meghatározták Veszprém keleti hosszúságát Ferro szigetétől, ami 36° 18' 28"-nek adódott. Bolgár Mihály fő információ forrása a Piarista Rendház Historia Domusa [a ház története] volt, melybe a ház életének fontos eseményein túl feljegyezték egy-egy év jellemző időjárását, illetve a rendkívüli vagy különleges időjárási jelenségeket. Összeállításunk kiegészítettük a gimnáziumi értesítőkből, illetve Tölcséry Ferencnek a gimnázium történetét bemutató írásában talált, időjárási feljegyzésekkel. A történeteket időrendi sorrendben közöljük, a forrás megjelölésével.

⁴⁰ A KEGYES-TANÍTÓRENDIEK VEZETÉSE ALATT ÁLLÓ VESZPRÉMI RÓM. KATH. FŐGYMNASIUM TÖRTÉNETE. (1711-1895.) Írta Tölcséry Ferencz, kegyesrendi tanár. Veszprém, 1895. Nyomtatott az egyházmegyei könyvnyomdában.

következett a rendkívül szigorú tél, a mely megadta a kegyelem-dőfést a különben is elcsigázott lakosoknak. Nehéz idők voltak ezek a kenyerüket a szegényekkel megosztó piaristáknak is. [T.F.]

1763. május elején nagy fagy volt, mely az összes szőlőket, gyümölcsfákat és vetéseket elhervasztá. [B.M.] De 1763 sem tűnt le fájdalom nélkül! Miután a szt. György-napi dér a gazdák minden reményét tönkre tette, a június 28-án, az egész Dunántúlon átvonuló földrengés százakat tett boldogtalanná. Legtöbbet szenvedett Komárom, a hol a sok nevezetes épület között a Jézus-társaságiak temploma is romba dőlt. Ez a siralmas év a helybeli gymnasiumot is érdekli, mert annak tanárai a kétségbeesés szélén álló nép megvigasztalására szintén vállalkoztak. Szónoklatokat tartottak: Árky Bernát a Szt. Anna-kápolnában s a székesegyházban, Edegger Boldizsár Városlődön s Salgó Antal Felső-Örsön. [T.F.]

1765. év nagy hideggel kezdődött; sűrű ködös napok voltak gyakori betegedekkel és halálozásokkal úgy, hogy volt nap mikor a betegek s halottak száma 78-ra is felrúgott. Már az hírelt Veszprémről, hogy itt is dühöng a pestis, de nem volt igaz. Hó nem volt, de annál gyakoribb volt a köd, a ki e napokban megbetegedett, nyomott lelkületű volt és lázas.⁴¹ **Január 15-én** oly hideg volt, hogy a hőmérő -13 R fokra ($-16,2^{\circ}\text{C}$) szállott le; a több napig tartó hidegben sokan fagytak meg; az igen magas hó miatt pedig nagy hiány volt a fában. (Nem lehetett fuvarozni.) **Augusztus 16-án** reggeli 8 órakor oly erős záporosó dőlt alá, hogy az utcák rövid pár perc alatt mind víz alatt úsztak; a Hosszú-utcai csatorna hidját elsodorta a sebes ár, s a püspöki gyümölcsös-kertből elragadott almát s körtét kosár számra fogdosták ki a szomszédos lakók. [B.M.]

1785. április 14-én reggel az égen egy teljes kör alakú szivárvány [napgyűrű] volt látható; kevés vártatva két nap [melléknepok] tűnt fel, a melyek csakhamar eltűntek. Az erősebb hidegek **nov. 6-án** kezdődtek. [B.M.]

1786. május havának eleje annyira hideg volt, hogy az ablakok is izzadtak; **8-án** délben villámlani és esni kezdett, sűrű jégeső kíséretében, mely egy egész álló napig tartott. [B.M.]

1787. aug. 13-án reggel 8 órakor kegyetlen idő volt; rövid néhány perc alatt sok villám csapott le, az egyik a Roboz-ház tűzhelyére, a másik pedig a székesegyházba. A templomban levők megrémültek, a toronyban harangozó két fiút megsértette, de agyon nem ütötte egyiket sem. **November 2-án** mennydörgött és villámlott, sűrű zápor kíséretében. **17-én** állottak be az erősebb hidegek. [B.M.] Az 1787-ik év szünidejét a tanulók már július és augusztus hónapokban élvezték. Ez utóbbi hónap 13-ik napján kitört zivatarnak egy kis deák: Pech József majdnem áldozata lett, a mennyiben a székesegyházba beütött villám az ájtatoskodó fiúcskát a földre sújtotta. [T.F.]

⁴¹ BOLGÁR MIHÁLY uo. megjegyzi: „Valószínűleg az 1890/91. évi influenzajárvány őse, mert az időjárás ekkor is ködös-hideg volt.”

1788. április 9-én kezdődött a meleg idő. **Szeptember 21-én**, napnyugta után, rendkívüli zivatar dühöngött a Balatonon; a villám minden irányban cikázott, sűrű záporosó kíséretében. [B.M.]

1789. november 12-én állottak be a hidegebb napok. [B.M.]

1791. február hava igen enyhe volt; 10-15 között kissé fagyott, de utána ismét enyhe idő következett. **Jul. 13-án** nagy zivatar volt Veszprémben; ugyanekkor a zirczi templomba is beütött a villám. **Október 8-án** kezdetét vette a tél. [B.M.]

1792. április 19-én villámlott először, csendes eső kíséretében. **Szeptember 7-én** egész éjjel nagy zivatar dühöngött; dió-nagyságú jéggolyók hulltak alá, számtalan ablakot betörve, kárt azonban semmiben sem tett. **Október 4-én** kezdődött a hideg idő s tartotta következő év **április 13-áig**. [B.M.]

1793. november 4-én állottak be a zord téli hidegek. [B.M.]

1794. július 14-én nagy zivatar volt; a Vásártéren egy házba beütött a villám, 2 ablakot összezúzott s a fal mellé menekült három embert megbénított ugyan, de nem ölt meg senkit. [B.M.]

1795. október 2-án oly meleg időjárás volt, hogy dörgött és villámlott; **28-án** erős hidegek állottak be. [B.M.] Ugyanezen év **augusztus 26-án**⁴² nagy felhősza-
kadás volt, mely a kápolna (Szent Anna-kápolna) körül levő teret és a Hosszu-
utczát egészen elöntötte. Kiss Adorján, aki reggel lement misézni, a vár felül nem is tudta megközelíteni a kápolnát. Át kellett kerülnie a Simoga-hegyre ahol a református templom áll, hogy a kápolnához jusson. A víz elvitte a Kiss-ház előtt álló hidat is. Akkor még egy árok helyettesítette a Hosszu-utczai csatornát, melyet Rohonczy alispán építtetett. Ezen árkon vezetett át a híd. A kápolna⁴³ eredetileg nem feküdt olyan mélyen, mint most, de a körülötte levő teret és a mellette elvonuló Hosszu-utczát idővel annyira feltöltötték, hogy az utca és a tér szintje magasabb lett, mint a kápolna platója.

1796. január 2-ig oly meleg napok jártak, hogy a jégvermeket hóval kellett megtömní. **Március 6-án** a hófuvatok és szigorú szelek miatt megakadt a közleke-

⁴² DR. FRIEDRICH ENDRE: A veszprémi Szent Anna-kápolna története, 1724-1907. Veszprém, 1907. 18-19. oldal. (Ez a hír is kapcsolódik a piaristákhoz, mivel ebben az időben saját templomuk nem volt, így az Anna-kápolnát használták).

⁴³ *A Szent Anna-kápolna...* eredeti belső és külső aránya karcsúbb lehetett, hiszen tudjuk, hogy 1924 – 1926 között történt átépítéskor padlószintjét több mint egy méterrel megemelték. Ennek oka, hogy az Ördögárok (Hosszu-utcai csatorna) beboltozása előtt árvizeivel áztatta a falakat, és törmelékével a templom környezetét feltöltötte. [BALASSA LÁSZLÓ, KRALOVÁNSZKY ALÁN: Veszprém. Panoráma – Magyar városok, 1983.]

A templom tervezet restaurálása ügyében 1925. február 8-án értekezletet tartottak a Szt. Anna iskola tanácstermében. A bizottság tagjai a templomban megtartott helyszíni szemle után kimondták, hogy szükségesnek tartják a templom jókarbahelyezését. Döntés született arról, hogy a templom padlózatát 1 méterrel felemelik, úgyszintén a környékét is, hogy a víz ezentúl be ne folyhasson a templomba. [VESZPRÉMI HÍRLAP, 1925. február 15.]

dés. **Április 23-án** enyhült az idő. **Június 6-án** 3 napos erős szél dühöngött, a mely sok fát gyökerestől csavart ki a földből. [B.M.]

1797. február 19-én már oly szép és enyhe napok jártak, hogy mindenütt megindult a tavaszi munka. **Március 3-án** havazni kezdett, az összefújt hóhalmokra új s még nagyobb mennyiségű hó esett; **10-én** oly hideg volt, hogy a hőmérő -6 R fokon ($-7,5^{\circ}\text{C}$) állott több napig; ugyanekkor a szentgáli úton több ember megfagyott. **Április 24-én** csendes eső kíséretében dörgött és villámlott. **Október 31-én** egész nap esett az eső, másnap reggel pedig hó. [B.M.]

1798. január havában rendkívül változó időjárás volt; majd eső, majd hó, majd olvadt, majd megfagyott fölváltva. **12-én** rendkívül erős szélvész dühöngött, sok tetőt ledobott s megrongált. **Április 16-án** beállottak az enyhe tavaszi napok. Különben az egész tél a többszöri fagy dacára igen enyhe volt. **November 1-jén** szigorú tél köszöntött be; **9-én** sok esővel nagy zivatar dúlt, dörgött és villámlott. **December 22-én** fokozatosan kezdett növekedni a hideg, még pedig a következő sorrendben: **23-án:** -8 ($-10,0^{\circ}\text{C}$), **24-én** reggel: -9 ($-11,2^{\circ}\text{C}$), este: -14 ($-17,5^{\circ}\text{C}$). **25-én:** -15 ($-18,7^{\circ}\text{C}$). **26-án** volt a legnagyobb: -17 R° ($-21,2^{\circ}\text{C}$). Egyebekben pedig ugyanezen időtájban máshol is igen hidegek voltak: így Gráczban -21 R° ($-26,2^{\circ}\text{C}$). **27-én** másfél láb magas hó esett, mely folytonosan növekedett egész a következő év **február 8-ig**, amikor is még mindig -6 R° ($-7,5^{\circ}\text{C}$) hideg volt. [B.M.]

1799. január 1-jén: -10 R° ($-12,5^{\circ}\text{C}$), **18-ikán** pedig: -13 R° ($-16,3^{\circ}\text{C}$) hideg volt a fagyponthoz alatt. Ugyanezen időben, Koppenhágában állítólag: -33 R° ($-41,3^{\circ}\text{C}$) hideg volt. **Április 30-án** csendes esőt kaptunk. **Július** hóban majdnem mindennap esett az eső, sűrű villámlás és mennydörgés kíséretében. A hidegebb napok **november 10-én** állottak be. **December 28-án:** -12 R fok ($-15,0^{\circ}\text{C}$) hideg volt, mi miatt az átvonuló és igen rosszul öltözködött francia foglyok közül igen sokan fagytak meg az úton. [B.M.]

1800. évben április 30-án dörgött először. **Máj. 5-én**, a kövesi református templomba ütött a villám. **Júniusban** a föld többször megázott, kezdetben hideg esők, később meleg napok állottak be. **Október** hó elejétől egész az év végéig mindig ködös napok jártak, gyakori esőzésekkel. [B.M.]

1801. január hóban erős szelek fújtak, sűrű köddel. **Április** hasonlóképpen szeles, és hideg volt, **5-én** nagy zivatar dühöngött, de kárt semmiben sem tett. **Május** elseje szeles, a vége enyhe. **Június** hasonlóképpen szeles, gyakori esővel; **30-án** nagy zivatar. **Július** közepétől **októberig** gyakori és nagy esőzések voltak úgy, hogy a Séd ötször öntött ki ez idő alatt, nagy károkat okozva a kertek ültetvényeiben és kerítéseiben. **Szeptemberben** folytonosan esett az eső. [B.M.]

1802. május 4-én kezdődött a nagy szárazság, mely az egész nyáron tartott. [B.M.]

1803. január hóban rendkívül erős és gyakori szél fújt, **9-én** és **10-én** két ízben erős havazás; a hőmérséklet -14 R° ($-17,5^{\circ}\text{C}$) a fagyponthoz alatt; **16-án** elolvadt a

hó. **Április** hóban majdnem mindig szép derült napok jártak, **25-én** a Bakonyban villámlott s a következő napon áldásos eső esett. **Május 7-ike** igen emlékezetes nap Veszprém történetében. Délelőtt gyenge nyugati szél fújt; az egész látkört szétszórt, ritka fellegek borították. A légsúlymérő egy vonalnyira állott a 0 fok felett, a hőmérő 10 R fok (12,5°C) meleget mutatott. Délután a délnyugati határon erős gomoly felhők kezdtek tornyosulni, 5½ órakor az eső már erősen hullott alá. Esti 8 órakor hirtelen oly erővel tört ki a zápor, hogy a kiáradt Séd a közeli házakat mind halomra dönté. A kertek nem is annyira a folyó víz, mint inkább az esőárvából iszonyú erővel lerohanó víz által kötőmelékkel borították el; a kőkerítések összedöntettek, a fakerítések pedig elragadtattak. A Hosszú-utczán az iszonyú, köveket hömpölygető ár betörte a Sz.-Anna kápolna ajtaját, hol még az oltárok is egy-két pillanat alatt víz alá merültek, a sekrestye összes ruhakészlete vízben úszott és tönkre ment. Következő napon a szentséget el kellett hozni, s a kápolna alatt levő kripta a megyei orvos parancsára befalaztatott, nehogy a vízben hosszabb ideig úszó holttestemek kigőzölgései a környékbeli lakókra ártalmasak legyenek. Emberemlékezet óta nem volt ilyen szerencsétlenség Veszprémben. 11 ember fült vízbe, részben az összeomló falak alá temetve. A Hosszú-utczai csatorna⁴⁴ tisztogatása alkalmával ezenfölül több emberi testrészt és állati hulla ásatott ki. **Június 21-én** a május 7-ki felhőszakadáshoz hasonló nagy eső esett, de csak fél óráig tartott; e hó végén erős északi szelek fújtak, sűrű esőzéssel. **Július** és **augusztus** utolsó heteiben folyton tartó esőzések voltak. **November 5-én** erős hideg volt és havazott. **12-én** a Bakonyban dörgött, utána szép meleg napok következtek. **December** ködös volt, erős északi szelekkel. [B.M.] Az árvíz során megrongálódott a Thumler Henrich molnár által szerkesztett, és 1776-ban, Mária neve napján átadott vízhúzó gép is⁴⁵: „1803. máj. 7-étől egész júl. 21-ig szünetelt a vízhúzó gép mivel akkor az árvíz okozta rombolások miatt lényeges és nagy költséggel járó javítások eszközöltettek rajta. A legnagyobb valószínűség szerint ekkor rakattak le a vascsövek a kispiaczi Csurgó-kútig, a szép s drága veres márvány-kömedence azonban csak 1816-ban készült el.” [B.M.]

1803. május 7. „Emlékezetes nap ez Veszprémben. Délelőtt enyhe déli szél lengedezett, s a láthatáron szanaszét felhőfoszlányok mutatkoztak. A barométer zérus fölött !/ egy fokot, a hőmérő 10°R-ot (12,5°C) mutatott. Délidő után DNy-

⁴⁴ FRANCICS KÁROLY (Pápa, 1804. november 30. – Veszprém, 1880. július 4.) borbélymester, emlékiró. Több ezer oldalnyi naplót hagyott hátra, amelyben számos helytörténeti, néprajzi, társadalmi eseményt örökít meg Veszprém életéből. [Veszprém megyei életrajzi lexikon] Viszsaemlékezéseiben (Pápai református Gyűjtemények, 2001.) a 18. oldalon a Hosszú-utcai csatornáról az alábbiakat olvashatjuk: „Az utca napnyugati oldalán álló házak előtt undok árok nyúlott végig, melyben a rondaságnak minden neme volt látható, s amelyet nyáron át néha egy-egy omló zápor tisztogata, különben annak tisztogatására soha nem gondolt sem előljáróság, sem az utcában lakó lakosok. Később ezen árok helyett is Rohonczi János huzata beboltzott kanálist.”

⁴⁵ BOLGÁR MIHÁLY: Veszprém meteorológiai viszonya és kútviizei, 1893. 51. oldal

on sötét felhőket és erős záport lehetett látni, amik $\frac{1}{2}$ hatkor érkeztek Veszprém fölé és $\frac{1}{2}$ nyolcig olyan felhőszakadás zúdult a városra, hogy a megduzzadt Séd patak kiáradt vize elhordta az útjába eső utakat és rombadöntötte a házakat. A partmenti kerteket a Séd áradása és a szomszédos halmokról leömlő zuhatag kövel és kavicsréteggel borította el; egyrészt az utat és a kőkerítéseket ledöntötte. A püspökségi és Kapuvári-féle kert, az É-abra fekvő kertek, valamint a mi kertünk is a szemináriumi kert szomszédságában kövel és iszappal volt borítva és kőkerítésünket három oldalról 40 öl (kb. 80 m.) hosszúságban újra kellett rakatnunk. A patakmenti majorsági kert deszkakerítése egyszerűen eltűnt. A Szent Anna kápolna ajtaját bezúzták a mindent elsöprő áradattól odasodort fatörzsek, a beömlő zuhatag megtöltve vízzel a kápolna kriptáját. A kriptát záró kőlapot is felemelte. A víz az oltár asztalának magasságáig megtöltötte a kápolnát, kiemelve helyükből a vízben úszó padokat és felfogatva a sekrestyében a szekrényeket. Az Oltáriszentséget és a kápolna használható felszerelését másnap felhoztuk a mi templomunkba. A Kriptát a megyei orvos jelentésére a vármegye befalaztatta és a kápolna kitisztítása után csak pünkösdkor, e hó 29-én lehetett is újból istentiszteletet tartani. Félő volt ugyanis, hogy a hosszabb időn át a vízben úszó hullák kifolyása ártalmat okozhat. Hasonló esetről Veszprémben emberemlékezet óta nem tudnak. A beomlott házaknak és az árvíznek 11 (tizenegy) emberélet esett áldozatul, ezeken felül az ármosta gödrökben egyes áldozatoknak csak testrészei kerültek elő.”[P.R.H.D.]⁴⁶

1804. januárja kissé enyhébb volt, gyakori ködös napokkal; vége felé az északi szelek erős hideget hoztak. **Február 7-étől 19-éig** havazás, erős északi szelekkel, a hőfok 1 R (−1,3°C) fagypontra alatta. [B.M.]

1806. június 28-ikán nagy zivatar volt; este 7 órakor erős jégzápor hullott alá; a diónagyságú jéggömbök némelyike 8 latot is nyomott. Ehhez hasonló jégesőre még nem emlékeznek az emberek. Elpusztítá Jutast, Csátárt és Márkót, de tovább nem ment. A kiket födetlen fővel talált a mezőn, azok fejét beverte. A nyugatra néző ablakok mind összetörték; jóllehet a zivatar csak igen kis ideig tartott, mégis vastagon fődé a mezőket a jég. Esti 9 órára kiderült az ég. **Július 16-án** ismét nagy záporosó volt, jéggel keverve; károkat nem okozott. **Szeptember 15-én** délután újból nagy zápor. **Októberben** több helyt erős záporosók és jégverések voltak. [B.M.]

1808. márczius eleje az egész országban hideg, télies volt; **6-án** fagyott, erre melegebb napok következtek, de nem sokáig tartottak úgy, hogy újból valóságos téli hidegek állottak be. **Június 11-én** a hosszú és erős szárazság után először esett az eső; **23-án** oly erős záporosó volt, hogy a Séd partján levő kerteket mind elborítja a víz. [B.M.]

⁴⁶ A veszprémi piarista rendház Historia Domusának feljegyzése a gondozásuk alatt álló Szent Anna kápolna történetével kapcsolatban: az eredeti szöveget közli VÉGHÉLYI DEZSŐ: Emléklapok Veszprém város közigazgatási életéből. Veszprém 1886.

11. ábra. Árvízi emléktábla a Jókai Mór utca 13. számú ház falán

1810. márczius 16-án erősen havazott s a hőmérséklet 8 R° ($-10,0^\circ\text{C}$) volt a fagypont alatt. [B.M.]

1813. júl. 10-én Kilpager kereskedőt egy alacsonyan úszó felhőből lecsapó villám agyonsújtotta, s feketére égette. **Szeptember 15-én** az egész országban mindenütt óriási vízáradások voltak. Ezen vízáradásoknak valószínűleg kétféle oka lehetett. 1.) Megelőzőleg több mint 8 napig tartó esőzések voltak. 2.) A svájci havasokban eredő Inn és egyéb folyók a nagy esők által hirtelen megolvasztott hó vizétől nagyon megdagadtak s vizüket gyorsan szállították a Dunába. [B.M.]

Június 26-án délután és egész éjjel oly sok eső esett, hogy a földuzzadt hegyi patakok vizét medrében a Séd nem tudta tovább szállítani; elöntötte a kerteket, elragadta a kerítéseket; behatolva a lakásokba óriási károkat okozott. [B.M.]

1821. Ezen év igen száraz volt, gyakori jégesőkkel. [B.M.]

1824. Január és február hóban igen kellemes napok jártak; **április** igen száraz és hideg, **július és augusztus** ellenben igen száraz és meleg volt. [B.M.]

1825. januárja kellemes volt; hó nem esett. **Márczius 12-én** nagy hideg és zivatar. **Áprilisban és májusban** száraz, meleg napok jártak; **12-ikétől** fogva azonban hideg, szeles és fagyos. A **december** elég enyhe volt. [B.M.]

1826. április hava igen hideg és száraz, a vége felé kissé esős; a fagy sokat ártott. **Május** eleje hideg és fagyos, a Bakonyban sok hóval. Ezen év rendkívül terméketlen volt. [B.M.]

1827. márcziusában nagy szelek dühöngtek, sok kárt téve az épületekben. [B.M.]

1828. Az ifjúsági templom alapkövének az 1828. év szent Adalbert napján (**április 23.**) kellett volna megtörténnie, de mivel az idő nem kedvezett, a kegyesrendiek azt május 1-ére halasztották. [T.F.]

1829. decz. 27-én volt a legnagyobb hideg; a Balaton korán befagyott. [B.M.]

1830. január 28-án rendkívül hideg volt; a hőmérő 19 R° ($-23,8^\circ\text{C}$), az északi oldalon pedig $21,5\text{ R}^\circ$ ($-26,9^\circ\text{C}$) fokot mutatott a fagyponthoz alul. **Márczius** közepén enyhült az idő. **Július** hó igen száraz volt, rekkenő melegséggel, a hőmérő **6-án** 32 R° ($40,0^\circ\text{C}$) fokot mutatott árnyékban; e meleg napokban sokan betegedtek meg. **Márczius** közepén beállottak a melegebb napok s a tömérdek hó elolvadt a nélkül, hogy valami kárt okozott volna. [B.M.]

1831. július sok esővel, **augusztus** pedig meleg és száraz napokkal köszöntött be. [B.M.] Az 1831-ik évi építkezést két körülmény hátráltatta: elsőben is a folytonosan szakadó eső, a mely miatt az égetők nem tudtak elegendő téglát készíteni, másodszer pedig a dühöngő kolera-járvány, a mely dologtalanokká tette az embe-
reket. [T.F.]

1834. márcziusában rendkívül nagy és erős szelek fújtak; a gymnasium tetejét, mely 1821-ben egészen újból volt készítve, ledobta. Az enyhe telet hideg tavasz váltá föl. – Ez évben egész Európában nagy szárazság volt. [B.M.]

1835. májusa nagyon hideg volt és esős, - a nyár igen száraz, úgy hogy a Balaton mentén a fák elszáradtak s a vetések elsatnyultak. – **Október 16-án** rohamosan állottak be a téli hideg napok, sok hóval. [B.M.]

1836. január hava a megelőzővel együtt száraz, hideg és hó nélküli volt. A **márczius** meleg, az **április** esős, az egész **nyár** pedig oly száraz volt, hogy néhol egy szem eső sem esett. [B.M.]

1837. augusztusa meleg; a nyári szokatlanul hideg napokban sok barom veszett el. [B.M.]

1838. márcziusban engedni kezdett az idő s a töménytelen sok hó, mely a megelőző két hónapban esett, egyszerre olvadni kezdett. Ezen gyors hóolvadás volt az oka a nagy vízáradásnak, mely Pest város házainak jó részét elsöpörte. – **Április** és **május** igen hűvös volt. [B.M.]

1839. márcziusban nagy hideg, **áprilisban** havazás és fagy, **júliusban** szárazság volt; **augusztusban** mégis esett egy kis eső. [B.M.]

1840. januárja meleg, száraz, **februárja** és **márcziusa** száraz hideg; **december** eleje hideg, a vége pedig enyhe volt. [B.M.]

1841. januárban sok hó esett, a **május** igen meleg és száraz, a **december** pedig meleg volt, erős ködökkel a reggeli órákban. [B.M.]

1842. három első havában igen sok hó esett, de szerencsére tavasszal lassan olvadt úgy, hogy igaznak bizonyult ama közmondás: »sok hónap kevés a leve«. Az **augusztusi** szárazságok miatt a gyümölcsstermés teljesen tönkre ment, annál nedvesebb volt azonban az ősz. [B.M.]

1850. januárban a levegő hőfoka 16-20 R fok (-20 , -25°C) között ingadozott a fagyponthoz alul. **Május 22-én** délelőtt 10 $\frac{1}{2}$ -kor véstjósuló fekete felhők tornyosultak az égen. S valóban kevés vártatva erős eső és jégzápor hullott alá; a csatornák vízei kiöntöttek; villám villámot ért, a melyek egyike a Csapószeren egy házat föl is gyújtott. A Sz.-Anna kápolnába betört esővíz igen nagy károkat okozott, valamint a kiáradt Séd is a szomszédos kertekben. Az egész hónap egyébként is igen esős volt. **Augusztus** hó igen száraz. Mindazonáltal csodálatos, hogy ugyanakkor mikor még a Balaton vize is 20 R fokra ($+25^{\circ}\text{C}$) melegegett föl; a terményekben semmi kár sem történt. [B.M.]

1851. júniusban sok jég esett, mely a Balaton-melléki szőlőkben sok kárt okozott. [B.M.]

1852. Ezen esztendő időjárása igen változó volt; a meleg tavasszal szárazság, az ősszel pedig nagy nedvesség volt. [B.M.]

1857. aug. 13-án az ős Veszprém újólag fejedelmi látogatásban részesült. Délután két órákor érkezett hozzánk ugyanis szeretett királyunk, a ki részt vevén a székesegyházban, a Ranolder püspök által mondott hálaadó-isteni tiszteleten, legelőször a várban felállított katonaságot szemlélte meg, majd a kivonuló tanulóifjúság sorfala között a püspöki lakba ment... Négy órákor volt a fejedelmi ebéd, ötkor a középületek meglátogatása, kilencz órákor pedig a kivilágítás, a mely azonban a nagy szél miatt csak részben sikerült. [T.F.]

1869. E század legnagyobb északi fénye **október 25-én**⁴⁷ este 7 órától nálunk gyönyörűen volt látható. A rejtélyes tűnemény észak-keleten gyönyörűen pompázott. Néhány perccel 7 óra után bíborvörös láng gyújtá föl az északi eget, percről percre terjedve. Rövid idő alatt fényben úszott az egész északi és északnyugati horizont. Egy része bíborfényben égett, amelyen keresztül a csillagok apró tűzgolyóként csillámlottak. Szélei majdnem a zenitig nyúltak fel. A tűnemény meglepő gyorsasággal mindinkább kelet felé húzódott, míg végre a keleti láthatár ködében

⁴⁷ A jelenség valójában 1870. október 25-én történt, amelyről a VASÁRNAPI ÚJSÁG is részletesen beszámolt: „Kedden, okt. 25-én este nagyszerű látványnak volt a főváros tanúja. Este 7 óra tájban észak felől bíborpiros lett a láthatár, a tűzfény gyorsan terjedt nyugat felé s nemsokára az égbolt nagy része vörös fényben ragyogott. Az óriás nagyságú bíbor-szivárványba koronként fénysugarak lövelltek föl, melyek hol eltűntek, hol élénkebbek lettek. A tűnemény csak fél óra múlva kezdett nyugatról halványulni, míg északon teljes bíborban égett. Másfél óráig lehetett az egészet látni. A vidékről érkező tudósítások szerint okt. 24. és 25-én este a legtöbb helyt szép északi-fényt láttak” [VASÁRNAPI ÚJSÁG, XVII. évfolyam, 44. szám 1870. október 30.]

több mint egy órai pályafutása után elenyészett. [B.M.] **Október 12-én** kezdtük meg a paloznaki hegyen a szüretet, mely 14-én este bevégeztetett. A sok esőzés következtében a szőlő rothadásnak indulván, a szép remény meghiúsula, mert csak 30 akó mustot szüreteltünk. **November** hó elég tiszta és 12–14° meleggel (15–17,5°C) végződött, azonban **December 1-én** kezdett fagyni 4–6°-ig (–5; –7,5°C). **2-án** havazott először; **4-én** virradóra az utcák hóval teljesen befödettek. [P.R.H.D.]

1870. az évszázad legnagyobbszerű északi fényéről nevezetes. Ezen titokzatos tűneményről, a mely Veszprémben okt. hó 25-én este 7 órától 9 óráig szintén látható volt, ezt írja a kegyesrendi ház történetírója: „Néhány perczczel 7 óra után bíborvörös láng gyújtá föl az északi eget, perczről perczre kiterjedve. Rövid idő alatt fényben úszott az egész északi és északnyugati horizont. Egy része tiszta bíborfényben égett, a melyen keresztül a csillagok mint apró tűzgolyók csillámlottak, szélei majdnem a zenithig nyúlva fel. A tűnemény meglepő gyorsasággal mindjobban kelet felé húzódott, míg végre a keleti láthatár ködében, tovább egy óránál tartó pályafutása után elenyészett.” [T.F.]

1871. június hó 20-án délutáni 5 óra tájban a nagy viharral jött jégeső a füredi, csopaki és paloznaki hegyeket egész Faiszig s így a mi szőlőnk is letarolta annyira, hogy a tőkéken még csak levelet is alig lehet látni. Mintegy 150 akó bor reménye teljesen meghiúsult. **December 24-én** kezdett lanyha telünk nagyobb hidegre változni. A most említett naptól 27-ig a légmérő 14 fokot (–17,5°C) mutatott. Ezután a hideg ismét engedni kezdett. [P.R.H.D.]

1872. január 11-én oly szélvész és hózivatar dühöngött, hogy a postai közlekedést 4 napra megakasztotta. Az 1871. évi jégeső, mely szőlőnket tönkre silányította, szomorú szüretet eredményezett a jelen évben. Két akó mustot szüreteltünk, melyet 180 – 190 forinton vettünk, minthogy a szőlőművelésre annyi fordított. [P.R.H.D.]

1873. A tél fölötté lanyhán folya, **márczius** és **ápril** eleje a legkedvezőbb idővel kecsegtetett. Azonban **ápril 25-én** este felé a hó legnagyobb pelyhekben esett alá és ez idő óta majdnem **június 10-ig** hűvös, mondhatni hideg idők jártak. A nyár hallatlan száraz volt. Egész **július és augusztus** – ha két egy-egy órai lanyha esőt kiveszünk – nem nedvesítette a földet. **Október 2-án** tartatott, az összes tantestület jelenlétében a szüret. Szürtünk 19 akó mustot. [P.R.H.D.]

1874. január 29-én kezdett először havazni, folytatta **30-án**. A tél elég lanyha volt. Annak dacára a házban május hó közepéig volt fűtés némelyeknél. A **szüretet okt. 1-én** ejtettük meg; kinn volt az egész tanári kar... Az eredmény 14 akó volt. [P.R.H.D.]

1875-ben a szigorú tél s nagy havazások miatt az utak több napig járhatatlanok voltak. [B.M.] A tél meglehetősen szigorú volt; a havazás **múlt évi nov. 12-én** kezdődött. Az ó év végén és az újnak kezdetén több napig el voltunk zárva a világtól. **Szept. 27-én** ejtettük meg az idei szüretet... Eredmény 82 akó. [P.R.H.D.]

1876-ban a tél oly enyhe volt, hogy még a rovarok is előbújtak.⁴⁸ **Február 6-án** oly nagy hó esett, hogy a közlekedés több napig szünetelt. **Február** utolsó napjaiban a Tisza és Duna mellékét vízáradások pusztították. [B.M.] Az új év meglehetősen nagy hideggel köszöntött be; a posta- és vasúti közlekedés több napig meg volt akadva. **Február 6-ika** óta folyton nagyobb-nagyobb hóesés van úgy, hogy öregek állítása szerint, ily nagyságban még egyhamar Veszprémben hó nem esett. A vasúti közlekedés több nap óta szünetel. Vízvezetékünk a télen felette sokszor befagyott, vagy elakadt, mihez járult még az is, hogy csapunk már kétszer elrepedt. Jövőre nem fog ártani legalább éjjelre, sőt ha lehet, még nappalra is szalmával kibélelt házikót föléje tenni. **Április 26-án** délután 6 óra felé borzasztó veszély fenyegette házunkat, az alattunk levő kaszárnyának konyhakéménye óriási szél mellett kigyulladt, de szerencsére nyomban elfolytatott. **Június 1-én** a jutasi erdőben tartatott ifjúsági majális-, illetőleg juniális. Az idő reggel szép napos, később esős, délután pedig szeles volt. – Ez évben a fagy felette sok helyen és nagy mérvben pusztított; a mi szőlőnk paloznakon szintén szenvedett. Biztosítani a házfőnök nem vélte tanácsosnak, mert a biztosító társaság a paloznaki határt 10%-ra szabta, ami egy kis drága. – Az ideai tél oly lágy volt, hogy a rovarok is előbújtak decemberben. [P.R.H.D.]

1877. márciusában nagy hózivatarok dühöngtek; **szeptember 29-én** szép északi fény tündöklött az égen. [B.M.] **Január** hóban több virágcsokrot kapott a házfőnök, mint szerkesztő, jelölül a rendkívül enyhe időnek. – Igen nagy hózivatarok jártak **március** havában. – **Szept. 29-én** szép éjszakai fény volt látható. [P.R.H.D.]

1878-ban február 2-ától kezdve több napon át megakadt a közlekedés a nagy hózivatarok miatt; **október 28-án** borzasztó mennydörgéssel és villámlással nagy zivatar vonult el városunk fölött. [B.M.] **Febr. 2-ától** több napon át el volt zárva Veszprém az egész világtól a nagy hófúvások miatt. – A sok eső miatt a szőlő rothadt. – **Okt. 28-án** borzasztó égiháború volt mennydörgéssel és jégesővel. [P.R.H.D.]

1879. július 27-én oly nagy záporosót kaptunk, hogy a Hosszú-utczai alacsonyan fekvő lakásokba több helyen betört a víz. – Ez év egyebekben is annyira nedves volt, hogy a pincékben több helyen fölfakadt a víz. **Május 12-én** és **Áldozócsütörtökön** kiöntött a Séd; több helyen a lakásokba is betört. [B.M.] Az új év locs-poccsal köszöntött be. – Az év felette nedves, a laposabb helyen fekvő pincék telvék vízzel. **Május 5-én** éjfél után ½ 1-kor a várhegynek egy jókora része meglazult és Tóth Péter tobakos mester házára csúszott, őt magát és hat éves Marcsa lánykáját agyonnyomva. Másutt is volt földcsuszamlás. – **Május 12-én** a Séd kiöntött és a szomszédos házakat és kerteket elvette. Hasonlólag a rá következő áldozó-csütörtökön. – **Július 27-én** oly borzasztó vihar és záporosó volt, hogy a Sz. Anna-kápolna is tele lett vízzel. – Igen víg szüretünk volt Paloznakon. Még a

⁴⁸ Ez a megjegyzés a rendház Historia Domusa szerint 1876 decemberére vonatkozik.

szüret derekán hó kezdett esni és hirtelen borzasztó hidegre fordult az idő úgy, hogy emberek is fagytak meg. – Az időjárás télies és Csatár körül farkasokat láttak. [P.R.H.D.]

1880. április 7-én korai égháború volt; a villám többször lecsapott. [B.M.] **Január 2-án** szivárvány volt látható. – Korai égháború volt **április 7-én**, a villám több helyütt lecsapott. – A sok esőzés folytán a szőlő nagy rothadásnak indult. [P.R.H.D.]

1882. október 2-án szép északi fény volt látható [B.M.]⁴⁹ Az idén a **Húsvét** hóval köszöntött be. – **Június 3-ára** a lapályosabb helyeket gyenge fagy érintette. – Az idei ősz igen hosszú, helyel-közzel látni kertjeinkben körtefákat a második virágzásban. – **Október 2-án** ritka szép éjszakai fény volt látható városunkban. – Az idén a cseresznye, alma s. a. t. a Balaton partján másodszer is megérett, árpát Almádiiban kétszer arattak. – **Novemberben** villámlott és jégeső volt. **Decemberben** szivárványt lehetett látni. – **December 20-án** este $\frac{3}{4}$ 10-kor erős földrengést lehetett érezni városunkban. [P.R.H.D.]

1887. szeptember hó 4-én, a Szt.-Lélek segítségül hívása napján reánk nehezedett az Isten keze. Délután három óra tájban óriási tűzvész támadt a Temetőhegyen, a mely égő zsarátnokai miatt napokon át rettegésben tartotta lakosainkat. A vész Laroisch Flóra földműves özvegyének házában ütött ki s a vízhiány miatt borzalmas gyorsasággal terjedt. Minden oltási kísérlet hiábavalónak bizonyult, mert a szél örülten hurczolta a sziporkákat s az üszköket. Rövid idő múlva lángban állott a Nap-, Hold-, a Csatári-, a László-, a Derü-, a Mátyás-, a Béla-utca s a Boldogváros négy sikátora, a melyeket a perzselő hőség miatt megközelíteni sem lehetett. Mire a nap utolsó sugarai is eltűntek, 106 lakóház s 35 melléképület, összesen 141 lak égett le, a melyben mintegy 150 000 forint kárral 148 család jutott koldusbotra. [T.F.]

⁴⁹ Ezt a fejezetet Bolgár Mihály, az alábbi megjegyzéssel zárja: „Ezen időtől kezdve már a meteorológiai adatok rendszeresen följegyeztettek a helybeli állomáson.” Az állomás működéséről és az éghajlati összefoglalókról korábban már szoltunk, a feldolgozott észlelési adatokat pedig könyvünk 251. – 319. oldalain tesszük közzé. Természetesen a Piarista Rendház Historia Domus-ának feljegyzései is folytatódnak, így ezeket is – mintegy összefoglalóként – az 1884 – 1890-es évek egyéb forrásból (helyi folyóiratokból) fellelt adatai előtt „*dőlt betűs*” szedéssel közöljük.

1884

Az idei szüret kevesebb, de jobb bort adott, mint a tavalyi. [P.R.H.D.]

Január 5. A Balatonról. Siófokról írják nekünk: A Balaton csendes időben befagyott és a jég sima hátára néhány száz ölnyire korcsolyával már be lehet menni. [VFH.]

Almádiból írják lapunknak, hogy a Balatonon azon a részen már teljesen beállt a jég akár kocsi terheket is elbír. [VFH.]

Állandó fagy van vidékünkön, s a gazdáknak az szolgál aggodalmukra, hogy az őszi vetéseket e száraz fagy kiöli. A Bakonyban azonban oly nagy a hó, hogy kényelmesen lehet szánkózni. [VFH.]

Január 6. A Balaton dús halászatai ma már az elmúlt idők szép meséi közé tartoznak. A híres fogas is egyre ritkul benne. A mostani tél időjárása még nevelte a halászok szomorú helyzetét. Egész decemberben a víz csak gyöngén volt befagyva, úgy hogy halászni éppenséggel nem lehetett. A mi a fogast illeti, azt még a Balaton-mellékre is Budapestről rendelik, hol az oroszországi süllők képében árulják. A siófoki bérlők is Pesten vásárolták be, hogy a veszprémi káptalannak járó balatoni fogasbeli kötelezettségüknek eleget tehessenek. A Balaton környékén több mint 50 család jutott tönkre a rossz halászat miatt. [VU.]

Január 12. A Balaton. Pár nap óta a Balaton befagyott; természetes, midőn a hideg olyan szigorú, minő évek óta nem volt. 3-án hajnalban 14 – 15 fok hideget mutatott a hőmérő R° szerint (–17,5 ~ –19°C), s hihetőleg még nőni fog. Még nappal is 8 – 9 fok (–10 ~ –11°C), s a hó keményen csikorog a láb alatt, a napsugárban pedig úgy ég, mint a briliánt. A zalai hegyek szinte hóval borítottak, s az éjjel olyan mozgás volt sokszor a jégen, mintha ágyúzták volna; A Balaton vidéke most valóban zord éjszaki képet mutat; egy kis kiszakított darab Szibériából. [VFH.]

Január 19. Időjárásunk a múlt hét folyamán enyhe tavaszias volt. Csak a kora hajnali órákban fagyott meg kissé a városunk utcáin folyammódra hőmpölygő sár. A múlt heti hó igen jó hatással volt az őszi vetésekre, amennyiben előfödvén megóvjá őket a száraz fagytól. [VFH.]

Január 26. A jég a Balatonon olvadni kezd. A tavaszias időjárás felolvasztá a vastag kérget a kis magyar tenger egyes helyein, úgy hogy most már rámenni is veszélyes. Más években ez időtájt még nehéz kocsterhekekkel egész bátran jártak át a tavon, ma azonban ez a közlekedési út, az enyhe időjárás következtében nem használható. [VFH.]

Február 3. Időjárásunk. Ha már az emberek kiestek sodrúkból, és mindenféle veszett dolgokra vetemednek; nincs mit csodálkoznunk, ha a természet is azt

mondja, hogy hát bizony ő sem köteles mindig a rendes csapáson járni. Egész január havunk mindennek beillett inkább, csak télnek nem. Február is úgy köszöntött be, hogy bizony a tavasz sem különben. Hanem azért kötve higgyünk a komának. Nem eszi meg a farkas a telet, szokták volt mondani a mi Istenben boldogult eleink. [V.]

Február 9. Időjárásunk a múlt napokban oly annyira enyhe volt, hogy a fák rügyezni kezdtek, sőt még a tavasz kedves hírnöke az ibolya is előjött téli rejtkehelyéről, egy-két szép csokrot már piacunkon is láttunk árulni. Pénteken azonban az idő egyre hűvösre vált, úgy hogy a meleg téli kabátban is fáztak az emberek. Mint hírül hozzák a Bakony egyes részein havazott is. [VFH.]

Február 16. Az időjárás pénteken virradóra váratlanul megváltozott. A megszozott tavaszias kép helyett meglepve láttuk a vastag hóréteget, mely a földet borítja. – Még várhatunk fagyos téli napokat. [VFH.]

Február 23. Időjárásunk ismét enyhe, tavaszias, kivált a déli órákban már oly ereje van a napnak, mint akár Április végén. Attól félünk, hogy ennek a sok szép időnek fehér húsvét lesz a vége.

Március 1. Időjárásunk hidegre változott, az utak a tartós fagytól kőkeménységűre váltak, úgy hogy most az egyszer nem kell térdig érő sárban lubickolni. A fák rügyei melyek a múlt napok melegétől kibújtak, megfagyva pörögnek le az ágakról. [VFH.]

Március 15. Időjárásunk a hét folyamán, mondhatni gyönyörű volt. A nap oly melegen sütött, akár csak május közepén. A nagy hőség következtében a Balaton-parti hullók is feltámadtak téli álmuk után és fülhasító brekegéssel adtak életjelt magukról a múlt kedden déli 12 órakor. A jó időjárásnak köszönhető azután az is, hogy a szőlőbeli munkálatok akadálytalanul folynak. Almádiban – innét – onnét a metszést is befejezik. [VFH.]

Március 23. Az időjárás egészen tavaszias és maholnap az egész természet megindul. Figyelmeztetjük olvasóinkat, hogy egészen át ne engedjék magukat, különösen a gazdálkodók, az időjárás szeszélyeinek, mert a csillagászok komoly időket jósolnak. Az utóbbi évekre szóló jóslataik jó részben találóak voltak. Tehát résen legyünk. [V.]

Április 19. Fagy és köd. Nagycsütörtökön éjjel feltűnő hideg légáram volt a Balaton mentén. Balaton-Füreden pedig nagypénteken virradóra óriási köd ereszkedett alá s húzott végig az egész Balaton mentén, mely a gyönyörűen virágzó gyümölcsfákat egytől-egyig tönkre tette. [VFH.]

Április 20. Az első dörgés. Múlt pénteken d. u. 4 órakor volt az első dörgés hallható, mely után szép csendesesen megeredtek az ég csatornáik és áldásdús esőt öntöttek valóban szomjas szántóföldeinkre.

Április 26. Időjárás. A szép tavaszi napokat hűvös, esős időjárás váltotta fel. A szeszélyes április úgy látszik, méltó akar lenni hírnevéhez, s egyre változó időjárásban van részünk. Gazdaközönségünk a fagytól is tart. [VFH.]

Időjárásunk egy hét óta borzasztó. Rosszabb a legkeményebb télnél. Hideg, esős, ködös napok váltják egymást; téli kabátban térdig sárban járnak az emberek. A hajnali fagyok sok kárt okoznak. [VFH.]

Május 3. Időjárásunk három nap óta felséges. Tavaszi verőfényes, meleg napjaink vannak, s a vetések szemlátomást szépülnek. [VFH.]

Május 4. Május. Május elseje a legszebb tavaszi nappal köszöntött be. Volt is öröm az arcokon mindenfelé; volt kirándulás jobbra is, balra is, itt is, ott is volt a zene hallható. A vetések a legszebben állnak. [V.]

Május 10. Időjárásunk egy hét óta derült kellemes, sőt tegnap s tegnapelőtt valószínű nyári hőségünk volt. A tavasz végre megemberelte magát. A csatári búcsúnak (múlt vasárnap) egész nap verőfényes szép idő kedvezett. [VFH.]

Május 17. Időjárásunk már egészen nyárias. Rekkenő hőség uralog egy hét óta. Gazdáink aggódnak, hogy már talán sok is a jóból. [VFH.]

Május 18. A fagyos szentek. Most az egyszer a fagyos szentek a legszebb nyári napokkal köszöntöttek be. Annyira felmelegedett az idő, hogy meggondolatlan gyermekek még fürdeni is mertek a Sédben, ami a Bakony tövében egy kissé mégis korai. [V.]

Május 24. Időjárásunk roppant hőségre változott. Vetéseink már nagyon megsínlik, hogy nincs esőnk. [VFH.]

Május 25. A keresztjárom napoknak igen szép napos idő kedvezett, sőt szerdán valószínű kánikulai hőség uralkodott, mely – fájdalom – még most is tart. [V.]

Balaton-Füred. A b.-füredi fürdő hivatalos megnyitása május 18-án ment végbe; a Balaton vize is 16½ fok (21°C) meleg és benne a fürdés igen kellemes. [V.]

Napudvar. Áldozócsütörtökön délben gyönyörű szép udvara volt a napnak látható. [V.]

Június 1. Csóth, 1884. jun. 1. Május 28-án hajnalban fagy volt vidékünkön. A laposabb helyeken a bab, krumpli elfagyott, a szőlőben és kukoriczásokban sok kárt tett. Panaszkodnak, hogy helyenként a rozsnak is ártott; a teljes kár azonban csak később lesz felismerhető. Május nélkül búcsúzott el tőlünk, hogy szomjas földeinket megáztatta volna; minek következtében terményeink a nagy forróság és szelek által annyira elsanyartattak, hogy ha az eső még sokáig késik, a legnagyobb ínség fog reánk várni. (*Sipőcz Ferencz*) [V.]

Június 7. Jégeső. Múlt kedden a rég óhajtott eső a gazdák nagy örömére végre megjött, de vele jött a jég is, mely 10 percig esővel keverve csak úgy ömlött. Gazdáink azonban azt beszélék dacára az ellen híreknek, hogy nem tett kárt a vetésben és csak a gyümölcsben pusztított. Dacára az esőnek még iszonyú a szárazság, s ha még soká várat magára, bizony szomorú évnek nézünk elébe. [VFH.]

Június 8. Jégeső. A várva várt eső beköszöntött múlt kedden délután hatodfél óra-kor, de nagymennyiségű jeget is hozott magával. Esővel vegyest esvén, nagy kárt nem csinált. Azóta ismét felhőtlen az ég és így fájdalom, kevés kilátás a jó termésre. [V.]

Június 21. Időjárásunk egy hét óta borzasztó! Eső, hideg egymást váltják; alig bukkan ki a nap pillanatokra. Bizony novemberbe s nem júniusba való idő ez. [VFH.]

Június 22. A b.-füredi fürdőkre ugyancsak kedvezőtlen időjárás van; akik fürödni jöttek B.-füredre s véletlen nem a meleg május, hanem a fagyos júniust választották e czélra, jól elhibázták a dolgot, ezért járkálhatnak télikabátban, fagyos orral, még nem is fürödhetnek se hidegben sem melegben. Vendéglősök, kereskedők kétségbe esnek, mert a sok személyzet tétlenül tölti a drága időt, fizetni, etetni végül kell őket. Rossz napokat élünk, rossz csillagok járnak! [V.]

Időjárás. Kicsibe múlt, hogy téli kabátba nem bújtunk oly átkozott hideg időjárásunk volt e héten. [V.]

Június 28. Időjárásunk pár nap óta gyönyörű. A hét elején csendes esőink voltak; 3 nap óta azonban verőfényes minden nappalunk. [VFH.]

Július 5. A hőség. Három nap óta kánikulai hőség uralg városunk s vidéke fölött. A sok esőre éppen jókor jött.⁵⁰ [VFH.]

Minő idő lesz júliusban? E kérdésre így felel meg Delauney kapitány, a párizsi Figaro ismeretes időjosa: Nyugat-Európában 1-től 6-ig elég szép idő lesz, 6-án nagyon heves légköri zavarok történnek, 7-től 15-ig pedig (mert a jóslat csak két hétre terjed) elég jó időnek fogunk örvendeni. Napok szerint ilyen lesz az idő: 1-én tűrhető, 2-án elég szép, 3-án meglehetősen rossz, 4-én elég szép, 5-én tűrhető, 6-án rossz, 7-én igen szép, 10-én meglehetősen, 11-én

⁵⁰ Borzasztó pusztítást vitt véghez egy villámcsapás, mint Pécsről írják, f. hó 21-dikén a daróczi halmi pusztán. A mezei munkások, látván a vihar közeledését, siettek az eső kezdete előtt csűrbe vinni a learatott gabonát. Egyszerre a kaszások közé csap egy villám s egész csoportot a földre terít. – Társaik segítségükre siettek s sikerült is nekik az eszméletlenül fekvők közül húszat magukhoz téríteni. – Három munkást azonban megölt s öt másikat életveszélyesen megsebesített a villámcsapás. [VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP, 1884. július 5. IV. évfolyam, 27. szám.]

elég szép, 12-én szép, 13-án tűrhető, 14-én elég szép és 15-én meglehető. Delauney kapitány eldicsekszik vele, hogy megjósolta a június 18-iki és 22-iki nagy záporokat, melyek a spanyolországi, galíciai és lengyelországi árvizeket okozták. Figyelmeztet arra, hogy a touloni kolera kiütése összeesik a dátumokkal. [VFH.]

Július 6. Időjárásunk néhány nap óta bejött a rendes kerékvágásba; már megkezdtek az aratást is mindenfelé; Veszprém határában jó termés ígérkezik. Ideje volna már egyszer; a sok rossz után nagyon is ránk férne valamelyes a jóból.⁵¹ [V.]

Július 13. Égiháború. Csütörtökön este ugyancsak kemény zivatar vonult el fölötünk; egyik villám a másikat érte, melyeket azután iszonyú dörgés követett. A Jeruzsálem-hegyi mezőszélen le is ütött a villám egy szántóföldbe, de semmi kárt nem tett. [V.]

Július 19. Időjárásunk iszonyú hőséget hozott. Az ember majd megsül napról napra. Az aratásnak kedvező az idő. [VFH.]

Július 20. Időjárásunk. A roppant hőség beállt, mégpedig oly délszaki hévvel, hogy alig tud az ember hova lenni „ebben a nagy melegben”. A ki teheti, az fürdőre menekül előle, a szegény ember pedig, nem tehetvén egyebet, hát békességes türéssel izzad. [V.]

Július 26. Időjárásunk e hét elején viharos volt, s hideg; akár a téli kabát is elkélt volna. Szerdán aztán jobbra fordult, s most ismét derült, meleg napjaink vannak.⁵² [VFH.]

Július 27. Időjárásunk. A nagy hőség alább hagyott. Északnyugoti szelek és apróbb esőzések leszállították a légkör hőmérsékletét, a mi a közegészségügyre nézve igen előnyös. [V.]

Vízi versenyek. Balaton-Füreden e hó 19-ikén nagy érdeklődés mellett tartották meg a versenyeket. A versenyek után nagy vihar tört ki, s egy vitorlás csolnakot besodort a Balaton közepébe. Young három angol matróza volt benne. Az egész éjet a hullámokon töltötték s keserves órákat éltek, míg végre partra hajította őket a szél. Szalay Imre képviselő „Senta” yachtját is, melyen vele együtt Ehn Kálmán vitorlázott, elragadta a szél, de Tihany alatt nemsokára partra vetette. Másnap is tartott a zivatar, úgy hogy a versenyeket nem lehetett folytatni. [VU.]

⁵¹ Ebben a lapszámban már nincs meteorológiai jelentés.

⁵² Havazás júliusban. Déli Magyarországon Mehádia környékén e hó 21-ikére annyira meghűlt a levegő, hogy havazott is egy kissé, s a Herkules-fürdő vendégei téli öltönyöket kerestek elő. [VASÁRNAPI ÚJSÁG, XXXI. évfolyam, 30. szám. 1884. július 27.]

Veszprémben július-hóban:⁵³ júl. 25-én; a hőmérsék maximuma = 35,0 C° júl. 17-én, minimuma = 14,0 C° júl. 22-én. Közép havi hőmérsék = 21,8 C°. Havi csapadék mennyisége = 45,1 mm. [VK.]

Augusztus 2. Időjárásunk egy hét óta roppant változó. Egy nap hideg, másnap szeles, harmadnap borús majd verőfényes napjaink vannak. Nem júliusi, de igazán áprilisi napok voltak ezek s sokat ártottak a hazai fürdőknek. **B.-Füreden** 36 – 38 fok a hőség, 24 fok melegségű a Balaton. [VFH.]

Augusztus 3. Időjárásunk igen változó, a hőség megszűnt, gyakori szelek és hűvös éjszakák járnak, a mi kivált a fürdön levőkre nézve nem igen kellemes, no de mégis egészségesebb, mint az az állandó, roppant hőség. [V.]

Augusztus 9. Időjárásunk 2 nap óta esőre hajló. Egy-két órai napsütés után eső csap nyakunkba. Vetéseink szemlátomást javulnak az esőzéstől. [VFH.]

Augusztus 16. Siófokról írják nekünk csütörtökről: Tegnap a délutáni órákban nagy zivatar lepett meg bennünket, dörgéssel és villámlással jött s áldozatot is követelt magának. Négy, egy ház eresze alatt álló asszonyt lesújtott, hogy eszméletlenül estek össze. Három közülük a pusztá ijedéssel megmenekült, a negyedik életben maradásához, dacára a rögtöni orvosi segélynek, kevés a remény. Egy magtárt is felgyújtott a villám, a tüzet azonban a helybeli, egy év óta alakult önk. tűzoltóság dicséretes buzgalommal igen hamar elfojtotta. [VFH.]

Villámütés. Szentgáll község határában, a napokban a villám 5 db ökröt sújtott agyon a mezőn. [VFH.]

Időjárásunk esős, viharos. Pár nap óta az éjek is hűvösek. A szüretre ez időjárás most még elég kedvező. [VFH.]

Augusztus 17. Eső vidékünkön. A múlt szombat vasárnapi óriási felhőszakadás nemcsak a fővárosban okozott megmérhetetlen kárt, hanem Enying és Mező-szt.-György táján is érezhetően sújtotta az ottani gazdákat. Az esőzés vasárnap hajnalra oly rohamos és hosszan tartó volt, hogy a mezőföld kissé mélyebben fekvő részein a földek, s egyéb vetések, még szerdán is egy lábnyira víz alatt voltak.⁵⁴ [V.]

⁵³ VESZPRÉMI KÖZLÖNY, 1884. szeptember 7. I. évfolyam, 11. szám.

⁵⁴ Óriási felhőszakadás volt folyó hó 9-én Budapesten és környékén, melynek siralmas következményeiről megható képet festenek a fővárosi lapok. Magában a fővárosban több városrész teljesen elöntött az égi özön, s hogy a tetemes anyagi károk mellett emberélet nem esett áldozatul, azt csak a tűzoltók egész éjjeli szakadatlan munkálkodásának lehetett tulajdonítani. Azonban Zebegény községben huszonhárom házat sodort az ár a Dunába s mintegy nyolcz emberélet esett áldozatul. Nagy pusztításokat tett a felhőszakadás ezen kívül Szent-Endre, Pomáz, Monor s más községekben. [VESZPRÉM, 1884. augusztus 17. X. évfolyam, 33. szám.]

Augusztus 23. Időjárásunk a múlt héten esős, borongós volt. A gazdaközönség nagyjában már elvégezte a cséplést, nyomtatást, s így az eső a kései veteményekre csak jó hatással lenne. [VFH.]

Jégeső. Zámolyról írja levelezőnk, hogy e hó 21-én délután ½2 órakor a nyugati láthatáron egy kis fölleg keletkezett; nemsokára beborult az egész láthatár, s fél óráig szakadatlanul ömlött a jeges zápor. Csaknem dió nagyságú jég esett. A hegyről 2 lábnyi vízzuhatag hömpölygött alá, mely elborította az egész falut; a cséplőket, a nyomtatókat bennverte a szérún, s a kicsévelt gabonát magával sodorta az ár. A szőlőtermést tönkretette a zivatar. [VFH.]

Augusztus 24. Időjárásunk általában kedvezőnek mondható, jótékony esőzések és enyhén meleg napok egymást követték a hét folyamán. [V.]

Augusztus 30. Nagy vihar dühöngött múlt kedden este városunk fölött. Óriási zápor ömlött alá az égből s utcáinkon patakokban rohant az ár. A szél is nagy károkat okozott az éjfélig tartó vihar alatt. [VFH.]

Időjárásunk az egész hét folyamán esős volt; a megy több részéről helyenkint valóságos felhőszakadáshoz hasonló záporokat jeleznek. Ha ez még tovább is így tartana, elmondhatnók mihamar: „Adtál Uram esőt, de nincs köszönet benne!” [VFH.]

Augusztus 31. Időjárásunk a lefolyt héten igen változó volt. Eső, napfény, hideg, meleg váltakoztak. Az időjósok hosszú őszt jövendölnek, meleg nappalokkal, – és ezt nagyon okosan teszik, legalább nem csinálnak előre aggodalmakat. Vajha igazat adna neki az alkotó szent natura, s bőven árasztaná ránk azokat az enyhe őszi napsugarakat. [V.]

Augusztus hóban:⁵⁵ a légny. maxim. = 741,7 mm aug. 3-án, minimuma = 726,8 mm. Aug 27-én; a hőmérsék maxim. = 29,4 C° aug. 4-én, minimuma = 11,4 C° aug. 29-én. Közép havi légnyomás = 738,0 mm. Közép havi hőmérsék = 19,4 C°. Havi csapadék mennyiség = 72,2 mm s így augusztus hó ez évben a legnedvesebb hónap volt. [VK.]

Szeptember 6. Időjárásunk ismét esős, borongós. A ber-végzetű hónapok hideg, szellős ivadja köszöntött be s lassan majd csak neki ballagunk a – télnek. [VFH.]

Szeptember 7. Időjárásunk a lefolyt héten igen jól viselte magát, voltak napok, hogy izzadt is az ember. A pénteki eső ugyan lehűtötte egy kissé a levegőt, de azért talán még fölmelegszik. [V.]

Szeptember 13. Időjárásunk pár nap óta gyönyörű; enyhe, kellemes őszi napjaink vannak. A szőlőnek az időjárás most igen kedvező. [VFH.]

⁵⁵ VESZPRÉMI KÖZLÖNY, 1884. szeptember 7. I. évfolyam, 11. szám.

Szeptember 14. Időjárásunk igen jól viseli magát, a mennyiben rövid esőzés után újra kiderült fölöttünk az égbolt. [V.]

Szeptember 20. Időjárásunk egész nyárias volt a múlt héten. Pompás, derült napjaink voltak, melyek beillettek volna júliusba is. Ha így tart az idő, a szüreti remények föllendülnek. [VFH.]

Szeptember 21. Időjárásunk igen kedvező, pénteken éjjel volt ugyan egy kis zivatar, ugyancsak dörgött és villámlott, de talán kárt nem okozott, hanem igen is hasznot az által, hogy légkörünket kitisztította a netán benne levő kolerabacillusoktól. Szőlős gazdáink azt mondják, hogy ha még vagy tíz napig megemberli magát az idő, olyan borunk lesz, minő nem volt már régóta! [V.]

A tudós jóslata. Egy külföldi időjós szeptember 19-ére borzasztó vihart és földrengést jóslt. Jóslatának első része nálunk valósult, mert péntek este tisztességes égháborúnk volt, jókora esővel. A jóslat másik része, a földrengés, hála Istennek nálunk nem teljesült be. [VK.]

Szeptember 28. Időjárásunk teljesen kielégítő; habár őszi szellő lengedez is, de azért azok a verőfényes napsugarak jótékony meleget árasztanak. [V.]

Október 5. Időjárásunk őszi gúnyát öltött magára apróbb esőzések s szelek vannak most napirenden, és mint a költő mondja: „Hervad már ligetünk díszei hullanak, Tarlott bokrai közt sárga levél zörög.” [V.]

Október 11. Időjárásunk egyre rosszra fordult. Ködös, esős napok járnak. Ez a szőlőnek nem kedvező s minden esetre nagyon fogja siettetni a szüretelést befejezéséhez. [VFH.]

Október 12. Hosszú ősz lesz. Múlt szerdán du. $\frac{1}{2}$ – $\frac{3}{4}$ 6-kor oly tisztességes égháborúnk volt majdnem felhőszakadásszerű záporosóval, villám- és mennydörgéssel, hogy kánikula derekára is beillett volna. Az időjósok hosszú ősz jósolnak. [VK.]

Szüret. A hét eleje éppen nem kedvezett a szüretnek; az esős és hűvös napok mindenütt megakasztották a munkát, és zérus alá zökkentették a kedvet. Az idei szüret különben kevesebb, de jobb bort ígér, mint a tavalyi. [VK.]

Október 18. Időjárásunk az utóbbi napokban egészen téliesre változott. Némely helyeken még a kályhákat is igénybe vették. Az eső folyton szemetel, szóval jön a tél! [VFH.]

Október 19. Időjárásunk nagyon magának való, nekünk ugyan nem sok gyönyörűséget okoz. Ha nem esik is, még sem akar kitisztulni. No de nem tehetünk róla. Ezen a borongós évszakon is át kell esnünk. [V.]⁵⁶

Október 25. Időjárásunk pár nap óta oly ocsmány, minőre a legöregebb időjósok sem emlékeznek. A Horgos utcát most pénzért lehetne mutogatni. Csónakon járnak, most ott a jámbor földi halandók. [VFH.]

Október 26. Időjárásunk a lefolyt héten nagyon morózus képet mutatott. Egyre másra szedtük elő a téli kabátot. Pénteken egész nap esett. Alig lesz igazuk azoknak, akik hosszú őszt jósoltak; mert a jelekből ítélve maholnap beköszönt a tél. [V.]

Időjárás. A hűvös, hideg őszi idők beköszöntöttek. Múlt pénteken egész áldott nap szakadt az eső és hideg szél fűjt, ami kétszeresen is baj volt, mert heti vásárunk mit sem ért és az élelmi cikkek – a falusiak kimaradása miatt – felette drágák voltak. [VK.]

November 1. Időjárásunk pár nap óta megszelídült. Enyhe, verőfényes napjaink vannak; valóságos vénasszonyok nyara. A sétány minden este tele van sétáló közönséggel. [VFH.]

November 2. Időjárásunk megjavult; a szép őszi napok egymást követik, bőven elárasztva bennünket azokkal a jótékony meleget adó őszi napsugarakkal. [V.]

November 8. Időjárásunk egy hét óta ködös, sáros; éjente eső is esik. A most gyakori vásárok alkalmából ez az időjárás bizony alkalmatlan a vidéki népre nézve. [VFH.]

November 15. Az első hó tegnap virradóra esett le. Kezdődik tehát a „víg tél”; a disznó-torok vígságos ivadja. [VFH.]

November 16. Időjárásunk teljesen kielégítő, még egyre járják a szép őszi napok s a lég hőmérséklete is elég enyhe, ami nagy áldás különösen a szegényebb néposztályra. [V.]

Az első hó. Pénteken virradóra esett nálunk az első hó az idén; egészen téli-es mezbe öltöztette városunkat; de ez csak addig tartott, míg a nap kibukkant a felhők közül s meleg sugaraival elolvasztotta s csinált belőle – sarat. [V.]

Az első hó. November 13-ikán este fél 7 körül kezdett az első hó szállingani; reggelre vékony hóréteg borította a házak födelét, mely azonban napközben

⁵⁶ Havazás. Nálunk csak csípős hideg napok uralkodtak, de Közép-Európa hegyes vidékein október 10. – 15.-ike körül mindenütt havazott. Tiroiban még a völgyeket is hó lepte el. A mosolygó egü Olaszországban, Genua környékén pedig e hó 14-ikén oly szokatlan hideg köszöntött be, hogy máskor csak télen volt ilyen. [VASÁRNAPI ÚJSÁG, 1884. október 19. XXX. évfolyam, 42. szám.]

elolvadt. Szombatra virradóra már apró, de huzamos havazás állt be igen enyhe idő mellett. [VK.]

November 23. Itt a tél. A héten tartotta meg székfoglalóját erős fagy és havazás képében. A hó ugyan elolvadt, de azért a hőmérő telet mutat, figyelmeztetve, hogy már most komolyan tél lesz, s ki-ki lássa el magát meleg ruhával. [V.]

November 30. Időjárásunk e hét elején ugyancsak erős hideggel és kemény fagygyal traktált bennünket; a hét vége felé azonban megemberelte magát s alább hagyott egy kissé a goromba hideggel. [V.]

December 6. Időjárásunk egész téliessé változott. Hegyeinket hó fűdi s a Bakony tele zizegő zúzmarával. A Balaton is beállott már. Az állandó fagy megdrágította a gabona árát. [VFH.]

A múlt hétfői vásár roppant silányul ütött ki. Igen rossz időjárás, roppant szélvész volt, s emiatt hát meg is bukott ez a szerencsétlen vásár. [VFH.]

A Balaton befagyott. A legritkább esetek közé tartozik, s e században talán most történik ötödször, hogy t. i. a Balaton vize már most november havában beállott. A halászok örülnek neki, mert bő halfogásra van kilátás. [VFH.]

Nagy síkosság. Csütörtökön, az az f. hó 4-én virradóra ólmos eső permetezett, minek folytán rendkívüli síkosság állott be. A rendőri hivatal dobhirdetéssel szólította fel a lakosságot a járdák behintetésére. [VFH.]

December 7. Befagyott a Balaton. A mi már nagyon régóta nem történt, a Balaton még múlt hó vége felé befagyott. A halászok ebből nagy halbőséget jósolnak. [V.]

Azon hír járta be f. hó 4-én a várost, hogy vármegyénk köztisztelőt és közszeretben álló jeles főorvosa dr. Kerényi Károly a kórházból kijövet az ólmos eső okozta síkos talajon megcsúszott és lábát törte. Szerencsére ez a hír valótlannak bizonyult, mert derék főorvosunk elcsúszott ugyan, de baja nem történt. Ezen alkalmából fölkérjük városunk lakosságát, hogy a házaik előtt levő járdát, midőn az síkamlós, hamuval vagy fűrészpórral felhinteni szíveskedjenek, ezáltal eleje vétetik a bekövetkező szerencsétlenségeknek.⁵⁷ [V.]

Időjárásunk a lefolyt héten igen változó volt, az elején igen nagy hidegek voltak, erős fagygal, vége felé azonban megnyihült egy kissé. [V.]

December 13. A hideg. 30-kán éjszakai szél mellett erős havazás volt, s rá hétfőn virradóra keményen megfagyott, 6 fok hideggel R szerint (−7,5°C). Kedden reggel már volt 8 fok hideg (−10°C), szerdán 12 fok (−15°C). Csütörtökön reggel pedig kint a szabadban 6 – 7 fok (−7,5 ~ −8,7°C); nálunk különösen

⁵⁷ 4-én: 5°R borult. Zúzmaraeső síkosság – nagyon elestem. A városban híre terjedt, hogy lábam is kitörött volna. – ez nem volt igaz. [K.K.]

december hóban a legnagyobb ritkaságok közé tartozik a 10 – 12 fok hideg (–12,5 ~ –15°C). 5-én pedig már esett az eső. [VFH.]

Az enyhe időjárás, mely városunkat sárossá tette, s elolvasztá a korcsolyázni vágyók minden reményességét, országosnak látszik. A Tiszántúlról, Dunántúlról ugyanazt írják, míg felső Magyarországon a hirtelen támadt hóolvadás könnyen nagy károkat is okozhat, Árva megyében a megolvadt hó fölöttébb földuzzasztá a patakokat melyek nagyon könnyen kicsaphatnak medrűkből. [VFH.]

December 14. Időjárásunk megenyhült egy kissé, s ha így tart, hát fekete karácsonyunk lesz, a mi a legnagyobb ritkaságok közé tartozik. [V.]⁵⁸

Szélvihar. Múlt szerdán Bécsben óriási szélvihar dúlt, mely tömérdek kárt okozott embereken és épületeken. Még vasúti vonatot is döntött le a sínekről. Hozzánk e borzasztó vihar csak a széle jutott el délelőtt, jöttét földrengésszerű léglökés jelezte, amit némelyek valóságos földrengésnek is gondoltak. [V.K.]

December 21. Időjárásunk a lefolyt hét első felében oly szép volt, hogy a legöregebb emberek sem emlékeznek ily gyönyörű deczemberi napokra. Az idén talán nem is kapunk havat. [V.]

December 27. Időjárásunk a lehető legrosszabb. Esős, borús napok, feneketlen sár s állandó köd gyönyörködtetnek. – Bizony kellemetlen idő ez! [VFH.]

A Balaton jege szétolvadt. A jeget szükséglő üzletemberek meg vannak ijedve, hogy miként szerzik be jégszükségletüket, ez enyhe időjárás mellett. Aggodalmuk bizony nem alaptalan. [VFH.]

⁵⁸ Nagy vihar dühöngött e hó 9 – 10-ikén Közép-Európában. Az Anglia és Franciaország közti csatornától indult, s végig söpört Franciaországon, Németország déli részén, Felső-Ausztrián és Magyarország észak-nyugati részén. Budapestre e hó 10-ikén reggel érkezett, de csak erős és hideg szélfúvásban nyilvánult. Annál több kárt tett és szerencsétlenséget idézett elő ugyanekkor Bécsben. Házfedeleket tépett le, kocsikat forgatott föl, és számosan megsérültek. Gázlámpákat, kéményeket, tűzfalakat, táviró oszlopokat döntögetett le. Egy vasúti vonatot is, mely reggel hetedfél órakor indult el Bécsből, nagy szerencsétlenség érte. A mödling-laxenburgi síkságon, Biedermannsdorf állomás közelében az orkán oly erővel ragadta meg, hogy annak Sopronba indított négy kocsiját felfordította, s ledobta az öt méter magas töltésről. A többi öt kocsit és a mozdonyt csak az mentette meg, hogy a kapcsoló lánc a végzetes pillanatban elszakadt. A lezuhant négy kocsi közül az első és utolsó üres volt. A harmadikban hat utas ült, ezenkívül ott volt Enzinger kalauz is. Ő és még néhány utas többé-kevésbé súlyos sérülést szenvedtek. Laxenburgból s Biedermannsdorfból azonnal segély ment a színhelyre. Enzinger kalauz eszméletlenül feküdt a kocsik romjai közt. Egy Böhm nevű bécsi polgár s továbbá egy gyermek, a ki atyja kíséretében utazott, igen komoly sérülést szenvedett. Maga a pálya épen maradt s a baleset után már másfél órával folytatható volt a rendes vasúti közlekedés. [VASÁRNAPI ÚJSÁG, 1884. december 14. XXXI. évfolyam, 50. szám.]

A korcsolya-egyletre rossz idő jár. A jégpályát már többször eresztették te-
le vízzel, de hát víz maradt az s nem vált jéggé. Hát csak túrni-várni kell,
míg – majd ha fagy. [VFH.]

December 28. Fekete karácsony. Az alkalmi poéták veszedelmére, kik már előre
elkészítették zúzmarás költeményeiket – az előre megénekelt hó elmaradt.
Volt helyette sár. No de ez azért nem valami nagy baj, csak boldog legyen a
karácsony. [V.]

Időjárásunk egész héten egyformán borongós volt, néha esett az eső, majd
köd ereszkedett, táplálva azt a kiállhatatlan sarat, mely csaknem járhatatlan-
ná teszi utainkat. [V.]

Fekete Karácsony. A karácsonyi szép ünnepek nem a legszebb idővel kö-
szöntöttek be. Locspocs volt az egész; karácsony éjjel valamint péntek dél-
után szállingott ugyan egy kissé a hó, de még nyoma sem látszott meg.
[VK.]

1885

*A szüret mind minő-, mind mennyiségre jó volt. Szept. 28-án óriási vihar vonult
el városunk fölött; erős fákat kitépett, döntött kerítéseket, döntött háztetőket.*
[P.R.H.D.]

Január 3. Időjárásunk az év utolsó napján csatakos, piszkos volt, méltó befejezé-
se a lemúlt év piszkosságának. Három nap óta azonban száraz fagy van; a
levegő éles, hideg s tiszta, a vetéseken hó. [VFH.]

Január 4. Időjárásunk kezd javulni, a mennyiben az örökös locs-pocs helyett egy
kis száraz hideget kaptunk, mely csonttá fagyasztotta a sarat; csak most már
hó is esnék rá, s betakarná a téli álomban szunnyadó természetet, annak is
édesebb álmái lennének a hótakaró alatt. [V.]

Az új év nem a legszebb idővel köszöntött be. Decz. 28-án még havazás
volt, de nyomban el is olvadt és lett belőle feneketlen sár, e mellett folyton
ködös, borús időnk van úgy, hogy már hetek óta nem láttunk napot. Most
fagy, de olyan hideg szél mellett, hogy az ember még kinézni sem szeret a
fűtött meleg szobából. [V.K.]

Január 10. A Balaton múlt hétfőn ismét beállt s a jég már lábnyi vastagságú. Sa-
játóságos jelenség az, hogy a keletkező jeget a múlt hétfői vihar⁵⁹ úgy össze-

⁵⁹ Vihar a Balatonon. A napokban roppant vihar dúlt a Balaton fölött. A jég akkor már pár ujjnyi
vastag volt; a vihar széttördelte a jégpáncsolt s óriási hullámokat korbácsolt föl a jeges árada-
ton. A tél iszonyú erővel dühöngött; a partokon s a nádasokban sok kárt tett s az almádi fürdő-
részvénytársaság balatoni fürdőjét is megrongálta, amennyiben a zuhanyállványok deszkázatát

tördelte, hogy az egész Balatonfelület most csak milliányi kis, legfőlebb 1 láb átmérőjű jégtablácskákból áll, melyek összeforradván, valóságos jégmozaikot képeznek, ezernyi színfényben ragyogván a nap sugáiraiban. [VFH.]

Időjárásunk száraz fagyos s hideg. A tél úgy látszik igazában csak most áll be. A fakereskedők jó üzletre számíthatnak. [VFH.]

Január 17. Időjárásunk borzasztó. Akkora sár van utcáinkon, hogy a mai tárczánkban végrendelkező Fődő veszprémi fazekasnak, ha máig vár, nem kellett volna Füredre menni, hogy a kátyúba fulladjon. Ezt a sorsot itt is megtalálhatta volna a piac közepén. Ilyen állapot tán még Nagy Szalontán sincs. No de majd kitisztulunk – majd ha fagy. [VFH.]

Január 18. Egy szegény vízhordónó a múlt héten oly szerencsétlenül csúszott el az ólmos eső által jégkéreggel bevont járdán, hogy vállperece eltört. Ez alkalomból újólág felhívjuk a háztulajdonosokat, hogy a házaik előtt elvonuló járdát ilyenkor egy kis hamuval, homokkal, vagy fűrészporrall meghintessék, s ezáltal eleje vétetik a szerencsétlenségeknek. [V.]

Január 24. Időjárásunk a lefolyt héten egész tavaszias volt. A fagy engedett s verőfényes tiszta napjaink voltak. Kezd meglátszani az időn, hogy kifelé megyünk a télből s tovahamarább tavasz lesz. [VFH.]

Január 25. Időjárásunk – jó kemény fagy után havazásra fordult. [V.K.]

Január 31. Időjárásunk a lefolyt héten igen kedvező volt. Folyton sütött a nap s a fagyot még a kora reggeli órákban sem érezhetők. Almáiban valóságos tavaszi időjárás van; ott oly enyhe most az éghajlat, mint akár nyáron, a hűvösebb napokon. [VFH.]

A Balaton most nagyszerű látványt nyújt; óriási jégmezőség ez, melynek véghatárát a téli köd nyeli el. A partok közelében, innen és túlról a halászok százai lepik el a jég hóborította tükrét s hosszú póznáikkal feszítik ki a hálókat a jég alatt, majd a zsákmányt sebes szánokon hordják ki a parti nádas szélére hol vidám tűz mellett üldögél a halászgazda az ő háznépével s kedélyes csutorázás közben osztogatja ki 40 – 50 legényének a parancsokat, akár egy szibériai kozákhétman.⁶⁰ Hanem hogy a napokban enyhére vált az idő, s meleg szellők tánczoltak a merev jégmező fölött, az enyhe csókra megdobban a Balaton keble is, s szíve akkorát rian, hogy a hetedik határban is ágyúzásnak veszik. Most bizony már veszedelmes a jégre menni, mert a gyakori rianások miatt minden perczen attól lehet tartani, hogy a láb alatt megnyílik a Balaton. Hanem azért az almádi parti birtokosok még mindig versenyt kor-

---

leszakította s azután elvitte. A vihar egy teljes napon át dühöngött. [VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP, 1885. január 10. V. évfolyam 2. szám]

⁶⁰ Hetman (lengyel) = a XVI. Század végén Ukrajnában a kozák csapatok választott vezetőjének neve, később Ukrajna kormányzójának címe.

csolyáznak, gondolván magukban: „Ej-haj, dínom-dánom, most élem világom!” [VFH.]

Február 1. Időjárásunk szebb nem is lehetne; talán nem is lesz az idén telünk, legalább az egymást követő verőfényes szép napok ezt akarják velünk elhittetni. [V.]

Február 7. Időjárásunk a lefolyt héten köveket meglágyítani, embereket dühössé tenni volt képes. A hagyományos sár óriási locsi-fecsi-tengerré változott s éppen azon kezdett gondolkozni a városi magisztrátus, hogy a lejtős utcákon járda helyett sárhajósiklókat állít, mikor eszébe jutott, hogy ezáltal ismét csak az adót szaporítná. Letett hát a tervről s most egy hét óta fene-nagy árvízpontonokon lebeg át a polgárság a város utcáin. Mégis szép, igazán regényes ez a mi gyönyörűséges sárfészünk. [VFH.]

A balatoni jég szétolvadt. A hét elején egyik rianás a másikat érte s most a Balaton már csupa jégfoszlányokból áll. Pár nap előtt még volt a partokon némi jég s a halászok, kik a jégzajlás közé ladikjaikkal nem mehettek, ezen a parti jégpánczélon, mely 1 – 2 angol mértföldnyi széles volt, vágtak léket s ezeken át eresztvén be hálóikat, remélték a szerencsét. Érdekes volt látni őket s egyszersemind elszomorító is, amint egy-egy órai hálólúzás után az utolsó percekben egymást biztatták, hogy „no most jönnek a fogasok!” Hát pedig nem jöttek a fogasok, hanem vagy pár százezer aprócska „vasintahal”, amit még a varjú se emészt meg. Bizony szomorú világ van most nemcsak szárazon meg vízen, de még a jégen is.

Február 14. Hóvihar. Tegnapelőtt éjjel nagy hóvihar tombolt városunk s vidéke fölött. A hó lábnyi magas volt. Tegnap derült, meleg téli nap volt s a hó szétolvadt. Ma ismét bennvagyunk a régi – pocsétában. [VFH.]

Február 15. A tavasz előhírnökei mutatkoznak Bécs Környékén. A napsugarak a természetet téli álmából életre hívták; a fák rügyeznek, és a pillangók repkednek. – Mi nem vagyunk oly szerencsés helyzetben, mint osztrák szomszédink; néhány enyhe nap után ismét dermesztő szél fúj az utczákon és a légben a pillangók helyett a hópelyhek javában szállingóznak. Az időjósok azzal vigasztalnak, hogy e hét végén megkezdődik a meleg időjárás. [V.]

Február 21. Időjárásunk egészen tavaszias. Enyhe szellők leolvaszták a Balaton tükrét s a Bakony ormairól is eltűnt a vakító fehér hólepel. A tavaszi munkák kezdetüket vették s tovahamarább almáriumba kerül a megunt téli ködmön is. [VFH.]

Február 22. Időjárásunk egész nekitavaszodott. Meleg napos idő jár, míg tegnap óta esőre fordult ugyan, de szinte meleg esőre. Csak azután később meg ne bánjuk. [V.K.]

- Február 28. Időjárásunk** már tavaszira vált. A mezei s szőlőmunkák már folyamatban vannak. Napos, derült, enyhe napjaink vannak. [VFH.]
- Március 8. Korai mennydörgés.** Múlt pénteken, márczius 6-án este, villámlás- és mennydörgéssel kísért tavaszi meleg esőnk volt. Egyáltalán szép tavaszi időjárásunk van. [V.K.]
- Március 15. Időjárásunk** kielégítőnek mondható. Szép derült napok voltak a héten erős szelekkel. A vetések igen szépen mutatnak. [V.]
- Március 21. Óriási, orkánszerű szélvész** dühöngött városunk fölött a múlt héten. Reggelenként 9-10 óra közt keletkezett s tartott rendesen estig. E szélvész Almádiban nem volt észlelhető. [VFH.]
- Március 28. Márcziusi** telünk volt múlt kedden, s szerdán. Folyton esett a hó s bokáig ért. Csütörtökön azonban hirtelen szétolvadt s azóta derült tavaszunk van ismét. A szőlőmetszés mindenütt befejeztetett. [VFH.]
- Március 29. Márcziusi hó.** Múlt kedden, márczius 24-én, a legenyhébb tavaszi nap után egyszerre, mintha a legzordabb tél kellő közepébe estünk volna, óriási havazásunk volt, mely azonban egy két nap múlva, mondhatni, nyom nélkül elenyészett, jól megnedvesítvén kiszáradt földünket.
- Április 4. Időjárásunk** a nagyhét folyamán igen kedvező volt. A szél s az előző heti viharok nem háborgattak s verőfényes tavaszias napjaink voltak. [V.F.H.]
- Április 11. Időjárásunk** változó. Szeles, napos, derült s esős időjárás váltakoznak s a meghúlések gyakoriak. Denique⁶¹ a tavasz – ravasz. [V.F.H.]
- Április 12. Az időjárás.** Valamint a nagyhétnek, úgy a húsvéti sz. ünnepeknek igen kedvezett az idő. A várva-várt jótékony eső is bekövetkezett e héten, sőt mennydörgés is volt Sz. György nap előtt, hallható. Most a legszebb tavaszi napos idő van. [V.K.]
- Április 18. Poros utczák.** Valóban utczáinkon oly roppant por van a nagy szárazság következtében, hogy maholnap kimenni sem lehet. Felhívjuk az illetékes hatóság figyelmét ezen roppant por összetisztogatására irányuló intézkedés mielőbbi megtételére. [V.F.H.]
- Április 25. Időjárásunk** már kétségbeejtő! Tartós kánikulai hőség hervasztja a növényzetet s vetéseket. Ha pár nap alatt esőt nem kapunk – a gazdavidág sirmalmas esztendőnek néz elébe! [V.F.H.]
- Április 26. Időjárás.** Egész kánikulai napokat élünk, még árnyékban is meleg van. Nem örülhetünk ennek, mert majd később bánjuk meg. A búza-szentelési körmenet a nagy szél és por miatt nem volt megtartható. Valóban városi ha-

⁶¹ Denique (latin) = elvégre, végre is, utóvégre.

tóságunknak gondoskodni kellene arról, hogy akkora por ne legyen városunkban, mely minden járást az utcán szinte lehetetlenné tesz. [V.K.]

Május 2. A múlt vasárnap dühöngött roppant szélben tűzoltóságunk portyázó csapatokra osztá magát, rendőrségünk dobszó útján tudatta, hogy a szalmás és nádas házak közelében a szivarozás és dohányzás még az utcán is tilos. A házakban pedig vizsgálat tartatott, a füstös konyhák körül, úgy szinte a víz beszerzésére nézve. [V.F.H.]

Az eső. A gazdák öröme, a nép vigasza végre megérkezett. Két havi irtózatossá váló szárazság után valóságos arany eső volt ez. Vajha minél több lenne! [V.F.H.]

Május 9. Időjárásunkat illetőleg a legjobbat írhatjuk; a kérve kért és várva várt eső, végre megadatott, eleinte szép csendesen, egy-egy óráig esett, míg épp most, lapunk zárta előtt, jéggel vegyítve erős záporban hullott alá; de azt hisszük, hogy a jég nem leend ártalmas sem veteményekre, sem a szőlőkre. – **Mint írják** nekünk, Siófokon f. hó 5-én jég esett, de semmi kárt nem tett. [V.F.H.]

Május 10. Időjárásunk a lefolyt héten borús és esős volt, az éjszakák igen hidegek. Péntek délután erős zápor volt dörgéssel és villámlással, egy kevés jég is esett, de károkat semmiben sem okozott. Most már egy kis derült szép idő volna kívánatos. **A csatári búcsúnak** – múlt vasárnap – igen szép idő kedvezett. [V.]

Május 16. Időjárásunkat illetőleg a legjobbat írhatjuk. A kérve-kért áldást-hozó és jótékony eső megjött, felfrissítvén a természetet. Új életet öntve a terményekbe. Az idén is szokatlan hideggel köszöntött be a három szent kiknek fázni méltóztatik, úgy annyira, hogy a burgonya szára a hidegségtől egészen megfeketedett, de még nagy kárt nem tehetett. [V.F.H.]

Villám-csapás. A rátóti erdőben a villám egy marhát csapott agyon, pénteken hajnalban. [V.F.H.]

A fagyos szentek miatt rossz dolga lesz a zálogházaknak, ha továbbra is ily idő marad, mint a milyen a közelmúlt napokban, valódi őszi hideg szél, mely ugyancsak megízlelteti velünk a bundát; de még rosszabb a gazdákra, kik attól félnek, hogy minden elfagy. [V.F.H.]

Május 17. Hó a Bakonyban. Tegnap, szombat virradóra a Bakony tele volt hóval. Úgy délelőtt tíz óra felé havas eső is esett. Egyáltalán hideg az időjárás és féltő, ha kitisztul, hogy mindent le fog forrázni. Pénteken reggel meglehetősen égháború volt. [V.K.]

A keresztjáró napok elsejének és harmadikának kedvezett az idő. [V.K.]

Május 23. Időjárásunk a hét elején rettenetes volt. Felhő szakadásszerű esőzések, roppant hidegek, fagy dér s orkánszerű szélvészek dühöngtek, sok kárt

okozva a facsemetéknek, szőlőknek. Csütörtökön délben azonban megszűntek a viharok, s azóta borúval változatos verőfényes napjaink vannak. [VFH.]

Május 24. Nagy vihar. Múlt szerdára virradóra nagy vihar vonult el városunk fölött, mely azonban Istennek hála nagyobb károkat nem okozott. Azóta a legszebb májusi időt élvezzük, vetéseink úgy az ősziék, mint a tavasziak szépek. [V.K.]

Május 30. Időjárásunk kánikulai hőséget hozott a múlt héten. Az eső után ez a hőség most nem árt. A vetések állása kitűnő. [VFH.]

Június 6. Időjárásunk a lefolyt héten igen kedvező volt. Nem túlságos forró, derült nyári napok voltak, estenden hűs szellőkkel. A vetések s szőlők állása kitűnő. [VFH.]

Június 7. Bakony-felvidék, 1885. jún. 2. Ez évi időjárásunk rendkívüliségekben gazdag. Telünk száraz, - enyhe, - majd egész tavaszi és nyáris volt. Februárban már az ég dörgött, ápril eleje körül jég esett, vége felé pedig kánikulai forróság, szárazsággal karöltve pusztította a dús fejlődésnek indult növényzetet. Május hóban azonban az időjárás kedvezőre fordult; néhány bő eső és a fagyos szentek elvonulta után bekövetkezett melegebb idő, terményeinket várakozáson felül helyrehozta, s így ha nem is bő, de középtermést várhatunk. *Sipőcz Ferenc.* [V.K.]

Június 13. Időjárásunk tikkasztó, forró. A hét elején roppant forróság uralgott, tegnapelőtt éjjel gyöngye eső volt, tegnap borús-felhős volt az ég. Általában kedvező az időjárás. [VFH.]

Június 21. Időjárásunk komoly aggodalomra ad okot. A nagy szárazság mindent megaszal. Vajha minél előbb jelezhetnők azt az áldásos esőt, mely eloszlatná aggodalmainkat. [V.]

Június 27. Időjárásunk kedvező. A várva-várt eső két napon át termékenyítette a földet s az aratás most már kifogástalan lesz. A mezőföldön már meg is kezdték több helyütt, tegnap és ma. [VFH.]

Június 28. Időjárásunk a lefolyt héten egyszerre iszonyú hőségre változott; volt ugyan némi kis eső, de biz az a szomjas föld porát nem verte el. Veteményeinkre nézve igen áldásos volna egy jó nyári eső. [V.]

Időjárásunk a hét elején majdnem télre fogta; most már megint igazi nyárunk van. [V.K.]

Július 4. Időjárásunk rekkenő hőséget hoz napról napra. Valóságos önfeláldozás napközben egyszer-kétszer az utcára menni. Múlt vasárnap roppant vihar dült a város fölött. Tegnapelőtt éjjel eső volt. Az aratás mindenütt megkezdődött. A termés vidékünkön általán jó közép. A mezőföldön s a zirczi járásban kitűnő. [VFH.]

Vihar. A múlt hó 28-iki vihar, eltekintve, hogy minő borzasztó károkat tett országszerte, még városunkat sem hagyta érintetlenül. A többek közt a püspöki palota éjszakai oldaláról egy roppant tetődarabot, mint hitvány forgácsot vágott ki a szentháromság-terre. A káptalani pajtaház tetőzetét szinte lesodorta. Szerencse, hogy emberélet nem esett áldozatul. [VFH.]

Július 5. Vihar. Múlt vasárnap d. u. 6 és 7 óra között erős szélvihar vonult keresztül városunk fölött; falakat ledöntött, tetőket megbontott, nagyobb károkat azonban nem okozott. [V.]

Óriási vihar vonult múlt vasárnap délután 5 és 6 óra közt városunkon keresztül, mely azonban kevesebb esőt, de annál több szelet és port zúdított szemeink közé; a gyümölcsfákat ugyancsak megkönnyítette terhőktől, de a gyöngébb háztetőket is kemény próbára tette. *Folyó hó 28-án* [június 28-án] az óriási vihar igen sok kárt okozott. Székesfehérváron dühöngő vihar és jég igen sok kárt tett.

Július 11. Nagy záporosó volt tegnap városunkban és vidékünkön. [VFH.]⁶²

Július 12. Zápor. Múlt pénteken f. hó 10-én délután ugyancsak megnyíltak az egek csatornáit fölöttünk s öntötték az esőt szomjas földünkre. A burgonyára, kukoriczára s a hüvelyes veteményekre nagyon jótékony hatású volt. Hogy az aratókat bőrig áztatta, az nem is jöhet számításba. Most már igen kívánatos volna, hogy állandó szép napos időnk legyen. **Jégverés.** A múlt pénteki zápor, mint halljuk, többfelé nagy károkat okozott, mert erős jégesővel volt keverve. Hál' Isten, városunk határában nem panaszkodhatunk, hogy kárt okozott volna. [V.]

Óriási záporosó. Gyönyörű szép felhők húzódtak hetek, sőt hónapok óta városunk felett el, a nélkül, hogy az ég csatornáit számunkra, szomjas földjeinkre megnyitották volna. Végre múlt pénteken délután csendes égzöngés mellett oly óriási záporosó zúdult városunkra, a mely felhőszakadásnak is beillett. Minden utca telve volt vízzel, primitív kövezetünk közül kihordta a murvát annyira, hogy ma kövek, éles kövek helyén kell kinteljesen járnunk-kelnünk. A nagy eső érzék alá ejtőleg vetette fel a kérdést, hogy a várbéli csatorna ügyét mennél hamarább meg kell oldani, mert a vár alatt lakók soknemű esőben részesülnek. Fájdalom, a környéken jégeső is pusztított. [V.K.]

Július 18. Nagy viharok voltak a Balatonon 7., 8., 9-én; a „Kisfaludy” gőzös Siófokról indulva az erős szelekben Alsó-Eörs felé vette útját szemközt a hullámoknak s a partok alatt úgy érkezett Füredre, hogy az utasok a hullámok

⁶² Jégeső volt folyó hó 9-én délután három órakor Romándon és Péterden, különösen a szőlőhegyekben nagy károkat okozott. (VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP, 1885. július 18. V. évfolyam 29. szám).

oldalverésétől – melyek leginkább megingatják a hajót – kímélve legyenek. [VFH.]

Július 19. Időjárásunk az egész hét folyamán rekkenő hőségből állott. A szőlő, burgonya, tengeri s a hüvelyes vetemények igen kívánják az esőt. [V.]

Augusztus 2. Időjárásunk. A lefolyt héten oly hűvös, szeles idők jártak, hogy elő kellett venni a téli kabátokat is. Most már megjavult ugyan az idő, csak még egy jó eső volna kívánatos. [V.]

Időjárásunk múlt vasárnap esőre fordult, de csakhamar kitisztult és azóta hűvös, de eső nélküli időjárásunk van, ami a kapásnövényeknek nem használ. Midőn e sorokat írjuk az eső igen szépen megeredt. [V.K.]

Augusztus 8. Óriási éghiború dúlt ma szombaton éjjel Veszprém város fölött. Esti 10 órakor roppant villámlás közt rettenő fürgeteg csapott a városra; dühöngő szélvész fehérszakadásszerű esőt csapdosott, s a villámok pillanatnyi szünet nélkül ütöttek le. A városban is több helyen leütött s egy helyen, a temetőhegyen, gyújtott is. Itt özv. Rados fazekasné házába ütött s ez rögtön kigyulladt s perc múlva a szomszédos Plank fuvaros s Frei Mihályné háza is lángban állt. A vészkongatásra elősiető tűzoltók megfeszített munkájának sikerült a tüzet lokalizálni s több ház nem égett le. A házbelieket a villám nem érte. Éjfél felé a vész teljesen lecsillapult; de éjfél után 2 órakor ismét teljes erővel tört ki az orkán s a villámok még sűrűbben cikláztak; az ég folytonos lángba volt. Ekkor csapott a villám a piacra a Fekete-ház sarkába, összetörve a tetőzetet, de nem gyújtott. A vihar nyoma ma szerte meglát-szik az utcákon, tereken s különösen a vízlevezetők mentén valóságos ítélet éjjele volt. Szerencse, hogy nem volt több szerencsétlenség okozója. [VFH.]

Augusztus 9. Éghiború. Iszonyú zivatar volt f. hó 7-én éjjel. Villám villámot ért vakító fénnel áraztatva el a sötét éjszakát. A temetőhegyi városrészben le is ütött s három ház lett lángok martalékává. Mint Tótvázsonyból írják lapunknak, ott is meggyújtott a villám egy házat. A Balaton mellékén pedig jég-esés volt s a szőlőkben nagy károkat okozott. [V.]

Óriási vihar vonult péntekről-szombatra éjjel városunk fölött el. A pénteki rekkenő hőség már sejtette, hogy vihar van készülöben és csakugyan éjjel tíz után kitört az nyugati irányból oly erővel, hogy villám villámot, dörgés dörgést ért szakadatlanul mintegy éjfélig. A villám úgy a szomszédos falvak többjében, mint Veszprémben a temetőhegyen egy szegény özvegy asszony házacskájába beütött és azt még két más szomszédos házzal elhamvasztotta. Éjfél után két és három közt újra kitört a borzasztó vihar, mely jó ideig tartva hatalmas erővel nedvesítette meg földjeinket. [V.K.]

Jégeső. Augusztus 1-én délután 5 órakor, mint tudósítónk írja, Szt.-Békál és Köveskál szőlőhegyeit óriási jégeső, forgósél és záporosó tönkretette, annyira, hogy a magasabb hegyeken levő tőkétet gyökerestül együtt kimosta,

az alantasabb helyeken fekvőket pedig földdel, kővel, kavicssal annyira meghordta és eltemette, hogy a legnagyobb áldozatokba kerül, míg azokat az előbbi jövedelmező állapotba hozhatják. [V.K.]

Augusztus 15. Időjárásunk most igen változó; állandó jó időre tartósabban nem számítani. A rekkenő hőséget szélvész s eső gyorsan követik. Természetes, hogy ennek árát főképp fürdőink adják meg. [VFH.]

Augusztus 16. Villám gyújtás. Az augusztus 8-án dühöngött zivatar alkalmával a villám Tót-Vázsonyban Kutassy Pál házába csapott és azt elhamvasztotta. *Zivatar.* F. hó 7-én éjjel óriási zivatar volt jégesővel s több helyen nagy károkat okozott. Csabrendeken (Zala m.) oly nagy felhőszakadás volt, hogy házakat sodort s ember élet is esett áldozatul. Kánya és Tab (Som.m.) községek határát pedig a nagy jégeső egészen tönkre tette. [V.K.]

Augusztus 22. Időjárásunk borongós pár nap óta. Úgy látszik, őszre válik az idő. Az esték már hűvösek s 7 órakor már öreg este van. [VFH.]

Augusztus 29. Időjárásunk még mindig forró nyári. A közeli fürdőkön most új élet élénkül. A szőlők gyönyörűen virulnak s kitűnő, bő termést ígérnek. [VFH.]

Szeptember 5. Időjárásunk szelid őszire vált. Fénytelen ég fenn a nap, bágyadt sugarai már alig melegítenek. Az őszi szél már kopaszítja a fákat szerte. Őszülünk, őszülünk. [VFH.]

Szeptember 6. Időjárásunk hűvösre fordult. Tegnap hatalmas záporosóval vilámlás és égzöngés is volt. A szőlő mindenütt szép, de ha esős lesz az idő, csakhamar repedés és rothadás áll be. A szüret hihetőleg e hó végén a Balaton-melléken meg lesz eresztve.

Szeptember 12. Időjárásunk a hét folyamán már egy kissé hűvösre vált. Majd borult, majd derült s olykor szinte jólesett egy kis langyos napsugár. [VFH.]

Szeptember 13. Időjárásunk. E hét elején valóságos kánikulai hőség volt, de ez csak egy-két napig tartott, s azután hűvös, esős idő következett, mely, ha meg nem változik, nagy kárára lesz az idei szüretnek. [V.]

Szeptember 19. Időjárásunk rendkívül enyhe. Mintha visszatérőben volna a nyár. Hajnalonkint óriási harmat van. Hanem azért a falevél hull... hull! [VFH.]

Szeptember 26. Időjárás. A múlt héten nagyon kedvező időjárás volt folytonosan a szőlőlérésre. Verőfényes, szép meleg napok, délközben 20-22 fok melegen. A szőlőlérés nagyot is haladt előre, s olyan jó a termés, minő 1875 óta nem volt. [VFH.]

Szeptember 27. A vénasszonyok nyara oly ragyogó és meleg napokkal mosolygott ránk, hogy az ősz csak a naptárban köszöntött be hozzánk. Folyó hó 22-én este 10 óra 37 perczkor vette kezdetét, a midőn a nap a mérleg jegyébe

lépven, az egyenlítőt érintette s nálunk a második, vagyis őszi napéjgyenlőséget okozta. E napon a nap 5 óra 51 perczkor kelt s ugyancsak 5 óra 51 perczkor nyugodott, tehát a nappal és az éjjel egyformán 12 óráig tartott. Ettől fogva a nap folyton a déli félgömb felé távolodik tőlünk, mi által a tél közelgését s a nappalok folytonos rövidülését okozza. [V.]

Október 3. Időjárásunk kriminális. A nyugat Európában dühöngő orkánok végfuvallatát itt is érezzük. Irtózatossá hideg van. Akár decemberben. [VFH.]

Október 4. Őszi orkán. A több napig tartó kánikulai hőség végezetül ugyancsak kitombolta magát – múlt hétfőn. Délig ekkor is nagy hőség volt, de 12 óra tájban egyszerre oly zivatar tört ki, a minőt nem gyakran lehet ám látni. Az ég hirtelen úgy elsötétedett, mintha öreg este lett volna. A neki dühödött szél vastag porfelhőket kergetett végig az utcákon, recsegtek, csattogtak a nyitva levő ablakok, csörömpölt a sok összetört ablak úton-útfélen, a mint a szél végig sivitott, zuhogás, zaj, láрма volt hallható. Az orkán tetemes károkat is okozott. [V.]

Vihar. Múlt hétfőn a déli órákban oly vihar húzódott városunk felett, amelyhez hasonlót egyhamar nem volt alkalmunk észlelni. Egy pár pillanat alatt a kertekben minden gyümölcs a földön hevert, erős fák tépettek ki, kerítések dőltek, házak fedelei és kéményei hordattak szét, szóval pusztulás mindenütt és rá mintegy félóra múlva a legszebb szeptemberi nap mosolygott a romokra. [V.K.]

Október 11. Időjárásunkra nem panaszkodhatunk; míg a szüret tartott, szép napos idők jártak s most, hogy a szüret bevégeződött, megkezdődik az esős időszak. Azok a bizonyos „legöregebb emberek” sem emlékeznek olyan ősze, mely ily jól viselte volna magát. [V.]

Október 17. Időjárásunk három nap óta valósággal ráemlékeztet a vénasszonyok nyarára. Oly jó meleg, verőfényes napjaink vannak, akár júliusban. Csak azután duplán ne kapjuk rá a telet! [VFH.]

Október 18. Időjárásunk szebb nem is lehetne. Valóságos nyári napok kacérkodnak velünk. A piaczon epret is árultak a héten. A rózsák java virágzásban vannak. Szóval az idej ősze pompásan viseli magát. [V.]

November 7. Az első hó múlt szombaton esett le a Bakonyban s ez másnap fölolvadt. Azóta meleg napjaink vannak. – Erdélyben és a szepességi Kárpátok között már ölnyi magas hó van. [VFH.]

November 8. Időjárásunk egész héten borongós volt, gyakori esőzésekkel. [V.]

Hosszú ősze. Oly enyhe időnk jár, hogy a legjobban kifejlett, s megérett epret lehet találni, de még ibolyát is láttunk a napokban. [V.K.]

November 14. Időjárásunk a hét folyamán enyhe volt, tegnap péntek virradóra azonban dér és gyöngye fagy váltotta föl. Ma már úgy látszik, nyakunkon a

tél. – **Tűzoltóink** záró-gyakorlata múlt vasárnap a rossz idő miatt éppen nem sikerült. Egész reggel eső volt s délután is. [VFH.]

November 15. Időjárásunk. A lefolyt héten beköszöntött a hideg, ködös, borongós napokkal, melyek előhírnökei a bekövetkező télnek. [V.]

Szép napnyugat. A hét elején gyönyörű szép napnyugatot lehetett látni. A hét vége már ködbe vész. [V.K.]

November 21. Az első hó múlt szerdán reggelre esett le, s azóta minden éjjel esett egy kevés. Ma is hó borítja tájainkat. [VFH.]

November 28. Időjárásunk ködös, sáros. Brutális egyszóval. Permetes eső, hideg és szél felváltva gyönyörködtetnek. Most igaz ám azután, hogy „mégis bunda – a bunda”! [VFH.]

November 29. Időjárásunk egész héten ködös, esős és sáros volt. No de november végével nem is várhatunk tőle mást. [V.]

December 6. Szivárvány. Múlt hétfőn délelőtt s délután gyönyörködhettünk igen szép szivárványban, Az idő azóta nagyon lassan fordul hidegre. [V.K.]

December 12. Időjárásunk a hét folyamán igen változó volt. A múlt éjjel beállott fagy következtében a talaj megszilárdult és a leesett hó befedé láthatárunkat. [VFH.]

December 13. Időjárásunk e hét utolsó napjaiban egészen télire változott. A lég hőmérséklete 5-7 fokkal szállt a fagypontra alul nagy öröme a korcsolyázni szerető fiatalságnak, kik alig várták már, hogy városunk állóvizeit jégkéreg borítsa. [V.]

Időjárásunk keményre fogta. Fagy, hó és erős éjszakai szelünk van. [V.K.]

December 19. Időjárásunk a hét elején roppant hidegséget hozott; 14-én és 15-én reggel iszonyú fagy volt. Csütörtökön engedett a fagy s tegnap és ma olvadásnak indult a jég s a hó. [VFH.]

A Balaton jege beállt. A somogyi partok mentén, túl a középáradat zajlásán, látni még némi szabad vizet – azonkívül jégsivataggá lőn az egész magyar tenger. A korcsolyázók figyelmébe ajánljuk, hogy a jég ezidén tükörsima, mint már több év óta nem volt. [VFH.]

December 24. Sikamlós úton. Csütörtökre virradóra, a köd ellepte az utcákat s azóta síkosság van járdáinkon, s a kocsí-úton. A városi kapitányság dobszóval hívta fel a lakosságot a járdák behintése végett. [VFH.]

12. ábra. Piaristák főgimnáziuma
Képeslap Balogh Gyula gyűjteményéből

1886

A borzasztó nagy hófúvások miatt január derekán több napig el volt Veszprém városa a külvilágtól zárva, január végén szintén, március elején szintén. [P.R.H.D.] A délelőtti rendes előadásokat nyolcadfél órakor szent mise előzte meg, mely az ideig, módfelett szigorú és zord téli hónapok köznapjain szünetelt. [T.F.]

Január 1. Időjárásunk kemény téliesre vált. Hó, fagy vegyest gyönyörködtetnek. A méhek jól jósoltak, hogy erősen elbarrikádkedierozták sejtjeiket össze. Igazuk volt. [V.F.H.]

Január 9. A hó újból esett. A tél úgy látszik még nem dühöngte ki magát. [VFH.]

Január 10. Időjárásunk szép télire fordult; megfagyott talajra sűrű hó hull. Itt-ott már hallani is a szánok csörgőit, amit bizony már több év óta nem volt alkalmunk hallani. [V.K.]

Időjárásunk igen jól viseli magát; e hét utolsó napjaiban vett magára téli gúnyát földünk vastag hóréteg alakjában, a poéták nagy gyönyörűségére, kiknek hó-fúvatos, zimankós költeményei most már megkapták a „stoff”-ot. [V.]

Január 13. A hóvihar⁶³ Három nap óta Veszprém teljesen el van szigetelve a külvilágtól. Se gyalog, se szekéren, se vonattal nem lehet se bejönni a városba, se kimenni abból. Az országutakat már nem lehet megismerni. Ölnyi magas hó borítja azokat minden irányban s olyan helyeken, pl. Zircz, Kenesse, Várpalota felé, hol az országút helytel-közzel hirtelen lefelé lejt s aztán ismét dombra emelkedik, az olyan helyeken a hó 3-5 ölnyi magas. Azt nem ássa ki emberi erő most. Azon nincs segítség. Szünetel is teljesen a közlekedés Veszprém várossal. A legközelebbi községekből sem lehet bejönni. A hatóság ugyan dolgoztatott tegnap s tegnapelőtt is, majd száz hóhányó emberrel; de az mind hasztalan. A mit elhánynak félnapon át, pár percz alatt azt ismét eltemeti a hóvihar. Ma reggel a márkói-út kiásása iránt tett kísérletet a rendőrség. A napszámosok csapata eredménytelenül tért vissza. Meg sem találták az ország utat. Legiszonyúbb a hóförmeteg Eplény és Zircz között. Eplény község a szó szoros értelmében ki sem látszik a hóból. A házak a tetőkig behavazvák. A lakosság kétségbeejtő aggodalomban van. Ajka, Városlőd s Herend között oly borzasztó hótömegek fekszenek, hogy a budapesti s kisczelli személyvonatok a nyílt pályán, künn elakadtak s annyi idejük sem volt, hogy az állomásokra visszameneküljenek. A két hétfői vonat tényleg most is ott vesztgel künn a nyílt pályákon; óriási hótömbökbe fúródván.

⁶³ VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP. VI. évfolyam, 3. szám. szerda, január 13. Jelen rendkívüli hírlapunkat t. előfizetőink s a veszprémi közönségnek, mely a külvilágtól teljesen el van zárva, tájékoztatás céljából adtuk ki. Ez okból jan. 12. déli 12 óra óta szerkesztőségünk állandó távírdai összeköttetésben van Európa minden világvárosának távírdai ügynökségével. Hogy ez óriási pénzüsszeget emészt – beláthatja az olvasó, ki bő távirati rovatunkat látja. De meghozzuk az áldozatot szívesen. Elsőrangú hírlaptól megvárhatja azt a közönség. Megvárhatja tőlünk is. S mi megfelelünk hivatásunk kötelességeinek! Táviratok:

Zágráb, jan. 13. A borzasztó hófúvatagok miatt, a fuzini állomás előtt tegnap délután két tehervonat összeütközött. A személyzet egy része meghalt; többen súlyosan megsérültek.

Sopron, jan. 13. A hófúvás lavina-szerű. Nemcsak a tengely-, de a vasúti közlekedés is szünetel. A városból semerre nem lehet kimenni.

Szöny, jan. 13. A személyvonat Győr és Szöny között künn a nyílt pályán megakadt. Utasok mentésére gyors intézkedések történtek.

Bécs, jan. 13. Irtózatós hóvihár mindenfelé. A vasúti közlekedés Marcheggig már tegnap szünetelt. Ma minden irányban megszakadt.

Ma Bécsben még borzasztóbb a hóvihár, mint tegnap. Az üzletek nagyobb részt zárják, mert az utcákon járni teljesen lehetetlen. Magában a Belvárosban tegnap dél óta 4000 munkás dolgozik, hogy a hótömegek között utat nyisson. De hasztalan; a vihar percek alatt ismét eltemeti az utcákat.

Budapest, jan. 13. Az ország minden részéből irtózatós hóviharak jeleznek. Az éjjel számtalan szerencsétlenséget jeleztek. A vasúti közlekedés Budapesttől Triesztig, egész Dunántúl szünetel, Alföldről utolsó vonatok tegnap délben egy napi késéssel érkeztek. Ruttka-Hatvan, Kalocsa-Debrecen-Kolozsvár, Arad-Budapest között közlekedés két nap óta teljesen megszakadt. Sok vonalon a távirda is szétromboltott. Szabadkai vonat Lacházán alul nyílt mezőn megakadt. Utasok megmentettek.

Emberéletben szerencsére nem esett kár. A havazás, hóvihár folyton tart ma is – s a Bakony nem mutat olyan arcot, hogy fölvidulni akarna. Meddig tart ez a vészes orkán? Mi lesz ennek a vége? Aggó szívvel, szorongó kebellet csüggünk a kérdésem... mennyire nincsen felelet. Emberi erő nem segíthet az esendő szerencsétlenségeken. Véges ész nem változtathat e véghetetlen természeti katasztrófán. Bízunk az Isten kegyelmében! Irgalma, oltalma rajtunk! [V.F.H.]

Eltévedtek a hóvihárban. Szombaton délután két nő s Süle, helybeli molnár szánkón Rátóthra mentek. Visszajövet a kocsi letért az útról s a kocsis, ki az utat keresni ment, szintén eltévedt. Akkor a gazda, Süle maga indult el a kocsist keresni s ez is eltévedt. Egy óra múlva került vissza a két halálra rémült nőhöz – a kocsis. A gazda elveszett s hiába vártak ott rá a fagyban, órák hosszáig. Süle szerencsére betalált Kádártára, honnan másnap Veszprémbe hozták. Hát nem kell a téllal tréfálni. [V.F.H.]

A farkasok. A tél borzalmaival megjötték a rengetegek hyenái, a farkasok is. Tegnapelőtt Márkó mellett két farkast lőttek le a községbeliek. A lehető legnagyobb óvatosságot ajánljuk az istenkísértő utasoknak! [V.F.H.]

Farkasok a Balaton jegén. Vörösberényből értesítik hírlapunkat, hogy a Balaton jegének szokott vendégei, a nagy telek alkalmából, megjelentek a jegén s a partról jól ki lehet venni őket. Tessék korcsolyázni menni! [V.F.H.]

Január 16. Veszprém-város helyzete⁶⁴, szerda délből kiadott rendkívüli lapunk óta, annyiban megváltozott, hogy most már a szomszédos községek népével érintkezhetünk, bár a vasúti közlekedésünk még mindenirányban meg van szakítva s e hó 20 – 22-ig, vagyis egy hétig nincs is semmi kilátás arra, hogy a pályavonalak járhatóvá tétessenek. A hóvihár ugyan szünetet tart; a havazás s a szél is megállt, de a pályatesteken, különösen oly helyeken, ahol a vonat dombokat metsz át, a vonal kivágásai teljesen be vannak temetve, úgy, hogy a dombbevágásaiban sok helyütt 4-5 öl magas hótömeg fekszik. Ezernyi kéz kell ide, hogy ezeket a tömegeket el lehessen távolítani, mert a gőzmozdonyú hóeke ily helyeken mit sem ér. Megkísérelték Herenden az ekéket. Az egyik összetört; a másik szintén s ugyanakkor a toló locomotiv is kizökkent a vágányból. Most is ott áll a két béna szörny a nyílt pályán, behavazva. [V.F.H.]

Várpalotán, az állomáson ott vesztegel 2 kis locomotiv s egy személyvonat, mely Budapestről jöve, jan. 11-én ott rekedt. A locomotivok meg sem kísérelhetik a roppant hóhegyek áttörését, melyek Várpalota s Veszprém közt a síneken fekszenek. Most százával fogadják a munkásokat, a pályatest kiszá-

⁶⁴ Szerdai rendkívüli lapunkat, miután a postaközlekedés máig teljesen szünetelt, csak ma küldhetjük meg vidéki olvasóinknak. Ha emberi erővel mód lett volna rá, szétküldjük vala, de lehetetlen volt. Azonban így sem veszi el érdekét ma sem. [VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP. VI. évfolyam, 4. szám. szombat, január 16.]

badítására. Mikor lesz ennek a munkának foganatja, Isten a megmondhatója! [VFH.]

Veszprém vidéke Szibériához hasonlít. Amerre a szem tekint, óriási hó kúpok emelődnek a legsikabb talajon is. Szent-István községben a hó a házak tetőjén felül ér úgy, hogy a házakat úgy ássák ki, mint valami eltemetett várost. Hajmáskér éppen úgy néz ki. A hófuvat ezt a községet minden oldalról elbarricádierozta. Ölnyinél magasabb a hó mindenütt. A főutcán kívül jármű sehol sem járhat; a mellék utcákban a házak ereszéig ér a hó. E két községből, valamint Vámos községből, úgy Berhida felől s Szent-Király-Szabadjáról a kocsin s szánon való közlekedés többnyire a nyílt mezőkön át történik, mert az utak völgyületein öles hótorlaszok emelkedtek.

A postaközlekedés a fennjelzett körülményeknél fogva óriási akadályokkal küzd. Vasárnaptól kezdve péntek reggelig egy írott, vagy nyomtatott hírt se közvetíthetett a posta. Forgalma minden irányban megszakadt. Tegnap, péntek hajnalra végre érkezett egy száнка Fehérvárról. Egész nap és éjjel 12 óráig jött, hozva a budapesti és fejérvári levélpóstát, természetesen kocsis szállítmányok nélkül. Ugyancsak tegnap indított a veszprémi posta is Fejérvár és Kis-Czell felé egy-egy szánt, az illető levélpostákkal – s mint halljuk, ezután naponkint indít el a helyi posta e két irányban egy-egy postaszánt. Ez intézkedés bizvást az egész közönség elismerését involválja, a derék postafőnök iránt. [VFH.]

Megfagyott. Múlt vasárnap Felső-Eörsön Lőrinte Gábor jómódu gazda többed magával kiment a pinczéjéhez. Jó éjjel jöttek el onnan. Lőrinte egyszerre csak visszafordul, hogy elhozza még az ottfeledezt kulacsot. Társai hazabalagtak. Lőrinte nem ért haza s másnap keresésére indultak. Ott találták Bagi Gábor pinczéje előtt behavazva, holtra fagyva. [VFH.]

Szánka-világ. A városon, s vidéken most a közlekedés, majdnem kizárólag szánokon történik. Valóságos muszka-világ van most minálunk. [VFH.]

A farkasok. A hatóságokhoz érkezett jelentés szerint a lókúti határban két favágót a farkasok megtámadtak és az egyik súlyosan megsérült. [VFH.]

Farkasok a Balaton jegén. Szerdai rendkívüli lapunkban jeleztük a hírt, hogy a Balaton jegén, a télen ismét megjelentek a farkasok. Tegnapról jelentti a lovasi tudósítónk: Lovas községben a nád-aratás alkalmával egy gazda 2 drb, szelindek-nagyságú farkast lőtt és bőreiket Veszprémben adta el. [VFH.]

Január 17. Elzárva a világtól. A borzasztó hózivatar, mely a múlt héten egész Magyarország fölött dühöngött, minket is elzárt a világtól. A hétfői déli vonat nagy elkésve érkezett meg, azóta pedig minden irányban szünetel a vasúti összeköttetés. A posta Fehérvár és a szomszédos irányok felé csak szánon közlekedhetik. A hó a házak tetején, udvarokon és utcákon óriási, mit a

dühöngő orkán itt-ott felhalmozott. A hét vége felé erős fagy jár ugyan, de különben igen szép télies az idő. [V.K.]

Roppant havazás volt a héten országszerte, úgyannyira, hogy három napon át minden közlekedés szünetelt. Városunk utczái is sok helyen nagy hófúvatókkal voltak elzárva. Keddtől péntekig hírlapot sem kaphattunk; péntekre jött egy szállítmány, de nem vasúton, hanem szánon. A nagy havazás következtében pompás szán utunk van, a fiatalság nem kis gyönyörűségére. Egymást érik, kivált a délutáni órákban, a szánok, vígan röpítve városunk szépségeit.⁶⁵ [V.]

Január 23. A megyei alispáni hivatal a nagy havazás és a hirtelen bekövetkező nagy hóolvadásból származható veszélyek elhárítása céljából foganatba vendő intézkedések megtételét elrendelte s e tárgyban f. hó 19-én, a várme-

⁶⁵ A hó. Évek hosszú sora óta nem voltak oly havazások, mint a közelebbi múlt napokban. Ez egészen oroszországi tél, rengeteg hósvatagokkal. Amerikában, egész Európában egyszerre dúltak a havas főrgetegek, sőt a déli részek, Olaszország sincsenek megkímélve. Napokig szakadatlanul omlott a hó. Viharok kavarták föl a nagy hórétegeket és egész hegyeket emeltek. A civilizáció hatalmas közlekedései, a vasutak, a távirók tehetetlenné váltak. A vihar kidöntötte a táviró póznákat, a hó súlya alatt elszakadtak a sodronyok; és a vasutakon a hőtömegek ellenálltak a hótípró mozdonyoknak, az óriási hókékeknek. Mindenfelé háborgatva volt a vasúti közlekedés, vagy teljesen fennakadt több napra. Más közlekedési módról szó sem lehetett. Némely vidékeket teljesen elzárt a hó a legközelebbi szomszédságtól is. Sok vasúti vonatot útközben lepett meg a nagy hófúvás. Egyszerre csak meg kellett állani, távol minden helységtől és tanyától.

A rendkívüli erőfeszítéseknek, melyeket a Budapest és Bécs közti vasutakon tettek a pálya megtisztítására, csak egy-két óráig lehetett foganatjuk. Aztán itt is megszűnt a közlekedés. E hó 8-ikától e hó 13-ikáig minden vonat órákkal megkésve tudott csak rendeltetése helyére érkezni vagy pedig elakadt és úgy kellett kiásni a hóból. Ilyen sors érte *Sarasate* Pablo hírneves spanyol hegedűművész is, kinek e hó 12-ikén Budapesten kellett volna lenni, hogy megtartsa hangversenyét. A közönség össze is gyűlt a redoutban, de a híres művész helyett Esztergomból egy távirat érkezett (az is elkéselt, mert kerülővel jöhetett), hogy nem lehet tovább menni. Másnapra jött meg csak *Sarasate* s egy nappal később tartotta meg hangversenyét. Németországban, Ausztriában, Csehországban, Morvában még nagyobb volt a havazás, mint nálunk, sokkal erősebb viharok kíséretében. Csak e hó 13-ikán szűnt meg a több napig tartó havazás. Nagy városokban a városi élet folyama egészen felfordult. Hiába állítottak ki ezer meg ezer munkást, hogy tartsák nyitva az utakat. A szüntelenül omló havat lapáttal és seprővel nem lehetett fegyelmelni. A kocsikba több lovat kellett fogni, mégis alig bírtak czammogni. A lóvasutak – ott a hol, és akkor, mikor lehetett – négyes fogattal közlekedtek. Budapesten a városliget, Kőbánya, Ó-Buda felé is megakadt a közlekedés. A budai hegyeken túl eső községek, honnan a főváros az élelmezés egy részét kapja, el voltak torlaszolva a hegyi utakon. Az utcák fölszabadítása is nem kis feladat volt. A városbeli közlekedés helyreállítása nagy költségekbe kerül. Először a főutakon kezdték. A munkakeresőket nemsokára keresni kellett. Az utcák két oldalán végtől végig nagy hóhalmok húzódnak még most is, s napok fognak elmúlni, míg elhordhatják, pedig szakadatlanul hordják. [VASÁRNAPI ÚJSÁG, XXXIII. évfolyam, 3. szám. 1886. január 17.]

gyeházán **Kováts** Imre polgármester, **Ketzár** Ferencz szolgabíró és **Pál** Dénes kir. Főmérnökkel értekezletet tartott s elhatároztatott, hogy a járásek szolgabírái és a rendezett tanácsú városok polgármesterei útján a molnárok pénzbüntetés terhe mellett utasíttassanak, hogy a malmaikban, úgy az azokhoz tartozó patakokon, sőt ezek vízárkaiban alkalmazott zsilipeket azonnal jó karba helyezték. Továbbá ugyanez alkalommal a községek előljárói a patakoknál levő hófuvatok, nemkülönben a községekben fölszaporodott hó eltisztíttatására utasított, a katona-, csendőr- és tűzoltó parancsnokok pedig felszólítottak, hogy vész esetén a hatóság felszólítására segílyt nyújtani szíveskedjenek. [VFH.]

Időjárásunk a hét folyamán igen változó volt. Esővel párosult jégszemek estek, melyek a beállott hideg alkalmával megfagytak és oly síkossá tették a járó helyeket, hogy azokon járni akaróknak ajánlatos előbb végrendeletet készíteni. Mosolygott ugyan olykor-olykor a nap, de ez csak a vén asszony nyarának csalfa mosolya volt. [VFH.]

Beküldetett. E lapok egyik előző számában olvastuk, miként kapitányságunk kidoboltatta, hogy a jeges, illetve láb-nyaktörő csúszós járdát a t. háztulajdonosok hintessék be házaik előtt. De, amint a tény bizonyítja, e rendelet siket fülekre talált. – Jó lenne, ha hatóságunk e rendelet megtartására szigorúan rászorítaná a t. háziurakat. Kötelesség ez, melyet a közönség érdekében szükséges szem előtt tartani. [VFH.]

Szerencsétlenül járt Fehérvári kanonok úr Csaló nevű inasa. F. hó 20-án esti fél 7 óra tájban egy réz kannával a püspöki kútra ment vízért és ugyanazon pillanatban, midőn a csapot megerősítette, sikamlott le a palota tetőzetéről egy nagy tömeg hó, s a kút deszkáját átütve, az inast alátemette. Súlyosan megsérült s most ápolás alatt van. [VFH.]

Farkasok B.-füreden. Több farkast láttak a füredi határban. Az ottani molnár két drb. sertését is megették. [VFH.]

Január 24. A háztetőről lezuhanó hőtömegnek majdnem áldozatul esett jan. hó 21-én esti 7 és 8 óra között Csaló István Palotay Ferencz veszprémi kanonok úr ő nagyságának cselédje, ki a püspöki palota előtti kútnál volt vízért. A tetőről oly mennyiségű hó zuhant le, hogy a víztartó deszkaburkolat alá temette a szerencsétlent. Sztrehay Mihály kir. fogházör épp arra jött, hallja a segílykiáltást, látja a szerencsétlenséget, lármájára úgy Jánosy kanonok úr ő nagysága, mint a püspöki udvarmester segítségére jönnek és a szerencsétlent, a borzasztó helyzetből, a biztos halálból kiszabadítják. [V.K.]

Időjárásunk – tartósan téli. Hó olykor esővel vegyest esik, de a hideg nem túlságosan nagy. [V.K.]

Időjárásunk igen változó; egyik nap hó esik, másik nap eső, a harmadik nap olvad, azután meg fagy. Kívánatos, hogy a roppant mennyiségű hó csak las-

sacskán olvadjon, mert ellenkező esetben nagy vízáradások lennének országszerte. [V.]

A Bakonyban, mint lapunknak írják, már mutatkoznak a farkasok, miért is ajánlatos, hogy az utazók jól fölfegyverkezzenek. [V.]

Január 30. Időjárásunk enyhébb lett. A jég és a hó olvadóban. Locs-pocs mindenfelé. A szánka regimeje véget ért. Most majd a vízözön örömei jönnek. [VFH.]

Az árvíz ellen, mely a netán hirtelen bekövetkező hóolvadásból származhatna, a folyóparti lakosok és molnárok megmentése céljából az egész vármegye területén a rendőrhatalóságok erélyesen intézkednek. Minden eszközt megragadnak, mely a vész elhárítására célszerűnek mutatkozik. Erélyük mindnyájunk elismerését involválja. [VFH.]

A Balaton mentén már nincs semmi hó. A jégen a közlekedés megszűnt. [VFH.]

Január 31. Rövid hírek. Jóslat. Hogy „Pál fordulás” napján ködös idő volt, az öregek azt jósolják, hogy döghalál lesz, mert a régi jóslat azt mondja „Ha Pál fordul köddel, ember hullik döggel.” Mitől Isten mentsen meg. [V.K.]

Időjárásunk a héten igen megenyhült. A hó egyre olvad, s már előre vetíti árnyékát a bekövetkező feneketlen sár. [V.]

Február 6. Időjárásunk kezd tisztésre fordulni. A hó lassan olvad s verőfényessé válik a nap. Bizony elég volna a télből. [V.F.H.]

A beállott olvadás következtében a tetőzetekről lezuhanó hógörgetegek agyoncsapással fenyegetik a járó-kelőket. Egyik polgártársunk is majdnem ily hógörgetegnek esett áldozatul s csak egy ügyes ugrással menthette meg életét. [VFH.]

Ismét három napig rekedt el a budapesti posta. Tárnoknál egy nagy dombot szel át a vonal. Ezt a bevágást teljes 4 öl magasságban betemette múlt hétfőn éjjel a hó. Három nap kellett, míg kiásták. Tegnap délután megjött végre a budapesti vonat. [VFH.]

Regényes nászút lehetett az, melyet egy vörösberényi vőlegény tett a múlt heti hóvihar alkalmával. Vagy 15 kocsival indultak a menyasszonyért Vámosra, de a hóvihar miatt Szabadin meg kellett állapodniuk. A vőlegény s két vőfély aztán upse, gyalog indultak el a viharban Vámos felé s összefagyva meg is érkeztek oda – másnap. Hanem azért az esküvő megvolt s harmadnapra – a lagzi is. [VFH.]

Almádi, ez a mi Balaton parti édenünk, most mikor ölnyi a hó mindenütt, már kezdi a tavaszt hirdetni. Ott oly meleg van most, mintha már ápril-május volna. Fagynak, hónak semmi nyoma. Boldog vidék az. Egy darab Olaszország! [V.F.H.]

Február 7. Időjárásunk a lefolyt héten olvadás és havazásból állt. Három napon át a vasúti közlekedés is szünetelt. Úgy látszik, hogy telünknek esze ágában sincs még beadni a derekát. [V.]

A nagymérvű hóolvadás folytán, mint értesültünk, több rozszant viskó összeroskadó félben van városunk külső negyedeiben, sőt már történt is házösszeomlás. Ajánljuk a rendőrség figyelmébe. [V.]

Az utak és utcák tisztítása körül megyei és városi hatóságunk karöltve mindent elkövet, hogy a közlekedés fönn ne akadjon. Még éjjel, lámpa mellett is dolgoztak e hét folyamán az útkaparók. [V.]

Ismét elzárva. Időjárásunk ismét egy kis hózivartart zúdított ránk, melynek következtében múlt szerdától péntekig minden összeköttetéstől el voltunk zárva a nagyvilággal. E sorok írásakor csendes havazás van, mely talán nem fogja a közlekedést megakasztani. [V.K.]

Januári esőmennyiség. A gazdaközönségre talán nem lesz érdektelen annak kijelentése, hogy folyó évi január hóban Veszprém vidékén a talaj annyi nedvességet kapott, mint tavaly január, február, márczius és április hóban együttvéve. Ez idén ugyanis a január havi csapadékmennyiség 88,0 milliméter volt, míg a tavalyi első négy hónap csapadékmennyisége 88,6 millimétert tett ki. – Ez szőlősgazdáink legnagyobb ellenségét, a – phylloxerát – minden bizonnyal gyéríteni fogja! [V.K.]

Február 13. Időjárásunk olvadásra kényszeríti a hótömegeket. Térdig járunk a kátyúban. Hanem most már mégis kikászolódnak a télből. [V.F.H.]

Pápa, február 11. (A „Veszprémi Független Hírlap” szerkesztőjéhez.) **Időjárásunk** áprilisa emlékeztetne, ha nem tudnák, hogy bizony csak februáriust tiporjuk még. Borura derű – derűre ború. Hónak, szélnek, fagnak se eleje, se vége – se veleje, se éke, - mintha a nagy természetnek már egyéb dolga se akadna, mint a szegény embereket agyon meg agyon boszszantani. [V.F.H.]

Február 14. Időjárásunk miben sem változott. Ilyen tartós szánutra és hidegre még azok a bizonyos legöregebb emberek sem emlékeznek. [V.]

Február 20. Rossz utak vannak most mindenfelé. A lábnyi magas hóréteg olvadásban van az országutakon s térdig érő lyukak támadnak azokon. A szekeresek váltig áldják az időjárást, de hát nem fog rajta! [V.F.H.]

Pápa, február 18. Adtál uram *esőt*, pardon! enyhe időt, de nincs köszönet benne. Ilyeténképpen hangzik most a pápaiak panasza. Hát igaz is! Mikor ma-holnap térdig érő „szószban” vájkálunk majd, ha valami hideg szellő nem siet segítségünkre. Mert vagyunk mi ám a sár dolgában olyan „echt” magyar város, hogy ebben a tekintetben akár Ázsiával is kiálljuk a versenyt. De azért mégis csak azt mondjuk ám, hogy: A nagy világon e kívül, nincsen számunkra hely! – (Udvardi J.) [V.F.H.]

Február 21. Időjárásunk megenyhült. Az olvadás szép lassan megeredt. Vajha állandó maradna, hogy a sok havat veszély nélkül elolvasztaná. [V.K.]

Február 27. Időjárásunk sajátságos. Napközben mindig olvad a hó s a jég; éjjelenként aztán újból összefagy. Az egészségre felette veszélyes időjárás ez. [V.F.H.]

Jégtorlaszok. Balatonfüredről írják nekünk, hogy a Balatonon a beállott riadás következtében háznagyságú jégtorlaszok emelkednek, melyek a kikötött hajókat majdnem egészen tönkretették. A „Kisfaludy” öt helyen is sebet kapott. [V.F.H.]

Február 28. Időjárásunk meg van keveredve; a helyett hogy kimennénk a télből, inkább egyre nagyobb hidegek köszöntenek be; tegnap reggel is 8 fok hideg volt. [V.]

Időjárásunk ismét erős téliesre fordult. A fák zúzmarásak, a rövid napos időt ködös váltja fel. A megfagyott hó keményen áll. Sokan aggódnak, hogy a tavaszi munkával elkésnek. [V.K.]

Március 6. Időjárásunk. A hét folyamán igen változó volt. Szerdán és csütörtökön óriási orkán dühöngött. Mint a napisajtó írja, Amerikában a múltkor szintén vihar volt, mégpedig oly nagy, hogy az Amerikából Európába átesapott szárny egy óra alatt 85 mérföldet tett meg. Volt a héten olyan napunk is, mikor reggel eső esett, délben hó, éjjel pedig fagy állott be. [V.F.H.]

Március 7. Időjárás. Nagyon változó; van havunk, esőnk, fagyunk, napos és szeles időnk. A rókák egész a város közelébe jönnek már be. Így a Brunkalaháznál a kutyák egyet megfojtottak. [V.K.]

Március 13. Időjárásunk ismét borulni kezd. Párnapi tavaszi verőfényes nap után ismét fagyos idő állt be s bezzeg elkél a téli bunda. A nap tréfál velünk, mintha csak április volna, pedig még 3 hét választ el tőle. [V.F.H.]

A Balaton megriant. Most óriási jégtáblák úsznak felületén. [V.F.H.]

Március 14. Időjárásunk csak nem akar kitavaszkodni. Az egész hét folyamán erős fagyok voltak, a hét elején pláne oly nagy hóviharak, hogy a vasúti közlekedés is teljesen szünetelt. [V.]

Országos vásárunk a múlt hétfőn a kedvezőtlen időjárás miatt nagyon kevéssé volt látogatott. [V.]

Elzárva a világtól. Az időjárás a múlt hét elején oly hözivartart zúdított ránk, hogy vasárnaptól szerdáig minden irányban elakadt a közlekedés és mi egészen el voltunk a világtól zárva. Azóta időjárásunk nappal szép tavaszi, éjjel hideg. [V.K.]

Vonat-megakadás. Nagy-Kanizsa felől jövő személyvonat vasárnap délután Szabadbattyánnál elakadt s 24 órán át az utasok éhen, szomjan s a nagy hidegben ott sínylődtek. A Budapestről jövő vonat pedig Dinnyésen alul akadt

el; de itt az utasok szerencsésebbek voltak, mert a börgöndi kasznár, Martin Lajos, szekerekkel és kocsikkal ment ki az utasokért s bevitte őket a lakásába, hol nyugodtan várták a vonat elindulhatását, mely csak 24 óra után indulhatott tovább. Az idén ugyan megjárták a téli utazók! [V.K.]

Március 20. Az első tavasznap tegnap volt, hanem nem hasonlított neki. [V.F.H.]

Március 21. Időjárásunk a tavasz beálltával tavasziasra is fordult. A hó mindehnyütt olvad, sár, pocsolya van elég.⁶⁶ [V.K.]

Április 3. Időjárásunk gyönyörű szép. Szerdán ugyan szeles, borús volt az ég, de azóta verőfényes, meleg napjaink vannak. A mezei- s szőlőmunka mindenütt lázas sietséggel foly. [V.F.H.]

Április 4. Időjárásunk a legszebb tavaszi. Meg is eredt mindenütt künn is, benn is a tavaszi munka. [V.K.]

Áradások. – Az óriási nagy havazásra következett gyors meleg időjárás helyel-közzel kezdi már szomorú következményeit az áradásokban megmutatni. A főváros már intézkedést tesz, hogy a közelgő veszélynek elejét vegye. [V.K.]

Április 10. Időjárásunk egész nyáriás, csak a gyakori szélvészek emlékeztetnek arra, hogy még tavasz van. A dombosabb talajon itt-ott még láthatni egy-egy hótömböt, mely nem bírt még szétolvadni; bárha néha napján kánikulai hőség is uralgott már. A tavaszi munka most javában foly mindenütt. A napszám ára ezen a vidéken óriási módon felszökött s az 1 frtos napszám sem ritka. [V.F.H.]

Április 17. Házbeomlás. A napokban a roppant esőzés következtében a Gelencsér utcából 4 öl magaslatról sok föld a Csorda utcába leomlott; a Pálfi asztalos által lakott háznak tetőzetét bezúzta, de ezer szerencse, hogy a szoba erős boltozata a roppant súlyt fenntartotta. Így emberélet áldozatul nem esett. [V.F.H.]

Április 18. Időjárásunk egész héten csupa esőzésből állott, a mi eddig még nem hátrányos ugyan, de most már untig elég. [V.]

Házleomlás. A folytonos esőzés a rossz tetőzetű házak falait nagyon meg rongálta. E hó 14-én virradóra egy ilyen háznak az egyik oldala a Gelencsér-

⁶⁶ A márcziusi hó. Tavaszodni nem akar, és a hagyományos márcziusi hó fürgetegek alakjában dühöngött még márcz. 17-ikén. A Bakony körül oly hózivatar volt, hogy a magyar nyugati vasút vonalain a vonatok csak hóékek előrebocsátásával közlekedhettek, sőt egy helyen keresztül hatolni sem lehetett, s az utasok csak átszállással mehettek tovább, másik vonaton. Ugyane napon Galicziában a legtöbb vasúton megakadt a közlekedés, a rendkívüli havazások miatt; néhol két napig tartott a vasút felszabadítása. [VASÁRNAPI ÚJSÁG, XXXIII. évfolyam, 12. szám. 1886. március 21.]

utczából a Csorda-utczára lezuhant s az útjába eső ház tetőzetét összerombolta. [V.]

Időjárásunk a hét elején és derekán esős volt, olykor-olykor mennydörgés is volt hallható. [V.K.]

Április 24. Időjárásunk pár nap óta zord. Csütörtök reggel hó esett, mely pár percz alatt fölolvadt, tegnap virradóra pedig iszonyú köd volt, mely a gyümölcsösirákra roppant kárt tett. Ma – úgy látszik – már jobbra fordul az idő. [V.F.H.]

Április 25. Hó. Időjárásunk meghűvösödött annyira, hogy nagycsütörtökön reggel hó is szállingott, de szerencsénkre csakis szállingott, úgy hogy nyoma sem látszott. [V.K.]

Május 1. Időjárásunk a hét folyamán tisztességesen viselte magát. Az időjelző állandó jó időt mutat s így a hosszú tél miatt elkésett hegyi és mezei munka kétszeres erővel veheti kezdetét. Húsvéti ünnepeinknek is szép idő kedvezett, mely alkalommal sokan rándultak ki vidékekre. Almádiba is sokan rándultak ki hosszabb-rövidebb időre. Almádi e nyári évadra nagy élénkségnek néz eléje. [V.F.H.]

Május 2. Időjárásunk nagymérvű aggodásra ad okot; a hosszas szárazság már-már ártalmára kezd lenni a terményeknek. [V.]

A húsvéti szent ünnepek a képzelhető legszebb időjárás mellett folytak le, hasonlóan a búzaszentelés is múlt kedden, melyen a hívők igen szép számmal voltak jelen. [V.K.]

Május 8. Májusi hó, fagy⁶⁷ gyönyörködtet pár nap óta. A gyümölcsöt tönkre tette; egyébben még nincs kár. Tegnap délelőtt erősen havazott. Fehér lett a város egyszerre. Délután melegen sütött a nap. Bolond Józsinak való idő ez. [V.F.H.]

Szomorú hetivásár volt a tegnapi. Alig jött be 1 – 2 kocsi a vidékről. Nem is csoda, ebben az istenverte zúzmarás időben! [V.F.H.]

⁶⁷ A fagy s zúzmarával jött havazás országserzte óriási károkat okozott. Az idej gyümölcsstermést mindenütt tönkretette. Távirat szerint hó esett Aradon, hol reggel dér is volt. Beszterczén havas eső esett. Késmárkon, Keszthelyen, Akna-Szlatinán, Nagy-Szebenben és Nagyváradon hó esett. Orsován havaseső volt, Szatmár-Németin hó jégesővel. Sopronban, Sepsí-Sz-Györgyön és Trencsénben hó esett. A Kárpátok közelében gyenge fagy volt. Pécsről igen hideg időt jelentenek, tegnap óta ott is havazik. Kassán megszűnt az északi szél és a hideg is engedett, de tegnap délelőtt óta ott is havazott, úgy, hogy a hó a városban is megmaradt. A várostól északra fekvő hegyeken mindenütt meglehetősen nagy hó van. Nagy-Kikindán az éjjel gyenge fagy volt, a kár azonban nem állapítható meg. Nagy-Becskereken az éjjel igen hideg volt és ma reggel dér esett. [VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP, VI. évfolyam, 20. szám. 1886. május 8.]

Megfagytak. Tegnap a hetivásárban szerte beszéltek, hogy 2 embert tegnap virradóra a zirczi határban megfagyva találtak. Ez május 7-én történik! [V.F.H.]

Május 9. Időjárásunk nem jól viseli magát. Pénteken virradóra olyan havazás volt, akár csak januárius közepén. És ha tekintetbe vesszük, hogy még hátra vannak a félelmetes „fagyos szentek”, elég aggodalomra van okunk. [V.]

Májusi hó. Időjárásunk a lefolyt héten valóságosan télies volt. Erős szél, tartós hideg és pénteken tisztességes havazás volt, mely délután szép napos időnek engedett, - de tegnap már megint borúsra változott. Még eddig a fagy által okozott kárról, Istennek hála, nem beszélhetünk. [V.K.]

Május 15. A csatári búcsút múlt vasárnap, mint minden évben, szétverte az eső. Megszoktuk. [V.F.H.]

Időjárásunk enyhe s tavaszi viharokkal váltakozó. [V.F.H.]

Május 16. Aratási kilátások. A kik az időjósással szeretnek foglalkozni, azok nagyon kedvezőtlen prognostikant állítanak fel az idei aratásra. Azt tartják ugyanis, hogy a 6-os esztendő mindig veszedelmesek, ezekben fagy szokta megdézsmálni, sőt tönkre is tenni a termést. Sajnálattunkra, csak három évtizedről állanak rendelkezésünkre adatok, és ezek igazat adnak a vészjósloknak 1856, 1866 és 1876 májusaiban tényleg volt fagy, mely nagy károkat okozott, sőt 1866-ban valóságos éhínséget idézett elő. Bár azonban nem vagyunk is szakszerű meteorológusok és a tudomány eszközeivel sem bizonyíthatjuk, mégis szerény véleményünk szerint a véletlen pusztá játéka volt, hogy az említett hatos években veszedelmes fagyok pusztítottak májusban. [V.]

Időjárásunk kezdi megemberelni magát, s most már nem kapcskodik bele a télbe, hanem a hozzá sokkal jobban illő enyhe tavaszi napokkal táplálja bennünk a jó reménységet. [V.]

Jégeső. Múlt kedden, május 11-én délután 2-3 közt erős vihar húzódott a Balaton partján át, mely a Csopak-Vörösberény közé eső részen jégesővel vegyes volt. Kárt nem tett, többnyire az erdős részt érte. [V.K.]

Május 22. Időjárásunk változó; rekkenő hőség uralkodik váltakozva szeles idővel. Bíz egy kis eső nem ártana. [V.F.H.]

Agyoncspata a mennykő. Tóth Gyula dörgicsei lakos (Tapolcza mellett) f. hó 16-án negyedmagával a mezőre ment. Váratlanul az ég beborult, nagy égháború keletkezett. A villám lecsapott és Tóth Gyulát találta, ki rögtön meghalt. Isten csodája, hogy mellette levő négy társának semmi baja sem esett. [V.F.H.]

Pusztító szélvihar. Ajkától 10 percnyi távolságra fekvő Tósok községben folyó hó 15-én délután 3 órakerül óriási szélvihar pusztított. A vihar 3 percig tartott és ez idő alatt a falu összes házának tetőzete elpusztult, huszonöt ta-

valy épített pajta és istálló összedűlt. Óriási fákat gyökerestül együtt kitépett és messzire elvitt. Ily óriási orkánra még a falu legöregebb emberei sem emlékeznek. Ajkán a jelzett időtájban csendes idő volt. [V.F.H.]

Május 23. Időjárásunk a hirtelen beállt nagy hőség miatt igen aggasztó. [V.]

A Hosszú-utcán manapság végig menni nem csekély föladat. Oly roppant portenger van ott, hogy alig lehet keresztül hatolni rajta. A napokban egy gyöngébb idegzetű nő elájult a fullasztó portengerben. Valóságos ázsiai állapot; holott ezt naponkint néhány lajt vízzel meg lehetne szüntetni, de hát ki törődik nálunk a közegészséggel. [V.]

Időjárásunk annyira meleg, hogy ha így tart, a vetésekre veszélyes lesz. Valóságos kánikulai melegünk van. [V.K.]

Villám ütötte agyon. Tóth Gyula dörgicsei (Tapolcza mellett) lakost a villám agyonütötte. A szerencsétlen negyed magával volt a mezőn, a többi háromnak semmi baja sem lett. [V.K.]

Május 29. Időjárásunk kánikulai, 10 nap óta. Ha esőnk nem jó hamarjában, a vetés mind kisül. A szőlők bő termést ígérnek. [V.F.H.]

Agyonütötte a villám. A folyó hó 11-én délután Felső-Dörgicsén dühöngött vihar alkalmával a villám Tóth Lajos felső-dörgicsei lakost agyonütötte. [V.F.H.]

Május 30. Időjárásunk. Kánikulai hőséggel pörzsöli a nap az eső után szomjúhozó természetet. Ha meg nem szán bennünket a Gondviselés, akkor szomorú napok következnek ránk. [V.]

A keresztjáró napok holnap kezdődnek. A katolikus nép buzgón fogja e napok alatt az Egek Urát kérni, hogy az ég csatornáit nyissa meg, mert már eddig is sokat szenvedtek vetéseink, különösen a tavasziak a tartós szárazság miatt. [V.K.]

Június 6. Almádiban f. hó 3-án, áldozó-csütörtökön nyitották meg a fürdő-saisont. A borult idő miatt nem volt oly népes a megnyitás, mint arra számítottak, de azért az ott levők igen kedélyesen mulattak. A Balatonban való fürdés is már igen kellemes, mert a nagy hőség következtében a víz 20-22 fokra fölmelegedett. [V.]

A villám ütött be M.-Barnagon egy gazda istállójába, mely azonnal kigyulladt. A lángok innen átcsaptak a szomszéd ref. iskola épületére, mely a lelkész lakással együtt hamar a lángok martaléka lett. A lakosság együttes feláldozó munkájának sikerült a tűz tovaterjedését megakadályozni. [V.]

A kereskedő ifjak juniálisa a borult idő miatt tegnap nem volt megtertható. Hogy ma vagy később fog-e megtartatni, falragaszokkal tudatják a t. közönséggel. [V.]

Jó esőnk volt a múlt péntek este, mely alatt a villám a kúria mögött levő Vida-féle ház kéményébe ütött a nélkül, hogy gyújtott volna. A Séd folyónak szombatira való rendkívüli megáradása kedvező jel arra nézve, hogy a környéken még nagyobb eső volt, mint nálunk, ami bizony el is kellett már, mert szomorú, nagyon szomorúak voltak kilátásaink. [V.K.]

Villámcsapás. A múlt héten Akaliban a villám becsapott és három házat elhamvasztott. [V.K.]

Június 12. Jó esőnk volt a hét folyamán, ami bizony kellett is már, mert nagyon szomorúak voltak kilátásaink. A Séd folyónak rendkívüli megáradása kedvező jel arra nézve, hogy a környéken még nagyobb eső volt, mint nálunk. Hétfő délután fél 2 órakor nagy zápor volt, s jég is esett, de csakhamar elolvadt s így semmi kárt sem tett. [V.F.H.]

Villámcsapás. Folyó hó 4-én d. u. 6 órakor a Kúria mögött levő Vida-ház kéményébe beütött a villám anélkül, hogy gyújtott volna. [V.F.H.]

A dunántúli vidékek klímája. A sok bolygó együtt a nap körül megteszi hatását. Nagyobb ellentétek az időjárásban ritkán fordultak elő, mint az idén májusban. E hó elején fáztunk, dideregtünk; dér volt, sok szőlőnk lefagyott; a hó közepén már izzadtunk, s majd megsültünk. Még a Bakonyban is felfordult világ volt, hol pedig az időjárás lassabban változik át hidegről melegre. Ányos Tivadar esztergári birtokos p. o. május 5-én, szánon ment be Veszprémbe, ugyanő 20-a felé pedig javában fürdött egyik erdei tavában. [V.F.H.]

A kereskedőifjúság juniálisát, mely az előző években a legjobban szokott sikerülni, az idén, úgy látszik, a fátum üldözi. Csak a zászlót kellett kitűzni s mintegy jelre megeredtek az ég csatornái. A falragaszok szerint a multság f. hó 19-ére lett elhalasztva, melynek megtartását taraczklovések, meg nem tartását pedig menny-dörgés fogja jelezni. [V.F.H.]

Június 13. A kereskedő ifjak juniálisá, kedvezőtlen időjárás miatt, folyó hó 19-ére, szombatira halasztatik. [V.]

Barcsról írja tudósítónk június 7-én: Múlt szombaton a várva-várt eső megérkezett, jótékonyan a szomjazó földre s örvendve szívtuk magunkba mennydörgés és villámlás által megtisztult levegőt, midőn egy hatalmas dörgés riaszt fel merengésünkből s ijesztő füst és láng harapózik egy közepünkben levő Halász Miklós polgárházából. Mire a helyszínre értünk borzasztó látvány tárult a szemünk előtt: villámcsapás sújtott és tett tönkre egy egész családot – elégett a ház, az istálló, benne két gyönyörű ló az összetakarított elő széna – de a mi mindezeknél legborzasztóbb épp a padláson levő családapa is villám által sújtva múlt ki s a tűz oltása után találták meg a padláson összeégve. Nagy volt a részvét iránta, mert igen derék becsületes polgár volt; – tegnap temették el a legnagyobb részvét mellett. [V.K.]

Villámütés. Folyó hó 3-án A.-Tevelen négy, Járiföldön pedig hat darab marhát ütött agyon a villám. Utóbbi helyen a marhákat őrző pásztort is elszédíté, de más baja nem történt. [V.K.]

Június 19. Az időjárás a hét utolsó napjában egészen megváltozott. A szinte elviselhetetlen kánikulai hőséget csúf szeles és esős idő váltotta fel, mely fokozatosan kellemetlenebbé lőn, ahogy a kereskedő ifjúság juniálisa közeledett. Hiába! Ez a mulatság mindig pontosan meghozza az esőzéseket. [V.F.H.]

Június 20. Sors üldözte majális. Nem tudjuk, mi nagyot véthettek kereskedő ifjaink a felsőbb hatalmak ellen, de azok ugyancsak üldözik őket. Majálisukat a rossz időjárás miatt már harmadszor halasztották el s tegnap is mikor azt megtartani kellett volna, ismét reánk zúdította „Jupiter pluvius” az égi özönt. Úgy látszik, e majális esőt csinál mindig, ezért gazdaközönségünk a kereskedő ifjaknak nagy köszönettel tartozik.⁶⁸ [V.]

Időjárásunk pünkösdi vasárnapján a lehető legszebb volt, de már hétfőn, különösen a délutáni órákban erősen borongós volt. A hét folyamában szeles és vége felé esős.⁶⁹ [V.K.]

⁶⁸ Vihar. Borzasztó vihar dühöngött f. hó 20-án a marczalli járásban. Hallomás szerint az örült forgószél Mesztegyő határában kelt szárnyra, átcsapott Gadánynak, itt mérgét kiönté és a marczalli szőlőhegyeken keresztül ment a Balatonnak. Ereje oly óriási volt, hogy az út mellett álló kőkeresztet a földre dönté, messze elsodorta s a fészületen levő Megváltót darabokra törte. Mintha csak az utolsó ítéletnapja közelgett volna! Derék vastagságú fákat gyökerestül kitépett, a gyümölcsfákat mind összetördelte. Gadány helységházainak egyharmadánál a tetőzetet megszire elsöpörte, a hegyen a pinczéket szétszórta. A kár ezen egy községben is tízezer forintra tehető. Még csak az volt a szerencse e csapásban, hogy embereket nem ölt, s hogy jég és zápor nem tette tönkre a virányt s csak csendesen hullott az eső. A nép azon babonás hiedelemben él, hogy valahol nem adtak a garabonciás diáknak aludt tejet, s ez bosszúból okozta volna az iszonyú vihart s nyargalt táltos sárkányán a rémítő fergetegben. [VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP, VI. évfolyam, 28. szám. 1886. július 3.]

⁶⁹ A badacsonyi Kisfaludy-ünnep iránt a közönség élénk érdeklődést tanúsított. Az ünnepek alatt a fővárosból is sokan utaztak el Balaton-Füredre, hol az ünnep első napját töltötték s megkoszorúzták Kisfaludy Sándornak ott levő mellszobrát, melynél Fenyvessy Ferenc országgyűlési képviselő mondott beszédet... Pünkösdi másodnapján ment végbe Badacsonyan Kisfaludy lakóházánál a kegyeletes ünnepély. A program szerint ezután a kirándulóknak Siófokra kellett volna indulniok. A kirándulók egy részét már átszállították a Kisfaludy gőzösre, midőn szélvész kerekedett. A dereglye neki ütődött egy csolnaknak, melyben többen ültek s nem sok hiányzott, hogy fel nem fordult a csolnak. Egyszer csak elragadta a dereglyét a szél a benne ülő tűzoltókkal és evezőkkel és elvitte Boglár felé. A kirándulók másik része a kompnál várta a dereglyét, de az nagy ijedelmükre eltűnt. Most a „Kisfaludy” gőzös indult a dereglye felkeresésére, mire már be is esteledett. Nagy ügyel-bajjal csak későn este tudták a dereglyét elfogni. A vendégek aztán lemondtak az útról, a „Kisfaludy” horgonyt vetett és csak másnap d. u. 3 óra-kor szállította át a vendégeket Siófokra. [VASÁRNAPI ÚJSÁG, XXXIII. évfolyam, 25. szám. 1886. június 20.]

Június 26. Időjárásunk a héten őszi volt. Majd az eső esett, majd a szél fújt. Jégesőnk is volt, de szerencsére, hogy nem csinált nagy kárt. [V.F.H.]

Gyújtó villám. Folyó hó 18-án a nagy-démi (Pápa mellett) kath. templom villámütés folytán leégett. Még nincs egy éve, hogy a templomot építették. Egy fiatalember, midőn egy gerendát akart ledobni, vele együtt leesett és súlyosan megsérült. [V.F.H.]

Június 27. Az úrnapi ájtatosság szokott fénnel és pompával tartatott meg a helybeli székesegyházban. A körmenetet a borult idő miatt csakis a templomban lehetett megtartani. [V.]

Marcaliban június 20-án oly iszonyú szélvihar volt, a milyenre még senki sem emlékezik az élők közül. A vihar a szőlőhegyen ment keresztül s a mi csak útjában állott, földre terítette. Szőlőtövéket szaggatott ki tövestül, a szőlőkarokat pedig némely helyen úgy kiragadta, hogy a szomszéd szőlőjébe vetette. Fél méter átmérőjű berkenyefát derékban kétfelé szakított, s a fa koronáját 20 lépésnyi távolba vetette le. Számtalan más fa letörve, a diófák pedig helyükből ki fordítva hevernek szerteszét. Pinczéket döntött össze, sőt némelyiket úgy széjjel szórta, hogy darabonkint kellett összeszedni. [V.K.]

Nagy vihar. Múlt vasárnap óriási vihar dühöngött Hajmáskéren, mely tömérdek sok épület tetjét megbontotta, ami által sok kár esett. [V.K.]

Úrnapi. Az úrnapi magasztos körmenet az idő mostohasága miatt városunkban sem volt megtartható és így csak a székesegyházra szorítkozott. [V.K.]

Július 11. Időjárásunk, e hét folyamán valódi kánikula volt. Rekkenő hőség terjengett szét, a tüzes nap lángoló verőfénye az izzadság özönét keltette azok arczán, kiket rossz sorsuk a déli órákban kint járni kényszerített. Az egész világ fürdőre jár ilyenkor, s mi, kik csak a helybeli Séd hűs habjaiban leljük föl a fürdői élvezeteket, irigykedő szívvel kívánunk városunk fürdőre rándult közönségének jó mulatást. [V.]

Július 17. Az időjárás a hét utolsó napjain hűvösebbre vált. Bár így maradna! Szívesen elengedjük a kánikulát ebben az inficiált⁷⁰ világban. [V.F.H.]

Ebb'a kutya melegbe. Hogy a kánikulai hőségek megérkeztek: vasárnapként alig lehet ráismerni városunkra. Az üzletek – a kereskedők általános megegyezése folytán (bár néhány konokfejű kivétel mindig találkozik) zárva vannak; az utcákon, kávéházakban alig látni embert; s a 30 foknyi Reaumurben csak azok merészkednek a szabadba, kiknek a sors éppen nem engedte meg, hogy a hűs szoba kényelmét élvezhessék. [V.F.H.]

Július 18. Időjárásunk igen változékony; a gyakori hűvös szelek a fürdőző közönség élvezeteit sokszor elrontják s a Balaton vizét 17 fokra lehűtötték. [V; V.K.]

---

⁷⁰ Inficiált = megfertőzött

- Augusztus 15. Villámcsapás.** Folyó hó 12-én délután 2 órakor a villám három helyen ütött le Vár-Palotán; egy házban, mely porrá égett, egy távsodrony dűczba és táviró helyiségbe. A táviró szobában a távsürgőnyző nő, annak nővére és sógora voltak jelen. A dörgés és villámlás alkalmával a sürgönytelep eléggé nem volt jól elzárva, innét következett, hogy a villamerő behatolt és a két nőt eltaszította, kik eszméletlenül a padlóra estek, a férfinak pedig semmi baja sem történt. A gyors orvosi segély a két aléltat életre hozta s a leesés következtében nyert ütődéseken kívül más bajok nem történt. A táviró gépezetet a villám felolvasztotta s így a sürgönyözés egy darabig szünetelni fog. [V.K.]
- Augusztus 21. Az időjárás** e héten hűvösebbre vált. A nyomasztó közegészségügyi viszonyok közt bizony kívánatos volna, hogy így maradjon. [V.F.H.]
- Augusztus 22. Óriási vihar** volt e hó 13-án, Várpalotán. A villám több helyre beütött, többek között a táviró hivatalba, hol a távirónőt és ennek nővérét földre sújtotta. Később azonban mindketten magukhoz tértek. Egyik ház pedig – melybe a villám csapott, – földig leégett. [V.]
- Augusztus 28. A szüret** rossz lesz az idén a Balaton vidékén. A szemek összesültek a nyári hévben s az eső most már keveset segít. [V.F.H.]
- Időjárásunk** kánikulás. Eső, ha van is, 1–2 óráig tart csak. – Még az éjek is melegek. [V.F.H.]
- Augusztus 29. Időjárásunk** meghozta az üdítő esőt; sok mindenre késő már, de azért mégis hála érte az ég Urának. [V.K.]
- Szeptember 4. Időjárásunk** a hét folyamán valóban kánikulai volt. A fürdés a Balatonban igen kellemes, és akik a múltkori hűvös időben hazajöttek Füredről s Almádiból, ismét ki-kilátogattak a héten. [V.F.H.]
- Szeptember 5. Időjárásunk** e hét folyamán ugyancsak megizzasztott bennünket. Kánikulai, hőséges napokat élünk át, melyek még egyre tartanak. A „legöregebb emberek” már kezdik emlékeiket előszedni, s ha még sokáig tart e hőség, hasonlóra bizonyára nem fognak emlékezni. [V.]
- Időjárásunk** kánikulai. [V.K.]
- Szeptember 12. Rövid hírek.** A hadgyakorlatok áldozatai. A lefolyt hadgyakorlatok alkalmával többen, a nagy hőség, napszúrás következtében meghaltak s számosan megbetegedtek. [V.K.]
- Szeptember 18. Lepsény,** szeptember 17-én. Hónapokon át fohászokdtunk az istenséghez: „Uram nyisd meg áldást hozó csatornáidat és öntözd meg fonyadásnak indult növényzetünket, minket pedig ments meg a kiállhatatlan nagy hőségtől”. De mintha az ég csatornáit mind bedugultak volna, nem mutatkozott egy árva felhőske sem a láthatáron, s a hőség napról-napra fokozódott. Végre e hó 12-én erős villámlás és dörgéssel megjött a várva-várt eső

– csakhogy már későn. A kukoricza, burgonya és répa már fonnyadásnak indult, idő előtt elérett, s ezeken még a vízözön sem segít... Barmainkat is fenyegeti – a szükség – mondhatnánk éhség. A nyáron át a száraz, kopár legegőkön nemhogy erősödött volna a lábasjóság, inkább lesóványodott, leromlott; s most a sovány barmokat, úgyszólván szalmával kell kiteleltetni, kérdés hogyan fogunk rajtok a jövő tavasszal dolgozni? Szőlőinket is megviselte a hőség, a hol még szőlőtöke van... Most az eső után a lakosság hozzá lát a szántáshoz – közeleg a vetés ideje, hogy legyen, legalább mit remélhesse-nek a jövőtől. *Lévai Simon* [V.F.H.]

Szeptember 19. Időjárásunk a héten megváltozott. A nagy forróságot egy-két hűvös nap követte, a mi igen előnyös a küszöbön álló kolera járvány kiütésének és tova terjedésének meggátlására nézve. [V.]

Szeptember 25. Az inség. Veszprém, szept. 25. Szécsényi mondata, hogy „Magyarország anyagi jóléte a felhők járásától függ” ez évben is szomorúan érvényesült. A felhők nem kedveztek a földnek. Hosszú, hóföregtetes tél után tavasz sem volt, egyszerre nyár lett s öt hónapon át kánikulai hőség uralgott. A tavaszi munka elkésve történt, az is baj volt. De nagyobb baj volt aztán, hogy tartós szárazság perzselte a vetést s amint a köd s késői fagy megölte az összes gyümölcs termést, a szárazság azonképp tönkretette a gazdák reményeit. Még a szüretbe vetették bizodalmutat, Juliusig szépen fejlett a szőlő s bő mondhatni gazdag szüretet ígért. Azután jött augusztus s szeptember kéthavi rettentő hősége s vége volt a szüret reményének is. Szomorúan nézünk elébe a télnek... [V.F.H.]

Szeptember 26. Időjárásunk az ősz kezdetével egészen őszi jelleget ölt; megnyíltak az egek csatornái, s ha csak a „vénasszonyok nyara” ki nem tesz magáért, vizenyős napoknak nézhetünk eléje. [V.]

Október 2. Az idej szüret. A Somlón szép kilátások vannak a szüretre, bár a szőlő minőségére nagy befolyással volt az időjárás. Az esőhiány és a forró időjárás következtében a szemek tespedésnek indultak, de az utóbbi héten megeredt kis eső igen áldásos volt. – A Balaton-vidék túlsó partjánál az idej szüretéről a következő tudósítást vesszük: Évtizedeken át ritkán kedvezett jobban nyár a szőlőérésnek, mint az idej. Hiszen július hó közepétől fogva alig volt esőnk, de volt folytonosan 26-30-36 fok melegünk; tehát két hónapnál több idej voltak a tőkék a legforróbb napoknak kitéve. Itt-ott kevés zápor és jég, de ezek számba sem jöhetnek. Talán 36-ban, 48-ban, 62-ben, 75-ben volt csak ilyen; vagy még ezeknél is jobb lesz. Nagy kérdés azonban, hogy a 23-án reggel beköszöntött erős esőzés, mely még 24-én is tartott, mily befolyással lesz. Ha az esőzés csak pár napig tart, s utána ismét száraz, meleg időjárás lesz, a szőlőnek csak használni fog, mert levelesebb lesz, s még tartható lesz a tőkén tovább is, kik ugyan várni akarnak a szürettel. Hanem ha az esőzés hetes lesz, vagyis napokon át tart, a most már hűvös éjszakákat is be-

le számítva, nagy rombolást fog tenni, mert az érett fürtök hamar rothadásba mennek át, s így a minőség és mennyiségre is nagy hatással lesz. Tehát azokra nézve, kik még le nem szüreteltek, a szeptember 23-tól október hó 2-igi időköz határoz: milyen lesz e napok alatt az időjárás? [V.F.H.]

Időjárásunk a hét folyamán őszre változott. Éjjelen hűvösek valának. Tegnap és tegnap előtt azonban ismét olyan meleg volt, mint augusztusban. Már régen kedvezett a szüretnek ilyen szép időjárás. [V.F.H.]

Október 3. Időjárásunk szebb nem is lehetne, de csak a szüretelőkre nézve, mert az őszi vetések nagyon szomjúhozzák az esőt. [V.]

A szüret a Balaton parton e héten van. Az időjárás felette kedvez nemcsak a szőlőérésnek, de magának a szüretnek is. [V.K.]

Október 9. Az első őszi köd tegnap reggelre ereszkedett le a Bakonyból városunkra. Itt az ideje a kályhák pucolásának – s a téli kabátok kiváltásának. [V.F.H.]

Október 10. Másodvirágzás. A rendkívül forró őszi időjárás miatt – mint levelezőnk írja – Öskün a gyümölcsfák, különösen az almafák másodszor kivirágoztak. [V.]

Október 17. Időjárásunk. Beköszöntött az ősz, az ő esős, borongós, hűvös napjaival. A díszétől megfosztott hervadó ligetek tarlott bokrai közt sárga levél zörög. Ez az ősz költészete. Maholnap meg kell kezdenünk a – fűtést. Ez az ősz prózája. [V.]

Égiháború. Múlt vasárnap okt. 10-én, oly tisztességes égiháborúnk volt sűrű és erős villámlás- és mennydörgéssel, hogy a legerősebb nyár derekára is beillett volna. Azóta meghűvösödött az idő és szép őszi napjaink vannak. [V.K.]

Égi háború. Érdekes természeti tünemény volt a múlt vasárnap városunkban és a környéken észlelhető. Erős villámlás és dörgés volt, mely majd félóráig tartott és a legkülönbélebb jóslásokra adott okot. Sokan a nagyon későn beállt tavasznak tulajdonítják e késői égiháborút. [V.]

Október 23. Időjárásunk tegnapelőtt télire vált. Már a téli katufrékok kezdenek jelentkezni, t. i. azok, amelyeket nem húztak még le az illetőkről – a m. kir. préselőkhöz. [V.F.H.]

November 6. Tegnap hetivásárunk igen élénk volt, amit leginkább a szép időjárásnak lehet tulajdonítani. [V.F.H.]

November 7. A természet játéka. E héten már teljesen kifejlődött lepkék szállingtak, a röpködő bogarakat nem is számítva, melyek még eddig el sem

bújtak, sőt a békák is kezdenek előbújni, amint múlt pénteken már itt-ottilyet is lehetett látni. A legszebb őszi időnk van.⁷¹ [V.K.]

November 20. Időjárásunk a lefolyt héten ködös, esős volt. Tegnap verőfényre vált az idő. Az éjek hidegek s a hajnali dér már mindennapos. [V.F.H.]

November 21. Az első hó. Szombaton reggelre Zirczen erős havazás volt, annyira, hogy a hó az egész vidéket 3 – 4 ujjnyi magasságban lepte el. A Papod tetején is volt látható kora reggel egy kis hó, melyet azonban a későbbi eső hamar felolvasztott. A tél tehát már látható alakban is beköszöntött hozzánk s ilyenkor kincset és a jó meleg szoba. [V.]

Hó. Tegnapra virradóra a Bakonyban hó esett, minek következtében a hőmérsék alászállt. [V.K.]

Villámlás. Most csütörtökön este éjszaka nyugat felé erős villámlás volt látható. Nem is csoda, oly enyhe időjárásunk van, hogy a szabadban még mindenütt lehet nyíló virágokat látni. [V.K.]

November 27. Ibolyát találtak Almádiban, a múlt héten. Ott még mindig enyhe az időjárás, bár Veszprémben már bakonyi tél dühöng. (Megjegyezzük, hogy nem az élő Ibolyáról van szó, mert azt sokszor találni ott.) [V.F.H.]

November 28. Az első hó. Beköszöntött már az öreg tél apó s megrázta subáját, melyből szállingózó hópelyhek hullottak alá városunk utcáira szerdán. Persze még le sem értek, már is elolvadtak, de kóstolónak ez is elég volt s immár vége lesz annak a sok másod- és harmad-virágzásnak, melyek egy idő óta a lapokban kísértettek. Most már az ablakok kezdenek majd virágozni, hogy jégvirágaik martalékaik legyenek az őszi versekkel immár elkésztett poétáknak. [V.]

Hó szállingott múlt szerdán reggel, de oly csekély mennyiségben, hogy még a földön sem hagyott nyomot. Azóta ismét szép őszi időjárásunk van, melyben még nyíló virágok is láthatók a szabadban. [V.K.]

December 4. Az első hó december 3-ára lepte be városunkat, de nem tartott sokáig a tél első ajándéka, mert csak hamar elolvadt és most nyakig érő sár van városunkban. Hiába, mi csak megmaradunk a régiek, bár a város ellicizáltatta tulajdonát képező ereklyéit. Nyáron por, ősszel sár. Mintha csak a város províziót⁷² hozna az életbiztosító társulatoktól. Annyi bizonyos, hogy nem tanácsos végrendelkezés nélkül a fő-utczán végig menni, aki pedig a Horgos-utczára akar menni, az helyesebben teszi, ha otthon marad! Talán annak a német utazónak a megjegyzése tetszik a városnak, aki aszfaltnak nézte a nyakig érő sárt s megdicsérte a – haladó Veszprémet. [V.F.H.]

⁷¹ Halottak ünnepére a legszebb őszi napok kedveztek. [VASÁRNAPI ÚJSÁG, XXXIII. évfolyam, 45. szám. 1886. november 7.]

⁷² Provízió = járulék, közvetítői díj.

December 5. Itt a tél. Péntekre virradóra nagymérvű havazás volt városunkban, a mely hetivásárunkat is elrontotta. [V.]

Az első hó. Addig-addig készülődött az első hó, míg végre múlt péntek virradóra megjött. Fagyos talajt nem talált és így tartós nem lehet. [V.K.]

December 11. Időjárásunk kriminális. Eső, sár locspocs s térdig érő kátyúk vannak napirenden. Most aztán elkélne a tutyi⁷³. De hát a tutyi-párt már csak emlékünkből szerepel. [V.F.H.]

Rossz út. Ebben a tengernyi sárban maholnap ladikon kell járni, a legnevezetesebb főutcán is. A palotai úton egész a komakútig iszonyú sár van; az új megyeház előtt térdig jár a hányt földben a kocsis és minduntalan megsülylyed. Ha üres fogat megy keresztül ezen a habarcon, úgy jut annak is, kit a járdán ér, mert az nyakig össze fecseli. Hát ezen ázsiai állapotban semmiféle hatás nem fog segíteni? [V.F.H.]

December 12. Időjárásunk a sok eső után szép enyhe verőfényesre változott. Az esős idő megint eszünkbe juttatta, mily nyomorúságos gidres-gödrös a mi főutcáink járdája. Volt hely, hol kevesebb sarat és vizet jártunk a kocsit közepén, mint a járdán. [V.K.]

December 18. Időjárásunk egész nyári. Tudniillik, nem a hőséges napból, de a záporosókból annyink jut ki, hogy ma holnap az öreg Balaton is megsokallja. Most tessék aztán a füredi Nostori-völgyet meg a veszprémi Horgos-utczát megspektálni. Attól esne ám még hanyatt a másvilág – a mi tiszteletreméltó Roboz kaposvári veteránkollegánk veszprémi fazekasa! [V.F.H.]

December 25. Időjárásunk hideg téli. Fagy, dér napirenden vannak.⁷⁴ [V.F.H.]

Időjárásunk. E hét folyamán beköszöntött ugyan a tél az ő metsző, hideg szelével, de azért aligha lesz fehér karácsonyunk, hanem azért az apró népesség éppen olyan szívszorongva várja a kis Jézust, mintha térdig érő hó fődne mezőinket és méternyi jégcsapok csüngenének alá tetőinkről. [V.]

December 26. Időjárásunk a hét elején oly szép, mondhatni nyári volt, hogy még a méhek is kezdtek járni; de bezzeg hidegre fordult most, még pedig száraz hidegre.⁷⁵ [V.K.]

⁷³ Tutyi = gyapjúból két tüvel kötött és ványolt, kérgetlen papucsféle. A Bakony és a Balaton-felvidék falvaiban minden otthon viselt, posztóból vagy vászonból – általában házilag készült – talpalatlan zárt lábbelit tutyinak neveztek.

⁷⁴ Pápa, december 22-én. Időjárásunk a korcsolyázók legnagyobb öröme megkeményedett. Mire a sorok napvilágot látnak, már szép jég fogja borítani az egylet jégpályát. [VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP, VI. évfolyam, 53. szám, 1886. december 25.]

⁷⁵ Hóviharok. A decemberi tavaszi időjárást hirtelen zord hideg váltotta föl. Még decz. 21-én nálunk enyhe szép nap verőfényben melegedett minden; másnapra aztán megjött az éjszakai szél, a fagy és egy kis hó, de mindössze fölötte szelíd mutatványa a Közép-Európában dühöngött téli viharokból és hózivatarokból. Franciaország északi és keleti részén a hófúvások miatt

13. ábra. Betekints malom
Képeslap Balogh Gyula gyűjteményéből

minden közlekedés fennakadt. A Vogesek vidékén a vonatok a hóban megakadtak. Néhol 2 méternél is magasabb a hó. Egész Németországban dühöngött decz. 21 – 22-ikén a hóvihár és a vasúti közlekedés megszűnt. Hogy a posta mégis tovább mehessen, a legtöbb helyen szánokat alkalmaztak. Bécs és déli Németország közt teljesen megakadt e hó 22-ikén a vasúti közlekedés. A francia tengerparton orkán dühöngött, mely a hajókban sok kárt tett és több hajótörés is történt. Livornóból jelentik, hogy a „Majláth” nevű osztrák-magyar gőzös decz. 22-én a kikötő közelében szintén törést szenvedett. [VASÁRNAPI ÚJSÁG, XXXIII. évfolyam, 52. szám. 1886. december 26.]

1887

Márczius 25-én d. u. 1 és 2 közt tisztességes záporosó volt apró jéggel és mennydörgéssel. [P.R.H.D.]

Január 1. Időjárásunk dermesztő téli. Száraz fagy, hideg északi széllel vegyest, van napirenden. A hó naponta esik. [V.F.H.]

A Balaton jege, a szélein már beállott. A tartós hideg alatt legközelebbre várható az egész tó fagya. [V.F.H.]

Január 2. Időjárásunk a héten egészen téliessé vált. Erős havazás volt s kemény hidegek, azzal a metsző széllel, melyet legjobb a jó meleg szobában hallgatni. [V.]

Január 10. A Balaton egész széltében-hosszában befagyott. Keszthelyen, Füreden, Siófokon már megkezdődtek a korcsolya-vigalmak. Almádiban is kitűnő a jég s a sport itt is élénken indult meg. [V.F.H.]

Január 16. A járdák sikossága ellen több oldalról vettünk panaszokat, sőt már több szerencsétlen elesés is történt. A rendőrség figyelmébe ajánljuk a járdák behintetését. [V.]

Ama bizonyos farkasok, amelyekről a téli krónikák olyan rémséges történeteket regélnek, már feltűntek vármegyénkben is. Farkas-Gyepüről írják, hogy e hó 13-án este felé két hazamenő asszonyt riasztott meg egy nagy ordas vén farkas, a mely nyilván egy jó kis vacsorát akart csinálni magának. De az asszonyok rémült sikoltozására jónak látta odább állani, a mit annál könnyebben megtehetett, mert az asszonyok bizony nem futottak utána. [V.]

Január 22. Farkasok. A múlt heti roppant kemény hidegben a csatári szőlőhegyen 2 farkast láttak. Tény, hogy a molnárnak egy roppant nagy komondor ebét fel is falták. [V.F.H.]

Január 23. Időjárásunk. Egész héten kemény hideg volt. 10 – 13 fok. Tegnap azonban már erősen olvadt. A jövő hétre erős havazást jósolnak azok a bizonyos legöregebb emberek. [V.]

Február 6. A Balatonon széltében hosszában kocsikon közlekednek. 1 – 2 lábnyi vastag jégkéreggel van borítva a tó tükre. [V.]

Február 12. Időjárásunk 3 hét óta egészen szibériai. Roppant hideg, örökös fagy vannak napirenden. [V.F.H.]

Február 13. Időjárásunk kriminális, hideg szeles volt a héten. [V.K.]

Február 19. Időjárásunk. A borzasztó csikorgó fagy mindennapi. A tél újra nyakunkba szakadt. [V.F.H.]

Február 20. Időjárásunk e héten valóban télies volt. Pár nap óta kegyetlen, csikorgó hideg van, néha-néha a hó is szállingózik, sőt tegnap dél után nagyobb

tömegben is esett, úgy annyira, hogy még szánútra is lehet kilátásunk. Az ország más részeiről is erős hóesések híre érkezik, így a magyar tengerpart vidékéről, hol a héten a nagy havazás miatt a vasutak közlekedése is szünetelt. Ez pedig ott, az enyhe klíma hazájában, nagy ritkaság. – Még a farkasokról kellene megemlékeznünk, ha nem rezignáltak volna e jeles állatok egyáltalában. Se híriük; se hamvuk! Mióta a népfölkelés bombája csapott közibénk, azóta az újságok békét hagynak a farkasoknak, vagy tán a farkasok riadtak vissza ama bizonyos „sötét pontoktól”, melyek a politikai látóhatár szélén föltünetedeznek? – Van most nagy kelete a bundáknak, prémeknek és azon polgártársaink, kiknek kabátjaik tetemesebb folytonosság hiányában szenvednek, most búsan gondolnak a költő szavaira: Hol a boldogság mostanában? / Barátságos, meleg szobában. [V.]

Március 5. Orkán a neve a tegnapelőtti időjárásnak. Sebességében a szélvész felülmúlta a tengereken dúló vést is. A Bakonyból eredett s Veszprémben kevés házrongáláson kívül nagyobb kárt még nem tehetett. A Balaton parti szőlőket azonban szörnyen megviselte. Almádi, Örs, Kenese szőlőhajlékait megczibálta, sok nádas házikónak el is vitte a parókáját. Ha Eolus⁷⁶ megbolondul, több kárt csinál, mint akármelyik rossz pénzügyminiszter. [V.F.H.]

Március 6. Időjárásunk e héten nagyon szeszélyes volt, sőt pár napig valóságos gorombasággal tetézte szeszélyességét. Ugyanis csütörtökön és pénteken orkányszerű szélvihar zúgott el fölöttünk, veszedelmére az utcán járó-kellők kalapjainak, melyeket iparkodott le-lekapni a fejekről és tovasodorni az utcán, az ablakon kitekingető k mulatságára. Rémült lelkek még a vigyázótornyra is ráfogták, hogy inog, pedig ha ingott volna, bizony nem gyülekeztek volna az aljába annyian. A szél éjszaka is dühöngött s reggel látni lehetett némely gyöngébb konstrukciójú háztetőnek siralmas pusztulását. Ama bizonyos legöregebb asszonyok, kik hasonlóra ez alkalommal sem voltak hajlandók emlékezni, a fürgeteg okát a szabadi-úti gyilkosságban keresik. Szerintök a meggyilkoltnak a holttestét nem lett volna szabad a városba behozni, mert az hozta ezt a rút időt a városra. Legyen nekik az ő hitök szerint! – Tegnap azonban már megszűnt a „langy sephyrek suttogása” s verőfényes, tavaszi ég árasztá sugarát a városra, hirdetve közeledtét az áldott, az édes, a rózsakoszorús tavasznak! [V.]

A tűztorony inog. A napokban dúlt szélvihar alatt rémülettel vették többen észre, hogy a tűztorony ingott. Mielőtt katasztrófa állna be, kérjük a toronynak tüzetes megvizsgáltatását. [V.K.]

⁷⁶ Aiolosz (isten) = Héra kegyelméből lett a négy égtáj szeleinek ura a görög mitológiában. Neve görögül gyorsan változó-t jelent. A legenda szerint a Lipari-szigetek egyikén lakott fényes palotában. A különböző szeleket egy barlangban őrizte és a többi olümposzi istenség kérésére engedte el őket, aszerint hogy az isten egy kis szellőt vagy szélvihart akart küldeni a földre. [Wikipédia]

Március 12. Időjárásunk ismét megbomlott tegnap. Délelőtt eső, délután hó esett. A tél caviárja ez. [V.F.H.]

Március 13. Időjárásunk e hét folyamán enyhe, derült, tavaszias volt, de pénteken elborult és havazni kezdett. De a szépülni akaró hölgyek fájdmárára a márcziusi hó, ez a kikiáltott szépítő szer, elég udvariatlan volt hamarosan elolvadni s tegnap már nyoma sem volt, a nap ismét kiderült, a mely idő a szántás-vetés munkájához igen előnyös. [V.]

Márcziusi hó. Jó eleink azt tartották, hogy a márcziusi hó jó a szeplőre. Múlt pénteken hó esett, de biz csakhamar el is olvadt az. [V.K.]

Március 19. A horgos-utczai mentőhajók, *a beállott fagy folytán még nem szállíthatattak a városba. Mihelyt azonban az idő enged s a város e legfőbb közlekedési útján a vész újra beáll – a mentőhajók azonnal kiállítatnak. Az életmentő bizottság rendelkezésére pedig egy lapos aljú faponton áll, emberek mentésére. A bútorok szállítására két szálfatalp fog megrendeltetni. Az eddigi intézkedések szerint az első figyelő ponton, a Czekli-háznál, a megyei főmérnöki hivatal egy kiküldötte, — a középponton, körülbelül a Csolnokypincze táján, a járási útbiztos úr, — végre az alsó örvénynél, a fűdő apácák zárdája mellett a városi kapitány fognak őrködni ... egyelőre napidíj nélkül. Később azonban a hullák száma és érdem szerint aránylagos javadalmazásban fognak részesülni.* [V.F.H.]

Tél van, szomorú tél. Óriási hőtömegek borítják városunkat s vidékét. Ma pedig az első tavaszi nap volna. Bizony csak bolondok – a kalendáriomcsinálók! [V.F.H.]

Március 20. Hó. Azt hittük, hogy a szép napok után az átmenet a télből a tavaszba szintén szép lesz. Csalódtunk. Most van igazán tél. Erős és sok havunk van és az idő kemény foga azt sejteti, hogy nem egyhamar lesz vége. [V.K.]

Március 26. Időjárásunk enyhülni kezd. A késői hó mindenütt olvadóban. A Balaton parti Almádban már egész tavasz van. Míg nálunk fagy, szél uralog; addig Almádban meleg napok vannak napirenden. Tegnap esővel vegyest jég esett Veszprémben. [V.F.H.]

A tavasz. Beköszöntött az év legkedvesebb szaka, a tavasz, sajnos azonban, hogy zordon elődjének fehér prémes bundáját öltötte nyakába. Az olvadó hó feneketlen sártengerbe juttat bennünket, melynél csak az a nagyobb baj, hogy őszi vetéseink a sok nedvességtől elsárgulnak, elmállanak, a gazdák állataikat drága szénán kénytelenek folyton benntartani s a tavasziak részben még ki sem kelve, hó alatt, részben meg a magtárakban vannak. Bizony nem nagy örömet ad a tavasz kezdete. [V.F.H.]

Március 27. Időjárásunk e héten áprilisi volt. Hol esett, hol kiderült, a nap melege a havat hamar elolvasztotta s pénteken délután nyári zivataros felhők tornyosultak az égbe s valóságos zápor ömlött alá belőlük, sőt, a mi ritkaság,

jég is esett, sűrűen. A „legöregebb emberek” is csóválták a fejüket e furcsa időjárásra, s nem hajlandók hasonlóra emlékezni. [V.]

Jégeső. Múlt pénteken, márczius 25-én, délután egy és két óra között tisztes-séges záporosónk volt apró jéggel vegyes, gyenge mennydörgés is volt hallható. [V.K.]

Április 2. Hó esik, jég esik, villámlik, nap süt, eső esik; és ez így váltakozik naponta tízszer-húszszor. Ilyen váltakozó a mi mostani márcziusunk. Minden megváltozik, csak a horgos-utcai sártenger, — meg a Horgos-utca járhatóságáért fizetett buksi fejű emberek nem változnak. Hja-jah! Üf-üf! [V.F.H.]

Április 3. Időjárásunk igazi áprilisi. Múlt csütörtökön oly havazásunk volt, a minő a tél derekának is becsületére válna. Most szép napos, de azért, mint mondani szokás, foga van. [V.K.]

Április 9. Időjárásunk egész nyárias. Gyönyörű meleg napok járnak. Almáiban valóságos hőség fakasztja a kikeletet. A fák ott már virágozni kezdenek. [V.F.H.]

Április 10. A nagyhét magasztos szertartásainak kedvezett az idő. [V.K.]

Április 16. Időjárásunk a lehető legveszedelmesebb. Hőség, szél s tolvaj-hideg óráról órára váltakoznak. Hanem van is beteg majd minden háznál. Polgárok, lassan a testtel! [V.F.H.]

Április 17. A húsvéti ünnepeknek szép tavaszi idő kedvezett. [V.]

Hó. Tegnapra virradóra fagy volt s tegnap délután hó esett. A hűvös időjárás abban találja magyarázatát, hogy az európai magas hegységek mentén mindenfelé erős havazás volt. [V.]

A húsvéti szent napoknak kedvezett az idő: vasárnap délelőtt szép napos, délután felhős, hétfőn egész nap a legszebb idő volt. [V.K.]

Időjárásunk — egészen télre fordult, szállongó havazással. A szántóföldek eső után epednek. [V.K.]

Április 23. Időjárásunk nyárias. Semmi eső, semmi felhő. Vetéseink nagyon sínylik ezt a száraz meleget. [V.F.H.]

Április 24. Időjárásunk szépnek elég szép volna ugyan, de hasznosnak nem hasznos, a mennyiben terményeink ugyancsak szomjúhozzák az esőt s ha az még soká kimarad, szomorú kilátásaink lesznek. [V.]

Április 30. A hurcolkodás hete volt a múlt hét. Szerencsére jó időjárás volt. Kedden, s szerdán, hál' Istennek, csendes üdítő esőnk is volt. [V.F.H.]

Május 1. Időjárásunk igen kellemes; e hét elején esőnk is volt, mely minden növényre üdítőleg hatott. [V.]

A búzaszentelési körmenetnek — a legszebb idő kedvezett. [V.K.]

Május 14. Időjárásunk meglehető ügyesen viseli magát. Kellő mennyiségű esővel vegyest derült napokat ad, s ha jeget hoz is — nem adja busásan. A három fagyos szentet ez idén nem érdemes kipletykázni. [V.F.H.]

Árvíz a Hosszú utcán. A múlt vasárnapi felhőszakadás városunkra oly rohammal jött, hogy a hosszú-utcai nagy kanális kiöntött, minek következtében az ottani házak pinczéi, sőt szobái is megteltek vízzel. A tűzoltóság némi tagja a veszélyben forgó lakosok segélyére sietett és vízemelőgépükkel elég gyorsan kiszívatták a vizet a lakásokból. [V.F.H.]

Agyonsújtotta a villám. Folyó hó 12-én, csütörtökön délben a Völgyikút-utca sarkán levő, Cseh Kosaras Gábor tulajdonát képező házba a villám leütött, de nem gyújtott. A szobában volt Cseh Ferencz csutorás mester, aki Szabó János csizmadiával éppen egy csutora elkészítésén dolgozott. Az ajtó nyitva volt. Szabó a készülő csutorát fogta, Cseh Ferencz pedig a baltával azt faragta. Így történt, hogy az aczéllal a villámot némileg magához vonzotta s az jobb halántékon találta Cseh Ferenczet, aki menten halva terült el. Szabónak a villám jobb lábát és karját érte. Ez utóbbi is odáig önkívületi állapotban volt, de a gyorsan érkezett orvosi segély következtében meglehetősen menteni. Az udvaron volt, midőn a villám leütött Cseh Kosaras János, akinek azonban semmi baja sem lett. A nép e villámcsapást isten büntetésének mondja, mivel Cseh Ferencz Istentől elrugaszkodott életmódot folytatott. [V.F.H.]

Május 15. A fagyos szentek jól viselték magukat, s ha Orbán meg nem rázza a szakállát, akkor a fagytól szerencsésen megmenekedtünk. Időjárásunk igen kedvező. [V.]

A csatári búcsú múlt vasárnap tartatott s régi jó hírnevéhez méltón az idén is meghozta a várva-várt esőt, mely elmosta ugyan a búcsút s a Hosszú-utcában még egy-két ház belső termeibe is betolakodott, de mi ez azon nagy haszonhoz mérve, melyet az eltikkadt növényzet és termények fölfrissítésével reánk árasztott. [V.]

Agyonütötte a villám Cseh Kosaras Ferencz helybeli csutorást e hó 12-én délben műhelyében, hol éppen egy csutora készítésén dolgozott. Szabó János csizmadia iparos volt vele a műhelyben, kit szinte lesújtott a villám, de a gyorsan alkalmazott orvosi segélynek sikerült az ő életét megmenteni. [V.]

Villámsújtotta. Múlt csütörtökön délben a völgyi-kút-utca sarkán lakó Cseh Ferencz csutorást ép abban a pillanatban sújtotta agyon a villám, midőn egy másik csutorának való tuskót vágott Szabó János csizmadia segítségével. Cseh rögtön szörnyet halt, Szabó mindkét lábán és kezén kapott ütést. A villám az ajtóból kívülről is, belülről is kiszakított egy-egy darab fát.

Időjárásunk, Istennek legyen hála, a legszebb. Szép csöndes esőnk van; jég is esett, de esővel vegyes és így nagy kárt még nem tett. A Balaton környékéről azonban kártékony jégverésről értesülünk. [V.K.]

Május 21. Időjárásunk folyton változó. Eső, szél és derült idő egymást kergetik. A vetések gyönyörűen fejlenek – s pompás aratást ígérnek. El is kéne, a sok nyomorúságra! [V.F.H.]

Jégeső a Badacsonyan. Szomorú elemi csapás érte május 7-én délután a híres szép Badacsonyt, amennyiben ugyanakkor nagy jégeső volt, mely a badacsonyi szőlőket majdnem kivétel nélkül mind elverte, alig hogy itt-ott egy zöld levelet látni és így nagyon csekély termésre van kilátás. Sajátságos, hogy a sötét, vést-hozó felhők akkor Keszthely felől jöttek, Szigligetet érintetlenül hagyva és csak Badacsonyan idézték elő a katasztrófát. Csekély kárt a jégeső Kis-Örsön is tett, de nem olyan nagy mérvű, mint Badacsonyan – hol szakemberek számítása szerint körülbelül vagy négyszázezer forintra rugó kár esett. [V.F.H.]

Május 22. Időjárás Somlyó vidékén. A hét folyamán – mint levelezőnk írja – a Somlyón, s vidékén több ízben jó esőt kaptak, mi a szőlőre, valamint a mezei vetemények s ültetvényekre szemmel láthatólag jó hatással volt, mert az egész természet felvidult. – Termés ez ideig, minden tekintetben, igen sokat ígér. [V.]

Nagy jégeső. Folyó hó 7-én délután a badacsonyi szőlőhegyet majdnem kivétel nélkül mind elverte, alig láthatni itt-ott egy zöld levelet és így igen csekély termésre számíthatnak a badacsonyi szőlőbirtokosok. A szakértő gazdák számítása szerint négyszázezer forintra rúg a kár. [V.K.]

Május 28. Időjárásunk egész héten borús, esős volt. Tegnap kissé kiderült, de ma ismét komor az ég. [V.F.H.]

Június 5. A pünkösti ünnepek egy kis esővel köszöntöttek be vasárnap délelőtt, de már délután szép idő volt, hasonlólag egész hétfőn, azóta borongó az ég, kevés napfényel. [V.K.]

Július 2. Időjárásunk kánikulai egy hét óta. Állandó hőség, száraz meleg vannak napirenden. Az aratás kedvező idővel indult meg. [V.F.H.]

Július 9. Időjárásunk kánikulai. Örökös hőség tikkaszt. A hét derekán két hűs napunk volt, de csakhamar ismét forróság váltotta föl. A Balaton vize 20-22 foknyi meleg. [V.F.H.]

Július 16. Időjárásunk rémitő. Tikkasztó hőség, eső, sőt borulat nélkül; 22-26 fok meleg [27,5 – 32,5°C] napirenden vannak. [V.F.H.]

Július 17. Időjárásunk. Valóságos kánikulai hőség van nálunk. Hiába várjuk a jótékony esőt; a felhők össze - összetornyosulnak, de megint szétoszlanak és így mezeink lesülvén, kapás-növényeink senyvednek, az egy aratásra nevezhető ez kedvezőnek. [V.K.]

Július 23. Időjárásunk a régi. Nem ad dolgot sem az újságíróknak, sem a politikusoknak. A ráció mindebből csak az a szomorúság, – hogy egy hét óta megint nem volt esőnk. [V.F.H.]

Július 24. Időjárásunk nemcsak a naptár szerint, de a valóságban is kánikulai. Egy csepp esőcske sem áztatja határainkat, a hőség oly rekkenő, hogy csak a napfürdő-kedvelőket, meg a mezei munkásokat láthatni a szabadban. Egy két kőszá felhő ellátogat ugyan felénk, de azt sem mondva, beföllegzett, elillan ismét és csak az újságokból tudjuk, mily jó eső volt itt is, ott is. – Lapunk zártakor azonban nálunk is megeredtek az ég csatornái és jótékony esővel árasztották el a közel vidéket. [V.K.]

Augusztus 6. Időjárásunk jobbra fordult. Volt már esőnk is. A hőség-szülte járványos betegségek is szünőfélben vannak. [V.F.H.]

Augusztus 7. Időjárásunk jobbra fordult. Volt már esőnk is. A hőség szülte járványos betegségek is szünőfélben vannak. [V.K.]

Augusztus 13. Időjárásunk kezdi megbecsülni magát. Lőrincz úr, az esők főpatronusa, meghozta a rég várt esőt. [V.F.H.]

Augusztus 20. Szörnyű orkán vonult át városunk s vidéke fölött tegnapelőtt, csütörtökön (aug. 18-án) délben. Még fél 12 órakor tiszta, derült volt az ég s mi sem engedte sejtetni a közelgő katasztrófát. Egyszerre több foknyi esést mutatott a légsúlymérő, mire hirtelen beborult az ég s esti sötétség borult a láthatárra. Észak- s nyugatról óriási fekete felhőtömegek rohantak elő s sűrű villámcsapás hullott. Majd felhőszakadásszerű záporral, vegyest mogyoró-nagyságú jégesővel jött az orkán. Oly vehemens erővel dúlt a szélvész, – hogy évtizedek óta ilyenre nem emlékezhetünk. A városban 7 házat rombolt össze az orkán; a temetőhegyen 3 házat, a Jeruzsálem-hegyen két házat pusztított el – többnyire szegény emberekét. A komakúti-téren Szebényi házának pléhtetejét hordta le; a vásártéren a Rosos-házat több helyen megszagatta. Több háznál csupán a kéményeket döntötte le. — Eközben rohanó patakokká váltak a lejtős utcák, melyeknek csatornáit az előző éjjeli zápor telehordta homokkal, iszappal s így a roppant víztömegeket amúgy-is befogadni képtelenek voltak. Az új megyeház keleti frontja egyik villámhárítójába még az előző éjjeli vihar villáma leütött s fölszakította a Kórház-utcza alatt levő, gondatlanságból be nem temetett, üres boltozatot. A fennsíkron hirtelen kiáradt Balog-tó vize iszonyú erővel rohant most le a Kórház-utczán és a fölszakadt boltozatot elárasztván, egész hosszában alámosni kezdte a megyeház fundamentumát. Véghely alispán hírére véve a veszedelemnek, kirendelte a tűzoltóságot s a vízemelő hydrophorokkal rögtön szivattyúzni kezdte az elöntött boltüregeket, egyszersmind trágya s földtömegekkel elzáratta a Kórház-utczán lezúgó vizeket, melyek aztán a főispáni lak udvarán át az ördögárokba zajlottak. Esti 7 óráig a tűzoltóság s 50 napszámos dolgozott a me-

gyeháznál s tegnap betömték a vízmosásokat, s erősen lesulykolták a földet. (Itt mindenesetre csak erős beton-csatorna építése nyújthat kellő biztonságot a megyeháznak!) A vidéken is mindenütt óriási a kár s emberélet is veszett el. Az almádi-fürdőn több nyaraló megrongáltatott; a Szabadira vezető út százéves óriás fasoraiból óriási fákat földre terített az orkán; Veszprémben a lövölde-kert fáit összedöntötte. A püspökkert egyes sudaras fáit kitepte s át dobta a Plosszer-sétányra. Tótvázsonyban a vihar megölt egy embert, két ember halálosan sérült meg; négyen könnyebben sebesültek. — Litéren a Kopácsy kastélyban is roppant kárt okozott; több épületet összedöntött; sok eleséget elsodort a vihar s több ember megsebesült. Főbb-hírek minden községből érkeznek még ma is, erről a 10 perczig tartott szörnyű katasztrófáról, mely soká fog rémes emlékezetünkben maradni. [V.F.H.]

B.-Füredről írják lapunknak: A meleg megint kezd tűrhetetlenné válni, már ismét 30 foknál vagyunk, a Balaton melegsége 22 fok. Újonnan több vendég érkezett, s ha az időjárás így tart, hosszú idénye lesz a fürdőhelynek; többen vannak, kik szept. 20-ig béreltek szállást. [V.F.H.]

Augusztus 21. Felhőszakadás és nagy vihar volt f. hó 18-án 11 órakor városunkban és környékén. Háztetőket és kéményeket lesodort, fákat kitördelt, ablakokat bezuzott. A városház udvarán levő szép fasort is tönkre tette volna, de városunk derék rendőrbiztosa a vihar keletkezésekor a legnagyobb gyorsasággal, a felhőszakadás közepette, karókhöz kötötte a szép fákat s így voltak megmenthetők. [V.]

Orkán. Múlt csütörtökön délben óriási orkán vonult át városunk és vidéke felett, melynek pusztító volta a képzelmet felülmúlja. A legvastagabb fák tépettek ki tövestül, házak tetei söprettek el vagy bontattak meg irgalmatlanul, házfalak döntettek be, kertekben, utczákon, országutakon akadályok, torlások keletkeztek úgy, hogy a járás-kelés megakadt, e mellett valóságos felhőszakadt ránk és borított el mindent vízzel, sárral, iszappal. A kár mindenütt borzasztó. [V.K.]

Időjárásunk. A csütörtöki vihar óta a hőség tetemesen alászállt és így hűvösebb napjaink vannak. [V.K.]

Augusztus 27. Vihar után. Lapunk múlt számában bőven tudósítottuk olvasóinkat ama tetemes károkról, amiket a múlt héten dühöngő orkán idézett elő vármegyénkben. Újabban a megye minden részéből érkeznek tudósítások, melyek szerint minden felé újabb károkat fedeznek fel. Városlődön a vihar, hasonló dühvel működött, mint Tót-Vázsonyban. A bakonyi erdőkben, a veszprémi káptalan birtokán – óriási fákat csavart ki tövestől. A kár minimumoz számítva harmincezer forintra tehető. [V.F.H.]

Augusztus 28. Vihar a vidéken. *Padrag, Halimba és Szőc* községeket – írja tudósítónk – a hosszan tartó szárazság után f. hó 18-án d. e. $\frac{3}{4}$ 11 órakor egy ne-

gyed óráig tartó felhőszakadás sújtotta, a mely, daczára, hogy oly rövid ideig tartott, mégis bámulatos károkat okozott. Délelőtt $\frac{3}{4}$ 11 órakor hirtelen fekete felhők emelkedtek fel határunk nyugoti részén, melyek vést jósló gyorsasággal emelkedtek feljebb, feljebb, míg végre fejünk felett csakhamar megállani látszottak; heves orkán támadt jeges esővel kísérve, - a jégdarabok pulyka- és tyúktojás nagyságúak voltak. A szél a házak födelét megbontotta, sőt többeket teljesen a földre is dobott; 15-20 cm átmérőjű törzseket derékban ketté tört, vagy tövestül csavarta ki. A helység észak és északnyugoti oldal felé néző házainak falait, ablakait a jég mind bezúzta, a falakról a vakolatot lehántotta úgy, hogy a puszta kövek látszanak ki. A csapás oly hirtelen érte falunkat, hogy a mezőn dolgozó munkásoknak nem volt idejük hajlékukba menekülni, hanem a mezőn lefekve tudták magukat némileg védeni a borzasztó jégverés ellen s legtöbben az ütései sebektől véresen jöttek haza, hol vízzel telt hajlékot találtak. A szántóföldek termőrétegeit a laposabb helyekre hordta, s még most is víz alatt állanak; a szőlő és tengeri termés teljesen tönkre tetetett a burgonyákban is nagy a kár. Legborzasztóbb pusztításokat okozott az orkán az erdőkben, hol a fák ketté törve, halmokban hevernek. Az erdőben legelésző marhák a jégverés elől a fák alá menekültek, hol a ledőlő fatörzsek egynek derekát törték le, egy másiknak pedig szarvait és több marha az ütésektől megsérült. A tarlókon legelésző nyájak jégtől véresre vert sebektől borítva nagy lármával szaladtak a faluba. A nagy zivatar csillapultával minden felé pusztulást lehetett látni. – A földmivesek most másodízben sújtattak, ugyanis első ízben a borzasztó szárazság, s most a nagy erejű vihar hatása által. Mindenki gondtól terhelve néz a közelgő tél elé. [V.]

Szeptember 3. A hőség újra beköszöntött s az emberre-állatra egyaránt veszedelmes. A tegnapi sertésvásáron 5 sertés hullott el a rettentő hőség folytán. [V.F.H.]

Szeptember 4. Kánikulai hőséggel kaczerkodik a vénasszonyok nyara; tegnap is 36 fok volt a meleg.⁷⁷ [V.]

Szeptember 18. Villám által okozott tüzvész. A múlt heti borzasztó égiháború alkalmával Kulcsár István tósoki lakos házába villám ütött be, melynek szalmával fedett teteje azonnal tüzet fogott. A ház porrá égett s vele még 4 pajta takarmánnyal együtt. [V.]

Időjárásunk még mindig nyárias, pedig a héten már hivatalosan is kezdetét veszi az ősz. A nagy hőség és szárazság folytán a szüret – ott a hol a

⁷⁷ Jelentés az 1887. évi szeptember 4-iki, veszprémi tüzvész által károsultak segélyezéséről. Az erős szél, mely ekkor már valóságos orkánná fajult (du. $\frac{3}{4}$ órakor...) és a víz hiánya úgyszólván lehetetlenné tették az oltást, csakis a mentésre s a tűznek localizálására lehetett gondolni. [VESZPRÉM, XIV. évfolyam, 47. szám. 1888. november 18.]

fillokszéra tönkre nem tette még a szőlőt – minőségileg nagyon jó eredményt fog fölmutatni, mennyiségileg azonban csak középtermésre van kilátás. [V.]

Szeptember 24. Időjárásunk őszi ködment öltött. Hideg, szeles, borult napjaink vannak és csütörtök virradóra hó is esett a Bakonyban, mely azonban csakhamar elolvadt. [V.F.H.]

Október 8. Időjárásunk a szokott veszprémi stylusba sántikál ismét. Elöl-hátul térdig érő sár utcán és piacon; hogy akrobáta vagy utibiztos legyen, aki abban meg nem feneklik. Hanem az is igaz. Ha megfeneklett az állami budget szekere – megfenekelhetik a veszprémi pógár is. (A bion! Mondá M P.) [V.F.H.]

Október 22. Időjárásunk bizony őszi lett egész valójában. Egész héten borús, esős idők voltak, az éjjelek pedig hűvösek. Olykor-olykor kezd kiderülni, de a fellegek csakhamar elborították a csalfa napsugarakat. De hát nem is csoda, hiszen a vénasszonyok nyara van. [V.F.H.]

Október 29. Időjárásunk száraz, szeles. A hét elején éjjeli fagy is volt. [V.F.H.]

November 5. Időjárásunk locs-pocs. Egyszer esik az eső, majd kiderül és hamiskásan süt a nap. Mintha csak április volna, a lágy-tojás évada, nem pedig a – disznótoré. [V.F.H.]

Hetivásárunk tegnap a szép idő mellett igen élénk volt, mert a nagy sár daczára sok vidéki jött a székvárosba. [V.F.H.]

December 17. Időjárásunk kemény téli, verőfényes, hideg napokkal. Az éji esőzések vetésekre, szőlőkre igen jótékonyan hatnak. [V.F.H.]

A Balaton a partokon kezd fagyni. [V.F.H.]

December 24. A hó elhányását szigorúan rádobolta a városi polgárságra a hatóság, hanem a köztereket s utca lépcsőket havasan felejtette. Hát hó-örök – upre! [V.F.H.]

A Balaton egész hosszában befagyott. A halászok igaz ivadja beköszöntött. [V.F.H.]

Drága hetivásár volt a tegnapi, amit a nagy havazásnak kell tulajdonítani. [V.F.H.]

Fehér világ. A nagy természet elkészült téli tájképével. Kedden este 8 óra-kor csak elkezdett hullározni a csillogó hópelyhek milliárdja, s azok, kik örömmel üdvözölték a rideg tél e kedves pompáját, reggelre ébredve már visszahökkenhettek a parányi röpködő pelyhek emelte torlaszoktól. A kora reggel kenyere után induló munkások, tejesasszonyok csinálták az első lábnyomokat a föld új szűz mezején, mindenesetre feltéve, hogy egy-egy hajnalban hazabandukolt „jó fiú” már összeczikkczakkozott egy pár utcát. Minden ház előtt lapát és seprő készítette úgy, ahogy a járókelőknek az utat, míg a kis diák kikereste ott, ahol legmagasabb a hó s azon indult a felvilágo-

sodás és a tudományok célpontja felé, közben egy-egy jókora gombóczzal tisztelve meg a rosszaságban és sekundában vele egy bajban sínlő társait. Ennél azonban mind nagyobb baj, hogy a vonat a hanttal még mindig nem tud megbarátkozni s útjában minduntalan megcsökönysődik s még a füle közé sem lehet vágni. — Ez pedig ebben a muszka kezdetű világban nagy baj az újságolvasókra, kik már a napilapok sürgönyei után azt is tudni hiszik, hogy a legutolsó sarzsítlan kozák is milyen állást foglal el a grániczon⁷⁸. S ezeknek az uraknak szerda reggelig kellett arra várni, hogy megtudják, vajon melyik lábát nyújtotta előre vagy hátra tegnap óta az a kozák. — A hónap a zenéje is megvan s ma már nekünk is a fülünkbe csendült; a szánok csengettyűje. De ha egyszer nekiáll olvadni e hőtömeg a mi ősvárosunkban, úszunk, úszunk és úszunk. Mindezen daczára üdvözlünk; első hó. [V.F.H.]

December 25. A tél erős havazással köszöntött be, mely sok helyen a közlekedést is megakasztotta. [V.]

Nagy hó. Most már igazán téliesen néz ki a természet. Már aggódtunk, hogy talán havunk sem lesz a télen át; de egyszerre megváltozott az idő olyanná, amilyennek a telet kell képzelni. A gyenge esős idő után f. hó 19-20-iki éjjel annyi hó esett, hogy reggelre sok helyen alig tudtak kimozdulni az emberek a lakásaikból, s azóta jó erősen tartja magát a hideg. A nagy hó miatt 20-án a vasúti vonat sem közlekedhetett. Szép fehér karácsonyunk lesz. [V.K.]

December 31. A hófuvatok miatt ezúttal melléklet nélkül jelen meg ez a hírlapunk. Egyik munkatársunk, Hullám úr Bpesten rekedt, hol hírlapi évi leszámolásunkat végzé a szerkesztőségeknél s hirdető irodáknál, — egyik szedőnk Márvány Gyula pedig Győrött szorult, hová vasárnap utazott 1 napra. Hát elnézést kérünk! [V.F.H.]

A hófuvatok egy hét óta elzárták Veszprémet a külvilágtól. Az utakon 2 – 3 öles hó fekszik, s ha kihányják az utat pár perc alatt ismét telefűjja a szél. A vonatok elrekedtek. Martonvásárnál úgy a hóeke, mint a mozdony kisiklott, lefordult a sínekről s megölte a gépészt s a pályafelügyelőt. Az utasok megmenekültek, de magát a vonatot a hó úgy eltemette, hogy még rá sem akadtak, pedig már 9-ik napja 1400 ember dolgozik ott. — Azok kik hétfőn vidékre mentek, kivétel nélkül ott rekedtek. Így Czollenstein szánai Várpalotán vannak most is; Kompolthy járásbírósaégi végrehajtó élet-veszély közt 4 nap alatt jött meg Ösküről; lovai s ő maga is csaknem beleveszett a rengeteg fürgetegbe. Tegnapelőtt Győrre s Fehérvárig szabad lett a pálya, de ma éjjelre ismét eltemették a hó lavinák. A ma szombaton reggel Pápáról várt vonat Ajkáig vergődött. Ott eltemette a hó – az utasokat a pályaőrök megmentették. Az összes vasúti forgalmat ma szombat reggel 9 órakor beszüntették az összes magyar vonalakon. Most aztán se ki, se be! Irtózatossá télt ez. Negyven-

⁷⁸ Gránic (szláv) = határ.

ötven éves ember még nem ért ilyent. S ki tudja, mi hosszan tart még?! [V.F.H.]

Budapest, decz. 31. (A Veszpr. Füg. Hirl. er. távirata.) Óriási hófergetegek egész országban. Egész Dunántúl, Alföld s Erdélyben minden vaspálya ma reggel beszüntette forgalmát, Budapest-pécsi vonal zárattott utoljára. Déli vaspályán sok helyütt 8 – 10 méteres hó fekszik a vágányokon. Legtöbb magyar város hó által teljesen elzáratott külvilágtól.⁷⁹ [V.F.H.]

⁷⁹ A tél. Az idei tél egyike a legkeményebbeknek, s hosszú idők múltak el, mikor oly nagy hóesések és hózivatarok látogatták volna meg Közép-Európát. Deczember 20-ika óta egész Európában meg van zavarva a közlekedés, a havazások miatt. Nálunk Magyarországon mindenütt vastag hó terül el; sok helyen az utak is fölismerhetetlenek. Szerencsétlenségekről, elveszett és megfagyott emberekről is több helyről érkezik hír. A deczember 19 – 20-ika közti rendkívüli havazást újabb és újabb havazások követték, szélviharokkal, hózivatarokkal, s a már-már helyreállított közlekedést ismét eltorlaszolták.

Budapesten óriási hőtömegek borítják az utcákat. A főbb útvonalakon elhánytak annyi helyet a hol a lóvonatú vasút közlekedhetik, de Ó-Budán ez nem sikerült. Különben magok a kocsik és emberek törtek maguknak utakat a legtöbb helyen. A fővárosnak sok ezer forintjába került mindjárt az első napokban, hogy a legszükségesebb közlekedésnek utat nyisson. Újabb havazás, a szél által a háztetőkről az utcára lekavart hó ismét elborított mindent, s újra kezdődött a dolog. Deczember 28-ikán délután és este alig lehetett járni az utcákon a zivatarban, mely a felkorbácsolt havat maga előtt kergette, s űzte keresztül a nagy házakon. El sem lehet képzelni, mikor szabadul meg Budapest az utcáit borító hótól. Alig hinné az ember, hogy mennyi elnyomorodott férfi lakik a fővárosban, ha nem látná ezeket a hókaparókat. S elszórtan nem tesznek olyan százalmas látványt, mint mikor együtt van vagy kétezer. Ott szokták őket fölállítani hosszú, rengeteg sorban a Dunaparton; ott fogadják föl őket csoportonként, s eregetik széjjel, az utak szabadabbá tételére. Addig álldogálnak, remélgetnek, némán, összegörnyedve a hideg ellen mi védelmet sem nyújtó rongyaik között, hogy szívet facsaró őket látni. Munkájuknak persze alig van látszatja. Alig csinálnak itt vagy ott egy kis utat, néhány óra múlva teli fújja a szél ismét hóval. – *Olaszországnak* szintén kijutott a kemény télből és hózivatarokból. *Velenczét* két napig tartó nagy vihar látogatta meg és szakadatlanul havazott. Piemontban az egész forgalom napokig szünetelt; a vasutak hó alatt voltak, a távirat-berendezések pedig teljesen szét vannak rombolva. Milanóban, Turinban, Genuában, Bolognában és Pisában keményen havazott. Rómából és a napsugáros enyhe Nápolyból is zord hideget és bő havazást jelentenek. Calabriában a hó több centiméter magas. Szicíliából pedig azt a szomorú dolgot jelentik, hogy a hirtelen beállott nagy hideg a szőlőt és az olajültvényeket teljesen tönkre tette. Az Appeninekből semmi hírünk sincs, mert ott a forgalom teljesen szünetel. [VASÁRNAPI ÚJSÁG, XXXV. évfolyam, I. szám. 1888. január 1.]

1888

Október 2. és 3-án szüretelt a ház Paloznakon. Termett 16 hektó bor. A phyloxera által elpusztult szőlő csaknem egészen kivágatott. [P.R.H.D.]

Január 1. A fehér karácsony. Az ünnepek alatt szép, derült időnk volt, nagy hóval és erős hideggel. [V.]

A nagy havazás miatt országszerte fönnakadt a közlekedés. Újságot már szerda óta nem kapunk s így még csak azt sem tudhatjuk, hogy mit csinál a muszka. (Bár megfagyna pereputtyostól! Szedő.) [V.]

Megfagyott. Rohrbacher István várpalotai csizmadiasegéd, ki a karácsonyi ünnepek előestéjén Isztimérre indult, szombat éjjel a nagy hófúvásban megfagyott. [V.K.]

Január 7. Vasúti akadályok. Bizony furcsa állapot, mikor a hófúvások miatt a gőzös is felmondja a szolgálatot és a ravasz masinának még a füle közé sem szabad vágni. Ilyenkor azután beáll a privát vasúti szerencsétlenség, s az utasok napokig megrekednek egy-egy állomáson, mint ez a múlt héten is előfordult Hajmáskéren. A Veszprémből Székesfehérvárra utazni akaró összes utas megakadt Hajmáskéren s ott két napig kellett tartózkodniuk, de akkor sem mehettek tovább csak visszafelé jöhettek – Veszprémig s így hosszas hányattatás után ott voltak, – hol a mádi zsidó. A szerencsétlenségben csak az volt vigasztaló, hogy a hajmáskéri állomásfőnök, Beifeld és Leitner tisztviselők részéről előzékeny fogadtatásban részesültek, nem különben a hajmáskéri polgárság részéről is. Ma már teljesen helyre van állítva közlekedés. Ez ideig a magyar nyugati vasúton mindig késéssel érkeztek a vonatok, a délin nem is közlekedett. Szerdán azonban, Siófokról B.pestre a 202. számú gyorsvonattal ott is megnyílt a pálya. [V.F.H.]

Befagyott a Balaton. A magyar tenger, a Balaton is befagyott s az erős jégen megindult már a közlekedés kocsival és szánnal. Csak aztán az idén is ne történjenek szerencsétlenségek, mint más években, hogy a jég a közlekedő kocsik és szánok alatt leszakadjon, emberi életeket követelve áldozatul. A halászok a befagyott Balatonban jó zsákmányra tesznek szert. [V.F.H.]

Találkozás farkasokkal. Kellemetlen találkozásuk volt a napokban Udvardy Gyula jutasi ispánnak és Bohunitzky Kálmán gyakornoknak. Ugyanis a Veszprém és Jutas közötti útvonalon, midőn egyes előfogató szánon hazafelé tartottak, farkasokkal találkoztak. A ló megérezte a téli vendéget s nem tudták eleinte mire vélni a ló megátalkodottságát s csak akkor kezdték érteni a dolgot, midőn lőtávolban megpillantották a farkasokat. Fegyver nem volt náluk s így elképzelhető milyen kellemesen hatott rájuk ez az idyl. Az éhes vadak elől csak úgy menekülhettek, hogy útjokat ellenkező irányba vették és visszatértek Veszprémbe. – Másnap Vámoson is láttak far-

kasokat, de ez ideig nem vettünk hírt arról, hogy valahol nagyobb kárt tettek volna. [V.F.H.]

Hó alá temetve. Rohrbacher István várpalotai csizmadia-segédnek az idei karácsony ugyancsak végzetes volt. A nagy nap előestéjén disznótorba indult, hogy ott ünnepeljen, azonban utol érte a nagy hózivatar s a szerencsétlen csakhamar fáradtan dült ki s álomra szenderült. Másnap ott találták meg a hó alatt, megfagyva. [V.F.H.]

Január 8. Megfagyott. Németh F. János rátóti földmives a múlt héten vörösberényi szőlejéből bort akart haza szállítani, de hazajövet a kádártai mezőn eltévedt s ott a nagy hidegben megfagyott. [V.]

A Balaton befagyott s az erős jégen megindult már kocsival és szánnal a közlekedés. A halászok kitűnő fogásokat csinálnak, a mi ugyancsak rájuk fér a sok meddő fáradozás után.⁸⁰ [V.]

Január 14. Megmentett élet. Szegény bakonybéli emberek jöttek múlt kedden gyalog az óriási hótömegeken át, megküzdve a Bakony rengetegivel, hogy hivatalos ügyeiket Veszprémben elvégezzék. Már a városba értek, midőn észrevették, hogy egyik öreg útitársuk elmaradt. Betértek Kreutzer Ferencz „Angyalhoz” címzett vendéglőjébe, ahol előadták a szerencsétlenséget. Midőn a korcsmáros jószívű felesége hallotta az esetet, azonnal fuvarost fogadott fel és embereket küldött az elmaradt útitárs keresésére, mert meg volt győződve arról, hogy a szerencsétlent kimerülve az úton meg is találják. Meggyőződésében nem is csalatkozott, mert megtalálták az úgynevezett „Cser”-kútnál megdermedve, élettelenül. Éjjel 11 óra volt, midőn beszállították a megdermedt utast Kreutzernek „Angyalhoz” címzett vendéglőjébe, hol a jószívű vendéglősné a legszívesebb emberbaráti ellátásban részesítette a szerencsétlent. Csakhamar megjelent a helyszínen Kerényi Károly dr. megyei főorvos, később Réthy Ede dr. is, kik hosszú fáradságos gyógykezelés után reggel 3 órára visszaadták életét a fagyott embernek. Ez azonban nem csak az orvosi gondozásnak, hanem a derék, jószívű vendéglősnének s odaadó ápolásának köszönhető. Nemes tettet művelt, áldja meg érte az Isten! [V.F.H.]

Időjárásunk a héten ugyancsak változó volt. Esett az eső, majd szemetelt a hó. Tegnap fagy állott be, amit olyan nehezen vártak már a korcsolyázók. [V.F.H.]

Hetivásárunk meglehetősen gyenge volt, amit az olvadás és eső következtében megromlott utaknak lehet tulajdonítani. Kereskedők és iparosok egyaránt panaszkodnak a megyei rossz utatról. [V.F.H.]

⁸⁰ A Duna január 3-ikán a főváros közt is befagyott. Először a Margit-hídnál torlódott meg a jég, aztán a vasúti hídnál. A Dunát az eskütértől a Margit-hídig borítja jég. [VASÁRNAPI ÚJSÁG, XXXV. évfolyam, 2. szám. 1888. január 8.]

Óriási orkán a Balaton-parton. A Balaton-partról írják lapunknak, hogy az utóbbi hózivatar, az emlékezetes szerdai nap ott oly rendkívüli volt, minőre „legrégibb emberek alig emlékeznek!” A zalai hegyekről megszabadult orkán süvítve röpült át a jégmező felett, ragadva az apró havat, mely ködként ülte a láthatárt. Bogláron a vasútállomás, s a kikötő előtti téren alig lehetett megállni, mert a hideg vihar s az apró hó késként metszette arcodat. A távirda drótok pengtek, zengtek, mint a hegedűhúr, míg a Balatonra néző házsor előtt nagy halmokban feküdt a hó; valóságos ítélet volt. A szélben károgó varjúk eltűntek; a vadludak meghúzták magukat a nádasokban s még csak verebet sem láthattál a házak körül. A máskor oly élénk indóház előtt néma csend volt, s a recsegő ingó ablaküvegekre vastag jégvirágokat hímtett a kegyetlen hideg! A baromfiak ösztönszerűleg húzták meg magukat a hajlék alatt napközben, s ha búzaszemre csalogatod őket, akkor sem jönnek ki a szabadra. Egy fogatot sem láthattál, s a melyik az utazásban menhelyre menekült, az ott napolt, mert istenkísértés lett volna útnak indulni. Még a vakmerő halászok is a házak körül ácsorogtak s lesték, hogy mire fordul az idő, mikor lehet a jégre menni. – A távirat, ha jött is, csak vészhiért hozott az elakadt vonatokról. Borzasztó nap, melyre sokan meg fognak emlékezni. [V.F.H.]

Január 15. A Bakonyban nagy mérvben veszélyeztetik a közbiztonságot a nagy számban garázdálkodó farkasok. Már nálunk is mutatkozott egy kettő, de még kárt nem tettek. A napokban a Sashegyen láttak kettőt s Csatáron egyet, ez után a hegy pásztor lőtt is egyet, de a lövés nem tett kárt benne. (A hegy-pásztorban? Szedő.) [V.]

Majd megfagyott az úton. Folyó hó 9-én egy Bakonybélből jött ember a fáradságtól elyengülve az úton leült s ott a hidegtől félig-meddig megfagyott; az arra jövő emberek látták a szerencsétlent, azonnal siettek Veszprémbe, honnét kocsival kimentek és fölvtették a félig megfagyottat s az „Angyal” vendéglőbe helyezték el; hol a megyei főorvos dr. Kerényi Károly úr gyors orvosi kezelése által az életnek visszaadatott. [V.K.]

Január 21. Gyilkos fagy. A tél egyre követeli az áldozatokat. Már régen nem történt annyi szerencsétlenség a gyilkos fagy miatt, mint a télen, pedig miként a kép mutatja, kilátásaink vannak, hogy újabb és újabb megfagyásokról adnak hírt megyei tudósítóink. A múlt szombat virradóra Surányi József litéri 51 éves gazdaembert találták megfagyva a litéri határban. A szerencsétlen pénteken estefelé indult haza városunkból. Fáradságát kipihenendő, leült a litéri határban, csakhamar elnyomta az álom. Reggelre ott találták megfagyva a szerencsétlent, kinek neje és családja is van. [V.F.H.]

Időjárásunk a legszebb télies. Mosolygó napsugarak és csípős hideg váltakoznak. Az éjjelek azonban állandóan hidegek s a fagy nem enged. A jóképű Karnevál azért keveset csavarog éjjelenként az utczákon, mert jobban érzi

magát a meleg szobában, ahol a jó mulatógyerekekkel a felett okoskodik, mi jobb: a gallér bunda nélkül, vagy a bunda gallér nélkül? [V.F.H.]

Január 22. Kérelem. A közönség nevében kérjük a rendőrkapitányságot, hogy a „Szent Anna” kápolnához vezető lépcsőket szíveskedjék a jégtől megtisztíttatni, mert a lejárás élet-veszéllyel jár. [V.K.]

Január 28. Az áradó Séd. A városunkon keresztül folyó Séd patak a gyors olvadás következtében kezd komolyabb alakot öltetni s tartani lehet az áradástól is. Éppen ezért a városi hatóság szigorúan elrendelte a molnár mestereknél a zsilipek rendben tartását.⁸¹ [V.F.H.]

Február 4. Gyilkos fagy. A héten beállott kriminális idő ismét új áldozatokat követelt. Csapó Gábor 65 éves derék szentgáli polgár kedden Veszprémben volt, erdőkerülői eskütétel végett. Este felé haza tartott, de a fagy és a mindinkább nagyobb súllyal reá nehezedő hó csakhamar kifárasztotta s a szerencsétlen a márkói határban kidúlt és megfagyott. Szerdán délután találták meg a Szentgállról haza jövő muzsikus cigányok, akik lakodalomból jöttek Veszprémbe. Beszállították a rendőrséghez, innen pedig a halottas házba viték. A szerencsétlenül járt Csapó Gábor minden arcvonása azt mutatta, hogy sokat küzdött a halállal és kínok közt fagyott meg. Tizenkét krajczárt és egy ezüst zsebórát találtak nála a megyeháznál kapott hivatalos iratokon kívül. – Az a hír is kering város szerte, hogy Csapó mulatott kedden este egy helybeli vendéglőben s innen egy cimborájával kocsin indult el, de az úton ezzel összeszólalkozott s kitették a szűrét a kocsiból az útfélen, hol szerencsétlen halálát lelta a gyilkos fagy következtében. [V.F.H.]

A hó, mely városunk utcáit, de különösen az országutakat annyira ellepte, hogy a kocsival való közlekedés teljesen lehetetlen volt, már takarítatik. A városi hatóság intézkedett, hogy az állami- és közutakon állandóan 60 ember eszközölje a hó takarítást. A nagy hó miatt tegnapi hetivásárunk is gyenge volt. [V.F.H.]

Vonatkésések. Tél apó ismét megtréfál bennünket. Istenáldásként hullott a tömérdek hó s csakhamar oly torlaszokra emelkedett, hogy két napig minden vonatközlekedés megszakadt. Úgy éreztük magunkat, mintha teljesen elszigeteltek volna bennünket a nagyvilágtól. Ma már azonban ismét rendes a közlekedés úgy a déli, mint a magyar nyugati-vasút vonalain. [V.F.H.]

Február 5. Időjárásunk. A múlt vasárnap óta ismét erős telünk van A nagy havazás miatt a héten a közlekedés is fönnakadt. [V.]

Megfagyott. Csapó Gábor 63 éves szent-gáli erődőr jan. 31-én esti 6 óráig az „Angyal” féle vendéglőben másodmagával borozott s ekkor ittas állapot-

⁸¹ A VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP VIII. évfolyam, 5. számában – február 4. – „A Séd szabályozása” címmel hozzászólás jelent meg a témában, amelyet könyvünk 201. oldalán ismertetünk.

ban haza indultak, társa hol hagyta őt el, nem tudni?! Csapó Gábor azonban másnap délfelé veszprémi cigányok által a márkói határban megfagyva halva találtatott, és saját kocsijukon beszállították Veszprémbe, hol másnap az orvosrendőri boncolás a megfagyás következtében beállott guta és tüdőszélhűdést constatálta. [V.K.]

Február 11. Megfagyott a szobában. Várpalotán Dukovits Júlia 62 éves szegény asszonyt halva találták a lakásán; a szerencsétlen aggnő a borzasztó időjárás miatt nem mehetett kéregetni, és ezért szobájában kellett maradnia, ahol vagy megfagyott, vagy pedig éhen halt. Holttestét felboncolták, mely alkalommal konstatálták, hogy a szerencsétlen úgy fagyott meg. Eleinte öngyilkosságra, majd gyilkosságra gondoltak, de a boncolás megezfolta ezt a kórsa hírt. [V.F.H.]

Második tél. A természet nagyon szeszélyes; szeszélyesebb, mint egy vénasszony. Erős, csikorgó hideg után verőfényes tavaszi napok következtek be, a napsugár oly barátságosan, oly melegen sütött le, hogy túltett a májusi napokon is. De alig tartott az egy pár napig, az idő újra dühöngeni kezdett. Erős szelek mellett sűrű hó hullott a sötét égboltozatról, mely be4födte az utcákat és tereket. S az idő ilyen szeszélyes volta nemcsak minálunk, hanem széles e hazában mutatkozott, úgy, hogy legtöbb vasútvonalon teljesen megakadt a közlekedés és a forgalom, legnagyobb bosszúságára úgy a kereskedővilágnak, – valamint az újságot olvasó közönségnek. [V.F.H.]

Február 12. Visszaélés. A minapában, hogy a hófuvatagok miatt a közlekedés megszűnt, természetesen megesett, hogy egyik vagy másik utas, sőt mi több aspiráns is újságainkkal együtt valamely állomásnál megrekedt. Magyar vendégszeretettel fogadták több helyen az utasokat, hanem sajnos, akadtak olyan emberek is, kik az utasok szorult helyzetét anyagi hasznukra törekedtek kizsákmányolni. Szép felebaráti szeretet! Pfu! [V.K.]

Február 18. Megfagyott emberek. Antal Márton káptalantóthi lakos a minap ellátogatott szőlőhegyére, s ott jól neki látott a borkóstolásnak. Öreg este volt már, mikor a hazamenetelre határozta el magát. El is indult a szőlőhegyről, de lábai nem igen bírták, a minek folytán leült az út szélére, a hol elnyomta az álom, melyből nem is ébredt fel többé. A nagy hidegben megfagyott. – Tóth Mihály zala-szent-gróthi 40 éves napszámost Aranyodról elakarták tolonczolni illetőségi helyére. Míg a községi bíró kocsiját után járt, melyben Tóthot elszállítsák, ez bement a bíró istállójába melegedni. De melegre itt sem talált, s mire a kirendelt kocsiját előállott, Tóthot már megvette a hideg s meghalt. [V.F.H.]

Házbeomlás. Boka János várpalotai lakos fazekasmester udvarában ölnyi magas volt a hó és még az első havazás óta nyomta a hó a háza tetejét. Tegnap hajnalban Boka és neje, még ágyban feküdve valami ropogást hallottak; gyorsan az ajtóhoz siettek. Épp jókor, mert a következő perczben leszakadt a

tető és annak terhe alatt pedig leszakadt a padlás is, éppen arra az ágyra, melyet Bokáék az elébb elhagytak. Emberéletben nem történt kár, de a leszakadó gerendák eltörték a fazekasnak néhány száz készleten levő edényét. [V.F.H.]

Időjárásunk ismét szibériai; a tél harmadszor nyúlt meg s hó, fagy vannak napirenden. A tavaszi munka mindenütt elmaradt. [V.F.H.]

Február 19. Mily nagy költséget csinál a hó a fővárosnak az idén? Eddig a hó kihordása 72.000 firtba került és még azt hiszik, hogy nincsenek készen a télre ennyi áldozattal. A szomszédságunkban levő faiszi paraszt másképp tett: eladta a szomszédbeli német községbeli komájának az udvarában levő havat. A vállalkozó meg is alkudott vele jó pénzen, sőt az elhordási költséget is megígérte, de csak azon kikötéssel kötötték meg a szerződést, ha az elszállítás Péter-Pál napján történik. Ez a farsang egyik napján történt.⁸² [V.K.]

Február 25. A hó. Az udvarokból való hókihordásra nézve a csendőri hivatal akképp intézkedett, hogy azt csupán a Csorda-utczai nagy-tó körül levő horpadásokba szabad vitetni. Ezt dobszó útján is közzétette. [V.F.H.]

Február 26.⁸³ **Időjárásunk.** Alig látszunk ki a nagy hóból, melynek esze ágában sincs, hogy egyhamar búcsút vegyen tőlünk; tegnap reggel is 12 fok hideg volt [-15°C]. Hajnalban pedig 4 – 5 fokkal hidegebb. (Réaumur szerint.) [V.]

Figyelmeztetés! A városi szabályrendelet értelmében köteles minden háztulajdonos, vagy lakos, háza- illetve lakása előtt és annak mentében a járdát tisztán tartani, téli időben arról a havat elhányatni, síkosság esetén pedig azt homokkal vagy hamuval behinteni. – A kik ebbeli kötelezettségüket elmulasztják, azoknak költségére a hatóság fog intézkedni, s ezen felül, még pénzbírsággal is sújtatnak. A havat az udvarokból az utcára kihányatni szinte büntetés terhe mellett tilos, hanem az elhordást igénylő hó a csorda-utczai nagytó környékén levő horpadásokba szállítandó. – Veszprém, 1888. február 25. *A város rendőr-hatósága.* [V.]

Március 3. A rátótiak meg vannak akadva. Már benyújtottak egy instentiát az ő jóakaró Mecénásaikhoz, a vicispánhoz, hogy ezt a veszekedett telet tudja be

⁸² A hideg következménye. Olaszországban is szokatlan erős tél volt az idén oly annyira, hogy a Vezúvot is több láb vastag hó borította be. A rendkívüli hideg annyira megbénította a forgalmat, hogy a Pármában megjelenő „Presente” című napi lap egész röviden kijelentette: „A rendkívüli hideg miatt e lap holnap nem jelenik meg” Ha Afrikából fontos sürgönyök érkeznek, külön lapot adnak ki. [VASÁRNAPI ÚJSÁG, XXXV. évfolyam, 8. szám. 1888. február 19.]

⁸³ Pápa, 1888. febr. 22. Időjárásunk még mindig hideg; majdnem mindennap esik a hó; a nyomor a sok szegény között igen nagy, de azért az adóvégrehajtó egyre hordja a városházához a szegény emberek bútorát és holmiját. [VESZPRÉMI KÖZLÖNY, V. évfolyam, 9. szám. 1888. február 26.]

nekik a jövő télbe is. Most meg, hogy márcziusban is tél van, azon volnának, hogy venné be a vicispán úr a harmadik télben is. A vicispán úr ezt a kényes ügyet nem vélvén elnökileg elintézhetni, külön komissiót nevezett ki ennek tárgyalására, melynek elnöke a drapp-szín Breyer, megyei főpecsétviaszkoló szekretárius. A komissió legközelebb kirándul helyszínelés végett Rátótra s összeül – Kakiéknál. [V.F.H.]

Március 4. Időjárásunk még mindig nem akar engedni a kegyetlen télből, pedig már ideje volna, hogy kitavaszodjék. [V.]

Március 10. Talált hulla. A gyertyánkúti határban egy ismeretlen hullát találtak a hóban. Úgy fagyott meg a szerencsétlen. [V.F.H.]

A megfagyott gyermek. Takács Gábor papkeszi lakos kis négy éves fia elment apját keresni. A nagy hóban nem tudván magát tájékozni, megtévedt. Hiába mentek keresésére, az nap nem találták sehol sem. Csak másnap lelték meg az ártatlant a falu melletti réten keresztül folyó patak partján – megfagyva. [V.F.H.]

Március 11. Időjárásunk szerda óta egészen tavaszias; a hó erősen olvad s ha így tart hát a héten el is megy tisztára; csak menjen is, mert eleinte szívesen látuk ugyan, de most már senki sem marasztalja a megunt vendéget. [V.]

Március 17. A Séd csendes. A hó-lé a nagy olvadás következtében egészen megtöltötte a Séd folyó medrét, de a víz semmi kárt nem tett. Még a lapályosan fekvő kerteket sem öntötte el, mert a Molnárok egytől-egyig pontosan felhúzták a zuggókat. [V.F.H.]

Március 18. Az olvadás által okozható veszélyeken szerencsésen keresztül esünk. A Séd még a lapályosan fekvő kerteket sem öntötte el. Dicséretet érdemelnek a molnárok, kik a zúgókat egytől-egyig pontosan felhúzták.⁸⁴ [V.K.]

Beomlott sírboltok. A temetőben több sírbolt van beomolva, mit a hóvíznek tulajdonítanak. [V.K.]

⁸⁴ Az árvíz. A hirtelen beállt tavaszi napok meghozták a rettegett árvizeket. A roppant hó megolvadása egyszerre ontja a vizet a patakokba s folyókba. A fővárosnak nincs aggodalomra oka, mert a jég már elolvadt, a nélkül, hogy károkat tett volna. Szomorú hírek érkeznek azonban az ország különböző részeiből.

Pozsony megyében nagy a pusztulás. A *zsigárdi* töltést a víz áttörte, s 6000 hold jutott víz alá. Károlyházát elöntötte a víz. *Temesben* a Béga rombolt, s 20 ezer holdnyi terület van víz alatt. A *Maros* mentén is nagy a veszedelem. A *Kőrös*, a *Berettyó* szintén átlépte medrét. Nagy-Szalonta városa veszélyben forgott. Csabáról, Gyuláról aggodalmas táviratok érkeznek. Az *Arva* áradása Alsó-Kubin szélén 39 házat borított el. Erdélyből is érkeznek hírek áradásokról. [VASÁRNAPI ÚJSÁG, XXXV. évfolyam, 12. szám. 1888. március 18.]

Március 24. Almádiban már nem tavasz, tiszta nyár van. A munkások ingujjban dolgoznak, a kerti flóra nyílóban mindenütt. Ha nem villanna át Somogyból a parti jég – azt hinnők, júliusban vagyunk. [V.F.H.]

A tavasz itt van, minden üdeségével, ravaszságával. Tiszta verőfényes napok, álnok, lázadó szellőkkel vegyest. Nem kell hinni neki, csak a bélelt katufréknak.⁸⁵ [V.F.H.]

A Balaton jege olvadóban van. A túlsó somogyi hidegebb partokon, Kenesétől kezdve, még van jég. Almádi vize már egészen tiszta. [V.F.H.]

A Balaton áradása. A Balaton környékéről, s ebből lefolyó Sió-csatorna mellékéről áradást jeleznek. Siófoki levelezőnk írja: A Balaton jege a beállott lanya idő alatt pusztulásnak indult, úgy, hogy az eddig minden veszély nélkül folytatott halászatot néhány nappal ezelőtt be kellett szüntetni. A jég, mely az idén oly vastag volt, hogy hasonlóra a parti lakók nem emlékeznek, megszakadt, s most már összetorlódva csúszik a vízen. E gyors felszakadást a tegnapelőtti déli szél okozta leginkább, a mely a zajló jeget neki lódította a siófoki fürdőháznak is, s vagy 14 fürdőkabint összetört. A jég mindeddig még a Balatonban van, s az ebből kifolyó Sió-csatornába semmi sem ment át. A csatorna azonban a gyors olvadás közben már nem fért medrében, úgy hogy a partokon a kiöntés veszélye mutatkozott. E végből a mérnökség elrendelte a balatoni zsilip tökéletes lezárását, úgy hogy a nyílásokat homokkal megtöltött zsákokkal tömték be. [V.F.H.]

A szőlővesszők elfagytak. Szomorúan vesszük az értesítéseket a Balatonpart túlsó vidékéről, hogy a szőlővesszők nagy része, mint a mézes kadarka, burgundi, bajos stb. elfagytak. Különösen a vastagabb bélű fajok, mint a kadarka, burgundi; a mi természetes, mert a szőlővesszők 12 – 13 fok R hideget [–15, –16°C] még állnak, de 14 – 15-nél [–17, –19°C] már tönkre mennek, kivéve az erősebb fajú sárfehér-t, mely még ily hideggel is dacol. Szerencsések azok, kik az ősszel magasan takargatták be tőkéiket, ott legalább a sarkok termő bimbói megmaradtak a föld védelme alatt. Ez az eset elszomorító, mert nem csak a termésre de a tőkére is hosszabb időre hat, mert a régi vesszők helyett újakat hajtván a tőke, új sarkokat kell azon nevelni, mely nem kis gond és fáradsággal jár. [V.F.H.]

A háborgó Balaton is megszabadult a múlt héten vastag jégkérgétől. A múlt hétfői szél feltépte a jeget s a zalai partról a somogyira terelte azt; majd később visszahozta. A keszthelyi csónakozó egyletkikötő hidját s a fürdőház lépcsőit összetörte a jég, mely azonban az itt tartott csekély pihenő után a szél által Szt.-Mihály-hegy alá hajtattott, hol ház magasságra tornyosult. [V.F.H.]

---

⁸⁵ Katufrék = a kabát német eredetű népies alakváltozata.

Hetivásárunk az ünnepek miatt csütörtökön lett megtartva. A hetivásár, mely minden évben a legélénkebb szokott lenni, az idén nem felelt meg egészen a várákozásnak, amit az egész nap dühöngő orkánszerű szélviharnak tulajdonítottak az eladók. Jöttek ugyan az egész járásból eladók és vásárlók, de a piacnak már a déli órákban vége szakadt, mert a nagy por miatt lehetetlenné vált az utcán való járás-kelés. [V.F.H.]

Március 25. Időjárásunk semmi kívánni valót sem hagy. Az enyhe tavaszi nap-sugár már kicsalta rejtekéből a szende ibolyát is, - legalább így referált róla nekünk az a kis fiú a kávéházban, a ki két kr.-ért öt szál valóságos ibolyát tűzött téli kabátunk gomblyukába.⁸⁶ [V.]

Április 1. Tavasz. A legszebb meleg napok követik egymást, melyek végre meghozták a kikeletet. A hosszú tél hirtelen ért véget, a rögtön beállott meleg napok a fák rügyeit hamar kifejlesztették.⁸⁷ [V.]

⁸⁶ Az árvíz nagy csapásokat mér az ország sok részére. Minden folyó mentén ezer és ezer holdnyi termő föld áll a víz alatt. Sok község belső része is föl van dűlva. A felső vidéken Szatmár város szenvedett legtöbbet, melynek harmad részét a Szamos elöntötte és sok ház összedőlt. A déli vidéken a Maros, Temes, Béga öntött el számos községet, s az árvíz ma is nagy mezőségeket borít. Legtöbb pusztulást azonban a hármás Körös okozott. Békésmegye jötermő földjét roppant területeken elöntötte az áradat. Békés és Csaba városok már több mint tíz nap óta kétségbeesett küzdelmet folytatnak az áradat ellen, melynek a szabályozás tette ki még az eddig vízmentes területeket is. Kivált Csaba helyzete kétségbeejtő még mindig. A munkabíró erő éjjel nappal a töltéseken dolgozik. Katonáság, utász csapatok, kubikolásban jártas alföldi munkás népség is érkezett segítségül. A küzdelem még tart, s fokozza a veszélyt a gyakori szélvihar, mely ostromló hullámokká korbácsolja a vizet. Budapesten a Duna szintén nagy áradásban van, de veszély nincs. Sokan féltették a kies Margit-szigetet, hogy az iszap ismét beborítja, azonban eddig az ár még megkímélte a gyönyörű helyet. A király tízezer fírt ajándékozott az árvízkárosultak segélyezésére. A Csallóközben pedig nagy az inség, a népnek betevő falatja sincs, s már az éhtífusz jelentkezik a szerencsétlen lakosság közt, melynek nyomorát a megye a kormány és egyesek segélye igyekszik enyhíteni. [VASÁRNAPI ÚJSÁG, XXXV. évfolyam, 13. szám. 1888. március 25.]

⁸⁷ Nagy csapások zúdulnak hazánkra. Árvíz és tűz egyszerre lépett föl, hogy növeljék azt a keservet és nyomort, melyet a csapások egyike is oly kegyetlenül áraszt. Az árvíz végig pusztította Pozsony-megyét, Szatmár-megyét, Békésmegyét; Temesben, Torontálban is nagy dűlásokat vitt véghez. Most a Tisza bősz áradása ellen védekezik az alföld kétségbeesett erővel. Óriás területeket öntött el mindenfelé az áradat, jó legelőket, gazdag termő-földeket; falkákat döntött össze, tanyákat söpört el, kétségbeesést, nyomort hagyva maga után. Jött még a tűz is. Márczius 29-ike oly balvégzetű nap, mint tavaly május eleje, főképp május 6-dika, mikor Eperjes és Nagy-Károly csaknem egy órában hamvadt el.

Az ideai tél emlékezetes marad szigorú hidegével, tartósságával, roppant havazásaival, az innen származott árvizekkel. Budapest fővárosára nézve pedig egyébbel is. A hó eltakarítására 109.633 fírt adtak ki, az árvíz elleni intézkedések 16.091 fírtba kerültek, az utcák rendes tisztítására 116.594 fírt ment el. Vagyis újévtől márczius közepéig 242.319 fírt. [VASÁRNAPI ÚJSÁG, XXXV. évfolyam, 14. szám. 1888. április 1.]

Örömhír. Bekövetkeztek a szép tavaszi idők, de vele együtt városunk poros utczái is felütötték sátorait; ha egy kis szél kerekedik, majdnem a vakulásig telehordja porral az ember szemét. A városi tanács eleve gondoskodott erről és elhatározta, hogy városunk utczái öntöztesse. Az öntözést azonnal megkezdik utcáinkon, amint száraz és poros idők lesznek. [V.K.]

Április 7. Húsvét. Az ünnepnapok Veszprémben szép, napsugaras enyhe időben folytak le... Húsvét délutánjain a városi közönség nagy része felhasználva a szép tavaszi időt, kirándult a „Kiskúti”-ba, másik része a mulatni vágyóknak Tandler Sándor vasúti vendéglőjéhez zarándokolt, hol kellemes szórakozással telt az idő. Igen sokan kirándulást rendeztek a szomszédos szőlőhegyekbe is. [V.F.H.]

A tavasz szeszélye már tréfásabb nem is lehet, aminő most egy hét óta. Az ünnepek alatt verőfényes, meleg napjaink voltak; szerdán, csütörtökön hideg borulattal eső esett, tegnap pénteken reggel gyöngé havazás volt s délután ismét verőfényes meleg volt. Igazi áprilisi bolond idő. [V.F.H.]

Április 8. Korai mennydörgés és villámlás. Mint egyik tudósítónk értesített bennünket, f. hó 2-án és 3-án Borzavárott (Veszprém-megye) dörgött és villámlott, hozzá még borsó nagyságú jég esett. Az öregek állítása szerint a korai dörgés és villámlás bő termést jelent. Adja Isten, hogy úgy legyen! [V.K.]

Április 15. Időjárásunk, mint valami szép-asszony, oly szeszélyes; egyik nap a legszebb verőfényben süt ránk a nap a tavaszi égről, de csak azért, hogy másnál jobban érezzük a dermesztő hideget, mely erővel meg akarja hazudolni a tavaszt hirdető kalendáriumot. No de már nem tart soká; itt lesz, a szép május s vele együtt megjönnek az óhajtván várt meleg napok. [V.]

Április 22. Pénteken, e hó 20-án hatalmas égdörgéssel megjött az eső, de rövid ideig tartott; csak a port verte el. Majd lesz a csatári búcsú alkalmával! [V.K.]

Április 28. A bolond április kitűnő nyári napok után tegnap havat hozott. A hó és hideg egyaránt ölte a fák rügyeit, a rózsák bimbóit. Az élet rózsái, a diákok alighanem korán tették morózus álomra bélelt katufrékjaikat – Lengyel úrhoz. [V.F.H.]

Április 29. Búzaszentelés. A borult idő miatt a búzaszentelési ünnepélyes körmenet elmaradt, hanem a templomban tartatott meg. [V.K.]

Szép holdszivárványt lehetett látni városunk felett péntek este 9 – 10 óra között. A kitisztult keleti égen teljes fényében tündöklött a teli hold, míg a nyugati ég tovarepülő felhőiből permetezett az eső. Noha a hold teljes erejében fénylett, szivárványa korántsem volt oly intenzív, mint a napé szokott lenni, de azért színei tisztán kivehetők voltak. Ritka egy természeti tünevény ez már csak azért is, mert vajmi sok idő múlhatik el, míg mind eme

kedvező körülmények a holdszivárvány keletkezéséhez ily szépen találkozhatnak. [V.K.]

Áprilisi idő. A múlt pénteken. E hó 27-én, a délelőtti órákban a hó sűrűn szállingózott. Az öreg Bakony egészen megfehéredett. [V.K.]

Május 6. Ma van a csatári búcsú, mely rendesen meg szokta hozni a jó tavaszi esőt. Talán az idén sem tesz kivételt. [V.]

Május 12. Időjárásunk meleg, esővel vegyest. A vetések mindenütt gyönyörűek. [V.F.H.]

A csatári búcsú a múlt vasárnap tartatott meg a lehető legkedvezőtlenebb körülmények közt. A kedvezőtlen időjárás folytán sokkal kevesebben jelentek most meg, mint más években s még a jámbor zarándokok is megijedtek a viharos szélről, mely a felállított búcsú sátrakat teljes jóakarattal borította föl. Mindezekhez járult a csatári vinkó, koldusok keserves éneke s néhány kocsileborulás. Ebből állt ez évben a híres csatári búcsú! [V.F.H.]

Keresztjáró napok. A hét három első napján tartották meg kedvező időben a keresztjárási körmeneteket a Ferencz- és Kegyesrendiek templomához, illetve a Szent László kápolnához. [V.F.H.]

Május 13. A csatári búcsú múlt vasárnap tartatott meg kedvezőtlen hideg szeles időjárás mellett. Este felé volt verekedés is, hogy a búcsú egészen teljes legyen. [V.]

Búcsú. A csatári búcsúra, a szelet leszámítva, igen szép idő volt. [V.K.]

A keresztjáró napok mind a három napon át kedvező időben folytak le. [V.K.]

Május 19. Fagyos szentek. A gazdaember félve tekint a fagyos szentek elé, mert hát ezek ritkán szoktak elmúlni a nélkül, hogy erős hideggel ne áldanák meg az emberiséget. A három szent az idén is következetes maradt, mert a metsző hideg szél úgy meghűtötte a levegőt, hogy az utcákon az emberek didegve húzódtak össze felöltőikben, s attól lehetett tartani, hogy a fagy tönkre teszi azt a kevés vetést is, melyet más csapás megkímélt. [V.F.H.]

A május nagyon durván viseli magát, sehogy sem akar alkalmazkodni a növényvilág kívánságához, s az emberek könyörgését sem veszi semmibe. Hideg és mindent agyonsanyargató levegője van. Az őszi és tavaszi vetések kisárgulnak, a kapásvetemények semmire sem mennek. A jó termésnek vége. Az ilyen mostoha idő a szegény magyarnak csak a nyomorúságát növeli. [V.F.H.]

Május 20. A fagyos szentek félelmes napjai nálunk, egy kis dér leszámításával, mely jelentéktelen károkat okozott, ártalmatlanul folytak le s hacsak a vén Orbán meg nem rázza még a szakállát, akkor az idén szerencsésen leszámoltunk a faggyal. [V.]

Fenyeget az időjárás. Dér volt f. hó 12-én az ország több vidékén; több helyről azt jelentik, hogy kár történt a gyümölcsökben, nálunk is sok kárt tett a gyümölcsökben a dér. [V.K.]

Május 26. Időjárásunk kitűnő, bár a folytonos szárazságot a vetések sínyleni kezdik, de helyi esők azért hétről-hétre vannak. [V.F.H.]

Május 27. Időjárásunk sok aggodalomra ad okot, a mennyiben a tartós szárazság már-már tönkre teszi a gazda reménységét, hacsak *Jupiter pluvius* meg nem könyörül rajtunk egy kis csöndes és tartós tavaszi esővel. [V.]

A szárazság Veszprém város határában oly aggasztó, hogy a kétségbeesett gazdák szerint az egész tavaszi vetemény majd elveszettnek mondható. [V.K.]

Utca-öntözőink egymásután mondanak le ezen tisztségekről, mert naponta 20 lajt vizet nem képesek a távol fekvő Séd vizéből szállítani s hozzá két forintért. Más években az egek csatornái megkönyörültek rajtok: hetenkint kétszer, de háromszor is segítettek nekik s ilyenkor azután pihenésre is jutott idő. [V.K.]

Június 2. Úrnapiján, mint időjárással foglalkozni szerető öreg urak mondják, mennydörgésnek kell lenni minden esztendőben. Délután rendesen hatalmas zivatar támad a rekkenő hőségéből s a „zöld” gyönyöreit élvező közönségnek megtoldja az örömeit egy-egy átázott háttal, tönkrement toalettal. Most azonban meggyőződhetek róla azok a fönt említett legidősebb emberek, hogy a podagra⁸⁸ se mindig csalhatatlan időjós: Úrnapija daczára gyönyörű ideje volt a közönségnek. [V.F.H.]

Áldásos eső hullott a hét folyamán vetéseinkre, mely felfrissíté a hervadó növényzetet. Csak az a baj, hogy kevés volt – a jóból. [V.F.H.]

A Balaton-part vidékéről írják nekünk, hogy ha mielőbb eső nem lesz, megint rossz aratásnak néznek elibe. A földeket a sok szél, melegség kiszáritotta, s kisül a még mindig gyenge tavaszi vetés. Különösen kellene az eső az árpa, zab, kukoricza és burgonyának, melyek itt-ott már kezdenek sárgulni. – A napokban 24 – 25-ike körül olyan hideg éjszakák voltak, hogy októberben is elég volna. Szóval: rendszeres jó időjárásunk nincs. A rozs most virágozik, de nagyon ritka; a búzák általában jobbak. – Szőlőtőkénk még mindig hátra vannak a hosszú tél miatt; van számtalan tőke, hogy most is hajt, még s a szőlőfürtök csak most mutatkoznak; temérdek tőke pedig ki sem hajt. Milyen bortermésünk lesz, még jósolni is kora volna. [V.F.H.]

Június 3. Úrnapi. Az úrnapi magasztos és lélekemelő körmeneti ünnepélynek az idő kedvezett... Az ájtatos hívek sokasága betöltötte az egész várat. [V.K.]

---

⁸⁸ Podagra = köszvény

Június 9. A szőlők. Mind jobban meggyőződnek szőlősgazdáink arról, hogy a tőkék nem fognak jó termést adni, melyeket a téli hidegek nagy részben megsanyartak. Kik eddig még reménykedtek, mindinkább feladják azt, mert sok vessző máig sem hajtott ki, a fürtök aránylag kicsinyek. Csak kevés szőlőnél van kivétel, hol jó termést hisznek. A bor ára ezek daczára folytonosan alant áll; fehér borok hectoliterje 8 – 9 ft, jobbak 10 ft. Vörös boroké 10 – 10 forint. [V.F.H.]

A vetések elégnék mindenfelé. A tavasziakat a rettentő hőség, mely egy hó óta égeti, teljesen tönkre tette; az ősziék is silányak. Muszkajárás⁸⁹ nélkül is ínség fog itt beállni az őszen. Villámlás, égdörgés van minduntalan, de eső egy csöpp sem esik. Kétségbeejtő állapot ez. [V.F.H.]

A villám áldozatai. Dörgicsén, csütörtökön nagy vihar volt, a villám beleütött egy hársba s ott 2 embert ölt meg. [V.F.H.]

Június 10. Időjárásunk szomorú kilátással rémíti a gazdaközönséget. A nagy szárazság folytán minden elsül, s az eleség még talán a vetőmagot sem fizeti vissza. [V.]

A szárazság Veszprém város határában leírhatatlan. A gazdaközönség a napokban értekezletet tart, hogy a telkeket az adófelügyelőség vegye vizsgálat alá. Az adóleírás ily körülmények között igen természetes és jogos. [V.K.]

Lecsapott a villám csütörtökön este Szepezden, s oly szerencsétlenül, hogy két csendőrt s egy csavargót talált; azt mondják, hogy csupán a delikvens halt volna meg, a csendőröknek nem történt semmi bajuk. [V.K.]

Június 16. Időjárásunk folyton kánikulai. Tikkasztó hőség uralg folyton. A vetések nagyrészt megsemmisültek. Az aratás jövő héten kezdetét veszi. [V.F.H.]

Égdörgés, villámlás, hideg és szélvész látogatott tegnap este vidékünkre. Valami kevés eső is esett, de már nem lendített semmit a tönkrement vetéseken. A megye nyugoti részén is orkánszerű vihar volt. [V.F.H.]

Június 23. Időjárásunk egyaránt mostoha. Folyton tikkasztó hőség perzseli a vetéseket. Az aratás megyeszerte hétfőn veszi a kezdetét. A szem többnyire megszorult s így siralmas eredményt várhatunk. [V.F.H.]

Villámütések. „Pápai Lapok” laptársunk egész sereg szerencsétlenséget regisztrált a múlt szombati viharról. Így: Jánosháza felől K.-Czell, Pápan át a Bakony hegysége felé vonult vészkes kinézésű zivatar mérgét Ajka-Rendeken, Pór-Szalókon és Dákán adta ki. Ajka-Rendeken a villám a korcsmát a melléképületeivel és harmincznyolcz öl tűzi fával együtt elégette. Pór-Szalókon a templom tornyát rongálta meg. Dákán pedig a nyíres erdő szélén levő urasági birkaakolba ütött le s huszonöt darab birkát agyoncsapott

⁸⁹ Muszka = így nevezik közönségesen az oroszokat

és az aklot meggyújtotta, a birkanyáj többi részét csak nagy nehezen lehetett menteni. Szerencsére a Somlyóhegyet kikerülte s így a jéggel telt felhők a hegycsúcson nem akadhattak meg, veszedelmes terhüket tovább hurczták, a Somlyónak baja nem lett. [V.F.H.]

Június 24. Időjárásunk. A nagy szárazság még egyre tart s a jövő héten megkezdődő aratás nem sok eredménnyel kecsegtet, mert s szem nem fejlődhetett ki a nagy szárazság miatt. [V.]

Június 30. A budapesti tud. és műegyetem veszprémi hallgatói által f. évi június hó 28-án rendezett táncmulatság nem a „Betekints”-ben tartatott meg, hanem a „Korona nagytermében” hová a két hónap óta várva várt eső szorította őket. [V.F.H.]

Július 1. Az egyetemi hallgatók juniálisa. A múlt hó 27-ére tervezett mulatság a kedvezőtlen időjárás miatt 28-án tartatott meg a „Betekints”-ben. [V.]

Július 8. Az érettségít tett diákok táncvizalma múlt hó 30-án – a kedvezőtlen időjárás következtében – a *Korona* szálló nagytermében tartatott. [V.]

Az aratás javában folyik országszerte. A kedvezőtlen időjárás miatt az eredmény jóval mögötte fog maradni a tavalyinak. [V.]

Július 14. Az aratás csak ímmel-ámmal foly, a rettentő rossz idő miatt. Alig látni embert a földeken. Szomorú idő ez nagyon! [V.F.H.]

Időjárásunk kétségbeejtő. Most már kéthete, hogy egy derült meleg napunk nincs. Örökös borult, hideg, esős, ködös idő van. Ha egy hétig nem fordul az idő, rosszul járnak ez idén a balatoni fürdők, melyek már eddig is sokat szenvedtek. [V.F.H.]

Sok a beteg falun-városon. A szokatlan rossz időjárás egészségtelenné tette a levegőt is. Most persze legjobb a Balaton körül, a fürdőkben. Csak az a baj, hogy nem mindenki mehet oda. [V.F.H.]

Július 15. Időjárásunk hűvös, esős, tehát nem kedvező a fürdőzőknek, de annál jobb a krumpli és kukoriczának.⁹⁰ [V.]

Július 21. Időjárásunk fatális. Fátum⁹¹ ez a sok eső meg örökös borulat, meg szél, nemcsak az aratóknak, de a Balaton parti fürdőknak is, melyek kivétel nélkül deficizzel fogják zárni ez évi számláikat. Július első fele elveszett; most már nem segít rajtunk semmi kánikula. [V.F.H.]

A balatoni fürdőkből. Balaton-Füred is sínlyi, a nagy idegenforgalom mellett, a roppant kedvezőtlen időjárást... A Balaton viharossága állandóan le-

⁹⁰ A hazai fürdőkből. Eddig az idei nyár nem nagyon kedvezett a fürdők látogatására. Hűvös és esős az évszak, s most, július közepén sem lehet a hőség ellen panaszkodni. [VASÁRNAPI ÚJSÁG, XXXV. évfolyam, 29. szám. 1888. július 15.]

⁹¹ Fátum (latin) = végzet; az elkerülhetetlen, megmásíthatatlan sors.

hetetlenné tesz minden vízi kirándulást. Így csak a zöld asztaloknál foly a „vízi”-sport. [V.F.H.]

Az aratás mindenütt foly; bár a takarítást roppant nehezíti a sok eső. A termés mindenütt középen aluli. [V.F.H.]

Keszthelyen és Hévízen dacára a hosszan tartó esős időnek, igen szép számú fürdővendég időz. [V.F.H.]

Július 22. Időjárásunk hűvös esőzéseivel kétségbe ejti a fürdőzőket s ugyancsak megkínossa az arató és takarodó munkásokat is. [V.]

Időjárásunk igen változó, nem illik be kánikulának; gyakori esőzés nagyon akadályozza az aratást és nem kellemes a fürdővendégeknek. Minden kellemetlensége mellett mégis hasznos, mert az elsatnyult hüvelyű kukoriczát, krumplit és más ültetményeket új életre hozza. [V.K.]

Július 28. Időjárásunk a múlt héten kedvező volt. A tartós hőséget itt-ott jótékony esők váltották föl, ami a szőlők s kapásnövény-ültetményekre rendkívül jó hatással volt. [V.F.H.]

Jégeső. Múlt szerdán, mint a „Pápai Lapok” írja: Sághegy felől jövő jégeső Csögle, Csősz, Alásony községeken átvonulva Ötvös és Podár pusztákon és a salamoni határban jelentékenyebb károkat okozott, - míg Pápa határában a pár perczig tartott jégverés nyomokat nem hagyott. [V.F.H.]

Villám ütés. Folyó hó 18-án a délutáni órákban jött záporosó alkalmával a villám Pettend pusztán az újonnan épülő ökrisztállóba beütött és egy ökröt agyonsújtott. Az istálló a tetőzetén elhelyezett takarmánnyal együtt elégett. [V.F.H.]

Július 29. Zivatar. A hét elején óriási zivatar dühöngött Szombathelyen; villámolt, dörgött s a villám egy szegény asszonyt a mezőn agyonsújtott. [V.K.]

Augusztus 4. Időjárásunk négy nap óta ismét hűvös, esősre változott, ami nagyban hátráltatja a cséplést, a kapás növényeknek azonban igen kedvez. A megyebeli fürdőkre az időjárás ez idén sok veszteséget hozott. [V.F.H.]

Almádiból ez idén augusztus elsején kevesebben mentek el, mint máskor szoktak. Ez onnét van, hogy a kedvezőtlen időjárás miatt csak ritkán lehetett fürdeni júliusban s így a mulasztottakat augusztusban akarják helyrehozni. A múlt vasárnapi „Anna” bál, bár egész vasárnap kellemetlen hűvös idő volt, eléggé sikerült. [V.F.H.]

Tűz ütött ki ma (augusztus 4-én) szombaton d. e. 10½ órakor a Brunkalamajor szérűjén, hol éppen a gőzgéppel folyt a cséplés. A cséplőgép s a gőzmotor természetesen egészen közepén állott az asztagparknak s a nagy északi szélről, mely vehemens erővel dühöngött ma, pattanhatott ki a tűzfogóból egy szikra, mely aztán a legdélibb asztag végét alsóközépe táján meggyújtotta. [V.F.H.]

Nagy jégverés volt múlt hó 28-án, Csókán (Fejér m.) mely a szőlőkben óriási kárt okozott. Ugyanekkor Moór község egy részét is elverte a jég. [V.F.H.]

Augusztus 5. Jégeső. Tudósítónk írja, hogy Vecse és Somlyóvásárhely határát elverte a jég. A kár – daczára, hogy már meg volt az aratás – mégis tetemes. [V.]

Gyilkos villám. *Sulyok* Pál csékuti lakos, 75 éves öreg ember, július hó 28-án délután ki ment a mezőre, hogy a kukoriczáját megnézzze. Egyszerre nagy vihar támadt; a villám ezer felé is cikázott, sűrűn le is ütött, s ezek egyike az öreget is érte és pedig oly szerencsétlenül, hogy rögtön meghalt. Sajátságos, hogy egyik csizmáját a villám teljesen szétépte, míg ellenben a másik teljesen épen maradt. [V.]

Időjárásunk egyszerre kánikulai hőséggel veszi körül gyengéd tagjainkat. De jól van ez így, legalább befejezhetik az emberek a takarítást, no meg mi szegény halandók, kik a helyhez kötöttség járma alatt nyögünk, fürdőre való kirándulás nélkül is részesülünk egy kis ingyen gőzfürdőben. [V.K.]

A mostani égháborús időben érdekelni fog mindenkit, hogy a villámsugár milyen hosszú pályát képes befutni. Ezt ki lehet számítani a dörgés idejének tartamából, mivel a villám minden egyes lefutott ponton hangot kelt. Így kiszámították, hogy a villámsugár normális hossza 1000 – 1200 méter, de vannak 8000 méter hosszúságú villámsugarak is. [V.K.]

Augusztus 11. Időjárásunk a hét elején 4 napon át rettenetes volt. Iszonyú hideg és erős orkán dühöngött, mely lehetetlenné tett minden külső munkát. A legnagyobb kárt pedig azzal tette, hogy elszélesztette a fürdőzőket. Nulla dies, sine linea.⁹² [V.F.H.]

Az országos vásárt, mely e héten volt városunkban igen megrongálta a rossz időjárás. Alig pár száz ember jött be, az sem tudott eladni semmit. [V.F.H.]

1888. 8/8. Ez az egymás után következő öt nyolczas jelentené a múlt szerdai napot. Ekkor volt t. i. az 1888. év nyolczadik hónapjának nyolczadik napja. Ez annyira nem „mindennapi” eset, hogy még minden században sem fordul elő... Illett volna az időjárásnak megbecsülnie magát ennek a nevezetes és ritka napnak a tiszteletére. Ezt azonban éppenséggel nem tette meg, hanem inkább rendezett egy oly hűvös, zivataros, esős napot, hogy akármelyik legpocsékabb és bolondabb áprilisnak is becsületére válnék. Így hát nem érdeemes búsulnunk felette, hogy nem értünk meg több ily napot. [V.F.H.]

⁹² Egyetlen nap se múljék el vonás, azaz munka nélkül. (Az idős Plinius szerint Apelles, Nagy Sándor udvari festője szokta ezt mondani abban az értelemben, hogy minden napnak meglegyen a dolga.)

Nyitrán aug. hó 3-án éjjel iszonyú vihar tört ki és a felhőszakadás előntötte a várost, miközben galambtojás-nagyságú jég esett, mely úgy a növényzetet, mint a szőlőket teljesen tönkre tette. [V.F.H.]

Augusztus 12. A Lőrincz napi országos vásárt, mely hétfőn tartatott városunkban, elmosta az eső. [V.]

Vége. Vége van a fürdőevadnak, úgy látszik, az idő most éppenséggel nem tréfál, mert egészen őszi színt öltött magára. Egymás után kerülnek elő a kouferek⁹³, bőrröndök, szüntelen a csomagolás, s mindenki siet vissza megszokott fészkebe. Nem csoda, ily időjárás mellett mindenütt jó, de legjobb otthon. [V.K.]

Augusztus 18. Időjárásunk meglehetősen tisztességes volt a héten. Állandó derült napok kedveztek. De ezért sem a rossz aratást, sem a filoxéra pusztítást, sem a balatoni-fürdő deficitet ez már nem hozza helyre. [V.F.H.]

Augusztus 19. Időjárásunk mintha csak kárpótolni akarna bennünket a múlt hónapban elkövetett mulasztásaiért, kánikulai hőséget áraszt ránk, teljes megelégedésére azoknak, kik később kezdték meg a fürdő saiont. [V.]

Vihar a Balatonon. – Szörnyű vihar volt a napokban a Balatonon, olyan orkán, a minőre a legidősebb halászberek sem emlékeznek. Valósággal tenger volt ezen a napon a Balaton. A Somogy-megyei partokon a vihar a halászhajók vasmacskáit kötelestül kiszaggatta s a hajókat messze kidobálta a partra, miközben a hullámok tizenöt – húsz ölnyire kitódultak a szárazra. A vasmacskával nem bíró hajókat a hullámok tele verték iszappal s elmerítették. A zalai halászokat hajóikkal együtt elsodorta a vész, mely a szárazon is nagy felfordulást okozott. A hegyi szőlőkben fákat csavart ki s a gyümölcs halomszámra fekszik a földön. Egy halászbérlő szőlőjében a vihar leszakította a Krisztusképet a keresztfáról. A szörnyű orkánra olyan hideg következett, hogy a fürdővendégek vastag posztóruhákban jártak. [V.]

Földrengés városunkban. Folyó hó 16-án reggel 5 órakor többek észlelése szerint gyenge földrengés volt érezhető, mely körülbelül 3 – 4 másodpercig tartott. – Ugyancsak f. hó 16-án B. Szombathelyen⁹⁴ is volt földrengés; reggeli 5 órakor a szobában levők egy másodpercig tartó lökést éreztek, miatt az üvegporak csörömpöltek, a falon levő képek mozogtak. Az egész azonban oly gyenge és oly rövid lefolyású volt, hogy a szabadban dolgozók mit sem vettek észre. [V.K.]

Forróság. A nap égető sugarai oly roppant forrón sütöttek a múlt szerdán, hogy állítólag az alsó-erdei vágás az erdőór szemeláltára déli 12 órakor

⁹³ Koffer = utazótáska, bőrrönd.

⁹⁴ Bakonyszombathely.

meggyulladt. Mire Balácsa pusztáról a cselédek segélyére jöttek már 3 – 4 holdnyi elégett a hosszú fűből.⁹⁵ [V.K.]

Balatonba fulladtak. A múlt napokban Szárszónál egy csónakon tizenöt arató akart a nagy viharban a Balatonon keresztül menni, a csónak felborult s a bennlevő aratók ott lelték halálukat. [V.K.]

Augusztus 26.⁹⁶ Jégeső. F. hó 17-én Badacsonyan jégeső volt, mely a szőlőkben sok kárt tett. [V.K.]

Szeptember 1. Időjárásunk tegnapi kánikulai hőségű volt. A balatoni élet ismét élénkül – s a szüret, a hol még szőlő van, jó termést ígér. [V.F.H.]

Jégeső. Augusztus hó 17-én Badacsonyan jégeső volt, mely a szőlőkben sok kárt tett. [V.F.H.]

Szeptember 2. Mi a hír a Somlyón? A kánikula elmúlt a Somlyón is. Nagyban folyik a munka. Ezer meg ezer ember dolgozik ott. Most adják meg a szőlőnek az utolsó munkát, a kapálást, levelezést s kötözést. Hogy miként fog majd fizetni a sok dédelgetés s munka után az, ez idő szerint, a szeptember s október titka. Mennyiségre nézve bor a Somlyón átlag kevés lesz; mert csak a fiatal (10 – 15 éves) tőkék hoztak kellő számú fürtöket, míg ellenben a vén tőkék, miután a nagy tél s fagy termő bimbójukat tönkre tette, „agyból” hajtván, szerfelett kevés gyümölcsöt produkáltak. Sőt mi több, számos tőke nem is hozott fürtöket. Minőségre nézve azonban – mint minden 8-assal végződő évben szokott lenni, a szőlősgazdák beszéde szerint – igen jó borra lesz kilátás. Az időjárás eddigelé a Somlyón igen kielégítő, s ha a jövő két hóban is jól viseli magát az idő, akkor a jó minőség által nagyban kárpótlást nyernek somlyói gazdáink. [V.]

Szeptember 8. Időjárásunk egy hét óta pompás. Egész nyárias meleg napjaink vannak, az ég borultalan. A Balaton mentén már javában érik a szőlő, ott a hol tudniillik még van. [V.F.H.]

Szeptember 9. Vízáradás. A múlt vasárnapi esőzés folytán az Ajka község határát keresztülszelő folyócska oly nagyon megáradt, hogy a környékre veszedelmes kezdett lenni. Nemcsak a szántóföldekre öntött ki, hanem több helyütt házi állatokat is ragadott el. Nevezetesen Reé Jenő ajkai bérlőnek 600 darab

⁹⁵ A nyári lóversenyek e hó 15-ikén kezdődtek, forró nyári napon. A lóversenyek törzs-közönsége, az arisztokrácia most nincs Budapesten, s a nagy tribün meglehetősen üres maradt. [VASÁRNAPI ÚJSÁG, XXXV. évfolyam. 34. szám. 1888. augusztus 19.]

⁹⁶ Villámcsapás. Folyó hó 17-én este nagy zivatar, dörgés és villámlás volt Malaczkán (Pozsony m.) hol a villám a szentferencziek templomtornyába belecsapott; szerencse, hogy hamar észrevették és így nagyobb kár nem történt, mint a torony egy részét leütötte. A meggyulladt tetőt a tűzoltók csakhamar eloltották. [VESZPRÉMI KÖZLÖNY, V. évfolyam, 36. szám. 1888. augusztus 26.]

birkáját sodorta el, szerencsére azonban, hogy néhány kivétellel megmentették őket. [V.]

Szeptember 15. Időjárásunk meglehetősen szép volt a lefolyt héten. Azt lehet mondani, hogy a nyárnak másodvirágzása volt. Almádiban még naponta fürdik 30 vendég. Vég helyi megyei alispán egész családjával künn lakik még Almádiban. [V.F.H.]

Szeptember 22. Szomorú szürete van a Balaton-vidéknek. A termést literszám számítják. A legtöbb helyen úgy szüretelnek, hogy a szőlőfürttel együtt a tőkét is kivágják. [V.F.H.]

Szeptember 23. Időjárásunk szebb nem is lehetne. Tegnap kezdődött az őszi nyári meleggel, csak este felé hűsült meg egy kissé a levegő. [V.]

Szeptember 29. Itt az ősz. A hivatalos ősz szept. 22-én köszöntött be. A beköszöntés azonban nemcsak a naptárban olvasható, hanem észlelhető a természetben is. A nap sugarait már bágyadtan szórja a járó-kelők, s az éjszakák már nagyon hűvösek. Nemsokára kezdetüket veszik az őszi illetve a téli mulatságok, mint a színház, felolvasások, bálók s a többi. [V.F.H.]

Október 6. Időjárásunk nekibokrosodott. Egyik nap júliusi hőség, másnap hideg esők járnak. Hja, ilyen a vénasszonyok nyara mindig. [V.F.H.]

Gyilkos villám. Nagy égdörgés volt e hó 3-án. Hír szerint Tihanyban egy pásztorfiút a villám agyonsújtott. [V.F.H.]

Október 7. Hideg zuhany. A város már régebben elrendelte, hogy a piaczon a házakra esővíz-levezető csatornákat kell alkalmazni. A most beállott esőzések alkalmával tapasztaltuk, hogy ezt a rendeletet bizony nem fogadták meg sokan, köztük maga a város sem, mert a tűzoltó-laktanya tetejéről ugyancsak folyt a hideg zuhany az ott járó-kelők nyaka közé. [V.K.]

Nagy égdörgés volt e hó 3-án Tihanyban. Hír szerint egy pásztorfiút a villám meg is csapott. [V.K.]

Október 20. Az első hó korai előhírnökéül a télnek, melyet egyébként a csillagászok igen enyhének jeleznek, tegnap délután esett le, pompás bolond időjárás mellett, mennyiben az első pelyheknek derült napsugár és óriási szélvész ministráltak. [V.F.H.]

Az első fagy. F. hó 19-én a szőlőhegyekben minden növényzet elfagyott. A tél korán kezdi. [V.F.H.]

Rossz szüret. Az e hó 4-én beállott és több napig tartó esőzés Keszthely vidékén nagyon megrontotta a szüretet. A szőlő a tőkéken gyors rothadásnak indult s csak hozzá kellett nyúlni a szőlőfürtökhöz, ez elég volt, hogy a szőlőszemek mind a földre hulljanak. Minek folytán ezen a vidéken kevés a must. [V.F.H.]

Október 21. Az első hó. Csütörtökön éjjel fagyott, s pénteken már elő kellett venni a téli kabátokat. Érdekes tünemény volt pénteken délután a több ízben ismétlődő havazás. Nagy pelyhekben sűrűn esett a hó, igen szép látványt nyújtva. Hogy a mily váratlanul jött, oly gyorsan el is enyészett az első hó, az nagyon természetes. Ez volt a tél vizit-kártyája. [V.]

Havazásról tudósítják lapunkat vármegyénk több részéből, mely e hó 19-én, mikor nekünk is volt részünk benne, jelentette be a közelgő telet. Bakony-Bélben és Devecser vidékén volt a legnagyobb mértékben. [V.]

Október 27. Időjárásunk már télire fordult. Most már éjjelenként állandó a fagy s a nappalok is igen hűvösek már. [V.F.H.]

A szüret a pápavidéki szőlőhegyekben már befejeztetett, míg a Somlón befejezéshez közeleg. Mindkét helyen a termés nem elégíti ki a szőlősgazdákat, mert a hosszú esőzés elrohasztotta a fűtöket, melyek szüretelés alkalmával mind elhullajtják a szemeket. [V.F.H.]

A jövő év kritikus napjai. Falb⁹⁷ Rudolf, az ismert német természettudós „Az 1889. év kritikus napjainak naptára” címmel oly kalendáriumot adott ki, melyben megjelöli mind ama napokat, melyek veszélyt rejtenek méhökben. Szerinte minden erőszakosabb jellegű természeti tünemény, mint a földrengés, vihar, felhőszakadás stb. a napnak és holdnak befolyásából támad. A folyó év legfenyegetőbb kritikus napjaiul márcz 27-ét, ápril 26-át, okt 5-ét, és november 4-ét jelölte ki s naptárában figyelmeztetett Falb arra, hogy márcz. 28-án Ujseelandban borzasztó vihar pusztított s márcz. 17-én történt az elbingi áradás; ápr. 26-án egész Európában zivatarok, okt. 5-én tudvalevőleg zivatarok és vízáradások léptek föl. A jövő évben Falb szerint 25 kritikus napunk lesz. [V.F.H.]

Október 28. Időjárásunk igen kielégítő, a mennyiben szép napos meleg időnk van; vajha még soká tartana. [V.]

November 3. Időjárásunk fölséges volt két hét óta. Nyári melegek üdítették az ősülő tájakat. Esténként s hajnalban azonban már erős a köd s éjjel állandó a dér. [V.F.H.]

November 4. A halottak estéjén. A kedvező időjárás mellett ezrével hullámozott a közönség a kivilágított sírok között. [V.]

Halottak estéje. Kellemes, enyhe nap kedvezett a halottak emlékére rendezett gyászünnepélynek. [V.K.]

Időjárásunk. A lefolyt héten oly enyhe időnk volt, hogy beillett volna nyárnak is. Úgy látszik, hogy még tovább is örvendezhetünk ily szép, kellemes

---

⁹⁷ FALB RUDOLF (1938. ápr. 13. – 1903. szept. 29.) német természettudós, elméletéről és tevékenységéről könyvünk 205. oldalán szólunk részletesen.

meleg napoknak. Vajha még sokáig tartana, legalább kevesebb hideget kellene éreznie a szegény népnek. [V.K.]

November 10. A havazás tegnap óta tart s azóta napfényrel váltakozva állandóan havazik. A Bakony tele van hóval. [V.F.H.]

November 11. A novemberi szép napok ugyancsak hamar véget értek. A verőfényes időjárást, mely oly sok sétálót csalt ki a meleg kályha mellől, borús, zúzmarás napok váltották föl. A derült eget ólomszínű felhők borítják be. A máskor népes utcákon csupa siető emberrel találkozunk, kik mind haza törekszenek a hideg elől. A rozsdásodó korcsolyák már lassankint ismét napi-rendre kerülnek. Bizonyára sok szép hölgy és sok dandy⁹⁸ kiadta már a napi parancsot „hadilábra állításukra”, hogy a kellő időre már harcképesek legyenek. [V.]

Közegészségügy. Október hónapban a légmérséklet változó volt, a hőmérő különösen a lefolyó hónap közepe táján több napon át a fagypontra körül lebegett, s a beállt hidegebb időjárási viszonyok a betegségek jellegében is jelentékeny változást idéztek elő. [V.K.]

A Balogtó már be is fagyott. A gyermekeknek, de egyáltalán senkinek sem engedi meg a rendőrség, hogy míg teljes mértékben be nem fagy, rajta csúszkáljanak. [V.K.]

November 17. Időjárásunk már egészen télies, bár a havazás még gyér. Az éjjeli fagyok állandók s a csatornák, vízmedenczék telvék jéggel. A Balaton még nem fagyott be, de már nagy jégtáblák úsznak rajt. Egykét napi tartós hideg teljes jégmezővé fagyasztandja össze a magyar tengert s akkor aztán három vármegye arany ifjúsága élvezendi az ország legszebb jégpálya sportját. [V.F.H.]

November 18. A fagyos szél fehér hótakarót vont a természetre. A nap bágyadt sugara ezerszeresen megtörve szomorúan lemondó látványt nyújt. A letarlott mezőkön és lombvesztett erdőkön át süvítve vonul végig az őszi szél. E dermesztő hideg olyan, mint a Janus fő: *szomorúságot, örömet* egyaránt rejt magában. Szomorúságot: a fázó szegény munkásnak, ki remegve gondol holnapi kenyérére. Örömet: a gazdag embernek, ki jókedvvel kel fel meleg otthonában és a friss levegőre „csak” sétálni vagy korcsolyázni megy. Soknak be túlságosan „friss” a levegő! A hideg beálltával a jégpályákon is megkezdődik az élet. Városunkban is egyre nagyobb tért hódít a korcsolyázás testedző sportja. Kedves szépségeink oly bámulatos ügyességgel repülnek a jégen, hogy kész gyönyörűség. Csak egy „öreg” hiba van nálunk ezen a téren, ez pedig nem más, mint az, hogy nincs jég. A Balogtó jegét lefoglalni a korcsolyázók számára nem engedi a városi hatóság, mert akkor hol vennék a

⁹⁸ Az úri világhoz tartozó egyén, ki származása-, ízlése-, kelleme- és vagyonánál fogva hivatva érzi magát arra, hogy a divat és társadalmi illem törvényhozója legyen.

jégvermek megtöltésére szükséges jeget? Korcsolyaegyletünk a múlt évben nagy áldozattal létesített ugyan a *Betekints* mulató kertben egy jégpályát, de az meg nagyon kicsiny volt. Szerencsére az idén akadt egy derék vállalkozó, *Brenner Lőrincz* építómester úr személyében, ki a város végén, a Balogtó mellett levő gyártelepén egy a kívánalmaknak teljesen megfelelő jégpályát létesített, mely már legközelebb megnyitható lesz. A korcsolyaegylet már érintkezésbe lépett a derék vállalkozóval, hogy tagjai részére a jégpályát biztosítsa. [V.]

November 25. Erzsébet királyasszony neve napját szokott kegyelettel ünnepelte meg városunk lakossága. Még a természet is ünnepelni látszott e napon, mely egyike volt a legkedvesebb őszi napoknak. [V.]

December 2. Időjárásunk szebb nem is lehetne. A verőfényes szép őszi napok még egyre tartanak. Nagy jótétemény ez különösen a szegény emberekre, kiknek nem volt módjukban a nyár folyamán a téli tűzifát beszerezni. [V.]

Szokatlan égi tünemény tanúi voltunk pénteken este, piaczi-korzónkon sétálva. A keleti és nyugoti szemhatáron fekete felhők tornyosultak s oly erősen villámlott, akár csak a kánikulában. „Ez háborút jelent.” – szolt egy mellettünk elmenő anyóka. [V.]

December 8. Időjárásunk még mindig tisztességes. Fagy még nincs, bár a Bakony olykor már fehér havas képet mutat. A szán- és korcsolyasport még mindig meddőségben szenved. [V.F.H.]

December 15. Időjárásunk erős, kemény fagyot hozott. Szélvész s 0 alul 8 foknyi hideg vannak napirenden. A Bakony ormai hóval fődöttek. [V.F.H.]

A tél áldozata. A pár nappal ezelőtt beállott hideg első áldozata Hajagos József 65 éves napszámos, 13. és 14. közötti éjjel a Völgyi-kút mentén levő Selmeczi-féle ház istállójában megfagyott. [V.F.H.]

December 16. A tél áldozata. Pénteken virradóra *Hajagos József* nevű helybeli szegény napszámos a malom utcabeli Selmeczi-ház istállójában megfagyva találatott, honnét az alsó-városi temető hullaházába szállították. [V.]

Időjárásunk e hét közepén erős hideggel váltotta föl azokat a verőfényes szép őszi napokat, melyekből az idén oly bőven volt részünk. [V.]

A Balaton f. hó 14-én virradóra teljesen beállott. 15-én virradóra a jég oly szilárd volt, hogy a halászok reá mehettek. Hír szerint egy nagy társaság fog karácsony másnapján Almádiba lerándulni, hogy onnan korcsolyázza Kenesére átcsúszzanak, hol egy előkelő úr lakomára várja a társaság tagjait. [V.K.]

Hajagos János napszámos a múlt éjjel megfagyott. [V.K.]

December 22. A Balaton jege beállt. Almáditól át Siófokig s hosszában Keszthelyig tükörsima, gyönyörű jég borítja a szép Balatont. A korcsolyasport erő-

sen foly mindenütt a partokon s úgy halljuk, hogy a veszprémi korcsolya-egylet is rendez a télen egy két kiránduló – korcsolya ünnepélyt az almádi jégmezőkön. A halászok 9 nap óta folyton halásznak a jégen. [V.F.H.]

Időjárásunk száraz téli fagyot hozott e héten. Reggelenként erős, sűrű köd borítja a tájakat. [V.F.H.]

A viharpróféta szerencséje. Falb Rudolfnak, az ismeretes „viharpróféta-nak”, egy idő óta szerencséje van a jóslataival. Az utolsó kritikus nap gyanánt ebben az esztendőben decz. 18-át jelölte meg Falb s ez a jövődőlés teljesezett is; Boszniában, mint táviratunk már jelentette, földrengést éreztek aznap Rogaticán. [V.F.H.]

December 23. Időjárásunk. Olyan ez a mi kedves deczemberi időjárásunk, mint egy szép asszony. Szeszélyes a végtelenségig. Felébredve díszes kék toalettjét ölti magára. Bámultatja magát sétatéren, utczákon egyaránt. Majd fehér prémes bundájában terem előttünk – az obligát⁹⁹ hideggel. Majd ismét újonnan készült *eső* köpenyét mutatja be – a korcsolyázni szeretők nagy szomorúságára. Most a sötétebb toaletteket kedveli leginkább, de talán karácsonyra felölti ismét fehér ruháját és megörvendezteteti derűtségével imádóit. [V.]

Farkas a Határban. A csatári szőlőhegyben egy farkas garázdálkodik, már több ebet fogott össze, a napokban hajtóvadászatot rendeztek elejthetése végett, azonban a fenevad a menyekéi erdőbe elmenekült. [V.K.]

December 29. A Balaton jege felolvadt az utóbbi napok enyhe időjárása folytán. Széltében-hosszában ismét hullámzó a kedves magyar tenger. [V.F.H.]

December 30. Időjárásunk +8 fok. „Itt a tél” helyett azt kell mondanunk „vége a télnek”. Míg az őszi napok faggyal lepték meg az „übercziher”-ben didergő emberiséget, addig a mostani „zord” téli napok szinte kimelegítik a hatalmas téli bundák „lakóit”. Vége a korcsolyázásnak, kiáltják a jégsporthívei, kik már hetek óta 8 – 10 fok meleget konstatálnak nagy szomorúsággal. Se jég, se fehér karácsony. Máskor az ünnepeken valóságos népvándorlás tolongott az utcákon. Most az enyhe. De nyirkos levegő szinte elzsibbasztotta az embereket, kik lehangoltan nézték az ólmos eget és – sáros utcákat. Csak a szegényeknek és elhagyottaknak volt az Ég kegyes: nem hozott hideget. Ilyen az élet: a mi az egyiknek szomorúság, a másiknak öröm. De azért az emberi szív legszebb mysteriuma: a szeretet ragyogó fénye most is szétárasztotta a sugarait az egész világ felett, megaranyozta a szegények gunyhóit, még fényesebbé tette a gazdagok palotáit, feledtetve a természet szomorú külsejét. [V.]

⁹⁹ Szokásossá és ezért kötelezővé, elmaradhatatlanná vált...

1889

Július hó 14-én délután 4 órakor nagy vihar vonult át Veszprémen keresztül, mely egész Közép-Európára kiterjedt. E vihar templomunk északi részéről lesodorta a cserepeket, úgy hogy azt egészen újból kellett cserepeztetni. Ez évben a szeptember oly hűvös volt, hogy a fűtést már szept. 20-áb meg kellett kezdeni. A tél elég normális volt; 1889. december hó 1-én köszöntött be erős hófúvatokkal, úgy hogy a vasúti közlekedés is pár napra megszakadt. [P.R.H.D.]

Január 6. Kemény hideg köszöntött be folyó hó 3-án. A napokban észlelt tavaszi napra oly hideg következett be, hogy ugyancsak érezhető volt! Kaptak is az alkalmon a korcsolya-egylet tagjai; f. hó 3-án a tűzoltó egylet szivattyúit kihúzták a „Balogtó”-hoz, hogy onnét a „Brunner kert”-be a vizet bevezessék, hol azonnal jéggé fagyjon a korcsolyázók számára; Úgy látszik nem rosszul számítottak az egylet tagjai. Ha az idő oly keményen tartja magát, szép mulatságuk lesz a korcsolyázóknak. [V.K.]

Január 12. Időjárásunk a lefolyt héten kemény hideg volt, fagyos északi szelekkel. Tegnap este óta havazik. [V.F.H.]

A hófúvatok veszedelme tegnap este, egy évi pihenő után, teljes mérvében ismét meglátogatta vidékünket s a Bakonytól a Balatonig ma, szombaton már alig van járható út, s a legkitartóbb fogatok, a kocsis- és carsialposták is megakadtak a nagy hófúvatok között. Hírlapunk zártakor (déli 12 óra) jelzik, hogy már a vasúti vonatokon is oly mérvűek a hófúvatok, hogy a hóékéket minden irányban ki kellett rendelni. A szolgabíróóságok jól teszik, ha eleve intézkednek aziránt, hogy a községek munkaereje az utak kihányattatására készen tartassék. Mert akkor, mikor már 1 – 2 ölnyi magas hótorlaszok, kilométernyi távolságra fedik az utakat, akkor már a forgalmat bajos helyreállítani. Pedig azáltal épp úgy veszt városunk piacza, mint vesztenek a községek is. [V.F.H.]

A Balaton ismét széltében-hosszában be van fagyva s a halászok százával sűrögnek, forognak rajta. A korcsolyasport is erős lendületnek indult a parti jegeken. A jég kifogástalanul sima; csak a közepén van egy több ölnyi széles rianás. [V.F.H.]

Megfagyott. Horváth András 59 éves napszámos f. hó 9-én reggel ½6 órakor megfagyva találtatott a „Lebuj”-csárda fölötti legelőn. Rendőrségünk a megfagyottat orvos-rendőri vizsgálat után saját lakására szállította. Még az nap eltemettetett. [V.F.H.]

Január 13. A tél áldozata. Horváth András nevű helybeli napszámos, f. hó 9-én virradóra, a „Lebuj” csárda mellett megfagyott. [V.]

Pálinka és hidegség. Persze a pálinka felmelegít, így gondolta azt a szegény öreg Horváth András, de megfélekedezett arról, hogy ez csak ideig tartó és ar-

ról, hogy végeredményben álmosná teszi az embert. Nagyokat hörpöntett a „Lebuj”-ban, hazamentében utolérte a szeszt követte hidegség és álmoság, a mihez hozzájárult a fagyos tél és a szegény Horváth megdermedt január 8-án. Másnapra halva találták a dombtetőn; a pálinkás butykost hiába töltötte meg, másnapra már nem görbülhetett meg a keze. [V.K.]

Január 19. Időjárásunk havas, olvadásos. Az utak sárosak s jó lesz a rendőrségnek azok meghintetése iránt intézkedni. [V.F.H.]

Milyen lesz a tél január és februárban? Az ökörfarkkóró a múlt ősszel csak közepén virágzott ki, miből a pásztor emberek azt jóslták, hogy a tél eleje és vége gyöngye lesz s a valódi tél csak január hó és február első felére szorítkozik. Így mondják: ha az ökörfarkkóró az alján virágzik, akkor korán és hamar elmúlik, ha pedig tetejétől aljáig kivirágzik: akkor hosszú és kemény télre lehet kilátás. [V.F.H.]

Január 20. –8 fok. Van a „Híreink” rovatában mindig egy „újdonság” (?), mely különböző cím alatt azt az egy témát variálja: „Télen nagyon hideg van, nyáron nagyon meleg van, soha sincs jó idő.” Bizonyára feltűnhetett az, hogy különösen akkor mutat oly megfigyelni valókat ez az időjárás, midőn a 7. nagyhatalom: a „Times” hasábjain is csak a „fenyegető háborús előjelek” tűnnek fel, vagy pedig az a „bizonyos szélsend uralkodik, mely a vihart szokta megelőzni. Tehát ha más hír nincs, akkor nyáron: tücskökkel, bogarakkal; télen: jéggel, hóval kell megtölteni azt a rovatot. Különös előnye, hogy akármit lehet róla írni, mert el sem olvassák. Azért nem is folytatom. Csak azt mondom –8 fok: hideg van. Brrr. [V.]

Január 26. A Balaton jege szél-tiben hosszában befagyott. A halászok szerte halásznak rajta; de fogásuk nem valami bő. A sügérhal között alig akad egy-két süllő.¹⁰⁰ [V.F.H.]

Február 3. Február elseje valóságos enyhe tavaszi nappal köszöntött be. A korcsolya egylet jégpályája is áldozatul esett az enyhe tavaszi napsugaraknak. [V.]

Még egy pár ilyen nap, és a korcsolyázás sportjának vége. Pedig nagyon kár, mert oly annyira megerősödtek a jégen izmaink, hogy szinte meg se érezte az ember, mikor úgy véletlenségből ráhasalt a jégre. Vége lesz tehát a potyogásnak, a halifaxok¹⁰¹ egy évre bérbe adatnak Rozsda uraságnak. [V.K.]

¹⁰⁰ A télies idő újra megélénkítette a fővárosi jégpályákat; úgy a budai oldalon, mint a városli-getben is víg élet folyik a korcsolyázó egylet jegén. [VASÁRNAPI ÚJSÁG, XXXVI. évfolyam, 4. szám. 1889. január 27.]

¹⁰¹ Halifax: korcsolyafajta, amelyet egy rugalmas kengyel benyomásával a cipő talpához és sarkához lehetett erősíteni.

Február 10. Fehér gyász.¹⁰² A napokban megváltozott a város külső képe. Eddig, a mikor vártuk, elmaradt a tél, s most, mikor már nem vártuk, meglepett. A gyászoló városra fehér leplet borított, elfedve utcáit, tereit, házait. De egyet nem tudott elfeledni, azt a mély gyászt, mellyel telítve van az egész légkör, mely felénk áradt minden szellő lebbenésében, felénk lengett a fekete lobo-
gókban, s felénk omlik mindenütt, a hova csak nézünk. A fénylő fehér hó, mely máskor annyi költészetet hoz az utcák életébe, most csak arra való, hogy csak annál élesebben kiemelje az általános gyászt. A természet gyásza egy nagy, komor képpé olvadt egybe az emberek gyászával. [V.]

Február 16. Farkas a faluban. A szél süvöltve nyargal végig a hóval takart mezőkön, az állatok odújukba vonulnak s várják a boldogabb időt. Csak a farkas nem bír nyugodni, éhsége kikergeti fészkeből, elmegy kalandozni. De ily időben bíz nem igen sikeres a vadászata, hanem kénytelen a falu felé ballagni, hol könnyebben található valamely eltévedt házi állatra. A napokban Simonyiba tévedt ily éhes farkas és az ottani juhakol körül ólálkodott, de a juhász ebek csaholása figyelmessé tette a juhászt és vasvillával ment a farkas elé. Az éhes fenevad neki ment volna, de a két juhászkutya lefogta s így sikerült a juhásznak vasvillájával keresztül szúrni a farkas nyakát s a földhöz szögezni, míg az elősiető emberek agyon nem bunkózták. Az állatorvos felbonczolta és konstatálta, hogy a vad már napok óta nem evett mást, mint füvet, melyet a hó alól kapargatott ki. [V.F.H.]

Február 17. Időjárásunk. A lefolyt héten ugyancsak kemény hideg volt. Tegnap engedett egy kissé, de azért még úgy is foga volt a hidegnek. Azok a bizonyos legöregebb emberek ebből az időjárásból jó esztendőre következtetnek. Bizony ránk férne egy igazi jó *esztendő*. [V.]

Hófuvát volt e hét elején a közlekedési utakon, melyet, városunkból kirendelt kézimunkaerővel távolítottak el onnét. [V.]

Február 23. A Balaton részben már jégmentes. Közepén nyílt víz van; csak szélein tornyosulnak még a hatalmas jégtáblák, helyel-közzel ölnyi magasan. [V.F.H.]

Víz áradás. Daczára száraz telünknek, a múlt kedden lágy idő és előtte való éjjen át tartott esőzés folytán a Séd folyó medre kiáradt. Nagyobb kár nem történt. Mindössze néhány kertet elöntött a víz. [V.F.H.]

Március 2. Új tél. Már-már a tavasz zöldjét, hímes virágait vártuk s a márciusi új tél fagyásával, havával köszönt be hozzánk. Az öreg Bakony felett a terhes felhők kóvályognak, reánk zúdítva a langyos tavaszi eső helyett a tél ferge-

---

¹⁰² A cikk Rudolf trónörökös halála miatti gyászra utal!

tegét, viharát. Hidegebb lesz a föld is évről évre, mint fagyosabbak az emberi szívek, hosszú tél – rövid nyár! Hanem azért epur si move!¹⁰³ [V.F.H.]

Március 3. Az almádi-i fürdőházat, mint halljuk, a napokban a szeles időben a jég összetörte; tetemes kárt okozott. [V.K.]

Március 15. Tavaszí árvizek. A tavasz azzal köszönt be, hogy aktuálissá lesznek a biblia ama részei, melyekben Mózes megírta az özönvizet. Nálunk is megnyilatkoztak e héten az egeknek csatornáit s úgy beborult, mintha esni készülne negyven nap és negyven éjjel. Mindenki, kit dolga a szabadba kihajtott, sietett, hogy födél alá juthasson, mert esernyő sem használt a sűrűen csurgó csapadék ellen. Künt a szabadban egész kis tengerek képződtek az olvadó hótól és sűrű esőtől. A mi csendes Séd folyónknak is megártott sok a jóból. – Vészkiált jelezte kedden éjjel, hogy a jó folyó kiáradt, alaposan megriasztva a Hosszú-utca alsó részein lakókat, behatolt egy-két házba, ürge módra kiöntve a csendesen stunnyadó embereket. – Hagymáskér körül már nagy kiterjedésű földeket öntött el az ár. A Berger-féle malmot körül ölelte, úgy hogy életveszélyes volt onnét a külvilággal közlekedés. Itt a tavasz. Úszunk nyakig – a sárban.¹⁰⁴ [V.F.H.]

Március 17. Időjárásunk nem akar engedni a télből, hétfőn és kedden enyhe idő volt s oly rohamosan olvadt a hó, hogy a Séd több helyen kiöntött; azóta állandó erős hideg van. [V.]

Árvíz fenyeget bennünket. A megenyhült idő és az eső oly rohamosan olvasztotta föl a hegyekben levő havat, hogy árvíztől lehetett tartani. Kedden éjjel a tűzoltóság a Séd partján örködött, hogy a bekövetkező veszélynél készen legyenek a segélynyújtásra. A séd ugyan kijött a medréből, de kárt nem okozott a városban, hanem a „Csatár-hegy” alatt levő malmot megrongálta, a kert falát bedöntötte, a szobába az iszapot behordta. [V.K.]

¹⁰³ E pur si muove vagy Eppur si muove. Az olasz eredetű szállóige szó szerint annyit jelent: És mégis mozog (a Föld). A legenda szerint a híres olasz csillagász, filozófus és fizikus GALILEO GALILEI mondta ki ezt a mondatot a halála (1642. január 8.) előtt. Ezzel újra megerősítette az elméletét – melyet az inkvizíció nyomására korábban kénytelen volt visszavonni – arról, hogy a Föld a Nap körül kering.

¹⁰⁴ Az árvíz veszély ellen. A közmunka és közlekedésügyi miniszter közreendeletilag utasította a törvényhatóságokat, hogy a nagy hó-olvadás következtében beállható árvizek ellen a szükséges óvintézkedéseket jó előre tegyék meg, nehogy a veszedelem készületlen találja őket. A miniszter egyúttal elrendelte, hogy a Duna mentén levő árvíz-veszélyes helyekre a főszolgabírókat és községi elöljárókat figyelmeztessék s ezekről úgy a folyam-mérnöki, mint az államépítészeti hivatalt értesítsék. [VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP, IX. évfolyam, 14. szám. 1889. március 15.]

Március 23. Villámütés márcziusban. Ó-Bánya¹⁰⁵ Veszprém megyei községben f. hó 21-én délután 5 és fél óraker a villám beütött egy házba s az ott levő juhász számadó súlyos sérüléseket szenvedett. [V.F.H.]

Mikor márcziusban dörög az ég, azok a bizonyos öreg urak, jó búzaárt és háborút jósolnak. Az égdörgés már megvolt. A tavasz első napján kisütött a nap sugara, aztán reánk zuhant egy felhőnyi jégeső, végre nagyot dördült az ég – és mi úsztunk, a vízben és árban. – Most már csak a háborút várjuk. – Amilyen bolond világot élünk ez nem késhetik soká, aztán majd csak megjön a jó búza ár is. Ha ugyan addig meg nem fullaszt bennünket a – Tisza.¹⁰⁶ [V.F.H.]

Március 24. Időjárásunk végre tavaszias szint öltött. Csütörtökön pláne mennydörgéssel és villámlással s ékes szivárvánnyal „stafirozott” zivatar is vonult keresztül városunk felett. Szóval a tavasz ezúttal nemcsak a kalendáriumban, de valósággal beköszöntött. [V.]

Időjárás. Folyó hó 21-én a tavasz első napján ugyancsak változó idő volt. Mindazon elemek összeműködtek, melyek tavaszi és nyári időben szoktak előfordulni. Egész nap meglehetősen enyhe idő volt; délután 3 óraker esővel kevert jég esett, 5 óraker dörgés és villámlás záporosóval, utána nap sütött és szivárvány volt látható. Ez ily időre az öregek azt mondták, hogy bő termés lesz. Adj a isten. [V.K.]

Március 31. Havazás. Azt gondoltuk, hogy már több havunk nem lesz, pedig csalódtunk, mert f. hó 28-án éjjel oly nagy havazás volt, hogy reggelre a Bakony-hegység egészen fehér volt. Furcsa időjárásunk van! [V.K.]

Időjárásunk igen kellemetlen; folytonos esőzés és szelek akadályozzák a földműves gazdákat a munkában, itt volna az idő a szántásra, de nem tehetik. Nagyon hátráltatva lesznek a tavaszi munkákban. [V.K.]

Április 6. Időjárásunk tökéletes meschüge.¹⁰⁷ A múlt héten eső, szél, fagy, volt napirenden, a héten pedig jégeső örökös borulat volt, s orkánszerű tavaszi zefhirek bömböltek. Tegnap volt az első tavaszi kellemes nap. [V.F.H.]

A tavaszi külső munka e tavaszon nagyon elkésett a rossz időjárás miatt. Kedvező hónapoknak kell jönni, hogy rosszul ne üssön ki az aratás. [V.F.H.]

Április 7. Időjárásunk a lehető legrosszabb; folytonos esőzés és szelek uralkodnak; alig múlt el a hó a Bakonyból, ismét fehérlik. A gazdák egészen kétségbe vannak esve, nem tudják megkezdeni a tavaszi munkákat. Nem a legjobb évet várhatjuk, mitől Isten mentsen meg! [V.K.]

¹⁰⁵ Ma Lókút.

¹⁰⁶ Borosjenői és szegedi TISZA KÁLMÁN, 1875. október 20. és 1890. március 15. között Magyarország miniszterelnöke.

¹⁰⁷ Meschüge = hűlye

Nagy havazás. Folyó hó 2.- és 3-án éjjel Zircz vidékén a zivatarral összekötött havazás oly nagy volt, hogy másnap a közlekedés megakadt. A vihar igen sok kárt tett a fákban; a zirczi apátság kertjében igen sok fenyőfának koronáját letörte. Sajátságos, hogy a nagy havazás csak egész Ráthótig tartott, onnét kezdve egész városunkig alig látszott meg a hó. [V.K.]

Április 13. A jégesők egyre-másra csapnak le határainkra. Tegnap is orkánszerű szélvisszettel jött az s óriási kárt tett a fakadó gyümölcsfákon, levertén a rügyeket. [V.F.H.]

Leszakadt ház. A napokban dúló esőviharok következtében a temetőhegyen egy ház padlása leszakadt, s daczára annak, hogy a szobában többen aludtak, senki sem sérült meg. [V.F.H.]

Április 14. Bomlott időjárásunk a rátóti tanácsban is szőnyegre került a héten, mint tudósítónk írja, s nem kevesebbet szándékoztak elkövetni a tanácsbeliek, mint hogy valahová rekuráljanak¹⁰⁸ ellene. Az egyik rátóti atyafinak e tárgyban tett higgadt érvelését is közli velünk tudósítónk a következőkben: „Mert, hát érdemes tanácsuraim, én az mondó vagyok, hogy ha ma esik az eső, az még jó, ha holnap is esik, még az is jó, hanem ha azután holnap is esik, akkor már nem tehetünk róla.” Ebbe azután a többiek is belenyugodtak. [V.]

Időjárásunk igazán beillik áprilisi időnek, mert csakugyan megtréfálja az embert; majd esik az eső, majd meg szép napos időre derül. Folyó hó 12-én délután jéggel kevert esőnk volt, azután erősen tűzött a nap sugara. [V.K.]

Április 20. A nagyheti ájtatosságokat ez idén is, a szokott kegyelettel ülték meg városunk polgárai s a szentsírokat templomainkban vallás különbség nélkül, ezrenként látogatták. A kálváriai ájtatosságokat e héten is akadályozta a kedvezőtlen időjárás. [V.F.H.]

Hóvihar húsvétkor. Napok óta bomlik ismét az időjárás s eső, jégeső, havazással váltakozik. Így megeshetik, hogy az ünnepekben még szánkózásra lehet kilátásunk. Furcsa állapot bíz ez, ha elgondoljuk, hogy az alföldi városokban a szabadfürdést rendszerint ápril 20-tól engedik meg a hatóságok. Tessék most fürödni! [V.F.H.]

A balatonfüredi vásár rosszul sikerült a héten. A kedvezőtlen időjárás nemcsak a vevőket, de még az eladókat is távol tartotta. Iparosaink üres zsebbel jöttek haza. Legalább nem zökkentek ki a rendes állapotból. [V.F.H.]

Április 21. A nagyheti ájtatosságok magasztos pompával s az ájtatos hívők tömeges részvétele mellett tartattak meg városunk templomaiban... A szent sí-

¹⁰⁸ Recursus (latin): fellebbezés; innen rekurál, fellebbez. [Pallas Nagylexikon]

rokat nagypénteken, a kellemetlen szeles, hideg időjárás daczára is nagy számban látogatták az ájtatoskodók. [V.]

Időjárásunk nem is lehetne eszeveszettebb és szeszélyesebb, mint a milyen. Csütörtökön még egy kis téli színjátékot is inszcenizált¹⁰⁹ havazás alakjában, pedig most már szívesen elengednők ezen változatos jeleneteket s helyettük örömmel üdvözölnék a várvavárt kedves tavaszt. [V.]

A nagyheti ájtatosságok daczára a kellemetlen időnek szép számú ájtatos közönséget gyűjtöttek össze a székesegyházba. [V.K.]

Április 27. A SzentGyörgy-napi hurczolkodás ezúttal erős dimenziókat öltött a városban. Napok óta egyebet se látni az utcákon, bútorszállító kocsiknál. Az esős időjárás legkevésbé sem kedvez az amúgy is kellemetlen állapotoknak. [V.F.H.]

Időjárásunk a mily kedvező a tavaszi vetésnek, folyton váltakozó esőzésével, éppoly kedvezőtlen a forgalomra. A vidékünk beli vásárok sorra buknak, sőt a városi hetivásárok is nagyban sínylik a rossz időjárásat.¹¹⁰ [V.F.H.]

Április 28. Búzaszentelés. Szent Márk napján a búzaszentelés a legalkalmasabb időben ment végbe... Délután áldásos eső esett, mely termékenyítőleg hatott a vetésekre. A jó Isten meghallgatta a szívből eredő imát. [V.K.]

Május 4. Időjárásunk szép tavaszias. Derült ég mellett, enyhe légáram. A vetések szépen fejlenek. [V.F.H.]

Május 12. A szép tavasz teljes pompájában virul. Városunk kirándulási helyei igen megélnékültek, mindenki siet a szabadba, hogy gyönyörködhessek a természet szépségeiben. [V.]

Földrengés volt 9-én Tihanyban, s a rázkódás következtében több ház omlott össze. Különös, hogy a szép templom és kolostor, valószínűleg szilárdóságuk miatt, semmi sérülést nem szenvedtek. [V.]

Közegészségügy. Ápril hóban az enyhébb légmérsékleti viszonyok beálltával az általános egészségi állapot javult, s habár az időjárás a hó első felében néha hideg, sőt egy-egy esetben havazó, sokszor szeles, esős, néha viharos volt is, többnyire azonban szép üdítő tavaszi napoknak lehetett örvendeni, mely körülmény a heveny-betegedések gyérülését és a halálozási számarány csökkenését hozta meg. [V.K.]

A csatári búcsú, mely múlt vasárnap tartatott, igen kedvező időben folyt le. [V.K.]

¹⁰⁹ Inscenál (francia) = a színpadra (scena) visz, valamely színdarabot az előadásra előkészít.

¹¹⁰ Véghely Dezső kir. tan. Alispán évi jelentése: A közegészségügyi viszonyok a folyó év első négy hónapjában, különösen a márczius hónapokban uralgott zordon időjárás miatt, kedvezőtlenek voltak. [VESZPRÉM, XV. évfolyam, 41. szám. 1889. október 13.]

- Földrengés.** Tihanyban a múlt napokban kétízben igen érezhető földrengés volt. – Ezt a Balaton délnyugati részén, több helyen is tapasztalták. [V.K.]
- Május 19. Jó eső.** A roppant melegség után lett jó eső is. A város tavai megteltek vízzel. [V.K.]
- Május 25. Nagy felhőszakadás** volt kedden megyeszerte. Délután 4 órakor zuhant alá az óriási zápor s több óráig tartott az esőzés. A megye több részéből vett tudósítás szerint nagy károkat is okozott. Emberéletben – daczára, hogy egyes helyeken áradást okozott a zápor – nem esett kár. Városunkban a Séd-patak partján levő kerteket is elöntötte az ár. [V.F.H.]
- Május 26. Időjárásunk** semmi kívánni valót sem hagy; a legszebb tavaszi napok egymást követik, közbe-közbe jótékony tavaszi esőkkel. Ha az időjárás ily kedvező marad, jó termésre lesz kilátásunk. [V.]
- Keresztjáró napok.** Holnap kezdődnek a keresztjáró napok, melyek alkalmasint kellemes meleg időkben folynak le. [V.K.]
- Jégeső.** E hó 22-én délután városunkban jég esett; az a szerencse, hogy sűrű esővel esett, így kevés kárt tett. [V.K.]
- Június 1. Elmosta az eső** múlt vasárnap a pápai iparosifjúság táncvigalmát s így az holnap lesz megtartva a „Griff”-kertben. A legjobb sikert kívánunk. [V.F.H.]
- Június 2. A keresztjáró napok** a legszebb ájtatosság mellett elmúltak. Az első nap a körmenet nem mehetett ki a László-kápolnába, mert az eső akadályozta. [V.K.]
- Felhőszakadás.** Szerdán, május 29-én a déli órákban Szent-Gál körül nagy felhőszakadás volt. A Séd folyó annyira megáradt, hogy ha a molnárok a zúgót idejekorán fel nem húzzák, medréből kiöntött volna. Herenden és a többi községekben sok kárt tett. [V.K.]
- Június 8. A veszprémi kereskedelmi ifjúság** nyári táncvigalmát múlt szombaton elverte az eső. [V.F.H.]
- Kései dér.** Zircz vidékének lapályosabb helyén, e hó 7-ére virradóra dér volt. [V.F.H.]
- Június 15. Gyümölcsstermés** kevés lesz az idén. Hernyó és köd egyaránt előlte. Eper van bőven – egyébből alig valami. [V.F.H.]
- A szárazság miatt.** A város területén levő tavakból a víz kihordása 10 fit büntetés mellett rendőrileg eltiltatott. [V.F.H.]
- A Sédben való szabad fürdés,** tekintettel a szülők gondatlanságára, a legszigorúbban betiltatott a hatóság által. [V.F.H.]

Június 16. A pünkösdi ünnepek magasztos pompával ünnepeltettek meg városunk templomaiban. Kedvező szép idő levén, városunk lakosságának nagy része kirándulásokban keresett és talált kellemes szórakozást. [V.]

Égi tünemény. Ritka tünemény volt látható folyó hó 10-én d. e. 10 órától egész délig. A nap körül egy nagy körben szivárvány alak képződött. Lett mindjárt beszéd, hogy mit jelent ez? Nagy háború, éhség és döghalált jelent! Ilyen beszédnek voltunk fültanúi, midőn néhány öreg asszony összeállt az út közepén s bámulva nézték a ritka tüneményt. [V.K.]

Felhőszakadás. Június hó 3-án délután $\frac{1}{4}$ – $\frac{3}{4}$ 2-ig ember emlékezet óta nem látott iszonyú felhőszakadás volt Szentgyörgyhegyen és vidékén, de szőlőben és gabonában legtöbbet szenvedett Szentgyörgyhegy illetve Hegy-magos határa, hol oly rettenetes ár volt, hogy a föld dübörgött, midőn több mázsányi nehézségű követ halomszámra pehelyként ragadott tova. Isten óvjon bennünket századokra ily rettenetes naptól. [V.K.]

Június 22. Fördőélet a Balatonon. A valósággal kánikulai hőség beálltával a fürdőélet az egész Balaton-partvidéken élénk lendületet vett. [V.F.H.]

Óriási jégverés. Csögléről írja levelezőnk: Folyó hó 17-én d. u. 4 és 5 óra közt $\frac{3}{4}$ óráig tartó galambtojás nagyságnyi jég esett s utána nyomban óriási nagy vihar felhőszakadással. – Teljesen tönkre tett Csögle, Kis-Pirith, Nagy-Pirith, Csősz Egeralja és Adorjánháza községek határait, úgy annyira, hogy itt már aratásra gondolni sem lehet. – S minthogy e vidék, jégkár ellen, fukarkodás végett, alig egy-nehány értelmesebb gazda kivételével, biztosítani soha nem szokott, pedig a múlt évben is kijutott belőle a részük, - most azután az eddigi jólét helyett a nyomor ütötte fel tanyáját e községekben. [V.F.H.]

Június 23. Pompásan sikerült multság volt az egyetemi hallgatók által e hó 19-én rendezett majális... Az időjárás megrendelésre sem lehetett volna kedvezőbb. [V.]

Milyen lesz az idő? A légnyomás eloszlása most elég egyenletes, de az itt-ott mutatkozó alacsonyabb légnyomásból azt lehet következtetni, hogy a következő hét nem lesz viharok nélkül, de azért javarészt csendes, nem mindig derült időnk lesz. [V.]

Úrnapi körmenet. Az idő igen kedvező volt, nem volt nagy hőség. [V.K.]

Nagy jégeső. A Marczal mentén (Veszprém m.) múlt héten pusztító vihar vonult végig. Háromnegyed óráig esett a tojásnagyságú jég, nyomban utána nagy vihar következett felhőszakadással; teljesen tönkre-mentek a Marczal mentén Csögle, Kis- és Nagy Pirith, Csősz és Egeralja községek határai úgy, hogy ott már aratásra gondolni sem lehet. Egy pár birtokost kivéve, hanyagságból vetéseik biztosítva nem voltak. [V.K.]

- Június 29. A kánikula** beütött alaposan. Oly rekkenő hőség uralg, hogy kivéve a városi s megyei diurnistákat,¹¹¹ minden lelkes állatról patakokban foly az izzadság. (Az említett urakról már nem telik. Azokból kiveszi – a téns magisztrátus.¹¹²) [V.F.H.]
- Július 6. Időjárásunk** már nem oly tikkasztó kánikulai, mint az előző héten. Egy-két helyi eső üdítőleg hatott s lehűtötte részben az atmoszférát is. [V.F.H.]
- Villámütés.** Ihász Lajos nagybirtokosnak hathalmi újmajorjában f. hó 23-án a déli órákban a villám egy 25 öl hosszú és 5 öl széles pajtájába ütött és azt porrá égette, 34 szekér bíborhere és borsós takarmány égett oda. Kár az épület értékével együtt 2400 ft. Dícsérettel említi tudósítónk a giczi, tamási és démi szomszédokat, kik leggyorsabban a helyszínén termettek és oltani segítettek a fecskendőikkel. [V.F.H.]
- Az aratás** szerte a megyében foly. Az eredmény sokkal alatta áll a közepesnek. A szárazság összesütötte a szemet s átlag $\frac{1}{3}$ kárt okozott. [V.F.H.]
- Július 7. Az aratás.** Megkezdődött az aratás. Az eredmény felől annyi már bizonyos, hogy a termés, az utóbbi hetek kedvezőtlen időjárása miatt nem lesz olyan, mint ezelőtt hat héttel is remélni lehetett. [V.]
- Közegészségügy.** Az egészségi viszonyok június hónapban a jó időjárás mellett igen kedvezőek voltak, a betegedések csekély számra apadtak és a halálozás is kevesbedett. [V.K.]
- Július 13. Afrikai hőség** uralg már 2 hét óta. A déli órákban csak perczekre is lehetetlen a napon járni. Ha valaha, most kell ügyelni a tűzbiztonságra. [V.F.H.]
- Július 14. Időjárásunk** úgy látszik, a kánikula tetőpontját érte el. Rekkenő forróság perzseli a határt, s a naponta várt eső nem üdíti hűsítő, jótékony hatásával a szinte tűrhetetlen hőséget. A fürdőkbe csak úgy tolong az emberiség azon boldogabb része, a melynek anyagi körülményei az egészség illetén istápolását megengedik. A hivatalokban nagyobb részben szünetel a munka. A hivatalnokok és tisztviselők a jól megérdemelt szabadságot élvezik. Csak a szántóvető gazdaember aratja munkája gyümölcsét, melyet, ha a természet fukar kegye nem is mért ki oly dúsan, a mint azt az emberi remény dúsz képzelme előre elgondolt, mindazáltal elégséges arra, hogy a nyomortól és éhezéstől megmentse hazánkat. [V.]
- Az óriási nagy hőség miatt** kétségbe vannak esve a gazdák; a termények mind kiszáradnak. A kukoricza igen szépen mutatkozott, de már látszik rajta, hogy a meleg sokat árt neki, levelei összezsugorodnak és a szára lankadni kezd, nem bírja gyümölcsét meghozni. [V.K.]

¹¹¹ Diurnista = napidíjas írnok.

¹¹² Magisztrátus = előjáróság, városi hatóság, tanács.

Földrengés. F. hó 12-én 9 – 10 óra közt a rendkívüli érdekes természeti tü-nemény, vagyis a holdfogyatkozás következtében nálunk is érezhető föld-rengés volt. [V.K.]

Július 20. Margit bál Kenesén. A vihar próféta, Falbnak az egyszer megbocsátot-tunk volna, ha jövendölése nem teljesedik be és elmarad az a rettenetes ziva-tar, mely e hó 14-én délután 5 – 6 óra között fölöttünk átvonult s az ekkorra kitézett Margit-bálba vetett szép reményeinket csaknem megsemmisítette. De hála a magas mennyeknek, a borzasztó orkán fél órai duhajkodás után tovább rohant, maga után hagyva rombolásainak csak nem hihetetlen nyo-mait. A tova vonuló s könnyeiket zápor alakban alá hullatott fellegek közül az akarattyai nagy part fölött kibukkant a telképű hold, gúnyosan moso-lyogva azokra, kik kétségbe vonták az ő változásainak befolyását időjárá-sunkra. Tihany fölött csillagos ég mosolygott a smaragdszín habokból tükröz-ző képre, egy-egy futó villám feltünedez a somogyi sötétségben, de már tá-voli moráját nem hozza idáig a távolság. Kellemes üde levegő csalja-csábítja a rekkenő melegbe úgyszólván belecsömörlött embereket s édes-bús érzel-meket támaszt fel a keblekben, Badinak felhallatszó muzsikája.¹¹³ [V.F.H.]

Július 21. Az almádi búcsút múlt vasárnap tartották meg igen szép pompával és ünnepekkel. Délután kellemetlen epizód zavarta meg a szép ünnepséget; ott is kitört az a borzasztó vihar, mely városunk fölött átvonult. A Balatonon, a *Kelén* új gőzhajó ebben a nagy viharban fényesen kiállotta az életképesség próbáját. A *Kelén* délután 1 órakor az almádi partok közelében vetett horgonyt, valóságos afrikai hőségben. A hajó kapitánya többedmagával beme-nekült az almádi vendéglőbe, a hol négy óráig maradt a társaság, amikor a kapitány egyszerre nyugtalanodni kezdett s azt a véleményét fejezte ki, hogy alkalmasint vihar lesz. Harmadszor se mondta ki a jóságokat és már az alsó örsi hegyszakadékból zúgó szélroham süvöltött végig a fejünk fölött s a környék talajának összes pormasszáját magasra felvágta a levegőbe. Az ég egy szempillantás alatt elsötétült és vele egyszerre haragos sötétbe borult a kapitány homloka is. Kirúgta a széket maga alól s egy árva szó nélkül roha-násnak eredt lefelé a szőlők között a part felé. Száz lépésnyire sem lehetett, mikor már az első szélrohamot zúgva, bögve követte a második, erőre tíze-dik hatványa az elsőnek, s egyúttal zuhogva megeredt a zápor. A fergeteg bömbölt; istenítélet volt az. A fák lombkoronáját először csigákba csavarta az egymástól 20 – 30 lépésnyire keletkező ezernyi cyclon s aztán egy roppa-nás, recsegés... második... harmadik – és a fák vastag törzse derékon ketté szakadva, egymásután hullatták le koronájukat a földre. Egy, ez idén a dombtetőn épült nyári lak verandáját huszonkét métermázsányi bádogfede-

¹¹³ Vész a Balatonon címmel közölt hosszabb írást a VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP 1889. július 20-án megjelent száma [IX. évfolyam, 33. szám], amelyek teljes terjedelmében könyvünk 202. oldalán közlünk.

lével együtt pehelyként kapta föl a helyi forgószelel s elhajította az egész alkotmányt vagy háromszáz lépésnyire a völgybe. A vendéglő közönsége nagy lelki szorongással lapult meg a korcsma nyílt verandáján összezsúfolva, s bizony vetett ott keresztet olyan ember is, a kinek nem hitvallása a Krisztus kínszenvedése. Lenn a Balaton-parton, a fürdőházban még szörnyűbb volt a zavar és rémület. Azok, a kik éppen a tó langy vizében kísérelték meg a hűtőzést a vihar előtti hőségben, az első szélroham beköszöntekor nyakra-főre menekültek a kabinokba és lázas öltözködéshez láttak. Mikor pedig megjött a második roham, kitört egész borzasztóságában a vihar, s a fa-alkotmány rengett, ropogott, recsegett a felbőszült hullámok tetején, a kabinokban öltözködők nem- és korkülönség nélkül, félig öltözöttek kirohantak a „váróterem” nevű szárazföldi fabódéba és ott összeszorulva jajgattak, lamentáltak és keresgették egymást az összetartozók. És ez alatt a „Kelén” kapitánya – a kit, mikor futtában a szőlők közül kiért a széles Balaton-parti rétre, fölkapott a szélvész s az athlétaí termetű férfit csak úgy röpítette le a fürdőházig, – a legörületesebb viharban belevágódott egy könnyű, törekeny sajkába és két paraszt matrózzal neki gyürkőzött a bős hullámoknak. Ezek akkor már gyönyörűen tánczoltatták a „Kelén”-t, mely eredetileg alig kétszáz lépésnyire vetett horgonyt a fürdőháztól, de ekkor már horgonyostul mindenestől vité tovább a vihar. Mire a kapitány beérte, a két matrózzal együtt övig ültek a vízben, mert a hullámok keresztül nyargaltak a kis sajkán. Ideje volt, hogy odaértek a hajólépcsőhöz! Alig hogy a kapitány felért a hajóra, megindult a pompás vízi jármű Kenese felé, a honnan csak egy óra múlva került vissza, mikor a vihar lecsillapult. Ez a vihar teljesen megpróbálta a Kelén-t. – Daczára a kiállott ijedtségnek este a fürdővendégek kedélyes tánczvigalomra gyűltek össze a fürdő vendéglőjében, mely éjjel után ért véget. [V.]

Nagy vihar dühöngött múlt vasárnap országszerte. Vármegyénk fölött d. u. 4 és 5 óra közt vonult keresztül. A vármege több részéből nagy károkról értesítenek bennünket tudósítóink. A borzasztó erővel dühöngő vihar Bakonybél, Borzavár, Kardosrét, Imremajor, Géza-háza, Nagy Esztergár északi határát és Dudar határát teljesen elpusztította. A mi gabona még lábön állt, az tökéletesen megsemmisült, mert galambtojás nagyságú jég is esett, mely az összes veteményeket tönkre tette s még a kalászok szalmáját is letarolta, a kepékben levő gabonát pedig szétszórta s egészen kicsépelte. Rátóton egy emberélet is esett áldozatul; egy jómódú földműves éppen csűrében volt s a csűrt a vihar összedöntötte, romjai közé temetve szerencsétlen gazdáját. Zirczen 24 órával a vihar után még igen sok helyen mogoró nagyságú jégdarabokat találtak. Városunk határában is tetemes károkat okozott e vihar. [V.]

Óriási vihar. Folyó hó 14-én d. u. óriási vihar dühöngött mindenfelé s mindenütt nagy károkat okozott; a gabona-kepéket szétszórta s annyira elhordta, hogy a szegény nép azt sem tudta, hogy hol keresse. Rátóton egy paj-

tát összedöntött és az ott dolgozó gazdát agyonütötte, a fiúnak pedig lábát törte, a gabonával takarodó kádártaiak szekereit felborította; a jutasi állomáson levő Kanczler Ferdinánd molnár tulajdonát képező malomház tetejét egészen ledobta; a füredi úton levő távsürgöny-sodronyt elszakasztotta és számos más nagyobb károkat okozott. Valóban Isten csapásának tulajdonítható, mert már az emberek teljesen megfélemedeznek az Isten napjáról, a vasárnapról; vasárnap éppen úgy dolgoznak mint hétköznap, elfelejtkeznek Isten azon parancsáról: „*Megemlékezzél róla, hogy ünnepeket szentelj.*” Nem is zúgolódhatunk a reánk mért csapások ellen, mert méltán megérdemeljük a büntetést s ne is várjunk az Istentől áldást, míg meg nem javítjuk magunkat és az Istenhez nem térünk. Intő példa legyen az elmúlt vihar, mely vasárnap volt, amikor egyre-másra takarodtak az emberek, mintha szükség kényszerítette volna őket. E szomorú esetből sokan tanulhattak, hogy „*hasztalan az ember iparkodása, ha nem járul hozzá az Isten áldása.*” [V.K.]

Július 27. Óriási vihar dúlt a Balatonon múlt szerdán és csütörtökön. A somogyi partokra a vízforgatag házmagas hullámokat sodort s a vitorlásokat s nagy halászhajókat egyaránt veszélyeztette. A vész csak csütörtök este nyugodott le. A fürdők is tetemes kárt szenvedtek a vihar által. [V.F.H.]

Július 28. A méheskerti közbirtokosság keddi piknikje olyan pompásan sikerült, hogy olyan kedélyes multság nem egyhamar verődik össze a mai deficizites sanyarú világban... A szép mulatságra éjfél tájban nagy záporosó szakadt, de azért az semmi zavart nem okozott s a méheskert földött helyiségeiben szakadatlanul járták a tánczot kivilágos-kivirradtig. [V.]

Bakony szent Lászlóról írja tudósítónk, hogy ott f. hó 20-án nagy égháború volt. Tóth György és Schmidt József nevű mészégetőket az erdőn érte s a szerencsétlenek, hogy át ne ázzanak egy tisztáson levő terebélyes fa alá menekültek, hol mindkettőt agyon ütötte a villám. Tóth Imre nevű szolga legény alig 40 lépésnyire volt tőlük s annak az ijedtségen kívül semmi baja sem történt. Ez a szomorú eset is mutatja, hogy mennyire tudatlan nálunk a köznép, sehogy sem akarja megérteni, hogy a viharok alkalmával mennyire veszedelmes fák alá menekülni, főleg akkor, ha e fák magányosan állanak. Vajha ebből a szomorú esetből tanulnának. [V.]

Roppant vihar dühöngött szerdán délután országszerte, különösen az alföldön. Milliókra menő károkat okozott. Sok templomot és még több magán házat rombolt össze. Minket szerencsésen kikerült ez a borzasztó égháború; vármegyénk területén semmi kárt nem okozott. A közel szomszédságból csupán *Kővágó-Eörsről* kaptunk tudósítást, hogy ott szerdán nagy vihar volt, melynek dühöngése közben lecsapott a villám a templomtorony keresztjére s átfutva a toronyóra mutatóján, áttörte a legvastagabb boltozatot, éppen az orgona felett s ez utóbbinak egész belső szerkezetét összerombolta. A nagy légnyomás kidobta az orgona ajtait s néhány faldíszítményt a templom kö-

zepére vetett. Ezen rombolások után két lyukat fúrva a templom ajtaja felett, a templomajtónak vasain behatolt a földbe. [V.]

Jóteköny eső. Az óhajtvá várt eső végre megérkezett. Folyó hó 24-iki éjjelen úgy 12 óra után erős dörgés és villámlással nyíltak meg az egek csatornái. [V.K.]

Jégeső. Múlt héten Zircz vidékén oly nagy jég esett, hogy Borzavár- és Porva-határát egészen elverte. A szegény nép nem arathat, a kegyetlen elemi csapás elvégezte helyettük, oda minden szép reményük. – Kenesén is e hó 20-án oly nagy jégeső volt, hogy alig maradt ép ablaktábla a helységben. [V.K.]

Augusztus 3. A villám agyonütött két embert múlt szombaton Bakony-Magyar-Szt.-Lászlón. A szerencsétlenek kint voltak a tagon, s amikor a vihar jött, egy fa alá menekültek, s ott érte őket a ritka, s borzasztó halál. [V.F.H.]

Veszprém-megyében az idén oly gyakoriak voltak a jégesők, hogy különböző helyeken nem kevesebb, mint 34.200 frtra menő kárt okoztak. [V.F.H.]

Augusztus 4. Időjárásunk végre ismét megemberelte magát és föl hagyott azokkal az ostoba zivatarokkal. Az emberiség boldogabb része ismét élvezheti a fűdői élet kellemeit, a szegény ember pedig ismét izzadhat. [V.]

Búcsú. Fok-szabadin f. hó [július] 28-án tartott meg a „Szent Anna” tiszteletére felszentelt templom búcsúja, a hová, daczára a kellemetlen időnek, számosan sereglettek össze. [V.K.]

Augusztus 10. Időjárásunk két nap óta ismét meleg, derült; egyaránt kedvező a gazdasági munkákra, mint a Balaton parti fürdőinkre. [V.F.H.]

Augusztus 11. Közegészségügy. Július hó folyamán... számba vehetőleg a leggyakrabban előjött betegségek a légző szervek enyhébb hurutos lobos bajai voltak, melyek különösen a hó 2-ik felében uralgott viharos napok alatt fordultak elő, a munkás osztálynál pedig különösen gyermekeknél a gyomor és bélhuzam heveny hurutos betegevései észleltettek, melyek leginkább a hónap első felében magas fokra emelkedett forró napok alatt merültek fel. Minden betegségek, jellegükre nézve jóneműek voltak, tartamuk rövid és minőségük veszélytelen volt, a kinn dolgozó nép között 28 – 35 C. fok hőfoknál tapasztaltattak napszúrasi kóresetek heveny fejfájással és hányással, de halálozás ennek következtében nem történt. [V.K.]

Augusztus 17. A kánikula csak a naptárban van meg. Az időjárás megcsúfolta; oly dermesztő hideg napjaink vannak, hogy a téli kabát is elkelve, ha hogy Lengyel úr is úgy akarná. [V.F.H.]

Augusztus 18. Vége e fűdőidénynek. Az idő annyira megváltozott, hogy ha így tart, úgy az idénynek hamarjában végére érünk; a vendégek száma napról-

napra fogy, fürdeni nem lehet, a víz hőmérséklete alászállott. A napokban már csak 15 – 16 fok volt a víz, ilyenben pedig merészség fürdeni. [V.K.]

Augusztus 24. Somló hegyéről. A szőlő fejlődésére – írja levelezőnk – igen kedvező idő járt. Sok is lesz meg jó is a híres somlai bor az idén. Az érés annyira van, hogy a korai fajokat valószínűen már e hó végén le kell szüretelni, de a rendes szüretet sem lehet szeptembernél tovább halasztani, holott máskor október közepén túl szokott lenni. Gyümölcs azonban nincs, legföllebb őszi baraczk.¹¹⁴ [V.F.H.]

Augusztus 31. A hidegülő, zivataros időjárás tönkretette egy hét alatt az egész balatoni fürdőéletet. Csak Balatonfüred tartja még magát erősen, hol mint a ma megjelent 22-ik névsor jelzi, ez ideig 2333 vendég fordult meg a nyáron. [V.F.H.]

Szeptember 7. Az első őszi köd ma reggel borult a város határa fölé. Úgy látszik, rohanást – öszülünk. [V.F.H.]

Szeptember 14. Új nyár kezdődik, az időjárás jelei szerint. A Balaton partjain a fák másodvirágzása általános s a rétek oly buja zöldek, mint akár májusban. [V.F.H.]

Mit mond az időjós? Már többször megjósolta az időt Falb Rudolf német tudós, és majd mindig ki tudta találni, jó idő vagy rossz idő lesz-e az általa megnevezett napon. Most újabban azt jövendölte, hogy 22-én zivatarok lesznek. No, majd meglátjuk, hogy eltalálta-e? [V.F.H.]

Szeptember 21. Időjárásunk czudar és minden átmenet nélkül erősen őszi. A héten éjjel és nappal egyaránt erős hidegek jártak, de az éjjel engedett és a szeles időjárást esőzés váltotta fel. [V.F.H.]

Szeptember 22. Itt a tél! Ezt hallottuk úton-útfélen hangoztatni a héten s daczára, hogy a kalendárium szerint még nyárnak kellene lennie, 4 – 6 fok meleg van; megtörtént az a furcsaság is, hogy fűtenünk kell. Ilyen habarodott időjárásra még azok a bizonyos legöregebb emberek sem emlékeznek. [V.]

Négyszeres szivárvány. 18-án este $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$ között pompás színekben tündöklő szivárványt lehetett látni az ég keleti részén. A főszivárvány szép erős színei mellett még két s vele egygyé olvadó másodrendű szivárvány is észlel-

¹¹⁴ Szent István ünnepe. Szent István napján ennyi nép, mint most, aligha volt valaha a fővárosban. Az idő azonban nem volt a legkellemesebb. Reggeltől fogva heves déli szél tépdeste a lengő lobogókat s verte a habokba a Duna tükrét, mely szinte meg volt zavarodva a számumszerű forró szélről. Az egész város portengerben úszott. A kellemetlen időjárás elrontotta a kirándulásokat is. [Vasárnapi Újság, XXXVI. évfolyam, 34. szám. 1889. augusztus 25.]

hető volt, s ezek fölött némi távolságban a már gyakrabban észlelhető melékszivárvány egy íve fénylett.¹¹⁵ [V.K.]

Október 5. Időjárásunk kedvező. Lanya, tűrhető időjárásunk van. Olykor-olykor esős időre fordul ugyan, de hát szükség is ez az eső, hadd mossa el azt a drága Benkős-járdát. [V.F.H.]

Október 12. Időjárásunk már teljes őszere vált. Még a múlt héten 13 – 14 foknyi meleg volt a Balaton s egyes edzettebb partlakók még fürdöttek is benne; de az időjárás azóta meghűsült, s beállt a félévi balatoni szünet. Most már csak a halászkok hajórajai dominálják; a vitorlás-yachtok mind a bfüredi téli kikötőben várják az új tavasz első szellőjét. [V.F.H.]

Október 13. Közegészségügy. Szeptember hó folyamában a kedvezőtlen hideg, esős és szeles időjárás a légzés szervi betegedéseket hozta előtérbe, de ezek mellett gyomor- és bélhurutok, valamint heveny-csúzos bántalmak, toroklobok és több esetben váltólázak is fordultak elő.¹¹⁶ [V.K.]

Október 19. Időjárásunk erősen őszi, állandóan borult és esőzéssel változatos. [V.F.H.]

Hetivásáraink az őszi beálltával folyton élénkebbek s még a kedvezőtlen időjárás sincs rájuk rossz hatással. [V.F.H.]

Október 26. Időjárásunk olyan, hogy teljesen a régiek ama jóízű mondása illik, miszerint az októberi napsütés „a vénasszonyok nyara”. Úgy is lesz ez bizony, mert a szokatlan késő őszi meleg, naponta kicsalja a veszprémi korzóra az összes anyósállományt. Mely szomorú híru gárda tudvalevőleg inkább az utcán sütkérezik – de otthon soha se adja meg magát. [V.F.H.]

Október 27. Szivárvány. A természet szép tüneménye a szivárvány volt látható f. hó 23-án reggel fél 8 órakor. A csatári hegy tövéből húzódott fel a szép színeket játszó szivárvány, mely a szokottnál szélesebb szalagban képezett félkör alakot. [V.K.]

November 2. Időjárásunk hűvös, borult őszi napokat hoz. Az erdők fái már lombtalanok. A faültetés szerte kezdetét vette. Most volna ideje, hogy a járási szolgabírók az országutak befásítása iránti régi rendeleteiket – végre érelyes fogamatba véttetnék. [V.F.H.]

November 16. Az első fagy múlt hétfőn éjjel volt. Reggelre 3 – 4 centiméter vastag volt a jég a tavakon, mely azonban pár óra alatt fölengedett. Beköszöntött a tél. [V.F.H.]

¹¹⁵ Valami a szivárványról, VESZPRÉMI KÖZLÖNY, 1889. október 6-án, melyet könyvünk 230. oldalán közlünk.

¹¹⁶ Az őszi löversenyek. A múlt héten kedvezett az idő a budapesti őszi löversenyek folytatására. A verőfényes délutánokon sok közönség gyűlt össze mindannyiszor. [VASÁRNAPI ÚJSÁG, XXXVI. évfolyam, 41. szám. 1889. október 13.]

November 23. Időjárásunk száraz, téli faggyal köszöntött be. Jó idő ez a hétvégi országos vásárra. [V.F.H.]

November 30. Az első hó szerdán éjjel jelentkezett, de szűztisztaságát nem tudta megőrizni a romlásnak indult földtekén s már születésekor sárrá leve. Később szerencsével küzdött a maradandóságáért s az ember nemjárta háztetőkről legalább egy kis ideig hirdeti a telet. [V.F.H.]

December 1. Az első hó. Kedden esett le az első hó nálunk, s azóta mindennap volt egy kis havazás. [V.]

December 7. A hófuvatok vasárnap este óta szerda estig elszigetelték Veszprémet a külvilágtól. Emiatt maradt el szegény iparosaink rég várt reménye a decz. 2-iki országos vásár is. Másrészt örülhet a város, mert az itt szorult vidékiek kénytelen-kelletlen vagy tízezer forintot hagytak a városban. Hanem Róma dülő falain ez sem segít. Még a Tisza jövőendő tudománya sem. [V.F.H.]

A csúszkáló gyerekek ellen tilalmi rendeletet adott ki a rendőrség. Az utcán csúszkáló s ez által az utcákat veszélyessé tevő gyermekek befognak ezentúl kísértetni. Jó lesz ezt, különösen a tanáruvak részéről kihirdetni az apró nemzedéknek – kik nem olvassák sem a hivatalos tilalmat se az újságot – de talán még a leczkekönyvet se! [V.F.H.]

Megfagyott emberekről érkeznek egyes hírek a városi rendőrséghez. A szerencsétlen utasok a decz. 2, 3, 4-iki roppant hóföregtetegben vesztek el. A nyomozások megindítottak. [V.F.H.]

Figyelmeztetés a polgárokhoz. A városi szabályrendelet értelmében köteles minden háztulajdonos vagy lakós háza – illetve lakása előtt és annak mentében a járdát tisztán tartani téli időben arról a havat elhánjatni, síkosság esetén homokkal, vagy pedig hamuval behinteni. A kik ebbeli kötelezettségüket elmulasztják, azoknak költségére a hatóság fog intézkedni s ezenfelül még pénzbírsággal is sújtatnak. A havat az udvarokból az utcára kihánjatni szinte büntetés mellett tilos. A város rendőrhatalmára. [V.F.H.]

December 8. Nagy havazás volt a héten országszerte. Hétfőn és kedden nálunk a vasúti közlekedés is megakadt. [V.]

Farkast látott kedden a vámosi útban *Bohuniczky* Kálmán pécselyi földbirtokos. A szokatlan esetről nyomban értesült rendőrség ki is vonult fegyveres erővel a farkas üldözésére, de akkorra a farkasnak nyoma veszett. [V.]

A tél a Bakonyban e hó 1-én beköszöntött minden szépségével és kellemetlenségével. Zirczi levelezőnk írja, hogy azóta Zirczen és vidékén folytonosan esik, mondhatni szakad a hó. A hófúvások eltorlaszolták mindenfelé az utakat, a szánok elé nyolcz ökröt fogtak be, de még így is csak az állatok veszélyeztetésével lehetséges a közlekedés a hóhegyeken át. Elseje óta Zircz teljesen el van zárva a világtól. Egész 4-ig posta nem jött s így négy napig újság nélkül voltak a zircziek. A kik elsejére bementek Veszprémbe a Deák

és Széchenyi arczképek leleplezése alkalmából tartott megyei díszgyűlésre, azok mind ottrekedtek s csak 4-én juthattak haza. Addig mindig olyan szélvészrek jártak, hogy a befűtt utak megtisztítására gondolni sem lehetett. Emberáldozatai is voltak a hófúvásnak. Lázi és Bánk között a murvagödrökben két ismeretlen embert találtak megfagyva; ugyancsak Lázi község határában a győr-veszprémi országúton egy erdőkerülő forma ember fagyott meg. A csendőrség fogja kinyomozni, kik a szerencsétlenek. – E hó 4-dike óta csendesebb az idő, bár a hó még folyton esik, ásó és csákány segítségével kiáshatja magát az ember a hóból. Zirczen az emberek ki se igen mozdulnak a szobából, a hóba temetkezett város egész kihalt, magyar Pompejít csinált belőle a tél. [V.]

Megfagyott emberek. Pápa környékén, mint levelezőnk írja, emberéletben sok kárt tettek az utolsó nap hófúvásai. A farkasgyepű-városlődi úton három tót ember fagyott meg feleségestül, a Bakony-Tamásiból Pápa-Teszérre vezető úton egy tikászt ölt meg a hideg lovával és minden apró jószágával együtt. Giczzen holtra fagyott az uradalmi alkertész és a vele dolgozó napszámos. Pápán roppant hidegek járnak s az utcákat úgy eltorlaszolta a hó, hogy a házakból alig lehetett kijárni. Csak egy heti fárasztó munkával állították helyre némiképp a közlekedést. A környékbeli falvakkal egy hét óta nem érintkezhetett a posta. A zirczi országutat most is méter magasságban borítja a hó. [V.]

Szigorú rendelet. A rendőrkapitány szigorú utasítást adott ki a háztulajdonosoknak, hogy a járdákat, ha síkosak felhínteni, – hóesés alkalmával pedig a havat eltisztítani mindenki szigorú büntetés terhe alatt kötelességének ismerje. [V.]

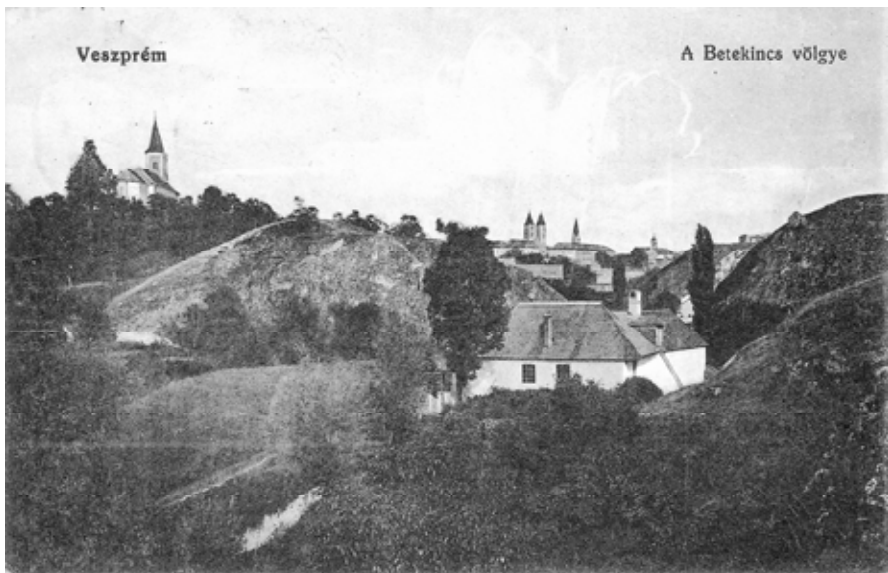
December 15. A tél áldozatai. A hirtelen bekövetkezett téli idő áldozatokat követelt. Csóth és Teszér közt két baromfikereskedő lovaikkal együtt megfagyott. Úgy ásták ki a szerencsétleneket a hó alól. Varsányban a bene-hídnál Guzi kertész segédje fagyott meg. Huszár Császár Sándor dáka lakos megfagyott holt testét pedig a nórápi falu végén találták meg. [V.K.]

Szigorú rendelet. A rendőrkapitány szigorú rendeletet adott ki a háztulajdonosoknak, hogy a járdákat, ha síkosak felhínteni, a hóesés alkalmával pedig a havat eltisztítani mindenki szigorú büntetés terhe alatt kötelességének ismerje. A szigorú rendelet meg van, de azért egyes háztulajdonosok és kereskedők úgy látszik nem vették tudomásul, különösen a palotai úton, mert egyes házak előtt oly síkos, hogy ugyan vigyázni kell, hogy a kővel érintkezésbe ne jöjjön az ember. Rendőrségünk figyelmébe ajánljuk. [V.K.]

December 21. A Balaton két hét óta teljesen befagyott. Már javában halásznak rajta a halászok s nem éppen rossz üzletük van. [V.F.H.]

Karácsonyest. Országutaink kriminális rosszak. A félig fölengedett hórétegekben itt-ott fél ölnyi mély süppedékek vannak, úgy, hogy számos jármű veszett el már azokban. A szolgabíráknak ilyenkor kellene a legtöbb erélyt kifejteni; mert a falubírák miatt agyonúzhatja magát az egész ló-állomány. [V.F.H.]

December 29. Az 1889. év végén. Az év vége emlékeztet a mulandóságra; - a mulandóság gondolata pedig mindenkor bánatos érzelmeket kelt. De nekünk az 1889-ik év emlékezetes is marad, azon sok fájdalom, keserűség és nyomor miatt, melyeket hozott. Árvizek pusztításai tömérdek kárt okoztak, a szárazság megapasztotta a termést, és sok családot nyomorra kárhoztatott.

*14. ábra. A Betekincs völgye
Képeslap Balogh Gyula gyűjteményéből*

1890

Május hó 23-án a paloznaki szőlőt, melyben a két éves phyloxera mentes szőlőültetvények már szép fejlődésnek indultak, a jég elverte; a vetésben is nagy kárt okozott. Ez évtől kezdve nem szüretel a ház, miután a régi szőlő kiirtatott. [P.R.H.D.]

Közegészségügy.¹¹⁷ A közegészség Január hóban betegedés tekintetében egyike volt a legkedvezőtlenebbeknek, de a nagyszámú betegedésekkel szemben a gyér halálozást megnyugtatólag lehet jelezni, mert a közönséges számarányt nem lépte át.

A kedvezőtlen egészségi állapotot az Influenza okozta a mely járványszerűleg volt mindenfelé elterjedve és kivétel nélkül a lakosság minden osztályából, szegényt, gazdagot, mértékletes és mértéktelen életmódút, kor- és nem különbség nélkül egyaránt megtámadott. Kevés azoknak a száma a kik a járványt elkerülték. – A betegség az egész hónapon át, városokban, falvakban és pusztákon is egyforma erővel ellenállhatatlanul mint az áradat terjedt szét és majd minden házhoz betolakodva 24 – 48 óra alatt sok helyen az egész családot levette a lábáról, s különös hogy nem csak zsúfolt cseléd lakásokban s szegény parasztok gunyhójában, a hol tisztaságot és jó levegőt hiába keresne az ember, hanem rendszerető és tisztaság kedvelő úri családokat is, azok apraját-nagyját egyenlő mértékben kímélet nélkül ledöntött úgy, hogy sok ház úgy nézett ki, mint egy kis kórodai helyiség, a melyben minden ágy betegekkal van megtöltve.

Megfigyelésem tárgya volt a betegség különösen azon oldalról is, vajon a légtüneti viszonyoknak minő befolyást lehetne tulajdonítani a betegség terjedésénél? Szerény megfigyelésem eredményeként jelezhetem a következőket: A légnyomás 1889. december havában a f. é. Január hó 11-ig szokatlanul s állandóan igen magasán állott s noha a magas légnyomással tiszta derült napok s északi erősebb légáramlatok szoktak egybekötve lenni, ezek a fentebb jelzett időszak alatt mind elmaradtak. Hanem e helyett 1½ hónapig tartó borús és ködös napok voltak, a köd szokatlanul erős s gyakori lecsapódásával. – A hőmérséklet december hó közepéig fokozatosan enyhébb ugyan, de azért folyvást a fagyponthoz maradt, december hó közepétől január 1-ig a hideg erősen növekedett, majd ismét január 11-ig enyhült, úgy hogy akkor esőt kaptunk fagyponthoz felüli hőmérséklettel.

Az éjszakai szelek helyett a keleti és nyugatiak fújtak, de általában inkább szélcsend uralkodott, sőt a mi az egészségre nézve a legártalmasabb, még a szeles napokon sem oszlott el a köd, hanem a járó-kelők ruháit átnedvesítve, a fák és egyéb tárgyakra erősen lerakodva, szinte lehetetlenné tette a test melegének megóvását ruhákkal. – A hó igen tartós volt s így a levegő tiszta és portól ment volt ugyan, de annál nedvesebb úgy, hogy a lecsapódás köztünk a földszinén ment végbe, a mely-

¹¹⁷ VESZPRÉMI KÖZLÖNY, VII. évfolyam, 6. szám. 1890. február 9.

nek káros hatása annál érezhetőbb volt, mert többször hideg szél is járult hozzá. – A légnyomás csak január hó 11-én csökkent hosszú idő után, akkor láttuk először az éltető napot s valóban ez időtől fogva lehetséges volt a páráknak a magasban s nem a földszinén való lecsapódása, erősebb légáramlatok keletkezése, szóval mindazon tényezők létrejöhetése, a melyek bennünket a félig köd, félig felhőtengerből kiragadhatnának.

Ez időjárás viszonyok mellett különösen azon körülmény, hogy még a szeles napokon sem oszlott el a köd, a ruháinkon is átható folyton nedves levegő és a nedvességnek köztünk a földszinén történt lecsapódása, mint az egészségre legártalmasabb tényezők szerepeltek nézetem szerint legnagyobb mértékben az Influenza kifejlődésénél és rohamos terjedésénél, és eltekintve attól, hogy mint mocsáros tájakon mocsárgerji lázak uralkodásánál miazmákkal¹¹⁸ van telve a levegő, amely lázas betegségek terjedésére gerjesztő hatással van, épp úgy az influenza járványánál nem is képzelhetek más erősebb tényezőt, mint a tartós hideg, nedves és az egész szervezetet átható miazmákkal telt levegőt, mert a kik megbetegedtek azok mint máskor, úgy most is szokott téli ruhájukban jártak, foglalkoztak, dolgoztak; gyermekek s ifjak most is mint más téli időben szokott téli öltönyökben tették meg az iskolába vezető utat és úgy ezek közt mint a felnőttek között többnyire este vagy éjjel köszöntött be az erős láztól kísért influenza; – gyomor túlterhelés nagyon ritka esetben okozta a jelzett betegséget, de sokban hozzá járult az áthülés által terjesztett láz fokozásához. – A leírt légtüneti viszonyok az egész continensen ilyenek voltak, hogy pedig a betegség terjedésére befolyással levő oktatni viszonyok közül ezen körülménynek a legjelentékenyebb hatást lehet tulajdonítani az is, hogy december hó elején a mint a zordabb téli időszak beköszöntött, vele együtt az influenza fellépésének híre is észak felől megérkezett, a mely földrészünk minden zugát a hideg nedves légáramlásokkal együtt rohamosan elárasztotta. [*Kerényi Károly*]

Január 4. A Balaton. A nagy tó jege az utóbbi napok alatt nagyon megvastagodott; most már nem csak gyalogosok, de kocsik is közlekednek rajta, sőt terhet is szállítanak! A parti községek halászhajói – mint nekünk írják – nagy tömegben ostromolják a most már vastag jeget, mély lyukat vágatnak a szerencse azonban máig nem kedvező, általában nagyobb halat keveset fognak, kisebbet azonban bővebben. [V.F.H.]

Január 5. A Balaton szélében hosszában oly keményen befagyott, hogy rajta már kocsikon és szánokon is közlekedhetnek. [V.]

¹¹⁸ Miagma (görög) = régebbi felfogás szerint a levegőt egészségtelenné tevő anyag; a vízből, talajból kiáradó betegséget, ragályt okozó párák, gőzök. A fertőzés ama fajta, midőn a betegítő vírus nem közvetlenül más beteg embertől származik, hanem az állati szervezeten kívül, főleg a talajban, és pedig csak bizonyos helyeken tartózkodik, szaporodik, és innen jut levegő, víz stb. közvetítésével oly emberek szervezetébe, akik megfelelő helyeken magukat az ily vírus hatásának kiteszik. [Pallas Nagylexikon]

Első kritikus nap. – Falb időjósatai szerint az első kritikus nap 1890-ben január 6-án lesz. [V.]

A Balaton már annyira befagyott, hogy gyalogos emberek járnak rajta, sőt a halászatot is megkezdték már. [V.K.]

Január 11. A Balaton jegén. Szép látvány most kiállni a partra s nézni körül az óriás jégtáblát, melynek a zala-veszprémi hegyláncz ad keretet. Kisebb, nagyobb távolságban halászcsoportok feketednek, húzva a hálót lékelve; míg Boglár és Fülöp között valóságos országút van a jégen és számtalan kocsi hordja Zalából a bort, termőkövet s egyéb terheket, van eset, hogy egész kocsisor megy egymásután, olyan óriási fehér hídon mely alatt nincsen gerenda. Keresztül – hosszában a községekből megy a látogatás olcsó pénzért Somogyba; kerülnek egymást a kocsik, még lakodalmi menetet is láttunk zászlós kocsisorral. Szóval víg élet van a Balaton jegén. A jég csendes időben, hó nélkül fagyott s így tükör sima legtöbb helyen, csak ott van egy kis görcsöt, jégcsapot hol a halászok léket vágtak. Bátran lehet rajta csúszkálni, korcsolyázni. A fővárosi jégről, hol kimért ficzánkodásokkal, vörös kapczában hasítja a levegőt az ikra nélküli karcsú lábszár, kijöhet a jégsportot kedvelő ide; a gamászi partoktól a fenéki hidig, 12 mértföld jég hosszúságban kirugódozhatja magát kedvére. [V.F.H.]

Január 12. Az influenza.¹¹⁹ Már 8 nap óta sűrű és majdnem átláthatlan köd borítja el a szemhatárt. A sikamlós és hólével beázott talaj szinte kellemetlenül teszi a kintlételet, s így meleg szobáinkban elzárkózva van időnk és alkalmunk egyről-másról és különösen a muszka-nátháról is (influenza) elmélkedni.¹²⁰ [V.]

Hintsetek hamut, óh házi urak! – de ne a fejetekre, hanem a házaitek előtt elterülő síkos járdákra, mert a rendőrség már számtalanszor kidoboltatta, hogy ennek meg kell lenni. Furcsa, hogy ezt még ki is kell dobolni, de még furcsább, hogy azért a házak előtt elvonuló járdák még sincsenek meghintve. [V.]

¹¹⁹ Fővárosi levél a szerkesztőtől. Budapest, 1890. január 9. Időjárásunk miben sem különbözik az egyiptomi sötétségtől. Köd előttem, köd utánam. Ez minden napnak a szignatúrája. Napot, meg sem tudnám mondani, mikor láttunk. Az emberek mind úgy néznek ki, mintha vadalmába haraptak volna. Még a jó kedv is influenzás. [VESZPRÉMI KÖZLÖNY, VII. évfolyam, 2. szám. 1890. január 12.]

¹²⁰ Az influenza. Rosszabb egészségi állapotok már régen nem nyugtalanították annyira világrészünket, mint most. Az influenza rendkívüli gyorsasággal terjed el mindenfelé. Hozzánk legkésőbbben ért el a kellemetlen betegség, hanem most már itt van egész erővel. A hirtelen kódásra változott enyhe tél nagyon terjeszti, mert az időjárás következtében úgyszólván nagy a hajlandóság a tüdőgyulladásra, s ez az influenzával, jóval súlyosabb lefolyású és veszélyes. A kezdetben 3 – 4 nap alatt kihevert influenza most sok esetben 8 – 10 napig tart, nagyfokú lázzal összekötve. [VASÁRNAPI ÚJSÁG, XXXVII. évfolyam, 2. szám. 1890. január 12.]

Az 1890. év kritikus napjai. Falb Rudolf a híres időjós, nem kevesebb, mint 25 napot jelez olyan napokban, amelyek az esztendőben, a mely szerinte kritikus nap lesz. Legveszélyesebb napok lesznek: január 20; febr. 19; márczius 20; július 31; aug. 30; szept. 28 és okt. 27. Másodsorban említendő: márczius 6; ápril. 4 és 19; május 4; június 3; július 2; okt. 13; nov. 12 és decz. 12. Harmadsorban említendő: január 6; febr. 5; május 18; június 17; július 17; aug. 15; szept. 14; nov. 26 és december 16. [V.K.]

Falb Rudolf időjóslata, mely hétfőre jelezte az évben az első kritikus napot, szerencsésen csütörtököt mondott. Lassanként beteljesedik, hogy az ő jóslatai sem különbek, mint a százesztendőös jövendőmondó. [V.]

Január 18. Síkos gyalogjárók. A legutóbbi napokban a ködös nagy mértékben megsíkositotta gyalogjáróinkat is. E mellett mégis csak kevés háztulajdonos részéről tapasztalható, hogy a háza előtti gyalogjártó meghintetné. Így azután valóságos veszéllyel jár – különösen esténként – a járás kelés. Talán jó volna rendőrségünknek az ilyen gondatlan háztulajdonosokat erre figyelmeztetni, mielőtt valami bekövetkezhető szerencsétlenség az erélyes intézkedést szükségessé tenné. [V.F.H.]

Halászkok veszedelme. A Balaton-partról írják nekünk, hogy a közelebbi napokban uralkodó vastag köd sok kárt tett a halászkoknak, mert napokon át nem tudtak halászni; 10 – 12 lépésre nem látta egymást az ember. Nemes halat még mindig keveset fognak. [V.F.H.]

Január 26.¹²¹ **Az influenza,** az időjárás javulása következtében, szűnni kezd városunkban. Főgimnáziumunk tanuló ifjúsága is, 8 napi szünet után, megkezdte az iskolák látogatását; elemi iskoláinkban be sem kellett szüntetni az előadásokat. [V.]

A tavasz első hírnöke a kis ibolya már előbújt a hó alól, előcsalta a korai tavaszi napsugár. Pedig még jóformán a tél közepén vagyunk. [V.]

Február 8. Februáriusi kalendárium. Február hónap csillagászati nevezetességekben nem igen bővelkedik. –Kuriózumképpen fölemlítjük, hogy kritikus nap e hónapban Falb Rudolf jóslata szerint kettő van: 5-ike és 20-ika. [V.F.H.]

A Balaton, melyről csak előző hírlapunkban jeleztük, hogy már teljesen jégmentes – ismét befagyott, még pedig szélében-hosszában egyaránt. A jég azonban nem elég erős arra, hogy halászni lehessen rajta. Így most sem la-

¹²¹ Fővárosi levél a szerkesztőtől. Budapest, 1890. január 23. Az időjárás pityergőre fogta. Eddig a nyirkos köd, most meg a havas eső olvasztja fel az utcák dermedt fagyát. Egészségtelen idő. A gyengébb idegzetűek ki sem mozdulhatnak, az erősebbek bokáig tityegnek-totyognak a piszkos hóleben. Az egész főváros olyan, mint mikor a pajkos gyermekek sárral összedobálják egymást. [VESZPRÉMI KÖZLÖNY, VII. évfolyam, 4. szám. 1890. január 26.]

dikkal, sem jég alatti „vezéressel” nem halászhatnak a halászok. Az ország, legalább 8 – 10 napig nem fog enni balatoni fogast. [V.F.H.]

Február 9. Vetések állása megyénkben. A földművelési minisztériumhoz beérkezett hivatalos jelentések szerint a Dunántúlon a január hó második felében beállott enyhébb időjárás következtében a hó mindenütt elolvadt, úgy, hogy az őszi vetések most már takaró nélkül állanak. Eddig jól teletek, szép zöld színűek, de megyénk egyes részein – különösen a bujább rozsvetések, a hol vastagabb hó fedte, kipállottak. [V.]

Február 15. Időjárásunk, a napsugarat tekintve, tavaszias volna; de a hideg zephirek még mindig a tére emlékeztetnek. Reggelenként még mindig fagyos a föld s a külső munka így ismét megakadt. [V.F.H.]

A lefőzött tavasz. Egyik Balatonparti tudósítónk írja: Január hóban ama néhány napi jó időt ugyancsak iparkodtak felhasználni a bfüredi gazdák. Hozzáfogtak a tavaszi vetéshez, hanem aligha meg nem adták az árát, túlságos és időelőtti szorgalmuknak, mert a néhány napi jó idő alatt a mag a csirába indult, s a rá jövő kemény hideg pedig tönkre silányította a teljes fejlődésben levő csírás magvat. Oda van a munka és oda a mag is. Azért legjobb mindent a maga idejében. [V.F.H.]

Február 16. A Balaton ismét befagyott, még pedig széltében-hosszában egyaránt. A jég azonban nem elég erős arra, hogy halászni lehessen rajta. Így most sem ladikkal, sem jég alatti „vezéressel” nem halászhatnak a halászok.¹²² Az ország, legalább 8 – 10 napig nem fog enni balatoni fogast. [V.]

Február 22. Nagy szárazság. Aggódva nézi ezt a gazda közönség. A szántóföldek és a vetések porladnak a szárazságtól. Fel is szökkent az eleség ára és még mindig nincs esőre kilátás. [V.F.H.]

Öntözik az utczákat. Első eset emberemlékezet óta, hogy télen 10 fok hidegnél öntözték volna a főutczát. Most azonban öntöznek, mint a kánikulában. Csak azután síkossá ne öntözzék az utczákat, mert az elesés veszélyesebb a pornál. [V.F.H.]

Február 23. A veszprémi korcsolya egyesület jégpályája felmondta a szolgálatot. A szép tavaszi időjárás felolvasztotta a jeget s így a sport e nemét kedvelők elvonattak az élvezettől. Akadtak ugyan egyesek, a kik a Balog-tó jegén óhajtották a veszteséget kárpótolni, de ezeket is elijesztette egy kis fiú balesete, a ki a jég alá szakadt s csak segítség mellett menekült ki a kellemetlen fürdőből. Hiába, a természet nem lehet kifogni. [V.]

¹²² Vezér: a jég alatt való halászatnál az a rúd, amelyet lékről lékre tologatnak a amelyhez a kihúzó kötélen van kötve. (A magyar halászat könyve, 1887.)

Március 1. Az első ibolyák. Míg Veszprémben csak úgy dideregnek a téli kaputban passogó¹²³ emberek, addig a Balaton-vidékről a visszatérő tavaszt jelentik. Az e vidékről jövők tegnap kis ibolyacsokrokat is hoztak a hetivásárra. Persze, volt keletjük rögtön. [V.F.H.]

Időjárásunk a roppant szárazság mellett oly krudelis¹²⁴ hidegre vált, hogy szinte a legkeményebb télbe is beillenék. Mondanunk sem kell, hogy minden külső munka megakadt, s a forgalom sem kielégítő ennek következtében. [V.F.H.]

Szomorú kilátások. A folytonos szárazság a legnagyobb aggodalomban tartja gazdáinkat. Az eleség ára kezd felszökni. A kártékony férgek roppant módon elszaporodnak a telekben, már is kárt tesz az egér s az ürgesereg. [V.F.H.]

Március 2. A folytonos szárazság a legnagyobb aggodalomba ejti mezei gazdáinkat. Az eleség ára kezd felszökni; a kártékony férgek nagyon szaporodnak. [V.K.]

Március 8. A márcziusi hó bennünket is megtisztelt. A hét elejétől csütörtök éjfélig, kisebb-nagyobb időközben mindig havazott; tegnap délután rövid esőzés állt be. Úgy látszik elvégre, – s hiába rázza fejét az exminiszterelnök úr! – valahára mégis csak kitavasodik.¹²⁵ [V.F.H.]

Tegnap hetivásárunk, daczára a jó időjárásnak, igen lanyha volt. Így van ez, minden nagyobb országos vásár előtt. [V.F.H.]

Március 15. A Balaton két nap óta tiszta. A mi megyénk s Zala megye jégtorlata mind átvándorolt Somogyba. Még ott fehérlik egy keskeny fehér jég-sáv. Innen már dél-tavaszi van. Ott még építhetik a jégvermeket. Hát ilyen a különbségünk – akárhogy is szerkesztői üzenet ez a mi jó kaposvári Nestorunk¹²⁶. [V.F.H.]

A kálvária járás már megkezdődött. Eddig a zord időjárás miatt kevesen mentek el az Istenember szenvedéseit jelző „stációk”-hoz, de a szép tavaszi idő-járással együtt megszaporodott a kálvária-látogatók száma is. Vasárna-

¹²³ Passog = valaki ijedten, zavartan vagy meglepetten nézeget körbe-körbe. A „pislog” elferdítéséből származik.

¹²⁴ Krudélis = kegyetlen, kíméletlen, iszonyú, nagyon rossz.

¹²⁵ A cikk TISZA KÁLMÁN miniszterelnök bukására utal, aki hivatalosan 1890. március 15-ig volt Magyarország miniszterelnöke. Ellentmondásos kormányzása, sok szövetségesének korruptsága és az 1889. évi véderő-törvényjavaslat, amely – az újoncállítás korlátozásán keresztül szuverenitásvésztést jelentett volna – annyira aláásták tekintélyét, hogy a kitörő utcai tüntetések és a nagy elégedetlenség miatt távoznia kellett. Bár azt a látszatot keltette, mintha az udvar mondata volna le az emigrációban lévő Kossuth Lajos magyar állampolgársága miatti kiállásáért. A továbbiakban is pártja vezetői közé tartozott. [Wikipédia]

¹²⁶ Nestor = papagály.

ponként az ájtatoskodó hívek tömegesen járnak imádkozni a kálváriára. [V.F.H.]

Az országos vásár. Lanyhán, csendesen folyt le a hétfői országos vásár. Az időjárás nem volt kedvező, mert az előző napok szép, kitarító tavaszi derűje hétfőn zord, szeles, zimankós időre vált, mely a távolabb lakó falusi népet elriasztotta a bejöveteltől. [V.]

Március 16. Közegészségügy. Egész február hó folyamán a légnyomás folytonosan magasan állott, csak 7-én, 8-án és a hó utolsó pár napjaiban szállt egy kissé alább; a napok túlnyomóan derültek voltak, s tartósan északi és északkeleti légáramlatok uralkodtak. A hőmérséklet (-)7,2°C és +5,2°C között ingadozott, a napi ingadozás azonban csak alig 5°C volt. A járó-kelő s kint foglalkozó közönség folyton egyformán öltözködve ezen időszakban nem volt kitéve a hőmérséklet hirtelen változásai által az oly gyakran tapasztalt meghűlés veszélyének, mint más években, de azért a tartósan uralgó északi és észak-keleti hideg, fagyaló szelek befolyással voltak az uralgó körjellegre. [K.K.]

Március 22. Jégverés Balaton-Almádiban. Tegnap pénteken, esti 6 órakor, mint hírlapunk zártakor értesítenek, mennydörgés kíséretében, madártojás nagyságú jégek estek oly erővel, hogy a gyümölcsfák rügyeiben is sok helyen tetek kárt. Kijut az elpusztult Balaton-vidéknek mindenből – a mi nem kéne! [V.F.H.]

Vetések állása a Balatonvidéken. A vetéssel a kedvező jó idő mellett úgy állunk, hogy a héten az egész Balaton mentén nem lesz vetetlen szántóföld; a legnagyobb rész már idáig is elvégezte a tavaszi vetést. [V.F.H.]

Időjárásunk kezd kitavaszkodni. A kályhákat kezdik kirakni a lakásokból; a téli kabátokat pedig berakni – Lengyel úrhoz. [V.F.H.]

Március 23. Égi tünemény. Folyó hó 19-én este 6 órakor igen szép szivárvány volt látható az ég keleti részén. A régiek igen sokat jósoltak a Szent György nap előtti égi tüneményekből. [V.K.]

Március 29. Időjárásunk a héten olyan volt, mintha a jövő hónapból lopódott volna a márcziusba. Eleinte ködös, hideg volt; kedden, szerdán óriási szélvész, csütörtöktől máig pedig pompás júliusi időnk járt. Eső azonban nincs, s ezt szívesen kölcsönöztük volna le akár egy kis szeptemberi hideggel is. [V.F.H.]

Április 5. Időjárásunk verőfényes szép. Az eső hiányát erősen érzik a vetések. [V.F.H.]

Április 6. Virágvásárnapja gyönyörű tavaszi idővel virradt fel. Mosolygó verőfény szórta széjjel aranyát a légben, enyhe szellő röpkedett be az ablakokon, templomba hívta az embereket. [V.K.]

Április 12. Esős időjárásunk van három nap óta. Ideje is volt, mert a vetések már sínylették a hosszú szárazságot. [V.F.H.]

Az időjárás erősen meghűvösödött a héten. Úgy tetszik, mintha a szépen indult tavaszról egyszerre visszafordultunk volna a télutóba, s ehhez képest elő is kellett szedni a már nyugalomba helyezett télikabátokat. Pár napig eső is esett, a mi igen üdvös volt a vetésekre és egyéb termékekre. Székesfehérváron – mint onnan írják – 9-én, szerdán egész nyári vihar dühöngött. Az ég dörgött, villámlott, s zápor módra hullott a jeges eső, mely dacára, hogy rövid ideig tartott, a szőlőkben és veteményekben nagy kárt tett. [V.]

Április 19. Időjárásunk erősen veti előre – a nyár melegét. Legjobban mutatja azt a veszprémi corso-nak szekierozott főutcza, mely esténként tele van sétáló közönséggel, és a „Korona” kávéház nyári veranda-salettje, melyet már erősen kultivál a publikum. [V.F.H.]

Kiránduló helyeink a tavasz teljes beköszöntésével napról-napra élénkebbek lesznek. A „Betekints” és „Kiskúti csárda” mindennap sok kirándulót vonzanak ki a zöldbe. [V.F.H.]

Kritikus nap. Falb Rudolf az ismert időjós a mai – e hó 19-iki – napra kritikus napot jósolt. Mintha bizony a mi környékünkön nem volna úgysis állandóan kritikus az állapot. [V.]

Április 26. Búza szentelés. Szt. Márk evangélista napján e hó 25-én a processió¹²⁷ elmaradt, mert az idő kellemetlen volt. [V.F.H.]

Május 3. Időjárásunk két nap óta verőfényes, meleg. A hét elején köd, eső, szélvész volt napirenden, egész szerda estig. [V.F.H.]

Az első májusi nap gyönyörű volt az idén, s olyan derűlten kedves, ragyogó verőfényrel mosolygott nyomorult sártekénkre, mintha hírt sem hallott volna róla mi készül ideleln. [V.]

Május 4. Nagy köd lebegett a múlt kedden városunk felett. Talán nem fogja szép reményeinket tönkretenni, mert nagyon nedves volt.

Időjárásunk igen kedvező. Április hó utolsó három napján át termékenyítő eső áztatta meg vetéseinket. Május 1-je szép verőfényes nappal köszöntött be. [V.K.]

Május 10. Országos vásárunkat, mint a Szent-György-napi vásárokat rendesen, az idén is elmosta az eső. Hatalmas zápor indult meg kora hajnalban, mely aztán délig tartott. Igen természetes, hogy a kirakodó vásár dugába dőlt, azonban a szarvasmarha vásár mégis kedvező volt. [V.F.H.]

Árvíz. F. hó 8-án, múlt csütörtökön este 9 órakor a Bakony-hegyekről oly nagy vízár jött le, hogy Lókutat, Rátótot és Hajmáskért elöntötte; útjában a vetéseket semmivé tette. A szegény népet rémület fogta el, az ijedség annál

¹²⁷ Processió = ünnepélyes felvonulás, egyházi körmenet.

nagyobb volt, mert a veszedelem éjjel jött. Mint mondják, öl magasságban rohant az ár, a Bakonyból nagymennyiségű fát hordott le. Hajmáskér utczái és kertjei megteltek ölfával. – Ugyanekkor Jutason a vetésekben, gyümölcsfákban a mogyoró nagyságú jégesés roppant károkat okozott. [V.F.H.]

A csatári búcsú. E hó 4-én vasárnap volt a csatári búcsú, de nem volt túlságosan népes, mert az eső – mely rendszeren be szokott ütni a búcsú napjára – ezúttal is elmosta az egyházi ünnepnek azt a részét, mely a világi örömeinek számára lett volna fenntartva. [V.]

Nagy vihar dühöngött megyeszerte e hó 8-án. Városunkban csak erős záporosó alakjában nyilatkozott meg a vihar, a Balaton mellett azonban már itt-ott jég is esett. Kárt szerencsére nem tett. Nagy volt azonban a veszedelem a közeli perei pusztán, a hol óriási felhőszakadás volt, mely több emberéletet is elpusztított. A hirtelen megdagadt patakba ugyanis beleveszett pár ember. Az áradat elöntötte a hajmáskéri határt is. Ugyanott a jég elverte a termés egy részét. [V.]

Május 11. Közegészségügy. Ápril hóban a közegészség kedvező volt, mert kevés volt a betegek száma és a halálozás is kevesebb volt mint az előző hónapokban. A légmérsékleti viszonyok változók voltak; a hónap első fele hűvös volt, úgy, hogy reggelenként $+2,3^{\circ}\text{C}$ -ig leszállt a hőmérő, a hó közepétől 21°C -ig emelkedett, úgy hogy a déli órák körül $+21,6^{\circ}\text{C}$ is felszállt. Általában pedig a napi hőingadozás $8 - 11^{\circ}\text{C}$ lévén, ezen változások okozták nem ritkán a járó-kelő közönség csalatkozását, a mennyiben könnyebb öltözködéssel meghülésnek és ez által erős nátha és hurutnak tették ki magukat. A légcseré kedvező volt, mert az egész hónapon keresztül az éjszakai és éjszakkéleti passát szelek voltak az uralkodók. A lég nedvessége is általában az egészségre kedvező volt.¹²⁸ [V.K.]

Május 17. Fogy a Balaton. A vízmérő jelenleg nagyon rosszul mutat a Balatonra nézve. Ily időszakban a vízmérőnek kellene állnia $101 - 102$ -ön, s ma áll 91 -en! Tehát 10 cmeterrel alább, mint kellene állnia. S ez rossz jel a jövőre; mert a tél folytán kevés hó és eső levén, a víz nagyon megfogyott, holott máskor a tél mindig annyira emelte a tó felszínét, hogy a nyári kigőzölgés által okozott veszteséget egyensúlyozta. Ha már most is ennyire leszállt a víz, mi lesz akkor a nyár folytán a nagy hőségekben? Készen lehetünk rá, hogy a „Kelén” gőzös kikötése a Sióban sok akadállyal fog járni; a fürdőhe-

¹²⁸ A tavaszi lóversenyek az idén május 4-én kezdődtek. A megnyitó nap délelőttjén nem igen mutatkozott kedvező idő a versenyre, de később mégis kiderült s a legszebb tavaszi idő kedvezett a versenykedvelő közönségnek, mely, vasárnap is lévén, zsúfolásig lepte el a versenyter nézőhelyeit. A verseny nagy érdeklődés mellett folyt le, s ebből nem vont le a később egész erővel megindult hatalmas tavaszi zápor sem. [VASÁRNAPI ÚJSÁG, XXXVII. évfolyam, 19. szám. 1890. május 11.]

lyeken sok panasz lesz a víz csekélyisége miatt; a legnagyobb csapás pedig az, hogy a Balaton jól megfogyott. [V.F.H.]

Az időjárás. Sok is a jóból. A téli és tavaszi szárazságra kívánt májusi esők megjöttek ugyan, s nagy hatással is voltak a vegetációra; most meg azonban vége-hossza nincs, s ha fél napon át nem esik, délután már nyakunk közt van, sokszor zápor, menydörgéssel. Az esőből ma már tehát nagyon elég volna, mert ha a meleg és nedves időjárás jó hatással van a parlag-rétek, legelőkre, de több kárt tesz a vetésekben. A búzák különben is gazdagok voltak, most már nagy része meg van dölve; aratják, kaszálják s még így sem bírnak vele! Aztán a sok eső folytán itt-ott már vörösödik a búza, nem rozsdá ugyan, de nem is egészség! Szóval az áldásból már nagyon is elég volna. Szombaton délben 22 fok meleg volt napon R. szerint [27,5°C]; előtte pár nappal pedig záporosó volt erős mennydörgéssel. [V.F.H.]

A fagyosszentek az idén – tekintettel a világmozgalmak hangulatára - szintén sztrájkot jelentettek be, – nem csekély öröme az aggódó gazdaközönségnek, melyet e komor napok még komorabb időjárása rendszerint megszokott rémíteni. Most azonban másként történt; a fagyasztó tekintetet olvadékony, szelid mosoly váltotta fel. A rangidős Pongrácz és Szervác pláne szinte tűrhetetlen meleget zúdítottak nyakunkba, melynek jótékony pressiója folytán nem egy tavaszi felöltő vándorolt pihenni Lengyel bácsi intézetébe. A szokatlan hőség csakhamar vihart idézett elő, mely Bonifác napjára meglehetősen leszállította a hőmérsékletet. Hármuk közül tehát az utolsónak van legborongósabb kedélyállapota. [V.F.H.]

A hetivásár a hűvös idő daczára, – vagy talán éppen ezért – elég élénk volt pénteken. ¹²⁹ [V.]

A három fagyos szent: Pongrácz, Szervác, Bonifác minden nagyobb baj nélkül múltak el a megyénkben. A harmadik napon meghidegült ugyan a már egészen nyáriás idő, s egy-egy erősebb szélroham viharral ijesztgetett, az eső is meg-megeredt, s itt-ott egy pár apró jégszem is koppant benne, de szerencsére, nagyobb baj nem történt. – Az ország több vidékén azonban nem ment ilyen simán a dolog. Nagy vihar volt Budapest és Bécs között; Szegeden nagy jégeső pusztított, s mint levelezőnk írja, Sümeg határát is elverte a jég. E hó 13-án Devecserben is esett jég, de záporral vegyest jövén, szerencsére nagyobb kárt nem okozott. Győrben az utakon és kertekben fákat tépett ki a

¹²⁹ Villámütés. Mint a „Pápai Lapok”-ból olvassuk: május 13-án a pápai nagy templomba dél-előtt ½12 órakor a villám leütött. A villám (az) egyik mellék oltárba ütött s az oltárkép alatt levő márvány párkányzatból egy jó darab letörött és az oltáron levő aranyozott keresztet befekeztette; azután átcsapott a másik oldalon levő mellékoltárra, hol szintén hasonló rombolást tett. Sajátságos, hogy 47 év előtt, vagyis 1843-ban, ugyanazon a helyen történt a leütés. Kár, hogy azt az országszerte hírneves és gyönyörű templomot villámhárítóval nem látják el. [VESZPRÉMI KÖZLÖNY, VII. évfolyam, 21. szám. 1890. május 25.]

vihar. Győrszigetben ledöntötte a tűzoltó-egylet mászóházát és elszakította a telefon-sodronyt. A Gondviselés, úgy látszik, elismeri, hogy a mi vidékünk jégeső nélkül is meg van verve eléggé. [V.]

Május 18. Keresztjárom napok. A keresztjárom napok ájtatosságai a legkellemesebb idő mellett folytak le s azért nagyszámú közönség jelent azokon meg mind a három napon. [V.K.]

Május 24. A fürdés a Balatonban már rendszeresen foly, a magyar tenger minden fürdőjében, a víz 17 – 20 melegségi fok [21 – 25°C] közt váltakozik. Oly melegség, mely más években csak július folyamán van napirenden. [V.F.H.]

Tikkasztó hőség, borúval, záporral, villámmal vegyest, uralog egy hét óta. Valóságos kánikulai napokat élünk. A vetések általában igen szépen s középtermésen felül ígérnek. [V.F.H.]

Nincs víz. Összes kutaink apadó félben vannak. Elsőben is a kórházi kút mondta fel a szolgálatot, abban már napok óta nincsen víz. [V.F.H.]

Piros pünkösöd ünnepével megkezdődik a nyári mulatságok évadja. Az ünnepnek – úgy látszik – gyöngy idő kedvez. A pénteki viharba beleöntötte minden mérgét az időjárás s most már kék éggel, mosolygó napfényvel biztat az ünnepekre. [V.]

Vízhiány. Kutaink egynémelyikében rohamosan fogy a víz. E természeti tünetemény okát még nem ismerik, a mennyiben ezt nálunk külső körülmények nem magyarázzák meg. [V.]

Jégeső. Pénteken – 23-án – oly rekkenő hőség uralkodott délelőtt városunkban, mely számottevő lett volna kánikula kellő közepén is. Délután aztán megjött a magyarázat a rendkívüli hőségre. Dél felől sűrű fekete felhők kezeledtek az égen, s csakhamar meg is eredt az eső jéggel vegyesen. Itt azonban a jég nem igen okozott bajt, de – mint értesülünk – Arács környékén nagyobb károkat tett a veteményekben és a szőlőkben. Ilyen szomorú hír érkezett Csopakról, Paloznacról és Lovasról is, a hol a jégeső mellett még a víz is nagy károkat okozott. A Gondviselés csak nem akartja megelégedni a csapást, mellyel e vidéket évek óta sújtja! [V.]

A fürdő évad. Veszprémben a serdületlenebb ifjúság számára immár megnyílt a fürdő szezon. A Séd vizében vígan lubickol már az ifjúság, mely csapatostul adja rá magát a nyár örömeire. [V.]

Május 25. Jégeső. Somogy megyében, Tab vidékén május hó első napjaiban jég és felhőszakadás, óriási vihar pusztított és igen nagy károkat okozott. Ugyan e hó elején Csurgótól Kutasig dühöngött a vihar és pusztított a jég. [V.K.]

A jégeső mindenfelé pusztít. Folyó hó 13-án Sümegen és vidékén nagy károkat okozott a jégeső, mely mogyoró nagyságú volt s tartott mintegy negyedóráig. A jégeső letarolta a gabonát, kerti veteményeket, a szőlőben is igen nagy kárt okozott. A hirtelen támadt jég és vihar megsemmisítette az

éppen akkor tartott országos vásárt is, mert a vevőket és árusokat szétkergette. [V.K.]

Május 31. Időjárásunk igen szép. Meleg nyári napjaink vannak, derült tiszta égbolttal. A Balaton-partok villái egyre népesebbek lesznek. [V.F.H.]

Villám ütés. A múlt szombati vihar alkalmával Noszlopon leütött a villám s az éppen akkor az erdőről hazatérő Bódis Károly muzsikus gyermeket sújtotta le. A szerencsétlen fiú rögtön meghalt. [V.]

Óriási vihar volt a múlt szombaton több felé a megyében. Várpalotán, három helyen is leütött a villám, de szerencsére nem gyújtott sehoh. Beütött a táviró hivatalba is s a gépezetet összerongálta. A fehérmegyei Polgárdin valószínű felhőszakadás volt. A víz több lábnyi magasságban hömpölygött a telkeken keresztül, s magával sodorta a künn levő barmokat. Hír szerint több kis gyermek is beleveszett az árba. Este csendesedett le csak a vihar, pusztulást és nyomort hagyva maga után. [V.]

Június 1. Nagy jégeső. Május hó 23-án délután Felső-Örsön, Alsó-Örsön, Lovason, Csopakon, Paloznakon oly nagy jég esett, a minőre a legöregebb emberek sem emlékeznek. A rettenetes idő $\frac{1}{2}$ órakor kezdődött s három ízben megújult. A gyümölcs mind elpusztult. [V.K.]

Június 8. Közegészségügy. A kedvező közegészségügyre nagy befolyással voltak a május hónapi légtüneti viszonyok. Nevezetesen: a hó első felében sűrű esőzések voltak gyakori égi háborúval. A levegő melegsége is állandóan mérsékelt volt; az éjszakkéleti passát-, majd a nyugati irányból fúvó nedves légáramlatok változó, de kellemes időjárást és az általános egészségre is javulást hoztak létre, a mely körülmény a mellett, hogy az emberi egészségügyre jótékony hatással volt, a növényzet gyors és erős fejlődését is előmozdította. A hőmérséklet minimuma 11, a maximuma pedig 28,2°C volt, mindazonáltal az átmenetek elég szabályszerűek s minden veszélyes ingadozástól mentek voltak. A hónap második felében is jelentkeztek rövid ideig tartó futó zivatarok, melyek természetes következményei voltak a levegő idő előtti s gyakran igen magas fokú hőmérsékletének, s míg egyrészt ezek a levegőt a portól s egyéb ártalmas vegyületektől megtisztították, másrészt a nap heve által felmelegített vizekben a testedző fürdés is megkezdődhetett, s a közönség egy része azt igénybe venni nem is mulasztotta el. [V.K.]

Úrnapi körmenet. Szép verőfényes napon ment végbe az úrnapi körmenet. [V.K.]

Június 7. Tűzoltóink majálisa, melyet a múlt vasárnap elmosott az eső, holnap lesz a „Betekints”-ben. Reméljük, hogy ezúttal kegyesebb lesz irántuk – Jupiter Pluvius!¹³⁰ [V.F.H.]

Időjárásunk tiszta, meleg nyári napokat hoz. A vetések gyönyörűek. A Balaton hőmérséklete 20 – 22 R. fok [25 – 27,5°C]; a helyi uszodáé 16 – 17° [20 – 21°C]. [V.F.H.]

Villám-ütés. A múlt szombati vihar alkalmával Noszlopon leütött a villám s az éppen akkor az erdőről hazatérő Bódis Károly muzsikus gyermeket sújtotta le. A szerencsétlen fiú rögtön meghalt. [V.F.H.]

Június 14. Vihar mindenfelé. A vihar próféta nem jósolta meg, de meghozta Medárd napja azt a rettenetes vihart, mely vasárnap-hétfőn országszerte dühöngött s Veszprém megyét sem hagyta érintetlenül. Megyebeli levelezőink nagy viharról adnak hírt. Az orkán egyes helyeken fákat tördelt ki és kéményeket döntött le. A gazdák esőt vártak a szeles időtől, de hiába. Száraz orkán volt csak, mely jelentékeny károkat okozott. Mindazonáltal a megye gazdaközönségének kedvező kilátása van az aratásra. [V.F.H.]

Júniusi naptár. Június haváról a naptár is tud mondani néhány érdekes dolgot. Esős, hűvös idővel köszöntött be e hónap, de azért meghozza a nyarat 21-én, a mikor a nap a rák jegyébe lép. [V.F.H.]

Víz szűke mutatkozik a városunkban. Több kút, apadó félben van, sőt a Balog- és Kális tavak is apadó félben vannak. [V.F.H.]

Június 15. Villámütés. Sümegen, f hó 12-én délután 4 óra tájban a villám lecsapott a zárdába; a folyosón össze-vissza rongálta a telegramot, a konyhába vezető folyosó ajtaját összetörte, a templomban a főoltár előtt függő három lámpa egyikét leszakította, az oltár-lépcsőkből egyes darabokat letörött, a díszes aranyozást megrongálta, megfeketítette, a leczke oldalán¹³¹ levő kis oldalajtót egészen megrongosolta. Hála Istennek, nagyobb hiba nem történt! [V.K.]

Június 21. Vihar a Balatonon. A múlt hét vasárnapjától kezdve folyton vihar dúlt a Balatonon úgy, hogy a „Kelén”, ez a rengeteg nagy gőzös nem ritkán féloldalt rohant a másfél öl magas hullámlejtőkön. Hanem kiállta ez a kitűnő vashajó a sarat úgy, hogy – mindössze csak egy keréklapátja törött össze a rettenetes árrohamok alatt. Maschke kapitány kitűnő parancsnoknak bizo-

¹³⁰ JUPITER a római vallás főistene, az istenek és emberek királya. A derült, világos égbolt istene, de haragjában az eső, mennydörgés és a villámlás is, ezekkel adja tudtul akarátát, jó- vagy rosszindulatát. JUPITER PLUVIUS = az esőhozó.

¹³¹ Episztola oldal. A keresztény templomoknak az az oldala, mely az oltár felé fordult miséző papnak jobb keze felől fekszik. Nevét onnan kapta, hogy az oltárnak ezen az oldalán olvassák fél az episztolát. A régi, orientált keresztény templomoknak rendszeren ez a déli oldala. (Episztola: szentlecke, az evangéliumot megelőző szentírási részlet a misében.) [Pallas Nagylexikon]

nyult, a mennyiben a síófoki szűk torkolat előtt oldalról rohanó hullámokon át a hajót teljes gözzel oly ügyesen szöktette be a Sióba, hogy bár a partok jobbra-balra alig 1 – 2 lábnyi távolságra vannak csak a hajótól; ez a kolossus-hajó teljes biztonsággal siklott be e partok közé, az oldalról támadó hullámokról. – A kis „Rohan” (az elmagyarosodott „Gameook”) a nagy viharok alatt pár napig szünetelt s egy Slepp-hajóját el is sodorta a vész. A sleppet úgy halljuk, Somogy partjain már megtalálták. A „Rohan”-t Keöd József régi kipróbált kapitány vezényli. [V.F.H.]

Vízhiány. Városunkban a kutak apadóban vannak, s az általános vízhiány kezd érezhetővé válni. A Balog-tó és a Kális-tó is rohamosan apadnak, s mind a kettő szerény pocsolyává készül komolyan degradálódni. [V.]

Június 28. Kánikulai hőség füllesztí a levegőt napok óta; közbe-közbe mennydörgős viharokkal keverve. Aki teheti, most már bátran elmehet – fürdőzni. [V.F.H.]

A kutak tisztasága. A hatóság legújabbán azt az üdvös rendeletet bocsátotta ki, hogy az összes köz- és magánkutak szigorú büntetés terhe mellett tisztán tartassanak, s azok környékéről minden a mi a vizet megronthatná vagy az egészségre ártalmassá tehetné, gondosan eltávolítandó. [V.]

Július 5. Kánikulai hőség uralgott egész héten úgy, hogy hosszabb ideig nem volt tanácsos a szabadban időzni. A légsúlymérő tartós, száraz meleg napokat jelez. [V.F.H.]

Július 12. B.-Füredről írják nekünk: Az aratást megkezdtük, hogy minő lesz az eredmény – csak pár hét múlva, ha már csép alá került a gabona – szólhatunk. Az idejéjében eső, a szárító északi, északnyugoti szelek uralkodnak. A szőlőről már nincs mit mondani. Elvértve kinek-kinek, pár akó bora, ha lesz. Szomorú kilátással megyünk be a télbe. Mindig a panaszt halljuk. Jó Isten, mikor lesz ennek vége? [V.F.H.]

Július 13. Közegészségügy. A közegészség június hóban, daczára a szakadatlanul viharos és hűvös időjárásnak, nem fordult rosszra, hanem kedvező állapotban megmaradt épp úgy, mint volt az előző május hóban, és sem a betegek száma, sem a halálozási arány nem emelkedett. Az egész hónapon keresztül igen erős északnyugoti szelek fújtak, olykor gyengébb nyugotiak által felváltva. A kellemetlen erős légáramlatok, a hűs éjszakák és forró nappalok egyaránt hozzájárultak ahhoz, hogy időjárásunk viharos és zivataros legyen. Napközben a hőmérséklet 11,4°C és 31,6°C között ingadozott, ezen változó meteorológiai viszonyok befolyással voltak a légzőszervi hurutos bajok megújulására. [V.K.]

Július 19. Időjárásunk olyan, hogy gőzfürdő se kell. Még a vízben fürödve is izzad az ember. Oly kánikulai hőség minő a tegnapi pl. – Rothschilddá tenné röviden szegény Hoffenreich fürdősünket. [V.F.H.]

Július 20. Balatoni veszélynek volt híre a múlt heti zivatar alkalmával, a midőn a Kelén gőzhajó zátonyra jutásáról is beszéltek. Az egészsből annyi igaz, hogy a mikor a Kelén a Sió elé ért, egy öt pilótára vert állványt talált ott, a mitől nem mehetett be a torkolatba. Az állványt Dorninger Húgó síófoki osztálymérnök állította fel, mert fényképezni akartak valamit. A midőn az állvány mellett levők a hajót közeledni látták, integettek, hogy ne jöjjön. A kapitány tehát kénytelen volt horgonyt vetni mindaddig, míg az állványt eltávolították. Ez volt az oka, hogy a gőzös egy óra s tíz percnyi késedelemmel ment be a Sióba. Azon utasokat, kik az időközben kerekedett nagy északi szélben nem mertek a horgony-vetés alkalmával csónakon kiszállani, s e miatt nyolcz órakor a Budapesten induló vonathoz nem érhettek, a hajó díjmentesen vitte vissza Balaton-Füredre. Veszélyről szó sem volt. [V.K.]

Július 26. Időjárásunk igen kedvező. Nincs nagy hőség s többszörösen eső is hűti az atmoszférát. [V.F.H.]

Elemi csapások a Somlón és vidékén. F. hó 6-án éjjel, nagy égzengés s vihar között a Somló hegyen több helyütt leütött a villám, meggyújtva néhány pinczét. Többek közt Szalay nyug. számtartónak a jenei határon levő pinczét is felgyújtotta. A tető már leégett, mire a tüzet elfojtották. Ugyancsak ezen éjjelen a devecesteri és szöröcsői határán a hegynek, nemkülönben a mezőkben a jég nagy kárt tett. A szőlősgazdák szép reményeinek nagyrészt vége. A n.-szöllősi erdőn több fába belecsapott a haragos istennyi, sőt az erdő szélén levő szántóföldön egy képét fel is perzselt. [V.F.H.]

Augusztus 2. Garázdálkodó villám. Szerdán délben erős záporosó váltotta fel a tikkasztó kánikulai hőséget, villámlással és mennydörgéssel vegyest. Ezúttal a villám a szabadban több helyen leütött, sőt a város területén, két helyen is garázdálkodott. Először a Dávidikum árvaházon próbált szerencsét, de száraznak méltóztatott lenni és nem sikerült kárt okoznia. De rá rövid időre, mintha emiatt haragja növekedett volna, még nagyobb robajjal csapott le a Braschl-féle kert mellett levő Nagyvári-féle házba. A villám a kéményen át hatolt a lakóházba és az ott foglalatostkodó Neuman Róza 17 éves varróleány jobbvállát sújtotta, aki eszméletlenül oly szerencsétlenül esett el, hogy fejét is bezúzta. Réthi Ede dr. azonnal segélyére sietett még a zuhogó záporban s megtette a mentési kísérleteket. A szerencsétlen leány állapota válságos. [V.F.H.]

Zivatar. Ránk ijesztett a július 30-iki zivatar, köröskörül semmi s egy pillanat alatt csakúgy zuhog, az ég csatornái megeredtek s ömlött a víz a magasból, miközben a gyengébb szívűeket erősen rémitgette a czikkázó megmegújuló villámlás és az azt követő dörgés. Csakhogy nem hiába féltek,

mert több helyütt le is ütött, a Nagyváry-féle házba pedig elég szerencsétlenül, a mennyeiben szele a tornácban Neumann Rózát megrázkódtatta s az előre bukott, miközben feje erősen megsérült. Az orvosok azonnal a helyszínen voltak, constatálták, hogy a leányzót csak szele érte, felmosdatták s később az ijedség okozta gyengeség folytán lefektették. Sebe elég nagy, de nem veszélyes, csak az ijedség meg ne bénítsa a szív működését. A villám a kéményben futott le a földbe, a ház majdnem magányosan áll, de azért nem nagy távolban tőle, vannak házak és magasb fekvésűek. Hiába, tény a villám útját tudományosan bevitatni nem lehet vagy mindeddig meghatározni nem sikerült. [V.K.]

Szárazság. Somogy megyéből értesítnek bennünket, hogy az egész múlt hó alatt nem volt eső s így a növekedés is elmaradt. Kolompér, kukorica semmi reménnyel se kecsegtet, s ha a magtermelés imígy-amígy be nem ütött volna, úgy szomorú télnek néznének az emberek eléje. De így majd amígy keservesen csak megfizetik az adójokat, hogy valahogy még keservebben megélhessenek. [V.K.]

Apad a tengerünk, már mint a Balaton, a miről a kirándulók eléggé meggyőződhetnek annak bármely részén. Savanyúvízen teszem a kosarakat a fürdőben a fenéig lebocsájtják s még sem nyeli el az embert. Siófokon pedig annyira bement a tó vize, hogy a bérlők szinte megrémülve látják elillanni költségeik visszatérítőjét. Ha továbbra is így marad a dolog, úgy főleg a somogyi partokon beljebb kell majd tolatni a fürdőházakat, már pedig ez költséges utaztatás. A mostani vízállás mellett Siófokon a fürdőt legalább 15 öllel kell beljebb vinni. Mindamellet van reményünk, hogy a tó vize, ha apad is, egészen azért el nem apad. [V.K.]

Augusztus 9. Jégeső. Borszörcsök és Somlósárhely között, – mint tudósítónk írja, – e hó 7-én délután csaknem dió nagyságú jég esett. A kár nagy. [V.]

Augusztus 10. Közegészségügy. Július hó folyamában a közegészség nem volt olyan kedvező, mint az előző június hóban, mert a betegek száma szaporodott, több helyen szórványosan kanyaró is mutatkozott és a halálozás is valamivel több volt, mint június hóban. Az egész hónapon át váltakozva enyhébb nyugoti és déli szelek uralkodtak, olykor erősebb északi légáramlások által felváltva; a hőség a hó közepén 36°C-ig felment, a minimum a hónap első napjaiban 10°C-ig is leszállt, a forró nappalok- és a változó időjárásra következő hús éjszakák a heveny gyomor- és bélhurutoknak nagyon kedveztek. [V.K.]

Mi az oka? Múlt számunkban megemlékeztünk a Balaton rohamos apadásáról, a melyre vonatkozólag most értesítenek bennünket, hogy az nem egyedül a szárazságnak tudandó be, hanem még más okra is visszavezethető. Ugyanis a Sión nagyban szállítják a gabonát, de a mai vízállás mellett ez csak úgy történhetik, ha a zsilip erősen fel lesz húzva. S tényleg erősen van

felhúzza a zsilip a gabonakereskedők érdeke miatt. Kíváncsiak vagyunk, vajon mit szólnak e tényhez a Balaton tulajdonosai s mit szól ehhez a csak néhány évvel előbb újjól megalkotott „vízjog”. Mi azt hisszük, hogy az utóbbi ily nagyfokú lecsapolást nem enged meg s hogy az előbbieknak, vagyis a tulajdonosoknak érdekével e lecsapolás meg nem egyezik. [V.K.]

Augusztus 16. Vízhiány mindenfelé. A roppant hőség és az állandó szárazság megérzik erősen kútjainkban is. Valamennyiben apad a víz, sőt némelyikből már teljesen kifogyott. De így van ez nem csak mi nálunk, de az egész környéken. Szent-király-szabadján például már egy kútban sincs víz, s a szabadiak kénytelenek ivóvízért Veszprémbe járni. [V.]

Augusztus 17. Nagy jégverés volt Bándon, Veszprém-megyében, a mely sok kárt tett a kapás növényekben s a szőlőben. [V.K.]

Augusztus 23. Nagy jégeső volt csütörtökön este fél kilencz óraker. Szerencse, hogy rövid ideig tartott és így nagy kárt nem okozott. [V.F.H.]

A hetekig tartott rendkívüli hőséget a tegnapi előtti záporosó váltotta fel, a felhők estefelé tornyosultak észak felől, nagy villámlás és dörgés után este 9 óra tájban végre megnyíltak az ég csatornái egy erős zápor és később jégeső alakjában, mely apróbb szünetekkel eltartott éjjelig, sajnos, hogy messze nem terjedt, mert már a Kéri-csárda és Almádiban, innen alig egy órányira alig volt pár csöpp! S így a vidéken a kukorica, krumpli, répa fonnyad, szárad tovább is, melyből általában az idén nem sok lesz. [V.]

Augusztus 24. Nagy vihar esővel és jéggel. A hosszú szárazság és kiállhatatlan nagy hőség után végre megváltozott az idő; f. hó 21-én este felé szép felhők támadtak, melyek szépen csoportosultak városunk fölött. Nyolcz óraker elkezdett dörögni és villámlani, végre nagy zivatar támadt, megeredtek az egek csatornái s jéggel kevert záporosó esett. A jég oly nagy volt, hogy a fákon alvó verebeket agyonverte. Egész éjjel valóságos orkán volt. A katonaság által készített sátorokat a pap-vásártéren mind fölszaggatta és messzire elhordta. A zivataros idő jól felfrissítette a már megromlott levegőt; régóta sóvárogtunk az ily frissítő időért. [V.K.]

Vízhiány. A nagy hőségben a kutak kiszáradnak; mindenfelől a legszomorítóbb hírek érkeznek. Több faluban oly nagy a vízhiány, hogy emberek, állatok szomjúhoznak. A városunkhoz közeli községekből ide jönnek lajtokkal és innét vizik az ivóvizet; leginkább szenvednek vízhiányban a szent-király-szabadi, vámosi, faiszi és vöröstói községek. Ha így tart az idő, úgy félni lehet a legnagyobb betegségektől, mitől az Isten mentse meg. [V.K.]

Augusztus 30. A múlt heti időjárás meglepően változatos volt. 25-én mint a kánikula utolsó napján forró sirokkó széllel, mely az nap délután szerencsére csak pár percig tartott szélviharrá fokozódott, mely rövid tartama alatt fákat tördelt és kéményeket ledöntött, majd estefelé elborult és reggelig esett, mire

másnap a levegő hőmérséke 30 Réaumur fokról [37,5°C] 15-re [18,8°C] esett, és lett oly hűvös mint akár októberben. Ezen változatossággal az idei nyár úgy látszik véget ért és kezdetét vette a nyárutó. Az eső egyébiránt meggyeszte meglehetősen mennyiségben volt, a kapás növények, nevezetesen krumpli és répa nagy hasznára, valamint a nagy szárazság miatt elmaradott és hiányos mezei munkálatokat, nevezetesen a tarrók felszántását lehetővé tette. [V.]

Augusztus 31. Nagy vihar. Folyó hó 25-én d. u. 5 órakor oly nagy vihar volt, hogy a kazalokat és asztagokat eldöntögette. Hajmáskéren Koronczi gazda szénával rakott szekerét, melynek tetején 6 zsák liszt volt, a hajmáskéri hídnál a Séd folyóba borította gazdástól együtt, honnét csak nagy nehezen szabadították ki. [V.K.]

Szeptember 6. Tél az őszben. A tikkasztó hőségre, csipős, borzongós, czudar időjárás. Virág virulását leperzelte az égető nap tüze, a lefonnyadt falevelet lepergeti a hűvös, minden átmenet nélkül jött őszi szél. A szeptember valóságos téli hideggel köszöntött be s a vénasszony nyara tegnapig még egy hamis sugarkával sem mosolygott. Ilyen a természet. Mogorvaságában is nagy humorista. Ajtószárfástól rontott be az ősz, meg sem várta a darumadár elköltözését, gyengeszívű fűzfapoéták üdvözlését. [V.F.H.]

A múlt heti időjárás meglepően változatos volt. 25-én mint a kánikula utolsó napján forró sirokkó széllel, mely az nap délután szerencsére csak pár percig tartott szélviharrá fokozódott, mely rövid tartama alatt fákat tördelt és kéményeket ledöntött, majd estefelé elborult és reggelig esett, mire másnap a levegő hőmérséke 30 Réaumur fokról [37,5°C] 15-re [18,8°C] esett, és lett oly hűvös mint akár októberben. Ezen változatossággal az idei nyár úgy látszik véget ért és kezdetét vette a nyárutó. Az eső egyébiránt meggyeszte meglehetősen mennyiségben volt, a kapás növények, nevezetesen krumpli és répa nagy hasznára, valamint a nagy szárazság miatt elmaradott és hiányos mezei munkálatokat, nevezetesen a tarrók felszántását lehetővé tette. [V.]

Szeptember 7. Közegészségügy. A közegészség augusztus hóban az előzőleg lefolyt július havihoz viszonyítva kielégítő volt. A kezelés alá került betegek legnagyobb részét az emésztő szervi bajok képezték. Az előfordult esetek nem voltak rossz indulatúak; nagyon segítették a heveny gyomor és bélhurutokat a gyümölcssevések, de az augusztus hó háromnegyed részében uralgott rendkívül forró, az életerőkre lankasztó, a növényéltre pedig aszályt hozó, többnyire déli és délnyugoti szelekkel járó napok; a nagy hőség éjjeleken át sem szűnt meg, a nappali hőség 36°C-ig is felment. A tartós szárító hőség után 26-án kaptunk esőt, a mely a levegő lehülését hozta meg. [V.K.]

Időjárásunk nagyon megváltozott; a rekkenő hőség után egészen meghidegült a levegő. [V.K.]

Szeptember 13. Az időjárás őszi jellegét megtartja; folytonos éjszakai szelek, hideg esők, közben jéggel, az elmúlt héten a nagyobb mezőgazdaságokban igen korán érkezett kellemetlen vendégek voltak a mennyiben a cséplést és az őszi vetést megakadályozták. Ma kiderült, s valószínűleg a jövő héten kellemesebb időjárásunk lesz. [V.]

Szeptember 14. Időjárásunk jobbra fordult. Már szinte megijedtünk, hogy vége lesz a savanyúvízes szezonnak.¹³² [V.K.]

Kiapadt a szt. Anna kápolna melletti kút. Már hetek óta meg vannak fosztva a szt. Anna kápolna körüli lakók az ottani kút vizétől. Még a kávé is elvitték. Nem tudjuk, hogy mi az oka: nincs-e benne víz, vagy csak a szivattyúja van elromolva? [V.K.]

Szeptember 20. Időjárásunk a vénasszonyok nyarát hozta meg. Verőfényes – se hideg, se meleg napjaink vannak. A fürdést kedvelők a Sédben 14 [17,5°C], a Balatonban 16 – 17 fokok [20 – 21°C] vizet találnak. [V.F.H.]

Falb Rudolf jóslata. Falb Rudolftól újabb közlemény jelent meg, a mely szeptember 28-dikát elsőrendű kritikus napnak jelöli ki. Ugyan e jelentés szerint a mai nap is válságos nap, de csak harmadrendű, hasonlóképpen szept. 23-ika is, míg szeptember 28-dika forduló pontot fog képezni. Utána valószínűleg megkezdődik a havazás a hegyekben. Ez, ha tartós, akkor rendszeren elejét veszi a nagyobb esőzéseknek úgy, hogy október 2-dika után az időjárás derültebb lesz. [V.F.H.]

A múlt hetekben uralkodott szeles, olykor viharos időjárást, a legszebb verőfényes őszi idő váltotta fel; mely úgy látszik tartós lesz. [V.]

Szeptember 27. Az ősz. Már csakugyan, hogy beköszöntött az ősz. Nemcsak a szeles, hideg időjárás, de az is bizonyít amellett, hogy a gesztenye is megjelent a piacon, hol olcsó pénzen vesztegetik. [V.F.H.]

Másodvirágzás. A múlt havi mostoha időjárás után e hónapban kiderült verőfényes idő imitt-amott megcsalja a fákat, s másodszer is virágot fakaszt az ágakon. Ilyen eset fordult elő a városháztéren, hol a Suly-féle ház előtt lévő vadgesztenyefák a minap késői virágot hajtottak, ez esztendőben immár másodszer. [V.]

¹³² A Duna áradása. Az Ausztriában, főleg pedig Csehországban pusztított árvizek következtében a Duna nálunk is nagy áradásban van. Pozsony és Esztergom közt több helyen a rétekre és községre is rátört. A főváros közt is szilaj hullámokban hömpölyög, s a kikötők alsó partjaira kicsepott. A Margit-szigeten nagy a pusztulás. A gondosan ápoltság, pázsitok, virágágyak elvannak árasztva iszapos vízzel; az összes épületek víz alatt állnak, a gyalogjáró padlók - melyeket az ott rekedt közönség kényelmére raktak le – használhatatlanná lettek és mindenki menekül a veszélyeztetett szigetről. E hó 12-én Budapest körül is bekövetkezett az apadás. Valószínű, hogy az alsó részeken minden jelentékenyebb károk nélkül húzódik el az áradás. [VASÁRNAPI ÚJSÁG, XXXVII. évfolyam, 37. szám. 1890. szeptember 14.]

A szép idő a múlt héten is tartós volt, a vetés folyik, s a koraiak már szépen ki is keltek, ámbár esőjük nem volt; Erre azonban most már nagy szükség volna, mert a tartós szárazság következtében az egerek nagyon elszaporodnak s a vetésben sok kárt tesznek. Az égboltozat ma borult s úgy látszik a jövő hét meghozza az őszi esők első sorozatát. [V.]

Szeptember 28. Nagy szárazságról panaszkodnak a Balaton melléki gazdák. Nagy baj lesz, ha az időjárás tovább is így tart. [V.K.]

Október 4. Egy kis eső végre megörvendeztette csüggedt gazdáinkat tegnapelőtt. Az öröm csak egy óra hosszúra tartott. [V.F.H.]

A legszebb szüreti idő a mi csak képzelhető, még a bornevelő eső sem hiányzott a múlt csütörtökön, s ámbár nagy széllel jött, s már a jó idő bomlását hittük, mégis péntek reggelre kiderült, s szüretelhetnénk békésen tovább, ha – volna mit szüretelni. [V.]

Október 5. Kaptunk már esőt is, a mely Falb kritikus napjának jeleivel, mint várva-várt vendég köszöntött be. Kevés volt, de majd lesz több is! [V.K.]

Szüret. A b.-kis-szóllósi szüret bevégeződött és pedig végképp; jövőre mutatósul sem lesz szőlő. Kinek még a múlt évben 104 akó bora volt, az idén lett 4 akó. A filoxéra terjedését az időjárás igen segítette. Május hótól fogva eső nem volt, még harmat sem. [V.K.]

Vízbőség. A rátóthiak nem szenvednek vízhiányban; nálunk a kutak majd mind kiszáradnak, ott pedig annyi a víz a kutakban, hogy egészen meg vannak telve. [V.K.]

Október 11. Időjárásunk még mindig száraz. A talaj oly porló, mint akár a kánikulában. Hogy mi lesz így az őszi vetésekkel, azt a jó Isten tudja? Nincs mi jót várni, semmi! [V.F.H.]

Falb Rudolfnak a híres német időjósnek ez az év úgy látszik, nem igen válik be, mert előre kijelölt kritikus napjai, hála istennek, nem következtek be. A mai napra jövendőlt eső szinte elmaradt, s a mint előre látható, az e hó végéig általa megjövendőlt folytonos csapadékok szintén nem fognak bekövetkezni. E helyett az idő hidegebbre fordult, a Kárpátok, s a felső megyék magasabb részei már hóval fedvék, s nálunk is ma holnap meg kezdetjük a fűtést. [V.]

Október 18. A várva-várt eső tegnapelőtt megjött s tegnap is szerencsétlente kópár tarlóinkat. Legalább az elkésett szántást tette lehetővé. [V.F.H.]

A hosszasan tartott szárazság után megkönyörült rajtunk az ég és megküldé csütörtökön, e hó 18-án, este a rég óhajtott áldást egy jó éjféligen tartott eső alakjában. A tegnapi hetivásár a beállott esős idő következtében, gyéren volt látogatva. [V.]

Október 19. Közegészségügy. Szeptember hónapban a közegészség kielégítő volt.

A korai kellemetlen időjárási viszonyok, melyek ezen hónap első felében uralkodtak, a jó közegészségben nem okoztak feltűnő változást. A szárító déli és délnyugoti szelekkel járó nagy hőséget, a mely augusztus hó első két harmadában uralgott, szeptember hó első felében erős északi és északnyugoti szelekkel járó gyakori esőzések váltották fel, a melyek a levegő hirtelen és jelentékeny lehülését okozták és a légző szervek hurutos betegedéseit szaporították. A légmérséklet minimális foka egészen 5°C fokra szállt le, a mely meghűlésekre könnyen okot adhatott; a levegő nedves volt; az esőzések a kiszáradásnak indult növényéletnek új életerőt kölcsönöztek, a szabad vizek tetemes lehülése a testedző fordózéseknek véget vetett. Az egész hónapban át csupán az utolsó hét néhány napja volt kedvező. [V.K.]

Október 25. Az első hó kedden esett le városunkra. Azóta állandó fagy uralg. [V.F.H.]

Szüret. Köv. Örs és vidékén a szüret már a befejezéshez közel áll. Jóval kevesebb bor lesz, mint tavaly, de minőségre nézve általában jobbnak mondható. Elmondhatni most: kevés, de jó. [V.F.H.]

A somlói szüret, írja a „P.L.”, holnap veszi kezdetét. Az égi igazságszolgáltatás azt hozná magával, hogy ha már a pápai szüretnek is jó idő kedvezett, legalább a somlói szüretelőknél se legyen okuk panaszra. Vagy talán a jó somlainak egy kis rossz idő sem árt? – Reméljük, hogy a kies ősz most még nem változtatja meg képét, s nem ölti fel azt az arczatot, melyet csütörtökön és pénteken mutatott. [V.F.H.]

A negyedik évszak. Tél apó kopogtat. A héten már párszor meglibbentette deres szakállát, s gyér hópihéek szállongtak utcáinkon. Ez azonban még csak próba esés volt, nem volt meg a festő ereje, mert rögtön elolvadt, s utána csak olyan komor szürkeségben maradt a vidék a hűvös levegőbe, a mint tisztességes őszi évszakban már bevett szokás. De sokáig már nem fog magára várni Tél apó, az bizonyos, mert ha már egyszer megmozdult, akkor már egész tekintélyben jelentkezik is mihamar. Egyébiránt más vidékeken már erősebben is jelentkezett. Siófokon erős havazás volt a múlt héten, a Somlyón pedig – mint levelezőnk írja – szintén bemutatkozott a tél, s az emberek téli gúnyákban, dideregve szüretelnek.

Minden előzmény nélkül köszöntött be az idei október 23-ika, dér- fagy- és hópelyhekkkel, megdermesztve a még zöld fák halófélben levő lombjait és a tartós szárazság folytán repedezett szántóföldeket, melyekben az őszi vetések immár vékonyan és ritkán fognak kikelni, s csak állandó egyenletes hólepel alatt pótolhatandják azt mit a mostoha őszi időjárás tőlünk megtagadott. [V.]

November 1. Vármegyénk közegészségügye. Szeptember hónapban a közegészség kielégítő volt. A korai kellemetlen időjárási viszonyok, melyek ezen hó-

nap első felében uralkodtak, a jó közegészségben nem okoztak feltűnő változást. A szárító déli és délnyugoti szelekkel járó nagy hőséget, a mely augusztus hó első két harmadában uralgott, szeptember hó első felében erős északi és északnyugoti szelekkel járó gyakori esőzések váltották fel, a melyek a levegő hirtelen és jelentékeny lehülését okozták és a légző szervek hurutos betegeidéseit szaporították. A légmérséklet minimális foka egész 5°C-ra szállt le, mely a meghűlésekre könnyen okot adhatott. (*Kerényi Károly*) [V.F.H.]

A természet nem szokott adós maradni, megfizet, ha nem is mindig a kívánt időre, de aztán fizet bő kamattal. Azt hittük, hogy már nem tud eső lenni és naponkint lesve vártuk az őszi esőzések beálltát! Igaz sokáig hiába, de elvégre mégis beköszöntött, s a természet most fizet, őszelő helyett őszutókor jó kiadó csendes esővel, ráadásul még adván enyhe időt is, melynek kedvező hatása alatt az ősziek szépen nőnek, bokrosodnak s így kellőleg megerősödve képesek lesznek a tél zordonságainak ellenállva jól kitelelni. [V.]

November 2. A kórházi kútból kifogyott a víz s most újra mélyítik, ami tekintettel a kemény sziklás talajra igen nehéz munka, s csak gyakori vettetéssel eszközölhető. [V.K.]

November 8. Időjárásunk egész héten esős volt. Az őszi szárazságot teljesen paralyzálta¹³³ a sok eső. Az utak kriminális rosszak mindenfelé. [V.F.H.]

Köd és eső váltakoztak egymással az elmúlt hét alatt, aránylag enyhe hőmérséklet mellett, mely még e hóban a fagypontra le sem szállt, s így ezen időjárás az ősziek gyarapodására igen alkalmas. A láthatár ma is borult és még tartós csapadékra van kilátás. [V.]

November 15. Időjárásunk pompás őszi napokat hoz. Nedves s a mellett jó meleg idő járja. Jobbat, a vetésekre s a közegészségügyre nézve, kívánni sem lehet ősszel. [V.F.H.]

Időjárásunk csaknem tavaszi jelleget öltött, napfényel váltakozó enyhe idő, melyben a hőmérő egész héten át még a reggeli órákban is 2 – 4 fok melege mutatott, mely napközben még lényegesen emelkedett. [V.]

November 22. Úgy látszik a tél az elmúlt héten tartotta bevonulását, éjszakai szél, dér és fagygal, közben hideg esővel; ámbár ma az ég ismét derült; de az évszak előre haladottságánál fogva immár szép tartós időre számítani nem lehet. Nem is lehetett eddig panaszkodnunk, mert szebb és tartósabb őszre alig emlékezünk. [V.]

November 23. Közegészségügy. A kórállapot és az időjárási viszonyok október hóban a következők voltak: A hónap közepéig enyhe, kellemes, de nagyon száraz napok jártak. Ezen időszak alatt a közegészségben feltűnő változás

¹³³ Paralizál = mozgásképtelenné tesz

nem történt, csak a hurutos bajok szaporodtak. A hónap 17-ik napján támadt zivatar után hirtelen hűvösebbre fordultak a napok; a hőmérő, a mely a megelőző napokban még 18 és 26 °C között ingadozott, a déli órák körül hirtelen 9 – 8°C, (később) –0,1°C-ra esett le. Az eddig a magasban levő passátszelek lecsapódtak s megjelentek az első hópelyhek. A hőmérő a fagypontra alá süllyedt, a hideggel arányosan növekedett a légnedvesség is. A levegő ködös lett; ezek hoztak elő több betegedést toroklobban, erősebb hörghurutban, sőt orbánczban is, erősebb áthűlés következtében. [V.K.]

November 29. A megyei utak a beállott havazás miatt csaknem járhatatlanok. A szolgabíróságok megtették az intézkedéseket az utak helyreigazítására. [V.F.H.]

A tél. Szeszélyes a mi időjárásunk nagyon. Kedden a szakadó eső mosta még a várost, keddről szerdára virradóra pedig már hólepel takarta a mezőket és a házak födeleit. Szerdán derekasan megrázta tél apó a szakállát, s sűrűn szórta a pelyheket, délután egyre esett, szakadt a hó és vihar kapta a válára az ég áldását. Ha így tart tovább az időjárás, a vasúti összeköttetésben is aligha galibát nem okoz. [V.F.H.]

A háztulajdonosokat a rendőrség hírlapunk útján figyelmezteti, hogy reggelenként, a házuk előtti járdát söpörtetni s homok, vagy hamuval behintetni tartoznak, mert ha elcsúszás folytán szerencsétlenség történik házuk előtt, ezért ők a felelősek. [V.F.H.]

Vármegyénk közegészségügye. Október hóban a kórállapot és az időjárási viszonyok a következők voltak: A hónap közepéig enyhe, kellemes, de nagyon száraz napok jártak. Ezen időszak alatt a közegészségben feltűnő változás nem történt, csak a hurutos bajok szaporodtak. A hónap 17-ik napján támadt zivatar után hirtelen hűvösebbre fordultak a napok; a hőmérő, a mely a megelőző napokban még 18 és 26°C között ingadozott, a déli órák körül hirtelen 9 – 8°, reggelre –0,1°C-ra esett le. Az eddig a magasban levő passátszelek lecsapódtak s megjelentek az első hópelyhek. A hőmérő a fagypontra alá süllyedt, a hideggel arányosan növekedett a légnedvesség is. A levegő ködös lett; ezek hoztak elő több betegedést toroklobban, erősebb hörghurutban, sőt orbánczban is erősebb áthűlés következtében. *(Kerényi Károly)* [V.F.H.]

A meglepetések egész sora nyilvánult az elmúlt heti időjárásban. Enyhe szeptemberi idő lanyha szellőkkel a hét elején; kedden este egyszerre éjszakai áramlat állott be, s már szerdán reggel havazott, de a fehér hópelyhek csak barna sárrá változtak, szaporítván azt, a miből amúgy is elég volt. Délután azonban az éjszakai áramlat már fölényt kezdett gyakorolni, csakhamar szél majd viharrá növekedett, s a még mindig tartó havazást formális hóviharrá változtatta, mely ha az nap este hét óra tájban le nem csillapul, napokig minden közlekedést megakasztott volna; így is a vonatok csak pár órai késéssel

érkezettek. Egyébként is a múlt hét bővelkedett kritikus napokban, a menyinyiben Európa és hazánk több helyein földrengések észleltettek, sőt némely helyen, mint Pozsonyban nagyon érezhetően jelentkeztek; e mellett orkánok, áradások egész sorozatáról értesítették az újságokat, s így most az egyszer Falb Rudolf időjárásjelzőjének a véletlen nagyon is kedvezett. – A hirtelen beállott téli időjárás folytán tegnapi hetivásárunk nem igen volt látogatott. [V.]

November 30. Beköszöntött a tél. Az eddigi enyhe időt valóságos téli idő váltotta fel Folyó hó 26-án megkezdődött a havazás. [V.K.]

December 6. A gazdaközönség a múlt hó vége felé teljesen beszűkített kénytelenített szántást és egyéb külső munkálatokat, a hét folyamán ismét folytathatta. A télelő enyhén és a mezőgazdaságnak elég kedvezően köszöntött be. A láthatár ma ugyan borult, de egyhamar bekövetkező zord téli időjárásról alig kell tartani. Igaz ugyan, hogy a gyenge tél több iparágnak, mint szücs, szabó, csizmadia, cipészek és egyéb téli cikkekkel foglalkozó iparosok, és ilyenekkel ellátott kereskedőknek kárt okoz; de másrészt némi kárpótlásul a szegényebb néposztály külső munkák- és napszámnál talál még keresetet, otthon pedig sokat takarít meg tüzelőből. [V.]

December 7. Közegészségügy. Az októberben uralgott száraz időjárásra november hóban nedves, ködös, esős napok köszöntöttek be, melyek kevés kivétellel a hó legnagyobb részén át tartottak. A kezdetben uralgott változó szeleket a nyugoti és északnyugotiak váltották fel. E hó 25-én hirtelen 738 mm-terre süllyedt a légsúlymérő, úgy hogy ezen már rég nem tapasztalt mély állásából ítélve nagy vihartól, sőt földrengéstől is lehetett tartani. Az előre megjósolt vihar csakugyan be is következett. Kezdetben sűrű esőzés, utóbb erős havazás volt, a mely a hőmérsékletet 7 – 10 °C-ig süllyeszté a fagypontra alá, úgy, hogy a tél valósággal beállt. A ködös, esős, viharos napok a hurutos betegségek és csúzos bántalmak, nem különben a heveny-fertőző betegségek szaporodására folytak be jelentékenyen. [V.K.]

December 13. Időjárásunk complette télire változott. Erős hideg s állandó havazás vannak napirenden. A favásár most a legjövendelmezőbb üzlet. [V.F.H.]

A Balaton szélében-hosszában befagyott. A hirtelen beállott nagy hideg a nagy víztükröt egyetlen sima jégtáblává változtatta át. A korcsolyasport ritka szép jeget talál ott most. A halászok megkezdték a jégalatti halászatot. [V.F.H.]

A jégpálya megnyitása. A korcsolyázók legnagyobb örömeire beállott a kemény decemberi fagy, mely a korcsolya-egylet jégpályáját is beállította. A jégpálya holnap, vasárnap adatik át az egyleti tagoknak. Amint az időjárás mutatja, az idei tél pompás korcsolyapályát fog nyújtani a sport kedvelőinek. [V.F.H.]

Azok a bizonyos farkasok, úgy látszik, ezúttal csakugyan mutatkoznak a rátóti határban. Vasárnap nagy hajtóvadászatot tartanak rájuk s akkor fog kiderülni, hogy csakugyan farkasok voltak-e vagy pedig csak ártatlan – kacsák. – Az előző heti lanyha időjárás hirtelen hidegre változott. A hőmérő a hét folyamán állandóan 4 – 6 fokot mutatott fagypontra alól; – beállott tehát a tél. Ma az égboltozat és láthatár borult, havazni kezd; úgy látszik fehér karácsonyunk lesz. [V.]

December 20. A korcsolya-egylet már szépen alakul, van ez ideig 98 tagja, a tisztviselői mindent elkövetnek, hogy a közönség ki legyen elégtve, van is folyton jó jég, rendes kiszolgálás, a várostól a pályáig rendes hóhányás, és este kivilágítás. A múlt vasárnap nyitattott meg zeneszóval, volt jó kedv és az óta is a nap minden szakában található ott előkelő társaságot. Karácsony második napján pedig zene, este pedig kivilágítást és tűzijátékot terveznek. [V.F.H.]

A Balaton jege és a halászat. A halászat a jégen 15 – 16-án kezdődött meg, baj azonban, hogy midőn az első hideg jött, erős szél fújt s így a jég nem sima; aztán nagy hóesés volt, s vastagon fedi a jeget, tehát ez kellőleg nem vastagodhatik. Mindezeknél nagyobb baj pedig, hogy a sok hideget kiálló halászok streicholni¹³⁴ akarnak, mert hát ezelőtt, mikor a jégre mentek, a csutora meg a kobak meg volt töltve pálinka vagy borral, most pedig – mint a „Somogy” írja – a regálébérlők¹³⁵ eltiltották, hogy bort vagy pálinkát kapjanak, ha csak tőlük nem veszik. Azért most dalolják száraz torokkal:

„Balatoni halászok, / Rossz nap virrad reátok!

A szokásos pálinkát, / Regálésok elfogták!” [V.F.H.]

A hófuvatok karácsony másodnapján megállították a nyugoti pálya mindkét irányú vonalait. A hóékék segítettek a bajon. A postaforgalom ma rendes. [V.F.H.]

Fehér hólepel borít el mindent. Utcát, házak tetejét úgy, mint utakat és szántóföldeket. A valódi hamisítatlan tél tartotta bevonulását s hivatalához képest elég komolyan kezdi. [V.]

December 27. A Balaton keményen be van fagyva. Sok helyen a legremekebb korcsolya pálya kínálkozik rajta, s van is sok szenvedélyes sportmann, a ki nem sajnálja a fáradságot és megvetve a veszélyeket, a Balatonon most igazán en gros¹³⁶ űzi a nemes korcsolya-sportot. Kocsik és szánok természetesen szintén nagy számmal közlekednek a balatoni téli országúton. [V.]

¹³⁴ Sztrájk, munkabeszüntetés.

¹³⁵ Regálé (latinul jura regalia) volt a neve mindazoknak az államkincstárt illető jövedelmeknek, amelyeket királyi felségjogon szedtek. Ezek egy részét később a földesurak illetve a városok kapták meg. [Wikipédia]

¹³⁶ En gros (francia) = nagyban.

December 31. Rianások a Balatonon. A Balaton vékony jegére az utóbbi havazáskor oly sok hó esett, hogy a nagy súly alatt roskadoz a jég s a rianásokon, jégrepedéseken a víz felszivárog. A halászok nem mernek, de nem is tudnak a jégre menni, s így nem is halásznak. Így azután megesett ez idén a Balaton-melléki lakosokon, hogy karácsony böjtjén – aki halat akart enni – balatoni fogas helyett, rossz orosz süllőre szorult. [V.F.H.]

Megfagyott rabló. A Nyőgér és Vaszar közti közlekedési úton folyó hó 24-én egy ismeretlen kóbor cigánynak hullája megfagyva találtatott. A hullaszemlét a főszolgabíró, a járási orvos társaságában folyó hó 25-én megtartotta, mely alkalommal kitűnt, hogy a kóbor cigány erőszakos halállal múlt ki, s a nyomozás adatai valószínűvé teszik, hogy ezen kóbor cigány egyike azon tetteseknek, kik folyó hó 23-ika és 24-ike közti éjjelen Vanyolán egy boltot feltörték s az éjjeli örök és a vanyolai pusztai cselédség által üldözöbe vétettek. [V.F.H.]

1891. január 3. Szerelmes pár a piaci kútban. Mint a szerelmi légyottokhoz illik, szépen világított a hold és ünnepélyes mosolyt vetett a kaszinó sárgára meszelt falára. Erős, 17 fokos hideg volt (-21°C). A piaci kút jégcsapos csöveiből nehézkesen csergedezett a víz. Egy kedves dézsahölgy és egy vörösnadrágos honvéd baka ültek elmerengve a kút párkányán. A hideget ellensúlyozta szívük lázas dobogása. A bátor baka egy alkalmas pillanatban hölgye derekához nyúl, csattan a csók, a lányka szemérmesen visszahúzódik és a szerelmes pár a kútba esik. Utána elképzelhető segélykiáltás, mire a közeli városi tűzoltók kimentik a lehűtött szerelmes párt. (Az eset december 30-án történt!) [V.F.H.]

Közegészségügy.¹³⁷ December hó folyamában az időjárási viszonyok sem voltak kedvezők. A hó elején a hőmérséklet kisebb-nagyobb közökben folytonosan borús-ködös napokkal váltakozott. A hó 2-ik felében a hőmérséklet jelentékenyen csökkent; gyakori havazás és tartós köd mellett észak-keleti, dél-keleti és északnyugati szelek jártak. A hó utolsó napjaiban derült, tiszta nappalok és éjjelek mellett a légmérséklet rendkívül hidegre változott úgyannyira, hogy a különben gyenge, kemény észak-keleti és dél-keleti légáramlásoknak kitett helyeken a hőmérő 22°C -ig a fagypont alá süllyedt. Ezen időjárási viszonyok szerint az idei tél egyike a legkeményebbeknek, és ez magyarázza meg, hogy a járó-kelő közönség között átható meghűlések folytán a hurutos bajok, tüdő-, mellhártya- és torokgyulladások, ízületi és egyéb csúzos betegedések nagyon gyakran és súlyos alakban fordultak elő. [Kerényi Károly]

¹³⁷ VESZPRÉMI KÖZLÖNY, VIII. évfolyam, 2. szám. 1891. január 11.

Üstbe' vagyunk!¹³⁸

Tárca.

A Bakony vidék legregényesebb fekvésű városa, istenadta szép völgyeivel – köröskörül van véve magaslatokkal minden irányban, honnan most a téli orkán veszett módra söpri le ránk a hó-lavinákat, eltemetve a lejtőket, utakat s egyenlővé téve a halmokat a völgyületekkel.

Zordon Bakony most ünnepet ül. Most olyan, aminőnek a külföld képzei. Vad és elhagyatott, ahol a zsványnép könnyű szerrel megölheti az utast.

Most még czifrább világ van ott a Bakonyban.

Nem kell oda zsványnép se. Meghalnak most az utasok azokban a rengetegeken önélkülük is. Elvégzi azt rajtuk a hideg és a fagy...

Ilyen tél, mint ez a mostani, volt az 1875-iki. Volt 80-ban is kemény hideg; akkor történt, hogy egy helybeli derék fiskális embernek Kis-Czellből szánkón jövet, elfagyott mindkét lába úgy, hogy arról élt patikaszerrel vagy három esztendeig s úgy járkált az utcán, mintha mindig hilintázott volna. Azonban felgyógyult. Hál' Istennek néki, meg a jó famíliának.

Hanem az 1875-iki tél, az ép úgy nézett ki, mint a mostani.

Akkor is „üstbe” volt ez a város vagy 10 napig. Se ki, se be. Magam láttam az öreg Dunst Fettert¹³⁹, Isten nyugossa, amint a városi, hivatalosan összefogdosott csöcselékkel vágatta ki a szomszédos Kádárta országútját, hogy onnan be lehessen szabadulni a városba.

S amikor onnan beszabadult a vidék népe, hát a kocsikról úgy kellett leemelni őket a Kreutzer Tóni vendéglőjébe.

Odahívták az eleven-holtakhoz a Sándorfy doktort. Új doktor volt a városban, hát azt gondolták, hogy ingyen-munkára éppen jó lesz, meg a holtakról úgy se lesz köszönet.

Láttam aztán, amit ez az új doktor művelt.

Valami huszonöt vagy harminc embernek vagdosta ujját, kezét, lábát, fejét olyan csökönyös megátalkodottsággal, hogy ha előbb történik volna a tizza-eszlári

¹³⁸ VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP, VI. évfolyam, 3. szám. 1886. január 13. (szerda)

¹³⁹ DUNST FERENC (1815. 01. 10. – 1883. 02.10.) bórkereskedő, később polgármester. Pesten tanult és a középiskolai hatodik osztály után a tímármesterséget sajátította el. A katonai idő után tímársegédként beutazta Németországot. 1843-ban Veszprémbe házasodott és költözött, ahol átvette apósa bórkereskedő üzletét. 1848 – 49-ben a város kapitánya, 1854-től a város első tanácsosa, 1861-ben városbíró. 1862-ben polgármesternek választották, de 1865-ben lemondott. 1869-ben ismét őt választották polgármesternek, és háromszori megújítás után haláláig viselte e tisztséget. 1872-ben Veszprém országgyűlési képviselőjének is megválasztották. [VESZPRÉM MEGYEI ÉLETRAJZI LEXIKON, EKMK]

história, hát menten elhittem volna, hogy ez a doktor is onnan került, faczér sakterképen.

Volt-e köszönet, volt-e fizetség a munkájáért: nem tudom.

Hanem az igaz, hogy ép egészséges lett valamennyi...

Hó van a Tátra bércein mindig.

Hó van a Tátra bércein mindig. Nyáron jég az, télen hó. Akkor lavinák dúlnak a városok, helységek fölött, éppúgy, mint a Svájcban.

De a nép ott számít a veszedelemre. Ha szél kerekedik, lezárják a sorompókat és se ki – se be többé senki a városból.

Fagyos, sötét, hózivataros estéken, éppúgy, mint a Svájcban, óránként minden városban, községben tíz perczen át megkondul a legnagyobb harang – és az útról letévedt utasok e hang után könnyebben eltájékozódnak.

Most, hogy egy vészprémi molnárral, s családjával majdnem ilyen katasztrófa történt, eszembe jut ez a primitív intézkedés.

Életmentő intézkedés ez és – az illető egyházi s közigazgatási hatóságoknak semmibe sem kerül. Egyszerű rendelettel megtehetik, kidoboltatván ezt egyszerűsmind az illető bakonybéli lakosságnak. S ezt a rendeletet jó lesz megtenni, most mindjárt. Amikor ezt az újságot az alispán, szolgabíró, jegyző, plébános olvassa.

Mert órák multán jó az éjszaka.

S az ilyen éjjelek, mint a mostaniak, ezer halált sejtének.

KOMPOLTHY TIVADAR

A Séd szabályozása.¹⁴⁰

Veszprém, 1888. febr. 3.

Az áradó Séd című, hírlapunk múlt számában megjelent újdonságra vonatkozólag szakavatott kézből vesszük az alábbi sorokat:

Becses lapjának legutóbbi számában az „*Áradó Sédről*” is megemlékezni méltóztatott. Ennek következtében alkalmoszerűnek tartom ezen közérdekű üggyhöz annyival inkább hozzá szólni; mivel az 1885. évben hozott víz-jogi törvény meghagyása szerint, valahára a Séd folyót is, tán a legközelebbi tavaszon – kultúrmérnökök felmériék s hol szükséges, szabályozzák.

Hogy a vásott Séd folyó a kellő és szigorú szabályozást megérdemli, ez köztudomású tény, szükséges ez, nehogy minden zápor vagy hóolvadás a folyó hosszában lakókat, néha az egész Hosszú-utczát is nyugalmából felriassza – nagy dühöngő szokása szerint tetemesen megkárosítsa. A Sédnek áradását meglehet törni.

Ezt a Fojt-féle malomnál lévő „Nagy Zuggó” ez ideig bebizonyította, amennyiben azon esetre nem emlékeznek, hogy ezen zuggó kellő felhúzása után – akármily árvíz átszalasztani – ne bírt volna.

Ezen bizonyítékból kiindulva, a köz- és vagyonsbiztonság érdekében kívánatos, hogy a város területén a Séd medre kellőleg kiszélesíttessék, úgy a rajta lévő zuggók a fentebb említettel egyenlő nagyságúakká alakíttassanak át.

Csak ezeknek megtörténte után lesz – értelme ama erélyesnek nevezett hatósági rendeletnek, – de a jelen állapotban nincs!

Ez – pardon: veszedelem után a hatóságnak felmentő paizsa lesz, de a károsult közönségre – alig lesz jótékony kihatással.

---

¹⁴⁰ VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP, VIII. évfolyam, 5. szám. 1888. február 4.

Vész a Balatonon.¹⁴¹

Veszprém, 1889. júl. 18.

E sorok írója múlt vasárnap hajnali 4 órakor szállt Balaton-Almádiban vízre s délután 2 óráig a Balatonon volt. A légáram délig keleti volt; Keneséről Tihany felé lengett s a hullámvész is ily irányú volt. B.-Füreden tikkasztó volt a hőség. A Siófokról átjött fürdővendégek futva menekültek az Esplanade¹⁴² lombsátorai alá. Egy órakor szélcsend állott be s a hőség még iszonyúbb volt.

Az orkánt az ég elsötétedése előzte meg; óriási felhőtömegek hömpölyögtek le a veszprémi Bakonyságból a Balatonra. Míg Veszprémben a vasúti indóház melletti új Kanczler-malom érczfedelű tetejét az orkán lesöpörte, addig a Füred s Almádi felé vezető sorfautak fáit tördelte.

Rátóthon minden házat megrongált; soknak födelét lesodorta, egy pedig összedőlt, maga alá temetvén a tulajdonosát, s szolgáját; előbbi rögtön szörnyet halt, utóbbinak lába törött ketté.

Vidékszerzte szétrepítette a szélvész az összehordott kereszteteket. Kádártán a termés fele tönkre ment.

Kenesén a bála készített parti díszítéseket szétcibálta a vész.

Balaton-Almádiban pedig teljes erővel dühöngött. A Margit-búcsút ülő sokaság a Hattyú-szálloda fedett helyiségeiben szorongott s nézte, mint tördeli a veszett orkán az új park költséges ültetményeit.

A „Kelén” gőzhajó kapitánya is ott volt a szorongók közt s látva a kitört vést, lerohant a Balatonra, hajójához. A „Kelén”-en iszonyú zavar uraloghatott. Daczára, hogy 2 roppant erős tengeri horgonyon állott (Szarvassy Sándor gondnok el se akarta fogadni, túlerős voltak miatt.) az orkán egyaránt vízi csiborként fölragadta a fekete „Kelén”-t s dobta mindbellebb a Balaton Közepére, Gamásza irányában.

Az örült orkán nem rettentette vissza a „Kelén” kapitányát, a derék Szikrayt s hajója után akart menni.

A két Ébert-testvér (az egyik az almádi 5-ös bizottság úszómestere, a másik az „Adria” almádi bér-yacht vitorlamestere) vállalkoztak a vészes útra.

A rettentő vízforgatag majd elnyelte, majd felrepítette a Balaton legerősebb s legjobb ladikját, az almádi „Czicza”-t.

Hanem a kapitány elérte a „Kelén”-t. Derék vitorla-mestere (nevét még nem tudjuk) emberül segített neki nyomban a „Kelén” mentése óriási munkájában. Míg a „Kelén” vészladikja, mely szintén küzdött az árral, összetört, a „Czicza” ép erővel kiállta ezt a fergeteget is.

¹⁴¹ VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP, IX. évfolyam, 33. szám. 1889. július 20.

¹⁴² Esplanade = sétatér, sétány

A most már hatványozott gőzzel viaskodó „Kelén” kapitánya azonban a vész daczára is megtette a hála szolgálatát s a lehetőségig a part felé vontatta vissza a „Cziczá”-t s a derék Ébert-testvéreket.

Míg ez a Balatonon történt, Balaton-Almádiba letépte a vész a Bohuniczky-féle gyönyörű új villa verandája tetejét egy pillanat alatt úgy, hogy a benn volt nagyszámú vendégség azt hitte, villám ütött a házba. A verandatetőt a rettenetes szélvész felkapta s a háztetőn keresztül hátra dobta le a gyümölcsösbe, összetörve fát, ültetményt!

A vész alatt és csillapulta után a Bohuniczky-család sok jóbarátja sietett hozzájuk, résztveendő bajukban. (Mikor e sorokat írjuk, már odavarázsták újra a verandát s a tépett tetőt a hangya-becsületű munkások.)

Alsó-Őrsön is minden újjizlésű házat megbontott az orkán. E sorok írója másnap, kora hajnalban is a vízen járt s távcsövével látta, hogy a partmelléki gyönyörű Hets-féle nyaraló melletti László Mihály-villa tetejét egészen elhordta az orkán úgy, hogy a svájcz faragású veranda oszlop-stafage-át is részben kiemelte, részben elhordta.

B.-Füreden, (hál’ Istennek, meg a jó öreg Écsy Lászlónak!) a most már sűrű fákka ültetett pagonyokban s Esplanade-ben nem esett kár. Az építményekben sem, s amit egész Magyarország félthet, a Horváth József budapesti ácsmester által épített pompás vízi pavilonban sem.

Hanem esett elég kár, ezerekre menő a vitorlás hajórajban. Legtöbbet szenvedett Szarvassy Sándor pompás új hajója, a „Királynő”, mely bár bojén horgonyzott, de tap-martja felhúzza, vitorlájával összetört, összetépődött. Más vitorlások brigspirtje, előfekárbóca veszett el. Szerencsére a balatoni hajórajok kítűnő angol s olasz legénységének, - emberéletben nem esett kár.

A vész alkalmából egyik tudósítónk írja még:

A vasárnapi vihar alkalmával a Balatonra kirándultak Neu Jakab halászbérlő halászbárkáján: Neu Zsigmond kereskedő leányával Veszprémből, Kovács József halászgazda nejével és két halászlegénnyel Paloznokról, Neu Jakab bérlő leányával és Tatárról az ismert szépség: Szarvas Mórné.

Délután 5 órakor érte őket a vész, s a kirándulók a Balaton vésziben élethalálküzdelem közepette már-már elveszve hitték magukat Kerekednél, Köves alatt, hova az ár sodorta őket s hol legszélesebb és legmélyebb a Balaton.

Kovács halászgazda és két legénye egy órai élethalálküzdelem után partra vezették a hajót.

Borzasztó óra lehetett ez. A szép Szarvas Mórné ájultan, átázva, Kovács Józsefné félőrülten, eszméletlen állapotban vitettek partra.

Mindannyi átázva, fázva, felöltő és kalap nélkül. A kerekediek és Vikárné segítségével később száraz ruhába öltözködöttek távoztak haza, elbeszélendő a kiállott iszonyú halálfélelmet.

Korabeli időjárás magyarázatok

A szeszélyes és esős időjárás magyarázatát¹⁴³ a tudós világ sokféle okban keresi. Angol hajósok hozták a hírt Észak-Amerika partjairól, hogy május havában a tengereken oly roppant nagyságú *jéghegyek* mutatkoztak, minőket eddig alig láttak. E jéghegyek lassan közelednek Európa felé s a napsugarak alatt gyorsan olvadnak; e gőzölgés okozza a levegő hűvös nedvességét s a folytonos északnyugati szeleket; a sűrű hideg lég belerohan a ritkább és könnyebb meleg légrétegekbe. Az Észak-Amerikában volt szigorú tél kétségtelenül befolyásolta a mostani időjárást és jövőre nálunk is kemény tél várható.

A francia akadémiában a – Krakatoa vulkán kitörését okolja egy meteorológus a mostani esős időjárásért, mint a hogy az égpirkadás tüneményének okát is e jelenségre vezették vissza. Tudvalevőleg Lockyer angol tudós azt mondta, hogy a légkört ama hatalmas tűzokádó-forradalom rendkívül finom vulkanikus porral töltötte meg s e szilárd kődon tükröződött a leáldozó nap világa. E vulkanikus por még most is megvan a légkörben és a természettan ismeretes törvénye szerint a vízgőzök gyorsabban sűrűsödnek s csapódnak le, ha a levegő szilárd részekkel teli. A francia tudós hivatkozik 1821-re, amikor a Vezúv óriási kitörése (akkor vetette föl a földalatti tűz a Ferdinandea-szigetet a Földközi tengerben) nagy esőzéseket okozott s ugyanezt lehetett tapasztalni a szicíliai és izlandi vulkán-erupciók után is.

Egyszerű barometrumot¹⁴⁴ talált fel egy francia mérnök. – Ha fekete kávéba egy darab cukrot teszünk, s meg nem keverjük, a felszálló léghólyagok könnyű habot képeznek, szép idő lesz, s ha a kávé megittuk, s a csészén kör alakú hab marad, tartós eső következik be. Meg lehet próbálni, talán a francziának igaza van.

Az erdők hatásáról az éghajlatra¹⁴⁵ az utóbbi évek alatt több európai országban tettek tudományos megfigyeléseket, melyeknek eredménye a következő: A nyári időszakban az erdős vidék légköre s talaja hűvösebb, mint az erdőtlené, az ingadozás csekélyebb s a relatív nedvesség nagyobb. A vízfelület szabadban 2 – 3-szor nagyobb mennyiségben párolog el, mint az esdőben, hol a szél ellen védve van. Az erdő hatása az éghajlatra különben még a környékben is kihat.

¹⁴³ VASÁRNAPI ÚJSÁG, XXXI. évfolyam, 27. szám. 1884. július 6.

¹⁴⁴ VESZPRÉMI KÖZLÖNY, I. évfolyam, 15. szám. 1884. október 5.

¹⁴⁵ VASÁRNAPI ÚJSÁG, XXXII. évfolyam, 32. szám. 1885. augusztus 9.

A Falb-féle időjósági elmélet.¹⁴⁶

Igen megfogható, hogy az emberek előre tájékozva szeretnének lenni az iránt, hogy milyen lesz az időjárás, mivel ez igen nagy befolyással van arra, hogy mit csinál az ember. A ki csak mulatság kedvéért akarja előre tudni az időjárást, hogy kiránduljon-e a szabadba stb., már annak is előny, ha előre tudja az időjárást; de legnagyobb fontossággal bír a gazdára nézve, kivált vetés, aratás, szénakaszálás-kor, előre megtudni, hogy milyen időt várhat.

Az utóbbi évtized folyamán számos kutatás történt azon törvények kifürkészésére, melyek az időjárásra elhatározó befolyással vannak s melyektől a nedvesség, szárazság, meleg és hideg függ. A Berlinben alapított központi meteorológiai állomás az összes adatokat összegyűjti, s azok alapján von következtetést a várható időjárásra, ép úgy az országos központi meteorológiai állomás Budapesten is. De a dolog természetében rejlik, hogy csak lépésről-lépésre lehet világozást deríteni ezekre a természeti törvényekre.

S az a remény, hogy most lehetséges lesz az időjárást előre biztosan meghatározni, csalókéval bizonyult.

De újabb elméletek is támadtak utóbbi időben, melyek szerint e téren az eddigi nézetekkel és tapasztalatokkal ellentétben, sajátos megfigyelések alapján, állítólag exact pontossággal előre meglehet határozni a várható időjárást.

Ezen elméletek egyike, melyet Oversiers Kölnben állított fel, tarthatlannak bizonyult, a mennyiben az időjárás tényleg nem felelt meg mindenkor a jóslatnak, vagy legalább is nem lehetett biztosabban eligazodni ezen elméleten, mint a közönséges valószínűségi számítási mód szerint.

Újabban az időjóságnak egy új elmélete a *Falb-féle* lön felkapva, s mivel nevezett tudós a földrengések előre meghatározásával hírnévre is tett szert, az is megfogható, hogy ennek az elméletnek sok hívója van. A Falb-féle elmélet a napnak és a holdnak a földre gyakorolt befolyásán alapul; a föld távolságának a naphoz és a holdhoz van a körülötte levő médiumokra azaz a légkörre és párára, kisebb-nagyobb befolyása. Falb szerint a hold is vonzerőt gyakorol a föld tüzes bensejére s az abból kiözlő, a szilárd földréteg alatt összegyülemelő gázokra. Ha a nap, a hold és a föld egy irányban állanak s ez a holdtöltekör és újholdkor történik, akkor említett vonzó erő nagyobb, mint mikor csak a nap vagy csak a hold hat a leírt módon. Falb a következő úgynevezett áramtényezőket (Fluthfaktorok) állította fel: föld közelsége, illetőleg a nap állása az egyenlítőhöz és szizigia¹⁴⁷, azaz a hold tölte és újhold. Minél több esik ezen tényezőkből egy napra, annál erősebb a tenger da-

¹⁴⁶ VESZPRÉM, XV. évfolyam, 27. szám. 1889. július 7.

¹⁴⁷ Szizigium (syzigium): görög csillagászat, az újhold és a holdtölte összefoglaló neve.

gálya s a légkör és a tüzesföld belsejének dagálya Falb az ily napokat kritikus napoknak mondja, s azok első-, másod-, vagy harmad- rendűek, a szerint, a mint több vagy kevesebb esik e faktorokból egy napra.

A légköri magas áram jellegzetes tünetei: a vihar szokatlan évszakban, illetőleg időben (pl. télen vagy hajnalban), havazás nyáron vagy oly helyeken, a hol igen ritkán esik hó; az első viharok tavaszkor, az első havazások őszi. Hófergeteg, nagyobb csapadék általában s végül forgószél viharok és az úgynevezett barometrikus minimák találkozása. Ezek a tünetek egyenként vagy együttesen lépnek fel az egyéb légköri állapotok szerint, vagyis az általános időjáráshoz képest. Az áramtényezők torlódása esetén e tünetek 1 – 2 nappal korábban mutatkoznak, vagy 1 vagy 2 napi késedelemmel járnak.

Azon kérdésre, vajjon van-e helyes alapja a Falb-féle elméletnek, önként érthetőleg azzal adhatunk tüzes feleletet, ha összehasonlítjuk az ő időjósításait a tényleg bekövetkezett idővel. Az utóbbi hónapokban a Falb-féle elmélet szerinti időjósítások a *Deutsche. landw. Presseben* voltak közzé téve. Göttingában pontos följegyzéseket készítettek arról, hogy mennyiben bizonyultak valónak az előre meghatározások s a Seewarte¹⁴⁸ jelentésével is össze lettek azok vetve.

Ápril hó közepétől Falb következő időt jósolt: „A mostani (ápril 10-én) közzé tett időjárás szak lefolyása után ápril 12-ike körül, holdtöltének dagálya ápril 15-étől viharos csapadékokkal lesz kísérve, melyek egy megújult lehülési újabb előhaladástól, ápril 16- vagy 17-én eltekintve legalább is ápril 19-ig fognak tartani.” A valóságban azonban ápril 12-től ápril 19-ig nem voltak viharok, ellenkezőleg e napok éppen az által tűntek ki, hogy nagyon is csekély volt a légnyomás és ápril 12 – 13-ikát kivéve a hőmérsék is igen alacsony volt. Eső csak kevés helyen volt. A zivatarszerű nagy csapadéktól kísért áprilisi viharok nem következtek be. Egy következő jelentésben az mondatik, hogy ápril 19-től ápril 25-ig még egyszer hideg idő fog következni. A valóságban azonban, miután ápril 18-ig hideg volt (dél tájban 5 – 6 R fok), éppen ápril 19-ikén változott meg az idő, azaz felmelegedett, dél tájban 15 fokra emelkedett a hőmérő, mely jelleget az időjárás ápril 25-ig tartá meg, hogy aztán ismét néhány hűvös napnak adjon helyet. Az időjárás viszonyok tehát éppen ellenkezőleg alakultak, mint a Falb-féle jósolat tartá, a hol hideget jelzett melegebb lett, s a hol melegeget jósolt, hűvösebb lett.

Ha ezzel szemben azt mondanánk, hogy a megjövendelésben egy-két nappal tévedni is lehet, s hogy a megjövendelés megállhat, ha valamivel korábban vagy későbbben következik is be a megjövendölt idő, úgy erre azt kell megjegyeznünk, hogy akkor a jövendelés elveszti minden praktikus értékét a gazdára s a kertészre nézve, s hogy az oly jövendelés, mely hideget s meleget megfordítva mutat, nem is nevezhető az időjárás előre meghatározásának. – A változó időjárást áprilisi hónapra mindenki megjósolhatja, mert a példabeszéd is azt tartja, hogy az áprilisi időjárás változandó; de ehhez nem is kell új elmélet, azt a nélkül is meg lehet jósolni.

¹⁴⁸ Deutsche Seewarte: hamburgi tengerészeti obszervatórium.

Menjünk tovább az időjárás meghatározását illetőleg, hogy ápril 28-tól június elejéig minő lett a valóságban. Az új elmélet tarthatóságának kipróbálására nagyon alkalmas ez az időszak, mivel az szokatlanul meleg volt. Olyan volt a május, amiről csak legritkábban szokott lenni. Míg más esetekben, májusban egyes meleg, sőt forró napok sem tartoznak a ritkaságok közé, oly tartós meleget, mint az idén, régóta nem lehetett tapasztalni. Ha tehát egy elmélet az időjárás előre meghatározásáról helyes alapokon nyugszik, akkor annak minden esetre meg kell jövedőlnie a rendkívüli szokatlan időjárást; s ha ezt sem teszi, akkor az egész elméletet értéktelennek kell nyilvánítanunk.

Lássuk hát, mit jövendelt a Falb-féle elmélet. A „Larthwirth Presse” 35. számában május 1-ről ez áll: „Így hát a polaráram visszatérével az újhold napján 30-án száraz hideg, gyorsnövést akadályozó és mérsékelt éjszakai fagyokkal párosult idő következhetik be.” A 37. számban pedig ez mondatik: „Mint hogy május 4-én az első negyed beálltával május 8-án a dagály véget ér, a tavaszi viharok egyelőre szünetelhetnek és ehhez képest a folyók vize visszamehet. De egyszersmind és pedig a mostani periódus kezdetén és végén, május 6-án és 11-én Pakráczius napján a már előbb jelzett májusi hideg, északi fagyokkal kapcsolatban érzékenyen érvényesülni fog.” A 39. számban máj. 15-ről az mondatik: „Az előbbi jelzett szyziigiával járó változatos gyenge és erős légköri dagály közt érvényre jutott, nyáron át hát száraz idő termékenyítővel a kívánt módon váltakozni fog. Hála a május 8. és 12. napján beállott kettős áramtényezőknél: a nap és hold egyenlő állásának az egyenlítőhöz, elmaradtak az utolsó időjárás szakban a fagyok, ámbár a föld sarkain az áram uralkodott. Szintúgy a május 11-én erősen elterjedt zivatarok közt bekövetkezett holdtöltének, dagály idején, e hó 15-én nem kell éjszakai fagytól tartani.”

Látni való ebből az az egy, hogy az általánosan ismert nagy melegségről e jelentésekben egy szóval sincs említés téve. Az időjárás oly pregnáns¹⁴⁹ volt ezen idő alatt, hogy találó jövendelésnek előre meg kellett volna azt mondania. Május elején rendszerint északi fagyok szoktak járni; ez idén ezeknek nyoma sem volt. Mikor Falb ilyeneket május 15-ig jósolt, a legtöbb évben eltalálta volna a valót, de éppen 1889-ben nem történt ez.

S ha végül Falb május 15-ét, mint első rendű kritikus napot emeli ki, mely zivatarok által tűnik ki. Igaz, hogy Németországban számos zivatar volt, de nemcsak ezen a napon volt ez így, hanem az egész május zivataros volt a nagy hőség következtében.

A Seewarte feljegyzései szerint nagy zivatarok voltak több helyen máj. 7., 8., 14., 15., 21., 23., 24., 26., és 30-ik napján, ezeket a napokat mind kritikusoknak lehetne hát mondani.

¹⁴⁹ Pregnáns: nyomós, jelentős. (Tömör találó kifejezés. Erőteljesen szembeötlő jelenség.)

Habár az időjövendelési elmélet kipróbálására egy-két hónap nem elégséges: de ez a körülmény, hogy csak oly ritkán találta el az időjárást a Falb elmélete szerinti időjövendőmondás, nem szól az elmélet előnyére. A mondottakból annyi minden esetre világos, hogy a Falb¹⁵⁰ elméletének a gazdák manapság még nem sok hasznát vehetik.

Gy. M.

---

¹⁵⁰ FALB RUDOLF, német természettudós, született Oddachban (Stiriában) 1838. április 13-án. Tanulmányainak befejezése után a piarista rendbe lépett be s 1870-ben Bécsben lett tanár. A szerzetesrendből azonban kilépett, s mint világi pap élt Bécsben s Oppolzer Tivadar csillagász házában lakván, csillagászattal kezdett foglalkozni s a «Sirius» nevű népszerű havi folyóiratot alapította s azt mintaszerűen szerkesztette. Később elkezdett a vulkánok elméletével foglalkozni és a földrengések okát kutatta. Ezen a téren igen szép munkákkal gazdagította az irodalmat. Nemsokára a földrengésekről és az ezekkel oly szoros kapcsolatban álló vulkanizmusról népszerű előadásokat tartott, melyekkel különösen Németországban kiváló közönségre talált. Minden előadásán kijelentette, hogy nem gazdagodási vágyból tart előadásokat, hanem azért, mert nagyobb pénzösszegre van szüksége, hogy tanulmányait Dél-Amerikában a Kordillerák és az Andok hegyláncolat vulkánjainál folytathassa. Ezen kijelentése Falbnak még vonzóbbá tette a különben is vonzó és szép előadásait. Midőn a kellő pénzösszeg együtt volt, valóban elutazott Dél-Amerikába s ott 2 álló esztendeig járt a Kordillerák és az Andok hegyláncolatok vulkánjai között, a legnagyobb testi fájdalmak és nélkülözések közepette. Ezután újból előadásokat tartott, melyeket különösen Amerikában nagy anyagi siker koronázott, úgy hogy újabb tanulmányutakra ment, míg később megtelepedett Berlinben s az időjóslatra adta magát. Szakemberek Falb jóslatairól egészen más nézetet vannak, mint a laikus közönség. Barátai és ismerősei sajnálták, hogy Falb odahagyta a vulkanizmus elméletét, mely téren oly szép sikereket aratott. 1903. szeptember 29-én hunyt el Schönbergben. [PALLAS NAGY LEXIKONA]

Időjóslatok

Időjóslás.¹⁵¹ Stone Wiggins kanadai csillagász, ki már több zivatart szerencsésen megjósolt, most borzasztó vihart jövendől 1887. szeptember 19-ikére. E vihart ő bizonyos időközökben rendszeresen jelentkezőnek tartja, neve Saxeby Gale, mely legutóbb 1869. okt. 7-én pusztított. Wiggins most kiszámította, hogy e minden viharok fejedelme minden 5461 napban szokott jelentkezni s így 1887. szeptember 19-én fog visszatérni. Wiggins szerint a vihar legdühösebb kitörése szeptember 20-án délután lesz nagy földrengéssel s Kaliforniába, és Nyugat-Európába októberben érkezik. Heves viharok lesznek 1884. szept. 20-ika és 23-ika és 22-ike közt, továbbá 1885. márczius 18-ika és 20-ika, 1886. szeptember 29. és 30-ika, 1887. márczius 26-ika és 29-ike közé eső időszakokban. E viharok közül legnagyobb lesz az 1886. szeptemberi.

Kemény tél.¹⁵² Tapasztalt méhészek állítása szerint azon körülményekből, hogy a méhek mily mérvben ragasztják be lakaik bejáratát, következtetést lehet vonni a jövő télre. Miután pedig a méhek több helyen tett észlelet szerint már évek óta nem ragasztották be oly szilárdan lakaikat, mint ez idén, igen kemény télre van kilátás.

Kocsis jóslat.¹⁵³ Ha vízkereszt napján, csak annyi hó olvad, hogy a kerékvágást fölözi, jó bortermést várhatni.

Vannak még jószok is.¹⁵⁴ Hubbe Schleider német doktor, aki 1887-ben megjósolta a két császár halálát, újabb csillagióslatokat készített az 1889-ik évre. A csillagok helyzetében, mondja ő, a háború biztos előjelét látom; nyugaton óriási vérontás lesz, de a Jupiter és Mars quadrátai kétségtelenül bizonyítják, hogy a tavasz nagyon zivatáros, a nyár forró és szeles lesz, az ősz száraz és a tél igen hideg lesz. A február 9., 10 és 13-ik napjai gyásznapok közé fognak tartozni. Ez időpontban komoly bonyodalmak fognak támadni és egy tengerentúli hatalom Németországnak háborút fog izenni.

¹⁵¹ VASÁRNAPI ÚJSÁG, XXXI. évfolyam, 35. szám. 1884. augusztus 31.

¹⁵² VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP, V. évfolyam, 46. szám. 1885. november 14.

¹⁵³ VESZPRÉMI KÖZLÖNY, IV. évfolyam, 1. szám. 1887. január 2.

¹⁵⁴ VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP, IX. évfolyam, 10. szám. 1889. február 16.

Takács József¹⁵⁵

Január 23-án született a szepesmegyei Védalu községben. Középiskolai tanulmányait a lőcsei kir. kath. gimnáziumban kezdte, a hetedik osztályt Nagyváradon végezte. 1867. szeptember 8-án lépett be rendünkbe. 1869-ben Kecskeméten tett érettségi vizsgálatot. Hosszú tanári pályájának Sátoraljaujhely volt az első állomása. Itt két évig tanított, majd 1871/2-ben Nyitrán teológiát tanult. A theologia második évét, mint a nyitrai gimnázium tanára, magánúton végezte el, itt tett ünnepélyes fogadalmat 1873. június 29-én, ugyanezen év augusztus 5-én vette föl az egyházi rendet. Ezután két évig működött Léván, nyolc évig Temesvárott. 1883-ban került Veszprémbe, ahol rendfőnöke 1888. február havában Stanczel Károly elhalálózása után a gimnáziumi igazgatósággal és a házfőnökséggel bízta meg. 1912-ben a rendi nagygyűlés assistenssé választotta. Ettől kezdve, mint a rend vagyoni gondnoka haláláig Budapesten működött.

A múlt század 70-es éveiben a nagy tanárhiány miatt csak kevesen juthattak egyetemre. Takács József is azok közé tartozott, akik a tanításhoz szükséges ismereteket magánúton sajátították el. Nagy szorgalmának és egyéni rátermettségének kell tulajdonítanunk, hogy jeles matematikus tanárrá képezte ki magát és az iskolában kiváló eredményt tudott felmutatni. Sikereinek egyik titka szeretetreméltó egyéniségében rejlett: tanítványai rajongtak érte, mert érezték atyai jóindulatának sugárzó melegét. Kifogyhatatlan türelemmel foglalkozott a gyengékkal és legnagyobb örömét abban találta, ha a nehézkes elméket is megindíthatta. Életmódjában és érintkezésében igénytelenség és valódi szerzetesi egyszerűség s megnyerő kedves modor jellemezte. Mint előljáró, élete munkájával mutatott példát rendtársainak és maradandó alkotásokkal örökítette meg nevét a veszprémi gimnázium és társház történetében: az ő fáradozásainak köszönhetjük a rendház és iskola kibővítését, modern felszerelését, a rajz- és díszterem, a tornacsarnok építését, a filokszera által elpusztított paloznaki szőlő felújítását. Gondos öre volt tanítványai erkölcsi életének, atyai pártfogója a szegény gyermekeknek. Szívének jóságát, sokoldalú áldásos tevékenységét a tanulók és szülők őszinte hálája jutalmazta: ez fényesen nyilatkozott meg negyvenéves tanári jubileuma alkalmával, mikor a város közönsége meleg szeretettel ünnepelte hosszú és eredményes tanügyi munkásságát. Érdemei elismeréssel br. Hornig Károly veszprémi püspök 1902-ben szentszéki ülnökké nevezte ki, XIII. Leo pápa pedig 1903-ban a »Pro Ecclesia et Pontifice« rendjel adományozásával tüntette ki.

1912-ben 42 évi tanári és 24 évi előljárói szolgálat után, mikor magasabb koránál fogva méltán tarthatott volna igényt a jól kiérdemelt nyugalomra, Budapesten

¹⁵⁵ AZ ÚRBAN ELHUNYT RENDTAGOK KEGYELETES EMLÉKEZETE. Írta: *Friedreich Endre* rendi könyvtáros.

átvette rendünk egyik legjelentősebb állásának munkakörét és szinte megifjodott erővel fogott hozzá a rendi vagyon kezeléséhez s feladatát hűséggel és példás pontossággal teljesítette úgyszólván utolsó leheletéig, teljesítette azt a világháború okozta bonyodalmak évében, budapesti rendházunk építkezésének elhúzódó nehézségei között, a pénzügyi viszonyok lassú leromlása idején. Amily boldog volt, amidőn az építkezés leszámolása elkészült, éppannyira megrendült testben és lélekben, amikor a proletár-diktatúra szégyenletes uralomra jutásakor neki kellett átadnia a likvidálás alkalmával rendünk vagyonát. Belső fájdalmát elcsuklott hangja és a szeméből előtörő könnyek árulták el. Az isteni Gondviselés azonban megengedte érnie a napot, amelyen maga hozhatta vissza az elrablott értékeket az állampénztárból. Utolsó éveiben gyakran betegeskedett, idült májdaganat kínozza és ez többször megzavarta a szív, a tüdő és a gyomor rendes működését. 1920. február 9-én egy roham következtében állapota válságosra fordult- Az orvos érvágással próbálta szenvedéseit enyhíteni, de ez sem segített. Érezte, hogy betegségéből nem fog fölépülni, azért buzgó áhítattal készült el a halálra, mely 1920. február 19-én ragadta ki az élők sorából, korának 73-ik, szerzetesi életének 53-ik évében, Budapesten.

Búcsúznak.¹⁵⁶ Holnap egy férfiú hagyja el városunkat, aki innen-onnan harminc éve érezte egyéniségének erejét, szívének melegségét mindazokkal, akikkel hivatalos működése, vagy a társadalmi érintkezés összehozta. E férfiú Takács József, a helybeli főgimnázium volt igazgatója, a piaristák nem régen megválasztott aszisztense. Örültünk, mikor megválasztásával személyét kitüntetés érte, de most távozását fájjaljuk, mert tudjuk, hogy a diákok jóakaró tanárt és igazgatót, a rendtársak jó barátot, mondjuk idősebb testvérüket, ismerősei az igazi szerzetest és nevelőt nélkülözik benne. Da ha már távoznia kell, legyenek e sorok emléke annak, hogy e város közönsége és mindazok, kik ismerték őt, eszméit megértették, törekvéseit méltányolni tudták.

Takács József azok közül az emberek közül való, akik nem keresik a magukét, akik nem kapaszkodnak, nem lökdösnek félre senkit, hanem akik dolgoznak szerényen, csendesen magasabb, erkölcsi szempontokból, akiket nem az elismerés keresése, hanem a jó ügy szolgálata vezet. Egyszerű keresetlen modorával és közvetlenségével meg tudta nyerni kartársai és diákjai szívét egyaránt. Nem szóval, hanem cselekedeteiben hirdette a szeretetet s tanítványai évek múltán is hálásan és szeretettel gondolkodnak rá, mert benne nem a szigorú, minduntalan büntetéssel fenyegető professzort, hanem az őket nemesíteni, jobbítani akaró nevelőt látták, s mint ilyennek emlékét őrizték meg. Nevelői tevékenységében mindig a gyermeki lélek megjavításának gondolata vezette és ezt tette, inkább a jónak és szépségnek

---

¹⁵⁶ VESZPRÉMI HÍRLAP, XX. évfolyam, 31. szám. 1912. augusztus 4. 3. oldal

megszerettetésével, mint büntetéssel. Itt nem szerette a túl-szigorúságot, hanem a következetességet és fokozatosságot, csak akkor lépett fel teljes szigorúsággal, ha a gyermekben a jellembeli romlottságot észlelte.

Mint házfőnököt a mintaszerű pontosság jellemzi a ház ügyeinek vezetésében. Épp ez utóbbi a többi között az, amiért rendtársai megválasztásával kitüntették. Magán életében keveset igénylő, aki házfőnöki hivatalát nem uralkodásra használta ki, hanem azt kereste, hol tanúsíthat figyelmet kartársai iránt. A legmesszebbmenő áldozatokba belement, ha arról volt szó, hogy vele a békességet és szeretetet istápolhatta. Amennyire takarékos a reábízottakban, annyira gavallér a magáéval nemcsak a szegényekkel szemben, hanem ha a közjó úgy kívánta, a renddel szemben is.

Veszprémi működését 1883-ban kezdte meg, mint tanár. Főtárgya a számtan volt. Volt tanítványai ma is emlegetik egyszerű világos módszerét, mellyel ezt a sokunk előtt oly nehéznek tetsző tudományt tanítványaival megértette. Miután az igazgatói teendők vezetésével megbízták, a hittan tanítását vállalta néhány órában, emellett ő tartotta az alsóbb osztályúak számára a vasárnapi hitelemzéseket. Hitelemzéseiben kiemelik egyszerű, szívhez szóló nyelvezetét. Előadásain meglátsozott, hogy maga éli és átérzi. Az előadott igazságok sokszor a könnyekig meghatották önmagát is, ami – szemtanúk állítása szerint – a diákokra is mély benyomást gyakorolt.

1888 februárjában házfőnökké és igazgatóvá választván, felelősségteljes nehéz hivatalát vitte a mai napig sok szeretettel. A gimnázium és rendház ügye annyira szívének fektet, hogy volt idő, midőn orvosai tanácsának ellenére, saját egészségének feláldozásával vezette az ügyeket. Igazgatóságának idejére esik a rendház hátsó szárnyának és a volt konviktus helyiségeinek kiépítése, a piaristák templomának újrifestése és belső felszerelése, a rajz- és tornaterem felépítése. A gimnáziumi bizottsággal együtt mindent elkövetett, hogy a gimnázium és a szertárak a modern pedagógia minden segédeszközével felszereltessenek. Többoldalú elfoglaltsága közepette, mindig szakított időt magának az iskolalátogatások pontos elvégzésére is.

A rendház vezetésében igazán praktikus embernek mutatta magát, akinek figyelme mindenre kiterjed. A magáét sem kímélte, ha vele a jó ügyet előbbre vihetete. A rendház kertjét a saját költségén kiszáríttatta, paloznaki szőlőjét bekeríttette s a rendházban beruházásokat létesített.

Nem akarjuk szerénységét érinteni. Azért nem folytatjuk tovább. Tehát búcsúunk. Volt tanítványai és a város röviddel ezelőtt alapítványokkal rótták le hálájukat személye iránt. Most távozóban e sorok szolgáljanak elégtételül fáradozásaiért. Vigye magával mindnyájunk szeretetét és nagyrabecsülését, legyenek itt töltött évei életének legszebb emlékei akkor is, amikor nem látjuk szerény alakját a városban.

Egyik tisztelője.

Tölcséry Ferenc¹⁵⁷

Rendünk beesküdült áldozópap tagja, Kunszentmiklóson, Pestmegyében született 1859. augusztus 21-én. Középiskolai tanulmányait szegedi gimnáziumunkban kezdte meg, innen lépett be a 6. osztály elvégzése után a váci noviciátusba 1875. szeptember 8-ikán. A következő két esztendő alatt a kecskeméti stúdióban befejezte középiskolai tanulmányait, majd — ugyancsak két év alatt — elvégezte Nyitrán a theologiai tanfolyamot. 1881. január 6-án tett ünnepélyes fogadalmat, 1882. szeptember 21-én áldozópappá szenteltetett. Tanári pályáját Vácson kezdte meg, ahol két évig tanított. 1882-ben Budapestre, 1884-ben Veszprémbe helyezték, ahol élete végéig működött.

Boldogult rendtársunk 28 évig tanított veszprémi iskolánkban. Értékes tanári egyénisége itt bontakozott ki egész erejében, ide fűződik munkás életének sok maradandó értékű alkotása, majd mikor a hosszú munka után összeroskadt, itt szenvedte végig hat esztendőre nyúló betegségének gyötrelmeit. Alapos képzettségű tanár volt, eleven temperamentuma magával ragadta tanítványait, nyájas szava, szerető gondoskodásának emléke örökre bevésődött a gyermeki lélekbe. Ékes szavú mestere volt a történelemnek, mélységes meggyőződéstől áthatott hirdetője a vallás igazságainak. A kalazanciusi szeretet kifogyhatatlan találékonyságával istápolta szegény tanítványait, éltető lelke volt a Segítő-egyesületnek, nagy körültekintéssel intézte a szegény tanulóknak könyvekkel és ruhával való ellátását. Sok szegény fiúnak szerzett ingyenes ellátást és megnyitotta előttük a boldogulás útját. Karitatív tevékenységét nagyban elősegítette az a tisztelet, melyet az egyházmegye áldozatkész papságánál sokoldalú munkásságával érdemelt ki. Szorgalmas munkatársa, majd 1887-től 1892-ig egyik szerkesztője volt az egyházmegye hetilapjának, a Veszprémi Közlönynek, vezetője a veszprémi Katholikus Legényegyesületnek, majd 1898-tól főfelügyelője az egyházmegye összes legényegyesületeinek.

Tölcséry Ferenc tisztos iparos családból származott és az iparos osztály iránt való vonzódását egész életén át megőrizte, sőt ez nála értékes szociális tevékenységben nyilatkozott meg. A nagyemlékű Szabóky Adolf nemes hagyományai nyomán foglalkozott az iparos ifjúság vallási és társadalmi nevelésével, később pedig püspöke kívánságára nagy tapasztalatait az összes egyházmegyei legényegyesületek irányításában érvényesítette. Évenként végiglátogatta az egyesületeket, több új egyesületet alapított és a lelkéhez nőtt intézmény érdekeit irodalmilag is igyekezett előmozdítani. Ezen munkásságának becses emlékei »A Veszprém egyházmegyei kath. legényegyesületek évkönyvei«, melyeket 1903-tól 1911-ig szerkesztett. Az I. és II. kötet az adminisztratív közleményeken kívül az iparos világból merített dol-

¹⁵⁷ AZ ÚRBAN ELHUNYT RENDTAGOK KEGYELETES EMLÉKEZETE, az 1918. év szeptemberétől – 1919. év december 31.-éig. Írta: *Friedreich Endre* rendi könyvtáros.

gozatokat tartalmaz, a továbbiakban pedig az általa szerkesztett Legényegyesületi Színműtár darabjait adta ki. Ezek között több darab az ő fordításában jelent meg, ilyenek: Húshagyó kedden. 1905. — Apróhirdetés. 1907. — Varázsvessző. 1908. — Jön az üstökös. 1908. — Érdemei elismerésül a Kath. Legényegyesületek Orsz. Szövetsége 1898-ban alelnökévé választotta, br. Hornig Károly püspök pedig 1902-ben az egyházmegyei szentszék ülnökévé nevezte ki.

Megható gyengédséggel ragaszkodott veszprémi iskolánkhoz, melynek múltját »A veszprémi r. k. főgymnasium története« c. alatt 1895-ben megírta, a templomhoz, ahol lelke sugallatát követve megtakarított filléreiből Jézus szentséges Szíve tiszteletére díszes szobrot állíttatott, a városhoz, ahová a szeretet és hála ezer meg ezer szála kötötte.

A Gondviselés úgy intézte boldogult rendtársunk sorsát, hogy a verőfényes, derűs öregség helyett a szenvedések kálváriáján át jusson el az örökkévalóság kapujához és szeméire, melyekből a szeretet tiszta fénye sugárzott embertársaira, még életében homály boruljon. 1910-től kezdve régi vesebaja miatt látása is fokozatosan gyengült, majd annyira rosszabbodott, hogy 1913. február havában Budapestre kellett vinni gyógykezelés végett. Úgy látszott, hogy az orvosi tudomány csodát művelt, mert egy időre, annyira visszanyerte látását, hogy a nagyobb betűket el tudta olvasni és vezető nélkül is sétálgathatott. Sajnos, a javulás csak időleges volt és állapota évről-évre súlyosbodott, míg végre a megváltó halál, melyre megindító áhítattal készült, társai buzgó imái közben 1919. február 2-án megszabadította keresztényi türelemmel viselt szenvedéseitől, korának 60-ik, szerzetesi életének 44-ik évében, Veszprémben.

Bolgár Mihály¹⁵⁸

Rendünk beesküdült áldozópap tagja, született Gyerken, Hontmegyében, 1861. évi szeptemberhó 1-én.

Mikor beköszönt a csendes őszi és nyugvásra szólítja a természetet, mely meghozta ezerféle gyümölcsseit; mikor a terhes munka között becsülettel betöltött sok év után meggörnyed a küzdő férfiú és tiszteletreméltó alakja ráhajlik a földre, hogy pihenőre keblére dőljön nemsokára: borongós érzés fogja ugyan el szívünket, de megnyugszunk, mert az elnyugvó természet gyümölcsökkel kedveskedett s a meghajlott munkás férfiú küzdelmének gazdag eredményét nyújtja át a fiatal nemzedéknek hasonló munkásságra buzdító örökségül; de mikor a természet virulása közben lecsap a sötét felhőknek romboló villáma és földre sújtja a fiatal fákat pirkadó gyümölcsseikkel együtt s mikor a nemes hévvel előre törekvő erős férfiút hirtelen elragadja a rettentő vész: éles fájdalom szorítja össze szívünket, mert a remélt gyümölcsöt, a várt szellemi kincset pótolhatatlanul elvesztettük.

Ily éles fájdalom nyílt szívünkbe, mikor a szomorú hír szerzetünk egyik legtevékenyebb, legrokonszenvesebb férfiának, egyik legtisztább becsületességű tagjának, Bolgár Mihálynak, hirtelen halálát hozta el hozzánk. Bár az idő enyhítő balsamot helyez az égető fájdalomra, Bolgár Mihály elvesztése, ha kedves egyéniségének közvetlen hatását éreztük, egy év múlva is türelmetlen panaszt kényszerít ajkunkra s valahányszor a hegyes-völgyes Veszprém felé száll gondolatunk, megállapodik azon sír felett, melybe szeretett rendtársunk idő előtt esett. Most is ott lebeg gondolatunk; engedjék meg kedves rendtársaim, hogy a mit az a szomorú sír felidéz, megújít, azt igénytelen hangon elmondhassuk.

Jómódú földbirtokos szülőknek gyermeke volt; kinövekedvén a gondtalan első gyermekkorból, a selmeczi, majd a besztercebányai elemi iskolákban sajátította el az ismereteknek legelső elemeit: középiskolai tanulmányait az esztergomi gymnasiumban kezdte meg s elvégezvén a 6-ik osztályt, az 1878. év augusztus havá 27-én lépett szerzetünkbe Vácson. Az élénk és eszes ifjú a próbaév alatt azonnal magára vonta előljáróinak figyelmét és gyorsan fejlődő képességeinek ügyes vezetésökkel megadták a helyes irányt és odanyújtották neki az önvizsgálatnak eszméltető eszközeit. Bolgár Mihály a haladni, tökéletesedni vágyó lélek buzgó törekvésével csüggött előljáróinak tanításain s az újonczév eltelte után teljesen tisztában lévén Szent Alapítónknak magasztos céljával, erőt érzett magában ama cél munkásainak sorába állni és ott egész életén keresztül kitartani.

Elvégezvén Kecskeméten a gymnasium 7. és 8. osztályát és Nyitrán a kétéves hittudományi tanfolyamot, a kolozsvári tudományegyetemen választott szaktárgya-

¹⁵⁸ AZ ÚRBAN ELHUNYT RENDTAGOK KEGYELETES EMLÉKEZETE, az 1894. év novemberétől – az 1895. év novemberéig. Írta: *Vámos Károly*, tartományfőnöki titkár.

iban, a természet- és mennyiségtanban, oly kitartó hévvel képezte magát, hogy fiatal rendtársai között mindig az első között volt. Neki nem kellett; ösztönzés, a komolyan gondolkozó ifjú buzgalomával önként törekedett célja felé, távol a világi vágyaktól s az üres ábrándoktól; komoly stúdiumai a folytonos munka és tetek terén tartották őt, bár nem mulasztotta el, hogy szívének is nyújtson nemes táplálékot, nehogy az egyoldalúság korlátai közé szoruljon.

Az egyetemi tanfolyam elvégzése után, az 1885. évi júliushó 18-án áldozópappá szenteltetvén, Veszprémben nyert helyettes tanári alkalmazást; örömmel lépett az iskolába, hő vágyának elért helyére és folyton tanulva, fáradhatatlanul kísérletezve, miután a tanári oklevelet 1886-ban megszerezte, tanítványainak és tanulmányainak élt, hogy mennél szélesebb körben használhasson.

Csak 10 évet tölthetett el a nevelés-tanítás terén, egyet Szegeden és kilenczet Veszprémben, de ennek a tíz évnek minden napja hasznos munkában telt el. Bolgár Mihály szép példáját nyújtotta nekünk, annak, hogy mire képes rövid idő alatt is a hivatásának élő léleknek önzetlen törekvése és munkássága, mire képes a pályának tiszta szeretete. Az ő lelke csak egy vággyal volt egészen eltelve, azzal, hogy szellemének fáradtsággal gyűjtött kincseit osztogassa mindenkinek. Igazán nemes lélek, hivatott piarista és valódi emberbarát volt.

Fáradhatatlansága a nevelés-tanítás, tudományos irodalom és a gyakorlati élet terén is egyaránt figyelemre méltót mutatott fel. Az iskolában az avatott szaktudósnak alapos oktatásával tűnt ki és gyengéd bánásmódjával tanítványainak forró szeretetét nyerte meg; ügyes tolla pedig egymásután bocsátotta világgá a gyakorlati érzékről tanúskodó dolgozatokat, melyekkel a tudomány vívmányait a közélet terén törekedett hasznosítani. A Dél magyarországi Természettudományi Társulat füzeteiben, a veszprémi főgymnasium értesítőiben, hírlapokban és önállóan jelentek meg értekezései. A photometria, A gázvilágítás, Az absolut villamos mértékek, A Balaton természettani ismertetése, A légkör villamos tüneményei, Veszprém meteorológiai viszonyai és kútvizeti, Egészségi szempontok a veszprémi főgymnasium kibővítésénél, Természettani kísérletek a villamossággal, Az erők hatása a testen, A hang és tulajdonságai, Kísérletek a fénytanból, A statikai és légköri villamosság, A mágnesség és állati delejesség, Az aneroid barométer, A főzés titkai, Veszprém kútvizeteinek elemzése, A veszprémi talajvizek összefüggése, Vízkérdés, A Siózsilip, Veszprém vízvezetéke, Villamos világítás Veszprémben s még több értekezése és népszerű felolvasása fényesen tanúskodnak munkásságáról, de különösen tanúskodnak Veszprém város haladását és egészségügyi viszonyainak javítását célzó nemes törekvéséről. Osztatlan szeretet is kísérte ezért Veszprémben mindenütt s a mint az ő szíve összeforrt a város népével és összes érdekeivel, Veszprém is egészen magáénak, kincsének tartotta őt.

Részt vett ő a főgymnasium kibővítési munkálataiban, az általános érdekű ügyekben, a katholicismus erősítésére irányuló tömörülésben s minden nemes irányú mozgalomban kevés szóval, de annál több tettel, miközben mindenkor kifo-

gástalan papi viseletével, értelmességével és nyájas modorával lebilincselte a vele együtt működőket, irányította és tette sarkalta őket. Mint Veszprémnek kanyargó Sédje, melynek futását megboldogultunk gondosan megfigyelte, sok helyen jótékonyan érinti a várost: olyan volt Bolgár Mihály munkássága is, odavitte minden társadalmi intézményhez önzetlen és hasznos munkáját és segített a javításnál, alkotásnál.

Róla, jelleméről és fáradni nem tudó buzgalmáról az elismerésnek és tiszteletnek legmelegebb hangján szólott Veszprém város minden rangú, minden felekezettű férfia. De ne mi szóljunk róla, hanem engedjünk helyet a közvélemény megnyilatkozásának, melyből a mily igaz fájdalom szól, oly hű képe domborodik ki Bolgár Mihály jellemének. »A szorgalomban példaképe volt társainak. Oktatta, nevelte az ifjúságot tudományra, hazaszeretetre, magasan dobogó szívében a szép, jó és igaz örök eszményeivel. A hol csak feltűnt hatalmasan megtermett daliás alakja, tisztelet környezte. A hajdan-korban, midőn szerzetesi markok is csatabárdot szorítottak, ilyen lehetett egy-egy Kapistrán-alak. Derű és nyájasság követte lépteit. Ész és szív szép harmóniában egyesült benne. Élete a tudomány és vallásosság mintaképe volt, mert kétszer magasztos hivatásában, mint pap, és mint tanító össze tudta egyeztetni az igaz tudományt az igaz vallásossággal. Példa volt reá, hogy még vannak önzetlen, tiszta lelkű emberek, a kik a jót, a nemest önmagáért és nem földi jutalom reményében gyakorolják, a kik a közjóért tiszta hazaszeretetből lelkesednek és fáradoznak. Nem volt itt se rokona, se családja, se vagyona, írta róla a Veszprémi Független Hírlap. Családja, testvérei a jó piaristák, melengető tűzhelye a csendes zárdaépület. Kincse a tudomány, melyet kérettelen osztogatott szét itt közöttünk s egyetlen vagyona a közszeretet, mellyel körülrajongta minden ember. Pap volt a szó legnemesebb értelmében. Fölkereste az isteni ideálhoz vezető minden ösvényét a harcnak és munkának s latba vetette érte agya minden tüzet, szíve minden dobbanását, lelke egész nagyságát. A jó papok, igazi tudósok és jellemiszilárd hazafiak önzetlensége uralta egész lelkületét és szellemvilágát, s ezt a nagy erényt a hazafiság és emberszeretet oltárára áldozta fel pazarul. Szegényen — de boldogan!«

Íme, Bolgár Mihály áldásos munkásságának és nemes jellemének hű képe, mely vonzó, tette buzdító és igen becses reánk nézve azért, mert mások alkották szeretetöknek, elismerésöknek és hálájoknak élénk színeiből.

Az 1895. évi márcziushó 10-éig hintette gazdagon Bolgár Mihály szakadatlan fáradozásának szellemi kincseit; még e nap délelőttjén ott sürgölődött a veszprémi kath. kör szervezkedő gyűlésén; a közös étkezés alkalmával vidoran társalgott szeretett rendtársaival s enyelgő tréfáival mosolyt csalt ajkaikra. Délután visszavonult, hogy felolvasására A mesterséges világításról előkészüljön, mikor hirtelen rosszul lett s a szívszélhűdés néhány rövid perc alatt kioltotta életét az 1895. évi márcziushó 10-én, korának 34-ik és szerzetesi életének 17-ik évében, Veszprém-ben.

Bolgár Mihály emlékezete¹⁵⁹

1895. március hó 10-én délután futótüzként terjedt el a városban a megdöbbentő hír: meghalt Bolgár Mihály. A testi és szellemi óriás visszaadta nemes lelkét Teremtőjének s egy egész várost döntött gyászba váratlan elmúlásával. Mint volt kis diákjának s a város egyik legfontosabb közegészségügyi intézménye, a vízmű vezetőjének, amely vízmű neki szellemi gyermeke volt, nekem jutott a hálás szerep, hogy az emlékezés útján elvezessem hallgatóimat hozzá, aki nagy tudása, bámulatos sokoldalúsága, páratlan szorgalma és munkabírása mellett csupa szív volt, akit városunkban, ahol 9 évig munkálkodott, kor, nem, vallás és társadalmi állásra való tekintet nélkül mindenki ismert, tisztelt, szeretett és becsült.

De amennyire könnyű feladat róla kegyeletesen megemlékezni, annyira nehéz azt úgy cselekedni, hogy a megemlékezés méltó legyen azokhoz a kiváló erényekhez, melyeket egész életén keresztül gyakorolt, s amelyek halhatatlanná tették nevét városunk történetében. S mert nem hivatásom a tollforgatás, felhasználom a nálamnál hivatottabbaknak Bolgár Mihály áldásdús életére és munkálkodására vonatkozó adatait.

A rendház életrajz gyűjteményében a következőket olvashatjuk a megboldogult-ról:

„Bolgár Mihály Gyerkén született Hont megyében, 1861. szeptember 1-én. Jómódú földbirtokos szülőknek volt a gyermeke; kinövekedvén a gondtalan gyermekkorból, a selmeci, majd a besztercebányai elemi iskolákban sajátította el az ismeretek legelső elemeit. Középiskolai tanulmányait az esztergomi gimnáziumban kezdte meg s elvégezvén a 6-ik osztályt, 1878. augusztus 27-én lépett a piarista rendbe Vácott. Az élénk és eszes ifjú a próbaév alatt azonnal magára vonta előljáróinak figyelmét, akik gyorsan fejlődő képességeinek ügyes vezetésükkel megadták a helyes irányt és oda nyújtották neki az önvizsgálatnak eszméltető eszközeit. Bolgár Mihály a haladni, tökéletesedni vágyó lélek, buzgó törekvéssel csüngött előljáróinak tanításain s az újoncév eltelte után teljesen tisztában levén a rend szent alapítójának céljával, erőt érzett a rend munkásainak sorába lépni s ott egész életén keresztül kitartani.

Elvégezvén Kecskeméten a gimnázium 7. és 8-ik osztályát és Nyitrán a két éves hittudományi tanfolyamot, a kolozsvári tudományegyetemen választott szaktárgyában, a természet- és mennyiségtanban oly kitartó hévvel képezte magát, hogy fiatal rendtársai közül mindig az elsők között volt. Neki nem kellett ösztönzés, a komolyan gondolkozó ifjú buzgalmával önként törekedett célja felé. Távol a világias

---

¹⁵⁹ A diákszövetség 1931. okt. 11-iki közgyűlésén elmondta BOKROSSY JENŐ városi műszaki tanácsnok. [A Veszprémi Piarista Diákszövetség kiadványai, 6. szám. Veszprém, 1932. Egyházmegyei könyvnyomda.]

vágyaktól s az üres ábrándoktól, komoly stúdiumai a folytonos munka és tettek terén tartották őt, bár nem mulasztotta el, hogy szívének is nyújtson nemes táplálékot, nehogy az egyoldalúság korlátai közé szoruljon.

Az egyetemi tanfolyam elvégzése után, 1885. július 18-án áldozópappá szenteltetett s Veszprémben nyert helyettes tanári alkalmazást. Örömmel lépett az iskolába, hő vágyainak elért helyére és folyton tanulva, fáradhatatlanul kísérletezve, miután a tanári oklevelet 1886-ban megszerezte, tanítványainak és tanulmányainak élt, hogy mennél szélesebb körben használhasson.

Csak tíz évet tölthetett el a nevelés, tanítás terén, egyet Szegeden s 9-et Veszprémben, de ennek a 10 évnek minden napja hasznos munkában telt el. Bolgár Mihály szép példáját nyújtotta annak, hogy mire képes rövid idő alatt is a hivatásának élő léleknek önzetlen törekvése és munkássága, mire képes a pályának, hivatásnak tiszta szeretete. Az ő lelke csak egy vággyal volt egészen eltelve, azzal, hogy szellemének fáradtsággal gyűjtött kincseit osztogassa mindenkinek. Igaz nemes lélek, hivatott piarista és valódi emberbarát volt.

Fáradhatatlansága a nevelés, tanítás, tudományos irodalom és a gyakorlati élet terén is egyaránt figyelemre méltót mutat fel. Az iskolában az avatott szaktudósnak alapos oktatásával tűnt ki és gyengéd bánásmódjával tanítványainak forró szeretetét nyerte meg.”

Hatalmas alakja sohasem ébresztett bennünk, kis diákokban, félelmet, mert szelíd szemei akkor is mosolyogtak, mikor haragot mutatott. Tanítványai, kicsi és nagy, a szó szoros értelmében tűzbe mentek volna érte és vele, amit az 1893-iki nagy tűzvész alkalmával be is bizonyítottak, mikor herkulesi alakja vezette őket a félelmes elemmel felvenni a harcot s megállítani romboló útjában. A városi kórház veszélyeztetett tetőzetét védelmezték meg a repülő zsarátnokok ellen. Tanítványait szerető szíve szólal meg az 1893/94-iki értesítőben megjelent „Egészségügyi szempontok gimnáziumunk kibővítésénél” című értekezésében. Az első fejezet „A tanulmányokkal való túlterhelés, mint a testi nevelés legfőbb ellensége”, címmel, minden szavában a tanítványaiért komolyan aggódó és tépelődő lelkét tárja elénk. A munkával való túlterhelés okairól felhossa az értekezésben a szaktanítás behozatalát, amelynek következtében az iskolai munkabeosztás nem lehet olyan egyenletes, mint az osztálytanítás idejében, felhossa egyes tanárok esetleges tiszteletreméltó, de túlzott ambícióját, a sok házi és iskolai feladatot, új tárgyak bevezetését az elavult tárgyak kiküszöbölése nélkül stb. Legjobban reávilágítanak tanítványai egészségéért aggódó lelke nemességére a fenti fejezethez vett alábbi idézetek:

„Tapasztalat, hogy az osztályok jelesebb tanulóit messze túlszárnyalják a közepszerű tanulók, akár a magasabb tanintézet padjaiban, akár pedig a társadalmi életben. Ezt pedig nem lehet másnak tulajdonítani, mint annak, hogy a nagy teherrel erősen küzdő elme elfárad s mikor az igazi tettekre kerülne a sor, az agyoncsigázott lélek hasznavehetetlenné válik.”

Vagy: „Az a fiú, aki egyszer elvesztette bizalmát saját erejében, nem fog többé jó gyakorlatot írni. Ha valaki megfigyeli gyakorlatírás közben azon fiuk kínlődését s kapkodását, kik valami nehézségnél fogva megakadtak s nem bírták befejezni munkájukat, meg fog győződni arról, hogy az idegességnek mesteribb készítési módja a gyakorlat írásnál nem is képzelhető.”

A továbbiakban a következőket mondja:

„Amily fontos egyrészt az 50 percig tartó előadást lelkiismeretesen betölteni, épp oly szükséges másrészt, hogy az óráközök 10 percig tartó szabadideje meg ne rövidíttessék, mert ez alatt nyerhetnek a fiuk, a szabad levegőre jutva, vagy leckéjüket ismételve, új erőt a következő tárgyhoz. Sajátságos, mily változók a felfogások. Még csak 5 – 6 év előtt is egyik tanár a másíknak adta át az ajtókilincset s hanyatt-homlok versenyeztek abban, hogy ki tudja többször társára nyitni az ajtót – s íme ezen elavult erényt ma már úgy tekintjük, mint a fiuk egészsége ellen elkövetett legnagyobb barbarizmust.”

Az iskolai bútorok, főképpen a padok régi és új célszerű méreteit tárgyalva, így ír: „Megfigyeltem írás és olvasás közben a szegény kis fiuk magatartását eme ormótlan padokban; a pad széle éppen az állukig ért, írásközben fel kellett állniuk, olvasáskor pedig a könyvet térdükön s a könyvtartó fiókon a pad alatt tartották.” Mintha csak rólam írta volna, aki az osztály legkisebbjei közé tartozva, bizony ki se igen látszottam a magas padból.

Mindig és mindenben az ő kedves fiainak a jó volta, egészsége érdekli. Erre való tekintettel vizsgálja továbbiakban az egész építkezés ügyét, az előadóterem nagyságát, ürtartalmát, megvilágítását, akusztikáját, fűtését, légcseréjét, vízellátását, tisztogatását, berendezési tárgyait, bútorait, tűzbiztonságát olyan részletességgel, alaposággal, mélységgel, hogy ez a sokoldalúság és mindenre kiterjedő figyelem bámulatba ejt s csak abban a végtelen szeretetben leli magyarázatát, amellyel szívébe fogadta az ő fiait úgy, mintha édes gyermekei lettek volna.

S nemcsak értekezést írt a gimnázium célszerű kiépítéséről, de újjászervezte a természettani szertárt, falitáblákat rajzoltat a növendékekkel, tevékenyen részt vett a folyamatba tett építkezés ellenőrzésében és vezetésében is, sőt még fizikailag is közreműködött abban. Élénken él a kép lelki szemeim előtt. Iskolába siettünk egyik tavaszi reggel. Az intézet udvarán nagy rakások voltak felhalmozva a bontásból kikerült téglákból. Egyik rakás mellett ott állott Bolgár Mihály tanár úr fenyoához hasonlatos sudár alakja, fején bojtos házi sapkával, egyik kezében kőműves kalapács, másik kezében egy a bontásból kikerült téglá, reverendája pedig csupa fehér mészhabarcs por. A téglákról tisztogatta le a kalapáccsal a régi habarcs maradványokat s a letisztított téglákat új halomba rakta. Még fizikai munkával is elősegítette, hogy szeretett fiai a tanítás és az egészségügyi követelményeknek megfelelő intézethez jussanak.

Jellemző szelíd, megértő lelkületére az alábbi kis epizód:

Egy téli ködös reggel ministráltam Bolgár tanár úrnak a homályos, hideg tempom egyik mellékoltáránál. Nagyon fáztak a kezeim, kicsi is voltam, gyenge is voltam, s mikor át akartam vinni a nagy misekönyvet az oltár egyik oldaláról a másikra, a hatalmas könyv kicsúszott meggémberedett kezemből s óriási puffanással az oltár előtti dobogóra esett. Borzasztóan megrémültem, mi lesz most? De egyszerre elpárolgott a félelmem, mikor Bolgár tanár úr megfordulva vigasztalóan, jóságosan és szelíden, reám mosolygott. Hát lehetett volna ilyen embert, aki a gyengeséggel, a gyarlósággal szemben ennyi megértést tanúsított, nem szeretni?

De Bolgár Mihály szerette nemcsak diákjait, hanem a város egész közönségét, minden rendű-rangú polgárát s szelleme gazdag kincseit bőségesen szórta széjjel, tanítva mindenütt és mindenkit, aki tudásra vágyott. A Délmagyarországi Természettudományi Társulat füzeteiben, a veszprémi főgimnázium értesítőiben, hírlapokban, önállóan is jelentek meg értekezései és tudományos cikkei s számtalan népszerű felolvasást is tartott a felnőttek oktatása céljából.

A gimnáziumi értesítőben a már említetten kívül a következő két értekezése jelent meg:

1888/89-iki tanévben: A légköri villamosság tüneményei.

1892/93-iki tanévben: Veszprém meteorológiai viszonyai és kútvizei.

Ha Bolgár Mihály semmi mást nem írt volna, mint az utoljára említett értekezést, akkor is arany betűkkel kellene bevésni nevét Veszprém város történetébe, mert az az értekezés lett fundamentuma a város legfontosabb közművének, *a városi vízümnék*.

Az értekezés első részében leírja a víz történetét, a Séd felső és közép forrásvidékét és geológiáját, a Séd forrását, a légköri lecsapódásokat, a csapadék eloszlását, Veszprém egészségi viszonyait s klímáját, a második részben a jó, tiszta és egészséges vizet, az idegen alkatrészeket a vízben, Veszprém kútvizének vegyelemzését, amely megdöbbentő adatokat tartalmaz a volt kutak fertőzöttségéről, a veszprémi talajvizek összefüggését s reá tér befejezésképpen a veszprémi vízkérdésre. Megállapítja, hogy a város vizeinek összetétele úgy íz, mint egészségi szempontból a legjobbnak mondható, de a város belső területén található kutak víze részben a helytelenül épített csatornák, részben az ugyanígy épített pecegődrök által majdnem kivétel nélkül fertőzve van s így az egészségre veszedelmes s kijelenti, hogy az akkor még élvezhető kutak is nemsokára hasznavehetetlenekké fognak válni a talaj évről-évre nagyobb mérvű szennyeződése következtében.

Négy módot jelöl meg a város vízbeszerzésére: 1. Kellő számú kutak ásását. 2. Mély artézi kút fúrását. 3. Távoli és erős forrásvizek egybegyűjtését és a városba bevezetését s 4. közelben található jó víznek gépi erővel való felhajtását a szükséges magasságokba.

Az első mód szerinte Veszprémben céltalan, mert a talaj fertőzött.

A második, az artézi kutak fúrása sem alkalmazható, mert a városnak csekély a vízvidéke s a csapadék jó része források alakjában tör elő, de ha még fúrással el is lehetne érni a vizet, az legtöbb helyen nem emelkedne a felszínig sem.

A harmadik módon már lehetne vizet nyerni, de akkora költséggel, amelyet Veszprém nem bírna el.

Marad tehát a negyedik mód, közeli forrásoknak gépi erővel való felemelése, amelyre mint mondja, helyi példa is van; a püspöki palota vízellátása. Ezt a vízművet nagymányai báró Koller Ignác, veszprémi püspök és Veszprém-megye utolsó egyházi főispánja építtette Thumler Henrich, feleségem dédapja által, 1766 – 1776-ban.

Az értekezés végső konklúziója tehát az, hogy Veszprémben csak a negyediknek említett vízbeszerzési mód vezethet célhoz és pedig közeli források vizeinek gépi erővel való felemelése. Az értekezés a következő sorokkal végződik:

„Ha valaki végig tekint Veszprém hegyes-völgyes területén, könnyen meggyőződhetik arról, hogy itt az egész város vízszükségletén egy vízerőművel segíteni sehogyszem lehet s legkevesebb három vagy négy helyen felállított vízmű által oldható meg sikerrel a vízkérdés, de semmi esetre sem kutak fúrása által.”

Ezeket a sorokat 1893-ban írta Bolgár Mihály, ugyanezen évben pusztított Veszprémben a borzalmas tűzvész, amely 152 házat hamvasztott el, s 800 000 forint kárt okozott, de közvetve nagy mértékben elősegítette a Bolgár Mihály által tervezett és sürgetett vízmű létrehozását. A mértékadó körök ugyanis most már meggyőződtek arról, hogy nemcsak az egészséges ivóvíz szempontjából sürgős a vízmű megépítése, hanem tűzvédelmi szempontból is, hiszen a tűzvész okozta kárösszeg $\frac{1}{5}$ -éből meg lehetett volna építeni az egész korszakalkotó művet. Bolgár Mihály már nem élte meg azt a percet, amikor megindultak a vízmű gőszivattyúi, a kivitel sem teljesen az ő elgondolásai alapján történt, mert üzemgazdasági szempontból a vízemelő berendezést mégis egy helyre koncentrálták, de merem mondani, hogy az ő értékes, megbecsülhetetlen előmunkálatai és erőteljes propagandája nélkül talán Veszprém városa is csak a Speyer kölcsönből¹⁶⁰ építtette volna meg vízművét, mint a legtöbb vele egyenrangú vidéki város s akkor itt is 150 – 200%-os pótdadó s elviselhetetlen vízdíj terhelné a város polgárait. Így mutatkozik a gyakorlati életben egy önzetlen férfi szellemi munkájának mérhetetlen értéke. Ezért gondol kegyelettel, hálaival, szeretettel Veszprém város minden polgára Bolgár Mihályra s hogy az utókor se felejtse el nevét, a város közönsége a tűzvész által elpusztított, de újjáépült egyike cserháti utcát róla nevezte el.

¹⁶⁰ Az első községi deviza kötvény kibocsátását, az ún. Speyer-kölcsönök felvételét, az 1925. évi XII. tc. engedélyezte a vidéki városoknak, mely 88 millió pengő (később 128 millió) névértékben vált hozzáférhetővé. A Speyer and Company new-yorki bankház által szervezett és átvett dollár kötvényeket 7,5%-os kamattal, 20 éves futamidőre bocsátották ki. [Bethlendi András – Füstös András: Vízközmű beruházások finanszírozása tegnap és ma]

Csak 1885-ben helyezték Veszprémbe s már 1886-ban megkezdte érdekes és tanulságos előadásaival a felnőttek oktatását s a következő címeken tartott felolvasásokat: Az égháborúk, A villamosság, Az erők hatása a testekre, A hang és tulajdonságai, Kísérletek a fénynanból, A statikai és légköri villamosság, A mágnesség és állati delejesség, Az aneroid barométer, A főzés titkai, Kísérletek élennyel és kőnennyel, A zenei hangok, Venus és Jupiter bolygók, A vízkérdés Veszprémben, Tájékoztató ismeretek Veszprém leendő vízvezetékéhez, Villamos világítás Veszprémben. Tudományos és oktató munkálkodásán kívül tevékeny részt vett a társadalmi életben is s a katolicizmus erősítésén is állandóan tevékenykedett. Még halála napján – 1895. március 10-én – délelőtt is részt vett a Katolikus Kör szervezködő gyűlésén, még ebéd után visszavonult szobájába „A mesterséges világításról” című felolvasásán dolgozott, mikor hirtelen rosszul lett. A gyorsan alkalmazott orvosi segély nem tudta megmenteni, a szívszélhűdés pár perc alatt kioltotta páratlanul értékes életét.

Halála mélységesen megdöbentette rendtársait, a tanuló ifjúságot, a város és vármegye egész közönségét, s hogy mekkora veszteség érte elmúlásával azokat akik szerették, tisztelték és becsülték, vagyis az egész város közönségét, arról fényesen tanúskodnak azok a cikkek, amelyek elparentálják Bolgár Mihályt. Ezeket kell még ismertetnem, mert az én szavaim gyengék lennének ahhoz, hogy méltóan jellemezzék a nagy halottat.

A gimnáziumi értesítő a következőket írta a halálesetről:

„Bolgár Mihályban, akiben a szép készütség ritka gyakorlati érzékkel párosult, nemcsak a testület vesztett sokat, hanem a város s a megye is. Üdvözült társunk, aki kilenc éven át volt a helybeli gimnázium tanára, bokros teendői közepette is talált időt arra, hogy kutatásainak, önálló gondolkodásának gyümölcseiben másokat is részesítsen. Ő kész szolgálja volt mindig a közügynek. Feledhetetlen a gimnáziumi bizottság előtt az intézet kiépítésénél tanúsított szakértelme s fáradhatatlan buzgósága, ércnél is maradandóbban örökítették meg nevét azon törekvései, melyek által a város jólétét s előhaladását célozta.” Aminő általános volt az ő működése, olyan volt a gyász is, melyet érte Veszprém és környéke magára öltött.

Hű képe domborodik ki Bolgár Mihály jellemének a következő nekrológ részletből:

„A szorgalom példaképe volt társainak. Oktatta, nevelte az ifjúságot tudományra, hazaszeretetre, magasan dobogó szívében a szép, jó és igaz örök eszményeivel. Ahol csak feltűnt hatalmasan megtermett daliás alakja, tisztelet környékezte. A hajdankorban, midőn szerzetesi markok is csatabárdot szorítottak, ilyen lehetett egy-egy Kapisztrán alak. Derű és nyájasság követte lépteit. Ész és szív szép harmóniában egyesült benne. Élete a tudomány és vallásosság mintaképe volt, mert kétszer magasztos hivatásában, mint pap és mint tanító össze tudta egyeztetni az igaz tudományt az igaz vallásossággal. Példa volt reá, hogy még vannak önzetlen,

tisztalelkű emberek, akik a jót, nemest önmagáért és nem földi jutalom ellenében gyakorolják, akik a közjóért tiszta hazaszeretetből lelkesednek és fáradoznak.”

A Veszprémi Független Hírlap a következőket írta:

„Nem volt itt se rokona, se családja, se vagyona. Családja, testvérei a jó piaristák, melegítő tűzhelye a csendes zárdaépület. Kincse a tudomány, melyet kérés nélkül osztogatott itt szét közöttünk s egyetlen vagyona a közszeretet, mellyel körülrajongta minden ember. Pap volt a szó legnemesebb értelmében. Felkereste az isteni ideálhoz vezető minden ösvényét a harcnak és munkának s latba vetette érte agya minden tüzét, szíve minden dobbanását, lelke egész nagyságát. A jó papok, igaz tudósok és jellemzilárd hazafiak önzetlensége uralta egész lelkületét és szellemvilágát s ezt a nagy erényt a hazafiság és emberszeretet oltárára áldozta fel pazarul. Szegényen, de boldogan.”

Egy pályatárs szavaiból a következőket idézem:

„Nyilvánvaló bizonyásgúl szolgál a Bolgár Mihály iránt kifejezett közszerzvet annak, hogy nemcsak hős hadvezérek, hanem bölcs államférfiak, nemcsak nemes lelkű egyházfők, hanem egyszerű, szegény pedagógusok is rászolgálhatnak arra a közbecsülésre, mely a híven teljesített kötelesség kincset érő jutalma szokott lenni.”

Mélyen tisztelt Uraim! Ez mind egy-egy gyönyörű virág abból a koszorúból, mellyel köteles kegyeletét róttá le a város minden rendű-rangú polgára a nagy halott iránt, aki mint mindannyiunk példaképe kell, hogy lebegjen szemünk előtt.

De a koszorúból még egy virág hiányzik s én most ennek pótlására teszek indítványt. Mély tisztelettel javasolom, hogy a Veszprémi Piarista Diákszövetség Bolgár Mihály emléke iránti kegyeletere jeléül helyezzen el egy egyszerű emléktáblát a városi vízmű gépházának falára. Nem díszes, költséges márványtáblát, hanem egyszerűt, mert maga Bolgár Mihály is egyszerű volt s ennek dacára mérhetetlenül értékes s ez a mai viszonyoknak is megfelelő egyszerű tábla is hirdetni fogja az ő hervadhatatlan érdemeit s a hálás utókor kegyeletét. A táblára a következő szöveget ajánlom:

A Veszprémi Piarista Diákszövetség tudomására adja mindenkinek, hogy az 1896-ban épült városi vízművet Bolgár Mihály (1861 – 1895) piarista tanár önzetlen tudományos kutatásai és fáradhatatlan tevékenysége segítették létrehozni.

Avval a hó fohással zárom szavaimat, hogy a Mindenható sok hozzá hasonló férfival áldja meg szegény hazánkat és városunkat, s ha ez a fohászsom meghallgatásra talál, akkor a jövőndő nem lesz olyan sötét és reménytelen, mint amilyennek most látjuk.

Az időváltozás előhírnökei.¹⁶¹

Az időjósáshoz és a politikához, többé-kevésbé minden ember ért.

De valamint a politizálásnál, csak annak a véleményére adhatunk valamit, ki a körülmények és viszonyok érett megfontolása után hozza ítéletét; úgy az időjósálásnál is csak azon egyén szavának adhatunk hitelt, ki ismerve az egyes tünetmények természettani vagy élettani okát, hosszas tapasztalat- s éles megfigyelés után mondja ki véleményét.

Jól megkülönböztetendő azonban az időjósásnak két neme: t. i. a csízó, s a jelen tünetményekből vont következtetés holnapra, vagy a legközelebb beállandó időváltozásra.

Az előbit a naptárak használják s nincs semmi ésszerű alapja; míg az utóbbi a légkör páratartalmával, a légrétegek mozgásával, s hőmérsékletével, feszerejével és nedvességével a legszorosabb összeköttetésben lévén; - míg egyrésztől nem szükkölködik a kellő természettani alap nélkül, másrészt igen kellemes szórakozást nyújthat a természet barátjának falusi magányában, sokszor pedig hasznára is válik gazdasági teendőiben.

Ezen jeleket szándékozom tisztelt olvasóimmal röviden megismertetni, főlölelve körébe a természet és magánélet legkiválóbb s legszembeötlőbb tünetényeit.

Ha a fölkelő és lenyugvó nap sugarai vörösek és nem sárgák, avagy a derült s tiszta ég daczára megrövidülteknek látszanak, s nem tündökölnek nyílt pompájukban, esőt esetleg szelet is várhatunk. – A fölkelő nap előre törő sugarai esős szelet jelentenek. – Igen zord és szeles idők hírnöke a szakállas nap is, vagyis midőn a felhő által elfödött nap helyel-közzel sugarakat lövell ki a fellegek mögül.

Ha a felkelő nap fénykörrel van övezve, s eme fénykör egy oldalról kezd elemezni, azon tájról várhatunk szelet; míg ha az egész egyszerre oszlik el, tiszta és szép időnk leend. – A fehér körrel övezett nyugvó nap éjjelre enyhe, míg a fekete vagy sötét barnával szegélyezett, zord szelet hoz a következő napra.

A napfelkeltekor vörösre festett fellegek szelet, míg az estiek szép tiszta időt hoznak a következő napra. – Zord időt várhatunk azon napokon is, a midőn a felkelő nappal szembe tornyosulnak a felhők s vagy éjszának vagy délnek húzódnak; míg ha nyugot felé húzódnak, szép időnk leend. – A felhő alá rejtőző nyugvó nap, esőt hoz a következő napon. – Ha a fellegek, mint egy reá nehezdednek a napra, avagy sűrűn körül övezik; zord napokat várhatunk.

Sokszor igen jó időjósunk lehet a hold is.

¹⁶¹ Megjelent a VESZPRÉMI KÖZLÖNY, III. évfolyam, 13.; 14. számaiban, 1886. március 28; április 4.

Az újhold gyakran megváltoztatja az időjárását, sőt ha négy első napján nem látható, az egész hónapra rossz időt jósol. Míg az első negyed az időjárását megfordítja, addig a holdtöltének semmi különös befolyása sincs.

Ha a születő hold alsó szarva tisztátalan, holdtölte előtt lesz zord időnk; ha közepe homályos, holdtölte körül; s ha végül a felső szarva barnás, holdtölte után leend zord időnk.

A negyedik negyed kezdetén, az égen tiszta hibátlan fényben átvonuló hold szép időket hoz.

Az egyenesen álló hold, különösen ha még sarkai is tompultaknak s rövideknek látszanak esőt hoz, míg ha csak az egyik szarva tompult, azon irányból szelet.

Körök a hold körül, mindig szelet jelentenek még pedig azon részről, amely részen esetleg jobban fénylenek vagy megszakadnak. Kegyetlen rossz idők hírnöke, a hold körül látszó két vagy több udvar is, különösen ha eme körök szakadozottak voltak.

Holdtölte körüli idők a legszebbek, de ugyanezek a leghidegebbek télen.

Ha a hold nyugvásakor nagyobbak látszik, de mind e mellett szép és tiszta, több napi szép időt hoz.

3. Ha a csillagok rezegnek s rezgések össze-vissza látszik kuszálva, rögtöni szél esetleg erős vihar és záporra lehetünk elkészülve.

Midőn a kisebb csillagok nem láthatók, nem pedig az egész égboltozatján; zord időket várhatunk néhány nap múlva.

Migha e kis csillagok, az égnek csupán egy részén homályosulnak el; hamar bekövetkezendő szelekre lehetünk elkészülve.

Ha az égboltozat újholdkor és a negyedik negyed elején szépen fénylik, több napi szép időt kapunk; míg ha homályos esőt várhatunk.

A hirtelen elhomályosuló ég jóllehet sem felhő sem a csillagok fényét gyöngítő sötétség nincs, igen rossz időknek a jele.

Ha a bolygókat vagy pedig a nagyobb álló csillagokat körgyűrű övezi, esőt; ha pedig csak hiányos kör, ama részről jövő szelet várhatunk hol a hiány észlelhető.

Szép időt várhatunk akkor is, midőn a szivárvány sárga és kék színei szépen tündökölnék.

4. Midőn erősebben dörög, mint villámlik nagy szél lesz. Ha pedig dörgés közben többször villámlik, nagy cseppekkel sűrű esőt kaphatunk.

Bögéshez hasonló dörgés, amely elsimulni hallatszik, éles hideg szelet és esőt jelent. Korai dörgés szelet hoz és déli esőt.

Ha derült ég mellett több helyen egyszerre, villámlik, zord és kegyetlen idők állanak be; ha éjszaknyugoti irányban villámlik jégeső és zápor, míg ha délről, s keletről, enyhe eső áll be.

A régiek ismeretei a villám-, villámlás és mennydörgésről¹⁶²

Védekezés a villám ellen.

A villám leginkább a magas és kiálló helyeket keresi. Így ki vannak téve a villám romboló hatásának a templomok és várkastélyok tornyai, hegytetők s mindazon tárgyak, a melyek környezetükben a legkiállóbb pontot képezik.

Olvassuk *Claudianusnál*: „Incubuit nunquam caelestis flamma salictis, nec parvi frutices iram meruere Tonantis; ingentes quercus, annosas fulminat ornos.” Magyarul: „csalánba nem üt a menykő.”

A villám egyes fanelemeket jobban kedvel, leginkább a cserfát, tölgyfát és mogyorófát. Míg a bikkfát és nyírfát kevésbé bántja.

Tiberius vihar idején borostyánfa koszorút viselt, mivel a fa Jupiternek, a villámok atyjának vont szentelve.

Augustus pedig főkabór ruhát hordozott a zivatar kitörésekor, mivel félt a villámlástól és dörgéstől.

Biztonságban lehetünk oly helyeken, a mely minden oldalról zárt, - mélyebb barlangokban, legkivált pedig a boros pinczékben. – Míg a fák alá menekülők, nyílt kunyhókba s pajtákba húzódnak, futók stb. nagy veszélynek teszik ki magukat.

Itt találok egyszersmind legalkalmasabbnak a köznépnél mai nap is dívó ama téves, sőt babonás nézetnek méltatását is; mintha a földbe szúrt szentelt barka, a meggyújtott szentelt gyertya s az eresz alá kagylóba helyezett szentelt só, megvédené az épületet és bennlakóit a villám csapásaitól.

P. F. Bernhard „philosophia curiosa” című munkájában, a villámot és égháborút ugyan természeti tüneménynek tartja, de romboló hatásait az ördög művének, s a dörgést a sátán szavának.

E nézet a középkorban uralkodó volt, nemcsak a köznép, de sőt az egyház és tudós világ körében is.

S így vert erős gyökeret eme babona a nép körében is, ha tehát az égháború az ördög műve, tömjén, szentelt só stb. által el is lesz űzhető.

De különösen a harangok szava az, a mely az ördögöt megállítja eme romboló munkájába, s tönkre teszi erejét. Innét a falukon ma is divatozó harangozás a felhők elé, innét a szertartási könyvekben a harangszentelési formula: „Procul pellantur omnes insidiae inimici, fragor grandinum, procellae turbinum, impetus

¹⁶² VESZPRÉMI KÖZLÖNY, V. évfolyam. 48. szám, 1888. november 18. Részlet Bolgár Mihály 1888. november 11-én, délután 4 óraker tartott előadásából

tempestatum: prosteraat aeres potestates dextera tua virtutis, et hoc audientes tintinabulum, contremiscant et fugiant. Aute sonitum eius longius effugentur ignita iacula inimici, percussus fulminum, impetus lapidum, laesio tempestatum etc.”

Tekintve a régiek téves nézetét a villámról, midőn a villámot csak rettegni, csodálni tudták, nem csoda, ha a nép hitt erősen, noha a tapasztalás számtalanszor megtanítá, hogy mennyiben űzi el a harangok szava az égiháborút.

A tudomány fegyvere kiirtotta a sárkányokat, nevetségessé tette a babonát, megritkította a csodákat, s az égiháborúnál tönkretette a sátán hatalmát. Nem csoda tehát, ha még a clerus körében is sokaknak visszatetszik eme babonás szokás, t. i. a vihar-felhők elé való harangozás.

Ily szempontból el is ítélandó e babonás szokás, de nem akkor, ha nézzük igazi célját.

Nézzük tehát egyenkint mindazon ellenvetésekét érdemleges szempontból, a melyeket leggyakrabban szoktak felhozni a felhők elébe való harangozás ellen:

1. A villám leggyakrabban a harangozás tartama alatt szokta sújtani a tornyokat, miként a tapasztalás mutatja. Tehát a levegő rezgésbe hozatala nemcsak hogy nem űzi el a vést, de sőt előmozdítja.

2. A harang mozgásba hozatva légáramlatot kelt, valamint tehát a vihar elől futva menekülőbe előbb üt a villám, mint a helyt veszteglöbe, akként a mozgó harangba is előbb – mint a nyugóba.

3. A harangok nagy fém tömege a már amúgy is a villámcsapásnak kitett tornyot még veszélyesebbé teszi.

4. Végül a tornyok, mint leginkább kimagasló tárgyak legjobban vannak kitéve a vésznek, s így a harangozó folytonosan életével játszik.

Már a régi természettudósok, köztük különösen Richter megkísérték kimutatni a hang befolyását a vész-fellegekre, de ez sem pro sem contra nem sikerült. Ha még is a kettő között döntenünk kellene, sokkal valószínűbb, hogy a hang okozta légritkítások és sűrűsödések a közeget egyenetlen vezetővé téve, ha nem is a fellegek, de legalább is a villám útjába akadályokat gördíthetnek. A szomorú példák pedig azt az üdvösséges tanúságot nyújtják, hogy ne a vihar tartama alatt, hanem ennek kitörése előtt harangozzunk, s hagyjuk abba a min a vész már közel van.

Hogy a harangok mozgás közben légáramlatot nem keltenek, fölösleges az előtt érvekkel bizonyítani, ki az inga ide-oda való lengésének processusával csak némileg is tisztában van. Sőt a tények is elég világosan bizonyítják, miszerint a harangok lengő mozgásai még a tornyot körül nyaldosó ködöt sem képesek elsöpreni. S míg egyrészt a harangok lengéséből származó periodikus mozgása a levegőnek elenyésző ahhoz, mi a tornyok rendesen nyitott ablakin keresztül áramlik, másrészt a légáramlat nem egyszersmind légritkulás. A szél irányában futva kevésbé zavarjuk meg a lég egyensúlyi állapotát, mintha egy helyben állunk. A futás az állatoknál és embereknél nem a keletkezett légáramlat miatt veszélyes, hanem a vészes

terület nagyobbítása és a felszálló gőzök miatt, holott ezen esetek egyike sem áll a rengő harangokra.

Az igaz, hogy a harangok fém tömege nagy, de vonzó hatásuk számba sem vehető, sőt semmi ahhoz, mellyel a tornyok tetejére alkalmazott kereszttek, buzogányok, szélkakasok stb. bírnak.

Levegyük tehát a keresztet, a buzogányt a szent épületekről? Nemde kedves hallgatóim egyhangú válaszuk erre csak az lehet, hogy ne!

Hogy a villám csakugyan tornyokat, mint legkimagaslóbb tárgyakat keresi föl az való és igaz. Igaz tehát az is, hogy a harangozó élete veszélyben forog.

De éppen úgy veszélybe forog a templomban egybegyűltek élete is, ha a vihar esetleg az istentisztelet alatt tör ki.

Eltételezve attól, hogy a toronyba ütött villám nem okvetetlenül, sőt ritkán sújtja agyon a bennlevőket is, még eme lehetőséget is megsemmisíthetjük, ha tornyainak tetejére, kellő szakértelemmel villámhárítókat alkalmazunk. Nincs rá eset, hogy az ily villámhárítóval ellátott tornyon, nagy templomon kárt tehetne a villám, annál kevésbé a benne összegyűlt ezrek életében.

Csekély az az összeg ahhoz a lelki megnyugváshoz képest, mi a lelkipásztor keblét betölti akkor, midőn zsúfolásig telt imaházában egybegyűlt híveinek életét úgy, mint sajátját, biztonságban lenni mondhatja a dühöngő vihar ellenében.

A vad Tiberius s a Bátor Augustus gyáván remegett Jupiter dörgő szavának halatára.

Szívünk összeszorul... félelem s remegés tölti be keblünket a természet nagy csatazajában. Ez az a pillanat, a melyben a lélek föltud igazán emelkedni Teremtőjéhez! – Remeg a bűnös s Istenbe veti bizalmát a jámbor! S midőn pusztulás és vész dül körülöttünk, - megkondul a harang...

Túlvilági hang ez, örködik az Isten fölöttünk. Kulcsoljátok össze jó fiaim kezeiteket – bíztatva fiait a jó anya – s emeljétek föl szíveiteket a Mindenek Atyjához, hogy óvjon bennünket s távolítsa el a vést fölülünk!

Ily pillanatot föl nem használni, s e megnyugvástól megfosztani a híveket kegyetlenség lenne a szeretet emberétől!

Láttuk tehát, hogy a felhők elé való harangozás a kellő óvintézkedések mellett korántsem oly veszélyes, mint a minőnek hirdetik ezt azok, kik a kellő ismeretek hiányában vést keresnek még ott is, hol voltaképpen semmi sincs.

Másrésről pedig, ha a harangozást, nem mint babonás szokást, hanem mint a hívők közös imára való felhívását tekintjük; méltán sorozhatjuk ezt egyházunk legszébb s a hívők lelkiületére legüdösebben ható szokásai közé!

Valami a szivárványokról.¹⁶³

Szeptember hó 18-án este $\frac{1}{2}$ és $\frac{3}{4}$ óra között négyszeres szivárvány volt látható egünk keleti részén. A főszivárvány belső felével még két másodrendű szivárvány egyesült s ugyanakkor egy nagyobb köríven a mellék szivárvány egy ívdarabja is szépen kivehető színekben tündöklött.¹⁶⁴

Ismeretes kedves olvasóim előtt, hogy a szivárvány a nap fehér fényének az esőcseppeken történt kétszeres megtöréséből, visszaverődéséből és színszóródásából létrejövő tünemény. Keletkezéséhez szükséges, hogy az eső előttünk essék, a nap pedig mögöttünk legyen, s innét világítsa meg a közelítő vagy távozó eső felhőt. Ha valamely esetben e követelmények találkoznak, a szivárvány hét főszíne egy oly kör kerületén fog megjelenni, melynek középpontja szemünket a nappal összekötő egyenes, vagyis a fénytani tengely talppontja lesz. A külső ív vörös s ezt követik a narancssárga, sárga, zöld, világos kék, indigó- és ibolyakék színek. Közönségesen azt szoktuk mondani, hogy a szivárvány hét főszínből áll, ámde az átmenet egyik színből a másikba oly finom, hogy hiába való törekvés lenne a színek közt éles határt vonni.

Ha szemüinktől egy egyenes vonalat képzelünk húzva a naphoz, s egy másikat a főszivárvány vörös ívének valamely pontjához: e két iránynak minden körülmények között $137^{\circ}37'22''$ foknyira kell egymástól elhajolnia, vagyis a fénytani tengely meghosszabbított részével $42^{\circ}22'28''$ fokú szöveget kell bezárnia. Az ibolya színű belső ívnek pedig ugyanakkor $40^{\circ}28'$ és $48''$ fok a főtengelytől való elhajlása. Noha e két irányeltérés különbsége, vagyis a szivárvány szélessége $1^{\circ}53'50''$, mi azért ezt valamivel szélesebbnek látjuk, mert a fénylő nap nem egy világító pont, miként azt a számítás követelné, hanem jelentékeny látszólagos átmérővel bíró korong, miért is a színek egymást részben födik, s széleiken elmosódottá válnak. A nap jelentékeny látszólagos átmérője oka egyszersmind annak is, hogy a korán reggel és este keletkező szivárványon a vörös szín túlnyomóan széles a többiekhez viszonyítva. Minél magasabban áll a nap a horizon fölött, annál kisebb ív látható a szivárványból, s miszerint ha a nap reggel este a láthatár közelében van, félkörre esetleg teljes körré is nőheti ki magát, ha ugyanekkor igen magas hegy tetején állunk.

¹⁶³ VESZPRÉMI KÖZLÖNY, VI. évfolyam, 40. szám. 1889. október 6.

¹⁶⁴ A VESZPRÉMI KÖZLÖNY 1889. szeptember 22-i száma az alábbi tudósítást közölte a jelenségről: Négyszeres szivárvány. 18-án este $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$ között pompás színekben tündöklő szivárványt lehetett látni az ég keleti részén. A főszivárvány szép erős színei mellett még két s vele eggyé olvadó másodrendű szivárvány is észlelhető volt, s ezek fölött némi távolságban a már gyakrabban észlelhető mellékszivárvány egy íve fénylett.

A nap magassága nemcsak minden 24 órában, de az év különböző szakaiban is változik, e szerint fog tehát módosulni a szivárvány megjelenésének ideje is. Veszprémben látható a szivárvány napfelkeltétől számítva 5 óra 30 percig s ugyanannyi ideig nyugta előtt; nem látható egyáltalában nyáron és tavaszkor déli 12 óra körül, de a téli napokon is csak igen ritkán.

A szivárvány nagysága függ még az észlelő és az esőfelhő kölcsönös távolságától is, és pedig annál nagyobb az íve, minél távolabb van az esőfelhő, helyzete pedig az észlelő helyétől; ha tehát valaki álláspontját változtatja, változik a szivárvány helye is. Más szóval minden helynek s így minden embernek külön szivárványa van.

Némelykor a főszivárványon kívül még egy mellék szivárvány is szokott mutatkozni az égen, mely a főszivárvánnyal párhuzamos s nagyobb kör kerületén fekszik. Ezen szivárvány a fénynek kétszeres törése és kétszeres visszaverődése miatt halványabb fényű, mint a főszivárvány, íve ritkán teljes s rendszerint csak egy darab látszik belőle a láthatár közelében. Piros íve a fénytani tengellyel $50^{\circ}21'8''$, ibolya színe pedig $53^{\circ}45'34''$ fokú szöveget zár be, s így a két szélső szín közti különbség, vagyis a szivárvány szélessége $3^{\circ}24'26''$ lévén, majdnem kétszer akkora, mint a főszivárványé. Színei fordított sorrendben következnek, vagyis külső fele ibolya, a belső pedig piros. Néha két, sőt három oly mellékszivárványt is láthatunk az égen, de csak legritkább esetben.

Sokkal szebb és ritkább szivárvány az, melyet m. hó 18-án láthattunk Veszprémben. Ha az erős fényű szivárványt figyelemmel nézzük meg, igen sokszor láthatunk a belső felén egy halvány fényű vörös ívet, de csak elvétve vele érintkező másodrendű szivárványokat.

E másodrendű szivárványok Young-szerint a hatékony sugarak szomszédságában, az esőcseppbe lépő fénynyalábok útkülönbségéből létrejövő interferenciai tümenények.

Hasonló okok a mellékszivárvány külső részén is hozhatnak létre fölös számú szivárványokat, a melyek azonban csak a zenith táján fejlődnek ki teljes erőben kisebb-nagyobb ívekben, a horizontig azonban sohasem nyúlnak le. Színeik sorrendje ugyanaz, mint azé a szivárványé, a mellyel érintkeznek. Grunert szerint az ily fölös számú szivárványokat a levegőben együtt úszó és különböző hőmérsékletű vízcseppek nemzenék, a midőn a hidegebb és így nagyobb fénytörő képességgel bíró vízcseppek függetlenül az előbbiektől az alsó alatt egy új, de halványabb fényű fölös számú szivárványt hoznak létre. Ezen utóbbi elmélet mellett tanúskodik a múltkor észlelt is, mert a körülmények olyanok voltak, hogy az ily különböző sűrűségű vízcseppek csakugyan együtt úszhattak a hideg északi szél által kergetett alsó rétegekben.

Nagyobb tavak és tengerek partjain lakók a csendes víz tükrén visszaverődött s fordított ívű szivárványt is láthatnak, majd egy másikat, mely a nap fényének víz-

tükreán történt visszaverődéből származva, s az elsőt két helyen keresztül szelve egy más középpontot bíró köríven egész a mellékszívárványig felnyúlik.

Apró üveggömbök segítségével mesterséges úton is állíthatunk elő szivárványt. Kisebb mértékben igen szépen látható a nagyobb vízesések felszálló apróbb vízbuborékain, a szökőkutak visszahulló vízgyöngyein s a pókhálók harmatos szálain. A föltételek itt is ugyanazok, mint a természetben, nagyban s közvetlenül létrejövők-nél.

Igen érdekes látvány végül azon szivárvány is, mely kora reggeleken a nagyobb terjedelmű rétek fűszálain rezgő harmatcseppek által idéztetik elő; ezen szivárvány is ugyanazon okok szüleménye, csakhogy itt a színek fordított sorrendben következnek, t. i. az ív domború részén az ibolya, a belsején pedig a piros szín foglal helyet.

Valamint a nap, úgy nemzhet a hold is szivárványt. A hold szivárvány rendszerint oly gyenge, hogy csak a vörös szín vehető ki tisztán, s ez is legfeljebb holdtölte körüli időben, mikor is a holdnak elegendő fényereje van ehhez. E helyen említhetjük fel végre ama fehér körívet is, mely kevéssel a nap felkelte után, az átellenes sűrű felhőkön szokott mutatkozni, minthogy azonban itt a színeknek alig van némi nyomuk, e szivárványt fehér szivárványnak is hívják. S ezzel a szivárványok összes nemeit kimerítém, mert vannak ugyan még az égen más a szivárványhoz hasonló tünemények is, mint p. o. az esti s hajnali pír, a felhők színváltozata, nap és hold körül észlelhető gyűrűk és udvarok, csakhogy ezek más törvények szerint jönnek létre s éppen ezért nem is sorozhatók a szivárványok közé.

A jó és szép idő Veszprémben.¹⁶⁵

Bebizonyított tény az, hogy az egyes nemzetek kivészésére és fölvirágzására nagy befolyással volt ama tartományok éghajlata, amelyekben fölütötték állandó tanyájukat. A meleg tartományok óriási pálmái csak satnya üvegházi növények minálunk; a hatalmas oroszlán Szibériában, s a rettegett jegesmedve Lybia sivatagjain egyformán tehetetlen párakká válnának.

A mily befolyása van az éghajlatnak hosszú idők lefolyása alatt a nemzetekre és szerves lényekre nagyban, kicsiben ugyanily hatása van az időjárásnak is az emberek kedélyállapotára.

Nedves, ködös levegőben elcsügged a lélek, lomha a test, eszünkbe jut összes bajunk s betegségünk, szóval haragszunk az egész világra s haragszunk mi magunkra is; ellenben a szép és jó idő fölvidámítja a szíveket, munka- és életkedvet önt belénk.

Ámde mi is az a szép és jó idő? Mit is óhajtunk mi tulajdonképpen akkor, midőn köszöntve jó reggelt, jó napot, jó estét és jó éjt kívánunk egymásnak?

Eltekintve egyéb körülményektől, jó reggel alatt mi közönségesen jó egészséget és ép erőt a napi teendőkhöz; jó éj alatt nyugodt alvást és jó nap alatt hasznos és alkalmas munkaidőt szoktunk érteni; de a jó estének kívánása csakis a jó és szép időre vonatkozik. Jó és szép estéken megtelnek a sétaterek járókelőkkel, friss levegőt szívni siet a betűrágó tudós s a tintanyaló hivatalnok egyaránt, midőn is az egyhangú napi munkában elzsibbadt elme kellemes szórakozást s a fáradt szervek hasznos üdülést nyerhetnek.

A jó és szép időnek föltételei egyébiránt: a levegőnek kellő tisztasága, áramlása, hőmérséklete és nedvességi foka, az égboltozat tisztasága és a mérsékelt világosság.

Nézzük, vajon mindene föltételnek mennyiben felel meg városunk klímája?

Levegőnk jósága és tisztasága ellen panasznunk nem lehet, mert a várost majdnem minden oldalról körülzáró erdőségek bőven és első kézből szolgáltatják számunkra az éltető elemet. Utcáink szellősek s a száraz sziklatalaj lehetetlenné teszi a ragályos betegségek erős elharapódzását járványok idején.

Legjobban érezzük magunkat a +15°C, 20°C fokú levegőben a nyári tikkasztó forróságok ellen pedig csak úgy védekezünk, mint a tél csikorgó hidege ellen. Veszprémben, az igaz, hogy az évi hőmérséklet –15°C és +33°C között ingadozik; mindazáltal eme az egészségre oly káros ingadozás elég szabályosan megy végbe. Évi középhőmérséklet +10°C-nak véve, klímája a legkedvezőbbek közé tartozik.

¹⁶⁵ VESZPRÉMI KÖZLÖNY, VI. évfolyam. 47. szám. 1889. november 24.

A száraz levegő a testnek túlságos párolgása következtében fölcseresíti a bőrt, szomjúságot idéz elő s fujtatóvá teszi a légzést; a túlságosan nedves elemekben megakadályozza a rendes nedvcserét és számtalan bajok forrásává válhatik. Közönségesnek száraznak mondjuk azon levegőt, amely 40 – 60 perzentjét tartalmazza azon vízmennyiségnek, amelyet az uralkodó hőmérséklet és légnyomás mellett elbírní képes lenne; kellemes a 60 – 80 százalékot tartalmazó s nedves a 80 – 100 viszonylagos páratartalommal bíró. Veszprémben ugyan már e tekintetben nagyobbak az ingadozások, mindazonáltal a relatív páratartalom középértékét 73%-nak véve, elég kedvezőnek mondható.

Nem kevésbé fontos valamely hely levegőjének egészséges voltára az is, hogy ne hiányozzék a kellő légcseré. A légcserét a légáramlatok, vagyis szelek közvetítik. Szélcsendben a lakóhelyek környékei megtelnek a levegőt fertőztető szén-sav, ammóniák és egyéb ártalmas gőzökkel; de elégséges a legcsekélyebb légáramlat, hogy ezektől megszabadulva, új éltető levegővel borítsassék be a fertőzött hely.

Legkellemesebb azon szél erősség, amelyet a meteorológiában 1 és 2-vel szoktunk jelezni, vagyis midőn a fáknak leveleit s legfeljebb apróbb gallyait mozdítja meg a légáramlat. Az északnyugat felé fekvő Bakony elég arra, hogy föltartóztassa az erősebb viharokat s másrészt távolságánál fogva az enyhébb légcseré útjában se álljon. Átlag az év egyharmadában fújnak a szelek s ezek fele az északi irányból jön hozzánk.

Ámde földrajzi helyzetünknel fogva éppen az északi és keleti – vagyis száraz-földi – szelek szoktak minálunk a legszebb idővel beköszönteni, s így e tekintetben sem marad hátra semmi kívánivalónk.

A csapadékos napok számát átlag 140-re tehetjük évenként, eloszlásuk azonban nem mondható kedvezőnek, mert szomjas mésztalajunk bizony sokszor nélkülözi a nedvességet. A felhőzet, mely évi középértékben négytized részben földi égboltozatunkat, esténként elszokott enyészni, elcsillapodik a szél, sőt a köd is elszokott oszlan a napnyugta körüli órákban.

Mindezeket egybefogva láthatjuk tehát, hogy a természet a jó levegőből elég bőven juttatott számunkra s ha az előnyöket kellőképpen ki tudnók zsákmányolni, városunk vajmi könnyen válhatnék hazánk legszebb s legegészségesebb lakóhelyei egyikévé.

Tavasznak a reggel, nyárnak a nappal, ősznek az est, s az éj felel meg egynapi időközben a télnek. S valóban minálunk, valamint az esti órák a nap legszebb szakai, úgy az őszi napok jóval fölülmúlják kellem dolgában akár a nyáriakat, akár pedig a tavasziakat.

Téli liliumok.¹⁶⁶

Elmúlt az ősz, a fák gyümölcsseit az emberek, tarka palástjának utolsó sárgult rongyait pedig letépték a hideg szelek. Pusztulás és enyészet; bármerre tekintünk, csak a halványzöld vetések figyelmeztetnek arra, hogy nem halál, – csak álom az, a mi lezárta egy időre a természet kifáradt szempilláit.

De ím megjelennek az első hópelyhek, s habfehér lepelt vonnak a táj fölé.

Feledjük a virággal dúsan himzett mezőket, csergedező patakokat s lombárnyas erdőket, s szinte örülünk, hogy a hideg által családi körünkbe s szobánkba szorítatva, a tél összes szépségeit ablakunkon keresztül szemlélhetjük.

A magasból leereszkedő hókristályok lerakódnak a fák legapróbb gallyaira, egy nagy hóvirág-csokorra változtatva át azokat.

Nézzük csak figyelemmel eme jégkristályokat! Nem tudunk betelni eléggé a bámulatos szabályossággal, egymás mellé sorakozó, csillag alakok szemlélésével.

Ha szobánk belső ablak-tábláit rövid ideig nyitva tartjuk, a külsőket azonnal elhomályosítják a rájuk lerakódó apró harmatcseppek. Alig telik el azonban néhány perc, szemünk láttára megszilárdulnak, s ritka festői ügyességgel, ábrándos tájakat, zuzmókat, lombos fákat s egyéb furesábbnál furesább jégvirágokat varázsolnak ablak-üvegünkre. Ezek a téli liliumok. Önkénytelenül is azon kérdés merül föl elménkben: vajon miként s mely erő szüli mindezeket? Ezekre fogok én most rövid néhány sorban válaszolni.

Csendes napokon gyakran láthatunk az égen, szédítő magasságban úszó s szebbnél-szebb alakokat formáló fátyol-felhőket. Ezen magasságban már oly alacsony a lég hőmérséklete, hogy a párák sem vízhólyagok, sem pedig vízcseppek alakjában nem maradhatnak többé, hanem megszilárdulva a kristályosodási erőnél fogva, szabályos hatszögletes tűkké vagy finom lemezekké alakulnak.

Ugyanily jégkristályokból állanak télen az alatt úszó felhők is.

Mínthogy pedig ezen jégkristályok egynemű és erősen pozitív villamossággal vannak eltelve; egymástól távolodni is törekednek. De, ha a levegő nem túlságosan hideg, s így a regelációhoz¹⁶⁷ szükséges feltételek nem hiányoznak; egyesülésük mindig akként történik, hogy egymástól lehetőleg elhajoljanak, 2 kristály tehát 180°; 3, 6, 12 pedig 120°, 60° vagy 30°alatt hajlik el egymástól, szebbnél szebb csillagokká egyesülve.

Innét magyarázható meg azután, hogy túlságosan hideg időben ily magányosan álló apró kristályok, melegebb ugyan, de szeles időben szabálytalan hópelyhek

¹⁶⁶ VESZPRÉMI KÖZLÖNY, VII. évfolyam, 51. szám. 1890. december 21.

¹⁶⁷ Regeláció (latin) = Újrafagyás. A jég ill. hó olvadáspontja nyomás növelésekor csökken, viszont a nyomás csökkenésekor v. megszűnésekor az ily módon megolvadt jég újrafagy.

alakjában jut a csapadék földünkre, szabályos csillagalakokat pedig csak mérsékelt hideg s csendes időben láthatunk aláhullani.

Ugyanezen ok és törvények szerint rendezkednek az ablak-üvegeken megdermedő vízpárák is a legszebb liliom-alakokká.

Ezen jégcsokrokhoz tehát az egyes alkotó részeket a kristályosodási erő készíti, a regeláció összeköti, a villamosság pedig rendezi.

*15. ábra. VESZPRÉM – Buhimvölgyi Sédészlet
Képeslap Balogh Gyula gyűjteményéből*

A Balaton meteorológiai viszonyai.¹⁶⁸

Bolgár Mihály-tól.

A Balaton-mellék klimatikus viszonyai igen hasonlítanak nyáron a tengerparti-akhoz, télen azonban megegyezők a szomszédos vidékekkel. Évi középhőmérséklete 10,5°C; a badacsonyi részen valamivel mindig nagyobb. Az évi ingadozás, közel mindenütt -12°C és +35°C között történik.

A víznek mérséklő hatása inkább csak nyáron észlelhető, midőn is a nagy mennyiségben fejlődő vízpárák egyrésztől megakadályozzák éjjel a talaj túlságos lehülését s a növényzet elfagyását, másrésztől pedig bő harmatot hullatva, nagyban előmozdítják a vegetációt a szárazabb időszakokban. Napközben a tó felszínéről fúvó gyenge légáramlatok lehűtik a levegőt s megakadályozzák a talaj túlságos felmelegedését is.

Nagy különbség észlelhető még a somogyi és zalai, valamint a Balaton keleti és nyugati klímája között is. A somogyi rész lapályos és dombos helyei sokkal jobban ki vannak téve a légáramlatoknak és az esőzéseknek, mint a magas hegylánc által védett veszprém-zalai oldal. Jobban a keleti, mint a nyugati rész.

Keszthely vidékén túlnyomólag északi és délkeleti szelek fújnak, B.-Füreden el- lenben a déli és nyugati légáramlatok az uralkodók. Innét magyarázható ki azután az, hogy a lég nedvessége valamivel mindig nagyobb a füredi, mint a badacsonyi részen, noha az esőzések száma és mennyisége az utóbbi részen gyakoribb.

A Balatonon végigvonuló délnyugati légáramlatok ugyanis felszedik a párákat s itt rakják le. Ebből magyarázható ki, hogy B.-Füreden s a szomszédos hegylánc lejtőin a lég nedvessége 73%, tehát mérsékeltén nedves holott egyébként országunk esőben legszegényebb vidéke.

Egyes helyeken, különösen pedig a kisebb-nagyobb völgyek torkolatainál örökös szelek fújnak. B.-Füreden azonban az idő ²/₅ részében csendes.

Ha összehasonlítjuk Balaton-Füred és Veszprém klímáját, szembeötlő a különbség. A természet ugyanis fejlődésében két héttel mindig előbbre van B.-Füreden, mint Veszprémben; előbb takarodik el a hó tavasszal, télen pedig elég egy-két meleg nap az elolvadáshoz. A Balatonnak egyébként merészség lenne oly befolyásokat tulajdonítani a környék klímájára, mint a minőt gyakorolnak a tengerek áramlásai egyes világrészeknél. Igaz ugyan, hogy van a Balatonnak is némi mozgása a tihanyi részen keresztül, csakhogy ez csekély, s egészen más természetű, mint a tengereké.

Sokkal nagyobb befolyása van azonban a Balatonnak az esőzések eloszlására. A zalai rész szőlőtől óvott meszes hegylejtői nappal sokkal jobban felmelegítik a leve-

¹⁶⁸ VESZPRÉMI KÖZLÖNY, VIII. évfolyam, 31. szám. 1891. augusztus 2.

gőt, mint a Balaton felszíne vagy a nyílt somogyi partok; de viszont éjjel nagyobb is a hőkisugárzásuk.

Szép csendes nyári napokon a partok felmelegített levegője felszáll a magasba s helyüket betölti a víz páratelt s hidegebb levegője. A légáram nagyobb lévén a zalai oldalon, a két oldalt felszálló légoszlopok találkozása is a magasban inkább a somogyi partok közelében történik.

Itt gomoly felhőkké tömörülve kisebb ugyan, de gyakori helyi esőket hullatnak a somogyi partokra, míg ugyanekkor a távolabbi helyeken mindkét oldalt derült az ég. Az így keletkezett esőfelhőket később a zalai partokon túlsúlyra emelkedő légáramlat rendszerint Somogy belsőbb területeire is elszokta hajtani.

Ennek éppen az ellenkezőjét észlelhetjük az őszi s tavaszi hűvös éjszakákon. Ekkor meg a Balaton melegebb levegője emelkedik a magasba, lent pedig a helyét a partokról betóduló hűvösebb levegő pótolja. S mivel a zalai rész most is nagyobb mérvben járul a tó légköre veszteségének pótlásához, a magasban ketté vált légoszlop is inkább a zalai oldal felé tart, hol a felhővé tömörült vízpárák csendes éji esőket adhatnak a partoknak, míg ugyanekkor tiszta és derült az ég a Balaton fölött.

Ugyanezt tapasztalják a tengerparti lakók is, t. i. a helyi esők legnagyobb része nappal a víz fölött, éjjel pedig a partokon esik.

Ngos Magyar János kanonok úr, Siófoknak hosszú időn keresztül volt derék plébánosa figyelmeztetett a múltkor, a Balatonnak, illetve a Sió csatornának egy különös magatartására télnék idején.

A nagyobb hidegek beálltával a Balatonnak a Sió csatornán lefolyó vize erősen befagy, a mint azonban a Balaton felszínét jégkéreg kezdi bevonni, eltűnik a jég a Sió csatornáról s többé nem is fagy be, sőt a hideg növekedtével, sűrű ködgomolyok emelkednek medréből.

Megvallom, ez a tünemény egészen kikerülte figyelmemet; de aminő újnak, épp oly természetesnek is találtam a víznek ezt a szép játékát.

A Balaton, részben nagyobb mélységénél, – részben pedig felületének nagy terjedelménél fogva, sokkal nehezebben fagy be, mint a sekély és keskeny csatorna. Különösen pedig akkor, mikor a tó tükre háborog.

Ismeretes azonban a víznek ama különös magaviselete a hó iránt, hogy legnagyobb sűrűségét 4°C mellett éri el. Mindaddig tehát, míg csak az egész tó vize ezen hőfokra nem száll le, ily hőfokú víz is ömlik ki belőle; s így a jégképződés sem a Balatonon, sem pedig a Sió csatornán nem indulhat meg.

A hőfok további csökkenésével a hidegebb víz már többé nem száll a fenékre, hanem fönt marad a felszínen, s ez ömlik le a csatornán is. Ezen a fagyponthoz igen közel álló víz igen könnyen tömörülhet jéggé a Sióban.

Másként áll azonban a dolog akkor, ha kezd a Balaton befagygni, mikor is a felszínen úszó hideg víz jéggé tömörülve, többé nem mozoghat. Ekkor kezd a melegebb fenékvíz folyni a Sióba, megolvastva a netán már előbb rajta képződött jég-

kérget. Ezen időponttól kezdve, történjék a befagyás a levegőnek mérsékelt vagy igen alacsony hőfoka mellett is; a dolgon mitsem változtat; mert a Siózsilipen mindig 4°C víz fog kiömleni. A különbség csak abban fog nyilvánulni, hogy ha a levegő igen hideg, akkor ez és a Sión lefolyó víz közti nagy hőfok-különbözet következtében, erősen fog gőzölni, különben pedig nem.

Ha a Balaton tetején 1 decziméter vastag jégkéreg képződik, ezáltal oly hőmennyiség szabadul fel, mely fölér 7 – 8 millió métermázsza közszen elégségéből származó meleggel. Már pedig ez az átlag 3,5 (méter) mélységű Balaton vizét több mint 2°C fokkal lenne képes fölmelegíteni.

Nagy hidegek alkalmával igaz ugyan, hogy a jégképződés is erősen indul meg, ámde mivel a fagyás a jégkéreg alsó felén történik, a halmazállapotát változtató vízből kiszabadult hőt is a folyékony víz kapja meg, s így míg egyrésről ezáltal késleltetik a fagyás, a víznek is megmarad a 4°C fokú normális hőmérséklete.

16. ábra. Sédparti részlet
KépeslapBalogh Gyula gyűjteményéből

Rövidítések

- B.M. Bolgár Mihály
 E.K.M.K. Eötvös Károly Megyei Könyvtár és Közművelődési Intézet
 K.K. Kerényi Károly (Meteorológiai jegyzetek – Veszprém Megyei Levéltár)
 P.R.H.D. A veszprémi Piarista Rendház Historia Domusa (Piarista Rend Magyar Tartományának Levéltára)
 R.A. Réthly Antal
 Sz.J. Sziklai János
 T.F. Tölcséry Ferenc
 V. VESZPRÉM (1866: Vegyes Tartalmú Hetilap; 1876: megyei s helyi érdekű közigazgatási, társadalmi s irodalmi hetiközlöny – Eötvös Károly Megyei Könyvtár)
 V.F.H. VESZPRÉMI FÜGGETLEN HÍRLAP (1881: megyei- s helyi érdekű-, vegyes tartalmú hetilap – Eötvös Károly Megyei Könyvtár)
 V.K. VESZPRÉMI KÖZLÖNY (1884: A társadalom valláserkölcsei, tan- és nevelésügyi, ipar- és kereskedelmi, szépirodalmi és közgazdasági érdekeit képviselő katolikus hetilap – Eötvös Károly Megyei Könyvtár)
 V.U. VASÁRNAPI ÚJSÁG (Elektronikus Periodika Adatbázis Archívum)

Régi mértékegységek

- 1 (bécsi) hüvelyk $\approx 2,6$ cm
 1 (bécsi) láb $\approx 31,6$ cm
 1 pozsonyi mérő = 62,5 liter
 1 magyar (ún. bécsi) font = 0,56 kg
 1 magyar icce = 0,848 liter
 1 pozsonyi icce = 0,839 liter
 1 kis (erdélyi) icce = 0,707 liter
 1 köböl ≈ 64 liter
 1 osztrák (bécsi) rőf = 78 cm
 1 brabanti (magyar) rőf = 69,5 cm

Felhasznált irodalom és forrásmunkák

- A METEOROLOGIAI ÉS FÖLDDELEJESSÉGI MAGY. KIR. KÖZPONTI INTÉZET ÉVKÖNYVEI. I. – XX. kötet. 1871. – 1890. évfolyam. Budapest, 1873. – 1893.
- BALASSA LÁSZLÓ, KRALOVÁNSZKY ALÁN: Veszprém. Panoráma – Magyar városok, 1983.
- BÉL MÁTYÁS: Veszprém vármegye leírása. A Veszprém Megyei Levéltár Kiadványa 6. Szerkeszti: Madarász Lajos. Veszprém, 1989.
- BOKROSSY JENŐ: Bolgár Mihály emlékezete. (A diákszövetség 1931. október 11-iki közgyűlésén elhangzott beszéd kölönlenyomata) Veszprém, 1932.
- BOLGÁR MIHÁLY: A Balaton természettani ismertetése. Külön lenyomat a Délmagyarországi Természettudományi Füzetek 1891. évi II. és III. füzetéből.
- BOLGÁR MIHÁLY: A légkör villamos tünetei. Megjelent: A Kegyes-tanítórendiek veszprémi Római Katolikus Főgymnasiumának értesítőjében, az 1888-98. tanévről. Közli: Takács József, főgymn. igazgató, Veszprém 1889.
- BOLGÁR MIHÁLY: Veszprém meteorológiai viszonyai és kútvizeti. Veszprém, 1893. Kompolthy Tivadar „Petőfi” könyvnyomdája.
- CHOLNOKY JENŐ: Veszprém. A Balatoni Társaság Könyvtára. Budapest, 1938.
- DR. ALFÖLDY DÉNES: A meteorológiai műszerek és elemek. Kiadja: a K. M. Természettudományi Társulat. Budapest, 1899.
- DR. FRIEDRICH ENDRE: A veszprémi Szent Anna-kápolna története. 1724 – 1907. Veszprém, 1907.
- DR. RÓNA ZSIGMOND: Éghajlat. II. Rész. Magyarország éghajlata. Budapest, 1909. Kiadja a K. M. Természettudományi Társulat.
- DR. SZIKLAI JÁNOS: Veszprém város az irodalomban és művészetben. Kiadja: Dr. Óvári Ferenc felsőházi tag, Veszprém, 1931.
- FEJEZETEK A MAGYAR METEOROLÓGIA TÖRTÉNETÉBŐL 1870 – 1970. Országos Meteorológiai Szolgálat. Budapest, 1970.
- FRANCICS KÁROLY visszaemlékezései. Pápai Református Gyűjtemények, 2001. Sajtó alá rendezte és szerkesztette: Hudi József.
- FRANCICS KÁROLY: Kis kamorámban gyertyát gyújték. Magvető könyvkiadó, Budapest. Válogatta, és sajtó alá rendezte: Vörös Károly.
- HUNFALVY JÁNOS: A magyar birodalom természeti viszonyainak leírása. II. Rész. A magyar birodalom meteorológiai, növényzeti és állattani viszonyai. Pest, 1863 – 1865.
- HUNGLER JÓZSEF: A török kori Veszprém, 2. javított kiadás. Veszprém, 2009.
- JENEI FERENC: Pázmány Miklós veszprémi főkapitány. A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 1. (1963.)

- KECSETI (Kecheti) MÁRTON veszprémi püspök diáriuma. Magyar Történelmi Tár VI, 1859. Pest.
- KERÉNYI KÁROLY ny. vármegyei főorvos időjárási feljegyzései. 1879 – 1918. Veszprém Megyei Levéltár.
- LICHTNECKERT ANDRÁS: A polgárjog és a purgerek Veszprémben 1711 és 1767 között. VESZPRÉMI SZEMLE, 9. évfolyam, 1-4. szám, 2007.
- METEOROLÓGIAI MEGFIGYELÉSEK (Meteorológiai tudományos napok '79). Az Országos Meteorológiai Szolgálat hivatalos kiadványai LI. Kötet. Budapest, 1981.
- MOLNÁR JÁNOSNÉ: A Davidikum. (A Séd völgye Veszprémben. Szerkesztő: GÉCZI JÁNOS) Veszprém, 2000.
- MOLNÁR JÁNOSNÉ: Emlékek nélkül nemzetnek híre csak árnyék. (Cikkek és tanulmányok Veszprém megye múltjából) Veszprém, 1997.
- MÓZNER LÁSZLÓ: Időjárási megfigyelések a Historia Domusokban, Időjárás. LI. 1947. Budapest.
- NY. NAGY ISTVÁN: Zord telek régen (Adatok a török időktől 1938-ig). NAPLÓ – Múltidéző; 1994. január 31.
- PRAZNOVSZKY MIHÁLY: Petőfi Sándor életének néhány veszprémi vonatkozásáról. VESZPRÉMI SZEMLE, II. évfolyam, 1. szám. 1994.
- RÁCZ LAJOS: Magyarország éghajlattörténete az újkor idején. Kiadja: Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó. Szeged, 2001.
- RÉTHLY ANTAL: Időjárási események és elemi csapások Magyarországon 1700-ig. Budapest, 2009. Kiadja az Országos Meteorológiai Szolgálat.
- RÉTHLY ANTAL: Időjárási események és elemi csapások Magyarországon 1701 – 1800-ig. Budapest, 2009. Kiadja az Országos Meteorológiai Szolgálat.
- RÉTHLY ANTAL: Időjárási események és elemi csapások Magyarországon 1801 – 1900-ig. Budapest, 1998. Kiadja az Országos Meteorológiai Szolgálat.
- SIMON ANTAL: Magyarországi meteorológusok életrajzi lexikonja. Budapest, 2004. Országos Meteorológiai Szolgálat.
- SZIKLAY JÁNOS: Veszprém város az irodalomban és művészetben. Veszprém, 1931
- VÉGHÉLY DEZSŐ: Emléklapok Veszprém város közigazgatási életéből. Veszprém 1886.
- VERESS D. CSABA: A veszprémi Benedekhegy története. VESZPRÉMI SZEMLE, 8. évfolyam, 3-4. szám, 2005.
- VESZPRÉM MÚLTJA ÉS JELENE. A magyar orvosok és természetvizsgálók XXXVI. Nagygyűlésének Veszprém városa nevében felajánlja BÁRÓ HORNIG KÁROLY veszprémi püspök. Veszprém, 1912.

Kovács Győző nyugállományú őrnagy, repülésmeteorológus

1953. január 24-én született Veszprémpinkócon (ma Veszprémgalsa). Az általános iskolát szülőfalujában, középiskolai tanulmányait Székesfehérváron a Gépipari Technikumban végezte. 1971-től 1975-ig a szolnoki Kilián György Repülő Műszaki Főiskola hallgatója, 1975. augusztus 20-án avatták hadnaggyá. 1976 – 77-ben elvégzi az ELTE repülésmeteorológiai szakát, 1978. januárjától a szentkirályszabadjai helikopter ezred meteorológusa. 1980-tól meteorológiai szolgálatfőnök helyettes, 1988-tól szolgálatfőnök. 1997-től 2006 végéig a Veszprém-ben települő Légierő Vezérkarban (később Légierő Parancsnokság) meteorológus főtitst. 2002-ben kitüntetéses oklevelet szerzett a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Katonai Vezető szakán.

Az 1990-es években rendszeresen készít előrejelzéseket, időjárás elemzéseket a VÁROSI TELEVÍZIÓ, a VESZPRÉMI HÉT, a VESZPRÉMI SZEMLE és a RÁDIÓ JAM számára. Meteorológus főtitstként nagy szerepe volt a honvédség meteorológiai észlelő állománya tanfolyamrendszerű képzésének elindításában, végrehajtásában. Nevéhez számos oktatási segédanyag, tankönyv megírása, szerkesztése kötődik. „A katonameteorológia ügyének magas színvonalú szolgálataért” a Környezetvédelmi és Vízügyi Miniszter 2009. március 23-án (a Meteorológiai Világnapon) PRO METEOROLÓGIA emlékéremmel tüntette ki.

A VESZPRÉMI HÉTben megjelent írásai:

- Meteorológiai kalauz, Május1. és a párttitkár – 1992. május 1.
- Fagyosszentek – 1992. május 8.
- Viharjelzés a Balatonon, Mielőtt útnak indulnánk – 1992. május 16.
- Medárd (Esik, vagy nem esik?) – 1992. június 15.
- Milyen lesz július? – 1992. június 26.
- Mire számíthatunk szeptemberben? – 1992. augusztus 21.
- Hosszú, forró nyár – 1992. szeptember 25.
- Mire számíthatunk októberben? – 1992. október 9.
- Tovább nőtt az ózonjuk – 1992. október 30.
- Mire számíthatunk novemberben? – 1992. november 6.
- Zord napok (Mire számíthatunk decemberben?) – 1992. december 4.
- Az időjárás előrejelzése – 1992. december 11.
- Mit jósolnak a szelek? – 1992. december 18.
- Mire számíthatunk januárban? – 1993. január 15.
- Mire számíthatunk februárban? (Megtörik a tél ereje?) – 1993. január 29.
- Februári jeles napok – 1993. február 12.

- Szmogriadóra várva – 1993. február 19.
- Mire számíthatunk márciusban? – 1993. február 26.
- Tavaszias tél – télies tavaszkezdet – 1993. március 19.
- A bolondos hónap (Április) – 1993. április 2.
- A késő tavaszi talajmenti fagyok – 1993. április 16.
- Mire számíthatunk májusban? – 1993. május 7.
- Jégeső, vihar a Balaton felvidéken (21 éve történt) – 1993. május 21.
- Mire számíthatunk júniusban? – 1993. május 28.
- Ritkuló ózonernyő alatt – 1993. július 2.
- Milyen lesz a július? – 1993. július 2.
- A novemberi tél (Mennyire rendkívüli időjárás?) – 1993. november 26.
- Meteorológiai világnap (Március 23.) – 1994. március 25.
- Karácsony hava – 1994. december 21.

A VESZPRÉMI SZEMLE, Várostörténeti folyóiratban megjelent elemzései:

- Veszprém meteorológiai viszonyai 1991-ben – I. évf., 1. szám, 1993.
- Veszprém meteorológiai viszonyai 1992-ben – II. évf., 1. szám, 1994.
- Veszprém meteorológiai viszonyai 1993-ban – II. évf., 2. szám, 1994.
- Veszprém meteorológiai viszonyai 1994-ben – IV. évf., 1-2. szám, 1996.
- Veszprém meteorológiai viszonyai 1995-ben – V. évf., 1-2. szám, 1997.
- Veszprém meteorológiai viszonyai 2006-ban – IX. évf., 1-4. szám, 2007.
- Veszprém meteorológiai viszonyai 2007-ben – X. évf., 1-2. szám, 2008.
- Veszprém meteorológiai viszonyai 2008-ban – XI. évf., 1. szám, 2009.
- Veszprém időjárási viszonyai 1909-ben – XI. évf., 3-4. szám, 2009.
- Veszprém meteorológiai viszonyai 2009-ben – XII. évf., 1-2. szám, 2010.

Meteorológiai állomás a Villanytelepen – 100 ÉVES AZ ÁRAMSZOLGÁLTATÁS VESZPRÉMBEN, A Magyar Elektrotechnikai Egyesület Veszprémi Szervezetének kiadványa, Veszprém 2008.

Veszprém időjárása és éghajlata I. A meteorológiai megfigyelések kezdete. VESZPRÉMI SZEMLE KÖNYVEK 2. Veszprém 2010.

Meteorológiai észleletek (mérések és megfigyelések)
1884. március - 1890. március
 Havi táblázatok

A táblázatokban használt időjárási szimbólumok:

Eső	●
Havazás	*
Köd	≡
Erős párásság	∞
Zivatar (dörgés)	⚡
Távoli villámlás	⚡
Jégeső	▲
Dér	❄
Viharos szél, szélroham	⚡
Zúzmarás köd	☁
Harmat	☁

A hőmérséklet valódi középértékének kiszámításához alkalmazott korrekciók:

Jan	Febr	Márc	Ápr	Máj	Júni	Júli	Aug	Szept	Okt	Nov	Dec	Év
-0,17	-0,19	-0,24	-0,33	-0,54	-0,65	-0,60	-0,38	-0,17	-0,14	-0,13	-0,12	-0,31

A korrekció értékét a Szentkirályszabadjai repülőtér 1972. és 2003. közötti hőmérsékleti adatsorának felhasználásával állítottam össze. Napi középhőmérséklet az óránkénti mérések átlaga. A korabeli megfigyeléseknél a napi átlagot úgy számították ki, hogy vették a reggeli, a déli és kétszer az esti mérés összegét, majd osztották négyel. Az így kapott értékekből számították a havi közepet, amelyet egy központi állomás valódi közepeinek ismeretében korrigáltak. Egyszerűbb számításnál a három mérés középértékét vették figyelembe.

Meteorológiai észleletek Veszprém

1884. márczius

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Léghőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélerő 0 – 10					
1						10	10	10	10,0	NE	NE	E	2,0	0,3	* ≡
2						10	3	10	7,7	E	E	E	3,3	0,5	●
3						10	10	10	10,0	E	E	E	2,0	2,1	* ●
4						10	10	10	10,0	E	E	E	1,7	0,2	* ●
5						1	0	0	0,3	NE	E	SE	1,0		
6						10	4	1	5,0	E	S	S	1,0		≡
7						10	5	2	5,7	NE	E	E	1,0		
8						3	5	0	2,7	N	SE	C	0,7		∞
9						2	2	3	2,3	S	C	C	0,3		
10						2	2	0	1,3	N	SW	C	0,7		
11						0	1	3	1,3	S	SW	S	1,3		∞
12						1	0	2	1,0	C	E	SE	0,7		∞
13						1	10	10	7,0	N	NE	N	1,3	ny	●
14						0	0	0	0,0	S	N	N	1,0		
15	2,0	10,6	7,2	6,5	70	2	0	0	0,7	N	S	C	0,7		
16	-1,4	9,8	4,6	4,1	67	0	0	0	0,0	C	NE	C	0,3		[*]
17	0,5	10,2	4,7	4,8	69	0	0	0	0,0	NE	C	S	0,7		[*]
18	2,9	15,5	8,6	8,6	65	0	0	0	0,0	S	S	S	1,0		[*]
19	9,4	17,4	12,0	12,4	62	2	2	1	1,7	S	W	W	1,3		
20	9,3	20,0	13,6	13,9	61	1	1	0	0,7	SE	S	S	1,0		
21	6,0	16,4	6,4	8,5	70	0	4	9	4,3	S	S	N	3,3	ny	●
22	4,8	4,8	5,5	4,9	84	10	10	10	10,0	N	N	N	4,0	5,9	●
23	3,6	7,8	5,2	5,2	72	10	7	0	5,7	N	N	N	2,7	ny	●
24	4,9	8,2	6,0	6,0	62	3	10	10	7,7	N	N	N	4,0	ny	●
25	3,1	5,4	3,8	3,8	88	10	10	10	10,0	N	N	NW	1,3	2,1	●
26	3,3	5,9	4,8	4,4	86	10	10	10	10,0	N	N	N	1,3	0,8	●
27	4,4	9,2	7,2	6,7	77	3	8	6	5,7	W	W	C	1,0		
28	3,0	12,4	8,8	8,0	75	3	4	9	5,3	C	C	C	0,0		[*]
29	4,4	12,0	8,2	7,9	76	1	10	1	4,0	C	S	S	0,7		
30	4,2	11,8	9,2	8,3	79	1	5	1	2,3	W	E	C	1,0		[*]
31	4,8	13,2	11,6	10,0	73	5	5	8	6,0	N	E	SE	2,0		
Átlag						4,2	4,8	4,4	4,5				1,4	11,9 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:
Terminus minimum hőmérséklet:

20,0°C, 20-án délután 2 órakor
-1,4°C, 16-án reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma: 7
Viharos napok száma: 0
Ködös napok száma: 2
Havazásos napok száma: 3

Napi maximum: 5,9 mm, 22-én

Meteorológiai észleletek Veszprém

1884. április

Jakács Gézsef

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Derült = 0 Borult = 10	Felhőzet			Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban						Szélerő 0 – 10								
1	6,1	14,8	10,8	10,2	70	10	3	1	4,7	E	E	E	1,7	1,5	●
2	7,8	15,7	12,0	11,5	66	10	2	5	5,7	C	S	S	0,7		
3	4,8	11,6	4,2	6,2	63	7	4	0	3,7	N	S	S	1,3		
4	1,5	10,8	5,6	5,6	65	2	0	0	0,7	N	C	SW	0,7		[*]
5	-0,8	13,4	9,0	7,1	64	0	0	0	0,0	C	C	W	0,3		[*]
6	4,1	14,4	8,9	8,7	65	0	0	0	0,0	C	SE	SE	1,0		
7	2,0	8,4	7,1	5,6	79	0	10	10	6,7	C	SE	E	1,0	14,1	[*] ●
8	4,0	8,2	6,0	5,7	87	10	10	10	10,0	NE	N	N	3,0	0,2	●
9	4,4	12,1	7,6	7,6	60	3	1	0	1,3	NE	E	S	2,0		
10	3,6	13,7	11,2	9,4	72	2	4	9	5,0	SE	E	S	1,3		[*]
11	8,9	14,0	10,0	10,5	88	10	7	3	6,7	E	SE	E	1,0	0,3	●
12	7,2	13,8	10,8	10,3	77	8	7	3	6,0	N	N	N	2,3	0,4	●
13	7,3	16,7	11,7	11,5	71	0	5	0	1,7	W	SW	SW	1,7		
14	8,2	18,1	12,3	12,4	70	2	4	4	3,3	SW	SW	C	1,7		
15	9,4	16,0	12,1	12,1	81	10	9	7	8,7	C	SE	E	1,7	0,2	●
16	9,2	14,8	11,8	11,6	70	6	6	10	7,3	NW	W	C	0,7	0,9	●
17	9,5	15,4	12,6	12,2	82	10	7	6	7,7	C	W	W	0,7		
18	10,2	14,8	11,8	11,8	87	8	6	10	8,0	C	E	E	1,3	10,8	● 1/2
19	8,7	7,6	5,0	6,5	88	10	10	10	10,0	NE	SW	N	3,7	2,4	●
20	5,7	10,0	8,2	7,6	74	8	9	7	8,0	N	N	N	2,0		
21	6,0	7,5	6,8	6,4	84	10	10	10	10,0	N	E	C	1,3	4,5	● *
22	6,0	9,9	7,8	7,5	86	10	8	2	6,7	C	C	S	0,3	ny	●
23	7,1	11,6	6,3	7,7	91	10	10	10	10,0	E	C	N	0,7	4,3	●
24	5,3	13,1	8,8	8,7	75	0	1	1	0,7	SW	W	SW	1,7		
25	7,2	9,8	10,6	9,0	94	10	10	10	10,0	E	N	S	2,0	2,5	●
26	6,7	14,2	9,2	9,6	82	3	6	1	3,3	W	W	W	1,7		
27	8,8	10,5	11,0	9,9	90	9	9	3	7,0	C	C	S	0,3	2,4	●
28	9,2	12,8	10,0	10,2	91	10	8	9	9,0	C	E	N	1,7	2,1	●
29	9,2	11,8	10,3	10,1	84	10	8	10	9,3	N	E	NE	2,3	3,2	●
30	8,0	15,0	12,6	11,6	76	1	7	1	3,0	S	SE	E	2,3		
31															
Átlag	6,5	12,7	9,4	9,2	77,7	6,3	6	5,1	5,8				1,5	49,8 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

18,1°C, 14-én délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

-0,8°C, 5-én reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma: 15

Napi maximum: 14,1 mm, 7-én

Viharos napok száma: 0

Ködös napok száma: 0

Zivatar: 18-án.

Havazásos napok száma: 1

Meteorológiai észleletek Veszprém

1884. május

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Léghőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélérő 0 – 10					
1	8,6	15,6	11,8	11,4	77	2	1	0	1,0	E	E	C	1,3		
2	12,1	17,4	13,0	13,4	69	7	4	10	7,0	NW	W	W	3,0	1,9	●
3	12,1	19,2	14,8	14,7	75	6	5	3	4,7	S	W	SE	1,7	7,8	● K
4	11,5	21,0	16,0	15,5	74	5	3	1	3,0	W	SW	SW	3,0		
5	14,2	21,2	17,0	16,8	65	1	3	8	4,0	SW	SW	W	4,3		▽
6	9,5	15,9	12,8	12,1	75	10	7	10	9,0	N	SW	W	1,3		
7	11,0	14,5	11,0	11,4	87	10	9	10	9,7	E	C	N	1,3	7,7	●
8	10,4	16,3	13,6	12,9	73	1	5	0	2,0	N	C	C	1,0	0,7	●
9	11,5	19,1	14,6	14,4	70	0	1	0	0,3	NW	N	C	1,0		
10	14,4	22,6	17,0	17,3	68	1	0	1	0,7	W	C	C	0,3		
11	16,0	23,0	18,2	18,4	71	0	1	0	0,3	C	NW	C	0,7		
12	15,7	23,6	19,0	18,8	72	0	0	0	0,0	C	NE	SE	1,7		
13	13,9	23,0	18,2	17,7	61	1	0	7	2,7	NE	SE	SE	2,0		
14	16,7	26,5	19,8	20,3	72	1	3	2	2,0	N	S	C	1,3		K
15	17,4	19,7	15,6	16,7	71	3	4	4	3,7	N	N	N	4,0		
16	14,8	19,7	15,8	16,0	69	1	7	4	4,0	N	N	W	1,7		
17	16,4	22,4	17,6	18,1	76	7	7	2	5,3	C	C	E	0,3		
18	15,7	23,0	18,6	18,4	72	0	3	0	1,0	N	E	E	1,3		
19	16,3	25,4	20,2	20,0	68	0	1	3	1,3	NW	SW	W	2,3		◁
20	18,1	25,6	20,4	20,6	63	0	0	0	0,0	W	SW	C	1,7		
21	18,9	24,8	16,8	19,1	73	0	4	0	1,3	W	SW	N	2,0		◁
22	14,0	19,0	15,4	15,4	60	5	1	0	2,0	N	N	N	2,3	0,3	● ⊕
23	14,1	20,0	16,6	16,3	55	1	0	0	0,3	N	E	E	2,0		
24	12,2	20,5	17,4	16,2	66	0	0	0	0,0	NW	S	C	1,0		
25	15,1	25,3	18,2	18,8	74	0	1	2	1,0	N	C	C	0,3		◁
26	15,2	17,8	13,4	14,6	45	8	2	2	4,0	N	N	N	4,0		
27	9,7	16,6	12,2	12,2	56	0	1	0	0,3	C	SW	C	0,7		⊛
28	9,5	19,9	15,0	14,2	63	0	1	8	3,0	C	C	S	0,7	ny	⊛ ●
29	11,7	18,5	14,4	14,2	64	1	3	7	3,7	N	N	N	2,3	ny	●
30	12,4	18,0	13,6	13,9	65	2	6	1	3,0	N	N	C	1,0		
31	11,2	18,4	15,8	14,6	68	10	6	4	6,7	NE	NE	E	2,3		
Átlag	13,6	20,4	15,9	16,0	68,3	2,7	2,9	2,9	2,8				1,7	18,4 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:
Terminus minimum hőmérséklet:

26,5°C, 14-én délután 2 óraker
8,6°C, 1-én reggel 7 óraker

Csapadékos napok száma: 5
Viharos napok száma: 1
Ködös napok száma: 0
Havazásos napok száma: 0

Napi maximum: 7,8 mm, 3-án.
Zivatar: 3-án, 14-én.
Távoli villámlás: 19, 21, 25-én.

Meteorológiai észleletek Veszprém

1884. június

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélerő 0 – 10					
1	14,4	17,9	16,0	15,4	84	8	7	1	5,3	N	SW	SW	1,3	1,7	● ☉
2	15,4	20,6	17,1	16,9	71	8	7	0	5,0	N	SW	S	1,3	ny	●
3	15,9	23,6	15,2	17,2	74	0	6	4	3,3	C	S	S	1,7	13,0	● ▲ ☉
4	14,4	21,0	16,3	16,4	69	1	4	6	3,7	S	S	S	4,3	0,3	● ∇
5	14,9	18,6	15,5	15,5	69	5	7	6	6,0	S	N	C	1,7	ny	●
6	14,9	16,4	14,3	14,4	80	5	5	1	3,7	W	W	C	1,3	0,2	●
7	14,0	20,2	15,9	15,9	73	1	7	1	3,0	C	C	C	0,0	ny	●
8	14,0	21,7	18,8	17,5	70	1	3	5	3,0	SW	S	C	1,0	2,6	●
9	14,2	15,1	14,6	13,9	81	9	10	3	7,3	SW	NW	W	1,3	1,4	●
10	13,7	18,5	16,4	15,5	66	7	2	3	4,0	N	N	N	3,0		
11	13,0	17,2	13,8	13,9	76	10	4	10	8,0	N	N	NW	5,3	6,1	● ∇
12	16,0	20,2	18,6	17,6	82	1	5	1	2,3	NW	N	C	0,7	1,1	● ☉
13	17,0	24,9	19,2	19,5	82	0	7	5	4,0	C	C	C	0,0	16,3	● ☉
14	17,2	23,1	17,8	18,5	90	0	7	5	4,0	C	SE	C	1,0	14,5	● ☉
15	15,2	22,6	18,3	18,0	84	3	2	1	2,0	C	S	C	0,3		
16	13,5	17,5	14,2	14,3	74	10	7	5	7,3	NW	N	N	3,0	0,3	●
17	11,4	16,3	12,6	12,6	66	8	5	1	4,7	NW	N	N	2,0	0,2	●
18	11,6	15,8	13,4	12,9	67	2	4	2	2,7	N	N	NW	3,0		
19	11,9	13,0	11,1	11,2	73	7	10	10	9,0	NW	NW	NW	3,7	5,5	●
20	12,1	18,2	14,6	14,2	68	8	3	1	4,0	NW	N	W	3,7		
21	13,0	19,2	13,1	14,2	66	1	9	5	5,0	N	NW	N	1,7	ny	●
22	12,8	15,2	15,0	13,7	86	10	10	7	9,0	N	N	C	1,0	0,3	●
23	14,0	19,2	17,0	16,1	80	10	5	1	5,3	S	W	C	1,3		
24	16,0	22,0	18,9	18,3	73	1	6	2	3,0	C	NW	N	1,3		
25	16,4	19,4	17,4	17,0	84	1	8	1	3,3	N	C	C	0,3	2,2	● ☉
26	17,8	24,0	20,0	19,8	57	3	2	3	2,7	N	N	NW	2,3		
27	15,7	24,1	18,0	18,4	75	1	3	0	1,3	C	N	C	0,7		
28	17,4	19,3	14,6	16,1	71	3	10	3	5,3	W	W	N	4,3	0,3	●
29	12,2	16,2	13,1	13,0	81	10	4	1	5,0	N	N	C	1,7	ny	●
30	12,2	17,8	15,8	14,6	85	10	3	5	6,0	W	NW	NW	2,7	1,6	● ∇
31															
Átlag	14,4	19,3	15,9	15,8	75,2	4,8	5,7	3,3	4,6				1,9	67,6 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:
Terminus minimum hőmérséklet:

24,9°C, 13-án délután 2 órakor
11,1°C, 19-én este 8 órakor

Csapadékos napok száma: **17**
Viharos napok száma: **2**
Ködös napok száma: **0**
Havazásos napok száma: **0**

Napi maximum: **16,3 mm**, 13-án.
Zivatar: **1,3,12,13,14,25-én.**
Távoli villámlás: **11,30-án.**
Jégeső: **3-án.**

Meteorológiai észleletek

Veszprém

1884. július

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szél erő 0 – 10					
1	17,7	22,6	20,2	19,5	78	7	3	5	5,0	N	NW	N	3,0	ny	●
2	19,1	24,0	20,8	20,6	75	1	6	5	4,0	N	NW	C	2,0		
3	19,0	26,4	22,0	21,8	67	1	2	1	1,3	C	SE	C	1,3		
4	17,2	26,2	21,4	20,9	73	0	5	2	2,3	C	SE	C	1,0		
5	18,4	27,0	21,0	21,4	70	0	3	0	1,0	C	NE	C	0,7		
6	19,2	27,2	20,8	21,6	78	0	6	5	3,7	E	W	C	1,3	1,5	● ☉
7	19,8	24,6	21,6	21,3	77	8	4	3	5,0	W	W	C	2,7		
8	19,8	21,4	19,2	19,4	80	2	9	5	5,3	W	SW	W	2,7	5,1	●
9	16,6	24,0	20,8	19,9	75	0	7	1	2,7	W	E	W	2,7		
10	17,2	25,4	18,8	19,6	76	5	6	10	7,0	W	E	E	2,7	23,5	● ☉
11	18,6	24,2	21,4	20,8	89	6	7	2	5,0	W	NW	W	2,0		
12	20,0	26,0	22,4	22,1	75	1	2	0	1,0	N	NW	E	2,3	0,2	●
13	20,6	28,6	26,6	24,8	60	4	2	0	2,0	SE	E	W	1,3		
14	22,4	31,4	26,2	26,0	70	0	3	7	3,3	C	NW	E	0,7	0,5	● ☉
15	22,2	30,0	26,0	25,4	68	0	1	2	1,0	C	W	W	1,3		
16	22,6	31,6	27,4	26,6	78	2	2	0	1,3	W	S	SW	1,7		
17	25,2	35,0	28,2	28,7	64	2	3	1	2,0	NW	SE	C	2,0		
18	25,4	31,4	27,2	27,3	58	0	1	2	1,0	C	NW	NW	2,0		
19	23,4	31,2	22,2	24,5	64	7	2	10	6,3	NW	E	NW	3,7	4,3	● ∇
20	18,2	19,6	16,0	17,1	75	3	3	6	4,0	W	W	W	2,3	3,4	●
21	16,0	19,8	17,0	16,9	55	2	4	0	2,0	NW	NW	NW	1,7		
22	14,0	21,4	17,6	17,0	66	0	2	0	0,7	C	C	C	0,0		
23	17,0	23,2	19,6	19,3	63	0	3	0	1,0	C	NW	C	0,7		
24	19,4	27,0	22,0	22,1	59	0	1	1	0,7	E	SE	E	2,0		
25	19,2	27,2	17,8	20,3	66	1	6	7	4,7	C	SE	NW	1,7	0,3	●
26	15,2	17,6	15,0	15,2	78	10	10	7	9,0	N	N	N	2,0	6,3	●
27	15,0	21,0	16,6	16,8	74	2	5	0	2,3	W	W	W	2,3		
28	14,4	22,0	18,0	17,5	65	7	6	0	4,3	E	E	E	2,0		
29	16,2	20,0	18,4	17,6	83	5	6	5	5,3	N	E	C	1,0		
30	17,8	22,0	20,2	19,4	68	3	2	1	2,0	N	NW	NW	3,0		
31	16,0	21,0	18,4	17,8	57	0	2	1	1,0	NW	NW	C	1,7		
Átlag	18,8	25,2	21,0	20,9	70,5	2,5	4	2,9	3,1				1,8	45,1 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

35,0°C, 17-én délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

14,0°C, 22-én reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma:

9

Napi maximum: 23,5 mm, 10-én

Viharos napok száma:

1

Ködös napok száma:

0

Zivatar: 6,10,14-én.

Havazásos napok száma:

0

Meteorológiai észleletek Veszprém

1884. augusztus

Jakács Géza

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélerő 0 – 10					
1	16,4	21,6	18,6	18,4	65	2	3	0	1,7	N	NW	C	1,0		
2	18,4	23,0	20,8	20,3	69	3	5	8	5,3	N	NW	C	0,7		
3	18,2	26,6	22,8	22,1	70	0	6	0	2,0	C	C	C	0,0		
4	20,4	29,4	24,2	24,2	57	0	0	0	0,0	C	S	C	0,7		
5	21,0	29,0	26,0	25,0	55	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
6	20,8	21,0	19,4	19,8	86	0	9	5	4,7	E	S	C	0,7	0,4	●
7	18,2	25,6	21,2	21,2	78	2	4	2	2,7	W	E	C	1,0		
8	19,0	21,0	19,6	19,4	90	8	8	8	8,0	E	E	E	1,0	1,3	●
9	19,6	25,0	19,4	20,7	84	5	5	8	6,0	NE	E	E	1,3	1,8	●
10	18,4	26,0	21,8	21,6	81	4	5	8	5,7	E	S	S	1,3		
11	20,2	27,4	21,4	22,4	82	4	5	6	5,0	N	S	S	1,0		
12	20,2	28,4	22,3	23,0	69	0	4	10	4,7	C	S	S	1,7		
13	19,0	25,2	21,2	21,3	66	9	3	0	4,0	N	N	N	4,0	0,6	●
14	16,8	23,8	20,4	19,9	72	3	5	6	4,7	N	N	C	0,7		
15	16,4	15,6	15,5	15,4	93	10	10	10	10,0	SE	SE	SE	1,7	16,2	●
16	17,0	20,4	17,5	17,8	82	8	5	2	5,0	N	N	N	1,7		
17	14,4	21,6	17,8	17,5	71	6	3	4	4,3	N	N	C	1,3		
18	13,7	22,2	17,2	17,2	75	0	4	0	1,3	C	SE	S	1,0		
19	14,3	23,1	18,3	18,1	71	0	3	5	2,7	C	S	S	1,0		
20	16,8	20,6	18,5	18,2	82	6	8	9	7,7	W	W	C	0,7	7,5	●
21	17,4	18,4	18,3	17,6	91	10	8	7	8,3	C	SW	C	0,3	3,9	● ¹⁴
22	16,1	22,9	18,4	18,6	84	0	5	3	2,7	C	NE	C	0,7		
23	14,5	21,7	17,2	17,3	73	0	4	3	2,3	C	NW	NW	1,0		
24	15,0	20,1	17,0	16,9	66	0	3	0	1,0	N	N	C	2,3		
25	15,4	21,4	17,0	17,4	58	0	0	0	0,0	E	N	S	1,7		
26	16,5	22,0	18,6	18,5	79	2	7	10	6,3	C	S	W	0,7	27,0	●
27	14,8	16,0	14,5	14,6	94	10	10	10	10,0	N	NE	N	2,0	13,3	●
28	12,0	16,0	13,9	13,5	78	10	3	0	4,3	N	N	N	4,3	0,2	●
29	11,4	17,8	15,2	14,4	80	0	4	7	3,7	W	C	C	0,3		
30	12,6	15,4	14,6	13,8	86	8	10	10	9,3	C	N	NE	1,3		
31	13,4	20,4	16,6	16,3	76	0	2	10	4,0	C	C	C	0,0		
Átlag	16,7	22,2	18,9	18,8	76,2	3,5	4,9	4,9	4,4				1,2	72,2 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

29,4°C, 4-én délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

11,4°C, 29-én reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma: 10

Napi maximum: 27,0 mm, 26-án

Viharos napok száma: 0

Zivatar: 21-én.

Ködös napok száma: 0

Havazásos napok száma: 0

Meteorológiai észleletek Veszprém

1884. szeptember

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Léghőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélérő 0 – 10					
1	15,8	23,0	18,4	18,7	78	1	1	0	0,7	S	C	C	0,3		
2	13,8	23,7	18,8	18,5	85	0	1	0	0,3	C	C	C	0,0		
3	14,6	24,2	20,4	19,6	74	0	0	1	0,3	C	S	SW	2,3		
4	17,9	24,0	22,2	21,2	70	1	5	4	3,3	S	S	S	4,0		▽
5	16,0	17,1	13,6	15,1	79	8	7	2	5,7	S	SW	C	2,3	5,3	●
6	11,3	17,8	13,6	13,9	79	1	3	0	1,3	W	N	N	1,7		
7	11,8	19,8	14,2	14,9	75	0	2	3	1,7	W	C	C	0,3		
8	13,9	16,2	14,7	14,7	82	10	10	4	8,0	C	N	N	2,3	3,0	●
9	12,7	17,5	14,0	14,4	80	2	5	10	5,7	N	N	C	1,7	7,7	●
10	14,3	15,8	13,5	14,2	92	10	10	10	10,0	SE	E	E	3,3	0,7	●
11	13,1	18,8	14,7	15,2	86	3	2	0	1,7	C	S	C	0,7		
12	11,0	20,2	15,4	15,3	87	0	3	0	1,0	C	C	C	0,0		
13	11,8	21,0	15,8	15,9	80	0	1	0	0,3	C	NE	C	0,3		
14	11,9	21,2	15,3	15,8	79	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
15	12,6	21,7	15,7	16,3	87	0	0	0	0,0	SE	C	C	0,3		
16	12,2	22,7	16,4	16,8	84	0	1	2	1,0	C	C	C	0,0		
17	12,5	22,5	16,9	17,0	82	0	1	0	0,3	C	C	C	0,0		
18	15,4	22,6	17,4	18,1	82	2	3	1	2,0	C	N	C	0,7		
19	16,1	22,1	18,4	18,6	74	5	2	8	5,0	W	N	C	1,0	4,6	● K
20	15,1	19,4	15,4	16,2	84	0	6	0	2,0	N	N	N	1,3		
21	13,2	20,6	14,8	15,8	83	1	1	0	0,7	W	C	C	0,3		
22	12,4	21,6	18,3	17,3	84	2	6	10	6,0	C	S	S	1,0		
23	14,2	22,8	18,6	18,3	83	1	3	3	2,3	C	S	C	0,7		↙
24	14,8	16,6	15,4	15,3	73	10	8	9	9,0	N	N	NW	2,3		
25	11,9	17,7	15,2	14,7	85	7	4	3	4,7	C	C	C	0,0	ny	●
26	14,8	19,4	13,9	15,5	76	3	2	7	4,0	N	N	C	1,3		
27	12,9	17,8	13,0	14,1	72	5	3	0	2,7	C	N	C	0,7		
28	9,6	17,8	12,7	13,0	83	0	3	0	1,0	C	C	C	0,0		
29	9,4	17,8	12,1	12,7	85	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
30	9,0	17,6	12,1	12,6	85	0	2	0	0,7	C	NE	C	0,7		
31															
Átlag	13,2	20,0	15,7	16,0	81,0	2,4	3,2	2,6	2,7				1,0	21,3 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

24,2°C, 3-án délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

9,0°C, 30-án reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma: 5

Napi maximum: 7,7 mm, 9-én

Viharos napok száma: 1

0

Ködös napok száma: 0

Zivatar: 19-én.

Havazásos napok száma: 0

Távoli villámlás: 23-án.

Meteorológiai észleletek Veszprém

1884. október

Jakács Gézsef

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélerő 0 – 10					
1	9,3	17,3	11,2	12,2	76	2	0	0	0,7	C	E	C	0,7		
2	8,0	17,6	13,8	13,0	78	1	7	10	6,0	NW	N	W	2,0	9,1	●
3	8,9	15,4	11,5	11,7	79	0	5	10	5,0	W	W	W	1,0	3,7	●
4	11,4	13,3	9,8	11,1	76	10	10	10	10,0	C	W	C	1,0		
5	10,8	12,0	10,4	10,8	86	10	10	10	10,0	W	NE	NE	2,7	18,5	●
6	11,4	13,9	14,4	13,2	94	10	10	10	10,0	E	W	SW	2,0	16,6	●
7	11,9	14,6	13,2	13,0	87	10	10	5	8,3	S	SE	SE	4,0	8,5	●
8	10,4	17,3	13,5	13,5	88	10	3	8	7,0	E	SE	E	3,0	6,6	● ^{1/2}
9	11,3	12,3	9,4	10,6	92	10	10	0	6,7	SE	NE	E	2,0	8,7	●
10	9,8	16,6	13,6	13,2	85	1	3	3	2,3	SW	W	SW	3,7		
11	10,6	17,6	6,0	10,5	84	10	3	2	5,0	C	SE	N	2,3	0,3	●
12	7,7	10,4	6,2	7,7	76	9	9	0	6,0	N	N	C	1,3		
13	6,5	6,4	5,6	5,9	90	10	10	3	7,7	C	NW	C	0,3	5,1	●
14	4,6	12,2	7,6	7,9	77	1	1	0	0,7	W	S	SW	1,3		
15	4,4	13,4	8,4	8,5	77	1	3	10	4,7	SW	W	W	1,0		
16	7,2	12,7	9,4	9,5	76	6	3	10	6,3	S	S	S	3,3	2,3	● ^{1/2} ∇
17	9,2	12,7	10,2	10,5	84	7	10	10	9,0	W	W	W	1,0		
18	10,5	7,4	6,4	7,7	86	10	10	0	6,7	S	N	N	2,7	2,3	●
19	7,1	10,2	6,3	7,5	81	3	1	0	1,3	N	N	N	2,7		
20	7,6	14,3	10,8	10,7	76	10	3	10	7,7	W	S	W	2,3	0,8	●
21	7,1	10,0	8,0	8,1	72	1	2	3	2,0	N	N	N	3,3		
22	7,2	9,1	7,0	7,5	77	7	6	2	5,0	N	N	N	4,0		
23	5,2	4,9	6,4	5,4	84	4	10	10	8,0	NE	E	E	5,0	17,1	● * ∇
24	7,0	8,1	6,2	6,8	96	10	10	3	7,7	E	E	W	4,3	26,0	● ∇
25	3,6	8,8	6,0	5,9	90	3	3	3	3,0	W	SW	W	1,7	0,8	●
26	4,1	12,1	8,4	8,0	86	0	4	3	2,3	SW	S	W	2,0		
27	7,7	7,8	6,3	7,0	79	10	10	10	10,0	W	W	N	3,0	2,5	● ∇
28	4,0	9,6	6,0	6,3	74	0	2	3	1,7	W	S	W	2,3		
29	5,0	11,3	6,0	7,1	80	5	2	2	3,0	C	C	C	0,0		
30	4,6	12,3	6,9	7,6	89	6	1	1	2,7	W	SW	C	0,7		
31	7,2	11,6	6,4	8,0	89	3	2	0	1,7	W	C	C	0,7		
Átlag	7,8	12,0	8,8	9,2	82,8	5,8	5,6	4,9	5,4				2,2	128,9 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

17,6°C, 2-án délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

3,6°C, 25-én reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma:

16

Napi maximum:

26,0 mm, 24-én

Viharos napok száma:

4

Kódós napok száma:

0

Zivatar: 8-án.

Havazásos napok száma:

1

Meteorológiai észleletek Veszprém

1884. november

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Léghőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélérő 0 – 10					
1	2,6	10,7	8,0	7,0	90	0	0	4	1,3	SW	SE	C	1,7		☐
2	5,8	5,8	5,6	5,5	93	8	10	3	7,0	E	E	C	1,7	0,2	●
3	3,2	7,7	5,3	5,2	91	5	6	2	4,3	C	E	C	0,3		
4	3,7	9,4	7,0	6,6	92	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0	0,5	☉●
5	6,5	12,0	8,4	8,7	92	8	5	8	7,0	SW	C	C	0,3	0,2	☉●
6	4,3	10,0	7,8	7,2	94	10	2	10	7,3	E	S	C	0,7		☉
7	4,6	6,8	5,6	5,5	94	10	10	10	10,0	E	SE	SE	3,3		☉
8	2,8	4,4	4,5	3,8	90	10	10	10	10,0	E	SE	NW	2,3	0,3	☉'
9	5,0	5,5	4,5	4,8	93	10	10	10	10,0	E	S	C	1,3		
10	3,4	8,2	6,4	5,9	93	4	8	6	6,0	SW	E	N	2,0		
11	3,1	8,3	5,5	5,4	90	0	8	7	5,0	SW	W	C	1,3		
12	1,4	4,5	1,6	2,2	88	2	3	0	1,7	SW	NE	C	2,3		☐
13	2,6	4,2	1,9	2,6	82	3	6	10	6,3	W	W	N	2,7	0,9	*
14	0,5	3,4	2,1	1,8	90	10	2	10	7,3	N	N	C	1,0	ny	*
15	0,8	2,2	1,2	1,2	91	10	10	10	10,0	NW	N	C	1,7	1,0	*
16	0,5	2,1	0,6	0,8	85	8	7	3	6,0	N	N	N	2,0		
17	-0,6	3,2	0,4	0,7	85	2	8	2	4,0	W	NW	C	1,3		
18	0,1	1,3	0,6	0,5	92	10	10	10	10,0	NE	C	C	0,7	1,7	*
19	0,0	1,0	-0,6	-0,1	91	6	10	5	7,0	W	N	N	2,3	0,5	*
20	-1,6	0,6	-2,4	-1,5	91	1	3	0	1,3	NW	N	C	1,3		
21	-3,2	-3,0	-4,2	-3,7	96	10	10	10	10,0	E	NE	E	3,3	ny	*
22	-3,8	-3,6	-4,2	-4,1	91	10	10	10	10,0	SE	SW	E	2,7	ny	*
23	-5,0	-4,3	-4,2	-4,6	94	10	10	10	10,0	NE	N	N	3,0	ny	*
24	-2,6	-1,9	-2,4	-2,5	88	5	8	1	4,7	N	NW	NW	4,7	ny	*∇
25	-3,3	-0,2	-4,3	-3,0	96	10	5	3	6,0	C	C	N	0,7	2,2	*
26	-8,7	-1,6	-4,0	-4,9	91	0	2	3	1,7	SW	C	W	1,0		
27	-1,5	1,0	-0,9	-0,7	88	9	5	0	4,7	C	SW	W	1,3		☉
28	0,7	3,7	1,8	1,9	69	8	7	3	6,0	W	SW	W	2,3	ny	●
29	2,6	6,0	3,8	3,9	82	6	3	6	5,0	SW	SW	S	3,3		
30	1,2	-0,4	-2,7	-1,1	94	10	10	3	7,7	NE	N	N	3,7	2,0	●*∇
31															
Átlag	0,8	3,6	1,8	1,8	89,9	6,8	6,9	6	6,6				1,9	9,5 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:
Terminus minimum hőmérséklet:

12,0°C, 5-én délután 2 óraker
-8,7°C, 26-án reggel 7 óraker

Csapadékos napok száma: 10
Viharos napok száma: 2
Kódós napok száma: 4
Havazásos napok száma: 11

Napi maximum: 2,2 mm, 25-én

Meteorológiai észleletek Veszprém

1884. december

Jakács Gézsef

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szél erő 0 – 10					
1	-5,5	-2,9	-6,0	-5,1	85	4	0	0	1,3	N	N	C	1,7	ny	*
2	-8,8	-2,6	-7,6	-6,7	90	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
3	-11,6	-4,6	-7,9	-8,2	92	10	0	1	3,7	C	W	C	0,3	≡	
4	-7,7	-2,4	-3,2	-4,4	96	6	10	10	8,7	NE	N	N	1,0	0,9	≡ ● *
5	1,8	2,1	3,0	2,2	74	10	10	10	10,0	C	W	W	1,7	1,5	● *
6	1,4	4,4	1,7	2,2	89	3	8	7	6,0	SW	W	W	2,3		●
7	1,6	4,7	2,8	2,8	88	9	9	3	7,0	W	W	W	1,7		
8	1,6	6,6	3,6	3,7	89	0	0	0	0,0	SW	SW	W	1,3		
9	-0,2	7,1	-1,0	1,4	91	0	1	10	3,7	W	C	S	1,3	≡	
10	3,8	5,6	3,3	4,0	74	6	3	0	3,0	C	NW	NW	2,7	1,5	● ∇
11	1,2	3,6	2,6	2,3	87	2	7	10	6,3	SW	W	W	1,7		
12	0,4	6,7	6,1	4,4	83	3	10	2	5,0	SW	SW	W	2,7	0,2	●
13	5,4	8,7	5,6	6,3	76	5	7	6	6,0	W	W	W	2,0		
14	3,8	7,9	4,3	5,0	82	0	10	0	3,3	C	C	C	0,0		
15	0,4	6,2	1,8	2,5	78	0	0	0	0,0	SW	SW	C	1,3		
16	4,2	6,7	4,8	5,0	74	5	8	8	7,0	SW	N	NW	2,0		
17	2,0	3,8	4,1	3,2	81	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0	18,0	●
18	3,5	4,2	2,0	2,9	79	10	10	1	7,0	C	N	N	2,3		
19	-0,8	2,0	0,4	0,4	77	0	2	1	1,0	SW	C	S	1,3		
20	-0,4	1,2	-0,2	0,0	89	2	6	10	6,0	C	W	SE	2,0	0,5	≡ *
21	0,4	1,7	1,8	1,2	91	10	10	10	10,0	E	NE	E	3,7	13,0	*
22	2,9	5,5	3,0	3,5	90	10	10	10	10,0	NE	N	C	2,0	9,8	●
23	1,4	2,3	1,6	1,6	95	10	10	10	10,0	W	W	W	1,3		●
24	1,0	1,0	1,8	1,2	96	10	10	10	10,0	NE	N	N	2,3	3,7	≡ ● *
25	1,6	2,8	1,3	1,7	91	10	10	10	10,0	N	N	NW	2,0		
26	-0,4	1,6	0,8	0,5	83	6	8	10	8,0	W	N	C	1,3	ny	*
27	0,9	1,6	0,4	0,7	93	10	10	10	10,0	W	W	NW	2,0		
28	0,0	0,8	0,2	0,2	90	10	10	10	10,0	C	N	N	0,3	8,2	*
29	-0,4	0,7	0,7	0,2	92	10	10	10	10,0	C	E	C	0,7		≡
30	1,2	2,0	1,4	1,4	92	10	10	10	10,0	E	N	N	3,0	2,4	● *
31	1,2	2,2	1,6	1,5	93	10	10	10	10,0	E	N	N	2,3		
Átlag	0,2	2,9	1,1	1,2	86,4	6,2	7,1	6,4	6,5				1,6	59,7 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

8,7°C, 13-án délután 2 óraker

Terminus minimum hőmérséklet:

-11,6°C, 3-án reggel 7 óraker

Csapadékos napok száma:

11

Napi maximum:

18,0 mm, 17-én

Viharos napok száma:

1

Ködös napok száma:

6

Havazásos napok száma:

9

Meteorológiai észleletek Veszprém

1886. január

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélérő 0 – 10					
1	0,3	-0,1	-0,2	-0,2	94	10	10	10	10,0	E	N	N	2,3		
2	-0,8	-0,8	-1,4	-1,3	87	10	1	7	6,0	E	N	N	3,7	ny	*
3	-3,3	-2,2	-2,2	-2,7	85	9	10	10	9,7	E	W	E	3,7		
4	-4,0	-1,5	-2,6	-2,9	88	10	3	1	4,7	N	C	C	0,0		
5	-5,6	-0,8	-3,0	-3,3	91	0	0	0	0,0	SW	N	C	1,3		
6	-3,8	-3,4	-2,8	-3,5	94	10	10	10	10,0	N	W	S	2,0		≡
7	-2,6	0,2	-0,2	-1,0	83	10	8	3	7,0	NE	C	N	2,0		
8	-2,2	0,4	-2,4	-1,7	89	2	0	0	0,7	N	N	C	1,7		
9	-6,0	-0,6	-3,6	-3,6	94	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
10	-5,2	-3,8	-4,0	-4,5	88	10	10	10	10,0	E	SW	N	2,0		
11	-5,5	2,0	2,8	-0,1	80	2	9	10	7,0	N	SW	S	3,3	5,2	●
12	1,0	1,8	0,8	0,9	95	10	10	10	10,0	C	N	C	1,0	6,9	●
13	0,4	1,3	1,0	0,7	94	10	10	10	10,0	N	N	NE	3,7	5,0	∞ ● *
14	1,0	2,0	1,2	1,2	92	10	4	10	8,0	C	SW	E	1,3		≡
15	0,2	1,4	-0,4	0,1	94	10	10	10	10,0	C	N	E	1,3		≡
16	0,1	2,7	1,0	1,0	92	10	10	10	10,0	N	N	N	3,0		≡
17	0,0	3,4	1,0	1,2	90	2	0	7	3,0	E	N	N	2,7		
18	-1,6	3,0	-1,2	-0,3	83	0	0	0	0,0	N	N	C	2,0		
19	-5,4	-2,4	-5,6	-4,8	78	0	0	0	0,0	N	N	N	3,7		
20	-5,8	-0,1	-3,1	-3,2	90	1	0	10	3,7	N	N	N	3,3	ny	*
21	-5,6	0,4	-1,2	-2,2	92	0	0	6	2,0	C	N	C	0,7		
22	-3,0	1,0	-0,4	-1,0	83	8	4	6	6,0	SE	C	C	0,3		
23	-4,4	2,5	-1,2	-1,3	79	2	0	3	1,7	SW	N	C	1,3		
24	-1,4	-0,2	-1,6	-1,3	93	10	10	10	10,0	C	C	N	0,7	2,0	*
25	-2,2	0,3	-1,1	-1,2	93	10	5	3	6,0	N	N	N	1,7		
26	-4,8	-2,0	-1,8	-2,9	93	0	0	3	1,0	C	C	C	0,0		
27	-2,0	1,6	-2,6	-1,4	84	10	0	0	3,3	C	C	C	0,0		
28	-5,4	1,0	-2,6	-2,6	83	0	5	0	1,7	SW	W	W	2,7		
29	-3,8	2,6	-0,6	-0,8	79	1	2	0	1,0	W	W	C	1,3		
30	-4,2	4,0	-0,2	-0,4	82	0	0	0	0,0	SW	C	C	0,7		
31	-2,2	7,0	3,8	2,8	71	0	1	3	1,3	C	S	S	2,0		
Átlag	-2,8	0,7	-1,1	-1,3	87,5	5,4	4,3	5,2	5,0				1,8	19,1 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:
Terminus minimum hőmérséklet:

7,0°C, 31-én délután 2 óraker
-6,0°C, 9-én reggel 7 óraker

Csapadékos napok száma: 4
Viharos napok száma: 0
Ködös napok száma: 4
Havazásos napok száma: 4

Napi maximum: 6,9 mm, 12-én

Meteorológiai észleletek

Veszprém

1885. február

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Léghőmérséklet					Felhőzet	Szélirány és erősség				mm	Forma			
	Celsius-fokban						Derült = 0 Borult = 10	Szélerő 0 – 10							
1	4,0	9,4	6,0	6,2	76	8	0	1	3,0	S	S	S	5,0		
2	1,0	7,2	2,2	3,1	89	1	1	0	0,7	W	C	C	0,7		
3	0,0	5,2	3,2	2,6	92	10	3	5	6,0	C	E	E	1,7	3,4	☉
4	0,8	2,7	2,1	1,7	95	10	10	10	10,0	E	N	C	1,3	4,1	●
5	0,6	3,1	2,4	1,9	96	10	10	10	10,0	E	E	E	2,3		☉
6	1,1	5,6	4,6	3,7	86	10	10	5	8,3	C	N	E	1,7		☉
7	2,5	5,2	3,2	3,4	88	10	10	4	8,0	C	N	C	0,7		
8	2,4	6,4	1,8	3,1	92	10	3	1	4,7	C	C	C	0,0		☉
9	0,8	1,4	0,8	0,8	94	10	10	10	10,0	C	S	N	1,3	ny	☉*
10	-0,7	0,2	-0,2	-0,4	96	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0	2,6	*
11	1,2	3,0	-0,4	0,8	75	10	2	2	4,7	W	N	N	3,0		
12	-3,0	-1,0	-4,0	-3,0	87	3	5	10	6,0	N	N	N	3,0	2,0	*
13	-5,7	-0,8	-3,6	-3,6	88	1	0	0	0,3	C	N	C	0,7		
14	-6,0	1,1	-1,6	-2,3	88	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
15	-4,5	2,0	-0,4	-1,1	82	3	2	0	1,7	C	C	C	0,0		
16	-2,4	1,0	1,8	0,1	86	10	8	0	6,0	C	C	C	0,0		☉
17	6,2	9,4	6,9	7,2	80	8	6	10	8,0	SW	SW	SW	2,3		
18	6,3	13,0	8,6	9,0	78	0	3	1	1,3	W	SW	SW	4,0		
19	4,0	7,2	4,7	5,0	64	3	3	6	4,0	W	N	C	2,0		
20	1,3	12,1	10,8	8,2	76	1	3	1	1,7	C	S	S	3,3		
21	8,7	12,7	3,9	7,7	80	1	10	7	6,0	S	C	N	1,7	0,6	●
22	-1,8	0,7	-2,1	-1,4	87	1	1	0	0,7	N	N	N	2,3		
23	-5,5	1,6	1,0	-0,9	81	0	6	3	3,0	N	N	C	2,3		
24	1,0	7,6	3,5	3,8	72	4	3	0	2,3	W	W	C	0,7		
25	-1,8	6,7	3,6	2,7	75	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
26	-0,4	10,0	5,7	5,0	79	0	0	2	0,7	W	C	C	0,7		
27	0,4	6,4	2,0	2,6	68	4	0	0	1,3	E	NE	C	1,3		
28	-2,1	8,4	3,6	3,1	64	0	0	0	0,0	W	C	C	0,7		
29															
30															
31															
Átlag	0,3	5,3	2,5	2,5	82,6	4,9	4,3	3,5	4,2				1,5	12,7	mm

Terminus maximum hőmérséklet:

13,0°C, 18-án délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

-6,0°C, 14-én reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma:

5

Napi maximum:

4,1 mm, 4-én

Viharos napok száma:

0

Ködös napok száma:

6

Havazásos napok száma:

3

Meteorológiai észleletek Veszprém

1885. március

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélérő 0 – 10					
1	-1,0	5,2	1,6	1,6	70	6	1	0	2,3	N	SE	C	1,0		
2	-1,4	3,7	1,6	1,1	76	1	8	6	5,0	W	W	C	1,0	ny	*
3	1,3	5,0	1,6	2,3	76	10	5	3	6,0	NW	W	C	1,3	ny	*
4	0,8	2,8	3,2	2,1	89	10	10	10	10,0	S	W	W	2,0	0,6	●
5	3,6	11,3	9,0	7,8	82	4	6	2	4,0	S	SW	W	2,3		
6	8,8	14,0	14,6	12,5	67	1	7	4	4,0	S	W	W	5,3	2,0	● K ∇
7	8,9	9,5	5,6	7,4	72	10	5	9	8,0	W	NW	NE	2,7	0,2	●
8	1,0	8,8	6,9	5,5	76	0	7	8	5,0	SW	SW	C	1,3		
9	2,7	14,4	13,2	10,2	66	1	5	2	2,7	W	W	SW	4,0		∇
10	4,8	3,4	0,8	2,5	58	7	9	2	6,0	N	N	N	4,0		
11	-1,2	6,4	1,7	2,0	60	2	0	0	0,7	C	C	C	0,0		
12	-2,2	7,7	2,2	2,3	57	1	0	0	0,3	W	C	C	0,3		
13	2,4	6,7	1,7	3,1	48	0	2	0	0,7	NE	C	NE	2,0		
14	-3,4	3,6	1,8	0,6	70	0	5	1	2,0	SW	NW	NW	1,7	0,2	*
15	2,4	7,2	5,8	5,0	71	5	3	3	3,7	SW	SW	SW	3,3		
16	4,2	7,7	3,6	4,7	67	4	0	0	1,3	SW	NE	N	4,3		
17	-0,4	9,4	6,0	4,9	71	1	6	5	4,0	SW	NW	C	1,3		
18	2,2	14,3	9,8	8,6	59	2	0	2	1,3	W	SW	SW	3,3		
19	6,0	15,4	10,1	10,2	63	1	2	1	1,3	SW	SW	SW	4,0		
20	2,4	9,1	5,1	5,2	56	2	0	0	0,7	NW	NW	C	1,3		
21	3,5	14,0	7,7	8,1	66	9	3	3	5,0	SW	C	C	0,7	0,5	●
22	3,3	4,6	4,0	3,7	58	10	10	5	8,3	NW	NW	W	2,0	ny	*
23	3,2	7,4	5,2	5,0	51	10	6	5	7,0	C	NW	NE	1,3		
24	2,0	2,0	1,4	1,5	88	10	10	10	10,0	NE	NW	NW	3,3	25,4	*
25	3,4	8,0	7,8	6,3	85	10	5	6	7,0	N	NW	SE	2,7	6,7	●
26	2,6	12,2	7,8	7,3	77	1	4	1	2,0	NE	SE	C	1,7		
27	4,8	13,4	10,0	9,2	75	3	1	0	1,3	C	SW	C	0,7		
28	7,4	15,4	10,6	10,8	73	4	4	1	3,0	C	C	C	0,0		
29	6,4	16,9	10,8	11,0	63	5	1	2	2,7	W	NW	C	1,0		
30	5,6	15,0	9,6	9,8	59	0	0	0	0,0	C	E	C	0,7		
31	5,4	15,1	9,2	9,6	63	1	4	0	1,7	NW	NW	C	1,0		
Átlag	2,9	9,3	6,1	5,9	68,2	4,2	4,2	2,9	3,8				2,0	35,6 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:
Terminus minimum hőmérséklet:

16,9°C, 29-én délután 2 órákor
-3,4°C, 14-én reggel 7 órákor

Csapadékos napok száma: 7
Viharos napok száma: 2
Ködös napok száma: 0
Havazásos napok száma: 5

Napi maximum: 25,4 mm, 24-én
Zivataros napok száma: 1

Meteorológiai észleletek Veszprém

1885. április

Jakács Géza

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélérő 0 – 10					
1	4,4	13,7	8,3	8,4	57	0	0	0	0,0	N	N	C	1,3		
2	1,4	10,8	6,4	5,9	62	0	1	1	0,7	NW	N	SE	1,3		
3	4,4	12,6	7,5	7,7	63	3	4	0	2,3	W	C	C	0,3		
4	1,6	12,1	7,6	6,8	62	0	4	2	2,0	C	NE	NE	2,0		
5	6,8	12,6	10,2	9,5	63	6	8	10	8,0	C	E	E	1,3	ny	●
6	7,8	13,4	11,4	10,6	60	7	3	5	5,0	NE	E	E	2,3	0,5	●
7	8,3	14,7	12,8	11,7	70	5	8	10	7,7	E	NE	E	3,7	5,4	●
8	7,5	13,4	10,1	9,9	73	3	5	10	6,0	SW	S	S	3,0	3,2	●
9	9,1	14,9	8,6	10,2	79	10	6	3	6,3	E	S	SW	2,7	4,9	● ☼
10	6,4	15,0	9,9	10,0	72	1	3	3	2,3	W	W	E	2,0	3,5	● ☼
11	5,2	14,3	10,1	9,5	70	1	3	2	2,0	C	C	C	0,0		
12	6,8	16,1	11,2	11,0	66	2	2	2	2,0	C	C	C	0,0		
13	8,0	15,1	9,7	10,4	63	2	4	3	3,0	C	NW	W	1,3		
14	5,0	14,0	8,6	8,8	63	0	0	0	0,0	NW	NE	C	1,0		
15	6,2	17,0	11,4	11,2	62	0	1	0	0,3	C	W	C	0,3		
16	8,0	18,4	14,6	13,4	57	2	1	3	2,0	NW	E	E	2,0		
17	11,6	17,4	12,4	13,3	62	8	5	8	7,0	E	E	W	3,0		
18	10,1	13,5	11,2	11,2	80	10	6	5	7,0	NE	NE	C	1,7	1,2	●
19	10,6	17,1	13,8	13,5	59	4	2	1	2,3	C	NE	NE	1,3		
20	7,2	16,0	11,5	11,2	57	0	1	0	0,3	C	E	C	0,7		
21	10,6	21,2	15,1	15,2	52	0	1	3	1,3	W	C	C	0,3		
22	14,8	23,6	17,0	17,9	45	0	0	0	0,0	W	C	C	0,7		
23	16,2	24,2	17,2	18,6	48	0	1	1	0,7	W	C	S	1,3		
24	14,7	21,0	17,4	17,3	58	2	3	1	2,0	C	C	SW	0,3		
25	14,2	22,1	18,5	17,9	49	0	0	0	0,0	C	SW	SE	3,0		
26	15,2	23,4	18,4	18,6	50	1	0	2	1,0	SW	SW	SW	4,0		
27	15,6	24,4	18,3	18,9	53	1	2	2	1,7	W	W	C	1,7		
28	16,0	25,1	19,5	19,8	55	0	1	0	0,3	SW	SW	SW	2,3		
29	14,7	25,0	18,3	18,8	57	3	0	1	1,3	C	SW	C	0,7	2,5	●
30	14,8	20,6	15,6	16,5	68	8	7	3	6,0	C	SW	C	0,7	ny	●
31															
Átlag	9,4	17,4	12,8	12,8	61,2	2,6	2,7	2,7	2,7				1,5	21,2 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

25,1°C, 28-án délután 2 óraker

Terminus minimum hőmérséklet:

1,4°C, 2-án reggel 7 óraker

Csapadékos napok száma:

7

Napi maximum: 5,4 mm, 7-én

Viharos napok száma:

0

Ködös napok száma:

0

Zivataros napok száma: 2

Havazásos napok száma:

0

Meteorológiai észleletek Veszprém

1885. május

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélérő 0 – 10					
1	13,5	20,6	15,3	15,7	65	1	2	2	1,7	S	S	C	0,7		
2	11,9	17,8	13,8	13,8	60	6	3	0	3,0	N	NW	C	2,3		
3	12,7	18,0	12,8	13,7	71	4	7	4	5,0	W	SW	C	1,3	2,2	●
4	12,4	17,6	12,4	13,3	83	8	5	8	7,0	W	C	W	1,0	3,6	●
5	13,0	15,0	11,8	12,5	88	6	6	9	7,0	W	SW	SW	2,7	12,4	● ☉
6	9,3	16,4	14,6	13,0	66	3	5	1	3,0	W	S	SE	3,3		
7	14,1	20,0	14,0	15,2	67	2	5	2	3,0	SE	SE	SE	4,0		∇
8	14,0	19,7	12,0	14,2	77	5	5	5	5,0	C	C	E	0,7	5,5	☉ ● ▲
9	11,2	15,9	11,7	12,2	66	1	7	10	6,0	NE	N	N	2,0	0,7	●
10	10,2	17,8	12,2	12,7	65	0	1	1	0,7	NE	C	C	0,7		
11	10,3	18,2	13,8	13,5	67	1	2	3	2,0	C	SE	E	1,0		
12	9,4	12,0	9,1	9,4	65	8	6	1	5,0	N	N	N	3,0		
13	8,0	14,0	11,4	10,6	61	2	2	3	2,3	C	SE	SE	1,3		
14	9,6	12,6	11,4	10,6	80	8	10	10	9,3	E	E	C	2,3	5,5	●
15	11,4	11,2	8,0	9,3	93	10	10	10	10,0	C	S	N	1,7	43,0	☉ ●
16	5,4	9,4	7,5	6,8	73	10	8	2	6,7	N	NW	NW	3,3	2,0	● *
17	8,4	15,8	11,9	11,4	66	1	3	3	2,3	W	SE	SW	1,7		
18	9,3	14,2	13,0	11,7	84	10	6	2	6,0	W	SW	C	1,0	10,3	●
19	9,1	8,3	6,6	7,2	86	7	10	10	9,0	NW	N	N	4,0	21,6	● ∇
20	6,7	11,7	9,2	8,6	79	10	7	0	5,7	NW	NW	C	1,7	0,3	●
21	9,2	17,6	13,7	12,9	73	0	1	2	1,0	SW	S	C	1,0		
22	12,5	16,2	13,0	13,2	83	5	3	1	3,0	W	SE	C	1,3	0,2	●
23	11,1	20,6	15,0	14,9	76	0	1	0	0,3	C	C	C	0,0		
24	14,1	20,0	15,2	15,7	62	3	0	0	1,0	NE	NW	C	1,7		
25	14,2	17,0	15,5	15,0	69	8	8	2	6,0	C	NW	C	1,0		
26	14,4	22,0	16,6	16,9	68	1	2	1	1,3	C	C	C	0,0	ny	●
27	16,2	21,1	17,4	17,5	70	3	5	3	3,7	NW	NW	C	1,3		
28	16,8	23,9	18,8	19,1	65	1	2	0	1,0	W	E	C	1,3		
29	17,8	24,1	19,9	19,9	68	2	2	0	1,3	C	SE	C	0,3		
30	16,7	25,7	20,2	20,2	66	0	1	0	0,3	NW	C	SE	0,7		
31	18,8	24,6	21,0	20,8	70	3	6	3	4,0	C	C	C	0,0	2,2	● ☽
Átlag	12,0	17,4	13,5	13,6	71,9	4,2	4,5	3,2	4,0				1,6	109,5 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:
Terminus minimum hőmérséklet:

25,7°C, 30-án délután 2 órákor
5,4°C, 16-án reggel 7 órákor

Csapadékos napok száma: 13
Viharos napok száma: 2
Ködös napok száma: 0
Havazásos napok száma: 1

Napi maximum: 43,0 mm, 22-én
Zivataros napok száma: 3
Távolsi villámás: 1
Jégeső: 8-án délután

Meteorológiai észleletek Veszprém

1886. június

Jakács Gézsef

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélerő 0 – 10					
1	17,1	17,8	14,6	15,6	75	10	10	10	10,0	NW	NW	NW	2,7	0,3	●
2	13,8	16,2	12,6	13,3	57	2	4	0	2,0	N	NW	N	5,0		▽
3	11,4	17,2	13,8	13,4	57	0	0	0	0,0	N	N	C	3,0		
4	13,8	20,6	16,8	16,3	61	0	0	0	0,0	NW	C	C	0,3		
5	14,8	23,8	18,4	18,2	65	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
6	15,2	25,3	19,7	19,3	67	0	0	0	0,0	NW	SE	C	1,3		
7	18,9	26,8	21,8	21,7	66	0	1	0	0,3	C	C	C	0,0		
8	20,0	28,2	23,2	23,0	62	0	3	0	1,0	C	C	C	0,0		
9	20,8	29,0	22,8	23,3	60	0	1	1	0,7	C	S	C	0,3		
10	20,1	28,7	20,2	22,0	69	0	0	2	0,7	C	C	W	0,3		
11	17,2	22,0	16,0	17,4	58	5	3	4	4,0	SE	SE	NW	1,3	3,6	●
12	15,4	19,4	15,0	15,7	58	10	6	0	5,3	NE	NW	NW	2,0	0,5	●
13	13,7	22,4	18,0	17,3	62	0	1	0	0,3	C	C	C	0,0		
14	18,1	25,4	20,8	20,7	60	1	0	0	0,3	C	SE	C	0,3		
15	19,5	27,5	22,6	22,4	63	0	0	0	0,0	NW	S	C	1,0		
16	20,8	29,2	24,3	24,0	64	1	1	2	1,3	W	C	C	0,3		
17	21,7	29,8	24,6	24,6	60	0	1	1	0,7	C	SW	SW	1,7		
18	22,0	28,6	23,3	23,8	63	1	3	5	3,0	SW	SW	SW	2,3	3,2	●
19	16,9	22,0	17,8	18,1	71	10	3	1	4,7	NW	NW	NW	1,3	0,6	●
20	18,0	24,2	19,8	19,9	63	0	2	0	0,7	N	E	C	1,3		
21	20,1	21,2	17,0	18,4	65	4	8	10	7,3	C	NW	NW	2,3	3,7	●
22	13,0	12,0	12,4	11,8	74	10	8	9	9,0	NW	NW	NW	4,3	0,2	●▽
23	11,5	14,3	14,2	12,7	76	8	7	6	7,0	N	NW	NW	5,0	0,6	●▽
24	15,7	22,4	21,0	19,2	75	6	5	7	6,0	C	NW	C	1,0	1,0	●
25	19,8	23,6	21,0	20,7	78	5	3	4	4,0	NE	E	C	1,7	0,4	●
26	20,7	27,6	25,2	23,9	66	2	2	1	1,7	NW	NW	C	0,7		
27	22,0	29,2	24,0	24,2	67	1	2	6	3,0	C	N	C	0,3		
28	21,9	27,8	20,2	22,2	76	3	2	10	5,0	C	C	N	2,3	ny	●▽
29	22,8	27,8	25,6	24,7	67	2	2	0	1,3	NE	C	C	0,3	2,3	●
30	23,4	29,8	22,8	24,3	70	0	5	4	3,0	NE	E	C	1,0	1,2	●K
31															
Átlag	18,0	24,0	19,7	19,7	65,8	2,7	2,8	2,8	2,7				1,5	17,6 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

29,8°C, 17-én és 30-án délután 2 óraker

Terminus minimum hőmérséklet:

11,4°C, 3-án reggel 7 óraker

Csapadékos napok száma:

12

Napi maximum:

3,7 mm, 21-én

Viharos napok száma:

4

Zivataros napok száma:

1

Ködös napok száma:

0

Távoli villámlás:

0

Havazásos napok száma:

0

Jégeső:

nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1885. július

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szél erő 0 – 10					
1	20,4	26,4	23,4	22,8	69	3	3	2	2,7	NE	SE	NE	2,0		
2	19,8	27,6	22,8	22,7	69	8	2	8	6,0	E	E	E	1,7	ny	●
3	21,0	26,2	23,2	22,8	72	4	3	2	3,0	NE	NW	E	2,0	ny	●
4	21,6	29,2	25,2	24,7	63	0	2	3	1,7	W	S	E	2,0		
5	20,4	27,2	24,0	23,2	68	3	3	4	3,3	N	NE	C	1,7		
6	20,0	25,0	18,6	20,2	76	8	6	3	5,7	N	NE	N	3,3		
7	17,8	19,4	19,0	18,1	80	8	8	6	7,3	W	W	W	2,7	●	●
8	19,0	21,2	20,0	19,4	68	6	5	5	5,3	N	NW	NW	3,7		
9	19,6	20,4	20,2	19,4	75	7	7	6	6,7	N	NW	NW	5,3		▽
10	20,8	25,6	18,8	20,7	81	3	6	5	4,7	NW	W	SW	2,7	45,9	● ¼
11	20,0	27,0	23,0	22,7	75	6	2	0	2,7	SW	SE	C	1,7	2,6	●
12	22,0	28,2	23,0	23,6	70	0	1	2	1,0	S	SE	C	1,3		
13	21,7	30,5	24,9	25,0	66	0	3	2	1,7	C	C	C	0,0		
14	23,0	25,8	24,6	23,8	70	0	5	0	1,7	C	NE	C	0,3	ny	● ¼
15	22,2	30,6	25,6	25,4	62	0	2	4	2,0	C	S	S	1,0		
16	21,5	24,8	22,6	22,3	73	4	2	2	2,7	N	N	SW	2,3		
17	20,8	25,6	23,0	22,5	67	2	3	2	2,3	W	W	W	2,0		
18	21,6	28,6	23,8	23,9	65	3	3	1	2,3	C	SW	C	0,3		
19	21,8	29,2	25,8	25,0	61	2	4	2	2,7	SW	S	C	1,3		
20	20,4	29,8	22,8	23,5	59	1	1	1	1,0	C	C	C	0,0		
21	23,6	28,4	21,2	23,4	72	0	2	8	3,3	W	W	W	2,3	2,0	●
22	16,0	21,0	17,4	17,4	66	2	2	0	1,3	N	NW	W	3,7		
23	17,8	22,0	19,0	18,9	61	0	3	0	1,0	SW	NW	C	1,0		
24	11,6	23,0	19,2	17,5	71	4	5	3	4,0	W	N	C	1,3		
25	16,2	20,2	17,0	17,1	75	6	7	8	7,0	W	NW	NW	2,7	ny	●
26	18,2	19,0	15,2	16,5	77	6	8	2	5,3	N	N	C	1,7	4,7	●
27	16,2	19,0	18,0	17,1	77	8	7	6	7,0	N	NW	N	4,0	ny	● ▽
28	16,0	22,4	18,0	18,1	62	6	5	1	4,0	C	NW	W	3,0		
29	16,4	21,8	18,4	18,2	70	4	5	2	3,7	W	NW	N	3,0		
30	15,6	21,6	18,0	17,7	66	1	3	2	2,0	NW	NW	NW	2,3		
31	16,0	22,8	19,8	18,9	68	2	3	2	2,3	S	W	C	1,0		
Átlag	19,3	24,8	21,1	21,0	69,4	3,5	3,9	3	3,5				2,0	55,2 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

30,6°C, 15-én délután 2 órákor

Terminus minimum hőmérséklet:

11,6°C, 24-én reggel 7 órákor

Csapadékos napok száma: 4

Napi maximum: 45,9 mm, 10-én

Viharos napok száma: 2

Zivataros napok száma: 2

Ködös napok száma: 0

Távolsi villámzás: 0

Havazásos napok száma: 0

Jégeső: nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1885. augusztus

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélérő 0 – 10					
1	17,4	24,0	17,8	19,1	67	3	2	8	4,3	C	S	C	0,7	2,9	●
2	18,2	24,8	17,6	19,4	83	3	4	5	4,0	C	C	C	0,0	13,2	● ☉
3	17,5	24,2	21,2	20,6	64	0	3	0	1,0	C	C	C	0,0		
4	18,0	18,2	18,2	17,7	85	9	10	7	8,7	C	E	C	1,0	9,6	●
5	16,8	23,6	20,6	19,9	90	3	4	3	3,3	C	S	C	0,7		
6	19,6	26,0	21,8	21,9	72	2	2	0	1,3	E	W	C	1,7	2,7	●
7	18,4	28,0	25,2	23,6	71	0	3	3	2,0	S	S	S	1,7		
8	19,0	21,4	17,6	18,7	76	3	9	6	6,0	E	NW	W	2,3	23,3	● ☉
9	16,4	23,8	18,4	19,0	72	2	4	7	4,3	S	S	C	0,7		
10	17,0	21,6	18,2	18,4	70	0	3	0	1,0	C	W	C	0,7		
11	14,4	23,2	20,4	19,0	65	1	1	1	1,0	C	SE	SE	1,0		
12	15,6	25,2	21,0	20,2	66	4	0	0	1,3	C	SE	C	0,7		
13	17,2	25,2	21,4	20,8	69	3	3	1	2,3	C	C	C	0,0		
14	18,8	21,0	19,8	19,4	64	6	7	7	6,7	S	W	W	3,7		
15	15,4	21,2	18,0	17,7	61	2	0	0	0,7	W	NW	NW	2,7		
16	14,8	22,4	18,6	18,2	64	3	5	2	3,3	S	SE	C	1,7		
17	15,0	22,6	19,4	18,6	61	4	5	0	3,0	C	SW	C	1,3		
18	17,4	19,8	12,8	15,7	77	7	8	10	8,3	S	SW	C	1,7	23,0	●
19	12,2	18,6	14,6	14,6	78	1	8	0	3,0	C	C	C	0,0		
20	13,4	19,2	15,6	15,6	73	6	4	3	4,3	C	S	C	0,7		
21	13,4	21,4	16,8	16,7	84	9	8	6	7,7	C	S	C	0,7		
22	12,6	20,8	16,2	16,1	77	0	0	3	1,0	C	C	C	0,0	4,5	●
23	13,6	20,6	16,4	16,4	76	8	6	2	5,3	C	W	C	0,7	6,0	☉
24	15,4	18,6	16,0	16,1	75	4	5	1	3,3	NW	C	C	0,7		
25	14,5	19,2	15,4	15,8	77	3	4	0	2,3	C	C	C	0,0	ny	●
26	14,1	21,6	17,4	17,2	74	5	3	0	2,7	C	C	C	0,0		
27	13,6	22,1	18,3	17,6	72	0	2	1	1,0	C	S	C	1,3		
28	15,5	24,4	20,2	19,6	79	1	3	3	2,3	C	C	C	0,0	ny	●
29	18,8	19,0	17,6	17,9	94	2	10	10	7,3	C	C	C	0,0	6,5	● ☉
30	17,8	23,6	19,4	19,7	90	10	7	7	8,0	C	W	S	1,7	2,6	☉ ●
31	14,8	17,4	14,3	14,9	71	9	3	1	4,3	NW	NW	NW	2,0		
Átlag	16,0	22,0	18,3	18,3	74,2	3,6	4,4	3,1	3,7				1,0	94,3 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

28,0°C, 7-én délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

12,2°C, 19-én reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma: 10

Napi maximum: 23,3 mm, 8-án

Viharos napok száma: 0

Zivataros napok száma: 4

Ködös napok száma: 1

Távoli villámlás: 0

Havazásos napok száma: 0

Jégeső: nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1885. szeptember

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Léghőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélerő 0 – 10					
1	13,8	17,8	15,1	15,3	78	10	8	9	9,0	C	C	W	0,3		
2	11,9	16,6	13,4	13,6	73	8	4	0	4,0	NW	N	N	3,0		
3	10,0	18,3	13,3	13,5	73	0	0	0	0,0	W	C	C	0,3		
4	11,2	20,6	18,4	16,7	81	9	4	0	4,3	NW	S	SE	3,7		
5	17,4	17,9	14,9	16,3	74	3	10	5	6,0	S	NW	W	2,7	7,6	● K
6	12,3	20,7	16,0	16,0	74	1	1	0	0,7	W	S	C	0,7		
7	13,4	22,5	18,0	17,7	82	7	0	0	2,3	C	S	S	1,3		
8	14,4	23,4	20,7	19,4	83	1	4	10	5,0	E	S	C	1,3	4,1	● K
9	16,2	18,6	16,0	16,6	78	8	8	5	7,0	NW	N	C	1,7	ny	●
10	14,6	18,6	13,2	14,9	71	6	2	1	3,0	NW	NW	E	3,0		
11	11,4	19,3	15,8	15,3	75	7	3	10	6,7	SW	S	S	3,7	20,0	● ∇
12	12,8	15,6	12,2	13,1	76	8	6	4	6,0	W	W	NW	3,7	0,7	●
13	12,3	17,1	13,5	14,0	75	1	3	5	3,0	N	NW	SW	2,7		
14	15,3	20,0	16,0	16,7	80	5	2	0	2,3	N	NW	C	1,7		
15	12,0	23,6	18,0	17,6	85	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
16	14,9	24,5	18,0	18,7	76	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
17	14,0	25,2	19,4	19,3	79	0	0	0	0,0	C	S	C	0,3		
18	13,7	25,3	18,6	18,9	78	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
19	18,2	24,6	20,6	20,8	70	0	0	0	0,0	C	N	N	1,3		
20	16,9	22,0	17,3	18,3	71	3	0	0	1,0	N	NW	C	1,0		
21	15,4	22,4	17,2	17,9	69	7	3	0	3,3	C	C	C	0,0		
22	17,2	20,5	15,8	17,3	57	3	2	0	1,7	N	NW	N	2,7		
23	9,6	19,2	14,9	14,4	67	0	0	0	0,0	C	S	C	0,7		
24	12,6	21,3	16,5	16,5	66	0	0	0	0,0	SW	S	C	1,0		
25	15,0	22,9	19,6	19,0	65	0	1	4	1,7	W	W	S	4,0		
26	12,8	21,5	20,4	18,3	69	1	9	5	5,0	C	S	S	1,3		
27	16,6	26,6	22,8	21,9	66	3	3	10	5,3	W	S	S	3,7	ny	● K
28	20,6	19,8	19,6	19,7	77	10	4	2	5,3	SW	SW	SW	1,3	7,3	●
29	11,5	12,8	9,7	10,9	69	9	2	0	3,7	SW	NW	NW	2,7	2,5	●
30	8,8	19,4	10,0	12,1	58	2	9	2	4,3	N	N	N	1,0	3,4	●
31															
Átlag	13,9	20,6	16,5	16,7	73,1	3,7	2,9	2,4	3,0				1,7	45,6 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

26,6°C, 27-én délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

8,8°C, 30-án reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma: 7

Napi maximum: 20,0 mm, 11-én

Viharos napok száma: 1

Zivataros napok száma: 3

Ködös napok száma: 0

Távolsi villámás: 0

Havazásos napok száma: 0

Jégeső: nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1885. október

Jakács Gézsef

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélerő 0 – 10					
1	9,1	18,5	14,0	13,7	73	6	3	0	3,0	C	SW	C	1,0		
2	11,4	12,4	11,0	11,3	64	9	9	10	9,3	N	N	N	2,7	0,1	●
3	11,6	15,3	10,4	12,0	68	10	2	2	4,7	NE	C	C	1,0		
4	7,1	15,8	10,6	10,9	78	6	1	0	2,3	NW	S	C	0,7		
5	8,2	16,0	11,4	11,6	82	10	2	0	4,0	C	S	C	0,3		≡
6	7,4	19,0	14,8	13,7	76	3	1	0	1,3	W	S	S	1,3		
7	11,2	19,4	16,1	15,4	71	0	2	1	1,0	C	S	SW	3,3		∇
8	11,0	12,2	8,8	10,2	69	10	8	0	6,0	NW	NW	C	1,7	0,8	●
9	4,5	13,8	12,6	10,4	77	1	2	10	4,3	C	S	S	1,3	0,4	⊛●
10	11,4	9,9	9,4	9,9	82	7	10	10	9,0	NW	N	N	2,0	14,2	●
11	8,6	11,6	10,3	10,0	95	10	8	6	8,0	NE	S	S	1,7	18,8	≡●
12	8,7	12,7	9,3	9,9	84	4	7	4	5,0	NW	S	C	1,3	0,2	●
13	8,3	14,0	10,6	10,7	85	10	3	3	5,3	N	S	NE	1,7	0,4	●
14	10,3	15,0	11,8	12,1	85	6	4	5	5,0	SW	S	C	0,7	ny	●
15	13,0	19,8	17,0	16,5	89	6	2	4	4,0	NW	E	SE	2,0		
16	13,2	20,8	15,0	16,0	87	1	2	1	1,3	NW	E	C	1,0		
17	14,0	21,0	15,0	16,3	77	3	0	0	1,0	SW	S	C	1,7		
18	12,8	14,5	11,7	12,7	66	5	8	8	7,0	NW	NW	C	1,3		
19	9,7	14,9	11,7	11,9	77	3	6	4	4,3	C	C	C	0,0		
20	7,7	9,4	10,4	9,1	95	10	10	10	10,0	NW	E	E	1,3	11,5	●
21	6,0	7,6	5,2	5,9	69	6	5	7	6,0	N	N	N	3,7		
22	2,2	7,7	7,1	5,7	80	1	8	9	6,0	W	N	N	1,7		⊛
23	4,4	12,1	6,9	7,5	77	3	1	0	1,3	C	N	C	0,7		⊛
24	5,0	15,5	12,1	10,8	78	10	2	2	4,7	NE	S	S	2,3		≡
25	11,6	16,4	12,6	13,2	74	6	3	10	6,3	SE	S	S	1,3	2,7	●
26	10,7	12,0	10,4	10,8	88	10	10	7	9,0	S	W	C	1,0	ny	●
27	8,2	14,2	11,4	11,1	72	0	3	3	2,0	SW	SW	S	4,3		
28	8,0	8,0	6,7	7,3	73	10	10	10	10,0	NW	N	E	2,0	10,5	●
29	4,1	8,2	5,8	5,8	77	7	8	3	6,0	W	NW	E	2,7		
30	4,5	7,7	4,6	5,3	64	4	2	0	2,0	N	N	N	4,7		⊛∇
31	4,1	8,0	4,2	5,1	72	0	1	5	2,0	NW	NW	S	1,3		⊛
Átlag	8,6	13,7	10,6	10,7	77,5	5,7	4,6	4,3	4,9				1,7	59,6 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

21,0°C, 17-én délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

2,2°C, 22-én reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma:

10

Napi maximum: 18,8 mm, 11-én

Viharos napok száma:

2

Zivataros napok száma: 0

Ködös napok száma:

3

Távoli villámlás:

0

Havazásos napok száma:

0

Jégeső:

nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1885. november

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélérő 0 – 10					
1	4,0	7,6	8,0	6,5	91	7	10	4	7,0	NW	NW	C	0,7	0,7	●
2	6,6	9,3	8,2	7,9	90	10	7	10	9,0	W	N	E	2,0	ny	●
3	8,0	11,2	8,5	9,0	85	10	10	10	10,0	NW	NW	C	0,7	1,0	●
4	7,8	7,9	7,4	7,5	94	10	10	10	10,0	NW	SE	E	2,0		
5	8,5	11,4	11,2	10,3	87	10	10	10	10,0	NW	E	E	2,0	0,3	●
6	9,7	10,8	10,3	10,1	93	10	10	10	10,0	E	N	E	2,7	14,5	●
7	8,7	10,6	9,6	9,4	92	10	10	10	10,0	NE	NW	C	1,0	1,2	●
8	8,5	9,6	9,0	8,8	93	10	10	10	10,0	N	N	E	3,0	4,2	●
9	7,7	8,9	6,0	7,2	88	8	4	0	4,0	NW	E	C	2,0		
10	3,8	9,2	4,8	5,6	80	2	4	0	2,0	SW	E	C	1,3		[*]
11	2,6	5,4	3,4	3,6	91	10	7	1	6,0	N	NW	E	1,0		
12	2,5	6,8	2,4	3,5	79	4	1	0	1,7	C	C	C	0,0		[*]
13	-0,8	2,0	2,2	1,1	93	10	10	10	10,0	E	W	E	1,0		≡[*]
14	2,0	2,8	2,5	2,3	89	10	10	10	10,0	W	N	E	1,7		[*]
15	2,0	7,2	4,6	4,4	90	10	2	3	5,0	C	C	C	0,0		
16	3,0	3,7	0,8	2,1	66	10	4	4	6,0	E	E	N	3,7		
17	-1,0	3,0	1,4	1,0	61	2	7	9	6,0	N	N	C	1,7		
18	0,2	0,7	0,2	0,2	89	10	10	10	10,0	W	W	SE	1,3	2,3	*
19	-1,6	1,1	0,8	0,0	92	3	10	10	7,7	W	C	E	1,0		≡
20	1,6	1,6	1,2	1,3	91	10	10	10	10,0	NE	N	NE	2,3	2,0	●
21	-0,4	0,7	1,6	0,6	95	10	10	10	10,0	E	E	E	2,7	0,5	≡●
22	1,6	3,4	3,6	2,8	91	10	10	10	10,0	E	E	C	1,0		
23	1,6	3,3	5,0	3,3	97	10	10	10	10,0	E	N	C	1,0	3,2	≡●
24	5,1	7,1	5,0	5,5	92	10	10	1	7,0	C	NW	C	0,7		≡
25	2,6	4,8	4,3	3,8	92	1	3	8	4,0	C	C	C	0,0		
26	3,6	4,9	5,1	4,4	98	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0	0,5	≡●
27	4,0	7,2	6,6	5,8	96	10	10	10	10,0	W	W	C	1,0	0,5	≡●
28	6,4	11,2	8,4	8,5	90	3	3	6	4,0	W	C	C	0,3	0,2	●
29	8,8	12,0	9,1	9,7	90	10	6	10	8,7	W	W	W	1,0	3,0	●
30	8,4	11,8	11,3	10,4	91	10	10	10	10,0	C	W	SW	0,7	8,9	●
31															
Átlag	4,2	6,6	5,4	5,2	88,9	8,3	7,9	7,5	7,9				1,3	43,0 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:
Terminus minimum hőmérséklet:

12,0°C, 29-én délután 2 órákor
-1,6°C, 19-én reggel 7 órákor

Csapadékos napok száma:
Viharos napok száma:
Ködös napok száma:
Havazásos napok száma:

15
0
7
1

Napi maximum: 14,5 mm, 6-án
Zivataros napok száma: 0
Távolsi villámlás: 0
Jégeső: nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1885. december

Jakács Gézsef

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet	Szélirány és erősség				mm	Forma			
	Celsius-fokban						Derült = 0 Borult = 10	Szélerő 0 – 10							
1	9,4	9,1	7,2	8,2	79	8	2	5	5,0	W	N	N	2,3	0,5	●
2	5,3	7,2	5,0	5,6	65	3	2	1	2,0	N	N	C	2,0		
3	3,0	7,6	2,6	4,0	69	0	0	0	0,0	W	S	C	0,7		
4	0,6	7,7	2,2	3,2	76	0	0	0	0,0	SW	SW	C	0,7		
5	0,8	9,8	5,5	5,2	70	2	2	5	3,0	S	SW	SW	2,0		
6	3,2	8,7	9,5	7,3	88	10	8	6	8,0	NW	W	S	2,0	4,1	●
7	5,2	6,4	3,0	4,5	86	9	10	10	9,7	N	NW	N	2,3	2,4	●
8	2,3	2,0	1,0	1,5	89	10	10	10	10,0	E	NW	NE	2,3	4,4	●*
9	0,6	0,0	-1,0	-0,4	87	7	9	8	8,0	N	N	N	4,3		▽
10	-2,0	-2,1	-3,2	-2,7	89	10	10	4	8,0	N	N	N	2,7	1,1	*
11	-6,4	-4,3	-6,0	-5,8	74	3	5	1	3,0	NW	N	N	3,7	ny	*▽
12	-8,8	-8,0	-7,0	-8,0	86	10	10	10	10,0	N	N	N	6,0	0,5	*▽
13	-8,0	-6,0	-6,4	-6,9	85	10	10	10	10,0	N	N	N	2,3	2,4	*
14	-9,2	-8,0	-9,6	-9,2	90	10	8	9	9,0	E	NW	E	1,7	ny	*
15	-15,0	-9,2	-11,6	-12,1	87	0	0	0	0,0	SW	S	S	1,0		
16	-8,0	-0,8	-1,4	-3,3	79	0	0	0	0,0	W	C	C	0,3		
17	0,8	3,4	2,8	2,2	83	3	8	10	7,0	NW	NW	NW	2,0		
18	2,5	4,0	1,9	2,5	86	7	9	6	7,3	NW	N	E	3,0		
19	-0,6	0,1	-0,8	-0,6	83	10	10	7	9,0	C	W	C	0,7		
20	-5,5	-5,7	-5,2	-5,6	95	10	10	10	10,0	E	E	C	1,0		≡
21	-7,0	-6,4	-6,4	-6,7	93	10	10	10	10,0	E	E	C	1,0		≡
22	-6,8	-4,6	-3,8	-5,1	87	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0		≡
23	-2,2	-2,1	-3,4	-2,8	97	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0		≡
24	-4,8	-2,1	-2,4	-3,2	93	10	10	10	10,0	E	N	E	1,3		
25	-2,8	-2,0	-3,4	-3,0	94	10	10	10	10,0	C	W	C	0,3		≡
26	-4,0	2,2	2,2	0,2	73	7	6	8	7,0	W	N	W	3,3	ny	*
27	-0,8	0,5	-1,8	-1,0	87	1	0	0	0,3	NW	N	N	4,0		▽
28	-4,0	2,3	-2,4	-1,7	78	1	2	0	1,0	W	W	C	1,0		
29	-7,6	-6,8	-8,2	-7,8	94	10	10	10	10,0	NE	C	N	1,0		≡
30	-6,0	-2,8	-1,8	-3,5	85	8	10	10	9,3	N	N	N	1,3	ny	*
31	-2,4	-0,7	-1,8	-1,8	86	10	9	10	9,7	N	N	C	1,7		
Átlag	-2,5	0,0	-1,4	-1,5	84,3	6,7	6,8	6,5	6,7				1,9	15,4 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

9,8°C, 5-én délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

-15,0°C, 15-én reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma:

7

Napi maximum: 4,4 mm, 8-án

Viharos napok száma:

4

Zivataros napok száma: 0

Ködös napok száma:

6

Távoli villámlás: 0

Havazásos napok száma:

8

Jégeső: nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1886. január

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélérő 0 – 10					
1	-2,4	-1,8	-4,1	-3,1	95	10	7	2	6,3	NW	N	C	1,0		
2	-5,2	-0,2	-1,4	-2,4	94	5	1	9	5,0	SW	SW	C	1,0	1,8	● *
3	2,0	2,8	2,8	2,4	86	10	10	7	9,0	W	W	W	1,7		
4	-0,4	4,3	0,6	1,2	84	0	0	0	0,0	W	SW	C	1,0		
5	0,2	5,6	3,0	2,7	86	1	3	5	3,0	W	W	W	1,3	0,5	●
6	3,4	3,4	1,6	2,4	85	10	10	10	10,0	E	W	E	2,0	0,2	● *
7	2,0	6,3	0,6	2,5	89	10	0	8	6,0	W	W	E	1,7	5,6	*
8	-1,7	-2,0	-0,9	-1,7	95	10	10	10	10,0	NW	E	E	1,0	5,7	≡ ● *
9	-1,4	-0,6	-3,4	-2,2	85	10	10	10	10,0	NW	N	N	2,7	10,8	*
10	-4,1	-1,1	-3,8	-3,3	87	1	9	8	6,0	W	W	N	2,7	1,0	*
11	-4,6	-3,4	-3,5	-4,0	92	10	10	10	10,0	NW	N	N	3,7	6,1	* ∇
12	-3,8	-3,7	-4,2	-4,1	89	10	10	10	10,0	N	N	N	5,3	10,3	* ∇
13	-6,0	-3,1	-6,6	-5,6	91	10	10	0	6,7	N	N	C	2,0	0,5	*
14	-6,6	-3,2	-6,4	-5,7	88	8	7	6	7,0	N	N	C	0,7		
15	-8,8	-3,7	-8,4	-7,4	89	0	0	0	0,0	SW	N	C	0,7		
16	-8,6	-5,9	-6,9	-7,3	91	10	10	10	10,0	N	NW	NW	1,3		
17	-5,5	-3,7	-3,1	-4,2	93	10	10	10	10,0	C	N	C	0,3	9,9	*
18	-1,2	1,1	0,0	-0,2	90	10	10	10	10,0	N	C	C	0,7	11,8	*
19	-0,3	-0,4	-2,0	-1,2	98	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0	1,0	≡ ● *
20	-0,4	0,9	0,4	0,1	93	10	10	10	10,0	NW	NW	S	3,0	3,1	● *
21	-0,1	-0,2	-1,6	-1,0	90	10	10	10	10,0	N	W	NW	3,0	1,5	*
22	-6,2	-2,6	-1,8	-3,5	93	1	8	10	6,3	W	NW	NW	2,0	3,6	*
23	0,3	1,0	0,4	0,3	94	8	10	10	9,3	E	W	C	1,0	2,2	≡ ●
24	0,4	1,4	-0,2	0,2	96	10	10	10	10,0	W	C	C	0,3	0,5	≡ ●
25	-3,7	-1,8	-2,0	-2,6	93	10	10	4	8,0	C	N	C	0,3		≡
26	2,1	5,6	1,0	2,5	86	3	2	4	3,0	C	C	E	0,7		
27	-0,5	2,4	0,4	0,5	89	3	2	1	2,0	NW	N	C	0,7		
28	-0,5	2,0	1,3	0,8	97	10	10	10	10,0	C	C	E	0,7		≡
29	0,3	2,2	1,2	1,0	92	10	7	10	9,0	N	E	E	3,0		
30	0,6	1,2	0,8	0,6	96	10	10	10	10,0	N	C	C	0,7	10,0	● *
31	1,2	3,3	1,4	1,7	90	10	10	7	9,0	C	C	C	0,0	0,9	●
Átlag	-1,9	0,2	-1,4	-1,3	90,9	7,7	7,6	7,5	7,6				1,5	87,0 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

6,3°C, 7-én délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

-8,8°C, 15-én reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma:

20

Napi maximum: 11,8 mm, 18-án

Viharos napok száma:

2

Zivataros napok száma: 0

Ködös napok száma:

6

Távolsi villámlás: 0

Havazásos napok száma:

16

Jégeső: nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1886. február

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Léghőmérséklet					Felhőzet	Szélirány és erősség				mm	Forma			
	Celsius-fokban						Derült = 0 Borult = 10	Szélerő 0 – 10							
1	0,5	1,8	0,8	0,8	92	10	10	10	10,0	W	C	S	1,3	4,1	●
2	1,0	1,0	0,5	0,6	87	10	10	10	10,0	W	N	N	5,0	4,4	● * ∇
3	-0,7	1,6	-0,4	-0,1	88	10	10	0	6,7	N	N	NW	1,3	0,5	*
4	-4,5	2,6	-1,4	-1,3	80	1	0	0	0,3	SW	C	C	0,3		
5	-2,1	1,8	-1,6	-1,0	85	5	3	1	3,0	W	N	E	1,3	ny	*
6	-2,6	-2,2	-2,5	-2,7	96	10	10	10	10,0	E	N	N	2,0	2,8	*
7	-7,1	-4,3	-7,0	-6,5	85	10	2	0	4,0	N	W	C	2,0	2,4	*
8	-8,8	-1,6	-7,0	-6,2	73	1	0	0	0,3	W	C	C	0,3		
9	-5,3	-4,6	-4,1	-4,8	98	10	10	10	10,0	W	N	N	1,7		≡
10	-4,9	-2,1	-4,4	-4,1	96	10	5	10	8,3	N	NE	C	1,3		≡
11	-8,2	-0,8	-4,6	-4,8	85	0	4	3	2,3	W	C	C	0,7		
12	-5,7	1,9	-3,0	-2,6	79	2	2	0	1,3	C	C	C	0,0		
13	-5,0	1,1	-1,8	-2,1	92	10	5	3	6,0	C	NW	C	0,3		≡
14	-0,8	3,3	0,0	0,5	83	8	5	1	4,7	C	C	C	0,0		
15	-2,8	1,5	-0,5	-0,8	89	10	6	8	8,0	C	N	C	0,3		
16	-0,7	0,0	-0,9	-0,8	97	10	10	10	10,0	C	N	N	0,7	1,2	≡ ●
17	-1,5	0,0	-1,1	-1,1	92	10	10	7	9,0	N	NE	W	1,7	3,5	*
18	-0,9	-0,6	-1,8	-1,4	95	10	10	10	10,0	N	E	E	2,3	3,6	*
19	-2,0	-1,5	-1,8	-2,0	97	10	10	10	10,0	NE	N	NE	2,3	1,0	≡ ● *
20	-1,4	2,0	-0,6	-0,3	92	10	7	7	8,0	N	C	E	1,0		
21	-0,4	0,7	-0,2	-0,2	93	10	10	10	10,0	W	NE	C	1,0	0,7	≡ *
22	-0,4	2,8	1,2	1,0	85	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0		
23	0,3	2,7	-3,0	-0,6	91	10	6	10	8,7	NE	N	C	1,0		
24	-4,9	-1,6	-1,7	-2,8	93	10	10	10	10,0	C	C	E	0,7		≡
25	-5,8	0,4	-4,0	-3,5	87	10	0	0	3,3	C	E	C	0,3		≡
26	-8,2	-0,8	-5,0	-4,9	88	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
27	-6,5	-3,5	-3,7	-4,7	92	10	10	10	10,0	C	NE	C	0,7		
28	-2,1	0,9	-4,0	-2,2	85	3	3	0	2,0	NW	NE	C	1,0		
29															
30															
31															
Átlag	-3,3	0,1	-2,3	-2,1	89,1	7,9	6,4	5,7	6,6				1,1	24,2 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

3,3°C, 14-én délután 2 óraker

Terminus minimum hőmérséklet:

-8,8°C, 8-án reggel 7 óraker

Csapadékos napok száma:

10

Napi maximum: 4,4 mm, 2-án

Viharos napok száma:

1

Zivataros napok száma: 0

Ködös napok száma:

8

Távoli villámlás:

0

Havazásos napok száma:

9

Jégeső:

nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1886. március

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szél erő 0 – 10					
1	-11,2	-5,8	-9,7	-9,3	77	1	1	0	0,7	N	N	NW	1,0		
2	-14,4	-5,6	-6,8	-8,9	79	0	0	8	2,7	C	C	E	0,3		
3	-3,0	3,8	2,4	1,0	87	10	10	10	10,0	C	W	S	1,7	9,8	● *
4	0,8	0,5	-0,2	0,0	89	10	4	2	5,3	N	N	N	3,0	ny	*
5	-2,6	3,6	0,2	0,1	72	0	0	0	0,0	W	SE	S	2,3		
6	0,3	3,5	0,2	0,9	80	7	5	9	7,0	W	C	SW	0,7		
7	-2,2	-1,8	-3,6	-2,9	88	10	6	10	8,7	N	N	N	7,0	3,0	* ∇
8	-6,1	-1,0	-4,5	-4,2	91	5	7	3	5,0	N	N	N	3,0	ny	*
9	-6,9	0,0	-2,6	-3,3	95	1	2	0	1,0	N	N	N	4,0		∇
10	-5,8	0,0	-3,4	-3,4	78	0	0	0	0,0	NE	NE	C	2,3		
11	-9,6	-1,0	-5,0	-5,4	79	0	0	0	0,0	NW	NW	N	1,7		
12	-9,0	-0,3	-5,0	-5,0	92	0	3	3	2,0	NW	NW	C	0,7	ny	*
13	-9,3	-0,2	-5,0	-5,1	77	0	0	0	0,0	SW	NE	C	1,0		
14	-8,2	0,8	0,2	-2,3	82	0	7	8	5,0	NE	NW	E	1,3		
15	-0,1	1,8	1,1	0,7	90	10	10	7	9,0	W	NW	C	1,0	9,3	● *
16	1,3	2,8	1,5	1,6	91	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0	6,3	● *
17	0,6	3,5	1,6	1,6	81	10	8	6	8,0	W	NW	N	1,3	ny	*
18	0,9	2,0	1,2	1,1	87	10	10	10	10,0	NE	N	N	1,3	2,5	● *
19	0,6	3,5	0,6	1,2	96	10	8	1	6,3	C	NE	C	0,3		≡
20	-2,0	7,2	3,2	2,6	80	1	0	0	0,3	C	W	C	0,3		
21	3,1	10,2	6,2	6,2	79	0	8	10	6,0	W	W	C	0,7	4,9	●
22	5,8	7,2	6,6	6,3	92	8	10	6	8,0	NW	C	NW	1,0	3,5	●
23	3,5	6,9	3,6	4,3	76	2	8	0	3,3	N	NE	C	3,0		
24	1,1	8,7	4,0	4,3	70	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
25	1,4	9,7	6,0	5,5	76	10	0	0	3,3	C	C	C	0,0		≡
26	1,2	10,7	6,7	6,0	67	0	1	0	0,3	W	W	C	0,7		⊛
27	2,0	13,7	9,0	8,1	66	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		⊛
28	4,2	16,0	12,2	10,7	61	0	0	0	0,0	SW	C	S	0,7		⊛
29	4,7	17,0	11,0	10,7	59	0	0	0	0,0	C	S	S	0,7		
30	5,0	8,0	7,2	6,5	69	3	10	2	5,0	NW	N	N	3,0	ny	● ∇
31	3,2	13,4	8,6	8,2	63	0	0	0	0,0	SW	S	SW	1,3		
Átlag	-1,6	4,5	1,5	1,2	79,6	3,8	4,1	3,4	3,8				1,5	39,3 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:
Terminus minimum hőmérséklet:

17,0°C, 29-én délután 2 óraker
-14,4°C, 2-án reggel 7 óraker

Csapadékos napok száma:
Viharos napok száma:
Ködös napok száma:
Havazásos napok száma:

7
3
2
9

Napi maximum: 9,8 mm, 3-án
Zivataros napok száma: 0
Távolsi villámlás: 0
Jégeső: nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1886. április

Jakács Gézsef

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet	Szélirány és erősség			mm	Forma				
	Celsius-fokban						Derült = 0 Borult = 10	Szél erő 0 – 10							
1	4,2	16,7	11,2	10,4	62	0	1	0	0,3	C	NW	NW	0,7		
2	6,9	17,1	13,8	12,4	54	0	0	0	0,0	W	C	C	0,3		
3	6,2	19,8	13,8	13,0	55	0	0	0	0,0	C	S	C	0,7		
4	6,0	18,7	16,1	13,6	61	0	1	3	1,3	C	C	C	0,0		
5	8,7	18,7	13,6	13,3	59	8	3	1	4,0	NE	E	C	1,0		
6	8,6	20,6	15,4	14,6	65	2	1	2	1,7	W	S	C	1,0		
7	10,7	10,1	7,9	9,0	78	10	10	4	8,0	SW	N	N	3,0	5,5	●
8	4,4	13,1	9,4	8,7	62	0	0	0	0,0	SW	NW	NW	2,0		
9	5,9	20,1	15,7	13,8	63	1	0	2	1,0	N	S	C	2,7		
10	9,9	17,6	14,1	13,5	68	8	8	8	8,0	NW	SE	S	5,0	9,5	●
11	7,9	15,6	10,8	11,0	63	1	2	3	2,0	SW	C	SE	1,0		
12	6,7	13,4	10,7	10,0	80	7	8	9	8,0	NE	E	E	3,3	3,0	●
13	8,2	9,8	7,8	8,1	90	10	10	1	7,0	NE	S	S	2,0	6,4	●
14	8,2	10,7	7,5	8,3	88	2	10	10	7,3	NE	N	N	3,0	32,5	●
15	7,5	10,0	7,2	7,7	82	10	7	10	9,0	N	N	N	2,3	ny	●
16	7,3	12,2	10,8	9,8	82	10	10	5	8,3	NW	SW	SE	1,3	5,4	●
17	9,2	16,5	13,8	12,9	68	1	2	1	1,3	E	S	C	1,0	ny	☁ ↙
18	10,4	15,8	11,9	12,2	71	2	4	2	2,7	E	C	C	0,7		
19	9,4	19,5	13,6	13,7	62	0	2	1	1,0	C	E	S	1,0	ny	●
20	10,0	15,8	11,6	12,0	68	2	2	2	2,0	N	S	E	2,0		
21	6,8	8,5	7,3	7,1	82	10	10	1	7,0	SE	SE	E	3,7	0,7	●
22	4,6	9,0	7,3	6,6	68	8	6	10	8,0	N	E	E	3,0		☁
23	4,2	11,0	7,6	7,2	73	10	3	0	4,3	W	E	C	1,0		☁
24	5,8	13,7	11,3	10,0	57	1	2	0	1,0	W	S	S	1,7		☁
25	8,1	17,4	12,1	12,1	61	2	3	0	1,7	N	C	C	0,3		
26	11,0	19,2	14,3	14,4	54	0	2	1	1,0	SW	C	C	0,3		
27	9,6	19,8	16,4	15,0	55	0	1	0	0,3	NE	NE	C	0,7		
28	10,4	20,3	15,0	14,8	57	0	1	1	0,7	C	S	C	0,7		
29	11,5	20,5	17,0	16,1	63	6	2	1	3,0	W	S	S	2,0		☁
30	13,6	18,1	14,9	15,1	68	0	6	10	5,3	C	W	SW	0,7	0,2	● ☁
31															
Átlag	8,1	15,6	12,0	11,6	67,3	3,7	3,9	2,9	3,5				1,6	63,2 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

20,6°C, 6-án délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

4,2°C, 1-jén reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma:

8

Napi maximum: 32,5 mm, 14-én

Viharos napok száma:

0

Zivataros napok száma: 2

Ködös napok száma:

1

Távoli villámlás: 2

Havazásos napok száma:

0

Jégeső:

nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1886. május

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Léghőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélérő 0 – 10					
1	7,9	13,1	11,0	10,1	73	9	10	3	7,3	NW	C	C	0,7	ny	●
2	9,5	12,5	8,4	9,3	54	2	7	10	6,3	NW	NW	N	4,0		▽
3	5,3	6,2	5,0	4,8	63	5	8	10	7,7	NW	N	N	4,7	ny	●▽
4	3,3	7,2	8,4	6,0	59	10	10	1	7,0	N	N	N	5,0	ny	●▽
5	3,8	7,8	5,0	4,9	45	0	3	2	1,7	N	N	N	4,0	ny	*
6	3,2	4,2	2,8	2,7	72	3	10	10	7,7	N	N	N	3,0	9,7	●*
7	1,6	5,5	4,3	3,3	82	10	5	0	5,0	N	NW	NW	2,0	4,6	*
8	5,3	9,5	6,5	6,4	73	2	9	10	7,0	W	NW	C	0,7	0,4	●
9	7,0	16,2	10,8	10,7	75	3	5	7	5,0	NW	S	W	1,7	ny	●
10	10,6	18,1	13,6	13,4	69	4	3	2	3,0	C	C	C	0,0	ny	●
11	11,5	20,6	15,4	15,2	72	1	7	7	5,0	C	C	C	0,0	0,2	●⊗
12	13,7	20,1	16,0	15,9	71	7	4	7	6,0	W	C	C	0,3	2,5	●
13	12,8	19,0	16,0	15,3	67	0	5	10	5,0	SW	S	SW	4,0		▽
14	15,1	19,8	17,6	16,9	66	8	6	3	5,7	S	S	S	3,7		
15	13,7	15,2	11,5	12,6	77	10	8	2	6,7	SW	S	SW	2,7	1,8	●
16	12,6	17,1	11,4	12,8	48	2	3	10	5,0	N	NW	NW	2,3		
17	10,3	18,2	13,8	13,5	52	0	2	1	1,0	N	C	C	0,3		
18	12,2	21,5	17,6	16,6	61	0	0	1	0,3	W	S	S	1,0		
19	15,3	24,2	19,2	18,9	57	0	0	0	0,0	C	S	C	0,3		
20	15,0	25,2	21,7	20,2	57	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
21	17,7	27,4	22,0	21,7	57	1	1	0	0,7	C	S	C	0,3		
22	18,1	27,5	22,2	22,0	55	0	0	0	0,0	C	S	S	0,7		
23	19,4	28,2	21,8	22,4	51	0	1	0	0,3	NW	SE	C	1,0		⊗
24	18,4	27,7	22,4	22,2	54	0	1	0	0,3	NW	S	C	0,7		
25	18,0	23,7	19,6	19,7	55	0	1	2	1,0	N	N	C	1,7		
26	17,8	26,4	21,9	21,4	54	0	1	0	0,3	NE	S	C	1,7		
27	18,7	27,4	22,7	22,3	54	0	0	0	0,0	C	S	S	1,3		
28	20,0	27,4	22,0	22,4	61	1	2	1	1,3	C	C	C	0,0		
29	19,4	28,0	22,9	22,8	51	0	1	2	1,0	C	S	S	1,7		
30	20,8	29,0	24,6	24,2	57	3	3	1	2,3	C	S	S	2,3		▽
31	21,6	21,3	21,4	20,8	84	6	6	0	4,0	W	C	C	0,3	1,2	●
Átlag	12,9	19,2	15,5	15,2	62,1	2,8	3,9	3,3	3,3				1,7	20,4 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:
Terminus minimum hőmérséklet:

29,0°C, 30-án délután 2 órakor
1,6°C, 7-én reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma: 7
Viharos napok száma: 5
Ködös napok száma: 0
Havazásos napok száma: 3

Napi maximum: 9,7 mm, 6-án
Zivataros napok száma: 1
Távoli villámlás: 1
Jégeső: nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1886. június

Jakács Gézsef

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet	Szélirány és erősség				mm	Forma			
	Celsius-fokban						Derült = 0 Borult = 10	Szélerő 0 – 10							
1	20,3	29,7	23,9	23,8	63	0	1	1	0,7	C	C	C	0,0		☐
2	20,3	26,5	23,4	22,7	65	0	5	1	2,0	C	C	C	0,0		☐
3	21,2	27,1	20,9	22,1	62	1	4	2	2,3	C	C	C	0,0		☐
4	20,4	27,4	18,2	20,8	68	2	2	9	4,3	W	C	C	0,3	7,4	● ☐
5	18,6	25,0	19,4	20,1	75	5	5	10	6,7	W	W	C	1,3	5,0	● ☐
6	17,4	24,4	18,8	19,3	72	8	4	1	4,3	W	S	C	1,0	0,9	●
7	18,2	17,0	16,5	16,4	78	1	7	7	5,0	NW	S	S	1,3	9,7	● ☐ ▲
8	15,7	22,8	19,0	18,4	68	10	3	2	5,0	C	NW	NW	1,0		
9	17,6	19,1	17,8	17,4	76	8	8	8	8,0	NW	C	C	0,3	2,8	● ☐
10	15,8	21,3	18,2	17,7	76	8	5	5	6,0	N	N	C	1,7	1,4	●
11	16,6	22,9	18,6	18,6	62	6	5	4	5,0	N	C	NW	1,0	ny	●
12	16,3	21,2	19,0	18,2	84	1	3	1	1,7	N	N	C	1,7		
13	17,0	23,4	20,0	19,4	68	1	2	1	1,3	C	N	C	0,7		
14	18,6	24,4	18,0	19,3	65	1	3	3	2,3	C	NW	NW	1,7		☐
15	17,4	22,2	19,3	18,9	65	5	1	1	2,3	N	N	N	4,0		
16	15,9	18,7	15,2	15,7	66	8	3	0	3,7	NW	NW	C	2,7		
17	10,4	16,9	13,4	12,8	75	10	5	3	6,0	NW	C	C	0,7	7,5	●
18	13,1	19,0	15,9	15,3	72	8	2	5	5,0	NW	SW	C	0,7	ny	●
19	12,9	14,2	14,8	13,4	89	10	10	7	9,0	NW	NW	C	1,0	3,6	●
20	13,9	17,8	14,4	14,5	94	10	10	10	10,0	S	E	E	1,7	18,3	●
21	14,0	19,0	15,4	15,3	87	3	7	5	5,0	W	S	N	1,7		
22	12,8	15,2	12,4	12,6	80	7	5	6	6,0	NW	NW	NW	2,3		
23	12,0	18,6	14,8	14,4	86	5	4	2	3,7	NW	S	C	0,7	4,4	● ▲
24	13,5	16,6	15,2	14,4	91	7	6	1	4,7	C	N	C	1,0	1,0	●
25	15,0	22,0	18,6	17,8	84	1	2	1	1,3	C	SE	C	0,7		
26	16,8	23,6	20,5	19,6	79	4	5	3	4,0	C	C	C	0,0		
27	17,8	25,8	20,4	20,5	85	3	2	2	2,3	C	C	C	0,0		
28	19,0	25,8	19,0	20,3	68	0	3	3	2,0	NE	E	C	1,0		
29	20,6	21,0	20,6	20,0	75	0	8	1	3,0	NE	C	C	0,7		
30	19,3	21,6	19,0	19,1	75	4	7	10	7,0	N	NW	NW	2,0	2,3	●
31															
Átlag	16,6	21,7	18,0	18,0	75,1	4,6	4,6	3,8	4,3				1,1	64,3	mm

Terminus maximum hőmérséklet:

29,7°C, 1-jén délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

10,4°C, 17-én reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma: 12

Napi maximum: 18,3 mm, 20-án

Viharos napok száma: 0

Zivataros napok száma: 7

Ködös napok száma: 0

Távoli villámlás: 1

Havazásos napok száma: 0

Jégeső: 7-én és 23-án

Meteorológiai észleletek Veszprém

1886. július

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szél erő 0 – 10					
1	15,0	19,4	15,0	15,6	73	6	4	2	4,0	N	N	NW	3,0	ny	●
2	15,4	19,6	17,0	16,7	81	3	5	0	2,7	N	N	C	2,7	ny	●
3	18,6	23,0	19,0	19,4	81	0	4	2	2,0	C	NW	NE	1,7		
4	19,6	24,6	19,0	20,2	86	2	5	6	4,3	N	NW	NW	2,0		☉
5	16,6	21,2	18,6	18,1	89	5	3	6	4,7	N	N	C	2,0		
6	17,2	23,6	20,0	19,6	87	0	1	1	0,7	N	N	W	2,3	1,4	●
7	18,2	27,8	23,0	22,4	84	3	1	2	2,0	C	NW	S	1,3		
8	20,6	28,0	23,4	23,3	81	4	2	6	4,0	S	S	S	3,7		
9	20,6	27,4	19,6	21,5	86	2	3	7	4,0	S	S	S	2,3	1,6	● ☉
10	16,0	17,8	16,0	15,9	90	8	6	5	6,3	N	N	N	2,7	0,2	●
11	14,6	17,0	16,4	15,4	81	9	8	6	7,7	S	N	N	2,0		
12	15,4	20,2	17,2	16,9	92	5	4	0	3,0	N	N	N	3,0		
13	15,4	19,2	17,4	16,7	92	9	7	5	7,0	S	S	C	1,0	0,5	●
14	19,0	27,2	22,3	22,1	84	4	3	2	3,0	S	S	W	2,3		
15	19,2	18,3	17,0	17,4	93	1	9	5	5,0	S	NW	W	1,7	1,4	●
16	15,4	21,8	18,4	17,9	93	3	3	1	2,3	N	W	S	2,0		
17	17,8	22,6	18,6	18,9	93	1	3	1	1,7	W	NW	N	3,0		∇
18	16,8	24,0	20,2	19,7	88	6	5	2	4,3	NW	W	S	1,7		
19	19,4	25,0	22,2	21,6	85	6	4	0	3,3	S	W	SW	1,3		
20	19,0	30,0	26,0	24,5	78	0	0	0	0,0	SW	C	C	0,3		
21	23,4	31,2	27,0	26,5	71	0	1	4	1,7	S	S	S	1,3		
22	23,6	31,2	23,4	25,1	72	3	2	7	4,0	S	W	SW	2,0	1,1	● ☉
23	21,2	30,0	25,4	24,9	78	3	4	3	3,3	N	N	N	1,0		
24	21,0	27,8	24,4	23,8	81	9	7	5	7,0	N	NW	W	2,0	0,5	●
25	21,8	24,6	23,4	22,6	77	8	7	3	6,0	SW	SW	C	0,7	ny	●
26	20,8	30,8	26,8	25,6	69	0	5	0	1,7	N	S	SE	2,3		
27	23,0	32,0	27,8	27,0	74	0	2	1	1,0	S	S	S	2,0		☉
28	17,6	23,6	20,0	19,7	84	1	3	0	1,3	N	N	N	4,7		∇
29	15,2	20,0	18,0	17,1	88	0	4	0	1,3	N	N	N	3,0		
30	15,2	23,4	19,6	18,8	86	0	0	1	0,3	N	SW	SW	1,7		
31	16,2	26,2	23,0	21,3	80	0	2	6	2,7	C	S	S	2,7		
Átlag	18,3	24,5	20,8	20,5	83,1	3,3	3,8	2,9	3,3				2,1	6,7 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

32,0°C, 27-én délután 2 órákor

Terminus minimum hőmérséklet:

14,6°C, 11-én reggel 7 órákor

Csapadékos napok száma:

7

Napi maximum: 1,6 mm, 9-én

Viharos napok száma:

2

Zivataros napok száma: 3

Ködös napok száma:

0

Távolsi villámlás: 1

Havazásos napok száma:

0

Jégeső: nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1886. augusztus

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szél erő 0 – 10					
1	19,8	21,7	17,9	19,1	91	6	5	5	5,3	C	NW	NW	2,3		
2	17,7	23,9	21,4	20,6	71	0	0	0	0,0	N	C	C	0,7		
3	19,9	24,6	19,0	20,5	84	1	6	8	5,0	C	S	C	0,7	7,1	● K
4	14,0	15,4	15,5	14,6	96	10	10	10	10,0	N	C	C	0,7	3,4	●
5	15,1	17,4	14,4	15,0	93	7	10	10	9,0	C	C	C	0,0	8,0	●
6	14,0	19,6	16,6	16,3	91	10	3	1	4,7	W	NW	C	1,3	ny	●
7	13,6	20,1	16,2	16,1	74	0	3	3	2,0	NW	NW	NW	1,0		
8	16,3	24,2	21,2	20,2	75	5	3	0	2,7	C	NW	C	0,7		
9	19,0	27,6	23,9	23,1	85	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
10	20,7	28,4	22,0	23,0	70	1	1	0	0,7	SW	S	C	0,7		
11	20,0	29,1	25,0	24,3	79	0	0	2	0,7	NW	NW	NW	2,7		☄
12	18,7	20,0	15,6	17,3	76	3	8	10	7,0	NW	N	N	2,7	5,0	● K
13	14,4	21,2	17,4	17,2	76	8	7	0	5,0	N	C	C	1,3		
14	14,6	23,6	21,0	19,5	71	1	1	4	2,0	C	S	C	0,7		
15	17,5	23,0	20,2	19,8	69	1	1	3	1,7	N	NW	C	1,3		
16	19,2	25,4	20,4	21,1	80	1	5	1	2,3	NW	C	C	0,3		
17	18,4	24,2	20,2	20,4	87	4	6	0	3,3	C	C	C	0,0		
18	16,8	25,0	21,6	20,8	77	2	5	5	4,0	C	S	C	0,7		
19	17,0	24,0	20,0	19,9	73	6	8	7	7,0	C	C	C	0,0	1,6	●
20	18,2	24,2	20,4	20,4	76	6	7	6	6,3	S	S	C	2,3		
21	20,0	25,8	21,9	22,0	62	6	4	2	4,0	SE	S	C	2,0		
22	19,0	26,5	24,6	23,1	69	1	2	6	3,0	N	S	S	2,3	26,6	● K
23	18,4	24,0	20,0	20,3	78	1	7	2	3,3	NW	C	C	0,7		
24	17,2	25,4	21,4	20,9	78	2	4	1	2,3	C	C	C	0,0		☄
25	17,3	25,5	21,8	21,1	74	3	1	6	3,3	NW	S	C	1,0	27,8	● K
26	18,4	23,7	20,6	20,4	86	2	5	2	3,0	C	E	C	1,0	0,2	● K
27	18,5	25,2	20,4	20,8	76	1	4	4	3,0	C	N	C	1,0	3,0	● K
28	19,6	26,7	21,8	22,1	65	0	6	1	2,3	C	N	W	1,3	1,5	●
29	17,4	25,6	21,1	20,9	75	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
30	16,5	27,0	22,1	21,5	77	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
31	19,4	28,0	22,8	22,9	73	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
Átlag	17,6	24,1	20,3	20,2	77,6	2,8	3,9	3,2	3,3				0,9	84,2 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

29,1°C, 11-én délután 2 óraker

Terminus minimum hőmérséklet:

13,6°C, 7-én reggel 7 óraker

Csapadékos napok száma:

10

Napi maximum:

27,8 mm, 25-én

Viharos napok száma:

0

Zivataros napok száma:

6

Ködös napok száma:

0

Távoli villámlás:

2

Havazásos napok száma:

0

Jégeső:

nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1886. szeptember

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Léghőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélérő 0 – 10					
1	19,6	28,4	23,4	23,5	72	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
2	17,1	26,0	22,8	21,8	66	2	1	0	1,0	C	C	C	0,0		
3	17,2	26,1	21,7	21,4	71	0	0	0	0,0	C	S	C	0,3		
4	15,7	25,2	21,0	20,4	69	0	0	0	0,0	S	S	C	1,0		
5	15,6	25,6	21,2	20,6	67	1	0	1	0,7	C	S	C	0,3		
6	19,0	27,6	21,8	22,4	74	0	3	0	1,0	C	S	C	0,7		
7	18,7	26,6	22,4	22,3	69	1	1	0	0,7	SW	C	C	0,7		
8	17,9	24,0	21,2	20,8	70	0	5	0	1,7	W	C	C	0,3		
9	18,2	25,8	22,0	21,8	75	0	4	0	1,3	C	S	C	0,7		
10	18,4	26,8	22,6	22,4	77	0	2	1	1,0	C	S	C	0,7		
11	17,2	27,1	22,0	21,8	77	0	1	2	1,0	W	S	C	0,7		
12	18,0	25,0	21,4	21,2	87	2	5	8	5,0	C	N	C	1,3	ny	● K
13	17,0	26,5	21,3	21,3	79	0	0	1	0,3	W	C	C	0,3		
14	16,4	26,0	20,2	20,5	90	0	0	0	0,0	C	S	C	0,7		
15	15,2	25,2	19,2	19,5	75	1	0	0	0,3	C	C	C	0,0		◁
16	16,9	17,5	13,6	15,5	63	8	5	1	4,7	N	N	N	4,3	ny	●
17	10,0	17,6	11,8	12,7	73	0	1	0	0,3	C	N	N	1,0		
18	7,8	17,8	11,8	12,1	71	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
19	9,7	19,2	12,6	13,4	84	0	0	0	0,0	W	S	C	0,7		
20	8,0	19,1	14,3	13,6	71	0	1	0	0,3	C	S	C	0,3		
21	10,1	22,2	17,6	16,5	74	1	3	1	1,7	W	C	C	0,3		
22	14,8	21,6	19,4	18,5	84	10	3	2	5,0	SW	S	S	2,3	2,2	●
23	14,2	15,1	13,8	14,0	94	8	10	10	9,3	C	C	S	0,3	20,6	●
24	9,9	12,4	11,1	10,9	91	10	8	9	9,0	N	N	N	1,3	2,1	●
25	10,1	14,8	11,4	11,8	78	8	4	0	4,0	W	NW	C	1,0		
26	8,7	14,6	10,0	10,7	92	0	3	0	1,0	NW	N	N	2,3		
27	7,2	15,0	9,6	10,2	82	5	3	0	2,7	W	C	C	0,3		
28	8,2	17,2	15,2	13,5	71	3	4	8	5,0	W	SW	SW	1,7	ny	●
29	15,0	20,3	17,2	17,2	68	3	2	1	2,0	NW	S	S	2,0		
30	16,4	21,1	17,7	18,1	76	3	2	1	2,0	NW	C	C	0,3		
31															
Átlag	14,3	21,9	17,7	17,7	76,4	2,2	2,4	1,5	2,0				0,9	24,9 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:
Terminus minimum hőmérséklet:

28,4°C, 1-én délután 2 órakor
7,2°C, 27-én reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma: 3
Viharos napok száma: 0
Ködös napok száma: 0
Havazásos napok száma: 0

Napi maximum: 20,6 mm, 23-án
Zivataros napok száma: 1
Távolsi villámlás: 1
Jégeső: nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1886. október

Jakács Gézsef

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélerő 0 – 10					
1	14,0	22,2	16,4	17,2	73	6	3	0	3,0	C	SW	C	1,0		
2	12,4	22,0	15,6	16,3	64	9	9	10	9,3	N	N	N	2,7	0,1	●
3	12,0	20,2	14,4	15,2	68	10	2	0	4,0	NE	C	C	1,0		
4	9,6	20,0	12,8	13,8	78	6	1	0	2,3	NW	S	C	0,7		
5	9,8	20,2	12,0	13,6	82	10	2	0	4,0	C	S	C	0,3		≡
6	11,0	14,0	16,2	13,9	76	3	1	0	1,3	W	S	S	1,3		
7	12,4	20,3	15,8	15,9	71	0	2	1	1,0	C	S	SW	3,3		∇
8	13,6	21,0	15,3	16,3	69	10	8	0	6,0	NW	NW	C	1,7	0,8	●
9	12,1	16,4	14,7	14,3	77	1	2	10	4,3	C	S	S	1,3	0,4	●
10	12,9	17,5	14,0	14,5	82	7	10	10	9,0	NW	N	N	2,0	14,2	●
11	12,4	16,4	12,4	13,4	95	10	8	6	8,0	NE	S	S	1,7	18,8	≡●
12	10,0	16,0	11,0	12,0	84	4	7	4	5,0	NW	S	C	1,3	0,2	●
13	8,2	14,7	11,2	11,2	85	10	3	3	5,3	N	S	NE	1,7	0,4	●
14	10,8	11,3	10,3	10,6	85	6	4	5	5,0	SW	S	C	0,7	ny	●
15	8,6	11,3	9,8	9,7	89	6	2	4	4,0	NW	E	SE	2,0		
16	5,1	13,5	11,1	9,9	87	1	2	1	1,3	NW	E	C	1,0		
17	11,0	15,7	12,2	12,7	77	3	0	0	1,0	SW	S	C	1,7		
18	8,9	16,8	13,6	13,0	66	5	8	8	7,0	NW	NW	C	1,3		
19	12,0	18,7	14,6	14,9	77	3	6	4	4,3	C	C	C	0,0		
20	12,5	20,4	15,5	15,9	95	10	10	10	10,0	NW	E	E	1,3	11,5	●
21	12,2	16,0	14,6	14,1	69	6	5	7	6,0	N	N	N	3,7		
22	12,4	14,0	11,0	12,1	80	1	8	9	6,0	W	N	N	1,7		
23	8,0	14,0	8,6	9,8	77	3	1	0	1,3	C	N	C	0,7		
24	6,3	13,6	8,3	9,1	78	10	2	2	4,7	NE	S	S	2,3		≡
25	4,0	10,3	7,4	7,1	74	6	3	10	6,3	SE	S	S	1,3	2,7	●
26	3,8	7,2	6,8	5,9	88	10	10	7	9,0	S	W	C	1,0	ny	●
27	2,5	5,7	5,7	4,6	72	0	3	3	2,0	SW	SW	S	4,3		
28	0,9	7,5	4,8	4,3	73	10	10	10	10,0	NW	N	E	2,0	10,5	●
29	1,8	8,9	4,0	4,6	77	7	8	3	6,0	W	NW	E	2,7		
30	-0,4	7,8	4,4	3,8	64	4	2	0	2,0	N	N	N	4,7		⊛∇
31	0,7	7,8	3,9	3,9	72	0	1	5	2,0	NW	NW	S	1,3		⊛
Átlag	8,8	14,9	11,2	11,4	77,5	5,7	4,6	4,3	4,9				1,7	59,6 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

22,2°C, 1-én délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

-0,4°C, 30-án reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma:

10

Napi maximum: 18,8 mm, 11-én

Viharos napok száma:

2

Zivataros napok száma: 0

Ködös napok száma:

3

Távoli villámlás:

0

Havazásos napok száma:

0

Jégeső:

nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1886. november

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélerő 0 – 10					
1	-0,5	9,2	3,2	3,7	88	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
2	-0,2	9,9	3,5	4,1	81	0	0	0	0,0	W	C	C	0,3		
3	1,0	9,8	5,0	5,1	77	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
4	-1,6	5,4	2,8	2,1	77	0	1	1	0,7	C	C	C	0,0		
5	0,0	8,7	5,0	4,4	82	0	1	2	1,0	C	E	C	0,3		
6	2,7	10,0	5,3	5,7	85	3	2	1	2,0	C	C	W	0,3	0,7	●
7	5,8	10,0	12,2	9,5	91	10	9	8	9,0	NW	C	C	0,3	0,3	●
8	14,1	17,5	13,9	14,8	70	8	8	5	7,0	S	S	S	4,3		
9	11,9	13,0	10,0	11,2	86	7	10	7	8,0	W	C	C	0,3	1,4	●
10	7,5	13,4	9,0	9,7	76	10	3	0	4,3	C	S	S	1,7		≡
11	7,3	13,4	12,5	11,1	75	2	10	3	5,0	C	S	S	2,0	ny	●
12	8,1	15,2	13,2	12,1	73	3	5	7	5,0	E	S	S	1,7	4,5	●
13	8,5	10,5	10,0	9,5	95	10	10	10	10,0	C	NW	C	0,3	2,0	●
14	8,0	11,8	7,4	8,7	85	10	6	8	8,0	W	N	C	0,7	ny	●
15	6,9	11,4	8,2	8,6	77	3	1	10	4,7	W	C	C	0,3	ny	●
16	5,8	11,1	7,5	7,9	85	1	7	2	3,3	C	W	C	0,3		
17	5,3	8,3	7,1	6,7	95	10	10	4	8,0	E	E	C	1,0		≡
18	6,3	12,7	9,0	9,1	88	10	8	10	9,3	C	C	E	1,0	4,2	≡ ● <
19	5,6	7,4	4,6	5,5	72	10	5	6	7,0	N	N	N	2,7		
20	3,3	6,6	3,3	4,1	76	7	5	0	4,0	N	N	N	2,3	0,6	●
21	3,9	4,3	2,6	3,3	71	5	5	1	3,7	N	N	N	5,0		▽
22	1,0	3,0	3,0	2,2	74	6	10	10	8,7	N	N	N	2,0		
23	2,6	4,6	2,6	3,0	73	5	10	9	8,0	N	N	N	3,7		
24	2,0	2,9	1,4	1,8	77	10	10	1	7,0	N	NE	C	1,0	ny	*
25	-0,3	4,2	2,5	2,0	72	1	3	8	4,0	W	N	C	0,7		
26	2,8	6,5	7,3	5,6	73	10	8	9	9,0	W	NW	W	3,0	1,0	●
27	5,4	6,4	3,4	4,7	69	9	9	0	6,0	NW	N	C	3,0		
28	-1,5	4,3	0,2	0,7	72	0	0	0	0,0	W	C	C	0,3		
29	-1,1	5,0	-0,6	0,7	75	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
30	-3,8	-1,6	-2,1	-2,6	96	10	10	10	10,0	C	NE	C	0,3		≡
31															
Átlag	3,9	8,5	5,8	5,8	79,5	5,3	5,5	4,4	5,1				1,3	14,7	mm

Terminus maximum hőmérséklet:
Terminus minimum hőmérséklet:

17,5°C, 8-án délután 2 órakor
-3,8°C, 30-án reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma: 8
Viharos napok száma: 1
Ködös napok száma: 4
Havazásos napok száma: 1

Napi maximum: 4,5 mm, 12-én
Zivataros napok száma: 0
Távolsi villámlás: 1
Jégeső: nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1886. december

Jakács Gézsef

	7 ^h	14 ^h	20 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	14 ^h	20 ^h	Napi közép	7 ^h	14 ^h	20 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet	Szélirány és erősség				mm	Forma			
	Celsius-fokban						Derült = 0 Borult = 10	Szél erő 0 – 10							
1	-1,4	0,6	-0,4	-0,6	90	10	8	0	6,0	C	C	E	0,3		≡
2	-1,3	2,4	2,1	1,0	85	1	10	10	7,0	N	NE	C	1,0	5,1	≡ ● *
3	0,9	2,7	0,4	1,1	90	10	8	9	9,0	N	C	C	0,3	4,0	*
4	1,2	2,8	2,4	2,0	90	10	10	10	10,0	N	N	N	4,0	13,4	● *
5	-0,7	1,2	0,2	0,1	86	3	8	4	5,0	N	W	C	0,7	4,5	*
6	-3,5	0,0	-1,4	-1,8	92	0	5	7	4,0	SW	C	C	0,3		
7	-2,4	2,1	3,1	1,0	79	10	7	4	7,0	NW	W	SW	2,7		≡
8	4,6	5,3	3,4	4,1	77	9	10	8	9,0	SW	SW	C	0,7	ny	●
9	5,3	6,2	4,6	5,1	84	5	6	10	7,0	SW	SW	C	2,0	8,3	●
10	4,1	3,4	3,3	3,4	83	10	10	10	10,0	W	N	N	2,0	0,6	●
11	1,8	4,8	1,2	2,3	75	5	5	0	3,3	W	NW	C	1,3		
12	0,4	3,2	2,9	2,1	88	1	10	10	7,0	SW	SW	SW	1,3	2,6	* ●
13	5,0	8,0	4,3	5,4	78	10	1	4	5,0	W	C	C	0,7	2,1	●
14	3,5	7,0	5,0	5,0	81	10	5	2	5,7	S	W	W	1,3		
15	4,4	10,6	8,7	7,8	80	2	4	1	2,3	W	SW	S	4,3		
16	7,6	10,0	9,4	8,9	80	3	7	2	4,0	W	C	W	1,3		
17	10,5	9,2	7,4	8,7	80	9	9	9	9,0	SW	SW	SW	3,7	3,6	● ▲
18	2,6	11,1	12,4	9,0	83	2	3	7	4,0	W	S	S	3,3		
19	11,4	13,0	7,4	10,0	77	6	10	0	5,3	S	SW	C	4,0		
20	9,0	13,4	11,4	11,1	69	8	10	3	7,0	S	S	S	4,7		
21	10,6	11,4	11,3	11,0	82	3	3	6	4,0	SW	S	S	1,7	ny	●
22	-0,4	-0,8	-2,0	-1,3	82	6	10	10	8,7	N	N	N	5,3	ny	*
23	-4,0	-0,6	-1,8	-2,3	79	0	0	3	1,0	N	SW	W	1,3		
24	-2,7	2,3	-2,0	-1,1	84	10	1	0	3,7	W	C	C	0,3		
25	-2,6	-2,6	-2,3	-2,6	95	10	10	10	10,0	E	C	C	0,7	ny	≡ *
26	1,3	1,9	0,6	1,0	83	5	3	1	3,0	NW	N	NW	1,3		
27	-3,9	0,9	-1,1	-1,5	86	0	1	5	2,0	W	W	NW	1,3		
28	-3,0	1,0	-1,0	-1,2	87	10	7	0	5,7	C	N	C	0,3		≡
29	-4,4	-2,0	-1,7	-2,7	94	10	10	10	10,0	E	N	C	0,7	4,8	≡ *
30	-0,6	1,0	-0,3	-0,2	87	10	10	10	10,0	N	N	N	2,7		
31	-0,6	-0,2	-2,6	-1,5	81	10	10	10	10,0	C	N	N	2,0		
Átlag	1,7	4,2	2,7	2,7	83,4	6,4	6,8	5,6	6,3				1,9	49,0 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

13,4°C, 20-án délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

-4,4°C, 29-én reggel 6 órakor

Csapadékos napok száma: 10

Napi maximum: 13,4 mm, 4-én.

Viharos napok száma: 6

Ködös napok száma: 6

17-én fagyott eső hullott.

Havazásos napok száma: 6

Meteorológiai észleletek Veszprém

1887. január

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Léghőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélérő 0 – 10					
1	-4,0	-2,9	-3,8	-3,8	82	8	7	9	8,0	N	N	N	1,7		
2	-4,3	-2,6	-2,4	-3,2	94	10	10	10	10,0	N	N	N	1,7	4,7	*
3	-3,1	-1,4	-5,8	-3,9	89	10	2	6	6,0	NW	N	C	0,7		
4	-3,7	-2,9	-4,4	-4,0	93	10	10	7	9,0	W	SE	C	1,0	1,5	*
5	-5,0	-7,1	-7,4	-6,8	94	10	10	10	10,0	E	N	N	1,3		≡
6	-0,6	1,5	-1,3	-0,5	89	10	7	1	6,0	W	W	S	1,7	9,2	*
7	0,6	0,8	0,0	0,2	91	10	10	10	10,0	W	C	W	1,3		
8	-3,0	-0,1	-0,8	-1,4	93	0	3	9	4,0	W	C	N	1,3		
9	-4,0	-1,4	-2,2	-2,7	95	10	10	7	9,0	C	NE	E	1,7		≡
10	-2,5	1,4	0,8	-0,2	83	1	10	7	6,0	N	N	C	1,0		
11	-1,9	1,8	-1,2	-0,7	80	3	4	5	4,0	W	C	C	0,7		
12	-1,0	1,5	0,4	0,1	86	10	10	10	10,0	C	N	C	0,7		
13	-1,0	-0,7	-1,2	-1,2	92	10	10	10	10,0	N	C	C	0,3	1,3	*
14	-0,8	1,0	-1,2	-0,7	87	10	10	10	10,0	W	N	E	1,7	ny	*
15	-6,4	-3,3	-8,1	-6,4	86	1	1	0	0,7	W	N	C	0,7		
16	-11,6	-6,8	-8,6	-9,2	86	0	0	0	0,0	C	N	C	0,7		
17	-10,6	-3,2	-6,6	-7,0	80	0	1	0	0,3	W	C	C	0,3		
18	-7,9	-0,3	-5,7	-5,0	83	0	0	0	0,0	W	C	C	0,3		
19	-6,7	0,0	-5,4	-4,4	78	0	0	0	0,0	W	C	C	0,3		
20	-11,0	-5,7	-10,9	-9,6	86	0	0	0	0,0	C	NE	C	0,3		
21	-10,2	-4,6	-2,6	-5,6	89	7	10	10	9,0	C	C	C	0,0	ny	*
22	0,8	4,0	1,6	1,9	70	10	1	0	3,7	W	C	C	0,7		
23	2,7	4,5	2,8	3,1	73	1	3	2	2,0	W	NW	SW	3,0		
24	2,3	2,8	0,0	1,3	77	6	1	0	2,3	NW	N	C	2,3		
25	-6,1	0,7	-3,0	-3,0	87	10	0	0	3,3	NW	W	W	1,0		≡
26	-6,3	0,3	-1,0	-2,4	91	0	0	0	0,0	SW	C	C	0,3		
27	-5,0	2,6	0,0	-0,9	78	0	0	0	0,0	W	C	W	1,3		
28	0,8	4,2	0,2	1,3	78	0	0	0	0,0	W	C	C	1,0		
29	1,4	5,0	1,0	2,1	78	6	0	0	2,0	W	C	C	0,7		
30	0,3	6,8	1,2	2,4	84	0	0	0	0,0	W	W	C	0,7		
31	-2,9	-1,2	-2,9	-2,6	99	10	10	10	10,0	C	N	N	0,7		≡
Átlag	-3,6	-0,2	-2,5	-2,4	85,5	5,3	4,5	4,3	4,7				1,0	16,7 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:
Terminus minimum hőmérséklet:

6,8°C, 30-án délután 2 órákor
-11,6°C, 16-án reggel 7 órákor

Csapadékos napok száma: 4
Viharos napok száma: 0
Ködös napok száma: 4
Havazásos napok száma: 6

Napi maximum: 9,2 mm, 6-án
Zivataros napok száma: 0
Távoli villámlás: 0
Jégeső: nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1887. február

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Léghőmérséklet					Felhőzet	Szélirány és erősség				mm	Forma			
	Celsius-fokban						Derült = 0 Borult = 10	Szélerő 0 – 10							
1	-3,0	-1,6	-2,6	-2,6	97	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0		≡
2	-3,9	-1,0	-3,0	-2,9	96	10	10	10	10,0	C	C	N	0,3		≡
3	-4,2	-0,8	-0,2	-1,8	93	10	2	0	4,0	C	C	C	0,0		≡
4	-4,7	1,0	-1,6	-2,0	91	10	10	10	10,0	N	C	C	0,3		≡
5	-3,6	-2,2	-2,0	-2,7	96	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0		≡
6	-3,6	-1,9	-2,3	-2,8	95	10	10	10	10,0	W	SW	N	1,3	ny	≡ *
7	0,5	0,2	-1,5	-0,6	82	2	2	2	2,0	NW	N	N	4,0		∇
8	-3,6	-0,3	-3,4	-2,8	90	10	10	2	7,3	N	N	N	4,3	ny	* ∇
9	-5,5	-2,4	-3,6	-4,0	92	10	1	7	6,0	N	N	N	5,3		∇
10	-3,6	-1,3	-1,2	-2,1	94	10	10	10	10,0	N	N	N	4,3	2,0	*
11	-2,0	0,7	-0,2	-0,7	93	10	8	10	9,3	NE	C	C	0,7		
12	-0,6	3,4	0,2	0,7	83	5	3	0	2,7	NE	NE	C	0,7		
13	-0,2	1,6	0,0	0,2	85	10	10	10	10,0	NE	E	C	0,7	0,8	*
14	-0,4	2,8	0,4	0,7	87	70	7	0	25,7	E	N	C	1,0		
15	-1,1	-2,5	-5,4	-3,5	88	8	4	0	4,0	E	NE	C	1,3	1,2	*
16	-11,6	-6,0	-6,1	-7,9	79	0	4	8	4,0	W	N	N	3,7		∇
17	-9,0	-4,9	-7,4	-7,3	79	2	4	1	2,3	W	NE	C	0,7		
18	-12,8	-7,2	-9,4	-10,0	76	0	1	0	0,3	N	N	N	1,0		
19	-10,1	-6,0	-6,0	-7,4	85	6	10	5	7,0	N	N	N	2,3	1,0	*
20	-3,7	-0,6	-1,7	-2,2	77	6	8	7	7,0	NW	N	N	2,7		
21	-4,1	-2,0	-2,4	-3,0	89	10	10	7	9,0	C	C	C	0,0	0,5	*
22	-1,5	3,0	1,0	0,6	77	8	8	10	8,7	W	C	NW	1,0	ny	*
23	0,5	2,5	0,3	0,8	77	8	4	6	6,0	NW	W	C	1,0		
24	0,9	7,2	2,0	3,0	74	6	1	0	2,3	C	N	C	0,3		
25	1,6	9,8	2,0	3,9	78	0	0	0	0,0	SW	C	C	0,3		
26	-2,2	3,7	3,2	1,6	89	10	10	10	10,0	C	N	C	0,7	1,9	≡ ●
27	2,0	7,0	3,1	3,7	85	6	5	7	6,0	NW	N	C	1,0		
28	-0,2	6,6	1,5	2,3	82	0	0	0	0,0	SW	C	C	0,3		
29															
30															
31															
Átlag	-3,2	0,3	-1,7	-1,7	86,0	9,2	6,1	5,4	6,9				1,4	7,4 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

9,8°C, 25-én délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

-12,8°C, 18-án reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma:

6

Napi maximum: 2,0 mm, 10-én

Viharos napok száma:

4

Zivataros napok száma: 0

Ködös napok száma:

7

Távoli villámlás: 0

Havazásos napok száma:

8

Jégeső: nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1887. március

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Léghőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélérő 0 – 10					
1	0,4	8,7	3,7	3,9	77	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
2	5,1	11,0	7,3	7,5	54	0	0	3	1,0	SW	NW	NE	2,0		
3	4,1	6,9	6,6	5,7	69	5	8	5	6,0	N	NW	NW	3,7		
4	6,9	9,2	7,5	7,6	65	1	9	0	3,3	N	N	NW	4,0		▽
5	6,1	9,6	5,6	6,7	71	6	2	1	3,0	N	NW	E	1,0		
6	1,9	9,7	4,2	4,9	64	0	0	0	0,0	W	C	C	0,3		
7	1,0	9,1	4,9	4,7	79	0	3	0	1,0	C	C	C	0,0		
8	1,3	10,0	6,0	5,5	81	0	8	7	5,0	C	NE	E	1,3		
9	0,0	11,3	7,3	6,1	76	2	0	0	0,7	N	C	C	0,3		
10	3,9	12,0	7,5	7,5	75	0	9	0	3,0	S	C	C	0,3		
11	4,8	3,7	2,2	3,1	77	1	10	10	7,0	N	N	N	1,0	2,4	*
12	2,0	11,5	7,2	6,7	82	10	2	3	5,0	C	W	W	1,0		≡
13	5,3	-1,2	-1,4	0,4	84	10	10	10	10,0	NW	N	N	4,0	3,8	*
14	-4,0	-1,4	-3,8	-3,4	85	10	8	10	9,3	E	NE	E	2,0	4,5	*
15	-3,7	0,4	-2,6	-2,3	85	10	10	7	9,0	NE	C	C	0,3	4,0	*
16	-3,3	0,6	-2,4	-2,0	92	10	10	10	10,0	NE	NE	C	1,0	9,3	*
17	-3,0	1,7	-1,0	-1,0	83	9	10	10	9,7	C	N	E	0,7		
18	-2,4	2,8	-0,2	-0,2	72	0	5	10	5,0	N	NE	C	0,7		
19	-2,8	2,0	-1,4	-1,1	84	2	1	0	1,0	NE	NW	NW	1,7		
20	-4,2	2,8	-1,0	-1,1	82	0	4	8	4,0	C	C	NW	0,7		
21	-6,0	1,7	0,2	-1,4	83	0	5	1	2,0	N	NE	E	2,0		
22	-2,5	2,6	0,6	0,0	76	2	4	0	2,0	N	N	E	2,3		
23	-0,6	5,0	1,6	1,7	85	8	4	10	7,3	NW	NW	NW	1,0		
24	4,7	11,7	6,8	7,4	79	9	3	0	4,0	W	C	C	0,3	ny	●
25	6,4	9,0	6,3	6,9	81	8	10	10	9,3	SE	N	N	2,3	4,7	● ¼
26	2,8	10,0	4,5	5,4	75	6	3	9	6,0	W	W	C	0,7	3,8	● ¼
27	3,1	8,1	4,8	5,0	70	1	3	5	3,0	NW	W	W	1,7	0,7	●
28	4,0	8,4	6,5	6,1	74	8	8	5	7,0	W	NW	NW	1,3	ny	●
29	3,6	8,4	3,5	4,7	66	0	3	3	2,0	W	N	N	2,7	ny	●
30	2,4	5,7	3,0	3,4	80	4	10	1	5,0	W	C	C	0,3	3,7	● *
31	1,4	6,4	2,0	2,9	73	5	4	3	4,0	N	N	N	2,3	1,4	*
Átlag	1,2	6,4	3,1	3,3	76,8	4,1	5,4	4,5	4,7				1,4	38,3 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

12,0°C, 10-én délután 2 órákor

Terminus minimum hőmérséklet:

-6,0°C, 21-én reggel 7 órákor

Csapadékos napok száma:

10

Napi maximum:

9,3 mm, 16-án

Viharos napok száma:

1

Zivataros napok száma:

2

Ködös napok száma:

1

Távoli villámás:

0

Havazásos napok száma:

7

Jégeső:

nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1887. április

Jakács Géza

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélerő 0 – 10					
1	-0,7	6,9	3,0	2,7	69	0	3	0	1,0	C	W	C	0,3		
2	1,2	11,9	7,6	6,6	63	1	1	0	0,7	C	W	W	3,0		
3	6,3	12,4	8,2	8,5	55	8	2	2	4,0	E	C	C	0,7		
4	5,5	14,6	9,0	9,3	61	9	2	0	3,7	C	W	C	0,3		
5	4,1	17,4	11,6	10,7	62	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
6	5,7	16,4	12,4	11,3	61	0	0	0	0,0	NE	NE	C	1,7		
7	4,0	16,5	11,1	10,2	65	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
8	7,1	15,8	9,6	10,3	59	0	4	5	3,0	C	NW	N	2,3		
9	3,2	11,7	8,2	7,4	43	2	1	0	1,0	NE	N	C	2,3		
10	3,2	12,8	8,8	8,0	45	0	7	7	4,7	C	NE	C	1,0		
11	5,2	13,8	8,4	8,7	53	3	2	0	1,7	C	C	C	0,0		
12	6,8	13,8	11,8	10,6	57	5	3	7	5,0	C	NE	C	0,7		
13	7,5	15,7	10,8	10,9	55	7	4	0	3,7	C	C	C	0,0		
14	7,4	16,6	11,9	11,6	56	0	0	1	0,3	S	SW	C	1,0		
15	6,1	7,8	4,6	5,6	59	6	3	9	6,0	N	N	N	3,7		
16	2,3	4,0	5,0	3,6	58	10	10	4	8,0	N	N	N	2,3	ny	*
17	1,3	7,3	2,9	3,4	45	2	1	0	1,0	N	N	N	3,3		
18	2,0	10,7	7,6	6,5	49	0	3	6	3,0	W	NW	NW	1,3		
19	6,1	8,1	8,6	7,4	76	10	10	7	9,0	SW	SW	SW	1,3	0,7	●
20	9,2	12,8	10,0	10,2	74	5	3	4	4,0	W	C	C	0,7	0,6	●
21	9,2	19,4	14,6	14,1	52	0	3	1	1,3	C	W	W	1,0		
22	6,7	18,5	14,6	13,1	57	0	0	0	0,0	NW	C	C	0,7		
23	11,3	17,7	14,6	14,2	69	6	8	4	6,0	W	C	C	0,3		
24	12,4	19,9	15,4	15,5	68	7	3	0	3,3	C	C	C	0,0		
25	11,3	20,3	16,1	15,6	68	3	1	1	1,7	C	C	C	0,0		
26	12,0	19,4	15,0	15,0	76	2	3	7	4,0	C	C	C	0,0	10,3	● K
27	9,3	10,5	11,1	10,0	84	10	10	7	9,0	N	N	C	1,3	1,0	●
28	10,6	20,2	15,0	14,9	70	1	3	0	1,3	C	C	C	0,0		
29	11,8	20,9	16,0	15,8	64	0	2	0	0,7	C	S	S	0,7		
30	13,4	20,6	15,8	16,1	62	3	5	4	4,0	C	SW	C	0,7		
31															
Átlag	6,7	14,5	10,6	10,3	61,3	3,3	3,2	2,5	3,0				1,0	12,6 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

20,9°C, 29-én délután 2 óraker

Terminus minimum hőmérséklet:

-0,7°C, 1-én reggel 7 óraker

Csapadékos napok száma: 4

Napi maximum: 10,3 mm, 26-án

Viharos napok száma: 0

Zivataros napok száma: 1

Ködös napok száma: 0

Távoli villámlás: 0

Havazásos napok száma: 1

Jégeső: nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1887. május

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélérő 0 – 10					
1	14,2	21,6	18,4	17,5	62	3	5	6	4,7	W	C	C	0,7		
2	13,4	23,4	19,4	18,2	65	8	2	1	3,7	C	C	C	0,0		
3	16,7	24,1	18,9	19,2	58	2	5	2	3,0	SW	S	SW	2,7		
4	17,0	27,4	17,6	19,7	49	2	1	0	1,0	SW	SW	NW	3,0		
5	14,6	24,4	20,6	19,4	53	0	1	3	1,3	C	SW	SW	1,7		
6	17,3	25,0	18,9	19,6	51	1	1	3	1,7	SW	S	S	4,3		
7	15,3	23,0	14,0	16,4	70	7	2	6	5,0	C	S	SE	1,0	1,6	● ☼
8	12,9	15,0	13,7	13,2	86	1	4	2	2,3	NE	C	NE	1,3	17,3	● ☼ ▲
9	12,8	14,8	14,0	13,3	57	10	9	3	7,3	NE	N	N	4,7		▽
10	9,9	15,0	13,2	12,2	55	9	7	5	7,0	N	N	N	2,7		
11	11,3	12,3	10,4	10,6	64	3	5	2	3,3	N	N	NW	2,3	ny	●
12	9,8	11,7	10,9	10,2	75	7	10	10	9,0	C	W	C	0,3	9,0	● ☼ ▲
13	10,4	16,1	12,6	12,4	66	1	2	1	1,3	NW	C	C	0,3		
14	10,3	15,4	13,8	12,6	88	9	9	10	9,3	SE	C	C	0,7	27,5	● ☼
15	11,5	20,4	17,0	15,8	83	10	3	2	5,0	C	W	W	0,7	3,6	☉ ● ☼
16	14,7	21,3	17,9	17,4	84	10	1	0	3,7	E	S	C	0,7		
17	14,6	17,4	15,4	15,2	81	1	5	0	2,0	NE	S	W	1,3	4,0	● ☼
18	13,0	18,0	14,6	14,5	70	4	3	3	3,3	C	C	C	0,0	11,4	● ☼
19	11,8	17,6	14,8	14,1	63	8	4	2	4,7	S	SW	W	2,7		
20	11,7	17,6	15,0	14,2	63	3	3	0	2,0	NW	N	C	2,3		
21	12,9	16,0	8,3	11,3	71	0	7	5	4,0	C	NW	N	2,3	1,3	●
22	7,2	11,6	10,0	9,1	68	7	7	1	5,0	N	C	NW	1,0		
23	9,0	5,8	7,0	6,6	81	9	10	10	9,7	E	N	NW	2,7	7,5	●
24	9,7	13,2	10,0	10,2	79	5	9	10	8,0	C	E	C	0,3	11,7	●
25	10,3	13,2	12,4	11,4	76	3	8	4	5,0	SW	C	C	0,7		
26	10,4	13,9	12,2	11,6	86	10	8	1	6,3	E	C	E	0,7	7,0	●
27	10,2	17,8	15,2	13,9	73	0	6	0	2,0	C	S	C	0,7		
28	13,2	19,1	13,2	14,3	70	4	0	2	2,0	NW	W	C	1,0		
29	11,2	19,0	15,6	14,7	74	3	6	5	4,7	NW	NW	C	0,7	ny	●
30	14,4	23,4	18,0	17,9	77	5	4	6	5,0	C	E	C	0,3	4,0	●
31	14,6	21,2	15,4	16,3	73	1	8	3	4,0	C	W	W	1,0		
Átlag	12,5	17,9	14,5	14,3	70,1	4,7	5	3,5	4,4				1,4	105,9 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

27,4°C, 4-én délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

5,8°C, 23-án délután 2 órakor

Csapadékos napok száma:

12

Napi maximum: 27,5 mm, 14-én

Viharos napok száma:

1

Zivataros napok száma: 7

Ködös napok száma:

1

Távoli villámlás: 0

Havazásos napok száma:

0

Jégeső: 8-án és 12-én

Meteorológiai észleletek Veszprém

1887. június

Jakács Gézsef

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet	Szélirány és erősség				mm	Forma			
	Celsius-fokban						Derült = 0 Borult = 10	Szélerő 0 – 10							
1	12,6	16,9	15,0	14,2	72	7	7	4	6,0	NW	S	C	1,3		
2	14,2	18,6	16,0	15,5	73	10	3	2	5,0	E	W	SE	1,0		
3	16,3	20,5	18,7	17,8	70	3	1	2	2,0	C	W	W	2,0	0,5	●
4	15,7	16,1	15,0	14,8	75	6	9	4	6,3	C	C	C	0,0	0,5	●
5	15,5	21,4	17,0	17,1	68	6	4	2	4,0	C	W	W	1,3		
6	15,6	21,4	17,4	17,3	69	0	3	0	1,0	N	C	C	0,3		
7	16,2	22,4	17,7	17,9	64	0	3	1	1,3	C	NW	W	0,7	2,0	● ☼
8	16,9	24,4	19,0	19,3	62	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
9	19,8	27,0	22,3	22,2	61	5	4	0	3,0	C	C	C	0,0		
10	18,0	21,9	18,4	18,6	66	1	3	1	1,7	C	NW	W	1,7	2,8	●
11	12,8	16,0	13,5	13,3	53	8	5	0	4,3	N	N	N	3,7		
12	13,4	20,1	14,5	15,1	63	5	3	10	6,0	N	NW	C	1,0	1,3	●
13	15,3	19,1	17,5	16,6	69	4	6	0	3,3	W	C	C	0,7		
14	17,6	26,3	21,3	21,0	61	0	2	0	0,7	C	C	C	0,0		
15	18,4	24,6	20,0	20,2	59	3	3	6	4,0	C	NW	W	1,7		
16	17,4	24,4	20,0	19,8	56	2	0	7	3,0	C	C	C	0,0		
17	15,1	16,8	15,0	14,9	52	6	7	2	5,0	N	N	N	3,7		
18	12,6	15,9	17,1	14,7	53	1	8	9	6,0	N	N	N	3,7		▽
19	14,0	19,9	17,1	16,3	61	3	3	1	2,3	N	N	N	2,0		
20	16,2	19,7	20,2	18,2	63	0	0	6	2,0	C	C	W	1,0	12,5	● ☼
21	12,0	14,3	13,3	12,5	83	10	10	1	7,0	W	NW	NW	1,3	5,3	● ☼
22	12,5	18,0	15,2	14,5	70	10	6	3	6,3	W	NW	W	2,3		
23	15,2	21,6	18,0	17,5	58	1	3	1	1,7	W	C	C	0,3		
24	16,1	23,0	19,7	18,9	59	0	1	5	2,0	C	W	C	0,7		
25	17,0	26,6	21,0	20,8	56	0	0	1	0,3	C	C	C	0,0		
26	19,5	27,7	20,3	21,5	65	1	2	3	2,0	W	W	W	1,7		
27	15,9	21,8	18,4	18,0	48	0	0	0	0,0	N	C	C	0,3		
28	14,4	23,5	19,8	18,6	56	0	1	0	0,3	C	C	C	0,0		
29	17,2	21,6	19,8	18,9	59	5	6	7	6,0	C	C	C	0,0		
30	16,8	26,5	22,1	21,1	60	3	4	0	2,3	C	C	C	0,0		
31															
Átlag	15,7	21,3	18,0	17,6	62,8	3,3	3,6	2,6	3,2				1,1	24,9 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

27,7°C, 26-án délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

12,0°C, 21-én reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma:

7

Napi maximum: 12,5 mm, 20-án

Viharos napok száma:

1

Zivataros napok száma: 3

Ködös napok száma:

0

Távoli villámlás: 0

Havazásos napok száma:

0

Jégeső: nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1887. július

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélerő 0 – 10					
1	19,0	27,2	24,2	22,9	52	0	3	5	2,7	C	C	C	0,0		
2	20,8	28,0	20,0	21,9	61	4	4	5	4,3	C	C	C	0,0	1,1	● K
3	20,4	28,0	21,8	22,6	65	5	2	6	4,3	C	C	C	0,0	0,5	●
4	19,0	29,0	24,2	23,4	64	2	3	2	2,3	C	C	C	0,0	4,8	●
5	21,0	28,8	23,8	23,8	62	0	2	2	1,3	C	S	C	1,3		
6	20,8	19,6	18,0	18,6	77	8	8	6	7,3	S	C	E	1,0	4,4	●
7	15,3	19,7	18,6	17,3	50	0	1	2	1,0	NE	NE	C	2,0		
8	17,2	23,8	19,8	19,6	57	1	6	3	3,3	NW	W	C	1,3		
9	17,8	26,2	22,0	21,4	57	6	4	2	4,0	C	C	C	0,0		
10	18,2	28,0	21,8	21,9	61	2	2	2	2,0	C	C	W	1,0	2,3	●
11	19,2	23,0	22,0	20,8	72	2	2	2	2,0	C	NW	W	1,3	1,5	●
12	22,2	26,2	22,8	23,0	63	0	1	1	0,7	C	W	W	0,7		
13	20,8	26,2	23,8	23,0	55	0	1	0	0,3	E	W	W	1,0		
14	20,0	28,0	25,0	23,8	55	0	1	0	0,3	NW	S	S	1,0		
15	20,0	28,8	25,4	24,2	56	0	3	2	1,7	S	S	C	0,7		
16	23,2	30,6	25,0	25,5	60	1	2	5	2,7	C	SW	C	0,7		
17	20,4	30,0	23,0	23,6	51	3	3	5	3,7	C	C	C	0,0		
18	20,6	29,4	23,6	23,8	56	1	4	0	1,7	SW	S	C	1,3		
19	23,0	30,8	26,2	26,0	63	2	4	3	3,0	SW	SW	S	2,0	ny	● K
20	24,0	29,6	27,2	26,3	60	2	2	4	2,7	S	S	S	2,0		
21	22,0	29,2	24,0	24,3	61	2	2	7	3,7	S	NW	S	3,0		
22	21,6	27,0	24,2	23,6	60	8	6	3	5,7	S	S	S	2,3		
23	22,6	24,2	20,4	21,5	69	3	8	8	6,3	W	W	W	3,0	3,2	● K
24	17,6	24,4	21,8	20,7	69	3	3	0	2,0	W	N	N	3,3		
25	18,6	26,4	22,6	21,9	56	0	2	2	1,3	C	S	C	0,7		
26	18,6	28,4	24,6	23,3	51	0	0	0	0,0	NW	C	S	1,3		
27	21,0	30,0	26,6	25,3	52	1	6	5	4,0	NW	S	S	1,7		K
28	22,2	23,2	24,0	22,6	73	5	8	5	6,0	S	S	C	1,0	2,7	● K
29	20,8	30,2	24,6	24,5	60	0	6	8	4,7	SW	SW	SW	1,7		K
30	21,8	30,6	26,6	25,7	52	1	4	3	2,7	SW	S	S	1,7		
31	21,6	31,2	28,8	26,8	47	0	3	1	1,3	SW	SW	SW	1,3		
Átlag	20,4	27,3	23,4	23,0	59,6	2	3,4	3,2	2,9				1,2	20,5 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

31,2°C, 31-én délután 2 óraker

Terminus minimum hőmérséklet:

15,3°C, 7-én reggel 7 óraker

Csapadékos napok száma:

8

Napi maximum: 4,8 mm, 4-én

Viharos napok száma:

0

Zivataros napok száma: 6

Ködös napok száma:

0

Távoli villámlás: 0

Havazásos napok száma:

0

Jégeső: nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1887. augusztus

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélerő 0 – 10					
1	23,0	30,4	26,0	26,0	49	0	3	3	2,0	SW	SW	SW	1,0		
2	22,0	31,4	22,4	24,5	61	0	4	6	3,3	NW	S	N	2,0		
3	18,2	21,4	21,4	20,0	71	9	8	8	8,3	N	N	N	2,3	3,1	● ☼
4	16,8	22,4	19,0	18,9	45	0	3	1	1,3	N	N	N	3,0		
5	14,6	21,6	18,6	17,9	53	0	8	0	2,7	N	N	N	2,7		
6	15,8	22,6	21,0	19,5	45	0	5	3	2,7	NW	N	C	1,7		
7	15,0	24,8	21,2	20,0	53	2	3	2	2,3	N	S	C	1,0		
8	17,6	29,4	25,2	23,8	52	9	6	6	7,0	W	W	W	2,0		
9	21,2	30,0	26,2	25,4	44	8	2	5	5,0	C	SW	E	1,0		
10	22,0	27,8	21,4	23,0	51	2	8	10	6,7	N	C	N	2,7	2,6	● ☼ ∇
11	14,4	20,6	18,0	17,3	55	8	3	7	6,0	N	N	N	2,3	10,2	●
12	15,6	22,2	17,4	17,8	68	10	5	0	5,0	C	N	C	0,3		
13	15,2	26,0	22,2	20,8	72	0	2	0	0,7	C	S	C	0,7		
14	20,2	30,4	18,2	21,9	67	3	8	10	7,0	C	W	C	2,0	17,8	● ☼ ∇
15	18,0	24,0	19,8	20,1	69	2	2	0	1,3	NW	N	C	1,0	1,7	●
16	16,4	26,8	23,6	22,0	58	0	1	3	1,3	W	S	W	1,3		
17	20,0	28,2	23,4	23,4	57	0	5	10	5,0	C	S	W	1,7		
18	17,6	15,0	14,8	15,2	82	4	10	8	7,3	S	S	N	3,3	28,0	● ☼ ∇
19	14,8	15,0	15,2	14,6	73	3	6	3	4,0	N	N	C	1,3	18,0	● ☼ ▲
20	14,0	18,6	15,5	15,5	66	2	3	3	2,7	N	NW	C	1,0		
21	14,3	18,9	14,8	15,4	63	2	3	5	3,3	N	N	N	1,7	12,0	●
22	13,2	17,2	15,0	14,7	67	4	2	6	4,0	N	N	N	2,0	10,0	●
23	12,3	15,9	15,2	14,1	76	3	10	0	4,3	N	N	NW	2,0		
24	12,1	19,2	15,8	15,3	52	2	1	1	1,3	NW	NW	C	1,7		
25	14,4	21,4	17,8	17,4	64	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
26	14,8	23,6	18,3	18,4	69	0	2	1	1,0	C	C	C	0,0		
27	16,5	24,3	19,2	19,5	67	1	0	0	0,3	C	C	C	0,0		
28	15,2	25,6	22,5	20,8	60	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
29	15,9	26,5	20,7	20,6	56	0	0	0	0,0	C	SW	C	0,3		
30	15,0	25,8	20,4	20,0	56	0	0	3	1,0	C	C	C	0,0		
31	15,4	25,6	19,8	19,8	54	1	0	0	0,3	C	C	C	0,0		
Átlag	16,5	23,6	19,7	19,5	60,5	2,4	3,6	3,4	3,1				1,4	103,4 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

31,4°C, 2-án délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

12,1°C, 24-én reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma:

9

Napi maximum: 28,0 mm, 18-án

Viharos napok száma:

3

Zivataros napok száma: 5

Ködös napok száma:

0

Távoli villámlás: 0

Havazásos napok száma:

0

Jégeső: 19-én délután

Meteorológiai észleletek Veszprém

1887. szeptember

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Léghőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélérő 0 – 10					
1	15,0	26,4	21,8	20,9	66	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
2	16,2	28,7	24,2	22,9	63	0	0	0	0,0	C	S	S	1,7		
3	18,0	28,0	21,4	22,1	70	0	0	0	0,0	W	C	C	0,3		
4	18,5	29,3	25,0	24,1	60	0	0	0	0,0	C	S	SW	1,7		
5	19,0	22,3	19,6	20,0	81	2	8	5	5,0	SW	C	C	0,3	0,2	●
6	18,1	27,2	22,8	22,5	66	2	4	1	2,3	C	SW	C	1,3		
7	17,7	29,6	23,8	23,5	59	0	0	0	0,0	C	SW	C	0,7		
8	21,0	24,0	20,6	21,5	58	0	0	0	0,0	W	SW	NW	2,3		
9	16,2	24,3	18,2	19,1	70	0	0	3	1,0	NW	C	W	0,7		
10	13,9	19,0	16,8	16,3	79	9	3	2	4,7	SW	SW	C	1,0	14,2	● 13
11	13,7	21,1	16,4	16,7	71	0	0	0	0,0	NW	C	C	0,3		
12	13,6	21,8	17,7	17,5	67	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
13	13,3	23,2	18,2	18,0	68	3	0	0	1,0	C	C	C	0,0		
14	14,2	20,4	17,1	17,0	74	0	2	1	1,0	C	S	NW	1,3		
15	14,8	20,7	17,4	17,4	79	10	7	1	6,0	W	W	C	0,7	ny	●
16	14,2	21,6	18,0	17,7	72	0	0	0	0,0	W	W	C	1,0		
17	14,8	22,4	19,2	18,6	75	1	3	2	2,0	SW	W	C	0,7		4
18	15,7	23,0	19,2	19,0	78	1	4	1	2,0	C	C	C	0,0		
19	15,0	25,1	20,0	19,8	68	0	0	1	0,3	C	C	C	0,0		
20	17,0	16,5	13,8	15,3	77	8	10	3	7,0	W	W	N	2,7	ny	●
21	10,2	12,8	10,4	10,8	62	1	2	1	1,3	N	N	N	4,0		
22	8,7	11,7	10,6	10,1	60	1	3	2	2,0	N	N	N	4,0		
23	8,8	16,2	12,2	12,1	62	6	6	0	4,0	SW	SW	NW	2,0		
24	11,4	12,5	10,4	11,1	72	6	10	1	5,7	W	C	N	1,3	1,5	●
25	7,9	11,2	8,3	8,8	64	2	6	1	3,0	N	N	C	1,7		
26	6,1	15,0	10,5	10,3	61	0	0	0	0,0	C	N	C	0,7		
27	4,7	16,3	14,4	11,9	61	0	2	10	4,0	C	E	E	1,3	12,6	●
28	11,1	16,3	14,6	13,8	74	10	1	4	5,0	SW	SW	SW	2,3	1,3	●
29	11,1	18,4	14,8	14,5	84	3	1	10	4,7	NW	W	W	1,0	4,5	●
30	13,2	13,3	12,4	12,6	95	8	10	3	7,0	W	C	W	1,0	7,7	●
31															
Átlag	13,8	20,6	17,0	16,9	69,8	2,4	2,7	1,7	2,3				1,2	42,0 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

29,6°C, 7-én délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

4,7°C, 27-én reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma: 7

Napi maximum: 14,2 mm, 10-én

Viharos napok száma: 0

Zivataros napok száma: 1

Ködös napok száma: 0

Távoli villámzás: 1

Havazásos napok száma: 0

Jégeső: nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1887. október

Jákacs Géza

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szél erő 0 – 10					
1	10,5	15,7	11,6	12,3	77	4	3	2	3,0	W	W	W	1,3		
2	11,2	16,4	11,4	12,6	77	5	2	5	4,0	W	C	C	0,3		
3	11,2	18,2	11,2	13,1	73	6	6	8	6,7	C	S	C	0,7		
4	10,1	16,4	11,4	12,3	79	8	6	5	6,3	C	W	W	0,7		
5	11,2	15,8	10,8	12,2	80	8	8	0	5,3	C	NW	C	0,3		
6	9,0	14,2	12,4	11,7	87	10	5	9	8,0	W	C	C	0,3	7,2	●
7	10,8	12,1	11,2	11,2	91	10	10	4	8,0	C	C	C	0,0	1,0	●
8	7,4	14,6	11,3	10,9	88	3	3	10	5,3	NW	W	C	0,7	2,7	●
9	9,4	13,9	10,2	10,9	75	5	3	1	3,0	NW	NW	NW	1,3		
10	9,8	13,4	12,4	11,7	94	9	10	10	9,7	SW	NW	E	1,7	49,0	●
11	10,0	11,2	8,0	9,3	83	10	10	1	7,0	NW	N	N	3,0	0,9	●
12	7,4	10,9	10,0	9,3	79	7	8	6	7,0	W	SW	NW	1,3	9,9	●
13	6,7	10,6	6,6	7,6	87	10	3	0	4,3	NW	C	C	0,3		
14	6,1	10,1	8,2	8,0	90	10	6	10	8,7	NW	C	E	0,7	6,5	≡●
15	5,7	8,2	5,6	6,2	84	8	10	0	6,0	NE	C	C	0,3	1,5	●
16	5,0	4,7	5,0	4,7	93	10	10	10	10,0	NW	N	N	2,0	26,1	●
17	4,2	5,8	5,0	4,8	79	10	10	4	8,0	NW	N	N	4,3		
18	3,9	6,5	6,1	5,4	72	6	5	4	5,0	N	N	N	4,0		
19	7,0	8,2	7,6	7,4	83	9	10	10	9,7	N	NW	NW	2,3	0,5	●
20	7,3	9,9	7,4	7,9	75	3	10	10	7,7	NW	W	NW	1,0		
21	7,8	10,0	7,8	8,3	69	10	6	2	6,0	NW	NW	NW	2,0		
22	3,6	7,4	4,6	4,9	68	0	4	0	1,3	N	N	N	3,0		
23	1,0	6,9	1,9	2,9	74	0	2	0	0,7	W	W	N	1,3		
24	0,8	7,8	5,2	4,5	74	0	1	4	1,7	C	N	N	2,3		
25	3,3	3,9	3,6	3,4	81	10	10	7	9,0	W	N	N	3,3	4,0	●
26	0,7	3,7	1,9	1,9	73	10	5	3	6,0	N	N	N	3,7		
27	2,0	6,6	4,7	4,3	80	5	3	2	3,3	NW	NW	SE	1,7		
28	4,2	5,2	5,3	4,8	89	10	10	10	10,0	SE	SE	C	1,3		
29	5,5	9,3	4,8	6,1	89	10	4	1	5,0	S	C	C	0,3	0,7	●
30	2,6	9,2	8,3	6,7	89	10	4	7	7,0	S	S	S	1,3		≡
31	5,9	8,4	8,3	7,4	98	10	10	10	10,0	NE	E	C	0,7	2,2	≡●
Átlag	6,5	10,2	7,7	7,9	81,5	7,3	6,4	5	6,2				1,5	112,2 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

18,2°C, 3-án délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

0,7°C, 26-án reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma: 13

Napi maximum: 49,0 mm, 10-én

Viharos napok száma: 0

Zivataros napok száma: 0

Ködös napok száma: 3

Távoli villámlás: 0

Havazásos napok száma: 0

Jégeső: nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1887. november

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Léghőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélérő 0 – 10					
1	8,0	9,6	11,6	9,8	92	10	10	7	9,0	S	C	C	0,3	4,3	●
2	6,0	13,2	9,5	9,4	82	1	3	4	2,7	SW	S	SW	1,3		
3	8,1	14,0	10,8	10,8	92	10	1	0	3,7	SW	NW	S	1,3	2,3	≡ ●
4	6,9	12,0	10,8	9,8	92	10	10	1	7,0	C	S	S	0,7		≡
5	9,4	12,9	11,7	11,2	92	10	10	10	10,0	S	S	S	2,0	8,7	●
6	9,6	10,0	9,9	9,7	99	10	10	10	10,0	E	E	SE	1,7	7,1	●
7	9,8	11,6	7,3	9,1	93	10	8	0	6,0	C	C	C	0,0	0,3	●
8	3,4	12,5	10,0	8,6	89	1	7	10	6,0	NW	NW	S	1,7	10,2	●
9	7,9	11,1	9,6	9,4	94	10	3	8	7,0	SW	E	W	1,3		
10	9,8	7,2	6,1	7,3	94	10	10	1	7,0	S	N	N	2,3	13,9	●
11	4,1	7,7	5,6	5,6	90	4	6	5	5,0	W	W	NW	1,3		
12	3,4	3,3	2,0	2,6	77	10	10	2	7,3	N	N	N	4,3	ny	*
13	1,0	2,5	2,0	1,7	80	1	8	0	3,0	N	N	N	3,0	ny	●
14	0,3	3,7	5,6	3,3	76	0	6	9	5,0	N	N	S	4,0		∇
15	4,9	5,1	3,4	4,2	89	10	10	10	10,0	NE	NW	N	3,0	15,0	●
16	-1,1	0,2	-1,8	-1,2	79	8	3	1	4,0	N	N	N	3,3		
17	-4,7	-1,1	-3,4	-3,3	79	1	0	0	0,3	N	N	N	1,7		
18	-6,9	0,1	-2,0	-3,0	86	0	2	1	1,0	E	S	S	2,0		
19	-3,1	1,6	1,3	-0,1	82	2	8	8	6,0	E	E	S	2,3		
20	0,7	2,4	3,0	2,0	83	10	10	10	10,0	E	E	E	2,7	3,0	●
21	2,8	7,3	4,7	4,7	94	10	2	3	5,0	E	C	C	0,3		≡
22	3,4	5,8	3,6	4,0	92	6	9	0	5,0	SW	SW	C	0,7		
23	1,7	9,4	4,8	5,1	89	3	3	3	3,0	W	W	W	1,0		
24	3,8	12,6	8,9	8,3	85	5	3	4	4,0	NE	S	W	2,0		
25	9,7	11,0	7,8	9,1	91	10	8	10	9,3	W	W	S	1,0	9,3	≡ ●
26	6,7	8,1	6,1	6,7	73	10	6	5	7,0	W	N	N	2,7		
27	3,0	9,0	4,0	5,0	87	0	0	0	0,0	N	W	C	0,7		
28	1,0	6,0	3,8	3,4	81	1	2	1	1,3	SW	SW	sw	1,7		
29	2,0	4,1	2,6	2,7	94	10	10	10	10,0	W	C	C	0,3		≡
30	1,0	3,2	2,0	1,9	95	10	10	10	10,0	E	E	E	1,7		≡
31															
Átlag	3,8	7,2	5,4	5,3	87,4	6,4	6,3	4,8	5,8				1,7	74,1 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

14,0°C, 3-án délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

-6,9°C, 18-án reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma:

10

Napi maximum: 15,0 mm, 15-én

Viharos napok száma:

1

Zivataros napok száma: 0

Ködös napok száma:

6

Távolsi villámás:

0

Havazásos napok száma:

1

Jégeső:

nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1887. december

Jákacs József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék		
	Lég hőmérséklet					Derült = 0 Borult = 10	Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban						Szélerő 0 – 10									
1	2,7	5,2	3,0	3,4	85	10	7	1	6,0	E	N	NW	2,0			
2	0,5	6,0	2,1	2,6	84	0	0	0	0,0	SE	W	C	1,0			
3	0,0	1,8	0,6	0,6	94	10	10	7	9,0	E	N	N	2,0		≡	
4	-1,6	-1,0	-0,9	-1,3	99	10	10	10	10,0	E	N	N	1,7		≡	
5	0,0	1,2	2,1	1,1	89	10	10	6	8,7	W	SW	SW	1,7	2,1	≡ ●	
6	2,6	4,2	3,0	3,1	84	8	10	10	9,3	W	W	W	2,3			
7	2,3	5,2	3,9	3,6	87	10	10	10	10,0	SE	S	W	1,3	2,5	●	
8	1,8	3,3	1,5	1,9	73	10	7	0	5,7	N	N	N	4,3	ny	* ∇	
9	-2,2	2,3	1,0	0,3	76	0	6	9	5,0	N	N	N	3,0			
10	1,2	3,6	2,2	2,2	89	10	10	4	8,0	NW	W	W	2,0			
11	1,6	2,2	2,8	2,1	92	6	10	5	7,0	E	E	W	2,0	6,0	●	
12	-0,6	1,6	-0,5	-0,1	87	4	2	3	3,0	N	N	N	1,3			
13	-1,4	1,5	-2,0	-1,0	80	0	0	0	0,0	E	E	SW	1,3			
14	-0,2	3,4	-0,8	0,4	75	10	4	4	6,0	W	W	W	1,7			
15	-2,0	1,2	0,5	-0,2	88	1	7	10	6,0	E	W	W	1,7	7,0	●	
16	1,6	7,1	2,0	3,2	82	10	2	0	4,0	NW	S	C	0,7	1,0	●	
17	0,2	0,4	0,0	0,0	97	10	10	10	10,0	N	N	N	1,7		≡	
18	1,2	3,9	-1,2	0,8	91	6	6	10	7,3	W	W	N	1,3		≡	
19	1,0	1,6	0,0	0,6	90	4	10	10	8,0	S	S	NW	1,3	14,5	≡ *	
20	-0,8	1,8	-3,0	-1,1	83	10	3	0	4,3	N	NW	N	2,3	ny	*	
21	-4,6	0,0	-5,0	-3,6	88	10	3	0	4,3	N	S	N	2,0			
22	-3,5	-5,0	-3,4	-4,1	96	10	10	10	10,0	NW	N	NW	1,7	3,4	≡ *	
23	-2,2	-1,4	-2,6	-2,3	92	10	7	10	9,0	NW	W	W	1,7	ny	*	
24	-3,1	-1,8	-4,0	-3,3	89	10	7	10	9,0	NW	W	W	2,0			
25	-4,3	-3,8	-6,8	-5,4	84	2	0	1	1,0	W	W	NW	2,0			
26	-10,0	-7,4	-7,0	-8,2	88	10	2	10	7,3	E	NW	NW	1,0	16,0	*	
27	-7,5	-5,7	-7,8	-7,3	89	6	10	10	8,7	N	N	N	2,7	2,0	*	
28	-10,0	-8,2	-9,0	-9,2	88	10	10	10	10,0	N	N	N	4,7			
29	-9,0	-6,2	-8,5	-8,1	80	4	0	0	1,3	W	W	N	2,3			
30	-7,2	-4,8	-5,4	-5,9	90	5	8	5	6,0	NW	N	N	3,3	ny	*	
31	-11,7	-7,2	-6,8	-8,5	90	1	0	0	0,3	N	N	N	4,3		∇	
Átlag	-2,1	0,2	-1,6	-1,4	87,0	7	6,2	5,6	6,3				2,1	54,5	mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

7,1°C, 16-án délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

-11,7°C, 31-én reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma:

9

Napi maximum: 16,0 mm, 26-án

Viharos napok száma:

2

Zivataros napok száma: 0

Ködös napok száma:

7

Távoli villámlás: 0

Havazásos napok száma:

8

Jégeső: nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1888. január

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szél erő 0 – 10					
1	-10,6	-10,0	-15,0	-12,5	84	0	0	3	1,0	N	W	NE	2,0		
2	-17,0	-14,7	-14,2	-15,4	88	10	10	10	10,0	N	N	N	3,0		
3	-12,6	-9,4	-10,7	-11,1	90	10	4	10	8,0	N	NW	NW	2,0		
4	-7,7	-5,1	-7,6	-7,1	90	6	10	10	8,7	N	W	NW	2,0		
5	-10,2	-8,8	-9,0	-9,5	92	10	0	8	6,0	NE	NE	NE	2,0		
6	-12,2	-10,6	-11,2	-11,5	95	10	10	10	10,0	NE	NE	NW	2,3	0,7	≡ *
7	-13,4	-11,4	-9,6	-11,4	91	10	10	10	10,0	NW	NW	NW	2,3	ny	*
8	-6,6	-4,7	-6,2	-6,1	94	10	10	10	10,0	W	W	W	2,0	5,0	*
9	-3,2	3,5	4,0	1,5	87	10	10	7	9,0	W	S	W	3,7	6,6	● * ∇
10	1,6	2,0	-0,4	0,7	84	1	0	0	0,3	NW	NW	NW	2,7		
11	-1,6	1,6	1,3	0,3	86	10	10	10	10,0	NW	W	W	1,3		
12	3,2	2,0	-0,6	1,1	76	10	1	1	4,0	W	N	N	4,0		∇
13	-3,7	-4,6	-6,8	-5,5	92	2	1	0	1,0	N	N	N	4,0		
14	-7,6	-5,4	-8,4	-7,5	92	10	3	0	4,3	NE	N	N	3,0	ny	*
15	-7,8	-3,4	-5,2	-5,6	85	10	2	0	4,0	N	NW	N	2,0		
16	-7,0	0,2	-4,6	-4,1	86	0	6	6	4,0	W	W	W	2,0		
17	-5,8	-2,2	-3,9	-4,2	84	10	4	10	8,0	W	W	NW	1,7	ny	*
18	-8,9	-4,6	-7,0	-7,1	87	0	6	0	2,0	N	W	N	1,3		
19	-4,6	-1,5	-5,2	-4,2	90	1	3	0	1,3	W	N	C	1,3		
20	-8,3	-1,0	-5,4	-5,2	91	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
21	-4,9	-1,2	-5,2	-4,2	92	8	7	0	5,0	NW	NW	NW	1,3		
22	-6,2	-0,7	-2,6	-3,3	86	10	10	4	8,0	C	W	W	0,7		
23	0,6	2,8	3,1	2,1	85	7	10	10	9,0	W	W	NW	2,3	4,5	●
24	2,6	3,6	4,0	3,3	87	10	10	10	10,0	NW	NW	NW	2,7	2,5	●
25	3,5	4,1	2,2	2,9	89	10	5	3	6,0	NW	NW	NW	2,0		
26	2,2	5,4	4,5	3,9	68	1	1	0	0,7	NW	W	W	2,7		
27	1,0	3,2	0,7	1,3	83	2	10	10	7,3	NW	NW	NW	2,3	ny	*
28	-2,3	1,2	-0,6	-0,8	88	1	1	7	3,0	W	W	W	2,0	ny	*
29	-3,4	-2,4	-3,6	-3,4	95	10	10	10	10,0	NW	NW	NW	3,7	3,5	*
30	-6,2	-2,1	-4,8	-4,6	92	0	1	8	3,0	N	C	NW	1,3	ny	*
31	-7,5	-5,0	-5,0	-5,9	92	10	10	10	10,0	NW	C	NW	1,3	11,5	*
Átlag	-5,3	-2,6	-4,3	-4,3	87,7	6,4	5,6	5,7	5,9				2,2	34,3 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

5,4°C, 26-án délután 2 óraker

Terminus minimum hőmérséklet:

-17,0°C, 2-án reggel 7 óraker

Csapadékos napok száma $\geq 0,1$ mm

7

Napi maximum: 11,5 mm, 31-én

Viharos napok száma:

2

Zivataros napok száma: 0

Ködös napok száma:

1

Távolsi villámlás: 0

Havazásos napok száma

11

Jégeső: nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1888. február

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélérő 0 – 10					
1	-7,4	-4,6	-8,6	-7,3	91	3	0	0	1,0	N	C	C	1,7		
2	-10,8	-4,8	-10,2	-9,0	89	0	0	0	0,0	N	C	C	0,7		
3	-9,8	-3,6	-6,0	-6,6	85	1	3	2	2,0	N	W	NW	1,3		
4	-4,0	-0,2	1,4	-0,9	84	10	10	10	10,0	NW	W	W	1,3	6,6	*
5	-2,8	0,1	-1,1	-1,5	88	1	3	10	4,7	NW	NW	NW	5,7	12,5	* ∇
6	-3,1	-0,7	-4,4	-3,2	92	10	6	10	8,7	NW	NW	NW	1,7		
7	-6,6	-4,5	-9,6	-7,4	90	0	1	0	0,3	N	NW	N	2,7		
8	-8,9	-5,4	-7,0	-7,3	83	10	10	10	10,0	N	N	E	2,7	ny	*
9	-5,8	-3,6	-5,8	-5,4	88	10	5	0	5,0	NW	NW	NW	1,7	2,2	*
10	-3,4	1,1	-5,2	-3,0	86	10	7	10	9,0	NW	W	W	1,0	ny	*
11	-8,4	-3,9	-5,0	-5,9	92	10	3	2	5,0	N	W	N	1,7		≡
12	-7,6	-1,9	-2,4	-4,0	89	3	8	0	3,7	N	W	W	1,7		
13	-3,1	5,4	2,9	1,7	80	1	5	6	4,0	SW	SW	SW	3,3		
14	1,2	6,8	-0,6	1,9	79	10	7	8	8,3	SW	W	W	2,3		
15	-3,0	2,8	-0,7	-0,6	82	5	3	1	3,0	SW	C	C	0,3		
16	-1,5	4,2	-0,4	0,4	73	5	2	2	3,0	N	S	SE	1,7		
17	-0,7	3,4	-0,5	0,4	83	10	10	10	10,0	N	W	NW	2,3		
18	-1,0	0,8	-0,4	-0,4	90	10	10	10	10,0	NW	W	W	1,3		
19	-5,2	2,2	-3,0	-2,3	83	0	0	0	0,0	N	NW	W	1,0		
20	-5,4	0,0	-2,3	-2,7	87	10	3	2	5,0	N	W	W	1,3		
21	-4,6	-1,2	-3,5	-3,4	92	10	10	10	10,0	NW	NW	N	1,7	3,5	*
22	-3,2	-3,2	-3,5	-3,5	94	10	10	10	10,0	NW	NW	W	1,0	10,0	*
23	-1,9	-1,2	-3,0	-2,4	93	10	10	10	10,0	N	W	W	1,0	7,0	*
24	-4,8	-4,0	-7,0	-5,7	91	10	10	2	7,3	NW	N	N	1,0		
25	-11,4	-3,0	-7,8	-7,7	84	0	0	0	0,0	N	C	C	0,7		
26	-6,8	-4,3	-5,0	-5,5	91	10	10	10	10,0	N	C	N	1,0		≡
27	-7,0	-0,8	-5,2	-4,7	93	10	4	2	5,3	N	E	NE	1,7		≡
28	-6,5	-3,0	-8,6	-6,6	88	10	8	0	6,0	N	NW	N	1,3		
29	-11,4	-2,0	-5,2	-6,3	84	0	7	5	4,0	C	C	C	0,0		
30															
31															
Átlag	-5,3	-1,0	-4,1	-3,8	87,0	6,5	5,7	4,9	5,7				1,6	41,8	mm

Terminus maximum hőmérséklet:

6,8°C, 14-én délután 2 óraker

Terminus minimum hőmérséklet:

-11,4°C, 25-én és 29-én reggel 7 óraker

Csapadékos napok száma $\geq 0,1$ mm

6 Napi maximum: 12,5 mm, 5-én

Viharos napok száma:

1 Zivataros napok száma: 0

Ködös napok száma:

3 Távoli villámlás: 0

Havazásos napok száma

8 Jégeső: nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1888. március

Jólesztő Ferenc

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Léghőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélérő 0 – 10					
1	-8,8	-3,9	-6,4	-6,6	90	10	10	10	10,0	N	C	C	0,3	ny	*
2	-9,4	-3,2	-5,6	-6,3	88	0	0	9	3,0	N	NE	NE	1,7		
3	-6,2	0,0	-2,1	-2,9	91	10	10	4	8,0	NE	NW	W	1,7		
4	-6,4	-1,8	-8,4	-6,1	83	10	7	1	6,0	NW	NW	N	3,0		
5	-12,0	-3,4	-5,4	-7,0	89	0	0	0	0,0	N	NW	N	1,3		
6	-9,0	-3,8	-5,4	-6,2	84	0	0	9	3,0	N	N	N	1,3	ny	*
7	-6,2	3,0	1,4	-0,6	84	1	2	0	1,0	N	W	SE	1,3		
8	0,3	4,8	2,1	2,1	76	2	4	3	3,0	C	W	SE	0,3		
9	1,4	6,0	3,9	3,5	80	0	1	2	1,0	SW	S	W	1,7		
10	2,9	5,7	4,7	4,2	84	10	6	8	8,0	W	W	W	2,0	3,4	●
11	2,8	9,0	4,0	4,9	85	4	2	3	3,0	S	S	S	1,7	1,8	●
12	5,1	6,9	3,7	4,8	78	10	10	4	8,0	S	NW	NW	3,0	ny	●
13	1,0	8,8	4,2	4,4	74	0	2	7	3,0	SW	SW	SW	1,7		
14	2,4	8,4	2,6	4,0	76	4	6	0	3,3	SW	W	W	1,7		
15	0,8	7,8	6,2	4,8	86	7	10	0	5,7	NW	S	S	2,7		
16	3,0	3,7	4,4	3,5	96	10	10	10	10,0	NW	W	W	1,0	8,9	●
17	2,1	5,6	5,0	4,1	94	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0	5,4	≡●
18	5,6	7,0	6,2	6,0	95	10	10	10	10,0	C	NE	S	1,0	2,4	●
19	8,4	11,2	7,2	8,5	70	4	4	0	2,7	E	S	S	4,3		▽
20	2,9	9,8	6,2	6,0	74	0	2	1	1,0	S	SW	SW	2,0		
21	2,4	12,2	9,0	7,8	73	3	5	0	2,7	C	C	C	0,0		
22	4,2	11,2	8,8	7,9	81	0	2	0	0,7	W	C	C	0,3		
23	1,4	10,6	3,8	4,8	82	1	2	0	1,0	NW	S	SE	1,7		
24	3,4	10,4	3,6	5,3	83	0	0	0	0,0	E	C	C	0,3		
25	3,0	12,6	9,2	8,1	74	1	0	2	1,0	C	W	C	0,3		
26	10,8	11,6	9,2	10,1	70	0	6	0	2,0	W	W	W	4,3		▽
27	9,8	11,2	9,2	9,7	65	1	0	2	1,0	W	W	W	5,3		▽
28	12,9	21,4	18,0	17,3	54	3	5	4	4,0	W	SW	SW	2,7		
29	16,5	17,8	14,0	15,6	58	4	6	1	3,7	S	S	SW	5,3		▽
30	8,4	16,6	13,0	12,5	54	1	0	0	0,3	S	S	SW	3,0		
31	9,2	15,9	9,2	10,9	66	7	3	0	3,3	SE	S	SW	3,7		
Átlag	2,0	7,5	4,4	4,4	78,6	4	4,4	3,2	3,8				2,0	21,9 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

21,4°C, 28-án délután 2 óraker

Terminus minimum hőmérséklet:

-12,0°C, 5-én reggel 7 órakerCsapadékos napok száma $\geq 0,1$ mm**5**Napi maximum: **8,9 mm**, 16-án

Viharos napok száma:

4Zivataros napok száma: **0**

Ködös napok száma:

1Távoli villámlás: **0**

Havazásos napok száma

2Jégeső: **nem volt**

Meteorológiai észleletek Veszprém

1888. április

Jólesztő Főtanács

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélérő 0 – 10					
1	5,8	15,0	9,8	9,8	65	0	3	0	1,0	C	S	C	0,3		
2	7,2	15,4	8,4	9,7	66	4	3	0	2,3	W	W	C	1,3		
3	5,1	13,0	7,2	7,9	76	0	6	6	4,0	C	E	C	0,3		
4	5,3	15,0	11,6	10,4	74	3	6	6	5,0	C	W	C	0,3	5,6	●
5	11,4	13,1	7,8	10,0	90	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0	6,4	●
6	3,7	6,8	1,2	3,2	63	10	1	1	4,0	N	N	C	1,3	0,1	*
7	1,2	9,4	1,6	3,4	68	0	3	0	1,0	E	W	C	1,0	0,1	*
8	-1,0	7,2	5,2	3,6	56	0	0	0	0,0	E	C	C	0,3		
9	4,6	9,2	7,4	6,7	71	10	6	8	8,0	W	W	W	1,3		
10	5,8	10,8	8,2	7,9	75	1	7	1	3,0	W	W	SW	1,3	8,0	●
11	4,2	8,0	4,0	4,9	74	7	8	5	6,7	NE	NE	N	2,3		
12	3,3	10,2	3,8	5,2	77	10	2	3	5,0	N	N	N	2,7		
13	3,0	7,8	6,2	5,4	67	3	6	2	3,7	N	N	N	3,0		
14	3,3	9,4	8,0	6,7	73	5	4	4	4,3	N	N	N	1,7		
15	7,6	15,4	10,6	10,8	65	3	2	0	1,7	NW	NW	W	1,3		
16	5,6	17,4	9,4	10,3	54	1	0	0	0,3	NW	NW	C	0,7		
17	3,7	15,4	11,2	9,9	61	0	1	0	0,3	NW	NW	C	0,7		
18	7,8	15,6	14,2	12,4	60	0	0	0	0,0	NW	NW	NW	1,0		
19	9,0	19,8	14,8	14,2	58	1	1	1	1,0	NW	C	NW	0,7		
20	11,2	20,8	14,2	14,9	55	1	4	6	3,7	NW	NW	NW	1,0	3,7	● ☉
21	10,8	17,2	11,6	12,6	68	8	6	8	7,3	NW	E	E	1,7	3,6	●
22	11,8	16,2	10,2	12,1	66	5	3	1	3,0	NW	NW	NW	1,0		
23	10,4	17,0	14,8	13,8	59	2	5	2	3,0	NW	NW	NW	2,0		
24	9,8	21,2	16,6	15,6	66	1	2	4	2,3	NW	NW	S	1,7	ny	●
25	8,8	17,8	16,4	14,2	76	10	3	1	4,7	NE	NE	NE	1,7	ny	≡ ●
26	12,6	16,2	15,8	14,6	65	4	10	8	7,3	SE	SE	SE	1,3	6,8	●
27	9,4	7,2	5,2	6,6	70	10	8	10	9,3	N	N	N	2,3	ny	●
28	5,9	8,2	7,4	6,8	75	10	10	6	8,7	NW	NW	W	1,7	3,4	●
29	9,6	11,4	7,8	9,0	66	0	2	4	2,0	N	N	N	1,0		
30	7,8	15,8	12,4	11,7	65	2	0	2	1,3	N	NE	NE	1,0		
31															
Átlag	6,8	13,4	9,4	9,5	67,5	4	4,1	3,3	3,8				1,3	37,7 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

21,2°C, 24-én délután 2 óraker

Terminus minimum hőmérséklet:

-1,0°C, 8-án reggel 7 óraker

Csapadékos napok száma $\geq 0,1$ mm

9

Napi maximum: 8,0 mm, 10-én

Viharos napok száma:

0

Zivataros napok száma: 1

Ködös napok száma:

1

Távoli villámlás: 0

Havazásos napok száma

2

Jégeső: nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1888. július

Jakács József

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Léghőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélerő 0 – 10					
1	17,4	19,2	17,6	17,4	56	5	5	7	5,7	SW	SW	SW	1,3		
2	16,2	18,7	17,0	16,6	72	8	7	2	5,7	SW	SW	N	2,0		
3	16,5	24,3	20,0	19,6	72	5	1	2	2,7	SW	SW	W	2,3	13,4	●
4	14,3	20,1	16,8	16,4	84	8	8	3	6,3	C	SW	NW	1,7	1,7	●
5	17,0	21,8	19,8	18,9	84	10	10	10	10,0	W	W	C	1,0		
6	18,4	20,4	17,4	17,9	86	3	3	3	3,0	C	W	C	0,3		
7	17,6	23,0	19,6	19,4	80	5	5	2	4,0	W	C	C	1,0		
8	16,8	20,7	17,2	17,5	78	10	2	0	4,0	C	W	C	1,0	6,7	●
9	17,4	18,6	17,0	16,9	88	5	10	10	8,3	C	C	C	0,0	6,0	●
10	17,5	19,0	17,0	17,1	84	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
11	18,9					0				W					
12														5,0	●
13															
14															
15															
16															
17															
18														14,6	●
19														1,0	●
20														10,0	●
21															
22															
23															
24															
25															
26														50,0	●
27															
28															
29															
30															
31															
Átlag														108,4 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

Terminus minimum hőmérséklet:

Csapadékos napok száma $\geq 0,1$ mm

9

Napi maximum: 50,0 mm, 26-án

Viharos napok száma:

0

Zivataros napok száma: 0

Ködös napok száma:

0

Távoli villámlás: 0

Havazásos napok száma $\geq 0,1$ mm

0

Jégeső:

nem volt

Meteorológiai észleletek
Veszprém

Meteorológiai észlelés.

Az észlelés csak az eső mennyiségének megmérése
terjedt ki. -

1888. Augusztushóban.

3-án.	14.0 ^{mm.} eső.
18. án	7.0 " "
23 " "	7.8 " "
	28.8

1888. Szeptember hóban.

25. én	8.2 ^{mm.} "
26. án	17.7 " "
	25.9

Veszprém

Meteorológiai észleletek Veszprém

1888. október

Bolgar Mihály

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Léghőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélérő 0 – 10					
1	12,6	12,9	10,6	11,7	68	7	7	10	8,0	S	S	C	1,7	10,4	●
2	9,8	14,6	19,4	15,0	84	10	7	10	9,0	W	W	W	2,3		
3	16,5	23,6	19,7	19,7	80	2	8	9	6,3	S	S	S	4,7		
4	9,8	11,8	12,6	11,4	98	10	10	10	10,0	NW	NW	W	1,3	20,7	●
5	15,0	14,4	9,5	12,3	96	10	10	0	6,7	SW	SW	C	1,7	16,8	● K
6	8,0	14,6	6,2	9,0	91	10	4	4	6,0	C	W	NW	1,0	4,6	● K
7	8,3	12,4	11,6	10,7	91	5	6	10	7,0	N	N	C	0,7	0,5	●
8	8,4	11,2	9,4	9,4	94	10	10	10	10,0	NW	NW	NW	1,7	1,4	●
9	8,7	12,7	9,4	10,0	93	3	5	2	3,3	W	S	S	1,7	12,7	●
10	8,4	14,2	9,4	10,3	86	0	1	2	1,0	C	SW	SW	2,0		
11	8,4	12,2	9,8	9,9	80	5	1	8	4,7	SW	SE	N	2,0		
12	6,0	12,6	9,4	9,2	86	1	3	10	4,7	S	S	C	1,0		
13	6,6	12,4	7,4	8,4	84	0	1	0	0,3	S	S	C	0,7		
14	6,8	9,8	7,9	7,9	77	1	9	0	3,3	N	N	W	2,7		
15	4,8	9,2	6,7	6,7	71	1	1	0	0,7	N	N	N	3,7		
16	6,6	11,6	10,9	9,7	76	6	2	2	3,3	N	N	N	2,0		
17	10,0	10,5	8,7	9,4	87	0	10	9	6,3	N	SE	N	1,3		
18	9,2	12,3	7,0	9,0	71	10	1	5	5,3	N	N	N	3,3		
19	1,3	5,4	1,2	2,3	70	4	2	4	3,3	N	N	N	3,3	1,0	*
20	-0,2	5,0	-0,2	1,1	72	1	4	0	1,7	N	N	N	2,7		
21	-0,2	3,8	1,5	1,5	73	5	4	4	4,3	N	N	N	1,3		
22	2,0	8,0	4,9	4,8	76	0	5	10	5,0	C	N	N	2,0		
23	1,7	5,8	2,6	3,1	79	10	10	0	6,7	N	N	C	0,7		
24	3,1	10,0	3,8	5,2	81	9	5	0	4,7	N	S	C	0,7		
25	0,6	7,7	4,9	4,3	87	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0	ny	≡ ●
26	2,0	9,4	6,8	6,0	86	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		≡
27	6,7	13,4	7,7	8,9	88	9	2	0	3,7	C	C	C	0,0		≡
28	9,2	15,8	11,6	11,9	79	1	3	0	1,3	S	C	C	0,3		
29	12,6	16,6	10,8	12,8	88	1	2	1	1,3	C	C	C	0,0		
30	8,5	15,7	9,6	10,9	85	0	1	0	0,3	C	C	C	0,0		
31	15,6	16,6	10,2	13,5	78	0	1	0	0,3	C	C	C	0,0		
Átlag	7,3	11,8	8,4	8,9	82,5	4,2	4,4	3,9	4,2				1,5	68,1 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

23,6°C, 3-án délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

-0,2°C, 20, 21-én reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma $\geq 0,1$ mm

8

Napi maximum: 20,7 mm, 4-én

Viharos napok száma:

0

Zivataros napok száma: 2

Ködös napok száma:

3

Távoli villámlás: 0

Havazásos napok száma

1

Jégeső: nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1888. november

Bolgar Mihály

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szél erő 0 – 10					
1	7,4	14,9	11,5	11,1	85	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
2	10,4	15,8	11,4	12,2	87	0	0	0	0,0	C	NW	NW	1,7		
3	6,8	7,6	8,2	7,4	94	9	10	0	6,3	C	C	C	0,0	5,2	●
4	4,6	4,9	3,4	4,0	86	8	10	5	7,7	C	NW	NW	1,7	2,9	●
5	2,6	2,3	-0,6	1,0	86	6	8	4	6,0	C	NW	NW	1,0		
6	-4,2	-1,7	-2,6	-3,0	94	10	10	10	10,0	C	SE	SE	0,7	ny	*
7	-3,6	-2,1	-1,8	-2,6	90	10	10	10	10,0	E	NW	NW	2,0	ny	*
8	-2,6	-1,4	-2,4	-2,3	84	0	0	0	0,0	C	NW	N	2,7		
9	-3,6	0,4	-1,6	-1,8	89	0	1	9	3,3	C	C	C	0,0		
10	-4,6	-0,2	-3,2	-2,9	77	9	9	0	6,0	C	C	C	0,0	0,1	*
11	-6,4	-1,1	-3,6	-3,9	85	5	6	0	3,7	C	C	C	0,0		
12	-7,6	-0,2	-2,4	-3,5	79	1	1	8	3,3	S	S	S	2,0		
13	-2,7	0,0	-1,7	-1,7	81	10	5	1	5,3	C	C	SE	0,3		
14	-8,0	-4,6	-4,8	-5,9	87	10	10	10	10,0	S	S	SE	1,7	ny	*
15	-2,2	-1,0	-2,2	-2,0	84	10	10	0	6,7	E	E	C	1,3		
16	-6,8	0,0	-5,0	-4,2	84	0	0	4	1,3	C	E	SE	1,3		
17	-4,0	-3,2	-4,2	-4,0	91	10	10	10	10,0	SE	C	C	0,3		
18	-3,5	0,0	-2,2	-2,1	91	4	5	5	4,7	C	C	C	0,0		≡
19	1,4	6,6	-2,0	1,3	82	5	0	6	3,7	SE	SE	C	1,3		
20	-0,4	5,6	2,4	2,3	91	2	2	0	1,3	W	W	C	1,7		
21	6,2	6,4	2,1	4,4	72	10	8	4	7,3	N	SW	C	2,0		
22	0,0	3,5	1,8	1,6	85	10	2	5	5,7	SW	SW	N	3,3	0,9	*
23	0,0	4,2	3,5	2,5	81	9	10	10	9,7	NW	NW	W	1,3		
24	3,2	8,9	2,8	4,5	73	9	8	5	7,3	W	W	W	2,7		
25	2,4	10,6	6,2	6,2	70	2	4	0	2,0	SW	SW	C	1,3		≡
26	1,2	8,1	0,6	2,8	82	0	0	0	0,0	SE	SE	C	1,3		≡
27	-0,4	5,2	1,6	1,9	79	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
28	-2,0	4,2	7,9	3,8	85	10	10	10	10,0	S	S	S	3,0		
29	5,6	11,0	8,6	8,2	83	2	5	10	5,7	S	S	C	1,7		
30	3,9	11,2	5,0	6,3	83	10	3	4	5,7	C	S	C	0,7		
31															
Átlag	-0,2	3,9	1,2	1,4	84,1	5,7	5,2	4,3	5,1				1,2	9,1 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

15,8°C, 2-án délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

-8,0°C, 14-én reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma $\geq 0,1$ mm

4

Napi maximum: 5,2 mm, 3-án

Viharos napok száma:

0

Zivataros napok száma: 0

Ködös napok száma:

3

Távoli villámlás: 0

Havazásos napok száma

5

Jégeső: nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1888. december

Jólesztty Ferenc

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélerő 0 – 10					
1	2,6	5,8	4,1	4,0	92	10	10	10	10,0	C	SE	C	0,7	14,2	●
2	5,4	7,0	5,7	5,8	78	6	8	7	7,0	NW	NW	NW	2,7		
3	2,6	5,8	2,9	3,5	85	0	0	2	0,7	NW	NW	NW	1,3		
4	2,0	6,2	2,1	3,1	92	0	2	0	0,7	C	C	C	0,0		
5	0,0	1,4	1,2	0,7	89	0	10	10	6,7	NW	C	C	0,7		
6	-0,2	1,6	-0,2	0,2	91	8	10	1	6,3	C	C	C	0,0		
7	-0,4	-1,0	-1,6	-1,2	86	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0		
8	-1,6	-2,0	-3,0	-2,5	93	6	5	0	3,7	W	W	W	2,0		
9	-4,0	-1,8	-3,6	-3,4	91	10	10	10	10,0	W	W	W	2,0		
10	-3,8	-1,8	-2,0	-2,6	86	10	10	0	6,7	N	N	W	2,7		
11	0,6	1,0	-1,6	-0,4	86	7	4	7	6,0	N	N	N	2,0	0,9	*
12	0,6	-1,2	-2,4	-1,3	84	7	5	0	4,0	N	N	N	3,7	ny	*
13	-1,2	-4,4	-7,6	-5,0	89	0	3	0	1,0	N	S	S	2,7		∇
14	-10,2	-3,2	-7,2	-7,1	82	0	0	0	0,0	C	S	C	0,7		
15	-11,3	-5,0	-9,2	-8,8	85	0	0	0	0,0	NE	C	C	0,7		
16	-8,2	0,2	1,4	-1,9	84	10	10	10	10,0	S	NW	C	1,0		
17	1,2	3,8	2,8	2,5	72	9	9	7	8,3	S	S	N	1,0		
18	3,2	3,6	0,2	1,9	82	10	4	0	4,7	C	N	C	0,7		
19	-2,1	-2,2	-2,8	-2,6	93	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0	0,1	☹☹
20	-2,2	-0,2	-0,8	-1,2	93	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0	0,3	☹☹
21	-2,0	0,3	-0,2	-0,7	90	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0	1,1	☹☹
22	-0,2	1,8	1,8	1,1	92	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0	1,0	☹'
23	1,0	2,2	1,6	1,4	95	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0	1,0	☹'
24	3,8	4,8	2,8	3,5	97	2	3	10	5,0	C	C	C	0,0	0,5	☹'
25	1,2	3,8	2,3	2,3	96	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0	0,5	☹'
26	0,4	0,2	-0,2	-0,1	91	10	10	10	10,0	W	C	C	0,3	1,0	☹☹
27	4,8	5,4	2,4	3,8	81	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0	0,5	☹'
28	2,0	2,2	2,2	2,0	95	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0	0,5	☹'
29	1,0	3,2	2,4	2,1	91	9	1	1	3,7	S	S	S	1,3		
30	-1,0	-0,2	0,3	-0,4	94	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0		
31	0,2	2,2	1,6	1,2	89	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0		
Átlag	-0,5	1,3	-0,1	0,0	88,6	7,2	7,2	6,3	6,9				0,8	21,6 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

7,0°C, 2-án délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

-11,3°C, 15-én reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma $\geq 0,1$ mm

12

Napi maximum: 14,2 mm, 1-én

Viharos napok száma:

1

Zivataros napok száma: 0

Ködös napok száma:

10

Távoli villámlás: 0

Havazásos napok száma

2

Jégeső: nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1889. január

Bolgár Mihály

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet	Szélirány és erősség				mm	Forma			
	Celsius-fokban						Derült = 0 Borult = 10	Szélerő 0 – 10							
1	1,9	0,8	-1,6	-0,1	79	10	0	0	3,3	C	N	C	0,3		
2	-4,4	-4,1	-7,2	-5,7	91	6	6	0	4,0	N	N	C	0,7	0,1	*
3	-11,2	-7,0	-8,0	-8,9	89	0	2	0	0,7	N	N	N	2,0		
4	-10,0	-5,8	-7,2	-7,8	90	1	1	0	0,7	N	N	N	1,7	0,1	*
5	-9,6	-4,2	-7,6	-7,4	84	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
6	-8,2	-4,3	-6,7	-6,6	90	1	1	1	1,0	C	C	C	0,0		
7	-8,9	-4,6	-6,0	-6,6	92	10	10	8	9,3	N	N	N	1,0		
8	-4,6	-1,0	-3,0	-3,1	91	8	7	10	8,3	N	N	C	0,7		
9	-3,2	-2,0	-5,9	-4,2	94	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0		
10	-6,6	-7,0	-7,0	-7,1	97	10	10	10	10,0	C	C	S	0,3	0,1	≡ *
11	-5,3	-2,2	-1,8	-3,1	94	10	10	9	9,7	SE	S	SE	1,3	0,4	*
12	-1,4	0,3	-1,8	-1,3	89	10	10	10	10,0	SE	SE	SE	1,0	1,6	*
13	-3,2	-2,2	-2,6	-2,9	91	10	10	10	10,0	SE	SE	SE	1,0		
14	-3,8	0,4	-1,2	-1,7	92	9	10	10	9,7	S	SE	C	0,7		
15	-3,6	-4,4	-5,4	-4,8	96	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0	4,2	*
16	-4,2	-1,6	-1,0	-2,3	94	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0		≡
17	-1,6	2,7	0,2	0,2	96	10	8	10	9,3	C	C	C	0,0		≡
18	-1,0	0,6	0,0	-0,3	95	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0		
19	-0,2	-0,4	-1,4	-1,0	97	10	10	10	10,0	NW	C	C	0,3		
20	-1,8	2,0	0,4	0,0	89	10	10	10	10,0	NW	NW	C	0,7	ny	*
21	-0,8	1,1	-1,6	-0,8	93	10	10	3	7,7	N	N	C	0,7		
22	-5,0	-3,0	-5,0	-4,6	96	10	5	3	6,0	N	N	N	3,0		
23	-4,2	-5,2	-5,8	-5,4	90	3	2	0	1,7	NW	N	N	2,7		
24	-7,2	-3,7	-4,0	-5,1	96	1	0	0	0,3	NW	N	N	1,0		
25	-3,2	-1,4	-1,5	-2,2	94	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0		
26	-1,7	1,3	0,6	-0,1	83	10	5	2	5,7	S	S	S	1,0		
27	1,0	1,8	-1,8	-0,1	79	1	1	0	0,7	N	N	N	2,0		
28	-1,8	1,0	-2,0	-1,3	86	2	0	0	0,7	N	C	C	0,3		
29	-1,8	2,0	-4,0	-1,8	93	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
30	-6,0	0,3	0,6	-1,6	88	2	3	5	3,3	N	C	C	0,3		
31	1,7	4,0	2,8	2,6	71	1	3	4	2,7	C	C	C	0,0	1,9	●
Átlag	-3,9	-1,5	-3,1	-3,1	90,4	6,6	5,9	5,3	6,0				0,7	8,4	mm

Terminus maximum hőmérséklet:

4,0°C, 31-én délután 2 óraker

Terminus minimum hőmérséklet:

-11,2°C, 3-án reggel 7 óraker

Csapadékos napok száma ≥ 0,1 mm

7

Napi maximum: 4,2 mm, 15-én

Viharos napok száma:

0

Zivataros napok száma: 0

Ködös napok száma:

3

Távoli villámlás:

0

Havazásos napok száma

7

Jégeső:

nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1889. február

Bolgár Mihály

N	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélérő 0 – 10					
1	3,3	10,1	1,8	4,4	80	10	5	9	8,0	W	N	N	2,7	1,9	●
2	9,0	9,2	4,1	6,8	87	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0	4,6	●
3	1,4	4,0	-1,0	0,9	87	10	10	0	6,7	C	C	C	0,0		
4	-1,0	-0,6	-0,4	-0,8	96	10	10	10	10,0	N	N	N	1,0	5,9	*
5	-1,8	-1,2	-5,6	-3,4	85	10	2	0	4,0	N	N	N	1,7		
6	-6,2	-2,0	-1,8	-3,4	77	2	5	0	2,3	NW	W	NW	1,7		
7	-1,9	1,4	-6,8	-3,2	82	0	10	0	3,3	W	W	N	2,0		
8	-2,4	0,3	-4,0	-2,5	84	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
9	-3,8	1,4	-1,0	-1,3	86	6	10	10	8,7	W	C	NW	1,7		
10	-3,0	-1,6	-2,4	-2,6	90	10	10	10	10,0	NW	NW	NW	4,7	1,4	*
11	-5,4	1,8	-3,0	-2,5	87	4	5	7	5,3	W	W	W	2,3		
12	1,0	-1,3	-4,2	-2,0	87	8	8	3	6,3	W	W	W	2,3		
13	-7,2	-5,8	-7,8	-7,3	92	10	10	10	10,0	NW	NW	C	1,7		
14	-7,8	-5,0	-7,8	-7,2	90	7	0	0	2,3	N	C	C	0,3		
15	-6,4	-3,4	-3,2	-4,4	87	10	8	2	6,7	W	W	W	1,7		
16	-0,2	1,4	-0,4	0,0	84	4	5	1	3,3	N	N	N	1,7		
17	0,8	1,6	0,0	0,5	84	5	10	10	8,3	N	N	N	2,0		
18	0,2	2,6	0,8	0,9	91	10	10	10	10,0	N	N	C	0,7	0,8	*
19	1,6	4,8	5,8	4,1	84	10	10	10	10,0	C	C	N	0,7		
20	5,2	5,6	0,8	3,3	87	6	10	10	8,7	N	N	C	1,3	ny	*
21	1,2	2,2	-2,3	-0,2	69	10	10	0	6,7	N	N	N	2,0		
22	-3,0	-2,8	-5,2	-4,1	89	5	5	0	3,3	N	N	N	2,3		
23	-7,6	-0,2	-5,0	-4,6	92	0	8	0	2,7	N	C	C	0,3		
24	-7,0	-0,2	-5,0	-4,4	93	0	1	0	0,3	C	C	C	0,0		
25	-5,8	0,8	-5,0	-3,8	94	0	5	0	1,7	C	C	C	0,0		
26	-7,0	0,0	-2,8	-3,4	86	1	7	0	2,7	C	W	C	0,3		
27	-2,1	0,4	-0,8	-1,0	93	10	10	10	10,0	C	C	N	0,3	0,8	*
28	-0,4	0,0	0,0	-0,3	97	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0	5,8	*
29															
30															
31															
Átlag	-2,0	0,8	-2,2	-1,5	87,1	6,4	7,3	4,7	6,1				1,3	21,2 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:
Terminus minimum hőmérséklet:

10,1°C, 1-én délután 2 órakor
-7,8°C, 14-én reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma $\geq 0,1$ mm: 7
Viharos napok száma: 0
Ködös napok száma: 0
Havazásos napok száma: 6

Napi maximum: 5,9 mm, 4-én
Zivataros napok száma: 0
Távolsi villámlás: 0
Jégeső: nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1889. március

Bolgar Mihály

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet	Szélirány és erősség				mm	Forma			
	Celsius-fokban						Derült = 0 Borult = 10	Szélerő 0 – 10							
1	-1,0	1,4	-3,0	-1,4	72	2	1	0	1,0	W	W	C	0,7		
2	-7,0	-4,0	-4,0	-5,1	88	1	6	0	2,3	C	C	C	0,0		
3	-5,0	-2,3	-7,5	-5,5	92	3	4	1	2,7	C	C	C	0,0		
4	-6,4	0,0	-5,0	-4,2	91	1	2	1	1,3	S	S	S	1,3		
5	-2,4	0,4	-2,2	-1,8	90	7	8	10	8,3	C	C	NW	0,3		
6	-4,0	-0,6	-0,8	-1,9	90	10	10	10	10,0	NW	NW	C	0,7	4,8	*
7	-2,9	2,0	0,0	-0,5	91	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
8	-2,2	2,8	-2,0	-0,9	82	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
9	-1,0	1,4	0,0	-0,1	89	10	5	0	5,0	C	C	C	0,0		
10	0,1	4,0	1,8	1,7	95	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0		≡
11	0,8	5,6	4,0	3,3	95	10	5	4	6,3	C	C	C	0,0		≡
12	3,8	4,8	0,8	2,6	98	3	10	10	7,7	W	W	W	1,0	14,5	●
13	1,0	5,6	1,8	2,4	79	3	3	8	4,7	NW	NW	N	1,3	2,2	●
14	1,8	7,8	2,1	3,4	80	4	10	2	5,3	W	W	C	0,7		
15	1,7	-1,6	-5,0	-2,3	83	1	8	3	4,0	N	N	N	4,7	ny	● ∇
16	-10,4	-5,2	-7,5	-7,9	80	1	2	0	1,0	N	N	N	2,3		
17	-4,6	1,2	0,0	-1,2	91	1	2	0	1,0	N	N	C	0,7		
18	0,6	8,8	4,0	4,2	76	10	2	0	4,0	S	C	C	0,7		
19	4,8	11,6	4,4	6,4	78	0	1	1	0,7	C	C	C	0,0		
20	4,6	12,0	9,0	8,3	77	1	7	10	6,0	W	W	W	2,0		
21	8,7	10,0	6,4	7,9	80	10	6	0	5,3	W	W	C	1,7	4,8	● ☼ ▲
22	5,6	5,8	4,6	5,0	90	10	7	0	5,7	C	C	C	0,0	17,6	●
23	2,4	7,0	2,0	3,3	76	2	1	0	1,0	NW	NW	C	0,7		
24	6,0	9,4	3,6	5,7	68	2	1	0	1,0	NW	NW	C	0,7		
25	5,3	8,8	5,8	6,3	86	10	0	0	3,3	C	C	C	0,0		
26	4,4	8,6	6,4	6,2	85	3	10	10	7,7	W	C	C	0,3	2,9	●
27	5,6	3,0	2,0	3,1	90	10	10	10	10,0	N	N	C	2,0	35,1	●
28	3,6	2,4	0,0	1,5	83	10	10	10	10,0	N	N	C	2,7	4,1	●
29	-0,4	6,0	3,0	2,6	72	0	3	10	4,3	N	N	N	2,0		
30	1,6	5,8	5,4	4,2	86	10	10	0	6,7	W	W	W	2,0	4,0	* ●
31	7,1	8,9	6,2	7,0	83	10	10	8	9,3	N	N	W	1,7	ny	●
Átlag	0,7	4,2	1,2	1,7	84,4	5	5,3	3,8	4,7				1,0	90,0	mm

Terminus maximum hőmérséklet:

12,0°C, 20-án délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

-10,4°C, 16-án reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma $\geq 0,1$ mm

9 Napi maximum: 35,1 mm, 27-én

Viharos napok száma:

1 Zivataros napok száma: 1

Ködös napok száma:

2 Távoli villámlás: 0

Havazásos napok száma

2 Jégeső: 21-én délután

Meteorológiai észleletek Veszprém

1889. április

Bolgár Mihály

	7 ^h	2 ^h	9 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	9 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	9 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélérő 0 – 10					
1	6,6	14,2	9,5	9,9	82	8	10	0	6,0	W	W	C	0,7	ny	●
2	7,6	8,8	4,5	6,6	90	10	8	8	8,7	W	W	W	2,0	12,7	●
3	4,8	2,2	1,4	2,5	92	10	10	10	10,0	N	N	N	5,0	1,6	● * ∇
4	2,4	5,6	2,6	3,3	76	10	10	0	6,7	N	N	C	2,0	6,7	*
5	1,2	5,0	4,4	3,5	85	0	1	2	1,0	C	W	W	1,0		
6	3,2	11,5	9,0	7,9	90	10	10	10	10,0	C	S	S	1,0	0,3	●
7	12,0	12,4	8,5	10,6	78	8	7	2	5,7	SW	SW	W	1,3		
8	6,8	13,2	7,8	9,0	83	2	8	2	4,0	W	W	C	0,7		
9	8,3	15,2	9,2	10,6	83	0	8	10	6,0	C	C	S	0,7	1,3	●
10	9,9	10,4	9,8	9,9	94	10	10	9	9,7	NE	NE	NE	2,0	15,4	●
11	11,2	16,0	9,0	11,6	81	3	4	0	2,3	NW	NW	C	0,7		
12	8,4	12,0	7,8	9,1	80	8	8	8	8,0	W	W	W	1,7		
13	8,2	9,0	7,6	8,1	83	2	2	0	1,3	W	W	C	1,0	13,0	● ▲
14	10,8	12,4	7,6	9,8	81	2	4	10	5,3	NW	NW	NW	1,7	0,6	●
15	9,2	10,1	6,6	8,3	82	8	4	10	7,3	W	W	W	1,3	1,4	● ℔
16	8,0	9,8	5,0	7,2	77	0	10	9	6,3	C	W	W	1,7	6,1	●
17	4,4	6,0	2,8	4,1	68	10	10	0	6,7	W	N	N	2,0		
18	5,6	6,0	3,2	4,6	75	2	1	3	2,0	N	N	N	1,7	ny	● *
19	8,0	9,8	4,6	7,0	60	10	10	10	10,0	NW	NW	NW	2,7	0,8	●
20	13,0	14,6	9,2	11,8	75	2	6	0	2,7	NW	NW	C	1,3		
21	17,0	19,2	14,3	16,4	65	1	4	6	3,7	NW	NW	NW	2,0		
22	10,2	18,2	11,8	13,1	76	2	3	8	4,3	C	NW	NW	1,0		◁
23	17,2	18,8	13,4	16,0	64	2	3	0	1,7	NW	NW	NW	2,0		
24	14,4	19,0	16,5	16,5	59	4	0	0	1,3	C	C	C	0,0		
25	11,0	14,8	12,4	12,6	86	3	10	10	7,7	SW	S	S	1,7	1,9	●
26	12,2	15,0	11,0	12,4	82	10	10	10	10,0	S	S	S	2,3	3,0	●
27	9,8	16,0	12,0	12,4	82	8	8	10	8,7	N	N	C	1,7	7,1	● ◁
28	11,2	16,8	12,4	13,2	85	8	4	10	7,3	NE	NE	C	1,0	9,7	● ▲ ℔
29	11,2	17,1	13,2	13,7	87	3	5	8	5,3	NW	NW	C	1,0		
30	12,1	17,4	14,3	14,5	81	4	4	4	4,0	NW	NW	NW	2,0		
31															
Átlag	9,2	12,6	8,7	9,9	79,3	5,3	6,4	5,6	5,8				1,6	81,6 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

19,2°C, 21-én délután 2 óraker

Terminus minimum hőmérséklet:

1,2°C, 5-én reggel 7 óraker

Csapadékos napok száma $\geq 0,1$ mm

15

Napi maximum: 15,4 mm, 10-én

Viharos napok száma:

1

Zivataros napok száma: 2

Ködös napok száma:

0

Távoli villámlás: 2

Havazásos napok száma

3

Jégeső: 13-án és 28-án du.

Meteorológiai észleletek Veszprém

1889. május

Bolgár Mihály

	7 ^h	2 ^h	9 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	9 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	9 ^h	Napi közép	Csapadék		
	Lég hőmérséklet					Derült = 0 Borult = 10	Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban						Szélirány 0 – 10									
1	13,6	16,8	15,2	15,0	85	8	7	0	5,0	C	C	C	0,0			
2	12,3	18,3	15,4	15,1	84	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0			
3	14,6	19,0	16,0	16,3	83	5	1	0	2,0	C	S	C	0,3			
4	12,9	21,4	17,2	17,0	74	0	0	0	0,0	C	S	C	0,3			
5	14,3	16,9	15,0	15,1	83	2	4	0	2,0	W	W	C	1,7			
6	14,3	17,5	16,1	15,8	82	0	5	4	3,0	C	C	C	0,0	0,5	☉ ☉	
7	14,6	19,4	14,4	15,7	89	8	5	0	4,3	C	C	C	0,0	ny	☉	
8	16,0	19,6	15,1	16,5	79	0	1	0	0,3	C	C	C	0,0			
9	16,2	20,8	16,7	17,5	76	10	8	0	6,0	C	C	C	0,0			
10	20,2	20,9	16,6	18,7	78	3	5	5	4,3	C	W	C	0,7			
11	14,6	19,4	15,8	16,3	88	0	5	1	2,0	C	C	C	0,0	ny	☉ ☉	
12	15,5	17,6	16,0	16,1	93	1	0	1	0,7	C	C	C	0,0	12,0	☉ ☉	
13	15,4	23,6	18,5	18,9	81	6	0	1	2,3	C	C	C	0,0			
14	15,6	26,0	19,4	20,0	85	1	4	3	2,7	C	C	C	0,0		☉	
15	16,4	24,2	21,2	20,5	83	1	10	8	6,3	C	C	C	0,0		☉	
16	19,8	28,6	20,4	22,4	72	8	4	8	6,7	C	C	C	0,0		☉	
17	15,8	20,0	16,7	17,2	95	10	0	0	3,3	C	C	C	0,0	43,8	☉ ☉	
18	18,0	18,8	16,0	17,2	89	10	10	2	7,3	S	S	C	2,0	4,4	☉ ☉	
19	19,1	20,6	15,0	17,6	82	0	2	0	0,7	S	S	S	1,3			
20	16,4	22,0	15,4	17,4	82	0	1	0	0,3	C	C	C	0,0	ny	☉	
21	20,6	20,0	14,7	17,8	84	1	10	0	3,7	C	C	C	0,0	10,5	☉ ☉	
22	14,0	18,4	14,2	15,2	88	10	4	0	4,7	C	C	C	0,0	4,2	☉ ☉ ▲	
23	13,0	20,8	14,6	15,7	78	3	1	3	2,3	S	S	C	1,3			
24	12,6	21,0	15,0	15,8	73	2	2	3	2,3	S	S	S	2,0			
25	12,8	22,3	16,3	16,8	75	1	0	0	0,3	S	C	C	0,7			
26	13,3	18,8	16,2	15,9	85	0	10	10	6,7	C	S	S	1,0	0,8	☉	
27	16,3	21,8	16,7	17,9	85	0	6	4	3,3	C	SW	SW	1,0	2,8	☉	
28	18,2	24,0	18,5	19,8	77	1	3	2	2,0	C	SW	W	1,3			
29	15,4	22,0	17,8	18,1	85	1	6	2	3,0	C	NW	C	0,3	ny	☉ ☉	
30	16,1	22,8	18,6	18,9	82	0	3	1	1,3	C	C	C	0,0	ny	☉ ☉	
31	17,8	24,6	20,0	20,5	80	0	5	5	3,3	C	C	C	0,0			
Átlag	15,7	20,9	16,6	17,4	82,4	3	3,9	2	3,0					0,5	79,0 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

28,6°C, 16-án délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

12,3°C, 2-án reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma $\geq 0,1$ mm

8 Napi maximum: 43,8 mm, 17-én

Viharos napok száma:

0 Zivataros napok száma: 8

Ködös napok száma:

0 Távoli villámlás: 2

Havazásos napok száma

0 Jégeső: 22-én délután

Meteorológiai észleletek Veszprém

1889. június

Bolgár Mihály

	7 ^h	2 ^h	9 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	9 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	9 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Léghőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélereő 0 – 10					
1	18,3	23,0	18,2	19,4	76	2	3	6	3,7	NE	NE	NE	1,0	4,3	● ☉
2	17,6	22,0	19,2	19,3	81	3	7	4	4,7	NE	NE	C	1,0	2,1	● ☉
3	19,0	21,6	18,2	19,2	84	0	10	0	3,3	C	S	C	0,7	8,7	● ☉
4	22,0	26,8	20,6	22,6	73	1	5	10	5,3	C	E	C	1,0	5,0	● ☉
5	19,2	25,0	22,0	21,8	69	0	0	0	0,0	C	S	S	1,0		
6	15,7	24,4	16,0	18,1	77	2	3	1	2,0	N	N	N	2,0		
7	14,6	22,8	16,5	17,5	71	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
8	17,8	21,0	18,7	18,9	75	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
9	18,0	27,2	18,6	20,7	66	0	0	0	0,0	C	S	S	0,7		
10	23,2	25,4	18,8	21,8	67	2	0	0	0,7	S	S	S	1,7		
11	21,7	26,0	19,5	21,8	72	1	1	0	0,7	C	S	S	1,3		
12	20,6	25,4	19,0	21,1	74	1	2	2	1,7	S	S	S	1,3		
13	23,4	27,0	20,0	22,8	74	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
14	19,4	27,0	20,4	21,8	82	6	5	0	3,7	C	C	C	0,0	ny	● ☉
15	19,5	24,4	18,4	20,2	82	4	2	1	2,3	C	C	W	0,3		☉
16	20,1	24,8	17,6	20,2	81	0	2	1	1,0	C	W	W	1,3		
17	23,6	20,4	19,8	20,8	85	3	2	0	1,7	W	W	C	0,7	1,2	● ☉
18	17,7	24,0	20,0	20,3	74	0	4	0	1,3	N	N	N	3,0		
19	18,4	25,3	20,0	20,8	79	2	3	0	1,7	N	N	C	1,3		
20	21,8	25,4	18,6	21,3	79	1	4	10	5,0	W	W	W	1,7	4,3	● ☉
21	19,2	22,2	17,2	19,0	78	8	1	0	3,0	W	W	W	1,3		
22	24,0	24,6	19,2	21,9	75	3	2	1	2,0	W	W	W	1,3		
23	21,2	24,8	18,2	20,8	82	5	3	0	2,7	W	W	C	1,3	ny	● ☉
24	18,0	20,2	18,6	18,7	91	10	10	3	7,7	C	C	C	0,0	1,5	● ☉
25	16,0	22,0	18,8	18,7	81	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
26	16,0	23,6	17,1	18,4	75	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
27	17,1	23,2	17,5	18,8	72	6	5	9	6,7	NE	NE	NE	2,0	6,1	● ☉
28	21,4	21,6	17,4	19,6	86	8	10	2	6,7	NE	NE	NE	1,7		
29	21,4	23,3	21,6	21,8	79	2	2	0	1,3	C	C	C	0,0		
30	23,0	24,1	21,3	22,4	80	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
31															
Átlag	19,6	24,0	18,9	20,4	77,3	2,3	2,9	1,7	2,3				0,9	33,2 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

27,2°C, 9-én délután 2 óraker

Terminus minimum hőmérséklet:

14,6°C, 7-én reggel 7 óraker

Csapadékos napok száma $\geq 0,1$ mm

8

Napi maximum: 8,7 mm, 3-án

Viharos napok száma:

0

Zivataros napok száma: 7

Ködös napok száma:

0

Távoli villámlás: 3

Havazásos napok száma

0

Jégeső: nrm volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1889. július

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Léghőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélerő 0 – 10					
1						3	4	1	2,7	N	N	N	2,3		
2		21,2	17,7				10	7			N	N	2,0		
3	22,4	22,8	16,6	20,3	80	3	10	0	4,3	N	NW	NW	1,7	17,8	●
4	18,6	20,8	16,8	18,4	86	10	10	10	10,0	W	W	W	2,0	5,6	● ☂
5		22,0	15,6			0	3	0	1,0	C	C	C	0,0		
6		20,2				8	10	0	6,0	N	NW	C	1,3		
7	20,2		17,8			1	2	0	1,0	N	N	C	0,7		
8		26,0	18,8			0	1	0	0,3	C	C		0,0		
9		26,2								C	C		0,0		
10	26,4	26,8	19,8	24,0	74	0	0	0	0,0	S	S		1,5		
11		30,6	24,8			0	0	0	0,0	S	S		1,5		
12	27,9	30,0	23,6	26,9	71	0	0	0	0,0						
13	27,8	29,2				1	2		1,5	N	N		1,5		
14														8,0	● ☂
15															
16	21,2	25,2				3	1		2,0	W	C		1,0		
17	19,4					1				C					
18															
19															
20															
21															
22															
23															
24															
25															
26															
27															
28															
29															
30															
31															
Átlag															70 mm

Terminus maximum hőmérséklet:

30,6°C, 11-én délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

15,6°C, 5-én este 9 órakor

Csapadékos napok száma $\geq 0,1$ mm

Napi maximum:

Viharos napok száma:

Zivataros napok száma:

Ködös napok száma:

Távoli villámlás:

Havazásos napok száma

Jégeső:

Meteorológiai észleletek Veszprém

1889. szeptember

	7 ^h	2 ^h	9 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	9 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	9 ^h	Napi közép	Csapadék		
	Lég hőmérséklet					Derült = 0 Borult = 10	Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban						Szélerő 0 – 10									
1	23,0	26,0	23,2	23,9	62	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0			
2	23,8	25,2	19,5	22,4	68	0	5	3	2,7	C	W	C	0,3			
3	16,8	23,3	17,9	19,1	72	8	7	1	5,3	C	SW	C	0,7			
4	12,8	20,2	18,4	17,3	68	0	10	5	5,0	C	S	S	0,7			
5	13,6	15,4	13,5	14,1	79	10	10	10	10,0	W	W	W	1,3	0,7	●	
6	12,9	18,2	13,8	14,8	88	10	10	10	10,0	W	E	E	2,0	7,4	● K	
7	14,4	16,2	15,4	15,3	96	10	10	10	10,0	E	E	W	1,3	11,1	●	
8	15,1	18,1	16,0	16,3	98	10	5	0	5,0	E	NE	E	1,0	5,3	≡ ●	
9	14,8	18,0	15,2	15,9	94	10	10	10	10,0	E	W	N	1,0	1,0	≡ ●	
10	15,0	18,6	14,3	15,7	88	10	10	10	10,0	N	N	N	2,0	23,0	●	
11	13,6	19,2	18,0	17,1	84	0	5	0	1,7	C	C	C	0,0	4,1	●	
12	13,8	21,2	18,0	17,7	83	0	3	0	1,0	C	NE	C	0,3			
13	15,0	18,0	14,2	15,5	87	6	7	6	6,3	NE	SW	SW	1,0			
14	14,2	18,0	17,0	16,5	81	10	4	0	4,7	E	E	E	1,3			
15	9,3	13,8	9,6	10,7	77	6	10	3	6,3	C	NW	NW	1,3			
16	7,2	11,2	8,4	8,9	75	3	4	4	3,7	NE	NE	NE	3,0			
17	5,8	11,7	9,6	9,1	72	1	10	10	7,0	N	N	E	2,0			
18	7,8	9,0	7,0	7,8	84	10	10	10	10,0	N	N	N	1,0			
19	6,6	11,4	8,6	8,8	79	6	9	0	5,0	N	N	C	1,3			
20	6,0	13,9	11,0	10,4	82	10	10	10	10,0	C	NE	C	0,7			
21	9,4	10,7	9,0	9,6	94	10	10	10	10,0	E	NE	C	0,7	4,4	●	
22	7,6	14,4	9,0	10,2	89	4	3	4	3,7	C	N	W	1,3			
23	9,8	13,5	8,6	10,4	70	10	10	0	6,7	E	E	C	2,0			
24	8,6	11,7	10,4	10,2	88	10	10	10	10,0	E	E	C	0,7		≡	
25	10,0	16,6	14,8	13,9	89	10	10	4	8,0	N	C	E	0,7			
26	8,0	12,5	9,3	9,8	66	10	10	10	10,0	NE	NE	E	1,7	ny	●	
27	5,0	12,8	10,9	9,7	75	0	10	10	6,7	C	E	C	0,7			
28	10,0	16,2	12,2	12,7	79	10	4	0	4,7	C	W	C	0,3	5,4	●	
29	10,4	13,2	9,8	11,0	90	4	10	0	4,7	C	W	C	0,3	0,2	●	
30	9,5	13,6	10,7	11,2	86	10	10	6	8,7	E	E	E	1,3	2,4	●	
31																
Átlag	11,7	16,1	13,1	13,5	81,5	6,6	7,9	5,2	6,6				1,1	65,0 mm		

Terminus maximum hőmérséklet:

26,0°C, 1-én délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

5,0°C, 27-én reggel 7 órakorCsapadékos napok száma $\geq 0,1$ mm**11**Napi maximum: **23,0 mm**, 10-én

Viharos napok száma:

0Zivataros napok száma: **1**

Ködös napok száma:

3Távoli villámlás: **0**

Havazásos napok száma

0Jégeső: **nem volt**

Meteorológiai észleletek Veszprém

1889. október

	7 ^h	2 ^h	9 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	9 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	9 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Léghőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélereő 0 – 10					
1	12,3	15,4	12,0	13,1	89	10	10	8	9,3	W	W	W	1,0	8,4	●
2	12,8	15,0	9,3	12,0	90	10	6	4	6,7	E	W	C	1,3	5,4	●
3	8,5	10,9	9,0	9,4	82	10	10	0	6,7	E	W	C	0,7		
4	7,6	15,0	9,7	10,6	73	0	0	0	0,0	C	W	C	0,7		
5	6,0	15,2	12,0	11,2	82	0	0	0	0,0	C	S	E	1,0		
6	9,6	16,8	13,5	13,3	89	10	9	10	9,7	C	C	C	0,0	0,4	●
7	11,6	17,5	15,0	14,7	92	10	6	9	8,3	E	C	C	0,3	5,0	●
8	12,8	18,0	14,6	15,1	86	7	8	9	8,0	E	E	C	0,7	1,3	●
9	13,6	18,9	16,4	16,3	75	6	6	10	7,3	W	N	W	2,0		
10	14,6	20,8	16,5	17,2	70	10	5	5	6,7	W	W	W	2,0		
11	13,4	21,0	14,3	16,0	73	10	8	0	6,0	C	S	C	0,7		
12	10,0	21,7	12,4	14,4	76	0	3	4	2,3	C	W	C	0,7		
13	12,5	21,4	11,9	14,8	77	10	5	8	7,7	NE	E	C	0,7		
14	12,0	15,4	12,8	13,3	79	6	10	10	8,7	W	W	W	1,0		
15	8,7	10,7	8,0	9,0	81	10	10	10	10,0	E	NE	E	2,3		
16	8,9	7,6	9,0	8,5	90	10	10	10	10,0	E	NE	N	2,0	3,4	●
17	8,9	11,6	10,0	10,1	77	10	7	6	7,7	E	C	NE	1,3		
18	5,0	11,0	10,6	9,1	89	7	10	10	9,0	C	N	N	2,3	12,0	●
19	6,4	15,6	9,6	10,4	85	10	3	10	7,7	W	W	NW	2,0		
20	9,2	14,3	8,0	10,2	93	10	4	3	5,7	E	E	C	1,0		
21	11,5	17,2	9,3	12,2	87	10	10	10	10,0	C	E	E	1,3		≡
22	10,9	20,4	11,0	13,7	89	2	0	0	0,7	SE	S	C	2,0		
23	10,4	15,3	10,2	11,7	85	10	1	0	3,7	C	S	C	0,7	7,3	●
24	10,0	15,6	9,4	11,4	91	2	0	0	0,7	C	E	E	0,7		
25	10,0	18,2	10,4	12,5	94	10	10	10	10,0	C	W	C	0,7	6,3	●
26	11,0	13,5	10,2	11,4	93	10	10	10	10,0	W	E	W	1,0		
27	4,6	14,5	5,0	7,6	66	10	10	10	10,0	E	W	W	2,0		
28	4,6	7,5	4,7	5,5	91	10	10	10	10,0	E	W	W	2,0		
29	5,0	8,9	6,1	6,6	88	10	10	10	10,0	NE	E	C	0,7		≡
30	6,3	10,3	6,5	7,5	94	10	10	10	10,0	W	C	C	0,3		≡
31	8,7	11,8	11,7	10,8	96	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0		≡
Átlag	9,6	15,1	10,6	11,6	84,6	8,1	6,8	6,6	7,2				1,1	49,5 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

21,7°C, 12-én délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

4,6°C, 27; 28-án reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma $\geq 0,1$ mm

9 Napi maximum: 12,0 mm, 18-án

Viharos napok száma:

0 Zivataros napok száma: 0

Ködös napok száma:

4 Távoli villámlás: 0

Havazásos napok száma

0 Jégeső: nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1889. november

	7 ^h	2 ^h	9 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	9 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	9 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szél erő 0 – 10					
1	11,1	12,8	9,3	10,8	94	10	6	8	8,0	C	N	N	0,7	6,4	●
2	6,4	14,0	7,9	9,2	87	3	2	5	3,3	E	NE	C	0,7		
3	7,0	14,1	8,6	9,7	87	10	10	10	10,0	NE	C	C	0,3		≡
4	6,7	13,6	5,8	8,3	91	10	10	10	10,0	C	E	E	0,7		≡
5	5,8	13,2	4,9	7,5	93	10	8	10	9,3	C	W	C	0,3		≡
6	5,9	13,6	6,1	8,2	97	10	3	10	7,7	W	E	E	2,0		≡
7	8,8	14,0	7,5	9,7	94	8	8	10	8,7	E	W	E	2,0		
8	7,6	14,1	6,0	8,8	93	10	5	8	7,7	S	E	N	2,0		
9	9,4	10,5	5,2	7,9	89	10	10	10	10,0	E	C	E	0,7	3,4	●
10	7,5	7,3	3,4	5,7	80	10	10	3	7,7	NE	E	E	2,0	ny	●
11	7,4	4,8	2,0	4,3	74	0	2	0	0,7	N	E	N	2,0		
12	0,8	5,6	1,6	2,5	93	0	0	0	0,0	E	E	C	0,7		
13	-1,4	3,7	1,1	1,1	82	0	0	0	0,0	W	E	C	1,0		
14	1,2	4,1	3,1	2,8	87	10	6	0	5,3	C	W	C	0,7		
15	-1,0	5,1	1,4	1,7	89	10	10	10	10,0	W	W	C	1,3		≡
16	-0,4	0,4	-0,2	-0,2	81	10	2	0	4,0	W	W	W	1,7		≡
17	-0,1	7,0	2,0	2,8	75	3	4	0	2,3	E	E	E	2,0		
18	-1,8	1,4	2,8	1,0	64	1	0	0	0,3	N	NE	N	2,0		
19	1,5	2,8	2,2	2,1	76	2	10	0	4,0	N	N	C	1,3		
20	0,0	2,3	2,1	1,5	86	0	10	10	6,7	W	E	E	1,7		
21	1,2	2,5	1,8	1,8	88	10	10	10	10,0	NW	W	W	1,7		
22	0,5	2,1	1,4	1,3	91	10	10	10	10,0	E	E	C	1,3		
23	-0,2	0,2	-1,0	-0,5	92	10	10	10	10,0	E	NE	C	1,0		
24	-1,0	0,0	-1,5	-1,0	85	10	10	10	10,0	C	W	W	1,3		
25	-2,6	-1,2	-0,4	-1,4	94	10	10	10	10,0	E	W	W	1,3		
26	-0,4	0,8	1,0	0,5	96	10	10	10	10,0	E	C	C	0,7	4,7	●
27	-0,2	1,6	-4,0	-1,3	93	10	5	10	8,3	N	E	C	0,7	11,3	*
28	0,2	1,6	1,0	0,9	81	10	10	10	10,0	E	C	C	0,7	8,0	*
29	0,0	2,0	-4,5	-1,4	76	10	10	2	7,3	W	W	E	1,3		
30	-1,0	-1,4	-3,1	-2,1	81	10	0	0	3,3	W	E	W	1,7		≡
31															
Átlag	2,6	5,8	2,5	3,4	86,3	7,6	6,7	6,2	6,8				1,2	33,8 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

14,1°C, 3-án és 8-án délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

-4,5°C, 29-én este 9 órakor

Csapadékos napok száma ≥ 0,1 mm

5

Napi maximum: 11,3 mm, 27-én

Viharos napok száma:

0

Zivataros napok száma: 0

Ködös napok száma:

7

Távoli villámlás:

0

Havazásos napok száma

2

Jégeső:

nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1889. december

	7 ^h	2 ^h	9 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	9 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	9 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Léghőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélérő 0 – 10					
1	-4,2	-2,0	-4,0	-3,6	78	10	10	10	10,0	N	E	N	2,3	2,7	*
2	-4,2	-2,8	-3,0	-3,4	76	10	10	0	6,7	E	E	C	2,0	4,0	*
3	-3,0	-2,1	-2,0	-2,4	87	10	10	10	10,0	W	W	E	2,0	1,1	*
4	-1,8	-2,2	-1,2	-1,8	80	10	10	10	10,0	E	E	W	2,0		
5	-2,4	-2,2	-4,2	-3,2	78	10	4	0	4,7	C	E	C	0,7		
6	-2,7	-3,5	-5,5	-4,2	88	10	5	10	8,3	W	C	C	0,3		
7	-2,0	-4,2	-4,5	-3,8	83	10	10	10	10,0	E	E	C	0,7	4,1	*
8	-3,0	-2,8	-3,0	-3,1	87	10	10	10	10,0	E	W	N	1,3		
9	-3,2	-3,0	-5,0	-4,0	85	10	10	10	10,0	E	W	N	1,7		
10	-7,0	-3,6	-5,2	-5,4	75	0	10	10	6,7	NW	W	N	1,7		
11	-5,6	-3,5	2,0	-1,9	91	10	10	10	10,0	NE	E	N	1,0		≡
12	-2,0	-0,6	-1,3	-1,4	89	10	10	10	10,0	SE	E	N	1,7		
13	-0,6	1,6	-1,0	-0,2	87	10	10	10	10,0	W	W	W	1,7		
14	-3,7	1,2	-2,3	-1,8	87	0	5	0	1,7	E	E	C	0,7		
15	-4,2	-5,4	-3,2	-4,2	65	3	10	0	4,3	C	C	C	0,0		
16	-8,4	-7,6	-9,4	-8,7	79	10	0	0	3,3	E	E	N	1,7		
17	-9,0	-8,6	-8,8	-8,9	79	0	0	0	0,0	SE	E	N	2,0		
18	-9,2	-2,4	-8,6	-7,1	81	0	0	0	0,0	W	S	N	1,3		
19	-8,1	-2,2	-6,8	-5,9	78	10	10	10	10,0	E	W	N	1,3		≡
20	-5,3	-3,5	-9,2	-6,5	79	10	10	10	10,0	E	N	N	2,0		≡
21	-8,1	-5,2	-8,1	-7,4	79	10	10	10	10,0	W	W	N	1,3		≡
22	-5,4	-3,1	-5,2	-4,8	70	10	10	10	10,0	E	E	W	1,0		≡
23														0,5	*
24															
25	-13,8														
26															
27															
28														7,6	*
29															
30															
31															
Átlag	-5,1	-3,1	-4,5	-4,3	80,9	8	8	7	7,5				1,4	20,0 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

2,0°C, 11-én este 9 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

-13,8°C, 25-énn reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma $\geq 0,1$ mm

6 Napi maximum: 7,6 mm, 28-án

Viharos napok száma:

0 Zivataros napok száma: 0

Ködös napok száma:

5 Távolsi villámlás: 0

Havazásos napok száma $\geq 0,1$ mm

6 Jégeső: nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1890. január

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélerő 0 – 10					
1	-4,6	-3,2	-5,6	-4,8	92	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
2	-6,4	-3,5	-4,0	-4,8	90	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		≡
3	-6,0	-5,3	-6,1	-6,0	94	0	10	0	3,3	E	W	E	2,0		≡
4	-6,2	-3,2	-6,1	-5,5	85	10	7	10	9,0	E	C	C	0,3		≡
5	-5,3	-2,4	-5,1	-4,6	84	10	2	0	4,0	C	C	C	0,0		≡
6	-4,5	-2,3	-5,8	-4,6	90	10	3	0	4,3	C	E	C	0,3		≡
7	-9,0	-2,2	-4,7	-5,4	88	0	0	10	3,3	W	C	C	0,3		≡
8	-5,9	-4,1	-6,2	-5,7	83	0	0	0	0,0	C	E	C	0,3		≡
9	-5,1	-3,6	-5,7	-5,1	92	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0		≡
10	-1,2	-2,3	-1,3	-1,8	93	10	10	10	10,0	C	C	C	0,0		≡
11	-2,3	-2,9	-1,4	-2,3	95	7	10	10	9,0	N	E	C	0,7		≡
12	-4,2	1,2	-3,2	-2,4	89	0	0	0	0,0	E	C	N	0,7		
13	-1,2	-1,0	-2,0	-1,7	95	10	10	10	10,0	W	C	W	0,7		
14	-1,3	-1,1	-1,9	-1,7	95	10	10	10	10,0	E	W	N	1,3		
15	-2,1	-1,3	-2,0	-2,0	94	10	10	10	10,0	C	C	N	0,7		
16	-1,6	-1,2	-2,0	-1,9	93	10	4	4	6,0	W	W	NW	1,7		
17	-1,5	0,0	-2,0	-1,5	95	3	0	0	1,0	N	N	N	1,7		
18	-1,3	-1,0	-3,0	-2,1	94	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
19	-4,8	-1,2	-3,5	-3,4	92	0	4	0	1,3	W	N	C	0,7		
20	-3,1	-2,1	-3,1	-3,0	95	6	2	0	2,7	W	E	C	0,7		
21	-3,2	-1,4	-2,3	-2,5	93	10	10	10	10,0	N	C	W	1,0	13,1	● *
22	0,0	4,0	-1,2	0,5	86	0	0	0	0,0	W	C	N	0,7		
23	-2,3	-1,2	-2,3	-2,2	94	10	10	10	10,0	E	W	N	1,7		
24	0,0	2,1	-3,2	-0,9	92	5	6	0	3,7	NE	E	E	2,0		
25	2,0	4,8	-1,2	1,3	79	0	10	10	6,7	NE	C	N	1,0		
26	1,2	3,2	1,2	1,6	85	0	0	0	0,0	W	E	N	1,0		
27	-2,3	1,4	-2,1	-1,3	94	0	10	10	6,7	W	E	N	1,3		
28	-1,4	1,4	-1,3	-0,8	66	6	0	0	2,0	NW	E	N	2,0		
29	3,0	4,5	-0,7	1,7	89	10	4	0	4,7	W	E	C	1,0		≡
30	-2,3	2,5	-3,1	-1,4	95	10	10	10	10,0	E	E	N	2,3		
31	-2,5	1,4	-2,3	-1,5	95	0	5	10	5,0	E	E	N	2,0		
Átlag	-2,8	-0,6	-3,0	-2,5	90,2	5,1	5,1	4,6	4,9				0,9	13,1 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

4,8°C, 25-én délután 2 óraker

Terminus minimum hőmérséklet:

-9,0°C, 7-én reggel 7 óraker

Csapadékos napok száma ≥ 0,1 mm

1

Napi maximum: 13,1 mm, 21-én

Viharos napok száma:

0

Zivataros napok száma: 0

Ködös napok száma:

11

Távoli villámlás:

0

Havazásos napok száma

1

Jégeső:

nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1890. február

	7 ^h	2 ^h	9 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	9 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	9 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Lég hőmérséklet					Felhőzet				Szélirány és erősség				mm	Forma
	Celsius-fokban					Derült = 0 Borult = 10				Szélérő 0 – 10					
1	-1,2	3,5	1,2	1,1	96	0	0	0	0,0	E	E	N	1,0		
2	-1,2	2,5	1,8	1,0	93	4	0	6	3,3	N	E	W	1,3		
3	-2,1	0,5	1,2	-0,1	93	10	10	10	10,0	S	W	N	1,3		
4	1,3	2,5	0,6	1,3	92	10	5	10	8,3	C	C	E	0,3		
5	-3,0	2,1	-2,3	-1,3	89	10	10	10	10,0	E	C	N	0,7		
6	-1,0	2,2	-2,4	-0,7	95	10	6	0	5,3	NE	E	C	0,7		
7	-1,2	2,1	-2,5	-0,9	93	10	6	0	5,3	W	E	N	1,0	0,2	*
8	-2,8	3,5	0,8	0,4	92	0	0	0	0,0	NE	C	C	0,3	2,5	*
9	1,9	5,1	-1,2	1,4	94	0	0	0	0,0	C	E	N	0,7		
10	1,9	4,1	-1,6	1,0	95	0	6	0	2,0	E	C	N	0,7		
11	-5,0	0,1	-3,0	-2,8	89	0	2	0	0,7	W	E	N	2,0		
12	-5,2	2,3	-2,5	-2,0	91	10	6	10	8,7	E	EN	C	1,3		
13	-3,2	4,2	-1,2	-0,3	90	10	10	10	10,0	W	W	NW	1,7		
14	-0,2	3,1	-1,0	0,3	95	10	0	8	6,0	C	C	C	0,0		
15	-0,2	4,6	-0,8	0,9	96	0	0	0	0,0	E	E	N	1,0		
16	-0,1	5,2	1,2	1,9	96	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
17	1,2	3,8	1,3	1,9	92	0	0	0	0,0	W	C	C	0,3		
18	-0,4	4,5	0,2	1,2	92	6	10	10	8,7	E	N	N	1,3		
19	-2,1	3,1	1,4	0,8	94	2	0	0	0,7	C	N	C	0,3		
20	1,2	2,5	1,1	1,4	95	4	10	3	5,7	E	SE	N	1,0		
21	-2,1	2,2	-1,2	-0,6	93	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
22	0,2	2,6	-0,3	0,6	95	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
23	0,6	4,2	-1,0	0,9	95	2	0	0	0,7	C	N	W	0,7		
24	0,2	3,4	1,2	1,5	95	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
25	-1,5	3,2	-3,2	-0,9	93	10	10	10	10,0	E	N	N	1,0		
26	-4,6	-0,2	-3,1	-2,8	91	0	0	0	0,0	NW	E	N	1,7		
27	-3,7	-1,2	-4,0	-3,2	93	10	10	10	10,0	N	NE	N	1,3		
28	-2,9	-1,0	-3,1	-2,5	93	10	10	10	10,0	W	NW	SW	1,3		
29															
30															
31															
Átlag	-1,3	2,7	-0,8	0,0	93,3	4,6	4	3,8	4,1				0,8	2,7 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

5,2°C, 16-án délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

-5,2°C, 12-én reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma $\geq 0,1$ mm

2

Napi maximum: 2,5 mm, 8-án

Viharos napok száma:

0

Zivataros napok száma: 0

Ködös napok száma:

0

Távoli villámlás: 0

Havazásos napok száma

2

Jégeső: nem volt

Meteorológiai észleletek Veszprém

1890. március

Bolgar Mihály

	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Valódi közép	Nedvesség [%] közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	7 ^h	2 ^h	8 ^h	Napi közép	Csapadék	
	Léghőmérséklet					Felhőzet	Szélirány és erősség				mm	Forma			
	Celsius-fokban						Derült = 0 Borult = 10	Szélerő 0 – 10							
1	-6,0	-2,1	-4,1	-4,3	85	10	10	10	10,0	NW	W	N	2,7	0,3	*
2	-6,4	-2,3	-5,4	-5,0	86	10	10	10	10,0	N	N	NE	2,0	0,5	*
3	-8,0	-2,5	-6,1	-5,9	86	0	0	0	0,0	W	E	N	1,7		
4	-8,2	-3,0	-5,2	-5,7	87	0	0	0	0,0	N	E	N	1,3		
5	-5,0	-2,1	-4,1	-4,0	89	10	10	10	10,0	N	NE	W	2,0	0,8	*
6	-6,4	-2,2	-3,9	-4,4	89	8	2	5	5,0	W	E	N	1,0	0,7	*
7	-4,0	-2,1	-4,1	-3,7	80	10	10	10	10,0	W	E	N	1,0	1,5	*
8	-2,1	3,1	-2,6	-1,0	92	7	5	4	5,3	N	E	N	1,0		
9	5,1	4,2	1,2	3,0	89	10	3	0	4,3	C	E	NE	0,7		
10	2,6	3,4	0,9	1,9	92	10	10	10	10,0	S	E	N	3,3	6,0	● *
11	0,3	4,6	2,1	2,1	75	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
12	3,0	6,2	3,1	3,7	86	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
13	0,2	11,3	3,6	4,6	93	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		≡
14	1,8	15,2	7,3	7,7	95	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		≡
15	1,9	11,3	4,6	5,5	94	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		≡
16	3,2	10,9	5,1	6,0	92	6	0	0	2,0	C	E	E	0,7		≡
17	3,4	12,6	5,4	6,7	92	5	2	0	2,3	E	E	C	0,7		≡
18	4,8	14,7	6,2	8,0	88	0	3	0	1,0	C	SE	C	0,3		≡
19	5,2	10,1	7,3	7,3	91	10	10	0	6,7	N	E	C	1,0	0,8	●
20	4,6	11,4	7,1	7,4	94	10	10	0	6,7	S	NE	C	1,3	0,6	●
21	4,2	13,1	6,2	7,4	94	5	3	10	6,0	C	SE	N	1,0	0,6	●
22	8,2	16,1	7,4	9,9	91	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
23	9,0	10,2	6,3	8,0	92	0	10	0	3,3	C	E	C	0,3	8,1	●
24	8,6	11,3	7,1	8,5	92	5	3	2	3,3	E	NE	N	1,0		
25	9,2	13,1	8,6	9,8	94	0	0	0	0,0	C	S	S	1,3		
26	7,9	12,9	8,1	9,2	92	8	4	0	4,0	W	W	N	2,0		
27	8,3	13,4	9,0	9,8	93	0	2	0	0,7	C	E	N	0,7		
28	9,4	16,1	8,3	10,6	91	0	0	0	0,0	C	C	C	0,0		
29	10,3	21,1	11,4	13,7	89	0	0	0	0,0	E	N	N	1,0		
30	12,5	16,1	13,2	13,6	91	0	10	10	6,7	C	W	W	1,0		
31	11,6	14,3	10,6	11,7	93	6	10	10	8,7	E	NE	N	1,7		
Átlag	2,9	8,4	3,7	4,6	89,8	4,2	4,1	2,9	3,7				1,0	19,9 mm	

Terminus maximum hőmérséklet:

21,1°C, 29-én délután 2 órakor

Terminus minimum hőmérséklet:

-8,2°C, 4-én reggel 7 órakor

Csapadékos napok száma ≥ 0,1 mm

10

Napi maximum: 8,1 mm, 23-án

Viharos napok száma:

0

Zivataros napok száma: 0

Ködös napok száma:

4

Távoli villámlás: 0

Havazásos napok száma

6

Jégeső: nem volt

Tartalomjegyzék

KÖSZÖNTŐ, Porga Gyula polgármester	3
ELŐSZÓ, Dr. Dunkel Zoltán	5
METEOROLÓGIAI MEGFIGYELÉSEK A FŐGIMNÁZIUMBAN	7
FŐGIMNÁZIUM (Szomaházy István).....	21
VESZPRÉM ÉGHAJLATA.....	23
VESZPRÉM METEOROLÓGIAI VISZONYAI (Bolgár Mihály nyomán)	45
RÉGI METEOROLÓGIAI FÖLJEGYZÉSEK.....	63
ÜSTBE' VAGYUNK! (Kompolthy Tivadar).....	199
A SÉD SZABÁLYOZÁSA	201
VÉSZ A BALATONON	202
KORABELI IDŐJÁRÁSI MAGYARÁZATOK	204
A FALB-FÉLE IDŐJÓSLÁSI ELMÉLET.....	205
IDŐJÓSLATOK.....	209
TAKÁCS JÓZSEF KEGYELETES EMLÉKEZETE (Friedrich Endre).....	210
TÖLCSÉRY FERENC KEGYELETES EMLÉKEZETE (Friedrich Endre).....	213
BOLGÁR MIHÁLY KEGYELETES EMLÉKEZETE (Vámos Károly).....	215
BOLGÁR MIHÁLY EMLÉKEZETE (Bokrossy Jenő).....	218
AZ IDŐVÁLTOZÁS ELŐHÍRNÖKEI (Bolgár Mihály).....	225
A RÉGIEK ISMERETEI A VILLÁM-, VILLÁMLÁS ÉS MENNYDÖRGÉSRŐL (Bolgár Mihály)	227
VALAMI A SZIVÁRVÁNYOKRÓL (Bolgár Mihály)	230
A JÓ ÉS SZÉP IDŐ VESZPRÉMBEN (Bolgár Mihály).....	233
TÉLI LILIAMOK (Bolgár Mihály).....	235
A BALATON METEOROLÓGIAI VISZONYAI (Bolgár Mihály)	237
RÖVIDÍTÉSEK	240
RÉGI MÉRTÉKEGYSÉGEK.....	240
FELHASZNÁLT IRODALOM ÉS FORRÁSMUNKÁK.....	241
KOVÁCS GYÖZŐ, életrajz, bibliográfia	243
METEOROLÓGIAI ÉSZLELETEK (mérések és megfigyelések, 1884. március – 1890. március).....	245